

การประชุมวิชาการระดับชาติ โครงการเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
 ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 3

“รัฐชนวน: กระแสการเมือง ระบบโลก และการบริหารภาครัฐ ในยุค Disruption”

จัดโดย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 ร่วมกับ เครือข่ายทางวิชาการ 6 สถาบัน

บทความฉบับเต็ม

เล่มที่ 1/6

www.psl.polsci-law.buu.ac.th

**คณะกรรมการจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติโครงการเครือข่ายการ
ศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
(PSPARN) ครั้งที่ 3**

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา
2. คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
6. คณบดีวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
7. คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. รองศาสตราจารย์ชนะ ประณมศรี
9. นายวงศ์ภิญโญ เชียงทอง
10. นายกิตติไชย คุณปลื้ม
11. นายสมคิด เพชรประเสริฐ
12. หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์
13. หัวหน้าภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
14. หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์

คณะกรรมการอำนวยการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินิตารวาท ไวกจน์ ภูลาชัย	มหาวิทยาลัยบูรพา	ประธาน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิดา กมลเวช	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษี พวงศ์เจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หม่อมหลวง ดร.พินิตพันธุ์ บริพัตร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลินี คุ้มสุภา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนา พิชาติปัจจา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
7. นางสุนทรี ไตวัฒน์นิมิต	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
8. นางสาวจุฑาทิพย์ อัยรังสฤษฎ์กุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
9. ดร.นฤมิต หิณูชีระนันท์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพิชญ์ ชินะขำ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
12. ดร.นนท์ น้ำประทานสุข	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
13. ดร.อัครชัย เสนมณี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
15. ดร.รุจาตล นันทารักษ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
17. ดร.วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์	มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
18. ดร. รุ่งทิพย์ จันทร์ธนะกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
19. ดร. โกสินทร์ เตชะนิยม	มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
20. นายวรพล พิณีจ	มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
21. ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์	มหาวิทยาลัยพะเยา	กรรมการ
22. ดร.จุฑามาศ ชูสุวรรณ	มหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
23. นายรัช ชันธประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
		และเลขานุการ
24. ว่าที่ร้อยตรี พุฒิธร สวาสนา	มหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
		และผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการฝ่ายรับลงทะเบียน

1. นางสาวสิริลักษณ์ รัตน์วิทยากร	ประธานกรรมการ
2. นางสาวปณิดา แจ่งสงวน	กรรมการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. นางสาวนิภา	อิศรนนท์ศิริ	กรรมการ
4. นายสุพัชชัย	โรจนศิริพงษ์	กรรมการ
5. นางสาวปนัดดา	แอ่งสงวน	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและประเมินผล

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์		ประธานกรรมการ
2. นายธีรวัฒน์	ฉันทโสภณ	กรรมการ
3. นางสาวสุทธาทิพย์	จับใจเหมาะ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการฝ่ายรับบทความ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.ไวพจน์ กุลาชัย		ประธานกรรมการ
2. นางสาวณปภา	จิรมงคลเลิศ	กรรมการ
3. นางสาวธารทิพย์	ภาวะวิภาต	กรรมการ
4. นายดุสิต	รัฐศิลป์	กรรมการ
5. นางสาวจุฑามาศ	พรหมอินทร์	กรรมการ
6. นางสาวสุทธาทิพย์	จับใจเหมาะ	กรรมการและเลขานุการ
7. นายจุลคนัย	จงกลาง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการฝ่ายการเงินและพัสดุ

1. ดร.จุฑามาศ	ชูสุวรรณ	ประธานกรรมการ
2. นางสาวชญาภา	เรียบเรียง	กรรมการ
3. นางสาวประภาศรี	ถนอมจิตต์	กรรมการ
4. นางสาวปรียาภัทร	กัณกา	กรรมการและเลขานุการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คณะกรรมการฝ่ายยานพาหนะ

1. นายดุสิต	รัฐศิลป์	ประธานกรรมการ
2. นายนพดล	เจาเบ	กรรมการ
3. นายวันชนะกรณ์	ภาคะ	กรรมการ
4. นายวิทยา	โพธิพร	กรรมการ
5. นายจุลคนัย	จงกลาง	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการฝ่ายสวัสดิการ / ประชาสัมพันธ์ สูจิบัตร ของที่ระลึก / สถานที่ / จัดทำ Proceeding

1. นายรัช	จันทร์ประสิทธิ์	ประธานกรรมการ
2. นางสาวปนัดดา	แจ้งสงวน	กรรมการ
3. นายอิทธิ	เอี่ยมลักษณะชัย	กรรมการ
4. นายบูรพา	แก้วแหวน	กรรมการ
5. ว่าที่ร้อยตรี พุฒิธร	สวาสนา	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการฝ่ายต้อนรับ

1. ดร.กมลญาดา	เนื่องจำนงค์	ประธานกรรมการ
2. นางอรพร	สศไส	กรรมการ
3. นางสาวชญาภา	เรียบเรียง	กรรมการ
4. นางสาวประภาศรี	ถนอมจิตต์	กรรมการ
5. นางนุชจรินทร์	วรรณพงษ์	กรรมการและเลขานุการ
6. นางสาวรุจิเรศ	เรืองสวัสดิ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คณะกรรมการฝ่ายผู้ดำเนินรายการประจำห้องนำเสนอย่อย

1. ดร.ภัสสนันท์ พ่วงเถื่อน	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรรรหิรัญ	กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทร์ พลอยแหวน	กรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ รักชาติเจริญ	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	กรรมการ
7. ดร.ฐิติกรณียาวิไชย จารีกศิลป์	กรรมการ
8. ดร.รัชณี แดงอ่อน	กรรมการ
9. นางสาวปาริฉัตร ป็องโล่ห์	กรรมการ
10. นายเจนวิทย์ นวลแสง	กรรมการ
11. นางสาวขวัญฤดา เบ็ญจะขันธุ์	กรรมการ
12. นางกานติมา พงษ์นัยรัตน์	กรรมการและเลขานุการ
13. สโมสรนิสิตคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร. ไพบจน์ กุลาชัย	มหาวิทยาลัยบูรพา
2. รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร. เอกวิทย์ มณีธร	มหาวิทยาลัยบูรพา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสว่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีร์ ประศาสน์เศรษฐ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนูรัตน์ อนันทนาธร	มหาวิทยาลัยบูรพา
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	มหาวิทยาลัยบูรพา
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร. วิเชียร ต้นศิริคงคล	มหาวิทยาลัยบูรพา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งนภา ขรรยงเกษมสุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขมมารี รักษ์ชูชีพ	มหาวิทยาลัยบูรพา
12. ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์	มหาวิทยาลัยบูรพา
13. ดร.วีระ หวังสัจจะโชค	มหาวิทยาลัยบูรพา
14. ดร.ปิยะ นาควัชร	มหาวิทยาลัยบูรพา
15. ดร.ภัสรินทร์ พ่วงเถื่อน	มหาวิทยาลัยบูรพา
16. ดร.ชัยณรงค์ เครือنوان	มหาวิทยาลัยบูรพา
17. ดร.โชติสา ขาวสนิท	มหาวิทยาลัยบูรพา
18. ดร.รัชนี้ แดงอ่อน	มหาวิทยาลัยบูรพา
19. ดร.จิตภา พรยิ่ง	มหาวิทยาลัยบูรพา
20. ดร.เมทินา อีสริยานนท์	มหาวิทยาลัยบูรพา
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนา พิชาติปัจจา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลินี คุ่มสุภา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพลิน ภูจินาพันธ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พฤดี หงษ์ตระกูล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
25. ดร. อุดมโชค อาษาวิมลกิจ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
26. ดร. วรพงศ์ ตระการศิรินนท์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
27. ดร. วีรวรรณ แพทย์สมาน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
28. ดร. พิภูล อธิธิ์ริณวงศ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
29. ดร. จันทนา สุทธิจारी	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
30. ดร. ชนินทร เพ็ญสูตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
31. ดร. กมลพร กัญชนะ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
32. นายภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
33. นายณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
34. นางสาวทกพิพร สุพร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
36. ดร. วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
37. ดร. โกสินทร์ เตชะนิยม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
38. ดร. รุ่งทิพย์ จันทร์ธนะกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
39. นายวรพล พินิจ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีดา กมลเวช	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฐิติ พวงศ์เจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หม่อมหลวง ดร. พินิตพันธุ์ บริพัตร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอกพิชญ์ ชินะขำ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
45. ดร. นนท น้าประทานสุข	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
46. ดร. อัครชัย แสนมณี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

47. ดร.รูดล นันทชาธิ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
48. ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์	มหาวิทยาลัยพะเยา
49. นายทวีป มหาสิงห์	มหาวิทยาลัยพะเยา
50. ว่าที่ร้อยตรีศิริพงศ์ เผ่าตะใจ	มหาวิทยาลัยพะเยา
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงศ์พัศค์ ภู่อันธุ์ศรี	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรี ไชยพินิจ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ คุณปลื้ม	มหาวิทยาลัยศรีปทุม (วิทยาเขตชลบุรี)
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ ธิลาไพศาลกิจ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
55. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทร์ พลอยแหวน	มหาวิทยาลัยมหิดล
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ออมรสิริพงศ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ รักชาติเจริญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
59. ดร.จิตติกรณ์ ยาวินไชย จารึกศิลป์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
60. พลตำรวจโท ดร. สันฐาน ชยนนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตรา ศรีสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี รามัญ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
63. ดร.ทิฆัมพร พันลึกเดช	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
64. พลตำรวจตรี ดร.พรชัย ขันดี	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
65. พันตำรวจเอกหญิง ดร.ศุภลักษณ์ เหลี่ยมวรารังกูร	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
66. รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) พันตำรวจเอก ดร.ปกรณ์ มณีปกรณ์	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
67. พันตำรวจโท ดร.สิทธิพัฒน์ เฉลิมยศ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
68. พันตำรวจโท ดร.สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
69. พันตำรวจโท ดร.วัชรพงษ์ พนิธธำรง	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
70. ดร.ภัสกรดี กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

71. รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ประทีป ทับอัติตานนท์	กระทรวงยุติธรรม
72. ดร.สฤทธะ เผือกประพันธ์	นักวิชาการอิสระ
73. ดร.ธนบูรณ์กิตติ์ จิรพัฒนานกร	นักวิชาการอิสระ
74. ดร.ปกรณ์ ปรีชาภรณ์	ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
75. ดร.เทวุษย์ บริรักษ์สันติกุล	กระทรวงมหาดไทย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กำหนดการ

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและ
ความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3
“รัฐปั่นป่วน: กระแสการเมือง ระบบโลก และการบริหารภาครัฐ ในยุค Disruption”
ระหว่างวันที่ 24 - 26 เมษายน พ.ศ. 2562

วันพุธ ที่ 24 เมษายน 2562

เวลา	รายละเอียด
16.00 น.	เดินทางมาถึง โรงแรม แอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน เมืองพัทยา จ.ชลบุรี
16.00 – 18.00 น.	ประชุมความร่วมมือของมหาวิทยาลัย 6 สถาบัน
18.00 น. เป็นต้นไป	งานเลี้ยงต้อนรับเครือข่ายความร่วมมือ 6 สถาบัน

วันพฤหัสบดี ที่ 25 เมษายน 2562

เวลา	รายละเอียด
08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมวิชาการ / นำเสนอผลงาน
08.30 – 08.45 น.	พิธีทักทายและแนะนำ มหาวิทยาลัยบูรพาและคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
08.45 – 09.00 น.	พิธีเปิดโครงการประชุมวิชาการฯ กล่าวรายงาน โดย รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
	ประธานกล่าวเปิดงาน รองศาสตราจารย์ วชิรินทร์ กาสลัก รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

	<p>พิธีมอบธง เครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ ระหว่าง มหาวิทยาลัยบูรพา กับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และ มหาวิทยาลัยพะเยา - คนถือธง จำนวน 1 คน</p> <p>มอบของที่ระลึกและถ่ายภาพร่วมกัน - เชิญผู้แทนเครือข่าย 6 สถาบัน เพื่อมอบของที่ระลึก - ผู้เชิญของที่ระลึก จำนวน 2 คน มอบให้กับเครือข่ายฯ - เชิญ VIP /วิทยากร / อธิการ / ผู้บริหาร ถ่ายรูป</p>																								
เวลา	รายละเอียด																								
09.00 – 10.00 น.	<p>ปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ “รัฐปั่นป่วน: กระแสการเมือง ระบบโลก และการบริหารภาครัฐ ในยุค Disruption” โดย ศาสตราจารย์ วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า</p>																								
10.00 – 10.15 น.	รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม																								
10.15 – 12.15 น. (2 ชม.) ใช้เวลา 12 นาที/คน 10 คน = 2 ชม.	<p>การนำเสนอผลงานทางวิชาการ</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ชื่อห้อง</th> <th>หัวข้อ</th> <th>ผู้ดำเนินรายการ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>C5 ห้องบ้านบึง</td> <td>บริหารงานยุติธรรม</td> <td>ดร.รัชณี แดงอ่อน</td> </tr> <tr> <td>C6 ห้องแหลมฉบัง</td> <td>วิจัยสถาบัน</td> <td>ผศ.ดร.กฤษณ์ รัชชาติเจริญ</td> </tr> <tr> <td>C7 ห้องศรีราชา</td> <td>รัฐศาสตร์</td> <td>ผศ.ดร.รุ่งนภา วรรณเกษมสุข</td> </tr> <tr> <td>C9 อุตะกา</td> <td>บริหารทรัพยากรบุคคล</td> <td>อ.ปาริฉัตร ป็องโล่</td> </tr> <tr> <td>C10 ห้องมาบตาพุด</td> <td>R2R</td> <td>ผศ.ดร.ภัทร์ พลอยแหวน</td> </tr> <tr> <td>C11 ห้องบางเสร่</td> <td>รัฐประศาสนศาสตร์</td> <td>อ.กานติมา พงษ์นัยรัตน์</td> </tr> <tr> <td>C23 ห้องจันทบุรี</td> <td>R2R</td> <td>รศ.ดร.สมบูรณ์ ศิริสรหิรัญ</td> </tr> </tbody> </table>	ชื่อห้อง	หัวข้อ	ผู้ดำเนินรายการ	C5 ห้องบ้านบึง	บริหารงานยุติธรรม	ดร.รัชณี แดงอ่อน	C6 ห้องแหลมฉบัง	วิจัยสถาบัน	ผศ.ดร.กฤษณ์ รัชชาติเจริญ	C7 ห้องศรีราชา	รัฐศาสตร์	ผศ.ดร.รุ่งนภา วรรณเกษมสุข	C9 อุตะกา	บริหารทรัพยากรบุคคล	อ.ปาริฉัตร ป็องโล่	C10 ห้องมาบตาพุด	R2R	ผศ.ดร.ภัทร์ พลอยแหวน	C11 ห้องบางเสร่	รัฐประศาสนศาสตร์	อ.กานติมา พงษ์นัยรัตน์	C23 ห้องจันทบุรี	R2R	รศ.ดร.สมบูรณ์ ศิริสรหิรัญ
ชื่อห้อง	หัวข้อ	ผู้ดำเนินรายการ																							
C5 ห้องบ้านบึง	บริหารงานยุติธรรม	ดร.รัชณี แดงอ่อน																							
C6 ห้องแหลมฉบัง	วิจัยสถาบัน	ผศ.ดร.กฤษณ์ รัชชาติเจริญ																							
C7 ห้องศรีราชา	รัฐศาสตร์	ผศ.ดร.รุ่งนภา วรรณเกษมสุข																							
C9 อุตะกา	บริหารทรัพยากรบุคคล	อ.ปาริฉัตร ป็องโล่																							
C10 ห้องมาบตาพุด	R2R	ผศ.ดร.ภัทร์ พลอยแหวน																							
C11 ห้องบางเสร่	รัฐประศาสนศาสตร์	อ.กานติมา พงษ์นัยรัตน์																							
C23 ห้องจันทบุรี	R2R	รศ.ดร.สมบูรณ์ ศิริสรหิรัญ																							
12.15 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน ห้องระยอง ชลบุรี (ชั้น 2)																								

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

13.00 – 15.00 น. (2 ชม.) ใช้เวลา 12 นาที/คน 10 คน = 2 ชม.	การนำเสนอผลงานทางวิชาการ		
	ชื่อห้อง	หัวข้อ	ผู้ดำเนินรายการ
	C5 ห้องบ้านบึง	R2R	ผศ.ดร.เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน
	C6 ห้องแหลมฉบัง	R2R	ดร.ฐิติกรณั ยาวีไชย จาริกศิลป์
	C7 ห้องศรีราชา	การเมืองการปกครอง	ผศ.ดร. โอปาร์ ถิ่นบางเตียว
	C12 ห้องบางละมุง	รัฐประศาสนศาสตร์	ดร.วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์
	C9 อุตะเกา	R2R	ผศ.ดร.กฤษณ์ รักษาติเจริญ
	C11 ห้องบางเสร่	รัฐประศาสนศาสตร์	ดร.ภัสสนันท์ พ่วงเถื่อน
C23 ห้องจันทบุรี	R2R	รศ.ดร.สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ	
15.00 – 15.15 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม		
15.15 – 17.15 น. (2 ชม.) ใช้เวลา 12 นาที/คน 10 คน = 2 ชม.	การนำเสนอผลงานทางวิชาการ (ต่อ)		
	ชื่อห้อง	หัวข้อ	ผู้ดำเนินรายการ
	C5 บ้านบึง	นิติศาสตร์ – สังคมศาสตร์	อ.เจนวิทย์ นวลแสง
	C7 ศรีราชา	การเมืองการปกครอง	ผศ.ดร. โอปาร์ ถิ่นบางเตียว
	C9 อุตะเกา	รัฐศาสตร์	ดร.โชติสา ขาวสนิท
C10 มาบตาพุด	รัฐประศาสนศาสตร์	ผศ.ดร.อนุรัตน์ อนันทนาธร	
16.45 – 17.30 น.	กล่าวปิดโครงการ โดย รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์		

วันศุกร์ ที่ 26 เมษายน 2562

เวลา	รายละเอียด
09.00 – 12.00 น.	กิจกรรมเยี่ยมชมศิลปวัฒนธรรมสวนนงนุช พัทยา จ.ชลบุรี
13.00 – 16.00 น.	กิจกรรมชมวิถีเศรษฐกิจพอเพียง กองทัพเรือ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี

หมายเหตุ : กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สารบัญ

คณะกรรมการ	1
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)	6
กำหนดการ	10
1. การศึกษาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง จินตนา พักแก้ว	17
2. ความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ของรัฐแห่งหนึ่ง จิตรภาณุ สร้อยโสภา	36
3. พฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง กาญจนวนรรณ บุญอินทร์	56
4. การศึกษาคุณภาพการให้บริการของตำรวจในจังหวัดชลบุรี สุธาทิพย์ ชินวุฒิ	75
5. ทักษะคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลขององค์การ กรกมล เทศสวัสดิ์ และไวพจน์ กุลาชัย	93
6. การปรับตัวของสถานศึกษาต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 : กรณีศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ศราวุฑู ศิริสวัสดิ์, ภัสนันท์ พ่วงเดือน และไวพจน์ กุลาชัย	110

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

-
7. การศึกษาปัญหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล
ของพนักงานราชการในสถานศึกษา กรณีศึกษา : สถานศึกษาสังกัด สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
ชุตินา ศิริสวัสดิ์, ภัสนันท์ พ่วงเถื่อน และไวพจน์ กุลาชัย 130
8. มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดฐานความผิดทางอาญา
แก่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม
ประทีป ทับอัตรานนท์ และจิตภา พรยิ่ง 151
9. อาชญากรรมการค้าคาร์บอนเครดิต: การก่อเกิดของอาชญากรรมรูปแบบใหม่
ไวพจน์ กุลาชัย, เทวชัย บริรักษ์สันติกุล และปกรณ์ ปรีชาภรณ์ 166
10. การปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา:
การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทย สวีเดน และนอร์เวย์ 193
ไวพจน์ กุลาชัย, วงพักตร์ ภูพันธุ์ศรี และปฏิพล หอมยามเย็น
11. ความพึงพอใจต่อระบบการจัดเก็บและรับส่งข้อมูลภาพทางการแพทย์
แบบดิจิทัลของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง 232
เกียรติศักดิ์ พรหมภักดิ์, ยูวูช สัตยสมบุรณ์, ปิยธิดา ตรีเดช และสุคนธา ศิริ
12. สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ 254
พรพนา ศรีสถานนท์, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, พูนชัย ยาวีราช และประเวศ เวชชะ
13. การศึกษาระดับการดำเนินงานตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการ
ที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 271
ไกรพล ปัญญาสุ และพจนา พิชาติปัจจา
14. การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับคนยุคดิจิทัล
(Generation Z) 290
รุ่งทิวา ปาลี, จุฑาทิพย์ อัยรังสฤษฎ์กุล และพิมพ์กา อ้อมอารี
15. การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ปีการศึกษา 2560 311
เกตุดาว หลงลิ้ม, อลงกรณ์ คูตระกูล และนภาพรณัฏ์ ปัญญาราษฎร์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

16. การทูตใหม่ : ใครคือนักการทูตในศตวรรษที่ 21 ชญาณิศวรร เมธาสิทธิวิกุล	325
17. ใคร ก็ไม่ยอมเป็นฝ่ายค้าน พุทธสุดา หนูดลละ	342
18. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในประเทศไทย มัชฌิมา วชิระโพธิ์	355
19. การศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ขององค์การภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ อัทธ์ พลเมฆ	368
20. การมีอำนาจในการต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมของชาวนาที่มีต่อ รัฐ และ ทุนในช่วงระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าว กัญญาภัทร เพชรร่วง	389
21. ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมชนอุตสาหกรรมกองทุนสวนยางอุบลราชธานีจำกัด ในยุคของระบอบเผด็จการ (คสช.) ชิตวรรณ คำมะยอม	404
22. บทบาทของกลุ่มเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ วิลดายุ เค้นดารา	419
23. พลวัตของการกำหนดนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย ณัฐภัทร์ โสพิณ	434
24. วัดกับรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับรัฐและการเผยแผ่พุทธศาสนาของ วัดพระธรรมกาย กรณีศึกษาโครงการความร่วมมือระหว่างวัดพระธรรมกายกับ กระทรวงศึกษาธิการในโครงการ เด็กดี V-STAR กัณฑ์ แสงทอง	449

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

25. การศึกษาปัจจัยเปลี่ยนผ่านไปสู่การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภาของ
นักกิจกรรมนักศึกษาระหว่างพุทธศักราช 2557-2662
ณพัทธ์ นรังศิยา	464
26. การศึกษาความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา
นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี
ณัฐวุธ กองคุณ	476
27. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน
ด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
จิรายุ ธนาวุฒิ และมลฤดี ชรรมรงค์	497
28. การเมืองในการกำหนดนโยบายของโครงการสร้างทางหลวงพิเศษ
หมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช)
กัณฑ์พงษ์ ทำสวน	528
29. การจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่
ชยางกูร ไชยเชษฐ์	545
30. การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
จุฑาทิพย์ สุทธินิยม	561

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การศึกษาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง A Study on Elder Abuse in Rayong Province

จินตนา พักแก้ว (Chintana Fakkaew)¹

ไวพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)²

ภัสรินทร์ พ่วงเถื่อน (Passanan Phuangthuean)³

¹นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม

Graduate student, Master of Arts in Political Science Program in Justice and Social Administration

²ศ.พ.ต.ท.ดร., ³ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²Asst.Prof. Pol.Lt.Col.Dr., ³Dr., Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Email : jumjim_R@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสาเหตุของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ (2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ และ (3) เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาค่าการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรง จำนวน 20 คน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ มี 3 ประเด็น ได้แก่ สาเหตุจากพฤติกรรมของผู้ดูแลที่ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ สาเหตุจากความสัมพันธ์ของครอบครัวผู้ดูแลที่มีต่อผู้สูงอายุ และสาเหตุจากผู้ดูแลสร้างภาระให้กับผู้สูงอายุ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ มี 3 ประเด็น ได้แก่ ผลกระทบด้านความรู้สึกของผู้สูงอายุ ผลกระทบด้านการดูแลผู้สูงอายุ และผลกระทบด้านทัศนคติของผู้สูงอายุต่อการรับมือกับปัญหาดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางการดำเนินงานให้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ชัดเจน ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ และควรกำหนดมาตรการในการ
แก้ไขปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ความรุนแรง ผู้สูงอายุ

Abstract

This research is a qualitative research. The purpose of this study were to (1) investigate the causes of elder abuse (2) analyze the impacts of violence against elderly and (3) propose solutions on this issue to the government agencies or related agencies. The 30 key informants consisted of 20 abuse elders, 2 local administrators, 3 head of communities, and 5 government officers who are responsible for helping abused elders. In-depth interviews was employed to gather the data. The study found that there are 3 causes of elder abuse known as care giver's behaviors, relationship among family's members, and elder's burden generated by caregivers. The findings also revealed 3 consequences elder abused namely emotional impact, caregiving impact, and attitudinal impact toward coping with the problem. Hence, the government should revise rules, regulations, and operational guidelines to deal with this issue. People participation should be promoted. Finally, measures against this problem should be set up.

Keywords: Abuse, Violence, Elder

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยได้เริ่มที่จะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (aging society) จะพบได้ว่าโครงสร้างของประชากรไทยมีอัตราการเกิดและการตายลดลง ดังนั้น สัดส่วนของประชากรในวัยสูงอายุมิแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556) จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มีการสำรวจจำนวนผู้สูงอายุในช่วงปี พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2557 โดยกำหนดช่วงวัยผู้สูงอายุ คือ บุคคลซึ่งมีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย ผลสำรวจของสำนักงานสถิติ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แห่งชาติ 5 ครั้ง โดยครั้งแรกดำเนินการสำรวจในปี 2537 ครั้งที่ 2 ในปี 2545 ครั้งที่ 3 ในปี 2550 ครั้งที่ 4 ในปี 2554 และครั้งที่ 5 ในปี 2557 พบว่าจำนวนของผู้สูงอายุเมื่อเทียบกับอัตราส่วนของประชากรทั้งประเทศคิดเป็นร้อยละ 6.8 , 9.4 , 10.7 , 12.2 , 14.9 ตามลำดับ จากจำนวนอัตราส่วนของผู้สูงอายุที่มากขึ้นทุกช่วงการสำรวจ ย่อมแสดงให้เห็นว่าตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559 พบว่าแหล่งรายได้สำคัญของผู้สูงอายุที่ได้รับมาจากบุตรมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่ต้องอยู่คนเดียวหรืออยู่เพียงลำพังกับผู้สูงอายุด้วยกันเองมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงก็เพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังพบกับสภาพปัญหาของการถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ แต่ประเด็นสำคัญกรณีบุคคลที่ทำร้ายจิตใจผู้สูงอายุมากที่สุดคือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ ได้แก่ สามีหรือภรรยาและบุตร (ศูนย์วิชาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553) การกระทำความรุนแรงที่เกิดจากบุคคลใกล้ชิดตัวจึงทำให้หน่วยงานในรูปแบบสถานสงเคราะห์ บ้านพัก มูลนิธิ กลายเป็นสถานที่สำหรับผู้สูงอายุเลือกที่จะพึ่งพิง จากข้อมูลของผู้สูงอายุที่เข้าสู่สถานสงเคราะห์เนื่องจากสาเหตุของความเดือดร้อนทุกข์ยาก ผู้สูงอายุไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดูและไม่มีที่อยู่อาศัยหรือมีที่อยู่อาศัยแต่ขาดผู้ดูแลหรือแม้แต่การอยู่ร่วมกับครอบครัวแต่ผู้สูงอายุกลับไม่มีความสุข (พรพิมล นวนกุล, 2549)

จังหวัดระยองจะเป็นจังหวัดที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอันดับต้นของประเทศ แต่ในขณะเดียวกันปัญหาทางด้านสังคมและคุณภาพชีวิตของประชากรก็ไม่ได้ดีตามไปด้วย จากรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดระยอง ปี 2560 เป็นการสำรวจข้อมูลทางด้านสังคมของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก เยาวชน วัยแรงงาน ผู้สูงอายุ ครอบครัว และชุมชน ในช่วงระยะเวลาย้อนหลัง 1 ปี (1 มกราคม 2559 – 31 ธันวาคม 2559) ซึ่งสถานการณ์ของครอบครัวในจังหวัดระยองส่วนใหญ่ประสบปัญหาการมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และประเด็นปัญหาของครอบครัวที่รองลงมาคือครอบครัวที่มีการกระทำความรุนแรงต่อกัน ซึ่งกลุ่มประชากรที่ประสบปัญหาสังคมมากที่สุดคือ กลุ่มผู้สูงอายุ จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าสภาพปัญหาของครอบครัวโดยเฉพาะผู้สูงอายุใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จังหวัดระยองเป็นสิ่งทีพึงตระหนักและควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างยิ่ง
(สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง, 2560)

จากสภาพปัญหาของผู้สูงอายุที่มีความซับซ้อนตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม
และรูปแบบของการกระทำ ความรุนแรงก็แตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในประเด็นของ
ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความรุนแรง เพื่อทำการศึกษาวิจัยให้ทราบถึงสาเหตุที่เกิดการกระทำ ความ
รุนแรงต่อผู้สูงอายุ ผลกระทบที่เกิดตามมาส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องเผชิญ และแนวทางการแก้ไขที่จะ
นำสู่วิธีปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาค่าการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บททวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี) ที่เกี่ยวข้อง

การเปลี่ยนแปลงวัยผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ใช้ช่วงชีวิตมาอย่างยาวนาน การเสื่อมถอยของสภาพร่างกาย อวัยวะ
ภายนอกและระบบภายในของร่างกายย่อมเสื่อมสมรรถภาพลงอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงวัย
ผู้สูงอายุจึงมีผลการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ผลจากการเปลี่ยนแปลง
ของผู้สูงอายุที่สำคัญ 3 ประการใหญ่ ได้แก่ (ขนิษฐา กิจจาและคณะ, 2558)

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ความเสื่อมถอยของระบบต่างๆในร่างกาย ได้แก่ ระบบ
โครงสร้างของกระดูกถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง ระบบประสาทคลื่นสมองมีการเปลี่ยนแปลงทำให้
ความจำเสื่อม ความสามารถในการคิด การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ลดลง และที่พบบ่อยคืออาการสับสน
ซึมเศร้า จำเรื่องราวอดีตได้ดีกว่าปัจจุบัน

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ จะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม การ
เปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์จะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนในด้านบทบาทหน้าที่และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจจะส่งผลทั้งทางดีและไม่ดีต่อผู้สูงวัย ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้ (1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสถานภาพและบทบาททางสังคม (2) การถูกทอดทิ้ง (3) ความเคารพเชื่อถือน้อยลง (4) การสูญเสียชีวิตของกลุ่มสมรส

ลักษณะการปรับตัวของผู้สูงอายุ การปรับตัวของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับทัศนคติบุคลิกภาพของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล ซึ่งการที่กลุ่มจะยอมรับความจริงละปรับตัวจะมีความแตกต่างกันออกไป โดยมีลักษณะดังนี้ (อุคมพร ชื่นไพบูลย์, 2549)

1. กลุ่มที่ยอมรับความจริง กลุ่มผู้สูงอายุที่ยอมรับความจริงจะสามารถบังคับตนเองเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปได้ดีพอสมควร ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะชอบใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมตามความถนัดหรือความรู้ความสามารถของตนเอง

2. กลุ่มที่พยายามต่อสู้กับความหวาดหวั่นและความไม่แน่นอนของชีวิต พยายามที่จะฟันสังขารของตนเอง คือการที่ไม่ยอมรับว่าตนเองแก่ การปรับตัวจะไม่มีประโยชน์ต่อสังคม

3. กลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะต้องคอยพึ่งพาผู้อื่น ความเป็นผู้สูงอายุทำให้เกิดความรู้สึกในด้านลบไม่ทำตัวให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

ทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว (Family Development Theory)

ทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว (Family Development Theory) ตามแนวคิดของควาลล์ ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวตามพัฒนาการเป็นระยะ สมาชิกในครอบครัวมีหน้าที่ต้องปฏิบัติในแต่ละระยะที่แตกต่างกันไป (Duvall, 1977) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว พัฒนาการของครอบครัวในแต่ละระยะจะมีภารกิจที่สมาชิกจะต้องทำให้สำเร็จจึงจะก้าวไปสู่ระยะต่อไปได้เป็นอย่างดี ซึ่งพัฒนาการครอบครัวแบ่งออกเป็น 8 ระยะ ดังนี้ (สุริยา ฟองเกิดและคณะ, 2559)

1. ครอบครัวระยะเริ่มต้น (marital stage) เป็นการเริ่มต้นครอบครัว เป็นระยะที่คู่สมรสต้องปรับตัว ทัศนคติเข้าหากันเพื่อใช้ชีวิตร่วมกัน นับจากการสมรสจนกระทั่งภรรยาตั้งครรภ์

2. ครอบครัวระยะเริ่มเลี้ยงดูบุตร (early childbearing families) เริ่มตั้งแต่มี บุตรคนแรกจนกระทั่งบุตรอายุได้ 30 เดือน หรือ 2 ขวบครึ่ง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. ครอบครัวระยะมีบุตรวัยก่อนเรียน (families with preschool children) ระยะนี้บุตรคนแรกอายุ 2 ปี 6 เดือน ถึง 5 ปี ระยะนี้พ่อแม่จะมีบทบาททั้งภาระหน้าที่การงานและบทบาทของความ เป็นพ่อแม่ที่มีต่อลูก

4. ครอบครัวระยะมีบุตรวัยเรียน (Families with school children) ครอบครัวระยะนี้จะ เริ่มเมื่อมีบุตรคนแรก อายุ 6 ปี และสิ้นสุดเมื่อบุตรคนแรก อายุ 13 ปี พ่อแม่ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการ แยกจากเด็กหรือปล่อยให้เด็กมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน โรงเรียนและมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ร่วมกับ โรงเรียนและเพื่อน

5. ครอบครัวระยะมีบุตรวัยรุ่น (families with teenagers) เป็นช่วงระยะที่มีบุตรคนแรก อายุ 13 ปี จนอายุ 20 ปี ระยะนี้จะมี ความผูกพันลดน้อยลง กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่น

6. ครอบครัวระยะมีบุตรแยกจากครอบครัว (launching center families) ช่วงตั้งแต่บุตร คนแรกจนถึงบุตรคนสุดท้ายแยกจากครอบครัว เช่น ไปทำงาน ไปศึกษาหรือแต่งงาน สร้าง ครอบครัวใหม่จนกระทั่งเกิด “รังร้าง” (empty nest) บทบาทพ่อแม่จะเปลี่ยนเป็นปู่ ย่า ตา ยาย

7. ครอบครัวระยะวัยกลางคน (families of middle years) เป็นช่วงที่บุตรแยกไปหมดแล้ว “รังร้าง” การแยกตัวออกไปของบุตรเพื่อสร้างครอบครัว แต่ปัจจุบันอาจมีบุตรที่แต่งงานและ ผู้สูงอายวยังคงให้การช่วยเหลือ ซึ่งอาจเป็นผลดีทางด้านจิตใจไม่เหงาและรู้ดีว่าตนเองมีคุณค่า แต่ ขณะเดียวกันพ่อแม่อาจจะรู้สึกเหนื่อยหนักต่อภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่ไม่สิ้นสุด

8. ครอบครัวระยะวัยชรา (Aging families) เป็นระยะสุดท้ายของพัฒนาการครอบครัว เป็นช่วงที่สามีภรรยาเข้าสู่วัยชรา เมื่อมีปัญหาสุขภาพภาวะที่ต้องการคนดูแลย่อมมีมากขึ้น

ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Ecological Theory)

Bronfenbrenner cited by Sigelman & Shaffer (1995) บรอนเฟนเบนเนอร์ ได้ให้คำนิยาม ของสิ่งแวดล้อมและอธิบายไว้ดังนี้ สิ่งแวดล้อมได้แก่เหตุการณ์หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่ได้รับผล จากการกระทำและพัฒนาการของมนุษย์

1. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของบุคคลและสิ่งแวดล้อมจะมีความสัมพันธ์ต่อกัน เรียกว่า Ecological Approach ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้จะมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

1.1 ระบบจุลภาค สิ่งแวดล้อมระดับจุลภาคเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตัวเรา หน่วยแรกที่สุด คือ ครอบครัว ที่จะให้ประสบการณ์โดยตรงกับสมาชิกในครอบครัว

1.2 ระบบปฏิสัมพันธ์ เป็นการเชื่อมโยงระบบจุลภาคต่าง ๆ ให้สัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกัน เช่น ครอบครัวและโรงเรียน เด็กที่มีปัญหาจากที่บ้านก็ย่อมสร้างปัญหาที่โรงเรียน

1.3 ระบบภายนอก เป็นสภาพทางสังคมที่คนเราไม่ได้รับประสบการณ์โดยตรง แต่สภาพทางสังคมมีผลกระทบต่อพฤติกรรม หรือพัฒนาการของบุคคล

1.4 ระบบมหภาค คือ ระบบใหญ่ที่สุดของสังคม ซึ่งรวมทุกระบบให้เกี่ยวเนื่องกัน เป็นวัฒนธรรมใหญ่และวัฒนธรรมย่อยของสังคม ใช้เป็นแนวการปฏิบัติเพื่อให้บุคคลของสังคมดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

1.5 ระบบเหตุการณ์แวดล้อม เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิตของบุคคล รวมถึงเรื่องราวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นประวัติของบุคคลผู้นั้นด้วย มนุษย์ที่มีการพัฒนาหรือเติบโตมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันย่อมมีพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่แสดงออกมาแตกต่างกันไปด้วย

2. กระบวนการสังคมประกิด (Socialization) เป็นกระบวนการที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมได้กล่อมเกลา ชักเย้ายอบรับหรือให้การเรียนรู้แก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดเป็นข้อห้าม ทำให้เกิดระเบียบและวัฒนธรรมของกลุ่มที่ทุกคนต้องคำนึงถึงละปฏิบัติ

3. อิทธิพลของกลุ่ม เป็นการรวมตัวกันของบุคคลเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง กลุ่มทุกกลุ่มย่อมมีคุณลักษณะเฉพาะเอกลักษณ์ของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (case study approach) โดยศึกษาเรื่องราวผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดระยอง และมีประสบการณ์ถูกกระทำรุนแรง เพื่อค้นหาสาเหตุของการเกิดการกระทำรุนแรงต่อผู้สูงอายุ โดยลงภาคสนามศึกษาข้อมูลจริงจากการสัมภาษณ์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เชิงลึก (in-depth interview) ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured) การบันทึกเทป
สนทนาและการจดภาคสนามในพื้นที่จังหวัดระยอง ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (purposive
sampling) จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ (1)
ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัญชาติไทย ทั้งเพศชายและเพศหญิง (2) ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ
ความรุนแรงเพียงครั้งเดียวหรือถูกกระทำ ความรุนแรงอย่างต่อเนื่องในลักษณะความรุนแรง 5 ประเภทคือ
ความรุนแรงทางด้านร่างกาย ความรุนแรงทางด้านจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ การละเมิดสิทธิ
ผู้สูงอายุ และการละเลย ทอดทิ้งผู้สูงอายุ และ (3) ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดระยองตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
โดยมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร์ของจังหวัดระยอง

2. ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน โดยมีหลักเกณฑ์ใน
การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ (1) ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยปฏิบัติ
หน้าที่ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความรุนแรง (2) ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 2 ปี

3. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูล
สำคัญ คือ (1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความ
รุนแรงและมีประสบการณ์ในการทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความรุนแรง (2)
เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี

ผลการวิจัย

สาเหตุการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุ
การกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง สามารถแบ่งได้ 3 สาเหตุ ดังนี้

1. สาเหตุจากพฤติกรรมของผู้ดูแลที่ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ โดยแยกประเภทของพฤติกรรม
ได้ 3 ประเด็น คือ ผู้ดูแลไม่สนใจความรู้สึกของผู้สูงอายุ ผู้ดูแลไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้สูงอายุ
และผู้ดูแลติดยาเสพติด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. สาเหตุจากความสัมพันธ์ของครอบครัวผู้ดูแลที่มีต่อผู้สูงอายุ หากในอดีตสัมพันธ์ภาพของครอบครัวเป็นไปในทางลบ เมื่อสมาชิกเข้าตัวช่วยการสร้างความครอบครัวของตนเอง ผู้สูงอายุจึงกลายเป็นส่วนเกินของครอบครัวที่สร้างขึ้นใหม่ หรือถูกทอดทิ้งไว้เพียงลำพัง

3. สาเหตุจากผู้ดูแลสร้างภาระให้กับผู้สูงอายุ ภาระที่ผู้สูงอายุต้องช่วยผู้ดูแลอาจเป็นไปในรูปแบบของการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายหนี้สิน รับผิดชอบกิจธุระต่างๆของผู้ดูแล หรือการที่ผู้ดูแลไม่ทำงาน ผู้สูงอายุจึงเป็นผู้ที่ต้องหารายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายในบ้าน

ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

ผลกระทบที่เกิดจากการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ส่งผลต่อสภาพจิตใจ ความรู้สึก และสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ผลกระทบด้านร่างกายที่รุนแรงที่สุดอาจถึงขั้นเสียชีวิต ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นจากมุมมองของผู้สูงอายุได้ 3 ด้าน คือ

1. ผลกระทบด้านความรู้สึกของผู้สูงอายุ ซึ่งความรู้สึกของผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นย่อมเป็นไปในทางด้านลบ โดยแบ่งความรู้สึกของผู้สูงอายุเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดหวัง ความเหงา และความอดทนรอคอยอย่างมีความหวัง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีแต่ความทุกข์ใจ ความคาดหวังของผู้สูงอายุยังคงมีความหวังที่จะได้รับการดูแลจากลูกหลาน การกลับมาอยู่ด้วยกัน การกลับตัวกลับใจเป็นคนดี สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุยังคงรอคอยอย่างมีความหวังในช่วงชีวิตที่เหลืออยู่

2. ผลกระทบด้านการดูแลผู้สูงอายุ บ่งบอกลักษณะความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัวแต่ไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม ผู้สูงอายุดูแลกันเอง และผู้สูงอายุอยู่เพียงลำพัง โครงสร้างและสัมพันธ์ภาพของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุอยู่เป็นโสดหรือแต่งงานแต่ไม่มีบุตรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุที่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว หรืออยู่ดูแลกันระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน รวมทั้งความอ่อนแอของสัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการใส่ใจดูแลไม่เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ

3. ผลกระทบด้านทัศนคติของผู้สูงอายุต่อการรับมือกับปัญหา ซึ่งผู้สูงอายุในแต่ละรายจะมีความคิดและการรับมือกับปัญหาที่แตกต่างกัน จากผลการศึกษาวิจัยพบว่าผลกระทบต่อความคิดของผู้สูงอายุ สามารถแบ่งได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้สูงอายุมีความรู้สึกสิ้นหวังและยอมรับปัญหา และผู้สูงอายุอยากตายเพื่อยุติปัญหา ทัศนคติของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความเข้มแข็งของจิตใจ และกระบวนการจัดการกับปัญหาของตนเองที่จะส่งผลให้ผู้สูงอายุรับมือ
กับปัญหาในลักษณะที่แตกต่างกัน

**การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง**

1. แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ สำหรับการปฏิบัติงานของ
หน่วยงานภาครัฐเจ้าหน้าที่รัฐ ควรมีความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ซึ่งกำหนดเป็น
ระเบียบข้อบังคับที่ทุกฝ่ายต้องยอมรับและปฏิบัติตาม

2. มาตรการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การร่วมมือกันทำงานจากทุกฝ่ายเพื่อ
ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความ โดยถือเป็นหน้าที่บทบาทของคนไทยที่ต้องปฏิบัติ รวมทั้งการ
ยกย่อง เชิดชู ให้รางวัล ผู้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้สูงอายุ

3. การป้องกัน เฝ้าระวัง และเยียวยาเพื่อแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ โดยเริ่มจาก
ครอบครัว ชุมชน สังคม ตามแผนปฏิบัติและต้องมีกฎหมาย ระเบียบที่รองรับ

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพบสาเหตุและผลกระทบจากการถูกกระทำ ความ
รุนแรงของผู้สูงอายุ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งจะนำมาอภิปราย ดังนี้

สาเหตุของการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

1. สาเหตุจากพฤติกรรมของผู้ดูแลที่ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ มีองค์ประกอบทั้งทางด้าน
พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมบุคคลให้กระทำในสิ่งต่าง ๆ โดยพฤติกรรมของผู้ดูแลที่
ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุสามารถแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1.1 ผู้ดูแลไม่สนใจความรู้สึกของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่าสาเหตุการ
กระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุนั้น มีผลตามทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาในระบบจุลภาค ซึ่งเป็นระบบที่
เล็กและมีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตัวเรามากที่สุด ซึ่งสิ่งแวดล้อมหน่วยแรกสุดคือ
ครอบครัว พฤติกรรมของสมาชิกเกิดจากการเรียนรู้จากครอบครัว และเมื่อเติบโตขึ้นการได้รับ
อิทธิพลจากกลุ่มจะส่งผลให้แต่ละบุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป (Bronfenbrenner

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

cited by Sigelman & Shaffer, 1995) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยของสกรรจ์ สุขเยี่ยม (2551) พบว่า ลักษณะพฤติกรรมที่ผู้ดูแลกระทำต่อผู้สูงอายุในระดับที่รุนแรงมาก ได้แก่ ลักษณะด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งเป็นลักษณะการเฉยเมยไม่สนใจผู้สูงอายุ หรือแสดงท่าทางเบียดเบียนผู้สูงอายุ สำหรับผลการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยพบว่า ผู้ดูแลที่ไม่สนใจต่อความรู้สึกของผู้สูงอายุมักถูกการเลี้ยงดูแบบตามใจ และผู้สูงอายุเองก็ไม่อยากบังคับจึงเป็นการอยู่ร่วมกันในลักษณะที่ผู้ดูแลอยากทำอะไรก็ทำแต่ถ้าไม่
อยากทำอะไรก็จะไม่ทำและไม่มีผู้ใดที่จะมาบังคับได้

1.2 ผู้ดูแลไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ดูแลไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้สูงอายุ และมีพฤติกรรมที่โต้เถียงผู้สูงอายุ ปัจจุบันคนรุ่นหลังมีความเป็นตัวตนของตนเองมากขึ้น และมีความรู้สึกต่อคำสั่งสอนของผู้สูงอายุว่าเป็นเรื่องล้าหลัง การโต้แย้งต่อผู้สูงอายุสามารถเกิดขึ้นได้ทันทีถ้าคำสั่งสอนนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกของผู้ดูแล

1.3 ผู้ดูแลติดยาเสพติด ลักษณะและสัมพันธ์สภาพของครอบครัวจะส่งผลต่อการเติบโตของเด็ก ลักษณะของครอบครัวในรูปแบบที่มีผู้ปกครองเลี้ยงดูเพียงคนเดียว การเลี้ยงดูที่มีญาติผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ดูแล ลักษณะบริบทของครอบครัวและการเลี้ยงดูในรูปแบบเหล่านี้มักจะส่งผลทำให้เยาวชนที่จะเติบโตมีโอกาสที่จะติดยาเสพติดค่อนข้างสูง รวมทั้งการเลือกคบเพื่อนหรืออยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนที่เสพยาบ้า จึงเป็นเหตุผลบางส่วนของผู้ที่เลือกเสพยาบ้า (เฉลิมศรี ราชนาจันทร์และศรีวรรณ มีคุณ, 2553) และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของจิรธิ์พล ภูวไชยจิรภัทร (2561) พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนมากมาจากครอบครัวที่แตกแยก หรือเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์แต่ถ้าหากไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนทำให้มีภูมิคุ้มกันทางสังคมต่ำ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ดูแลที่ติดยาเสพติดมักอาศัยอยู่กับครอบครัวแตกแยก หรือมีเพียงญาติผู้ใหญ่ที่คอยดูแล ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถตักเตือนหรืออบรมสั่งสอนผู้ดูแลที่ติดยาเสพติดให้เชื่อฟังได้ เนื่องจากกลัวว่าจะถูกทำร้าย หรือไม่อยากที่จะมีปากเสียงทะเลาะกับผู้ดูแล ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเลือกใช้ชีวิตที่จะไม่พูดหรือหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า

2. สาเหตุจากความสัมพันธ์ของครอบครัวผู้ดูแลที่มีต่อผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครอบครัวย่อมมีผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการครอบครัวนั้น ครอบครัวระยะวัยกลางคน (families of middle

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

years) เป็นช่วงที่บุตรแยกไปหมดแล้ว “ร้างร้าง” การแยกตัวออกไปของบุตรเพื่อสร้างครอบครัว ผู้สูงอายุที่ก้าวผ่านตามทฤษฎีพัฒนาการครอบครัวอย่างสมบูรณ์จะทำให้มีความพร้อมและเข้าใจกับชีวิต แต่ถ้าหากผู้สูงอายุที่ก้าวข้ามพัฒนาการของครอบครัวอย่างไม่มีความพร้อมใด ๆ การกระทำหรือพฤติกรรมของคนในครอบครัวย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้สูงอายุในด้านลบ (สุริยา ฟองเกิดและคณะ, 2559)

ประกอบกับการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ (Interpersonal) ที่ผ่านมาเป็นภาวะของทัศนคติ สัมพันธภาพ รวมทั้งภาวะความเครียดที่ถูกสะสมไว้ตลอดถ้าหากไม่ได้รับการแบ่งเบา ภาวะทางอารมณ์ที่มีความรุนแรงอาจเกิดขึ้นต่อผู้สูงอายุได้ (ฉัตรกมล ประจวบลาภ, 2557) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อบุตรมีการสร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่ หน้าที่ของบุตรย่อมเพิ่มมากขึ้น ถ้าหากความสัมพันธ์ที่ผ่านมาไม่เป็นไปด้วยดี การทอดทิ้งหรือการไม่สนใจผู้สูงอายุย่อมเกิดขึ้น ซึ่งบางครอบครัวผู้สูงอายุต้องอยู่เพียงลำพังเพราะว่าครอบครัวที่สร้างขึ้นมาใหม่ของคุณหลานไม่ยอมรับและไม่ยอมอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุหรือบางครอบครัวยังคงอยู่ด้วยกันแต่ผู้สูงอายุก็ไม่ได้ได้รับการใส่ใจดูแล

3. สาเหตุจากผู้ดูแลสร้างภาระให้กับผู้สูงอายุ เมื่อยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไป การรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ามา การดูแลหรือปฏิบัติต่อผู้สูงอายุไม่เหมือนแต่ก่อน ผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพังไม่ได้รับความสนใจดูแลเท่าที่ควร และยังคงรับภาระเลี้ยงดูหลาน เนื่องจากพ่อแม่ไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยที่ควรจะได้พักผ่อนกลับต้องมารับผิดชอบดูแลเด็กเล็กที่ยังช่วยตนเองไม่ได้ (คุษณี คำมีและคณะ, 2552)

การทำหน้าที่ของผู้สูงอายุจึงมีหน้าที่ในหลายรูปแบบทั้งทำหน้าที่หลักในการดูแลสมาชิกในครอบครัว ทำความสะอาดบ้านเรือนและจัดการข้าวของเครื่องใช้ภายในบ้านทั้งหมด ผู้สูงอายุยังมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูหลานแทนบิดามารดา และผู้สูงอายุที่เลี้ยงดูหลานเพียงลำพังจะมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ค่อยดี (พัชรี คมจักรพันธ์และวรรณี จันทร์สว่าง, 2558) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ดูแลยังคงสร้างภาระให้กับผู้สูงอายุ เช่น หนี้สินของผู้ดูแล การให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือบุตร หรือการให้ผู้สูงอายุรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในบ้าน โดยที่ผู้ดูแลไม่ทำงาน หรือบางรายทำงานแต่ใช้จ่ายเพียงตนเอง ไม่ได้ช่วยเหลือผู้สูงอายุแต่อย่างใด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

1. ผลกระทบด้านความรู้สึกของผู้สูงอายุ สามารถแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1.1 ความผิดหวัง เป็นความรู้สึกของผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นเป็นไปในทางลบ ซึ่งงานวิจัยของ กิตติพรรณ ศิริทรัพย์ (2553) ได้กล่าวไว้ในประเด็นที่ว่า เมื่อถูกกระทำรุนแรง ผู้สูงอายุจะเกิดความรู้สึกต่อตนเอง ไม่มีความหวังในชีวิต คร่ำครวญอดีตและรอคอยอนาคต ความรู้สึกน้อยใจในชีวิต ความรู้สึกอ้างว้าง ไม่เหลือใคร เกิดความทุกข์ทางจิตใจ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุตั้งความหวังไว้กับลูกหลานเพื่อให้อุปการะผู้สูงอายุ โดยการยกที่ดินให้กับผู้ดูแล การรับเป็นบุตรบุญธรรม เลี้ยงดูส่งเสียเล่าเรียนให้มีการศึกษา แต่ทั้งหมดนี้ไม่ได้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ผู้ดูแลทำหน้าที่ตามความคาดหวังของผู้สูงอายุ

1.2 ความเหงา เมื่อผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพัง ความอ้างว้าง หัวเหวความรู้สึกต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นความเหงาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ซึ่งงานวิจัยของกาญจนา พิบูลย์ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความซึมเศร้าของผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุทำใจยอมรับเมื่อเกิดความรู้สึกเหงา หงุดหงิด โกรธหรือเสียใจ รวมทั้งยอมรับกับบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ลดลง ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุพยายามหาสิ่งทดแทนความเหงาโดยการเลี้ยงสัตว์ ฟังเพลง หรือหากิจกรรมทำ เพื่อเป็นการคลายความเหงาจากการที่ต้องอยู่เพียงลำพัง และผู้สูงอายุพยายามทำใจและบอกกับตัวเองว่าไม่เหงา

1.3 ความอดทนรอคอยอย่างมีความหวัง ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงยังคงรอวันกลับมาอยู่ด้วยกันกับลูกหลาน และมีความหวังในการอดทนรอคอยและหวังว่าลูกหลานจะกลับตัวเป็นคดี ผู้สูงอายุยังคงมีความหวังกับการเปลี่ยนแปลงของลูกหลานไปในทางที่ดีขึ้น แต่เมื่อวันเวลาผ่านไปทุกอย่างยังคงดำเนินไปแบบเดิม ๆ ผู้สูงอายุจึงมองว่าเป็นเรื่องของเวรกรรมที่ยอมรับกับชะตากรรมที่เกิดขึ้น

2. ผลกระทบด้านการดูแลผู้สูงอายุ ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของครอบครัวเป็นรูปแบบครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ซึ่งรูปแบบการดูแลอาจเปลี่ยนแปลงไปโดยการจ้างภาคเอกชนมาทำหน้าที่ดูแลแทนเครือญาติทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวเป็นไปในรูปแบบของความห่างเหิน ผู้สูงอายุถูกมองว่าเป็นภาระของลูกหลานจึงถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ซึ่ง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

งานวิจัยของ สกรรจ์ สุขเอี่ยม (2551) ได้กล่าวในประเด็นที่ว่า ระดับภาวะการทารุณกรรมผู้สูงอายุ ในภาพรวมจะพบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตรถูกกระทำทารุณในระดับไม่รุนแรง โดยส่วนใหญ่ถูกทารุณด้านการไม่สนใจหรือทอดทิ้งจากการดูแลมากที่สุด และงานวิจัยของ สุธิดา โนรี (2553) ได้กล่าวในประเด็นที่ว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะเกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจทางสังคมระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน ครอบครัว และคนในชุมชน เชื่อมโยงไปสู่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างระหว่างผู้สูงอายุและผู้ดูแล ซึ่งผลกระทบด้านการดูแลผู้สูงอายุสามารถแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1 ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับครอบครัวแต่ไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม ผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะพักอาศัยอยู่กับครอบครัว ญาติพี่น้อง แต่ไม่ได้รับการดูแลหรือการใส่ใจ ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัวลักษณะนี้ต้องยอมรับการตัดสินใจและเชื่อฟังผู้ดูแล ผู้สูงอายุบางรายถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม หรือไม่ได้รับการช่วยเหลือดูแลตามความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับครอบครัวเช่นนี้จะไม่กล้าให้ข้อมูลตามความรู้สึกของตนเอง มักจะพยายามปกปิดและปกป้องพฤติกรรมของลูกหลานที่ไม่ดีต่อตน เนื่องจากผู้สูงอายุกลัวจะถูกผู้ดูแลตำหนิหรือไม่เลียงคู่อีกต่อไป

2.2 ผู้สูงอายุดูแลตนเอง ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นสามี ภรรยา หรือผู้สูงอายุที่เป็นลักษณะของพี่น้องที่พักอาศัยอยู่ด้วยกัน ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าสำหรับผู้สูงอายุที่ดูแลตนเองจะมีความกังวลเป็นห่วงถ้าหากอีกฝ่ายเป็นอะไรขึ้นมาตนเองจะช่วยเหลือได้อย่างไร เนื่องจากร่างกายที่ทรุดโทรมไม่แข็งแรงเหมือนก่อน

2.3 ผู้สูงอายุอยู่เพียงลำพัง ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพังโดยส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่ลูกหลานแยกบ้านออกไปและไม่สนใจความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุว่าจะดำเนินชีวิตเช่นไร ทอดทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยว ลูกหลานบางคนจะเชื่อในความคิดคำพูดของภรรยาหรือสามีที่ไม่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เพียงลำพังจะไม่มีลูกหลานที่สนใจหรือมาดูแล แต่ผู้สูงอายุเหล่านี้ยังคงพยายามที่จะช่วยเหลือตนเองและทำงานเลี้ยงชีพดูแลตนเองต่อไป

3. ผลกระทบด้านทัศนคติของผู้สูงอายุต่อการรับมือกับปัญหา ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รุนแรงต่างมีกระบวนการวิธีของตนเพื่อนำมาแก้ไขกับปัญหา ซึ่ง ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งลักษณะด้านทัศนคติของผู้สูงอายุต่อการรับมือกับปัญหาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

3.1 ผู้สูงอายุมีความรู้สึกสิ้นหวังและยอมรับปัญหา ผู้สูงอายุจะมีความรู้สึกสิ้นหวังไม่สามารถหาวิธีหรือทางออกให้กับปัญหาของตนเองได้ จึงกลายเป็นการยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นและอดทนให้ผ่านไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิติพรรณ ศิริทรัพย์ (2553) ได้กล่าวในประเด็นที่ว่า ประสิทธิภาพผู้ถูกระทำรุนแรง จะเกิดความรู้สึกในทางลบต่อตนเอง มีวิธีการเผชิญปัญหา คือ การจัดการภายใน คือ ยอมรับความเป็นจริง คิดว่าเป็นแวมกรรม อโหสิ ไม่จองเวร คิดปลง และปล่อยเรื่องราวเลวร้ายในอดีตให้ผ่านไป

3.2 ผู้สูงอายุอยากตายเพื่อยุติปัญหา สำหรับทัศนคติของผู้สูงอายุต่อการรับมือกับปัญหาที่รุนแรงที่สุดคือผู้สูงอายุอยากตายเพื่อยุติปัญหา ผู้สูงอายุที่มีแนวคิดลักษณะนี้จะเป็นผู้สูงอายุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงกับตนเองในลักษณะที่รวดเร็วจึงไม่สามารถที่จะยอมรับเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ และถ้าครอบครัวไม่มีความเข้าใจมักจะตำหนิผู้สูงอายุและเลียดผู้สูงอายุอย่างไม่เหมาะสมทำให้ผู้สูงอายุเกิดความน้อยใจ คิดมาก จนกลายเป็นความคิดของผู้สูงอายุที่อยากจะเลือกวิธีเพื่อยุติเรื่องราวปัญหาของตนเองด้วยการฆ่าตัวตาย

การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ การดำเนินการตามแนวทางด้านกฎหมายและการปฏิบัติตามนโยบาย เช่น การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะพบถึงความยุ่งยากของนโยบายเนื่องจากความซับซ้อนของปัญหาและการเกี่ยวพันกับปัญหาอื่นที่เป็นลูกโซ่ การปฏิบัติงานเป็นไปได้ยาก (อภิรดี มีสัจย์, 2553) รวมทั้งการทำงานในภาครัฐมีการมีการทำงานแยกเป็นส่วน ๆ และมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน (กุลิศรา ปิ่นทอง และคณะ, 2561) ปัจจุบันยังมีช่องว่างของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับการคุ้มครองผู้สูงอายุ และควรมีการพัฒนากระบวนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนแก่ผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรมหรือการทำนิตกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะ (ณรงค์ ใจหาญ, 2554)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. มาตรการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อให้เกิดผลเสียในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ (ดวงใจ เขยชมและพรชัย เลื่อนฉวี, 2560) การเสียสละของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของจิตอาสา อาสาสมัคร หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมถึงคุณค่าของบุคคลเหล่านี้ รวมทั้งการสนับสนุนในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การอบรม การยกย่องเชิดชู ยังคงเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงาน (ปิยากร หวังมหาพร, 2560)

3. การป้องกัน เฝ้าระวัง และเยียวยาเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ การดำเนินการแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปด้วย ซึ่งในด้านเศรษฐกิจยังพบว่าผู้สูงอายุไม่มีรายได้ที่แน่นอนมีหนี้สินผูกพันกับครอบครัว ทั้งนี้สังคมไทยยังไม่มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ (ดวงใจ เขยชมและพรชัย เลื่อนฉวี, 2560)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. การบูรณาการในการทำงานด้านผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงต้องทำให้ครอบคลุมทั้งภาครัฐ เอกชน สังคม ชุมชน และครอบครัว โดยมีทั้งกฎหมาย บทลงโทษ ระเบียบข้อปฏิบัติที่รวดเร็วเข้าถึงต่อการช่วยเหลือ รวมทั้งอัตราค่าตอบแทนในการทำงานของอาสาสมัคร เพื่อรองรับการทำงานให้เป็นแนวทางเดียวกันและมีหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน

2. การจัดตั้งศูนย์ผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ที่ครอบคลุมกับปัญหาด้านผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุต้องเป็นหน้าที่หลักของญาติพี่น้อง และมีหน่วยงานภาครัฐเป็นตัวกลางเสริมความสัมพันธ์ให้ได้ทำร่วมกัน

3. การเตรียมความพร้อมในทุกด้านตั้งแต่การวางแผนชีวิตเพื่อวัยผู้สูงอายุ การเตรียมบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับกับการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุ และความจริงของสังคมไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

4. การสร้างความเข้าใจในชุมชนให้ทราบถึงกระบวนการช่วยเหลือผู้สูงอายุถูกกระทำ ความรุนแรง การแจ้งเหตุ การขอความช่วยเหลือ การขอคำแนะนำ บุคคลใดหรือหน่วยงานใดเป็นผู้ให้บริการ และถ้าหากเกิดความรุนแรงองค์กรด้านใดมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ

5. กระบวนการขับเคลื่อนเพื่อลดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ บทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพในครอบครัว ความรู้ช่องทางในด้านต่างๆ เน้นให้ทุกคนเห็นความสำคัญโดยมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนในกระบวนการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาในมุมมองของผู้ดูแลและผู้สูงอายุไปพร้อมกัน เพื่อให้ทราบข้อมูลของทั้งสองฝ่าย จะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลหาสาเหตุที่แท้จริง พร้อมทั้งการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ได้ย่อมมาจากความต้องการของทั้งสองฝ่ายที่จะร่วมกันแก้ไขและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

2. ควรทำการศึกษาการเตรียมความพร้อมการวางแผนชีวิตของผู้สูงอายุในอนาคตและการสร้างความเข้าใจให้กับครอบครัว ชุมชน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและการอยู่ร่วมกัน

3. ควรทำการศึกษาในการเข้าถึงช่องทางและกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกกระทำ ความรุนแรงของทุกภาคฝ่าย เพื่อให้เกิดการร่วมมือและเป็นภารกิจหน้าที่สำคัญในการช่วยกันแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

รายการอ้างอิง

กฤติศรา ปิ่นทองและคณะ. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, 10(2), 113-120.

ชนิษฐา กิจเจาและคณะ. (2558). รายงานวิจัยการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย. สงขลา: ไอคิว มีเดีย.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- จิรสิทธิ์พล ภูวไชยจิรภัทร. (2561). **ปัจจัยกดดันและปัจจัยการควบคุมตนเองกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน**. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 10(2), 441-445.
- นัทรกมล ประจวบลาภ. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ต่างเกื้อกูลระหว่างผู้สูงอายุและญาติผู้ดูแลความสามารถในการทำนายนการดูแล กับความเครียดในบทบาทผู้ดูแลผู้สูงอายุโรควาร์กินสัน**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้สูงอายุ), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). **การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย**. บทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 3(16), 1-6.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2554). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การทบทวนเอกสารเพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิด (conceptual framework) และผังพิสัยการวิจัย (research mapping) ด้านกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ”**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงใจ เขยชมและพรชัย เลื่อนฉวี. (2560). **มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย**. วารสารการเมืองการปกครอง, 7(1), 220-224.
- คุณฉวี คำมีและคณะ. (2552). **ทบทวนปัญหาของครอบครัวไทย**. วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา, 7(1), 121-126.
- ปิยากร หวังมหาพร. (2560). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน**. วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย, 10(1), 54-56.
- พัชรี คมจักรพันธุ์และวรรณี จันทร์สว่าง. (2558). **ประสบการณ์การอยู่อาศัยในครัวเรือนข้ามรุ่นของผู้สูงอายุไทยในภาคใต้**. บทความวิจัย ว.พยาบาลสงขลานครินทร์, 35(3), 48-51.
- พรพิมล นวนกุล. (2549). **บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2559**. นครปฐม: บริษัท พรินเทอร์ จำกัด 999.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- ศูนย์วิชาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2553). *เหลียวหลัง แลหน้า
มองอนาคต สังคมผู้สูงวัย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2561, จาก
<http://resource.thaihealth.or.th/hiligh/12362>
- สุริยา ฟองเกิดและคณะ. (2559). *บทบาทพยาบาลกับการสร้างเสริมสุขภาพครอบครัวบนพื้นฐาน
ทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*,
20(39), 139-140.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง. (2560). *รายงานสถานการณ์ทาง
สังคมจังหวัดระยอง ปี 2560*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2561, จาก
http://www.rayong.m-society.go.th/?page_id=9992
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2557*.
กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชัน จำกัด.
- อุดมพร ชื่นไพบูลย์. (2549). *สังคมวิทยาเกี่ยวกับการสูงวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- อภิรดี มีสัจย์. (2553). *การนำนโยบายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปปฏิบัติ :
กรณีศึกษา ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กรมพัฒนา
สังคมและสวัสดิการ*. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิมศรี ราชนาจันทร์ และศรีวรรณ มีคุณ. (2553). *ปรากฏการณ์ชีวิตของเยาวชนผู้เสพยาบ้า*.
วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 6(1), 81-94.
- Bronfenrener (cite by Sigelman and Shaffer). (1995). Do we have our investment in children's
services the wrong way pround? *Great Kids. Better, Citizens. Belief, attitude, intention
and behavior: An Introduction to theory and research*. Don Mills; Ontario: Addison-
Wesley Pub, Co.
- Duvall, E.M. (1977). *Marriage and Family Relationships*. 5th ed. Philadelphia: Lippincott.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ของรัฐแห่งหนึ่ง

Fear of Crime among Undergraduate Students in a Public University

จิตรภาณุ สร้อยโสภณาเจริญ (Jitpanu Soysopacharoen)¹

¹นิสิตปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม
Graduate Student, Master of Political Science in Justice and Social Administration Program

ไวยพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)²

ธีระ กุลสวัสดิ์ (Teera Kulsawat)³

²ผศ.พ.ต.ท.ดร., ³ผศ.ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²Asst.Prof.Pol.Lt.Col.Dr., ³Asst.Prof.Dr., Faculty of Political Science and Law,

Burapha University

E-mail: benz_jitpanu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง จำนวน 395 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และอิทธิพลจากสื่อมีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ การรับรู้การตกเป็น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เหยื่ออาชญากรรมของบุคคลอื่น สภาพแวดล้อมที่พักอาศัย และประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

คำสำคัญ: ความหวาดกลัวอาชญากรรม นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

The purpose of this research were to (1) study fear of crime among undergraduate students and (2) examine factors affecting fear of crime among undergraduate students. The samples were 395 undergraduate students of a public university. The researcher employed questionnaire as a research tool. Descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis were used to analyze the collected data. The findings indicated that criminal victimization experience had a negative influence on the fear of crime. The study also found that media influence had a positive effect on the fear of crime. However, perception of others' victimization, household environment, and police' efficiency had no influence on the fear of crime of undergraduate students.

Keywords: fear of crime, undergraduate students

บทนำ

ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และทางการเมืองอย่างรวดเร็ว แม้ด้านหนึ่งจะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การขยายตัวของชุมชนเมือง แต่ในอีกด้านหนึ่งจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วในสภาพเช่นนี้ ทำให้มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นตามมาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม ปัญหาทางสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาแรงงาน ปัญหาการค้ำมนุษย์ และปัญหาอาชญากรรม โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่ดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหาสำคัญที่ร้ายแรงและเป็น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อันตรายเป็นส่วนร่วม อาจกล่าวได้ว่า “อาชญากรรม” คือตัวการทำลายโครงสร้างในด้านต่าง ๆ ของสังคม เป็นอุปสรรคและตัวกีดกันที่ทำให้ประเทศไม่เจริญก้าวหน้า ทำลายความสงบและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ปัญหาอาชญากรรมจึงเป็นปัญหาสำคัญใหญ่ที่ทุกหน่วยงานต้อง ร่วมมือช่วยกันแก้ไข (ทัฬหาค สิ้นพุลผล, 2559)

จากผลกระทบดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่สำคัญ และจะต้อง ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว เพราะหากปล่อยให้มีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้น โดยไม่มีการป้องกัน ปรามปรามอย่างจริงจังจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ ประชาชน จนกระทั่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้สถิติคดีอาญาของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติประเภทความผิดคดีชีวิต ร่างกาย ทั่วประเทศ ระหว่างปี 2558 – 2560 รับ แจ้งจำนวน 16,965 20,737 และ 18,307 คดี ตามลำดับ และจับได้ 13,303 15,821 และ 14,524 คดี จากการเปรียบเทียบ พบว่า สถิติการรับแจ้งคดีอาญาประเภทความผิดคดีชีวิต ร่างกาย ปี 2558 – 2559 เพิ่มขึ้น 3,772 คดี และปี 2559 - 2560 ลดลง 2,430 ส่วนประเภทความผิดคดีประทุษร้ายต่อ ทรัพย์สินทั่วประเทศระหว่างปี 2558 – 2560 รับแจ้ง 51,744 67,029 และ 58,948 ตามลำดับ จับได้ 31,034 37,579 และ 36,271 คดี ตามลำดับ จากการเปรียบเทียบพบว่า สถิติการรับแจ้งคดีอาญา ประเภทความผิดคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินปี 2558 – 2559 เพิ่มขึ้น 15,285 และปี 2559 – 2560 ลดลง 8,081 คดี ซึ่งสถิติการเกิดอาชญากรรมที่ลดลงหรือเพิ่มขึ้นดังกล่าว มิได้หมายความว่าประชาชนจะ มีความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมน้อยลงหรือสูงขึ้น เนื่องจากความรู้สึกหวาดกลัวภัย อาชญากรรมของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ด้านอาชญากรรมของ ตนเอง และส่วนที่สำคัญอีกส่วนมาจากการรับข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อาชญากรรมจากบุคคลอื่นหรือจากสื่อ และการที่จะทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความหวาดกลัวภัย ของประชาชนนั้น จะต้องมีการจัดทำแบบสำรวจขึ้น เมื่อรู้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความหวาดกลัวภัย อาชญากรรมของประชาชนแล้ว จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงการเปรียบเทียบในปัจจัยด้าน ต่าง ๆ และสามารถเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจนสามารถนำผลจากการวัดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคมได้อีกด้วย (กลุ่มงานสารสนเทศภูมิศาสตร์และสื่อ
ประสมเพื่อการบริการ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง, 2560)

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่มีการกระจายตัวของความเจริญสูง มีสภาพเศรษฐกิจที่ดี
ประชาชนมีความหลากหลาย และอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ยิ่งกว่านั้นมีการขยายตัวของชุมชนเมือง
ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมตามมา ได้แก่ ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาแรงงาน ปัญหายา
เสพติด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น สำหรับจังหวัดชลบุรีนั้น มีประชาชนเดินทางมาเที่ยวพักผ่อน
ตากอากาศในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์เป็นจำนวนมาก ประกอบกับจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่เป็น
แหล่งอุตสาหกรรมและท่าเรือซึ่งมีการพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำนวนมาก
เพราะฉะนั้นจังหวัดชลบุรีจึงมีความเจริญทางด้านวัตถุอย่างมาก เป็นแหล่งรวมของกิจกรรมด้านต่าง
ๆ ของจังหวัดที่ดึงดูดผู้คนให้เข้ามาในแต่ละวันค่อนข้างสูง มีประชากรที่อาศัยอยู่ต่างถิ่นเข้ามา
ทำงานและประกอบธุรกิจรวมไปถึงชาวต่างชาติ ทำให้เป็นเขตที่มีประชากรอาศัยอย่างหนาแน่น มี
ปัญหาอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายที่เกิดจากการประกอบธุรกิจและอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายทั้งใน
และนอกรูปแบบ จากการศึกษาปัญหาอาชญากรรมที่ผ่านมา มีการพบว่าการเกิดขึ้นของ
อาชญากรรมจะมีความสัมพันธ์กับจำนวนหรือความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่นั้น ๆ (มนต์ชัย
นิษฐ์, 2548)

เมื่อพิจารณาลงมาในระดับสถานศึกษาอย่างมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยถือเป็นสถานที่อีก
หนึ่งแห่ง ที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นได้ เนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมี
นักศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีการเรียนการสอนบางหลักสูตรในช่วงเย็นจนถึงค่ำ ซึ่งได้มีการ
ใช้บริการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยอยู่ตลอดทั้งวัน ตลอดจนสภาพแวดล้อมหรือชุมชนรอบ
ๆ มหาวิทยาลัยยังใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเช่น การออกกำลังกาย
การจัดตลาดนัดภายในและรอบ ๆ มหาวิทยาลัย ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็น
ปัจจัยที่ทำให้มหาวิทยาลัยมีจำนวนผู้คนแปลกหน้าเข้าออกเป็นจำนวนมากอยู่เสมอ และอาจเป็น
สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรมบริเวณรอบ ๆ มหาวิทยาลัยขึ้นได้

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความหวาดกลัวอาชญากรรม และอะไรที่
เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อเป็น

บทความฉบับเต็ม

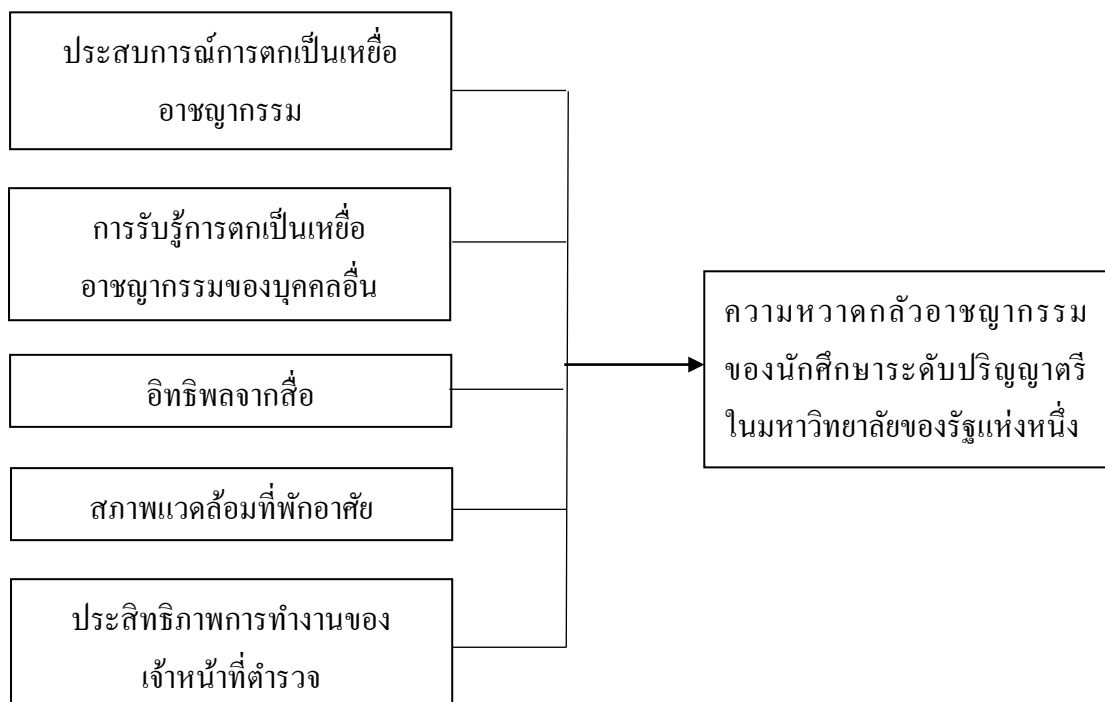
โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะหรือเป็นประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และลดความหวาดกลัวภัย
อาชญากรรมของเหล่านักศึกษาลง เพื่อให้ให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความกังวลเรื่อง
อาชญากรรมลดลง และสามารถดำเนินชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้อย่างที่ควรจะเป็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย
ของรัฐแห่งหนึ่ง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บททวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี) ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความ ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับความหวาดกลัวอาชญากรรม

ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมเป็นลักษณะของอารมณ์ความรู้สึก มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมไว้หลายท่าน และได้ให้ความหมายของความกลัวปรากฏในรายงานการวิจัย ดังนี้

Gobiel and Greve (2003) และ Greve (1998) (อ้างถึงใน กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2559) นิยามความหมาย ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม ว่าเป็นโครงสร้างหลากหลายมิติของแนวคิดหลัก ประกอบด้วย มิติด้านความรู้สึก และมิติด้านพฤติกรรม ต่อความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม มิติด้านความรู้สึกจะเกิดก่อนปฏิกิริยาด้านอารมณ์ และการประเมินสถานการณ์ของบุคคลในส่วนของความเป็นไปได้ที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ส่วนมิติทางด้านพฤติกรรมจะเกิดขึ้นหลังจากมิติทางด้านอารมณ์ความรู้สึก และเป็นในสิ่งที่ตัวบุคคลอ้างว่าจะทำหน้าที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนอง (ความหวาดกลัวภัย) อาชญากรรมที่เขามีประสบการณ์

Slovic, Fischhoff, and Lichtenstein (1987) ได้ให้ความหมายความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมเทียบได้กับสภาพทางอารมณ์ที่หลากหลาย ทศนคติ หรือการรับรู้ (รวมทั้งความไม่ไว้วางใจต่อบุคคลอื่น ความกังวลใจ ความเสี่ยงที่รับรู้ได้ ความกลัวคนแปลกหน้า หรือความตระหนักถึงเพื่อนบ้านที่ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือระเบียบวินัยน้อย

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความหวาดกลัวอาชญากรรม คือ มิติของอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกมาทางทศนคติ และภาวะทางจิตวิทยาที่ถูกปลุกขึ้นมาโดยสามัญสำนึกที่สื่อให้เห็นถึงความเสี่ยงของบุคคล และเมื่อบุคคลได้ยึดถือความเชื่อเกี่ยวกับอาชญากรรมขึ้นมาแล้ว เขาก็มีความรู้สึกว่าตนเองมีโอกาสสัมผัสกับอันตรายจากภัยอาชญากรรมได้ทุกเมื่อ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory)

Cohen & Felson (1979) ให้ความหมายของคำว่าปกตินิสัยไว้ว่า กิจกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่เกิดขึ้นเป็นประจำหรือบ่อยครั้ง เช่น การออกไปทำงานทุกวัน ปล่อยให้บ้านหรือที่อาศัยไม่มีคนเฝ้า การสวมใส่เครื่องประดับที่มีราคาแพง และรวมถึงบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อได้ง่าย เช่น เพศหญิง อายุน้อย หรืออายุมาก เป็นต้น หลักทฤษฎีปกตินิสัยได้รับหลักปรัชญาของทฤษฎีป้องกันและทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด ซึ่งกล่าวถึงอาชญากรรมว่า อาชญากรรมจะเกิดขึ้นด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. เหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม (Suitable Target) เงื่อนไขประการแรกของการเกิดอาชญากรรม โดยเหยื่อหรือเป้าหมายจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ คน สิ่งของ และสถานที่ ซึ่งอะไรก็ตามที่เคยเป็นเหยื่อหรือตกเป็นเป้าหมายมาก่อนแล้ว สามารถที่จะกลับไปเป็นเหยื่อได้อีก

2. ความอ่อนแอของผู้ดูแล (Absence of a Capable Guardian) เงื่อนไขที่สองคือ ผู้ดูแลไม่อยู่หรือมีแต่ไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ อะไรก็ตามที่สามารถระงับหรือยับยั้ง ไม่ให้เกิดเหตุอาชญากรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคน แต่อาจจะเป็นอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ได้ เช่น ตำรวจลาดตระเวน พนักงานรักษาความปลอดภัย เพื่อนบ้าน หรือกล้องโทรทัศน์วงจรปิด

3. บุคคลที่มีแนวโน้มหรือจูงใจที่จะกระทำความผิด (Likely and Motivated Offenders) เงื่อนไขประการสุดท้ายนี้ จะหมายถึง ตัวผู้กระทำความผิดซึ่งคิดว่าเหยื่อหรือเป้าหมายมีความเหมาะสม และมีผู้ดูแลที่อ่อนแอ ผู้กระทำความผิดจะตัดสินใจลงมือก่ออาชญากรรม ซึ่งตัวผู้กระทำความผิดอาจมีเหตุผลบางประการที่จะกระทำการเช่นนั้น เช่น ความยากจน เป็นเด็กหรือเยาวชนที่ขาดการอบรมดูแล หรือผู้ที่ติดยาเสพติด

จากความหมายทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่า การที่ไม่มีผู้ดูแลหรือปกป้องความปลอดภัย ทำให้อาชญากรสามารถเลือกวางแผนในการประกอบอาชญากรรมได้โดยผ่านการสังเกตจากกิจกรรมประจำวันของผู้ที่เป็นเป้าหมายในการกระทำความผิด และเมื่อได้ทำการชั่งน้ำหนักโดยการเลือกอย่างมีเหตุผลแล้วว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายแก่ตนเองได้น้อย ก็จะตัดสินใจลงมือกระทำความผิดต่อไป

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง จำนวน 27,948 คน (2561) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างเป็นตัวแทนประชากร ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) โดยมีความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95% จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความตรงตามเนื้อหา (content validity) จะดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านขึ้นไป การประเมินดังกล่าวจะถูกประเมินโดยดูว่าคำถามในแบบสอบถามนั้นสามารถวัดเนื้อหาที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ ซึ่งจะให้คะแนนจากเกณฑ์ที่กำหนด ให้คะแนนข้อคำถาม -1 แสดงว่าคำถามไม่มีความสอดคล้องหรือวัดได้ 0 แสดงว่าไม่แน่ใจว่าคำถามมีการสอดคล้องหรือวัดได้ และ +1 แสดงว่าคำถามมีความสอดคล้องหรือวัดได้ ค่าดัชนีที่มีความสอดคล้องแสดงความตรงด้านเนื้อหาต้องมีค่ามากกว่า 0.50 - 1.00 จะคัดเลือกไว้ ถ้าต่ำกว่า 0.50 นำมาพิจารณาปรับแก้ข้อคำถามใหม่หรือตัดทิ้งก็ได้ (ประคอง วรรณสูตร, 2542)

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) หากมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (cronbach's alpha) ตั้งแต่ .70 ขึ้นไปถือว่ามีความน่าเชื่อถือได้สูง หากค่าแอลฟาอยู่ระหว่าง .50 - .65 ถือว่ามีความน่าเชื่อถือปานกลาง และหากค่าแอลฟาต่ำกว่า .50 ถือว่ามีความน่าเชื่อถือต่ำ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่น (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือครอนบาคแอลฟาของมาตรวัด ด้านความหวาดกลัว

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาชญากรรม ด้านประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ด้านการรับรู้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลอื่น ด้านอิทธิพลจากสื่อ ด้านสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย และด้านประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.904, 0.601, 0.535, 0.809, 0.810 และ 0.766 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเบื้องต้นในการวิเคราะห์ ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบปกติ (multiple regression analysis) ซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise regression analysis) โดยเทคนิค Stepwise เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีการคัดเลือกตัวแบบแบบก้าวหน้า (forward) และตัวแบบแบบถอยหลัง (backward)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.60 ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.70 ส่วนด้านคณะ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะ A คิดเป็นร้อยละ 18.20 โดยในจำนวนทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปี 3 คิดเป็นร้อยละ 42.30 ด้านสภาพการพักอาศัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา คิดเป็นร้อยละ 33.90 และด้านที่พักอาศัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่หอพักนอก/คอนโด คิดเป็นร้อยละ 61.00

การวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแปรที่ได้ทำการศึกษา

การวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแปรที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา มา มีจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ความหวาดกลัวอาชญากรรม ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม การรับรู้การตกเป็นเหยื่อ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาชญากรรมของบุคคลอื่น อิทธิพลจากสื่อ สภาพแวดล้อมที่พักอาศัย และประสิทธิภาพการทำงาน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะได้ผลดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษา

ปัจจัยที่ศึกษา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ความหวาดกลัวอาชญากรรม	3.45	1.08	สูง
ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม	1.12	.31	ต่ำมาก
การรับรู้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของ บุคคลอื่น	1.26	.45	ต่ำมาก
อิทธิพลจากสื่อ	2.73	.96	ปานกลาง
สภาพแวดล้อมที่พักอาศัย	2.37	.78	ต่ำ
ประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ ตำรวจ	2.59	.75	ต่ำ

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า ตัวแปรค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุดคือ ความหวาดกลัวอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 1.08) รองลงมาคือ อิทธิพลจากสื่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = .96) ประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.59$, S.D. = .75) สภาพแวดล้อมที่พักอาศัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = .78) การรับรู้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำมาก ($\bar{X} = 1.26$, S.D. = .45) และประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำมาก ($\bar{X} = 1.12$, S.D. = .31) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ ความหวาดกลัวอาชญากรรม (FC) ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (EV) การรับรู้การตกเป็นเหยื่อ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาชญากรรมของบุคคลอื่น (PV) อิทธิพลจากสื่อ (IM) สภาพแวดล้อมที่พักอาศัย (LE) ประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (PP) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson's product moment correlation) ซึ่งมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	FC	EV	PV	IM	LE	PP
FC	-					
EV	-.092**	-				
PV	.028**	.428**	-			
IM	.194**	.031**	.006**	-		
LE	.081**	.132**	.135**	.200**	-	
PP	.076**	-.050**	-.063**	-.065**	-.039**	-

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความหวาดกลัวอาชญากรรมสูงที่สุดคือ อิทธิพลจากสื่อ ($r = 0.194$) รองลงมาคือ ประสิทธิภาพการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ($r = -0.092$) สภาพแวดล้อมที่พักอาศัย ($r = 0.081$) ประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ($r = 0.076$) และการรับรู้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลอื่น ($r = 0.028$) ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน คือการที่ตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด จะถูกดึงเข้ามาในสมการก่อนเป็นลำดับแรก หลังจากนั้นจะดึงตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาเข้ามาวิเคราะห์ในสมการจนถึงตัวสุดท้าย และถ้าตัวแปรตัวใดที่ไม่มีความสัมพันธ์จะถูกดึงออกจากสมการ จากตารางข้างต้น พบว่า ตัวแปรที่ถูกนำเข้ามาวิเคราะห์ในสมการ คือ อิทธิพลจากสื่อ และ ประสิทธิภาพการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (multiple regression analysis) ซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise regression analysis) โดยเทคนิค Stepwise เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีการคัดเลือกตัวแบบแบบก้าวหน้า (forward) และตัวแบบแบบถอยหลัง (backward) โดยในขั้นตอนแรก จะทำการเลือกใส่ตัวแปรที่ไม่ได้อยู่ในสมการว่ามีตัวแปรใดบ้างที่สามารถเข้ามาอยู่ในสมการได้ และทดสอบว่ามีตัวแปรตัวไหนที่มีโอกาสถูกกำจัดออก หลังจากนั้นจะทำการทดสอบไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะไม่มีตัวแปรใดถูกกำจัดออกหรือนำเข้าสมการแล้ว กระบวนการดังกล่าวจะสิ้นสุด และจะได้สมการที่มีสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สูงสุด (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551) ซึ่งจากการวิเคราะห์จะปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปร	B	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.211	.245		13.108	.000
อิทธิพลจากสื่อ	.224	.056	.197	3.999	.000
ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม	-.333	.168	-.098	-1.979	.048

Adjusted R Square = .042

ถ้านำตัวแปรพยากรณ์เขียนในรูปของสมการที่ใช้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานจะได้สมการดังนี้

$$FC = .197IM - .098EV$$

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมมี 2 ตัวแปร ได้แก่ อิทธิพลจากสื่อและประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมมากที่สุด คือ อิทธิพลจากสื่อ เท่ากับ .197 รองลงมาคือ ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เท่ากับ -.098 ซึ่งทั้ง 2 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 4.2 ในขณะที่อีก 3 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บุคคลอื่น สภาพแวดล้อมที่พ่อกาพย์ และประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่มีอิทธิพล
ต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมแต่อย่างใด

การสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี
Stepwise และนำผลมาทดสอบกับสมมติฐาน โดยจะมีผลปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านการรับรู้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของ บุคคลอื่น มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านอิทธิพลจากสื่อ มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัว อาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่พ่อกาพย์ มีอิทธิพลต่อความ หวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple regression analysis) ด้วยวิธี
Stepwise และนำผลมาทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมมติฐานข้อที่ 2 สมมติฐานข้อที่ 4 และ
สมมติฐานข้อที่ 5 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งส่วนที่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ไว้ คือ สมมติฐานข้อที่ 1 และสมมติฐานข้อที่ 3 โดยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และปัจจัยด้านอิทธิพลจากสื่อ มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนต์ชัย นิซัง (2548) มนัญยา สัมมเสถียร (2552) Wattanasin (2553) กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิ์ประเสริฐ และคณะ (2557) กองวิชัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ (2559) นิศพล รักษาธรรม และคณะ (2559) และทัฬหาค สีนพุลผล (2559) ที่พบว่า ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรม โดยผลการศึกษาของท่านอื่นระบุว่า ความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรเป็นไปในเชิงบวก กล่าวคือ หากบุคคลมีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากขึ้น ความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมก็จะสูงขึ้นตามความรุนแรงหรือความบ่อยครั้งจากการตกเป็นเหยื่อ แต่จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ถึงแม้ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจะมีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมเหมือนกับผลการศึกษาของท่านอื่น แต่พบว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรนั้นเป็นไปในเชิงลบหรือผกผัน ซึ่งถ้าหากบุคคลนั้นมีประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น ความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมจะมีแนวโน้มที่ลดลง กล่าวคือ หากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อในอาชญากรรมประเภทที่ไม่รุนแรง มีการรอดชีวิตหรือไม่ได้ถูกทำร้าย จะมีมาตรการป้องกันหรือการรับมือที่ดีกว่าผู้ที่ไม่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยสอดคล้องกับแนวคิดโมเดลความหวาดกลัวอาชญากรรมของ Jackson (2006) ที่ได้อธิบายไว้ว่า หากบุคคลเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม จะมีความสามารถในการประเมินตนเองเพื่อป้องกันหลีกเลี่ยงไม่ให้ตนเองตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทั้งด้านชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน และรวมไปถึงการประเมินได้ว่าหากตนเองได้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมขึ้นมา จะไม่มีความเสียหายที่รุนแรงจนยากที่จะฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพดั้งเดิมได้ ซึ่งจะส่งผลทำให้บุคคลเหล่านี้รู้สึกว่าคุณมีความหวาดกลัวเกี่ยวกับอาชญากรรมลดน้อยลง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ในส่วนของปัจจัยด้านการรับรู้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลอื่น พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนต์ชัย นีซัง (2548) พบว่า ผู้ที่มีสมาชิกภายในครอบครัวหรือบุคคลที่รู้จักเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ไม่ได้ส่งผลให้ผู้นั้นเกิดความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมมากตามไปด้วย เนื่องจากกลุ่มผู้ที่เคยมีสมาชิกภายในครอบครัวเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมีความกลัวในสัดส่วนจำนวนน้อยกว่า กลุ่มที่ไม่เคยมีสมาชิกตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตามผลการศึกษาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rouchanukul (2552) กิตติศักดิ์ เจริมสิทธิประเสริฐ และคณะ (2557) และกองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ (2559) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลอื่น มีความสัมพันธ์กับระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ยิ่งผู้ที่เคยมีสมาชิกภายในครอบครัวหรือคนรู้จักเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากเท่าไร ยิ่งมีแนวโน้มความหวาดกลัวอาชญากรรมในสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านอิทธิพลจากสื่อ พบว่า มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนัญญา สัมมเสถียร (2552) ฉนิพล รักษาธรรม และคณะ (2559) สุณีย์ กัลยะจิตร์ (2560) พบว่า การรับรู้ข่าวอาชญากรรมผ่านสื่อส่งผลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมมากกว่ารับรู้ผ่านบุคคลอื่น กล่าวคือ ยังมีการรับรู้ข่าวอาชญากรรมมากเท่าไร ยังมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความหวาดกลัวอาชญากรรมมากขึ้นตามไปด้วย แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนต์ชัย นีซัง (2548) ที่พบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบกลุ่มผู้ที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมในระดับที่แตกต่างกัน พบว่า กลุ่มที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมน้อยที่สุดกับความกลัวสูงกว่ากลุ่มที่รับรู้ข่าวสารบ่อยที่สุด กล่าวคือ การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมมากขึ้น ไม่ได้ส่งผลให้ระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่างมีมากตามไปด้วย

สำหรับในส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่พกอาศัย พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนต์ชัย นีซัง (2548) กิตติศักดิ์ เจริมสิทธิประเสริฐ และคณะ (2557) ญัฐวิทย์ ใจชมชื่น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

และเสกสัณ เครือคำ (2558) พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะของสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยที่แตกต่างกัน มีความหวาดกลัวอาชญากรรมไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยกับระดับความหวาดกลัวอาชญากรรม ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ มั่นยา สัมมเสถียร (2552) Wattanasin (2553) กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ (2559) นิศพล รักษาธรรม และคณะ (2559) และทัฬหาค สินพุลผล (2559) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยมีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นห่วงคือบริเวณที่พักอาศัยของตนเอง ที่มีการมั่วสุมของวัยรุ่น มีบ้านพักถูกทิ้งไว้ให้รกร้าง มีที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ผลการศึกษายังค้นพบว่า ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ มนต์ชัย นิซัง (2548) นิศพล รักษาธรรม และคณะ (2559) พบว่า ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับระดับความหวาดกลัวอาชญากรรม กล่าวคือ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือการตรวจตราคอยระงับเหตุด่วนเหตุร้ายของตำรวจ ไม่ส่งผลทำให้ระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rouchanukul (2552) Wattanasin (2553) ณัฐวิทย์ ใจชมชื่น และเสกสัณ เครือคำ (2558) กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ (2559) ทัฬหาค สินพุลผล (2559) และสุณีย์ กัลยะจิตร (2560) พบว่า การปกป้องคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่และความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมมีความสัมพันธ์กับความหวาดกลัวอาชญากรรม โดยมีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบ กล่าวคือ หากการปกป้องคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่และความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น ความหวาดกลัวอาชญากรรมจะลดลง เช่นเดียวกับหากการปกป้องคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่และความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมลดลง ความหวาดกลัวอาชญากรรมจะเพิ่มขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีความหวาดกลัวอาชญากรรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อพิจารณาลงมาในรายละเอียดแล้วพบว่า อาชญากรรมที่นักศึกษามีความหวาดกลัวมากที่สุด คือ อาชญากรรมประเภทลักทรัพย์ เพราะฉะนั้นทางมหาวิทยาลัยควรทำความร่วมมือกับสถานีตำรวจในพื้นที่ในการตรวจตรา และเฝ้าระวังภัยอาชญากรรมในรูปแบบนี้ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในมหาวิทยาลัย ซึ่งรวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำประเด็นเรื่องนี้มาพิจารณาเพื่อที่จะกำหนดเป็นนโยบายในการป้องกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต่อไป

2. สื่อ ถือว่ามีความสำคัญมากต่อการรับรู้ของประชาชน ขณะเดียวกันสื่อยังถูกมองว่าเป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลในการกำหนดทิศทางการรับรู้ของคนในสังคม โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ที่หลาย ๆ ครั้ง สื่อนำเสนอข่าวที่เกินขอบเขตจริยธรรมของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นข่าวการประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ข่าวที่เกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศ ที่มักจะนำเสนอให้เห็นภาพความรุนแรงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกหรือผลกระทบที่จะเกิดกับคนในสังคม จากการกระทำดังกล่าว ทำให้สื่อมักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการชี้นำคนในสังคมจนก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ รวมไปถึงยังสร้างความรู้สึกความหวาดกลัวแก่ผู้ที่ได้รับรู้ เพราะฉะนั้นควรจัดให้มีองค์กรทำหน้าที่ดูแลการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ทำหน้าที่ในการติดตามควบคุมสื่อให้ดำเนินการตามจริยธรรมที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ กำกับดูแล ตรวจสอบ รวมถึงมีอำนาจในการระงับ ยกเลิกการดำเนินงานของสถานีแต่ละแห่งทั้งเป็นการชั่วคราวหรือถาวร เพื่อป้องกันไม่ให้สื่อนำเสนอข่าวที่ทำให้ส่งผลกระทบต่อคนส่วนมากได้

3. ควรจัดให้มีการร่วมมือกันจากทุกภาคฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อแสวงหาแนวทางในการร่วมมือแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเพื่อลดการเกิดคดีอาชญากรรมในสังคม โดยมีการจัดตั้งกลุ่มช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ดูแลเป็นหูเป็นตา และแสวงหามาตรการในการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่ เพื่อทำให้ประชาชนมีความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมลดน้อยลง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาความหวาดกลัวอาชญากรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาจึงเป็นแบบเฉพาะกลุ่ม ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยแนะนำอยากให้มีการศึกษาเปรียบเทียบความหวาดกลัวอาชญากรรมในพื้นที่อื่น ๆ หรือเปรียบเทียบความหวาดกลัวอาชญากรรมกับนักศึกษาในต่างประเทศด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนในแต่ละพื้นที่ ว่ากลุ่มตัวอย่างแต่ละพื้นที่มีความหวาดกลัวอาชญากรรมที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เปรียบเทียบให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความหวาดกลัวอาชญากรรมประเภทลักทรัพย์มากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยจึงอยากให้มีการศึกษาในเรื่อง ความหวาดกลัวอาชญากรรมประเภทที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ในเพศหญิง และแนะนำให้ศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดอันเป็นเหตุที่ทำให้ผู้หญิงรู้สึกเกิดความหวาดกลัวอาชญากรรมในรูปแบบนี้

รายการอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ, จอมเดช ตรีเมฆ, และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. (2557). ความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของประชาชน ในหมู่บ้านเมืองเอก ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์*, 3(1), 1-30.
- กลุ่มงานสารสนเทศภูมิศาสตร์และสื่อประสมเพื่อการบริหาร ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง. (2560). *ระบบสารสนเทศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (CRIMES)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <http://gis.police.go.th/home#>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2559). *การสร้างเครื่องมือวัดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม*. กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- ณัฐวิทย์ ใจชมชื่น และเสกสัน เครือคำ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของประชาชน ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลประชาชื่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณิศพล รักษาธรรม, เกษมสานต์ โชติชาครพันธุ์, และประพนธ์ สหพัฒนา. (2559). *ความหวาดกลัวอาชญากรรมทางเพศของหญิงที่โดยสารรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (รถแท็กซี่) ในเขตกรุงเทพมหานคร*. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 9(2), 77-97.
- ทัพภาค สิ้นพูลผล. (2559). *ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนที่เกี่ยวกับคดีประเภทอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลท่าข้าม กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม, สถาบันอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม, วิทยาลัยรัฐกิจ.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: ประสานการพิมพ์
- ประคอง วรรณสุด. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนต์ชัย นิซัง. (2548). *การกระจายทางพื้นที่และทางสังคมของความกลัวต่ออาชญากรรมของประชาชน: กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองชลบุรี*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภูมิศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนันยา สัมมเสถียร. (2552). *ความรู้สึกหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานยุติธรรม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2561). *จำนวนนิสิตปัจจุบัน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <http://reg.buu.ac.th/registrar/stat.asp>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- ยุทธ ไถยวรรณ. (2546). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์ติ้ง.
- สุณีย์ กัลยะจิตร. (2560). *ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของนักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 10(1), 19-33.*
- Cohen, L.E. & Felson, M. (1979). *Social change and crime rate trends: A routine activities approach*. *American Sociological Review*.
- Jackson, J. (2009). A psychological perspective on vulnerability in the fear of crime. *Psychology, crime and law, 15(4)*, 3-16
- Rouchanukul, T. (2552). *Factors affecting fear of crime among women in Bangkoknoi district Bangkok metropolis*. Master's thesis, Criminology and Criminal Justice, Faculties of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.
- Slovic, P., Fischhoff, B., Lichtenstein S. (1987). Behavioral decision theory perspective on protective behavior. In N. D. Weinstein (Ed.), *Taking care: Understanding and encouraging self-protective behavior* (pp 14-41), United Kingdom: Cambridge University Press.
- Wattanasin, K. (2553). *Fear of crime among people in Klong Toey Slum*. Doctoral dissertation, Criminology, Justice Administration and Society, Faculties of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publication.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง

Illegal Lottery Playing Behaviors among Female Undergraduate Students in a Public University

กาญจนวรรณ บุญอินทร์ (Kranjanawan Boonin)¹

¹นิสิตปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม
Graduate Student, Master of Political Science in Justice and Social Administration Program

ไวยพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)²

ธีระ กุลสวัสดิ์ (Teera Kulsawat)³

²ผศ.พ.ต.ท.ดร., ³ผศ.ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²Asst.Prof.Pol.Lt.Col.Dr., ³Asst.Prof.Dr., Faculty of Political Science and Law,

Burapha University

levis_oo@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง จำนวน 392 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มเดียว (one sample t-test) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise regression analysis) ผลการศึกษาพบว่า ความสนุก ทำหาย ช่องทางการหาเงิน และอิทธิพลจากเพื่อน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี ส่วนตัวแปรที่ไม่มี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี ได้แก่ อิทธิพลจากครอบครัว การเข้าถึงแหล่งขาย และความเชื่อ ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะและให้คำแนะนำไว้ในส่วนท้ายของบทความ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเล่นหวย หวยเถื่อน

Abstract

The objectives of this study were to (1) study illegal lottery playing behaviors among female undergraduate students and (2) study factors influencing the said behaviors. The samples of this research were 392 undergraduate students in a public university. Questionnaire was employed to gather the primary data. The data then were analyzed using descriptive statistics, one sample t-test, and stepwise multiple regression analysis. The study found that pleasure / challenge, source of income, and peer influence were influential factors on the illegal lottery playing behaviors. On the other hand, family influence, accessibility, and belief had no effect on the behaviors.

Keywords: lottery playing behaviors, illegal lottery

บทนำ

ระบบเศรษฐกิจในประเทศไทยมีทั้งเศรษฐกิจในระบบและเศรษฐกิจนอกระบบ เศรษฐกิจนอกระบบนั้นก็มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยเช่นเดียวกับเศรษฐกิจในระบบ แต่เศรษฐกิจนอกระบบมีทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย เศรษฐกิจนอกระบบในส่วนที่ผิดกฎหมายที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากที่สุดนั้นคือ การพนัน หรือการเสี่ยงโชค ซึ่งการพนันนั้นถือเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ สามารถมองได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ในแง่บวกก็คือ ถือเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผ่อนคลายจากการดำเนินชีวิตประจำวันที่เคร่งเครียด ส่วนในแง่ลบนั้นมักจะเกิด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากความต้องการที่จะเอาชนะ เช่น ถ้าหากเล่นได้ก็จะทำให้เกิดความอยากเล่นขึ้นไปอีก หรือเมื่อเล่นเสียก็ต้องการที่จะถอนทุนคืน ทั้ง ๆ ที่การเล่นการพนันก็มีทั้งได้และเสีย ในที่สุดก็กลายเป็นทาสการพนันและกลายเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม (พัชระ คงพินิจบรรจง, 2552)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสภาพสังคมไทยมักมีการพนันเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนไทยในทุกชนชั้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะจากกลุ่มประชาชนที่ขาดโอกาสดี ๆ ในการดำเนินชีวิต หวยเถื่อนจึงเป็นเหมือนสิ่งที่จะทำให้ชีวิตของคนเหล่านั้นดีขึ้นแม้ว่าหวยเถื่อนจะเป็นการพนันที่ผิดกฎหมายแต่ก็ยังได้รับความนิยมจากประชาชนเพราะเข้าถึงได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องมีเงินขั้นต่ำเพียงแค่ 1 บาทก็เล่นได้และผลตอบแทนค่อนข้างสูง (ศศิประภา หัตถกรรม และสาวิตรีศรี, 2556) และแทบจะไม่มีใครไม่รู้จักหรือไม่รู้่วาวิธีการเล่น เพราะทุกชนชั้นแทบจะไม่มีใครไม่เล่นหวยเถื่อน จึงทำให้เห็นว่าหวยเถื่อนไม่ได้เป็นเพียงแค่การพนันที่มีคนเล่นเยอะเท่านั้น แต่ยังมีคนเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะอื่นๆ อีก เช่น คนขาย คนเดินโปย และเจ้ามือรับแทง เป็นต้น (เฉลิมพงษ์ พงษ์ประชา, 2558)

จากที่กล่าวมา "หวยเถื่อน" ถือเป็นการพนันที่ผิดกฎหมายอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นมูลค่าของเงินมหาศาลที่อยู่ในธุรกิจนี้ยังส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับชุมชน โดยเฉพาะผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ร้ายแรงมากที่สุด คือ ปัญหาการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม เพราะเงินจำนวนมหาศาลนี้ที่ประชาชนเสียไปจะตกไปอยู่แก่เจ้ามือหวยหรือตกอยู่กับกลุ่มคนเพียงเฉพาะกลุ่ม และก่อให้เกิดเงินนอกระบบที่ไม่ได้นำมาใช้พัฒนาประเทศ ต่างจากสลากกินแบ่งของรัฐบาลที่สำนักงานสลากกินแบ่งจะนำเงินส่วนนี้ไปพัฒนาประเทศต่อไป อีกทั้งผู้ที่ซื้อหวยเถื่อนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย จึงใช้หวยเป็นที่พึ่งและคาดหวังว่าจะเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น คนกลุ่มนี้จึงหันไปเล่นหวยเถื่อนเป็นจำนวนมากและสิ้นเปลืองเงินอย่างไร้เหตุผล โดยไม่รู้ตัว ทำให้ผู้ที่มีรายได้น้อยอยู่แล้วยิ่งจนมากกว่าเดิม เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมาอย่างมากมายจากผู้ที่ถูกเป็นทาสของการพนันในรูปแบบนี้ และเนื่องจากการเข้าถึงได้ง่ายทำให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาที่ประชาชนเล่นได้ยาก ส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปด้วยความล่าช้าเมื่อเทียบกับประเทศอื่น (ลักขณา โสภา, 2558)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดทางภาคตะวันออกจังหวัดหนึ่ง ที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ทั้งการ
ท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้งมีการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมมากมาย ซึ่งการลงทุนด้าน
อุตสาหกรรมนี้เองที่ทำให้จังหวัดชลบุรีมีประชากรแฝงเพิ่มมากขึ้น เพราะการย้ายเข้ามาทำงานของ
บุคคลภายนอกจังหวัด นอกจากตัวแรงงานที่ย้ายเข้ามาแล้ว ยังมีครอบครัวที่ติดตามมาอีกด้วย จะ
เห็นได้ว่าชีวิตความเป็นอยู่ของคนกลุ่มนี้นั้นยังไม่ดีพอ จึงทำให้พวกเขาเหล่านั้นมีความฝันที่จะมี
ชีวิตที่ดีขึ้น จึงเลือกพึ่งพาการพนันที่ไม่ถูกกฎหมาย หรือก็คือหวยเถื่อนนั่นเอง หวยเถื่อนเป็นการ
พนันที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางที่สุด เพราะขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก มักจะได้รับความนิยมจาก
หลากหลายอาชีพ ทั้งผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร แม่ค้า-พ่อค้า รวมทั้งนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยมี
เหตุผลที่แตกต่างกันไป ทั้งเล่นเพื่อความสนุก เล่นตามเพื่อน หรือเพื่อต้องการให้ชีวิตตัวเองมีความ
เป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบของการเล่นหวยเถื่อนในปัจจุบันมีลักษณะที่ง่าย สะดวก โดย
เจ้ามือรับแทงได้นำเทคโนโลยีสื่อสารเข้ามาใช้เป็นช่องทางในการรับแทง เช่น รับแทงผ่านเว็บไซต์
ไลน์ เป็นต้น เพื่อช่องทางติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว คล่องตัว และรับแทงได้มากขึ้น (จิตติมน
สื่อเสาวลักษณ์, 2556)

จากความนิยมดังกล่าวทำให้นักศึกษาผู้ที่ไม่มียาได้เป็นของตนเองและยังต้องพึ่งพาเงิน
จากผู้ปกครองอยู่อยากมีเงินมาใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น รวมถึงค่านิยมที่ได้รับมาอย่างผิด ๆ บวก
กับความต้องการนำเงินมาใช้จ่ายซื้อของเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเอง การเล่นหวยเถื่อน
จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจและได้รับความนิยมอย่างมากจากเหล่านักศึกษา เพราะเป็นการพนันที่
สามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน จึงส่งผลให้มีการเข้ามาเล่นการพนันชนิดนี้เป็นจำนวนมาก โดยไม่
คำนึงถึงผลกระทบที่ตนเองจะได้รับ เพราะการเล่นหวยเถื่อนนั้นเหมือนเป็นการเสี่ยงดวงอย่างหนึ่ง
เช่นเดียวกับการพนันประเภทอื่น ๆ หากเลือกที่จะนำเงินมาลงทุนกับการเสี่ยงโชคที่ไม่เป็น
ประโยชน์ในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี หากผู้ที่เล่นเกิดการเสียดใจ เช่น อยากได้เงิน
มากขึ้นหรือการที่เล่นเสียแล้วอยากได้คืน ตัวนักศึกษาก็จะทำทุกวิถีทางเพื่อหาเงินมาเล่นต่อ โดยไม่
คำนึงหรือสนใจวิธีการที่จะได้มาของเงินนั้น อาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาหนี้สิน การขาย
บริการทางเพศ ปัญหาอาชญากรรม และผลกระทบต่าง ๆ หลังจากนั้นตามมามากมายอย่างคาดไม่ถึง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

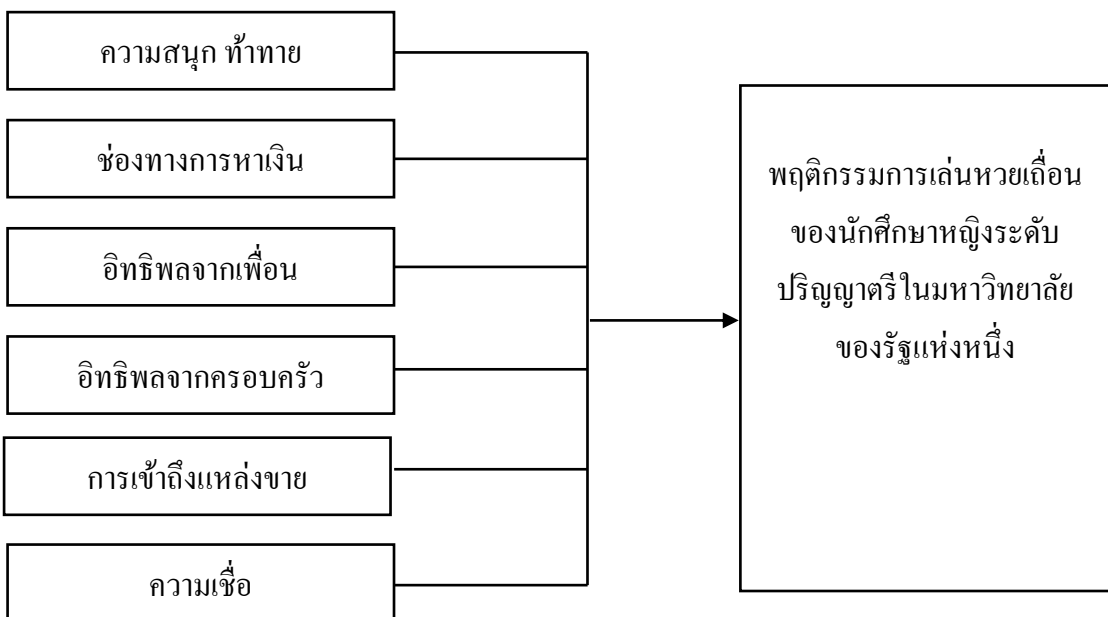
จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หว่ยเถื่อนได้มีการเล่นที่แพร่หลายอย่างมาก เข้าถึงบุคคลทั้งในระดับวัยทำงาน และวัยที่กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าเพราะเหตุใดนักศึกษาจึงสนใจการเล่นการพนันที่ไม่ถูกกฎหมายทั้งที่ยังอยู่ในช่วงวัยกำลังศึกษาเช่นนี้ และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ไขพฤติกรรมการเล่นหว่ยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเล่นหว่ยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นหว่ยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับ

ปริญญาตรี

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

แนวคิดเกี่ยวกับหวย

ความหมายของหวย

คำว่า "หวย" มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ฉลอง เจยาคม (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หวย หมายถึง การพนันชนิดหนึ่ง ได้แก่ หวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยรัฐบาล ที่อาศัยการออกตัวเลขจากหวยรัฐบาลมาเติมพันพันถูกผิดจากการเสี่ยงทายผล

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้นิยามคำว่า หวย ไว้ 2 ความหมาย คือ หวย ก ข กับ สลากกินแบ่ง ซึ่งในบทนิยามส่วนหนึ่งของคำว่า “สลากกินแบ่ง” ระบุไว้ว่า “ลอตเตอรี่ หวย หรือ หวยเบอร์” เป็นการพนันเสี่ยงโชค โดยการทายตัวเลข หรือตัวหนังสือที่จะออกรางวัล มักอิงกับสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือสลากออมสิน ในอีกความหมายหนึ่งพจนานุกรมยังได้นิยามคำว่า สลากกินแบ่ง หมายถึง สลากที่จัดทำขึ้นเพื่อจำหน่ายให้กับประชาชนเป็นการลุ้นโชค โดยมีการแบ่งเงินรางวัลเป็นหลายรางวัล ซึ่งผู้เล่นถือสลากหมายเลขที่ถูกรางวัลตามข้อกำหนดด้านหลังสลาก ส่วน สลากกินรวม ว่าเป็นสลากที่จัดทำขึ้นเพื่อจำหน่ายแก่ผู้เล่นเพื่อรับรางวัลเป็นสิ่งของ โดยการเสี่ยงโชคผู้จำหน่ายจะรวบรวมเงินค่าสลากทั้งหมดไว้

จากคำนิยามเบื้องต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า หวย หมายถึง การพนันอย่างหนึ่ง เป็นการเสี่ยงโชคโดยการทายตัวเลขหรือตัวหนังสือที่จะออกรางวัล เช่น การเล่นหวยรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน โดยอาศัยการออกผลลอตเตอรี่หรือสลากกินแบ่งรัฐบาล มาเป็นผลถูกผิดจากการเสี่ยงทายพัน

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน

คำว่า "พฤติกรรมเบี่ยงเบน" มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

เสรีน ปุณณทิตานนท์ (2527) กล่าวว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับไม่ได้หรือเป็นอันตรายต่อสมาชิกในสังคม ผู้ใดมีพฤติกรรมกระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษ พฤติกรรมเบี่ยงเบนจะเกิดขึ้นได้จะไม่ยึดติดกับพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เวลา และสิ่งแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ โดยกำหนดสถานการณ์ที่แตกต่างกันสำหรับบุคคลแต่ละ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บุคคลขึ้น นั่นคือ การแสดงพฤติกรรมของบุคคลสองคนที่มีลักษณะเดียวกัน พฤติกรรมดังกล่าว อาจจะเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือไม่เบี่ยงเบนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของบุคคลทั้งสองด้วย

อึ้งฉวน ชูบารุง (2532) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการกระทำที่ขัดขวางความสงบสุขหรือเป็นอันตรายต่อสมาชิกในสังคม ทำให้สังคมมีความไร้ระเบียบจึงต้องหามาตรการในการลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกไปจากสังคมนั้น ๆ

ปกรณ มณีปกรณ (2549) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นการกระทำผิดที่คนบางพวกในสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าน่ารังเกียจหรือบาดเจ็บทำให้ผู้พบเห็นคนที่กระทำผิดแสดงความไม่พอใจ ประณาม เกลียด โกรธ หรือต้องการให้ลงโทษผู้กระทำผิด

จากคำนิยามเบื้องต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แปลกแยกไปจากปกติทั่วไป โดยมีการละเมิดฝ่าฝืนข้อตกลงร่วมกัน หรือกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ตกลงกันไว้ จึงทำให้เป็นสังคมขาดระเบียบวินัย เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาก ๆ จะทำให้บุคคลที่อยู่ในสังคมจะรู้สึกมีอันตรายไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พฤติกรรมเบี่ยงเบนมักถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สมาชิกในสังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับและเป็นปัญหาต่อสังคม ผู้ใดกระทำผิดสมควรต้องได้รับการลงโทษ การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลนั้นเกิดจากบุคคลใกล้ชิดมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการเล่นห่วยเถื่อนอยู่แล้ว ทำให้เขาได้รับการเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมา เพื่อให้เข้ากับกลุ่ม พวก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยการศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่น ห่วยเถื่อน และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นห่วยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง จำนวน 18,522 คน (2560) การกำหนดขนาดตัวอย่างเป็นตัวแทนประชากร ใช้วิธีคำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) โดยมีความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง ในที่นี้จะกำหนดเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% คำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความตรงตามเนื้อหา ได้ทำการทดสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านขึ้นไป ตรวจสอบข้อคำถามของแบบสอบถาม ซึ่งแต่ละข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ถึง 1 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีค่ามากกว่า .50 ขึ้นไป ซึ่งข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ได้ (ประสพชัย พสุนนท์, 2558)

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) เป็นการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (cronbrach's alpha coefficient) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือ ถ้าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาไม่ต่ำกว่า .70 ถือว่ายอมรับได้ (สรายุทธ กันหลง, 2555) ซึ่งผู้วิจัยทำการทดสอบความเชื่อมั่น (try out) เก็บข้อมูลในภาคสนามกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง โดยทำการเก็บแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือครอนบาคแอลฟาของมาตรวัด ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.842, 0.745, 0.763, 0.796, 0.675, 0.854 และ 0.746 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเบื้องต้นในการวิเคราะห์ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มเดียว (one sample t-test) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวกับการทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากร 1 กลุ่ม แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่างของประชากร (\bar{X}) มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นในสมมติฐาน (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2546) ซึ่งผู้วิจัยนำไปทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งมีพฤติกรรมการเล่นหวยเดือนอยู่ในระดับสูง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบปกติ (multiple regression analysis) ซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบการถดถอยพหุแบบปกติเทคนิค stepwise

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปี 3 คิดเป็นร้อยละ 32.90 ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.10 ด้านคณะ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะ A คิดเป็นร้อยละ 21.20 ด้านสภาพการพักอาศัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา คิดเป็นร้อยละ 36.50 ด้านค่าใช้จ่ายต่อเดือน พบว่า โดยส่วนใหญ่มีรายจ่ายต่อเดือนอยู่ที่ 6,001 – 9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.60 ด้านที่พักอาศัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่หอพักนอก / คอนโด คิดเป็นร้อยละ 51.80 ด้านค่าใช้จ่ายในการซื้อห่วยเดือน พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อห่วยเดือนอยู่ที่ ต่ำกว่า 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.70

การวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแปรที่ได้ทำการศึกษา

การวิเคราะห์ลักษณะของตัวแปรที่ทำการศึกษา มีจำนวน 7 ตัว ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมการเล่นห่วยเดือน ความสนุก ทำทาย ช่องทางการเงิน อิทธิพลจากเพื่อน อิทธิพลจากครอบครัว การเข้าถึงแหล่งขาย ความเชื่อ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษา

ปัจจัยที่ศึกษา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
พฤติกรรมการเล่นห่วยเดือน	1.84	.95	ต่ำ
ความสนุก ทำทาย	3.02	1.12	ปานกลาง
ช่องทางการหาเงิน	2.58	.96	ต่ำ
อิทธิพลจากเพื่อน	2.27	.95	ต่ำ
อิทธิพลจากครอบครัว	2.48	.94	ต่ำ
การเข้าถึงแหล่งขาย	3.19	1.08	ปานกลาง
ความเชื่อ	2.48	1.00	ต่ำ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุดคือ การเข้าถึงแหล่งขาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.08) รองลงมาคือ ความสนุก ทำท่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 1.12) ช่องทางการหาเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = .96) อิทธิพลจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = .94) ความเชื่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = 1.00) อิทธิพลจากเพื่อน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = .95) และพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.84$, S.D. = .95) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยประชากรกลุ่มเดียว (one sample t-test)

การทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวกับการทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากร 1 กลุ่ม แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่างของประชากร (\bar{X}) มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นในสมมติฐาน (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2546) ซึ่งผู้วิจัยนำไปทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งมีพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนอยู่ในระดับสูงหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะกำหนดสมมติฐานในการทดสอบ คือ $H_0 : \mu = 3.41$ (ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนเท่ากับ 3.41) และ $H_1 : \mu \neq 3.41$ (ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนไม่เท่ากับ 3.41) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3

ตารางที่ 2 สถิติค่าเฉลี่ยประชากรกลุ่มเดียว

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
LB	392	1.8452	.95352	.04816

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยประชากรกลุ่มเดียว

Test Value = 3.41						
			95% Confidence			
			Mean Diference	Interval of the Difference		
	t	df	Sig. (2-tailed)		Lower	Upper
LB	-32.491	391	.000	-1.56476	-1.6594	-1.4701

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากตารางที่ 2 และตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเล่นหอยเถื่อน คือ 1.8452 ค่า t-test คือ -32.491 และค่า Sig. คือ .000 (2-tailed) ซึ่งในการทดสอบสมมติฐานนั้น ถ้าค่า Sig. < .000 แสดงว่า ปฏิเสธ H0 แต่ยอมรับ H1 : $\mu \neq 3.41$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเล่นหอยเถื่อน ไม่เท่ากับ 3.41 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเล่นหอยเถื่อนอยู่ในระดับต่ำ นั่นเอง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปร ได้แก่ พฤติกรรมการเล่นหอยเถื่อน (LB) ความสนุก ทำทาย (CF) ช่องทางการหาเงิน (CM) อิทธิพลจากเพื่อน (FI) อิทธิพลจากครอบครัว (IF) การเข้าถึงแหล่งขาย (RA) ความเชื่อ (BL) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson's product moment correlation) ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	LB	CF	CM	FI	IF	RA	BL
LB	-						
CF	.584**	-					
CM	.527**	.605**	-				
FI	.526**	.525**	.551**	-			
IF	.456**	.504**	.529**	.614**	-		
RA	.279**	.437**	.358**	.399**	.480**	-	
BL	.468**	.522**	.561**	.538**	.534**	.435**	-

** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นหอยเถื่อนสูงที่สุดคือ ความสนุก ทำทาย ($r = 0.584$) รองลงมาคือ ช่องทางการหาเงิน ($r = 0.527$) อิทธิพลจากเพื่อน ($r = 0.526$) ความเชื่อ ($r = 0.468$) อิทธิพลจากครอบครัว ($r = 0.456$) และการเข้าถึงแหล่งขาย ($r = 0.279$) ซึ่งในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน จะนำตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

มากที่สุดเข้ามาเพื่อวิเคราะห์ในสมการ ดังนั้น ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด จะถูกนำเข้ามาในสมการเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นตัวแปรอื่น ๆ จะถูกนำเข้ามาในสมการเพื่อวิเคราะห์ ถ้าตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์จะถูกนำออกจากสมการ จากตารางข้างต้น พบว่า ตัวแปรที่ถูกนำเข้ามาวิเคราะห์ในสมการ คือ ความสนุก ทำทนาย ช่องทางการหาเงิน อิทธิพลจากเพื่อน ความเชื่อ อิทธิพลจากครอบครัว การเข้าถึงแหล่งขาย

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (multiple regression analysis) ซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนวิธี stepwise คือ การวิเคราะห์สมการถึงตัวแปรใดบ้างเป็นตัวแปรตามและตัวแปรใดบ้างเป็นตัวแปรอิสระโดยแบ่งแยกอย่างชัดเจน มีการคัดเลือกตัวแปรที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติสูงกับตัวแปรตามที่สูงสุดเข้าสมการเพื่อทดสอบว่าตัวแปรใดบ้างสามารถเข้ามาอยู่ได้ และทดสอบตัวแปรอิสระที่อยู่ในสมการตัวใดมีโอกาสถูกขจัดทิ้ง เป็นการแยกตัวแปรที่ดีที่สุดกับตัวแปรที่ควรขจัดทิ้ง กระบวนการดังกล่าวจะยุติและได้ตัวแปรอิสระทุกตัวมีอิทธิพลกับตัวแปรตาม (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) ซึ่งจากการวิเคราะห์ปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตัวแปร	B	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	-.060	.119		-.508	.612
ความสนุก ทำทนาย	.292	.043	.343	6.808	.000
อิทธิพลจากเพื่อน	.243	.048	.244	5.061	.000
ช่องทางการหาเงิน	.183	.051	.185	3.606	.000

Adjusted R Square = .422

ถ้านำตัวแปรพยากรณ์เขียนในรูปของสมการที่ใช้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน จะได้สมการดังนี้

$$LB = .343CF + .244FI + .185CM$$

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนมี 3 ตัวแปร ได้แก่ ความสนุก ทำทาย อิทธิพลจากเพื่อน ช่องทางการหาเงิน โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนมากที่สุด คือ ความสนุก ทำทาย เท่ากับ .343 รองลงมาคือ อิทธิพลจากเพื่อน เท่ากับ .244 และช่องทางการหาเงิน เท่ากับ .185 ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 42.2 ในขณะที่อีก 3 ตัวแปร ได้แก่ อิทธิพลจากครอบครัว การเข้าถึงแหล่งขาย ความเชื่อ ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนแต่อย่างใด

การสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple regression analysis) ด้วยวิธี stepwise และนำผลมาทดสอบกับสมมติฐาน พบว่า สมมติฐานข้อที่ 1 นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีที่มีพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนอยู่ในระดับสูง ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีที่มีพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งสมมติฐานข้อที่ 5 สมมติฐานข้อที่ 6 และสมมติฐานข้อที่ 7 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านอิทธิพลจากครอบครัว ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งขาย และปัจจัยด้านความเชื่อ ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อน โดยสมมติฐานข้อที่ 2 สมมติฐานข้อที่ 3 และสมมติฐานข้อที่ 4 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านความสนุกสันทนาการ ทำทาย ปัจจัยด้านช่องทางการหาเงิน และปัจจัยด้านอิทธิพลจากเพื่อน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งมีพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สอดคล้องกับผลการศึกษาของชยุต พิริยะฤทธิ์ (2550) อุลัยรัก สีนิล (2551) อัสฎา ลิทธิแก้ว (2554) ดวงกมล ศิพันธ์ (2557) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่พวกเขาได้ศึกษามีการเล่นหวยเถื่อนอยู่ในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของหทัยรัตน์ กวีวิทวงค์ (2554) ที่พบว่า พฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของคนไทยเขต

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กรุงเทพมหานครและปริมณฑลอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของทรงศรี
दानพัฒนาภูมิ (2550) มาริกา กิจฉลอม (2550) พัชระ คงพินิจบรรจง (2552) ยุทธนา ดันเจริญ (2554)
ฐิติมน ลือเสาวลักษณ์ (2556) ศศิประภา หัตถกรรม และสาวิตรี รัชมี (2556) กิตติวงศ์
สาสวด (2557) ปรีชา สาธุพาศย์ (2557) ลักษณ์า โสภา (2558) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มี
พฤติกรรมการเล่นหอยเดือนอยู่ในระดับสูง

ผลการศึกษาในส่วนของปัจจัยด้านความสนุก ทำทนายมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหอย
เดือนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของลักษณ์า โสภา (2558) ที่พบว่า สาเหตุของการเล่นหอยเดือน
คือ เล่นเพื่อความสนุก ตื่นเต้น ทำทนาย เนื่องจากมีวิธีการเล่นหลากหลายวิธี คือ เล่นแบบ 2 ตัว และ 3
ตัว ทำให้ลื่นหอยได้หลากหลายรางวัล อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุลย์รัก สีนิล (2551)
ศศิประภา หัตถกรรม และสาวิตรี รัชมี (2556) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างเล่นหอยเดือนเพื่อความบันเทิง
ผู้เล่นชอบความตื่นเต้น ชอบที่จะเสี่ยง โชค และการเล่นพนันหอยเดือนของคนกลุ่มนี้จะไม่
มีผลกระทบเพราะเป็นการเล่นเพื่อสร้างสีสันให้กับชีวิตและเป็นผู้ที่คิดว่าตนเอง ไม่ติดการพนัน แต่ไม่
สอดคล้องกับผลการศึกษาของชยุต พิริยะฤทธิ์ (2550) และหทัยรัตน์ กวีวิทยวงศ์ (2554) ที่พบว่า
ความสนุก ทำทนาย ไม่เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นหอยเดือน เนื่องจากหอย
เดือนเป็นการเสี่ยงโชคที่ผิดกฎหมาย มากไปกว่านั้นผลการศึกษายังได้มีการบ่งชี้ว่า การเล่นหอย
เดือนนั้นมียบหลงโทษ ในข้อกฎหมายอย่างชัดเจน ซึ่งทำให้ผู้ที่คิดอยากจะทำเล่นเพื่อความสนุกหรือทำ
ทนาย คิดว่าการเสี่ยงโชคในรูปแบบนี้ไม่คุ้มค่าที่จะเสี่ยง

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังค้นพบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการหาเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม
การเล่นหอยเดือนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไป
ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชระ คงพินิจบรรจง (2552) ที่พบว่า การเล่น
หอยเดือนเป็นช่องทางการหาเงินในการหารายได้เสริมให้กับตนเองและครอบครัว ส่วนผล
การศึกษาของปรีชา สาธุพาศย์ (2557) ที่พบว่า ช่องทางการเงินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม
การเล่นหอยเดือน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เล่นหอยเดือนเล่นเพื่อหวังผลตอบแทนจะนำเงินที่ได้จากการ
ถูกรางวัลมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือเป็นรายได้เสริมจากรายได้ประจำ นอกจากนี้ยังไม่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงกมล ดีพันธุ์ (2557) ลักษณ์า โสภา (2558) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนที่ไม่สูงมาก จึงเลือกที่จะไม่หาเงินโดยใช้ช่องทางหาเงินจากการเล่นหวยเถื่อนเท่าใดนัก เพราะกลุ่มตัวอย่างมองว่า การหาเงินจากการเสี่ยงโชคแบบนี้มีผลเสียมากกว่า สิ่งที่จะได้รับ

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นปัจจัยด้านอิทธิพลจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิประภา หัตถกรรม และสาวิตรี รัศมี (2556) ที่พบว่า เพื่อนเป็นแรงจูงใจในการเล่นหวยเถื่อนครั้งแรก เนื่องจากมีกลุ่มเพื่อนเล่นหวยเถื่อนอยู่แล้ว เมื่อเพื่อนชักชวนให้เล่น หรือเล่นเพื่อถูรางวัล ทำให้กลุ่มตัวอย่างสนใจที่จะเล่นตาม อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของกิตติวงศ์ สาสวด (2557) และปรีชา สาธุพาศย์ (2557) ที่พบว่า สาเหตุของการเล่นหวยเถื่อนของกลุ่มตัวอย่าง คือ อิทธิพลจากเพื่อน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของอัศฎา ลิทธิแก้ว (2554) ที่พบว่า อิทธิพลจากเพื่อนไม่เป็นตัวแปรที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อน กลุ่มตัวอย่างมีการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูล ก่อนตัดสินใจเชื่อ รู้จักใช้เหตุผลในการประกอบการตัดสินใจว่าจะไม่ปฏิบัติไปในทางที่ไม่ถูกต้องจึงไม่เล่นหวยเถื่อน

สำหรับปัจจัยด้านอิทธิพลจากครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของมาริกา กิจฉลอง (2550) หทัยรัตน์ กวีวิทวงศ์ (2554) และ อัศฎา ลิทธิแก้ว (2554) ที่พบว่า ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างไม่มีพฤติกรรมการเล่นหวยเถื่อน เป็นแบบอย่างที่ดี มีการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอย่างใกล้ชิด และสอบถามรายละเอียดการใช้จ่ายของบุตรหลานเสมอ พร้อมชี้แจงถึงโทษของการเล่นพนันหวยเถื่อน และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัชระ คงพินิจบรรจง (2552) และกิตติวงศ์ สาสวด (2557) ที่พบว่า อิทธิพลจากครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเล่นหวยเถื่อน เพราะสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่ร่วมกันกับนักศึกษา มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นหวย อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิประภา หัตถกรรม และสาวิตรี รัศมี (2556) ที่พบว่า การเล่นหวยเถื่อนมาจากการชักชวนจากครอบครัว หรือเรียกว่า อิทธิพลจากครอบครัวนั่นเอง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ในด้านปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งขายไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นห่วยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอูล์ริค สีนิด (2551) และพัชระ คงพินิจบรรจง (2552) ที่พบว่า การเข้าถึงแหล่งการขายไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นห่วยเถื่อน โดยประชาชนผู้ไม่เล่นห่วยเถื่อน จะไม่ซื้อห่วยเถื่อนถึงแม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมมีแหล่งขายห่วยเถื่อนเป็นจำนวนมากก็ตาม แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของทรงศรี ด้านพัฒนาภูมิ (2550) และฐิติมน ลือเสาวลักษณ์ (2556) ที่พบว่า การเข้าถึงแหล่งขายสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำให้ไม่ต้องเดินทางออกมาซื้อด้วยตนเองมากนัก มีความสะดวกในการซื้อได้หลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นทางไลน์ เฟสบุ๊ค อินสตาแกรม โทรศัพท์ เว็บไซต์ เป็นต้น

นอกจากนั้น ผลการศึกษายังค้นพบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นห่วยเถื่อนของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แตกต่างจากผลการศึกษาของอัสฎา ลิทธิแก้ว (2554) และปรีชา สาธุพากษ์ (2557) ที่พบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับโชคกลางเป็นตัวกำหนดความตั้งใจของผู้เล่น เพื่อให้ผู้เล่นได้คลายความกังวลที่ไม่มีความแน่นอนในตัวเลขที่ซื้อไป และสามารถควบคุมสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้ ความเชื่อจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นห่วยเถื่อน อีกทั้งยังแตกต่างจากผลการศึกษาของ ศศิประภา หัตถกรรม และสาวตรี รัศมี (2556) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างเล่นห่วยเพราะชอบเรื่องไสยศาสตร์ เนื่องจากเห็นสิ่งที่แปลกกว่าปกติก็มักนึก และนำมาตีความเป็นตัวเลข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยควรตระหนักถึงพฤติกรรมการเล่นห่วยเถื่อน โดยปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับการพนันเป็นสิ่งไม่สมควรมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องให้บังเกิดผลในอนาคตและเพิ่มกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเพื่อลดความสนใจในการเล่นห่วยเถื่อนของนักศึกษา

2. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหามาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเล่นห่วยเถื่อนอย่างจริงจัง โดยมีการปรับปรุงเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายให้ความผิดในการเล่นห่วยเถื่อนมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เล่นห่วยเถื่อนเกิดความเกรงกลัว

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. ควรจัดให้มีการร่วมมือกันจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเล่นห่วยเถื่อน โดยมีการจัดตั้งกลุ่ม ช่วยเหลือดูแล และหามาตรการในการป้องกันการซื้อห่วยเถื่อน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่น พื้นที่อื่น เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพียงด้านเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึก ครอบคลุมและทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลชัดเจนมากขึ้น

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่ม ที่อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นห่วยเถื่อนของนักศึกษาเช่น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีผลทำให้นักศึกษาเล่นห่วยเถื่อน เป็นต้น

รายการอ้างอิง

กิตติวงศ์ สาสวด. (2557). พฤติกรรมการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร.

รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ฉลอง เจยาคม. (2539). ห่วย โลกอุ่น ๆ ของคนอยากรวยทางลัด. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ เคพีบลิชซิ่ง.

เฉลิมพงษ์ พงษ์ประชา. (2558). มิติเชิงสังคมของพฤติกรรมการเล่นห่วยใต้ดินในประเทศไทย.

วารสารการ บริหารท้องถิ่น, 8(4), 64-75.

ชยุต พิริยะฤทธิ. (2550). กระบวนการเล่นห่วยใต้ดิน : ศึกษากรณีจังหวัดหนึ่งในภาคใต้.

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2546). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตรการพิมพ์.
- จิติมิน สือเสาวลักษณ์. (2556). *พฤติกรรมการณ์ซื้อหวยใต้ดินของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. วิทยุวารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงกมล ดีพันธุ์. (2557). *หวยใต้ดินในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทรงศรี ด้านพัฒนาภูมิ. (2550). *ทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นหวยของประชาชนคนกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรกรณ์ มณีปรกรณ์. (2549). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ: โอ เอ็น จี.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). *ความตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. วารสาร สังคมศาสตร์, 18, 375-396.
- ปรีชา สาธูปากษ์. (2557). *พฤติกรรม สาเหตุ และผลกระทบจากการเล่นพนันหวยใต้ดินของประชาชนในเขตตำบลแพรกษา จังหวัดสมุทรปราการ*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชระ คงพินิจบรรจง. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อหวยเถื่อนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่*. งานนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มาริกา กิจฉลอง. (2550). *การเปิดรับสื่อกับพฤติกรรมการเล่นการพนันหวยของคนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต(สื่อสารมวลชน), สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุทธนา ดันเจริญ. (2554). *พฤติกรรมการซื้อหวยใต้ดินที่มีผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง (พนัสนิคม), มหาวิทยาลัยบูรพา.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์
พับลิเคชั่นส์.

ลักขณา โสภากา. (2558). *พฤติกรรมการณ์ซื้อหอยไต้ดินของประชาชนในเขตตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวัง
น้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร
ทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศศิประภา หัตถกรรม และสาวิตรี รัศมี. (2556). *พฤติกรรมการณ์เล่นหอยไต้ดินและปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ทัศนคติการเล่นหอยไต้ดินของชาวบ้านในชุมชนม่วงชุม จังหวัดกาญจนบุรี*. ปริญญา
บริหารธุรกิจบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สรายุทธ กันหลง. (2555). *การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม Cronbach's alpha*. วันที่ค้น
ข้อมูล 13 กันยายน 2561 เข้าถึงได้จาก <http://www.ipernity.com/blog/248956/424773>

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546.) *การใช้สถิติในการวิจัยอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานสากล*.
กรุงเทพฯ : เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.

เสริน ปุณณหิตานนท์. (2527). *การกระทำผิดในสังคม : สังคมวิทยาอาชญากรรมและพฤติกรรม
เบี่ยงเบน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หทัยรัตน์ กวีวิทยวงศ์. (2554). *พฤติกรรมและปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจในการบริโภคสินค้า
ประเภทหอยของคนไทย: กรณีศึกษากรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อฉนพ ชูบำรุง (2532). *อาชญาวิทยาและอาชญากรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อศฐา สิทธิแก้ว. (2554). *ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการซื้อหอยไต้ดินของประชาชนในจังหวัด
เชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, สำนักบริหารและ
พัฒนาวิชาการ, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อุลย์รัก สีนิล. (2551). *รูปแบบและกระบวนการเล่นหอยไต้ดินกรณีศึกษาหอยจับยี่กีในเขตจังหวัด
ชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร
จัดการ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publication.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การศึกษาคุณภาพการให้บริการของตำรวจในจังหวัดชลบุรี A Study Service Quality Of Police In Chonburi Province

สุรชาติพย์ ชินวุฒิ (Suthathip Chinnawut)¹

¹นิสิตปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม
Graduate Student, Master of Political Science in Justice and Social Administration Program

ไวยพจน์ กุลชาย (Waiphot Kulachai)², ธีระ กุลสวัสดิ์ (Teera Kulsawat)³

²ผศ.พ.ต.ท.ดร., ³ผศ.ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²Asst.Prof.Pol.Lt.Col.Dr., ³Asst.Prof.Dr., Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: chinnawut2536@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของตำรวจ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบางละมุง อำเภอศรีราชา จำนวน 400 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรช่องทางการติดต่อ และกระบวนการบริการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ ส่วนสภาพแวดล้อมของสถานที่ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะและให้คำแนะนำไว้ในส่วนท้ายของบทความ

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ การบริการของตำรวจ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ABSTRACT

The objectives of this study were to examine (1) the police service quality and (2) the factors affecting the police service quality. The samples were 400 citizens living in Muang Chonburi, Bang Lamung, Sriracha districts. Multi-stage random sampling was employed in this study. The questionnaire was used to collect the data which was analyzed using descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis. The findings revealed that personnel, contact channel, and service process had the positive effect on service quality. However, workplace environment have no effect on the police's service quality. Suggestions and recommendations were discussed in this latter part of this article.

Keywords : service quality, police service, stepwise multiple regression

บทนำ

การให้บริการของภาครัฐที่มีต่อประชาชนได้มีความสำคัญมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลได้ผลักดันเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ก็ย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานการให้บริการและให้ความช่วยเหลือของผู้มารับบริการ นั่นก็คือ ประชาชนทั่วไป “ระบือขบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กล่าวถึงแนวทางการทำงานราชการ โดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน หน่วยงานของภาครัฐจัดทำบริการในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ดีขึ้น โดยการให้บริการจะต้องอำนวยความสะดวก ทำให้ประชาชนได้ทราบข้อมูลการบริการด้านต่างๆ และเกิดความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เพื่อให้เกิดความสงบสุขและความปลอดภัยในสังคม ตลอดจนประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด (กชพรรณ วงศ์ธรรม, 2554)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประชาชน อีกทั้งการให้บริการประชาชนทั้งนอกสถานที่และที่มาติดต่อในสถานีตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นการรับแจ้งคดีความ การรับแจ้งความเอกสารหาย การติดต่อขอรับบริการหรือขอความช่วยเหลือเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เช่น การสอดส่องป้องกันการเกิดอาชญากรรม การอำนวยความสะดวกบนท้องถนน และการดูแลความเรียบร้อยตามงานต่าง ๆ เป็นต้น ในความเป็นจริงแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนยังขาดจิตสำนึกต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน ทำให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจ รวมทั้งการทำงานจะส่งผลกระทบต่อทางที่ดีและเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่ดีด้วยเช่นกัน (พิมาย ผดุง โภเมตร, 2551) ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา การบริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการทำงานที่ล่าช้า ขั้นตอนการทำงานที่ซับซ้อน ทำให้ประชาชนที่มาติดต่อราชการหรือรับบริการในด้านอื่น ๆ เกิดความเบื่อหน่ายขั้นตอนการทำงาน ซึ่งระบบราชการไทยนั้นยังคงมีระบบอุปถัมภ์หรือระบบพรรคพวก ที่คอยช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่รู้จักหรือสนิทสนมกันจะได้รับการบริการและความสะดวกก่อนเป็นอันดับแรก โดยไม่สนใจบุคคลอื่นที่ไม่สนิทสนมคุ้นเคยจนทำให้การบริการมักเป็นไปด้วยความล่าช้าและการเลือกปฏิบัติ

จังหวัดชลบุรีเป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งประชาชนจากต่างหวัดเดินทางเข้ามาทำงาน และมีประชากรเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น ปัญหาด้านแรงงาน ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการสื่อสารอย่างไร้พรมแดน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ สติปัญญา เพื่อสร้างความสงบสุขให้กับสังคมตลอดจนสร้างความมั่นใจต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทั้งนี้การบริการเป็นส่วนสำคัญของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนมีการให้บริการที่ดีและไม่ดีต่อประชาชน การให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน อาจเกิดมาจากหลาย ๆ สาเหตุ คือ การไม่เข้าใจต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน การทำงานที่ไม่มีคุณภาพและการให้บริการที่ยังไม่ได้ประสิทธิภาพ เช่น การไม่ให้เกียรติประชาชนการพูดจาไม่สุภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจหน้าที่รังแก กลั่นแกล้งประชาชน เป็นต้น ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการบริการที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น ความไว้วางใจเชื่อใจต่อการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

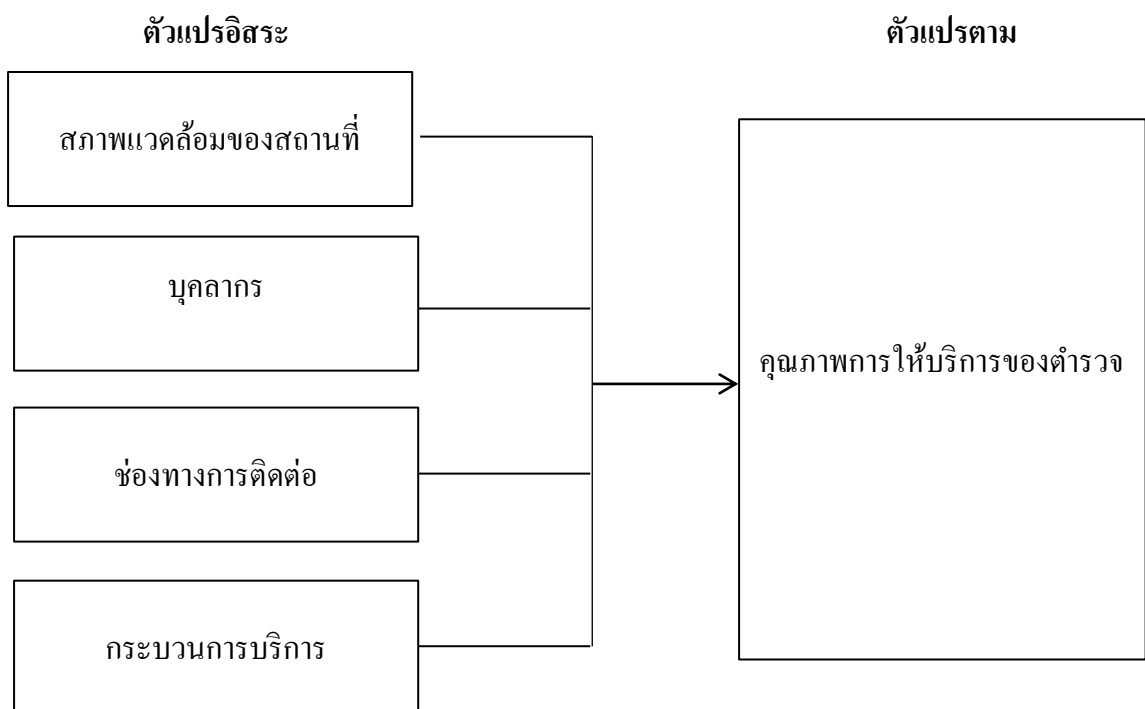
ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปรับปรุงการให้บริการประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม อาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยต้องการทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจต่อประชาชนในจังหวัดชลบุรี และทราบถึงสิ่งที่ประชาชนเห็นว่าเป็นปัญหาต่อการให้บริการ เพื่อได้นำข้อมูลที่ได้รับมาแก้ไขข้อบกพร่องหรือแนวทางในการให้บริการที่ดียิ่งขึ้น เป็นการกระตุ้นให้บุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจถึงปัญหา เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของตำรวจในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจในจังหวัดชลบุรี

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ

คุณภาพ (Quality) หมายถึง ความเหมาะสมในการทำงานให้สอดคล้องกับข้อกำหนดคุณภาพของการออกแบบและความสอดคล้องในการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองความต้องการเป็นที่พึงพอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการอย่างสม่ำเสมอ และเกิดประโยชน์ตามความต้องการของผู้รับบริการจะมีด้านต่าง ๆ ด้านความรู้ความสามารถของผู้ให้บริการความเหมาะสมของการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีความปลอดภัย รวมถึงมีการให้บริการที่มีความเท่าเทียมและความต่อเนื่องในการรับบริการ โดยจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคุณภาพคือความพอใจของลูกค้าหรือผู้รับบริการ (กชพรรณ วงศ์ธรรม, 2554)

คุณภาพการบริการ (Service quality) หมายถึง ระดับความสามารถของการบริการที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าถึงขั้นเป็นที่พอใจ โดยองค์ประกอบหลักที่กำหนดความพอใจของผู้รับบริการประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง ลักษณะการให้บริการ มี 3 ส่วน คือ ระบบของการให้บริการ (Service System) กระบวนการให้บริการ (Workflow Process) พฤติกรรมผู้ให้บริการ (Providers Behavior) ส่วนที่สอง ความพึงพอใจของผู้รับบริการ คือ ประวัติภูมิหลังของผู้รับบริการ (Recipients Background) ความพึงพอใจของประชาชนที่มารับบริการจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนมีความต้องการที่จำเป็นก็จะได้รับการตอบสนอง

สุกัญญา โภคา (2553) คุณภาพการบริการ หมายถึง การส่งมอบบริการที่ดีและเหมาะสมให้กับผู้รับบริการ เพื่อตอบสนองให้ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ โดยสร้างความประทับใจและความพึงพอใจสูงสุดจากการได้รับบริการนั้น จะทำให้ผู้รับบริการกลับมาใช้บริการในภายหลัง

อรุณนฤกษ์ เลิศกุศล (2543) กล่าวว่า การบริการที่เรียกว่า Total Quality Service เป็นบริการที่เน้นการผูกใจประชาชน ให้ความสำคัญกับคนที่ทำงานบริการ ได้อย่างเต็มที่และเต็มใจ จนกลายเป็นวัฒนธรรมของหน่วยงาน โดยจะไม่ยึดติดกับกฎระเบียบมากจนเกินไป การบริการไม่ใช่จะทำตามกฎระเบียบที่วางไว้ ซึ่งเปรียบเทียบการบริการเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า โดยแต่ละด้าน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จะเปรียบเป็นการปฏิบัติงาน ถ้าขาดปัจจัยตัวใดตัวหนึ่งไป หน่วยงานจะบริการที่ดีไม่ได้ ซึ่งเรียกว่า สามเหลี่ยมแห่งการบริการ จะเป็นการสร้างความประทับใจให้กับประชาชน

ความหมายของคุณภาพการให้บริการดังกล่าว สรุปได้ว่า การตอบสนองความต้องการของ หน่วยงานที่ให้บริการ โดยการบริการที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้มารับบริการเป็นสิ่งที่ หน่วยงานควรทำ ซึ่งผู้รับบริการจะเกิดความพอใจถ้าได้รับสิ่งที่เขาต้องการ โดยผู้รับบริการจะมี ความต้องการต่อสถานที่ทำงานและรูปแบบที่ต้องการ

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของตำรวจ

ตำรวจมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม จะต้องคอยตรวจตรา จับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย การปฏิบัติงานของตำรวจจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็น สำคัญ ซึ่งจะต้องมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายในการควบคุมการปฏิบัติงานของตำรวจเพื่อ ป้องกันไม่ให้กระทบถึงสิทธิของประชาชน ซึ่งอำนาจหน้าที่ของตำรวจ ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 6 สำนักงานตำรวจ แห่งชาติเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในการบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีอำนาจ หน้าที่ดังต่อไปนี้

1. รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ และพระราชอาคันตุกะ
2. การดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของตำรวจ จะต้องปฏิบัติตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
3. การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด
4. การรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงใน ราชอาณาจักร
5. การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด จะเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
6. การช่วยเหลือพัฒนาประเทศ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

7. การปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากคำนิยามข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ตำรวจเป็นผู้รักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อยในสังคม เป็นผู้พิทักษ์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน ซึ่งการปฏิบัติงานของตำรวจย่อมมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง ตำรวจต้องพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของตำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี มี 11 อำเภอ มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,555,357 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สถานที่ดูแลรับผิดชอบเขตอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอชลบุรี อำเภอบางละมุง และอำเภอศรีราชา ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ซึ่งมีค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95% จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ประชากรมีคุณลักษณะที่ซับซ้อน ทำให้มีการสุ่มตัวอย่างมากกว่า 1 ครั้ง โดยเทคนิคที่จะใช้ในการสุ่มแต่ละขั้นตอนอาจจะมีวิธีที่เหมือนกันหรือต่างกันได้แล้วแต่ความเหมาะสม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543) การสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี 11 อำเภอ จะทำ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การสุ่มเลือก 3 อำเภอ ซึ่งจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยสุ่มเลือกอำเภอ 3 อำเภอที่มีจำนวนประชากรหนาแน่นที่สุด เพื่อนำมาเป็นตัวแทนในการเก็บข้อมูล โดยจะเริ่มจาก 3 อำเภอที่มีประชากรสูงที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบางละมุง และอำเภอศรีราชา ซึ่งในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ จะใช้ประชากรทั้ง 3 อำเภอ จำนวน 1,020,700 คน จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และทำการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 อำเภอ โดยนำจำนวนของประชากรแต่ละอำเภอหารจำนวนประชากรทั้งหมด และคูณด้วยจำนวนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นอำเภอเมืองชลบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 138 คน อำเภอบางละมุง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน และอำเภอศรีราชา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน และในการเก็บกลุ่มตัวอย่างจะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดจากทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list) โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดระดับคุณภาพการให้บริการของตำรวจในจังหวัดชลบุรี ซึ่งแบบสอบถามใช้การวัดระดับความคิดเห็นแบบประมาณค่า (rating scale) โดยมีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 – ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามวัดระดับคุณภาพการให้บริการของตำรวจในจังหวัดชลบุรี ด้านสภาพแวดล้อมของสถานที่ บุคลากร ช่องทางการติดต่อ และกระบวนการบริการ โดยมีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งใช้วิเคราะห์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คุณลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน

2. สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple regression analysis) โดยใช้เทคนิค stepwise การผสมผสานระหว่างการเลือกแบบ ก้าวหน้าและแบบถอยหลัง ขั้นตอนแรก ใส่ตัวแปรต้นที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปร ตามที่สูงที่สุด จากนั้นก็จะทดสอบตัวแปรที่ไม่อยู่ในสมการว่ามีตัวแปรใดบ้างที่จะเข้ามาอยู่ในสมการ ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบก้าวหน้า และจะต้องทำการทดสอบตัวแปรที่อยู่ในสมการว่า ตัวแปรที่อยู่ในสมการตัวแปรที่มีโอกาสนำออกจากสมการ ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบถอยหลัง ซึ่งการกระทำด้วย สองวิธีในทุกขั้นตอนจนไม่มีตัวแปรใดแล้วที่จะถูกนำออกและนำเข้ามาสมการ ซึ่งกระบวนการจะ สิ้นสุดและจะได้สมการที่มีสัมประสิทธิ์สูงสุด (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2553)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.00 ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 25–31 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.10 ด้านระดับ การศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 40.30 ด้านอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็น ร้อยละ 41.50 และด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,001–15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 24.80

การวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแปรที่ได้ทำการศึกษา

การวิเคราะห์ลักษณะของตัวแปรที่ได้ทำการศึกษา มีจำนวน 5 ตัวแปร ซึ่งได้แก่ คุณภาพการให้บริการของตำรวจ สภาพแวดล้อมของสถานที่ บุคลากร ช่องทางการติดต่อ และ กระบวนการบริการ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร (n=400)

ปัจจัยที่ศึกษา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
คุณภาพการให้บริการของตำรวจ	3.09	.81	ปานกลาง
- ความเป็นรูปธรรม	3.31	.74	ปานกลาง
- ความน่าเชื่อถือในการบริการ	3.06	.92	ปานกลาง
- การตอบสนองต่อผู้รับบริการ	3.04	.90	ปานกลาง
- การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	3.10	.91	ปานกลาง
- การดูแลเอาใจใส่	2.97	1.04	ปานกลาง
สภาพแวดล้อมของสถานที่	3.47	.79	สูง
บุคลากร	3.12	.88	ปานกลาง
ช่องทางการติดต่อ	3.23	.85	ปานกลาง
กระบวนการบริการ	3.12	.86	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการของตำรวจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.09, S.D.= .81) ความเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.31, S.D.= .74) ความน่าเชื่อถือในการบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.06, S.D.= .92) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.04, S.D.= .90) การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.10, S.D.= .91) การดูแลเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.97, S.D. = 1.04) สภาพแวดล้อมของสถานที่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (\bar{X} = 3.47, S.D.= .79) บุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.12, S.D.= .88) ช่องทางการติดต่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.23, S.D.= .85) และกระบวนการบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.12, S.D.= .86)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร ได้แก่ คุณภาพการให้บริการของตำรวจ (SQ) สภาพแวดล้อมของสถานที่ (PE) บุคลากร (PS) ช่องทางการติดต่อ (CT) และ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กระบวนการบริการ (SP) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson's product moment correlation) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	SQ	PE	PS	CT	SP
SQ	-				
PE	.646**	-			
PS	.876**	.658**	-		
CT	.705**	.625**	.703**	-	
SP	.840**	.659**	.851**	.751**	-

** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของตำรวจสูงสุดคือ บุคลากร ($r = .876$) รองลงมาคือ กระบวนการบริการ ($r = .840$) ช่องทางการติดต่อ ($r = .705$) และสภาพแวดล้อมของสถานที่ ($r = .646$) ซึ่งในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน จะดึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามเข้ามาอยู่ในสมการ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูงสุดจะถูกนำเข้ามาวิเคราะห์ในสมการ ดังนั้น ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด จะถูกนำเข้ามาในสมการเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นตัวแปรตัวอื่นๆ จะถูกนำเข้ามาในสมการเพื่อวิเคราะห์ ถ้าตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์จะถูกนำออกจากสมการ จากตารางข้างต้น พบว่า ตัวแปรที่ถูกนำเข้ามาวิเคราะห์ในสมการ คือ บุคลากร กระบวนการบริการ ช่องทางการติดต่อ และสภาพแวดล้อมของสถานที่

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เป็นการผสมผสานระหว่างการเลือกแบบก้าวหน้าและแบบถอยหลัง ขั้นตอนแรก ใส่ตัวแปรต้นที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่สูงที่สุด จากนั้นก็จะทดสอบตัวแปรที่ไม่อยู่ในสมการว่ามีตัวแปรใดบ้างที่จะเข้ามาอยู่ในสมการด้วยวิธีการคัดเลือกแบบก้าวหน้า และจะต้องทำการทดสอบตัวแปรที่อยู่ในสมการว่า ตัวแปรที่อยู่ในสมการตัวแปรที่มีโอกาส

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

นำออกจากสมการ ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบถอยหลัง ซึ่งการกระทำด้วยสองวิธีในทุกขั้นตอนจนไม่มีตัวแปรใดแล้วที่จะถูกนำออกและนำเข้าสมการ ซึ่งกระบวนการจะสิ้นสุดและจะได้สมการที่สัมประสิทธิ์สูงสุด (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2553) ซึ่งจากการวิเคราะห์ปรากฏตามรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปร	B	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.321	.075		4.263	.000
บุคลากร	.524	.040	.565	13.097	.000
กระบวนการบริการ	.277	.044	.293	6.321	.000
ช่องทางการติดต่อ	.084	.033	.088	2.568	.011

Adjusted R Square = .802

ถ้านำตัวแปรพยากรณ์เขียนในรูปของสมการที่ใช้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน จะได้สมการดังนี้

$$SQ = .565PS + .293SP + .088CT$$

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจมี 3 ตัวแปร ได้แก่ บุคลากร กระบวนการบริการ ช่องทางการติดต่อ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจมากที่สุด คือ บุคลากร เท่ากับ .565 รองลงมาคือ กระบวนการบริการ เท่ากับ .293 และช่องทางการติดต่อ เท่ากับ .088 ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 80.2 ในขณะที่ตัวแปรสภาพแวดล้อมของสถานที่ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจแต่อย่างใด

การสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple regression analysis) ด้วยวิธี Stepwise และนำผลมาทดสอบกับสมมติฐาน ผลปรากฏในตารางที่ 4

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถานที่ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านบุคลากรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านช่องทางการติดต่อมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยด้านกระบวนการบริการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ	เป็นไปตามสมมติฐาน

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมมติฐานข้อที่ 1 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยสมมติฐานข้อที่ 2 สมมติฐานข้อที่ 3 และสมมติฐานข้อที่ 4 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านช่องทางการติดต่อ และปัจจัยด้านกระบวนการบริการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถานที่ที่ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แตกต่างจากผลการศึกษาของ พนิรดา กลมเกลียว (2551) รุ่งนภา บุญคำ (2552) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมด้านสถานที่ในการให้บริการประชาชนมีการปรับปรุงพื้นที่ให้สะอาดมากขึ้น มีสถานที่จอดรถเพียงพอให้บริการ มีป้ายทางเข้า-ออกบอกอย่างชัดเจน และจัดระเบียบการจราจรได้อย่างคล่องตัว อีกทั้งที่ตั้งของสถานีตำรวจประชาชนผู้รับบริการสามารถเดินทางมาติดต่อได้สะดวก รวดเร็วในการที่มาใช้บริการส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านบุคลากรมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ พบว่า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริรัตน์ ใจชุ่ม (2550) เกียรติคุณ จิรกาลวสาน (2555) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการแก่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำ มีความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งงานนั้น ๆ โดยสามารถให้คำปรึกษาในข้อที่สงสัยได้ ตรงตามความต้องการของประชาชน และแก้ไขปัญหาของประชาชนผู้มารับบริการได้เป็นอย่างดี จนนำไปสู่คุณภาพการให้บริการของตำรวจที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุ่งนภา บุญคำ (2552) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ และคอยให้คำแนะนำแก่ประชาชน อีกทั้งยังดูแลเอาใจใส่ประชาชนผู้มารับบริการได้เป็นอย่างดี อีกทั้งแตกต่างจากผลการศึกษาของ สุกัญญา โภคา (2553) ที่พบว่า บุคลากรผู้ให้บริการบางคนไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้มารับบริการ และมีการตอบคำถามหรือการอธิบายที่ไม่ชัดเจน อีกทั้งการปฏิบัติงานยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการที่ไม่ดี

จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการติดต่อมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกียรติศักดิ์ ตงศิริ (2553) ที่พบว่า ช่องทางการติดต่อมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของตำรวจ เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เว็บไซต์ บอร์ด ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนที่มาใช้บริการเข้าใจถึงขั้นตอนการมาติดต่อและมาใช้บริการได้อย่างถูกต้อง รวมถึงผลการศึกษาของ วิฑิตกร เพียรหาผล (2553) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจคอยให้คำแนะนำกับผู้รับบริการก่อนการติดต่อในแต่ละเรื่องที่มาใช้บริการ ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ อุไร ดวงระหว้า (2554) ที่พบว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่ตำรวจผ่านเว็บไซต์มีหลายขั้นตอนในการเข้าถึงข้อมูล จึงทำให้การให้บริการในรูปแบบดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้น ปัจจัยด้านกระบวนการบริการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของตำรวจ พบว่า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกียรติคุณ จิรกาลวสาน (2555) ที่พบว่า การบริการมีขั้นตอนการให้บริการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความคล่องตัว มีการแจ้งข้อมูลขั้นตอน และอธิบายชี้แจงขั้นตอนการให้บริการเพื่อให้มีความชัดเจนขึ้น และมีระยะเวลาใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การให้บริการมีความเหมาะสมและได้รับการบริการที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พณิรดา กลมเกลียว (2551) ที่พบว่า มีการจัดทำเอกสารหรือแบบฟอร์มให้มีการกรอกข้อมูลน้อยลง โดยมีข้อมูลการให้บริการที่ทันสมัย ซึ่งทำได้ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการมากขึ้น ทำให้การบริการของตำรวจที่ดีขึ้น นอกจากนี้รวมถึงผลการศึกษาของ รุ่งนภา บุญคำ (2552) ที่พบว่า กระบวนการให้บริการที่มีความชัดเจน สามารถตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารได้ง่าย และได้รับการบริการที่ครบถ้วนตามขั้นตอนของการบริการส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรปลูกฝังจิตสำนึกการบริการประชาชนให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีการจัดวิทยากรมาฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ และพัฒนาคุณภาพการให้บริการแก่บุคลากรให้มีความกระตือรือร้น มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างรวดเร็ว อบอุ่นซึ่งเป็นที่พักของประชาชน และปรับปรุงคุณภาพการให้บริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรสนับสนุนการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริการ ซึ่งเป็นช่องทางให้กับผู้รับบริการได้แสดงความคิดเห็นต่อการบริการของหน่วยงานตำรวจ โดยมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอย่างต่อเนื่องผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน และหน่วยงานต้องมีการจัดทำแบบสอบถามเป็นระยะ โดยปีละ 2 ครั้ง เพื่อนำปัญหามาเป็นแนวทางการปรับปรุงต่อไป
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมีการให้บริการแบบ one stop service ซึ่งจะมีขั้นตอนการให้บริการในจุดให้บริการ ณ จุดให้บริการเดียว โดยจะเป็นการบริการที่รวดเร็ว กระชับและประหยัดเวลาให้กับผู้มารับบริการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถในการตอบข้อสงสัย ให้คำแนะนำกับผู้มารับบริการได้อย่างชัดเจน รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ควรมีความเข้าใจถึงรูปแบบการบริการต่าง ๆ และสามารถอธิบายขั้นตอนการขอรับบริการที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบกับสถานีดำรงแห่งอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความคล้ายคลึงกันหรือไม่ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับการใช้บริการของประชาชนมากยิ่งขึ้น
2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาประสิทธิผลการทำงานของเจ้าหน้าที่ดำรง เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิผลต่อไป

รายการอ้างอิง

- กชพรรณ วงศ์ธรรม. (2554). *การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยวขอนแก่น*. งานนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ ตงศิริ. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการของสถานีดำรงภูธรคอยสะแกเค็ด จังหวัดเชียงใหม่*. งานนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เกียรติคุณ จิรกาลวสาน. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้บริการ : กรณีศึกษาการประปาส่วนภูมิภาค ในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี*. งานนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, วิชาเอกการจัดการทั่วไป, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิตกร เพียรหาผล. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของกองคลัง กรมส่งเสริมสหกรณ์*. งานนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). *พรมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ*. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2553). “การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ : สถิติบรรยายและสถิติพารามตริก”
ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน หน่วยที่ 10 หน้า 1-233
นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติพุทธศักราช 2547. (13 มกราคม 2547). ราชกิจจานุเบกษา.
หน้า 2-3. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2561 เข้าถึงได้จาก
http://www.krisdika.go.th/wps/portal/general!/ut/p/c4/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3g_A2czQ0cTQ89ApyAnA0__EIOAQGdXA4MAM_2CbEdFAHco68Y!
- พนิดา กลมเกลียว. (2551). คุณภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลตำบลหนอง
พลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขา นโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พิมาย ผดุงโกเมตร. (2551). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของตำรวจ ในสังกัด
ตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพุทธศาสตร์การ
พัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- รุ่งนภา บุญคำ. (2552). คุณภาพการให้บริการข้าราชการครูของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ศรีสะเกษ เขต 4. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทั่วไป,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สรายุทธ กันหลง. (2555). การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม Cronbach's alpha. สืบค้น
เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <http://www.ipermity.com/blog/248956/424773>
- สุกัญญา โภคา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพบริการของหอสมุด พระราชวังสนามจันทร์
สำนักงานหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อุไร ดวงระหว่า. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการให้บริการศูนย์บริการ *one stop service* : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. งานนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, วิชาเอกการจัดการทั่วไป, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อรัญญรักษ์ เลิศกุลศล. (2543). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อระบบการให้บริการของคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สารนิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริการและนโยบายสวัสดิการสังคม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Taro Yamane. (1973). *Statistic : An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลขององค์การ

Police' s Attitudes toward Police Reform Guidelines Affecting Organizational Effectiveness

กรกมล เทศสวัสดิ์ (Kornkamon Thedsawas)

นิสิตปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม
Graduate Student, Master of Political Science in Justice and Social Administration Program

ไวพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)

ผศ.พ.ต.ท.ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst.Prof.Pol.Lt.Col.Dr., Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: kulachaiphd@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจ (2) เพื่อศึกษาทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการปฏิรูปตำรวจและการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติงานในสำนักงานใหญ่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจำนวน 345 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการวิจัยพบว่า ระดับทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางปฏิรูปตำรวจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้าราชการตำรวจมีระดับทัศนคติในด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนมากที่สุด รองลงมาคือด้านการกระจายอำนาจการบริหาร ด้าน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความเป็นอิสระของหน่วยงาน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยระดับทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การมากที่สุดคือ ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน รองลงมาคือด้านการกระจายอำนาจการบริหาร และด้านการโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น ในขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การแต่อย่างใด

คำสำคัญ: ทัศนคติของข้าราชการตำรวจ, ปฏิรูปตำรวจ, ประสิทธิภาพขององค์การ

Abstract

The objectives of this study were to (1) study police' attitudes toward police reform guidelines (2) study police' attitudes toward police reform guidelines that affect an organizational effectiveness (3) provide guidelines for police reform and administration. The samples of this study were 345 police officers working in the police headquarter. The questionnaire was employed as research instrument to collect the data. Descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics (multiple regression analysis) were employed to analyze the data. The results indicated that the samples had high level of positive attitudes toward the police reform guidelines. The attitudes toward pays and benefits had the highest mean followed by decentralization, autonomy, public participation, and transferring some tasks to other related agencies in that order. The results also showed that autonomy in the most important factor affecting the organizational effectiveness followed by decentralization, and transferring some tasks to other related agencies respectively. However, public participation, and pays and benefits had no positive effects on the organizational effectiveness.

Keywords: police' attitudes, police reform, organizational effectiveness

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทนำ

องค์การตำรวจ นับว่าเป็นองค์การที่เปรียบเสมือนด่านแรกในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเป็นองค์การที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ทำให้มีการปฏิบัติงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน แต่ในขณะเดียวกันจะเห็นได้ว่าองค์การตำรวจกลับไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมากเท่าใดนัก ดังเห็นได้จากข่าว หรือสื่อสังคมออนไลน์ที่เสนอภาพอันเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติงานของตำรวจที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นการรับสินบน การรีดไถเงินจากประชาชน ความลำเอียงในการดำเนินการทางกฎหมาย ข่าวการซื้อตำแหน่งต่างๆ รวมถึงปัญหาที่เกิดจากการบริหารงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น ปัญหาการแต่งตั้งที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ไม่เป็นไปตามความรู้ความสามารถในตำแหน่ง ปัญหาการแทรกแซงทางการเมืองที่ปรากฏในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้ง การสืบสวนสอบสวน เป็นต้น การมีระบบอุปถัมภ์ทำให้เกิดระบบพวกพ้อง ภาระงานของตำรวจที่มีมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ขาดความอิสระในการดำเนินการทางด้านกฎหมายเนื่องจากได้รับคำสั่งหรือขัดต่อผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ หรือเงินสนับสนุนที่ได้ไม่ทั่วถึงในระดับสถานีตำรวจ ทำให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน รีดไถเงินจากประชาชน รวมถึงขาดแรงจูงใจที่จะทำให้ข้าราชการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ อาจกล่าวได้ว่าปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้น แต่เกิดเป็นปัญหาที่สะสมมานาน ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไข ก็จะเกิดเป็นปัญหาต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนที่จะทำให้ไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทางรัฐบาลจึงเห็นถึงความสำคัญและเกิดเป็นแนวคิดในการปฏิรูปตำรวจขึ้น ดังเห็นได้จากมีแนวคิดในเรื่องการปฏิรูปตำรวจเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องหลายรัฐบาล จนมาถึงรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาที่เห็นความสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ซึ่งหนึ่งในแนวทางการปฏิรูปที่สำคัญคือการปฏิรูปตำรวจ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เสนอแนวทางการปฏิรูปตำรวจในเรื่องของการปรับโครงสร้างการบริหารงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ท้องถิ่น โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีส่วนบริหารจัดการระบบตำรวจในพื้นที่ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติอยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรม ไม่ขึ้นตรงกับฝ่ายบริหารเพื่อให้เกิดความอิสระ ปลอดภัย แทรกแซงจากฝ่ายการเมือง และเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ออกประกาศฉบับที่ 88/2557 แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) และคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) และฉบับที่ 89/2557 วางกฎเกณฑ์ในการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งข้าราชการตำรวจ โดยให้ถือระบบอาวุโสเป็นสำคัญ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม สถาปนาตำรวจแห่งชาติ ได้มีบัญชีสรุปประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องของแนวทางการปฏิรูปตำรวจไว้เช่นกัน

ขณะที่พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 40/2558 ลงวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานกำหนดแนวทางปฏิรูปตำรวจ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับแนวทางการปฏิรูปตำรวจที่จะเกิดขึ้น (วสิษฐ เดชกุญชร, 2557) และรายงานของคณะกรรมการจัดทำแผนการปฏิรูปกิจการตำรวจ สถาปนาตำรวจแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ 6 เรื่อง การจัดทำแผนปฏิรูปกิจการตำรวจ ได้เสนอแนวทางการปฏิรูปไว้คือเรื่องความเป็นอิสระของหน่วยงานตำรวจและควบคุมการแทรกแซงทางการเมือง การวางแนวมาตรฐานการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจ ป้องกันปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน วังเต็นซื้อขายตำแหน่ง เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การปฏิรูปงานสอบสวน การถ่ายโอนภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีใช้ภารกิจหลักของตำรวจกลับไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ และเรื่องอื่นๆ ได้แก่ การสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการตำรวจ การพัฒนาระบบงบประมาณของตำรวจ การปรับปรุงระบบงานนิติวิทยาศาสตร์ สร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจหน้าที่ของตำรวจในกรณีประชาชนร้องขอความเป็นธรรม รวมถึงร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในหมวดการปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข้อ ๖ กำหนดแนวทางการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรม โดยในหัวข้อที่ 4 กล่าวถึงแนวทางการปฏิรูปตำรวจในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และภารกิจของตำรวจและการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในมิติต่างๆ มาตรา 259 ที่ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการปฏิรูปโดยอาศัยหน้าที่และอำนาจที่มีอยู่แล้วไปพลางก่อน และมาตรา 260 ได้กำหนดให้มีการตั้ง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คณะกรรมการคณะหนึ่ง ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เพื่อเข้ามาดำเนินการตามกรอบของ มาตรา 258 ง.
(4) โดยจะต้องแล้วเสร็จภายใน 1 ปี (กองสารนิเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2559)

จะเห็นได้ว่าแนวทางการปฏิรูปที่ผ่านมามุ่งเน้นในด้านการกระจายอำนาจการบริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน การถ่ายโอนภารกิจที่มีใช้ภารกิจหลักของข้าราชการตำรวจ ระบบ เงินเดือนและค่าตอบแทน และความมีอิสระของหน่วยงานตำรวจ จึงเห็นได้ว่า แนวทางการปฏิรูป ตำรวจนั้น เริ่มมีบทบาทสำคัญต่อข้าราชการตำรวจ เนื่องจากแนวทางต่างๆ ที่ได้รับการเสนอมีผลทำให้ องค์การตำรวจต้องเตรียมพร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งการตอบสนองต่อ นโยบายดังกล่าวนอกจากจะเป็นการส่งออกมาเป็นนโยบายแล้ว แนวทางการปฏิรูปตำรวจให้ได้ผล คือ การรับฟังความคิดเห็นหรือทัศนคติของข้าราชการตำรวจผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติงาน โดยตรง จึงจะทำให้แนวทางการปฏิรูปตำรวจเกิดประสิทธิผลต่อองค์การมากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงทัศนคติของข้าราชการตำรวจ เกี่ยวกับแนวทางปฏิรูปตำรวจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ เพื่อให้ทราบถึงระดับทัศนคติของ ข้าราชการตำรวจว่าอยู่ในระดับใด และแนวทางการปฏิรูปตำรวจในด้านใดที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ขององค์การ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิรูปตำรวจและการบริหารงาน ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปตำรวจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการปฏิรูปตำรวจและการบริหารงานของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และผลงานเกี่ยวกับทัศนคติของ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ข้าราชการตำรวจในส่วนของสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในระดับกองบัญชาการ และมีที่ตั้งอยู่ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานกำลังพล สำนักงานงบประมาณและการเงิน สำนักงานกฎหมายและคดี สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ และสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวนทั้งหมด 2,483 คน (สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2558)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ข้าราชการตำรวจในส่วนของสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในระดับกองบัญชาการ และมีที่ตั้งอยู่ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 345 คน ที่ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ ยามานะ (Yamane, 1973)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อ (content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบและหาค่า IOC (Item Objective Congruence Index) ซึ่งแต่ละข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ถึง 1 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีค่ามากกว่า 0.50 จึงสามารถยอมรับได้ (สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2554, หน้า 269)

ดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ของมาตรวัด ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจ ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน ด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยอื่น ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน และด้านประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.876, 0.875, 0.813, 0.840, 0.872 และ 0.929 ตามลำดับ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ การอธิบายลักษณะของตัวแปรต่างๆ โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายคุณลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ และใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis -MRA)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

จากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 62.32 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.16 เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 55.65 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.64 กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 51.88 และมีอายุราชการอยู่ระหว่าง 1 – 10 ปี จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 72.46 และเมื่อพิจารณาหน่วยงานในสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่กลุ่มตัวอย่างสังกัด ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการตำรวจในสำนักงานกำลังพล คิดเป็นร้อยละ 31.88

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, $SD = 0.48$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.24$, $SD = 0.61$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการกระจายอำนาจการบริหาร มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$, $SD = 0.62$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, $SD = 0.68$) ลำดับที่ 4 คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, $SD = 0.60$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, $SD = 0.75$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจในภาพรวม

แนวทางการปฏิรูปตำรวจ	\bar{x}	SD	N = 345	
			ระดับทัศนคติ	ลำดับ
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.69	0.60	มาก	4
ด้านการกระจายอำนาจการบริหาร	3.95	0.62	มาก	2
ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน	4.24	0.61	มากที่สุด	1
ด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น	3.59	0.75	มาก	5
ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	3.89	0.68	มาก	3
รวม	3.87	0.48	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการตำรวจมีทัศนคติเกี่ยวกับแนวทางปฏิรูปตำรวจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, $SD = 0.48$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.24$, $SD = 0.61$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการกระจายอำนาจการบริหาร มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$, $SD = 0.62$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, $SD = 0.68$) ลำดับที่ 4 คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, $SD = 0.60$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่นมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, $SD = 0.75$)

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ทัศนคติของตำรวจต่อประสิทธิผลขององค์การ 9 ประเด็น ได้แก่ การตอบสนองความต้องการของประชาชน การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน สวัสดิการ และค่าตอบแทนที่เหมาะสม การแต่งตั้งโยกย้ายที่เป็นธรรม ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับจากประชาชน ความพร้อมในการรองรับปัญหาอาชญากรรมต่างๆ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

N = 345				
ประสิทธิผลขององค์การ	(\bar{x})	SD	ระดับ ทัศนคติ	ลำดับ
1. การบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้	3.82	0.68	มาก	1
2. สามารถลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์การลงได้	3.47	0.78	มาก	9
3. เพิ่มประสิทธิภาพในงานป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม	3.68	0.75	มาก	6
4. ข้าราชการตำรวจได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ที่ เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ	3.66	0.92	มาก	8
5. ข้าราชการตำรวจได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายที่เป็นธรรมและตรงกับ ความสามารถของแต่ละบุคคล	3.68	0.88	มาก	7
6. ข้าราชการตำรวจรู้สึกมีขวัญกำลังใจ และพร้อมจะปฏิบัติ หน้าที่ของตนในการดูแลประชาชนอย่างเต็มความสามารถ	3.77	0.82	มาก	4
7. ประชาชนรู้สึกได้รับความเป็นธรรมและให้การยอมรับการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มากขึ้น	3.76	0.79	มาก	5
8. องค์การสามารถพร้อมรองรับปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ต่อ สถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้	3.77	0.76	มาก	3
9. องค์การสามารถส่งเสริมบทบาทของประชาชนและองค์การต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ อย่างยั่งยืน	3.79	0.80	มาก	2

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากตารางที่ 2 แสดงว่าระดับทัศนคติของข้าราชการตำรวจต่อประสิทธิผลขององค์การ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$, $SD = 0.65$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.82$, $SD = 0.68$) รองลงมาคือ องค์การสามารถส่งเสริมบทบาทของประชาชน และองค์การต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างยั่งยืน ($\bar{x} = 3.79$, $SD = 0.80$) องค์การสามารถพร้อมรองรับปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ($\bar{x} = 3.77$, $SD = 0.76$) ข้าราชการตำรวจรู้สึกมีขวัญกำลังใจ และพร้อมจะปฏิบัติหน้าที่ของตนในการดูแลประชาชนอย่างเต็มความสามารถ ($\bar{x} = 3.77$, $SD = 0.82$) ประชาชนรู้สึกได้รับความเป็นธรรมและให้การยอมรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติมากขึ้น ($\bar{x} = 3.76$, $SD = 0.79$) เพิ่มประสิทธิภาพในงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ($\bar{x} = 3.68$, $SD = 0.75$) ข้าราชการตำรวจได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายที่เป็นธรรม และตรงกับความสามารถของแต่ละบุคคล ($\bar{x} = 3.68$, $SD = 0.88$) ข้าราชการตำรวจได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการ ที่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ($\bar{x} = 3.66$, $SD = 0.92$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สามารถลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์การลงได้ ($\bar{x} = 3.47$, $SD = 0.78$)

การวิเคราะห์แนวทางการปฏิรูปตำรวจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ

สำหรับในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาถึงตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ แนวทางการปฏิรูปตำรวจ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (PART) ด้านการกระจายอำนาจการบริหาร (DECEN) ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน (COMP) ด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น (TRAN) และด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน (INDE) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ (EFFE) โดยวิธีการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนนั้นมีปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเองสูงหรือไม่ ผู้วิจัยจึงขอเสนอเมทริกซ์สหสัมพันธ์ ดังรายละเอียดในตาราง 3 ส่วนผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 4

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวนทั้งหมด 15 คู่ มีค่าระหว่าง .216 ถึง .635 โดยทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน (COMP) กับด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น (TRAN) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำสุด ($r = .216$) และทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจด้านการกระจายอำนาจการบริหาร (DECEN) กับทัศนคติของข้าราชการตำรวจด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน (COMP) มีความสัมพันธ์ในระดับสูงสุด ($r = .635$) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ตัวแปรในแต่ละคู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำกว่า .80 แสดงให้เห็นว่า ไม่มีปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเองสูง (multicollinearity) (กัลยา วาณิชชัยบัญชา, 2545) ดังนั้น จึงเหมาะที่จะนำไปวิเคราะห์กับการถดถอยพหุต่อไป

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ตัวแปร	B	Std.Error	β	t	Sig
Constant	1.283	0.216		5.953	.000
INDE	0.313	0.053	0.327	5.878	.000
DECEN	0.223	0.064	0.213	3.472	.001
TRAN	0.092	0.046	0.105	1.999	.046

$R = 0.531, R^2 = 0.282, S.E. = 0.556, F = 44.617$

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจทั้งหมด 5 ด้าน มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน (INDE) ด้านการกระจายอำนาจการบริหาร (DECEN) และด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น (TRAN) ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยแนวทางการปฏิรูปตำรวจด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน (INDE) ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กรมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการกระจายอำนาจการบริหาร (DECEN) และด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น (TRAN) ตามลำดับ (Beta = 0.327, 0.213 และ 0.105) อย่างไรก็ตาม แนวทางการปฏิรูปตำรวจอีก 2

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (PART) และด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน (COMP) ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การแต่อย่างใด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า ระดับทัศนคติของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปตำรวจด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ส่งผลในทางบวกต่อประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะแนวทางการปฏิรูปด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในบางแนวทางอาจทำให้ข้าราชการตำรวจเกิดความรู้สึกว่าประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานของตำรวจเท่าที่ควร สอดคล้องกับ ประยงค์ เต็มชวลา และฤๅเดช เกิดวิชัย (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปโครงสร้างและระบบงานของตำรวจไทย” และพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมในกิจการของตำรวจเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่พอใจต่อบทบาทและภารกิจของตำรวจ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการตำรวจสายงานอำนวยการ ที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานตำรวจโดยตรงจึงอาจทำให้ไม่เห็นถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนเนื่องจากยังไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนเท่ากับข้าราชการตำรวจในพื้นที่ที่มีโอกาสปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนมากกว่า

เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลของแนวทางการปฏิรูปด้านการกระจายอำนาจการบริหาร พบว่าส่งผลในทางบวกต่อประสิทธิผลขององค์การ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการตำรวจเห็นว่าโครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีระบบสายการบังคับบัญชามากเกินไปและเน้นการรวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลางค่อนข้างมาก ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การปฏิรูปด้านการกระจายอำนาจดังกล่าวจึงอาจช่วยให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารงานตำรวจ และก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์การได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อธิรัช แก้วเกาะสะบ้า (2557) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปโครงสร้างและระบบตำรวจของประเทศไทย” และพบว่า สภาพปัญหาของตำรวจไทยมีการรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลาง และมีระบบสายการบังคับบัญชามากเกินไป ดังนั้น การกระจายอำนาจบริหารงานไปยังหน่วยงานระดับรอง จะส่งผลให้มีระบบการบริหารงานเบ็ดเสร็จ มีความคล่องตัวในการทำงาน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชัช เจริญ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทอง (2542) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานตำรวจ” และพบว่า การจัดโครงสร้างการบริหารงานตำรวจไทยยังใช้หลักการรวมอำนาจสู่ส่วนกลางเพียงหลักเดียว ทำให้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ และทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีกับตำรวจ แสดงให้เห็นว่า หากมีการกระจายอำนาจการบริหาร จะทำให้ตำรวจมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นนั่นเอง

ผลการศึกษายังค้นพบว่า แนวทางการปฏิรูปด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน ไม่ส่งผลในทางบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการตำรวจเห็นว่าแนวทางการปฏิรูปด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนอาจทำให้ไม่ได้รับเงินเดือน และค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ปัญหาหนี้สินต่างๆ ของข้าราชการตำรวจที่มีมากขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงทัศนคติต่อเงินเดือนและค่าตอบแทนของข้าราชการตำรวจที่แตกต่างกันเนื่องจากปัจจัยในเรื่องของตำแหน่ง และฐานเงินเดือนของแต่ละบุคคลที่มีไม่เท่ากัน อาจเป็นไปได้ว่าคนที่มีความสูงบางคนที่มีเงินเดือนสูงอยู่แล้วก็จะเห็นว่าเงินเดือนของตนเพียงพอต่อการดำรงชีพ ในขณะที่ข้าราชการตำรวจที่อยู่ในตำแหน่งชั้นผู้น้อย ได้รับเงินเดือนน้อยทำให้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ สอดคล้องกับ พิเศษฐ เจริญ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจต่ออัตราเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง และค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี” และพบว่าข้าราชการตำรวจมีความพึงพอใจต่ออัตราเงินเดือน เบี้ยเลี้ยงและค่าตอบแทนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย รวมถึงผลการศึกษาของ กิ่งพร ทองใบ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง “โครงสร้างเงินเดือนและค่าตอบแทนของข้าราชการทหาร” พบว่า โครงสร้างบัญชีเงินเดือนของข้าราชการทหารที่ใช้บัญชีโครงสร้างเงินเดือนในอัตราที่ต่างกับข้าราชการพลเรือนสามัญ ทำให้ข้าราชการผู้น้อยได้รับเงินเดือนในระดับต่ำ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบัญชีเงินเดือนข้าราชการที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจ ทำให้ข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยมีรายได้ที่แท้จริงน้อย ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นไม่ได้แสดงให้เห็นว่า การปฏิรูปด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลขององค์กร อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาในครั้งนี้แตกต่างจากข้อค้นพบของ บัทมา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บุญศรี (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการเลื่อนขึ้นเงินเดือนข้าราชการปีละสองครั้ง ศึกษากรณี กองการเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” พบว่า ข้าราชการตำรวจของกองการเงินส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในทางที่ดีมากกว่าผลกระทบในทางที่ไม่ดี ด้านขวัญกำลังใจอยู่ในระดับสูง และพึงพอใจในเรื่องเงินรางวัลประจำปีและเงินค่าตอบแทนพิเศษ ซึ่งหากข้าราชการตำรวจมีขวัญกำลังใจและมีความพึงพอใจในเงินรางวัลและค่าตอบแทนพิเศษ ย่อมทำให้มีความตั้งใจในการทำงานและจะส่งผลให้องค์การมีประสิทธิผลมากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลของแนวทางการปฏิรูปด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น พบว่า มีอิทธิพลในทางบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการตำรวจเห็นว่า ภารกิจของตำรวจที่มีอยู่ในปัจจุบันมีบางภารกิจที่มีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่น ซึ่งอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นการทำให้ตำรวจมีภาระงานมากเกินไป ซึ่งหากมีการปฏิรูปตำรวจด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น จะทำให้ภาระงานของข้าราชการตำรวจมีความเป็นเอกภาพและทำให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ (2551) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการโอนภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ” และพบว่า มีเหตุผลความจำเป็นบางประการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรพิจารณาโอนภารกิจบางอย่างให้หน่วยงานอื่นของรัฐรับผิดชอบ โดยการโอนภารกิจนั้นต้องคำนึงถึงความพร้อมของหน่วยงานผู้รับโอนว่าจะต้องให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสมความมุ่งหมายของทางราชการ แต่แตกต่างจากผลการศึกษาของ ณรงค์ เอี่ยมรอด (2550) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของบุคลากรผู้รับผิดชอบต่อการถ่ายโอนภารกิจงานระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นสู่องค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยนาท” โดยพบว่า บุคลากรสาธารณสุขส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยกับการถ่ายโอนภารกิจงานระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นสู่องค์กรบริหารส่วนตำบล เนื่องจากเห็นว่าบุคลากรขององค์กรบริหารส่วนตำบล มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินการดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าการโอนภารกิจจำเป็นต้องมีความพร้อมระหว่างผู้รับโอนและหน่วยงานผู้รับโอน ทั้งทางด้านนโยบายที่ชัดเจน การประสานงาน บุคลากร และงบประมาณ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ส่วนแนวทางการปฏิรูปด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน ส่งผลในทางบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการตำรวจเห็นว่า ระบบการบริหารงานของตำรวจยังขาดความเป็นอิสระเนื่องจากยังมีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง รวมถึงการทำความเข้าใจทางคดีที่เห็นว่า ผู้บังคับบัญชา ข้าราชการผู้ใหญ่ นักการเมือง และผู้มีอิทธิพล มีผลต่อการทำความเข้าใจทางคดีของพนักงานสอบสวน ซึ่งหากมีการปฏิรูปตำรวจทางด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน จะมีผลต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรงค์ ชิมสวัสดิ์ (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวนต่อการทำความเข้าใจทางคดีอาญาชั้นสอบสวน ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ” และพบว่า ความเป็นอิสระด้านการทำความเข้าใจทางคดี จะส่งผลต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน รวมถึงผลการศึกษาของ ธวัชชัย เพิ่มกร (2549) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” ซึ่งพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลดีต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรศึกษาแนวทางการปฏิรูปตำรวจด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ชัดเจน รวมถึงพิจารณาปรับปรุงแนวทางการปฏิรูปด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจได้เห็นถึงความสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างข้าราชการตำรวจและประชาชน และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดประโยชน์ต่องานของตำรวจต่อไป
2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรศึกษาแนวทางการปฏิรูปตำรวจด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน โดยควรพิจารณาปรับปรุงแนวทางการปฏิรูปในด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนให้ชัดเจนว่าจะทำให้ข้าราชการตำรวจได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำรงชีพได้อย่างไร เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กร

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. ควรเร่งรัดแนวทางการปฏิรูปตำรวจในด้านการกระจายอำนาจการบริหาร ด้านการถ่ายโอนภารกิจไปยังหน่วยงานอื่น และด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน โดยการกำหนดแนวทางการปฏิรูปให้ออกมาเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์ต่อตัวข้าราชการตำรวจมากที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการตำรวจต่อไป

รายการอ้างอิง

- กองสารนิเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2559). ปฏิรูปองค์กรตำรวจ 10 ด้าน. เข้าถึงได้จาก <https://saranitet.police.go.th/6843>.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา.(2545). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. (พิมพ์ครั้งที่ 6). ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิ่งพร ทองใบ และคณะ. (2549). โครงสร้างเงินเดือนและค่าตอบแทนของข้าราชการทหาร. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 4(2), 1-8.
- ซัช เหริยอุทอง. (2542). การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานตำรวจ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณรงค์ ชิมสวัสดิ์. (2545). ความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวนต่อการทำความเห็นทางคดีอาญาชั้นสอบสวน ศึกษาเฉพาะกรณี สถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ เอี่ยมรอด. (2550). ความคิดเห็นของบุคลากรผู้รับผิดชอบ ต่อการถ่ายโอนภารกิจงานระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น สู่องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยนาท. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธวัชชัย เพิ่มกร. (2549). ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ปัทมา บุญศรี. (2545). ผลกระทบของการเลื่อนขึ้นเงินเดือนข้าราชการปีละสองครั้ง ศึกษากรณีกอง
การเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิเชษฐ เจริญ. (2550). ความพึงพอใจต่ออัตราเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง และค่าตอบแทนในการปฏิบัติ
หน้าที่ของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิศิษฐ์ เดชกุญชร. (2557). ระบบคุณธรรมกับการแต่งตั้งข้าราชการ. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2554). สถิติประยุกต์เพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
อุดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2558). สถิติกำลังพลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

อริยรัช แก้วเกาะสะบ้า. (2557). การปฏิรูปโครงสร้างและระบบตำรวจของไทย. ใน สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (บรรณาธิการ), สารสังเขปประเด็นการปฏิรูป
ประเทศไทย ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (หน้า 1 – 24). กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis. New York: Harper and Row Publication.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 :
กรณีศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
The Adaptation of Colleges to Thailand 4.0 Policy:
Case study Colleges under the Vocational Education Commission in the
Eastern Economic Corridor Area

ศราวุธ ศิริสวัสดิ์ (Sarawut Sirisawas)¹

ภัสนันท์ พ่วงเถื่อน (Passanan Phuangthuean)², ไหวพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)³

¹นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม

Graduate student, Master of Arts in Political Science Program in Justice and Social Administration

² ดร., ³ ผศ.พ.ต.ท.ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Asst.Prof. Pol.Lt.Col.Dr., Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: sarawutsiriwut@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ (1) เพื่อศึกษาการปรับตัวของสถานศึกษาต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในการปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 27 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาระดับอำนวยการ จำนวน 9 คน และผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฏิบัติการ จำนวน 18 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา จำนวน 9 แห่ง ทั้งในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตพื้นที่
ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกทุกแห่ง มีการเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะปรับตัวให้สอดคล้อง
กับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดย มีการดำเนินงาน
เพื่อตอบสนองนโยบายที่ได้สั่งการลงมาจากหน่วยงานต้นสังกัด ดังนี้ 1) การปรับพันธกิจและ
โครงสร้างการทำงาน 2) การปรับแผนยุทธศาสตร์ นโยบาย หลักสูตรการเรียนการสอน แนว
ทางการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม 3) การพัฒนาบุคลากร ด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ
สร้างการมีส่วนร่วม การฝึกอบรมเฉพาะทาง เนื่องจากทุกสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและ
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการปรับตัวตามนโยบาย แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานดังกล่าวอยู่ภายใต้
ข้อจำกัดทางด้านบริบท และศักยภาพของแต่ละสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันทางด้าน
งบประมาณ รวมถึงความพร้อมของทรัพยากรในการบริหารจัดการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์และ
ประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีความแตกต่างกัน

ดังนั้นข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทย
แลนด์ 4.0 และเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก คือ หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญ
กับความสำคัญกับความแตกต่างทางด้านบริบทของสถานศึกษา การกำหนดนโยบายและการสนับสนุน
ต้องมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมและเหมาะสมตามความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อเป็น
การส่งเสริมให้สถานศึกษาที่มีความสามารถในการปรับตัว และมีมาตรฐานทางการดำเนินงานใน
ระดับที่ใกล้เคียงกัน เพื่อพัฒนาบุคลากรของประเทศให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องตามนโยบายไทย
แลนด์ 4.0

คำสำคัญ: การปรับตัว,สถานศึกษา,นโยบายไทยแลนด์ 4.0,ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

This research is a qualitative research. The purpose of this study were to (1) investigate
the adaptation of Colleges under the Vocational Education Commission in the Eastern Economic
Corridor Area toward Thailand 4.0 Policy. (2) examine the suggestions and adaptation guidelines

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

of Colleges toward Thailand 4.0 Policy. The data was collected from 27 key informants including 9 administrative directors, and 18 Operative directors of 9 vocational college in Chachoengsao, Chonburi, and Rayong In-depth interview was employed to gather the data.

The study found that all Colleges are ready to adapt themselves toward Thailand 4.0 Policy and Eastern Economic Corridor Area. They had operations in response to policy that has been ordered from the its affiliation as follows. (1) mission and work structure adjustment (2) adjustment of the strategic plan, policy, curriculum, teaching and learning, implementation guidelines, projects, and activities (3) personnel development by enhancing knowledge and understanding, creating participation, and providing specialized training. All colleges recognized the importance and benefits that can be gained from adapting to the policy. However, such operations were subject to contextual limitations and the potential of each colleges that is different in terms of budget including the availability of resources for management. These resulted in different achievement and operational efficiency.

The research suggested that the related agencies should focus on the contextual differences of educational institution. The policy should be clear and concrete that meets each college' needs. These will encourage educational institutions to be able to adapt themselves with similar operational standards to develop personnel of the country to have characteristics that are consistent with Thailand 4.0 Policy.

Keywords: Adaptation, Colleges, Thailand 4.0 policy, Eastern Economic Corridor

บทนำ

การพัฒนารัฐและพลเมืองของชาติให้ได้รับการยอมรับจากประชาคมโลกว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีปัจจัยหลายด้านที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการที่จะนำพาให้สำเร็จตามเป้าหมาย การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจถือว่าปัจจัยที่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สำคัญเป็นลำดับต้นๆของการวางนโยบายในการพัฒนา สำหรับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน (พ.ศ.2561) นั้น กล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนามาเป็นเวลานานหลายสิบปี โดยมีการประเมินสถานะรายได้มวลรวมว่าเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลาง จากการที่ธนาคารโลก (World Bank) ได้ทำการกำหนดประเทศที่มีรายได้สูงด้วยการมีรายได้ต่อหัวสูงกว่า 12,746 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี ขณะที่ประเทศไทยเฉลี่ยรายได้ต่อหัวราว 5,780 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี ซึ่งติดอยู่ในกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) โดยยังไม่มีทีท่าว่าจะข้ามพ้นไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงในระยะเวลายันใกล้ (ขวัญใจ เศษเสณกุล : 2557)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวทำให้รัฐบาลได้ทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและได้นำมากำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาคือการวางนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) สำหรับปัจจัยและแนวทางในการพัฒนาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการที่จะนำพาให้ไทยแลนด์ 4.0 ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ก็คือ การเร่งสะสมและพัฒนาทุนมนุษย์ โดยผ่านเครื่องมือที่สำคัญ คือ การปฏิรูปและพัฒนาระบบการศึกษาให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต ประเด็นการพัฒนาระบบการศึกษาที่น่าสนใจคือ การให้การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา เนื่องจากแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นการเรียนการสอนที่มีลักษณะของการฝึกสอนอาชีพในสาขาวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การผลิตผู้เรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม อีกทั้งยังเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ รวมถึงนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นอย่างมาก และในประเทศที่พัฒนาแล้วทุกประเทศจะให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนระบบอาชีวศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้คนในประเทศเรียนในระบบอาชีวศึกษาเพื่อให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน อันจะเป็นเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ก้าวสู่กลุ่มประเทศที่รายได้สูง สำหรับประเทศไทยนอกจากการส่งเสริมระบบการศึกษาทางสายอาชีวศึกษาแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งได้แก่ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาชีวศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง เพื่อรองรับเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ซึ่งโครงการนี้ถือว่าเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในการนำร่องเพื่อพัฒนาไปสู่ภูมิภาคอื่นๆของประเทศ ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้มีความพยายามเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย ให้แนวทางทางด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เรียนสายอาชีวศึกษามีศักยภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบาย

จากเงื่อนไขข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต่อประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการปรับตัวของสถานศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ที่ประกอบด้วย 3 ขนาด ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษานขนาดกลาง และสถานศึกษานขนาดใหญ่ ถึงสภาพการปรับตัวตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการหาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงการปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กรณีศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาถึงข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในการปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กรณีศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

บททวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

ทฤษฎีการปรับตัวของรอย

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวที่นำมาใช้ในการศึกษา คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัวของรอย (Roy & Andrews, 1999) ที่กล่าวถึงการปรับตัวและการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อมีเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงเข้ามาในชีวิต โดยการปรับตัวเป็นกระบวนการและ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีความคิดและความรู้สึก จากการใช้ความตระหนักรู้ทางปัญญา และการสร้างสรรค์ในการบูรณาการระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมให้กลมกลืน รอยใช้แนวคิดจาก ทฤษฎีระบบมาอธิบายระบบการปรับตัวของบุคคลว่า บุคคลเป็นเหมือนระบบการปรับตัวที่มีความ เป็นองค์รวม (Holistic adaptive system) และเป็นระบบเปิด ประกอบด้วยสิ่งนำเข้า (Input) กระบวนการเผชิญปัญหา (Coping Process) สิ่งนำออก (Output) และกระบวนการย้อนกลับ (Feedback Process) แต่ละส่วนจะทำงานสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียว โดยเมื่อสิ่งเร้าที่เกิดจากความ เปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในผ่านเข้าสู่ระบบการปรับตัว จะกระตุ้นให้บุคคล มีการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น โดยใช้กระบวนการเผชิญปัญหา 2 กลไก คือ กลไกการ ควบคุม และกลไกการคิดรู้ กลไกทั้งสองจะทำงานควบคู่กันเสมอ ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรม การปรับตัวออกมา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการ พึ่งพาระหว่างกัน ผลลัพธ์ของการปรับตัวมี 2 ลักษณะ คือ การปรับตัวได้และการปรับตัวอย่างไม่มี ประสิทธิภาพ โดยสิ่งที้นำออกจากระบบนี้จะป้อนกลับไปเป็นสิ่งที่นำเข้าสู่ระบบเพื่อการปรับตัวที่ เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ความสามารถในการปรับตัวของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับความ รุนแรงของสิ่งเร้า และระดับความสามารถในการปรับตัวของบุคคลในขณะนั้น

การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งรูปแบบของส่วนบุคคลและในรูปแบบขององค์รวม มีการดำเนิน ไปอยู่ตลอดเวลาเพียงแต่จะเปลี่ยนแปลงไปมากหรือน้อยเพียงใดต้องประกอบด้วย ปัจจัยหลายประการ การที่มนุษย์ประสบกับความเปลี่ยนแปลงอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและ ทางอ้อม และเป็นไปได้หลายทิศทาง ดังนั้นการปรับตัวจึงเป็นทักษะสำคัญที่มีความจำเป็นสำหรับ มนุษย์ที่จะต้องเรียนรู้ เพื่อปรับสภาพต่างๆ ของตนเองให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพการณ์ ต่างๆ

แนวคิดการจัดการความเปลี่ยนแปลง (Managing Chang)

Schermerhorn (2005 : 473) ตั้งข้อสังเกตว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงจะมุ่งเน้นที่ เป้าหมายหลัก 5 ประการ 1) เปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน ซึ่งหมายรวมถึง พันธ กิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ขององค์กร ตลอดจนออกแบบการทำงานแบบใหม่ 2) บุคลากร ทักษะและ ความสามารถของพนักงาน ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ขององค์กรที่สนับสนุนการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทำงานของพนักงาน 3) วัฒนธรรมองค์กร ค่านิยม แนวปฏิบัติที่นำไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ของพนักงานแต่ละคน และการทำงานเป็นทีม 4) เทคโนโลยี ระบบการทำงานและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนระบบการทำงานในองค์กร 5) โครงสร้างองค์กร สายการบังคับบัญชา และการสื่อสารภายในองค์กร

Robbins และ Coulter (Robbins and Coulter, 2008 : 164 - 165) กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงขององค์กรที่สำคัญนั้นประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายใน ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆของโครงสร้างองค์กร เช่น ความชำนาญ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดฝ่ายและแผนกงาน การจัดสายบังคับบัญชาใหม่ การปรับเปลี่ยนระดับการรวมอำนาจการจัดระเบียบงาน การออกแบบงานใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยรวมทั้งหมดขององค์กร 2) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกระบวนการทำงาน วิธีการทำงาน รวมถึงการนำเครื่องจักร เครื่องมือใหม่ๆที่ทันสมัยและเป็นระบบอัตโนมัติมาแทนที่เครื่องจักรเดิม มีการควบคุมโดยคอมพิวเตอร์แทนการใช้พนักงาน 3) การเปลี่ยนแปลงคน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความพยายามปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เช่น ทักษะ ความคาดหวัง การรับรู้และพฤติกรรม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Daft (2008 : 348 - 357) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรซึ่งมักจะมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีหรือระบบการผลิต 2) การเปลี่ยนแปลงผลผลิต 3) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง 4) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม หรือคน

เมื่อองค์กรเกิดการเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงมักจะส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อบุคลากรในองค์กร และมักจะมีการต่อต้านเสมอ Robbins และ Coulter (2008 : 166 - 167) กล่าวว่า สาเหตุของการต่อต้านนั้น สามารถระบุได้ 3 ประการ คือ (1) เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นจะก่อให้เกิดความไม่ชัดเจน (Ambiguity) และความไม่แน่นอน (Uncertainty) (2) เมื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้ผู้ปฏิบัติงานเสียประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Insecurity) หรือสูญเสียสถานภาพเดิม (Status Quo) (3) เมื่อมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและผลประโยชน์ขององค์กร ดังนั้นการจัดการความเปลี่ยนแปลงจึงมุ่งศึกษาและให้ความสำคัญกับ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ภาพรวมขององค์กรในทุกมิติ ทั้งทางด้านพันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ โครงสร้าง กระบวนการ การดำเนินงาน เทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์กรและบุคลากรในองค์กร

แนวคิดไทยแลนด์ 4.0

สุวิทย์ เมษินทรีย์ กล่าวว่า รัฐบาลมีแนวความคิดและเป้าหมายที่สำคัญในการที่จะนำพาประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยได้จัดทำโมเดลพัฒนาการทางเศรษฐกิจในยุคต่างๆของประเทศไทย โดยใช้ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์และอธิบายประกอบ เช่น ประเทศไทย 1.0 – 4.0 วัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้และมีการกำหนดแผนการทำงานที่ชัดเจนเป็นลักษณะการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อมุ่งเน้นในการเริ่มพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นประเด็นสำคัญ นโยบายประเทศไทย 4.0 เป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ เน้นพัฒนาคน โดยผ่านระบบการปฏิรูปการศึกษา เปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ จุดเน้นของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 คือ การพัฒนาระบบการศึกษาทางด้านการผลิตและพัฒนาคนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆที่เป็นประโยชน์กับสังคมเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าทางการตลาด แนวทางดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการผลิตคนที่มีศักยภาพมีความสามารถที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์

แนวทางในการพัฒนาประเทศตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่เด่นชัดประการหนึ่ง คือ การที่ภาครัฐบาลมีความพยายามที่จะพัฒนาทุนมนุษย์ และให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาระบบอาชีวศึกษาที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ท้องถิ่น ภูมิภาคและต่อยอดไปในระดับประเทศ ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการจากนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่สำคัญได้นำมาสู่โครงการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งจัดได้ว่าเป็นโครงการที่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจนและมีรายละเอียดรองรับมากที่สุดโครงการหนึ่ง และยังเป็นโครงการที่สร้างพื้นที่นำร่องต้นแบบในการขยายฐานความสำเร็จไปสู่ภูมิภาคอื่นๆต่อไป เพื่อขับเคลื่อนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กรณีศึกษา
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาค
ตะวันออก เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (case study
approach) โดยการลงภาคสนามศึกษาข้อมูลจริงจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ใช้
แบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured) มีการบันทึกเทปสนทนาและการจดบันทึก
ข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 2
กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาระดับอำนวยการ จำนวน 9 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก
ผู้ให้ข้อมูล คือ (1) เป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบงาน
ทางด้านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และอยู่ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

2. กลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการในสถานศึกษา จำนวน 18 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการ
เลือกผู้ให้ข้อมูล คือ (1) ครูที่เป็นหัวหน้างานและมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายไทย
แลนด์ 4.0 และอยู่ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาจัดทำให้เป็นระบบ
และหาความหมาย แยกองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อที่จะ
นำไปสู่การตีความ (hermeneutic) (ชยันต์ วรรณะภูติ, 2537)

1. การศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth
interview) ภายหลังจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการถอดบทความคำต่อคำ (verbatim)
ออกเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร (transcript) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง
และนำข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความรู้
ความชำนาญ

2. นำข้อมูลที่ได้รับการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษามาวิเคราะห์แยกประเด็นไว้เป็น
หมวดหมู่ หรือประโยคที่สำคัญ แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ (category) หรือจัดเป็นประเด็นย่อย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

(sub-theme) สรุปประเด็นย่อยที่มีเนื้อหาเดียวกันรวมเข้าไว้ในประเด็นหลัก (theme) และนำมาบรรยายวิเคราะห์ข้อมูลให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ทำการคัดเลือกบทสนทนาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัยได้ดีที่สุดจำนวน 3 ราย ที่สามารถสื่อสารให้ข้อมูลที่หลากหลาย (informative case) และมีความยินดีจะตรวจสอบข้อสรุป ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อสรุปที่ได้มีความเป็นจริงตามที่ได้อธิบายไว้หรือไม่ (member checking) รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้อธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กรณีศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้ผลการวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวที่สำคัญของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 3 ด้าน ได้แก่

1. การปรับพันธกิจและโครงสร้างการทำงาน เป็นการปรับตัวที่สำคัญและจำเป็นในระดับการกำหนดในเชิงนโยบายของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนแรกเพื่อเป็นการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้อง ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

2. การปรับแผนยุทธศาสตร์ นโยบาย หลักสูตรการเรียนการสอน แนวทางการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม เป็นการปรับตัวของสถานศึกษาที่นำไปสู่การดำเนินการในระดับปฏิบัติการจะมีลักษณะที่เป็นรูปธรรมมีแนวทางขั้นตอนที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการประเมินความพร้อมทางด้านการปรับตัวของสถานศึกษาต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

3. การพัฒนาบุคลากร ด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมและการฝึกอบรมเฉพาะทาง เป็นขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรให้มีความสามารถที่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เหมาะสมในการรองรับการพัฒนาและการปรับตัวของสถานศึกษาต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0
และเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเพื่อการปรับตัวของสถานศึกษาที่ได้จากการวิจัย
ได้แก่

1. การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้กับสถานศึกษา ควรมีกำหนดการทางด้าน
ระยะเวลาที่ชัดเจน รวมถึงการกระจายทรัพยากรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เหมาะสมกับบริบทและ
ความต้องการของแต่ละสถานศึกษา เนื่องจากงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา
ในการสนองดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อนโยบาย

2. ควรมีนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เช่น การกำหนด
ระยะเวลาเป้าหมายในการทำงานทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว รวมถึงการวางแผนรูปแบบ
การดำเนินงาน การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานอย่างชัดเจน

3. การเพิ่มหน่วยงานใหม่เข้าไปในโครงสร้างของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ
นโยบายไทยแลนด์ 4.0 และพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเป็นการเฉพาะ และกำหนดตัวบุคคล
ผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนเป็นเอกเทศเพื่อมิให้เกิดการซ้ำซ้อนกัน ทั้งทางด้านภาระงานและบุคลากร

4. ควรมีแผนงานระดับนโยบายในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งทางด้าน
กำหนดกรอบอัตรากำลังข้าราชการให้เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาการโยกย้ายที่จะส่งผลกระทบต่อ
ความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจและการฝึกอบรมเฉพาะทางเพื่อให้
บุคลากรในแต่ละสถานศึกษามีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะทำได้โดยสามารถปรับตัวได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

5. การกำหนดแนวทางในการพัฒนา ต้องคำนึงถึงบริบทความแตกต่างของแต่ละ
สถานศึกษาโดยเฉพาะด้านความพร้อมของทรัพยากรในการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมที่เป็น
ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุน ความถนัดเฉพาะทางของสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาและการ
ปรับตัวมีแนวโน้มที่ดีและเพิ่มโอกาสในการที่จะประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

6. รัฐบาลควรมีการประสานงานในระดับนโยบายกับภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม โดยการลงนามความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน การกำหนดสิทธิประโยชน์ที่เป็นยกเว้นหรือลดภาษี สำหรับสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาเพื่อเป็นแรงจูงใจและช่วยให้การติดต่อประสานในระดับปฏิบัติสามารถดำเนินการได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. การยกระดับการดำเนินงานของระบบราชการทางด้านคุณภาพการดำเนินงาน ความสะดวกรวดเร็ว การตรงต่อเวลาและการวางแผนงานอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับหน่วยงานภาคเอกชน ส่งผลให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพบแนวทางการปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กรณีศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยมีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งจะนำมาอภิปราย ดังนี้

แนวทางการปรับตัวของสถานศึกษา ต่อนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

1. การปรับพันธกิจและโครงสร้างการทำงาน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ภายใต้อำนาจการบริหารงานขององค์กร เป็นการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นอย่างมีระบบแบบแผนตามที่ได้มีการจัดทำไว้เพื่อให้เกิดเป็นการเตรียมความพร้อมต่อการนำระบบและวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐพันธุ์ ขจรนันท์ และนัทยาพร เสมอใจ, 2547) การปรับเปลี่ยนในประเด็นดังกล่าวเป็นลักษณะที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงบริบทภายใน (Internal context) ของสถานศึกษา โดยจัดว่าอยู่ในส่วนของโครงสร้างองค์กร (Organizational structure) คือ การปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อเอื้อให้สมาชิกขององค์กรมีอิสระในการทำงาน และองค์กรมีลักษณะการกระจายอำนาจเพื่อสนับสนุนให้การทำงานและการปรับเปลี่ยนองค์กรมีคุณภาพ (Louis, 1992) ผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมทางด้านการปรับพันธกิจภาระหน้าที่ความ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รับผิดชอบหลักให้ตอบสนองทางด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้ตรงความต้องการของตลาดแรงงานภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ 10 อุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาขึ้นมารองรับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนัชชา พุทธหุน (2559) เรื่อง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงองค์การ ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างขององค์กรจึงมีความหลากหลายซับซ้อน มีการก่อตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อรองรับพันธกิจใหม่ของมหาวิทยาลัย มีการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ๆขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออันสำคัญในการดำเนินการให้บรรลุพันธกิจนั้นๆของมหาวิทยาลัย

2. การปรับแผนยุทธศาสตร์ นโยบาย หลักสูตรการเรียนการสอน แนวทางการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม การวางแผนงานการดำเนินการต่างๆ ที่จะลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดการปรับตัวและการยอมรับ พร้อมทั้งจะสร้างศักยภาพใหม่ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นผลตามเป้าหมายที่วางไว้ และหมายรวมถึงการทบทวนระบบบริหารจัดการ หน้าที่ความรับผิดชอบและการมอบหมายอำนาจหน้าที่ประจำตำแหน่ง ขั้นตอนกระบวนการทำงาน เพื่อสนับสนุนให้การปรับเปลี่ยนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2550) จากผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาทุกแห่งได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดระบบการศึกษา ร่วมกับสถานประกอบการ การให้บริการทางวิชาชีพ เพื่อให้มีแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 และผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวรัตน์ การะเกษ และวรุณกัญญา คุณากรวิรุฬห์ (2559) เรื่อง การพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเข้าสู่อุตสาหกรรม 4.0 ที่พบว่าผู้บริหารของมหาเทคโนโลยีทุกแห่งมีนโยบายที่ชัดเจนในการให้ความสำคัญกับทุกพันธกิจ โดยบางมหาวิทยาลัยอยู่ในขั้นตอนของการวางแผนหรือบางแห่งมีการดำเนินการไปบางส่วน เน้นทางด้านจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหลักสูตรการเรียนการสอน แต่เนื่องจากศักยภาพ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ของแต่ละมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกัน ทำให้มหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมและมีระบบการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยจะไม่ได้ได้รับผลกระทบจากการเข้าสู่อุตสาหกรรม 4.0

3. การพัฒนาบุคลากร ด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วม การฝึกอบรมเฉพาะทาง เป็นการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนให้องค์กรและบุคลากรมีความสามารถในการปรับตัวและตอบรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุษกร วัชรศรีโรจน์, 2548) การมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งหากสมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อตัวเอง ย่อมเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปสู่ความสำเร็จได้ (Louis, 1992) และแนวคิดการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่มาจาก บัจจภายใน ได้แก่ การดำเนินงานภายในองค์กรที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากการมีกลยุทธ์ใหม่ๆ พนักงานขององค์กรที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางด้าน อายุ ระดับการศึกษา ความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ รวมถึงการนำเทคโนโลยีอุปกรณ์เครื่องมือใหม่ๆ ที่ทันสมัยเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนา (Robbins and Coulter, 2008) จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาได้มีการพัฒนาบุคลากรด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ และการส่งบุคลากรเข้าฝึกอบรม ศึกษาดูงานเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะและประสิทธิภาพให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนวรรตน์ การะเกษ และวรุณ กัญญา คุณากรวิรุฬห์ (2559) เรื่อง การพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเข้าสู่อุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งพบว่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีทุกแห่ง มีการให้ความรู้ อบรม และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารรวมถึง การประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่างๆเกี่ยวกับอุตสาหกรรม 4.0 ให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยในทุกภาคส่วน แต่เนื่องจากศักยภาพของแต่ละมหาวิทยาลัยมีไม่เท่ากัน ทำให้การรับรู้ข้อมูลอาจจะไม่ทั่วถึง โดยส่วนใหญ่บุคลากรสายวิชาการจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรม 4.0 มากกว่าบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ เนื่องจากบุคลากรสายวิชาการจะต้องนำมาพัฒนาเพื่อจัดการกระบวนการเรียนการสอน งานวิจัย และการประยุกต์ใช้ในการทำงาน ทั้งนี้บุคลากรทุกคนควรศึกษาหาความรู้ใหม่ๆด้วยตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองต่อไป

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการปรับตัวของสถานศึกษาให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรลงสู่สถานศึกษาอย่างเหมาะสม เป็นปัจจัยที่ผู้กำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงเพื่อนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่มีความเป็นไปได้ การจัดสรรงบประมาณเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายประเภทใดก็ตามต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญเป็นการกำหนดให้องค์กรได้รับผลประโยชน์มากที่สุด หรือสูญเสียผลประโยชน์อันพึงได้มากที่สุด ผลประโยชน์ขององค์กรจะมีความผูกพันกับผลประโยชน์ของบุคคลในองค์กร การกำหนดนโยบายจะต้องมีลักษณะที่เป็นการตอบสนองความต้องการของบุคคลในองค์กร ให้มากที่สุด (Joseph L. Massie, and John Douglas, 1981)

2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม จะทำให้องค์กรเกิดความมั่นคง สามารถลดความเครียดของสมาชิกภายในองค์กรได้ เพราะสมาชิกทุกคนเข้าใจถึงทิศทางและเป้าหมายในการปฏิบัติงาน เป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารแต่ละระดับ แต่ละบุคคลกล้าที่จะตัดสินใจ เพราะทุกคนทราบถึงพิธีและขอบเขตความรับผิดชอบที่ตนเองสามารถตัดสินใจได้นอกจากนี้จะเป็นการนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารระดับต้นและจะเป็นตัวช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้กับผู้บริหารระดับต้นเหล่านั้นได้ตรงกับความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง รวมไปถึงนโยบายและการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนจะช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปได้โดยยุติธรรม ถูกต้อง และเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น (Joseph L. Massie, and John Douglas, 1981)

3. การเพิ่มหน่วยงานใหม่เข้าไปในโครงสร้างของสถานศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายใน ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆของโครงสร้างองค์กร เช่น ความชำนาญ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดฝ่ายและแผนกงาน การจัดสายบังคับบัญชาใหม่ การปรับเปลี่ยนระดับการรวมอำนาจ การจัดระเบียบงาน หรือออกแบบงานใหม่ (Robbins and Coulter, 2008) นอกจากนี้ยังเป็นการทบทวนระบบบริหารจัดการที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น ทบทวนหน้าที่ความรับผิดชอบและการมอบหมายงาน อำนาจหน้าที่ประจำตำแหน่ง ผังโครงสร้างองค์กร ขั้นตอนกระบวนการทำงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เพื่อสนับสนุนให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างถาวรและราบรื่นอันเป็นผลจากการบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการขององค์กร การละเลยขั้นตอนนี้จะทำให้การเปลี่ยนแปลงไม่ได้รับการสานต่อ เมื่อคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นเฉพาะกิจเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงสลายตัวไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2550)

4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีแผนงานระดับนโยบายในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 คือ การที่ภาครัฐมีความพยายามที่จะพัฒนาทุนมนุษย์ โดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบอาชีวศึกษา (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) ซึ่งมีความสอดคล้องกับปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศไทยในการที่จะพัฒนาไปสู่ประเทศไทย 4.0 ประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งอันได้แก่ ปัญหาคุณภาพของแรงงานไทย ประกอบไปด้วย 1) การเผชิญปัญหาการขาดแรงงานทั้งทางด้านปริมาณและทักษะความชำนาญที่ตรงกับความต้องการ (Skill Mismatch) กล่าวคือ ตลาดแรงงานต้องการแรงงานที่มีทักษะและประสบการณ์ด้านวิชาชีพ (Vocational Skills) หรืออาชีวศึกษา แต่ผลผลิตแรงงานส่วนใหญ่เป็นบัณฑิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และคุณภาพไม่ได้มาตรฐานตามที่คาดหวัง และ 2) การขาดทักษะในการพัฒนาตนเองของแรงงานไทยในการที่จะติดตามความรู้หรือความก้าวหน้าของโลก ซึ่งหากขาดการพัฒนายกระดับความรู้ความสามารถก็จะก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานและการพัฒนาขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในประเทศเพื่อสร้างคนไทย 4.0 ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต และการดึงดูดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีทักษะสูง (Talents) จากต่างประเทศมาช่วยในการพัฒนาบุคลากรในประเทศ (พิมพ์ธัญญา นื่องเสนาะ, 2560)

5. การกำหนดแนวทางในการพัฒนาต้องคำนึงถึงบริบทและความแตกต่างของสถานศึกษา ปัจจัยแวดล้อมที่มีความแตกต่างกัน เช่น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ค่านิยม ลักษณะสังคมในองค์กร ความพร้อมทางด้านทรัพยากรในการบริหารจัดการ ภูมิศาสตร์ สถานที่ตั้ง อาณาเขต ล้วนเป็นปัจจัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมกับแต่ละองค์กร (Joseph L. Massie, and John Douglas, 1981)

6. รัฐบาลควรมีการประสานงานในระดับนโยบายกับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญและความสลับซับซ้อนเพราะจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลากหลายและหน่วยงานต่างๆ จำนวนมากรวมทั้งจะต้องเผชิญกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ถึงแม้ว่านโยบายจะดีเลิศเพียงใดก็ตามแต่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วประสบความสำเร็จแล้วก็จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการนโยบายทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายต่อประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ปัญหาและความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสูญเสียต่อทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และการแก้ไขปรับปรุงนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติใหม่จะยิ่งทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรมากขึ้น (Thomas R. Dye, 1984)

7. การยกระดับการดำเนินงานของระบบราชการให้มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับหน่วยงานภาคเอกชน จากปัจจัยภายนอก (External Change Driver) หมายถึงสิ่งผลักดันจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นนโยบายภาครัฐ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความต้องการของผู้บริโภค สภาพของตลาด คู่แข่งขันที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อการเปลี่ยนแปลงในวันนี้ แม้ว่าองค์กรภาครัฐจะไม่ได้รับผลกระทบจากสถานะของตลาดแต่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนความต้องการและคาดหวังที่เพิ่มมากขึ้นและแตกต่างกันไปในการบริหารและประสิทธิภาพจากการทำงานขององค์กรภาครัฐ ส่งผลให้องค์กรภาครัฐต้องปรับปรุงแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการให้บริการภาครัฐรวมทั้งการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังอย่างแท้จริง ด้วยปัจจัยภายนอกเหล่านี้ส่งผลให้องค์กรภาครัฐต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไป การปรับตัวและเปลี่ยนแปลงส่งผลให้องค์กรเกิดการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กรอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2550)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 รวมถึงแนวทางในการพัฒนาประเทศและประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินงานดังกล่าวให้เป็นที่รับรู้รับทราบแก่สาธารณชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจ รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญ จะช่วยให้เห็นนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีความเป็นรูปธรรมและความชัดเจนในมุมมองของผู้ปฏิบัติและประชาชนมากขึ้น

2. กำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนาระดับสถานศึกษา ควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวาง ตระหนักถึงความแตกต่างทางด้านบริบทและศักยภาพรวมถึงความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาสามารถกระทำได้จริงในทางปฏิบัติ และทุกสถานศึกษาเกิดการมีส่วนร่วมตามความถนัดและความสามารถของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามนโยบายที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างยั่งยืน

3. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา ขระดับการบริหารงานของระบบราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีลักษณะการพัฒนาที่ต้องมีการประสานระหว่างภาครัฐกับหลากหลายหน่วยงาน เพื่อเป็นการประสานงานบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเฉพาะหน่วยงานภาคเอกชนที่มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง ดังนั้นระบบราชการจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษากลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เช่น สถานประกอบการ บุคลากรระดับปฏิบัติการ หรือ นักเรียน นักศึกษา เนื่องจากเมื่อระยะเวลาผ่านไปการศึกษากลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมจะเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาพัฒนาการในด้านการปรับตัวของกลุ่มเป้าหมายและเงื่อนไขทางด้านระยะเวลาเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการวิจัยหรือไม่ มากน้อยเพียงใด สาเหตุจาก

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่านโยบายดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาได้ไม่นานทำให้มีข้อจำกัดทางด้าน
ระยะเวลาในการปรับตัวและการรับรู้และการดำเนินการของกลุ่มเป้าหมาย

2. ควรทำการศึกษาในประเด็นที่มีความต่อเนื่องจากการปรับตัวเมื่อระยะเวลาการ
ดำเนินงานผ่านไปในระยะที่เหมาะสมกับการติดตามประเมินผล เช่น การศึกษาวิจัยในประเด็น
ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินงานตามนโยบาย โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งสถานศึกษา สถานประกอบการ
นักเรียน นักศึกษา

รายการอ้างอิง

- ขวัญใจ เตชเสนกุล. (2557). *ก้าวข้าม Middle Income Trap แบบเกาหลีใต้*. วันที่ค้นข้อมูล
27 กุมภาพันธ์ 2558 จาก [http:// m.prachachat. net/new_ detail. php ? newsid.](http://m.prachachat.net/new_detail.php?newsid)
- ชัยนต์ วรรณระงูติ. (2537). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
ณัฐพันธ์ ขจรนันท์ และนัทยาพร เสมอใจ (2547) พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ณริฎ พิศลยบุตร. (2558). *ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง*.
สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก [http : // tdri. or. th/tdri- insight/ prachachatonline.](http://tdri.or.th/tdri-insight/prachachatonline)
- นวิรัตน์ การเกษ และวรุณกัญญา คุณากรวิรุฬห์ (2559) การพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเข้าสู่
อุตสาหกรรม 4.0 ปี 1 กุมภาพันธ์ 2559 – 31 ธันวาคม 2559 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- บุษกร วัชรศรีโรจน์. (2548). *การบริหารความเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ : ก. พลพิมพ์.
- พรชัย เจดามานและคณะ. (2559). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการสู่การเปลี่ยนผ่าน
ศตวรรษที่ 21 : ไทยแลนด์ 4.0*. บทความจากวารสารหลักสูตร และการเรียนการสอนคณะ
ครุศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1, กรกฎาคม, 2559. : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พรนัชชา พุทธหุณ (2559) การศึกษาการเปลี่ยนแปลงองค์การ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
บทความจากวารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

พิมพ์ปรัชญา น้อยเสนาะ (2560) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทย เข้าสู่ “ประเทศไทย 4.0”
บทความวิชาการ กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ พฤษภาคม 2560.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). *ความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา*. วันที่ค้นข้อมูล 9 สิงหาคม 2561, จาก www.vec.go.th.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2550). *รายงานการพัฒนาระบบราชการไทย
ประจำปี พ.ศ.2550 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ*.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). *แนวคิดเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0*. วันที่ค้นข้อมูล 1 กันยายน 2561,
จาก <http://www.thairath.co.th/content/613903>.

Daft R.L. (2008). *New Era of Management*. 2nd ed. China : china Translation and Printing
Services.

Joseph L.Massie, and John Douglas. *Managing: A Contemporary Introduction*. 3th ed.
Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1981.

Eastwood, K., & Louis, K. (1992). *Restructuring that lasts: Managing the performance dip*.
Journal of school leadership, 2(2), 213-224.

Robbins, S.P. and Coulter, M. (2008). *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ แปลจากเรื่อง
Management โดย วิรัช สงวนวงษ์วาน*. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร : เพียร์สัน
เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.

Roy & Andrews. (1999). *The Roy's Adaptation model*, Stamford : Appleton & Lange.

Schermerhorn, J.R. (2005). *Management*. 8th ed. New York : John Wiley & Sons.

Thomas R. Dye, (1984) *Digital factories* (online) February 2016. (cited 6 May, 2016)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

**การศึกษาปัญหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล
ของพนักงานราชการในสถานศึกษา กรณีศึกษา : สถานศึกษา
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเล
ภาคตะวันออก**

**A Study of cause and solving guideline on Personnel administration of the
government employee under the of Case study : under the office of vocational
Education Commission the Eastern Seaboard Development Area**

ชุตินา ศิริสวัสดิ์ (Chutima Sirisawat)¹

ภัสนันท์ พ่วงเถื่อน (Passanan Phuangthuean)² ไพบจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)³

¹นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม

¹Graduate student, Master of Arts in Political Science Program in Justice and Social Administration

²ดร., ³ผศ.พ.ต.ท.ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²Dr., ³Asst.Prof. Pol.Lt.Col.Dr., Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: Chutimasirisawat@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2) เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล และ (3) เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคล เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทรัพยากร จำนวน 4 คน หัวหน้างานบุคลากร จำนวน 4 คน และพนักงานราชการ จำนวน 12 คน ที่สังกัดสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จำนวน 4

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี วิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด วิทยาลัยการอาชีพ
นายายอาม และวิทยาลัยสารพัดช่างตราด ผลการศึกษาพบว่า

(1) ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน
ราชการ ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 ปัญหา
ด้วยกัน คือ 1) ปัญหาด้านพนักงานราชการขาดความก้าวหน้า ความมั่นคง ขาดขวัญและกำลังใจใน
การทำงาน 2) ปัญหาด้านสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ 3) ปัญหาด้านภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ
และ 4) ปัญหาด้านกระบวนการและขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

(2) สาเหตุของปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ เกิดจากสาเหตุ
3 ประการ สำคัญ คือ 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 ไม่มี
ข้อกำหนดที่ชัดเจนในการรองรับหลักเกณฑ์ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ
2) โครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นแบบรวมศูนย์อำนาจ ระบบการ
บริหารงานบุคคลของพนักงานราชการขึ้นตรงกับส่วนกลาง และ 3) อัตรากำลังของข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษามีไม่เพียงพอ

(3) แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลและคุณภาพชีวิตในการทำงาน
ของพนักงานราชการ สามารถแบ่งออกได้ 3 แนวทางด้วยกัน คือ 1) ส่งเสริมให้มีสวัสดิการ
และสิทธิประโยชน์ 2) เพิ่มกรอบอัตรากำลังให้กับพนักงานราชการฝ่ายสนับสนุน 3)
กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 รองรับในเรื่องการ
บริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ (4) ปรับโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา ให้มีการกระจายอำนาจไปยังส่วนภูมิภาค หรือระดับอาชีวศึกษาจังหวัด (อศจ.)

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, คุณภาพชีวิตในการทำงาน, พนักงานราชการ

Abstract

This study is a qualitative research. There were 3 main objectives which are (1) to
study the problems of personnel administration of government employees in educational

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

institutions Under the Office of the Vocational Education Commission (2) to study the causes of personnel administration problems (3) to propose guidelines for solving personnel administration problems. Data were collected by using in-depth interviews with 20 key informants. The key informants included 4 deputy directors of Personnel Administration Department, 4 supervisors, and 12 government employees of 4 educational institution under the Office of the Vocational Education Commission located in the Eastern Seaboard area ; Chonburi, Rayong, Chanthaburi, and Trat. The 4 educational institutions include Chonburi Vocational College, Map Ta Phut Technical College, Na Yai Am Vocational College, And Trad Polytechnic College. The findings indicated that:

Personnel administration problems and the quality of work life of government employees in colleges, under the Office of the Vocational Education Commission, consisted of (1) lack of job advancement, job security, and morale at work (2) welfare and benefits (3) work load and responsibility and (4) processes and procedures in personnel administration.

There were three causes of personnel administration problems which are (1) the Regulations of the Office of the Prime Minister on Government Employees B.E. 2547 had no clear requirement to support the rules for personnel administration of government employees. (2) the organizational structure of the Office of the Vocational Education Commission is centralized. The personnel administration system of government employees reports directly to the central administration and (3) an insufficient of teacher and educational personnel.

Guidelines for solving problems in personnel administration and quality of work life of government employees included (1) promoting better welfare and benefits (2) increasing the manpower framework for government support staff (3) amending regulations for the Office of the Prime Minister on government employees, B.E.2547 to support the personnel administration system and (4) adjusting the structure of the Office of the Vocational Education Commission to be more decentralized.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Keywords: personnel management, quality of work life, government employees

บทนำ

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจำแนกประเภทและตำแหน่งบุคลากรในสถานศึกษาออกเป็นกลุ่มแรกคือ ข้าราชการครู ได้แก่บุคคลที่มีตำแหน่งครู ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้สอนทั้งส่วนที่เป็นครู และครูผู้ช่วย กลุ่มที่สองคือ บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ บุคคลที่มีตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้ง ผู้สนับสนุนการศึกษา ดังนี้คือ 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัย 2) รองผู้อำนวยการวิทยาลัย และกลุ่มสุดท้ายคือ บุคลากรอื่น ได้แก่ 1) พนักงานราชการ 2) ลูกจ้างประจำ 3) ลูกจ้างชั่วคราว (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, หน้า 107 – 109) ทั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินไทย เนื่องจากจำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีสัดส่วนที่มากกว่าข้าราชการพลเรือน เพราะมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานพัฒนาประเทศจากหน้าที่อบรมให้ความรู้กับเยาวชนที่เป็นกำลังแรงงานของประเทศในอนาคต

การที่รัฐบาลมีความพยายามในการที่จะปรับโครงสร้างระบบบริหารงานราชการของไทยให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ด้วยการลดขนาดของหน่วยงานภาครัฐลงเพื่อให้เกิดความคล่องตัวทางด้านการบริหารเพิ่มประสิทธิภาพ ของระบบราชการเพื่อให้อตอบสนองต่อความพึงพอใจของประชาชนที่เป็นผู้รับบริการ โดยมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงโดยความสำคัญกับประสิทธิภาพและความพึงพอใจของประชาชนถือว่าเป็นวิสัยทัศน์ที่น่าสนใจ ความคาดหวังต่อผลสำเร็จของการปฏิรูประบบราชการต่างๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายส่วน แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ผลกระทบในเชิงลบที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ปฏิบัติ ก็ถือว่าเป็นประเด็นที่รัฐบาลไม่ควรมองข้ามไปเช่นกัน เนื่องมาจากการปฏิรูประบบบริหารงานราชการของประเทศไทยอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน ที่มีทั้งข้าราชการในระบบเดิม และพนักงานราชการในระบบใหม่ปฏิบัติงานอยู่ร่วมกัน ในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การเปรียบเทียบ และอาจนำไปสู่ปัญหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อาทิเช่นการลดอัตรา
ข้าราชการลงแล้วจ้างพนักงานราชการแทน ในตำแหน่งสำคัญๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านการ
บริหารงานบุคคล และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยพนักงานราชการและข้าราชการจะ
ปฏิบัติหน้าที่ควบคู่กันไป ซึ่งภารกิจหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่มีแตกต่างกัน แต่สิทธิประโยชน์และ
สวัสดิการด้านต่างๆ ที่ได้รับลดน้อยลงเพราะภาครัฐต้องการ ลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงานบุคคล
ลง ซึ่งเกิดผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม เนื่องจากความรู้สึกวิตก
กังวลถึงความมั่นคงในงาน ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจ้างพนักงานราชการได้สรุปเหตุผลของ
การออกจากงานของพนักงานราชการว่า พนักงานราชการมีโอกาสที่จะเปลี่ยนไปเป็นข้าราชการ
หรือพนักงานบริษัทเอกชน เพื่อโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หรือกลับภูมิลำเนา และการ
ลาออกเพื่อไปประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น (ทิพย์รัตน์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา, 2553 หน้า 4-5) สาเหตุ
ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในงาน เพราะพนักงานราชการไม่ทราบว่าจะถูกเลิก
จ้างหรือประเมินให้ออกจากงานเมื่อใด การขาดความยอมรับจากสังคมซึ่งส่งผลกระทบต่อด้าน
จิตใจจากความรู้สึกภาคภูมิใจในอาชีพที่ขาดหายไป รวมถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่างๆ ที่
ลดน้อยลง ประกอบกับไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา
ปัญหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ ใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อผลการวิจัยนี้จะเกิดประโยชน์ใน
การปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดี และสร้างสิ่งสำคัญ
ต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลดีต่อภาพรวมของ
หน่วยงานต่อไป ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการ
บริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์กรและเกิดประโยชน์
สุขแก่พนักงานราชการอย่างทั่วถึงและครอบคลุม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องปัญหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ ในสถานศึกษา กรณีศึกษา : สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ แนวคิดการบริหารงานบุคคล แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน และแนวคิดทฤษฎีองค์การ

ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

ลูเนนเบิร์ก และ ออนสไตน์ (Lunenburg & Ornstein 1996 หน้า 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการสรรหาบุคลากรเริ่มตั้งแต่ การวางแผน การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจัดสวัสดิการ และผลประโยชน์เกื้อกูล เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานในองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

กล่าวโดยสรุปการบริหารงานบุคคล มีกระบวนการเริ่มตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการบริหารงานบุคคล การประเมินความต้องการ การจัดทำแผนอัตรากำลังเพื่อกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งคือการสรรหาเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถตรงตามกรอบภารกิจของงาน โดยความยุติธรรม การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนค่าตอบแทน หรือเพื่อการต่อสัญญาจ้าง โดยใช้หลักเกณฑ์มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ด้านสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ คือสิทธิเกี่ยวกับการลา สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลา และสิทธิประโยชน์จากประกันสังคม ส่วนในด้านวินัยและการรักษาวินัย พนักงานราชการต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดตามที่กำหนดไว้ในข้อปฏิบัติ ส่วนราชการกำหนด และสุดท้ายคือด้านการสิ้นสุดสัญญาจ้าง คือพนักงานราชการที่ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และผู้ที่กระทำความผิดวินัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพ

Maslow (1970) ได้สรุปลักษณะของการจูงใจไว้ว่า การจูงใจจะเป็นไปตามลำดับของความต้องการอย่างมีระเบียบ ลำดับขั้นของความต้องการหรือ “Hierarchy of Needs” ของมนุษย์ตามทฤษฎีนี้มี 5 ระดับ คือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)
2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Security or Safety Needs)
3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belongings Needs)
4. ความต้องการมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or Status Needs)
5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง (Self-Actualization and Self-Realization)

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้มนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ คือ การพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพการงานของตนเองหากพัฒนาอาชีพได้มากขึ้นก็จะสามารถตอบสนองความต้องการในลำดับขั้นที่สูงขึ้นได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

Huse & Cumming (ภัทรา แสงอรุณ, 2543 หน้า 10) อธิบายว่า คุณภาพชีวิต ประกอบไปด้วยลักษณะ 8 ประการ ดังนี้

- 1) ผลตอบแทนที่ยุติธรรมเพียงพอ 2) สถานที่ทำงานที่ถูกต้องสุขลักษณะ และปลอดภัย
- 3) การพัฒนาศักยภาพ 4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพ 5) สังคมศาสตร์
- 6) ลักษณะการบริหารงาน 7) ภาวะอิสระจากงาน 8) ความภูมิใจในองค์กร

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กล่าวโดยสรุป คุณภาพชีวิตในการทำงาน คือความรู้สึกหรือทัศนคติของพนักงานที่มีต่อการทุ่มเทความรู้ ความสามารถ สติปัญญา ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ รวมถึงทุ่มเทกำลังแรงกาย แรงใจ และเวลาในการปฏิบัติงาน เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยองค์กรให้สิ่งตอบแทนกลับมาในรูปค่าตอบแทนความก้าวหน้าในหน้าที่การงานความปลอดภัยในการทำงาน และการมีผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานที่ดี

แนวคิดและทฤษฎีองค์การ

แมกซ์ เวเบอร์ ได้เสนอองค์การในรูปแบบอุดมคติ (Ideal Type) หรือที่รู้จักกันในนามระบบราชการ หรือองค์การขนาดใหญ่ที่เป็นทางการ (Bureaucracy) มีแบบแผนที่เต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ มากมาย ยกตัวอย่างเช่น กฎ ระเบียบ ทำให้งานล่าช้า เฉื่อย ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และยังคงมองว่าโครงสร้างองค์การนี้เป็นเครื่องมือหรือกลไกที่ช่วยในการแบ่งงานกันทำ สั่งการและประสานกิจกรรมต่างๆ ในองค์การ การออกแบบโครงสร้างองค์การที่ดี จะลดความมีเหตุผลที่จำกัดในการทำงาน ในท้ายที่สุดจะนำไปสู่การช่วยปรับปรุงการทำงาน ได้ผลการทำงานบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ และเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแบบโครงสร้างองค์การที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการจัดองค์การที่ผู้บริหารสามารถควบคุมระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์การด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์อย่างชัดเจน รวมทั้งการควบคุมระบบงานให้อยู่ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้ มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. มีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่
2. มีการระบุอำนาจหน้าที่สำหรับตำแหน่งต่างๆ อย่างชัดเจน ตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชา
3. มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน
4. ความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์การต้องไม่มีเรื่องส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง
5. การคัดเลือก บรรจุแต่งตั้ง และการเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นไปตามหลักคุณธรรม โดยคำนึงถึงความสามารถและทักษะในการทำงานเป็นสำคัญ
6. มีระบบประกันตำแหน่งในองค์การสำหรับการว่าจ้างบุคลากรเข้าทำงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

7. แยกชีวิตส่วนตัวออกจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน โดยเด็ดขาด

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดและทฤษฎีองค์การ แสดงให้เห็นถึงหลักการที่จะนำมาใช้ในการลดความล่าช้าในกระบวนการและขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ ในสถานศึกษา กรณีศึกษา : สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยศึกษาจากพนักงานราชการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (purposive sampling) ดังนี้

1. กลุ่มพนักงานราชการ จำนวน 12 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ เป็นผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา ถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงของปัญหาจะสามารถสะท้อนปัญหาและสาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาได้

2. หัวหน้างานบุคลากร จำนวน 4 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในเรื่องของการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ เริ่มตั้งแต่การสรรหา การบรรจุ แต่งตั้ง การจ้าง การประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนค่าตอบแทน จนกระทั่งการสิ้นสุดสัญญาจ้าง

3. รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทรัพยากร โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในระดับสถานศึกษา ได้รับนโยบายด้านการบริหารงานบุคคลมาจากระดับกลาง คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาในการสั่งการเริ่มตั้งแต่การสรรหา การบรรจุ แต่งตั้ง การจ้าง การประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนค่าตอบแทน จนกระทั่งการสิ้นสุดสัญญาจ้าง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยกรณีศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured) ซึ่งขณะดำเนินการสัมภาษณ์จะจดบันทึกข้อมูล ร่วมกับการบันทึกเสียงเพื่อใช้ในการทบทวนข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาจัดทำให้เป็นระบบ และหาความหมาย แยกองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อที่จะนำไปสู่การตีความ (hermeneutic) (ชยันต์ วรรณะภุคิ, 2537)

1. ภายหลังจากสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการถอดบทความคำต่อคำ (verbatim) ออกเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร (transcript) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง และนำข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความรู้ความชำนาญ

2. ข้อมูลที่ได้รับการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษามาวิเคราะห์แยกประเด็นไว้เป็นหมวดหมู่ หรือประโยคที่สำคัญ แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ (category) หรือจัดเป็นประเด็นย่อย (sub-theme) สรุปประเด็นย่อยที่มีเนื้อหาเดียวกันรวมเข้าไว้ในประเด็นหลัก (theme) และนำมาบรรยายวิเคราะห์ข้อมูลให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ทำการคัดเลือกบทสนทนาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัยได้ดีที่สุดจำนวน 2 ราย ที่สามารถสื่อสารให้ข้อมูลที่หลากหลาย (informative case) และมีความยินดีจะตรวจสอบข้อสรุป ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อสรุปที่ได้มีความเป็นจริงตามที่ได้อธิบายไว้หรือไม่ (member checking) รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้อธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครบถ้วนสมบูรณ์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิจัย

การศึกษาปัญหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษา กรณีศึกษา : สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ได้ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ปัญหาด้วยกัน คือ

1. ปัญหาด้านความก้าวหน้า ความมั่นคง ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากการทำสัญญาจ้างใหม่ ทุก ๆ 4 ปี ทำให้เกิดสภาพ “เหมือนชีวิตแขวนอยู่บนเส้นด้าย” เพราะบุคลากรจะถูกคัดคั้นอยู่ตลอดเวลา และไม่รู้จะถูกเลิกจ้างวันไหน หรือเมื่อครบกำหนด 4 ปีแล้ว อาจจะไม่ได้รับการต่อสัญญาจ้างก็เป็นได้ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการประเมินผลการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับผู้บริหารโดยตรง หากผลการถูกประเมินอยู่ในเกณฑ์พอใช้ติดต่อกัน 2 ครั้ง ก็จะไม่ได้รับการต่อสัญญาจ้าง หรือที่เรียกว่าการถูกเลิกจ้างนั่นเอง

2. ปัญหาด้านสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ นอกจากเงินค่าตอบแทนของพนักงานราชการ ที่ขึ้นปีละ 1 ครั้งแล้ว สวัสดิการที่ได้รับอื่นๆ มีเพียงสิทธิประกันสังคมเพียงอย่างเดียวที่ไม่ครอบคลุมถึงครอบครัว อีกทั้งยังไม่มีเงินสะสม บำเหน็จ บำนาญ จึงต้องพยายามจัดสรรเงินสำหรับการใช้จ่ายเพื่อรองรับภาระในวัยหลังเกษียณ แต่สภาพที่ปรากฏคือ แม้จะทำงานมานานก็ยังมีเงินออมไม่มาก

3. ปัญหาด้านภาระหน้าที่ของงานพิเศษ ที่เกี่ยวกับการรายงานผล การติดตามผลการดำเนินงาน และนโยบายเร่งด่วนที่มีเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดภาระงานที่มากเกินไปทำให้กระทบต่อการเรียนการสอน เมื่อพนักงานราชการครุมีเวลาสอนนักเรียน นักศึกษา ไม่เต็มที่จะกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. ปัญหาด้านกระบวนการและขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการที่มีความล่าช้า เพราะทุกสถานศึกษาต่างต้องส่งข้อมูลไปยังส่วนกลาง คือสำนักงานคณะกรรมการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาชีวศึกษา เช่น ข้อมูลการส่งผลการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนค่าตอบแทนของพนักงานราชการ อีกทั้งการจัดสรรงบประมาณค่าตอบแทนพนักงานราชการก็ล่าช้าทำให้สถานศึกษาต้องสำรองเงินรายได้ของสถานศึกษา เพื่อจ่ายค่าตอบแทนของพนักงานทั้งในช่วงต้นปีงบประมาณ และในช่วงใกล้สิ้นปีงบประมาณ ทำให้การบริหารจัดการด้านงบประมาณของสถานศึกษาเกิดปัญหาเรื่องความคล่องตัวและการใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนงบประมาณ

สาเหตุของปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

สาเหตุของปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากมุมมองของพนักงานราชการว่าประกอบด้วย 3 เหตุผลด้วยกันคือ

1. สาเหตุจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 ที่ไม่มีข้อกำหนดชัดเจนในการรองรับหลักเกณฑ์ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการว่าประกอบด้วย 3 เหตุผลหลักด้วยกันคือ เช่นในด้านสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์
2. สาเหตุจากโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นแบบรวมศูนย์อำนาจ ระบบการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการขึ้นตรงกับส่วนกลาง จึงเกิดความล่าช้าเพราะทุกสถานศึกษา ต้องส่งข้อมูลไปที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เช่น การส่งผลการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนค่าตอบแทนของพนักงานราชการไปยังส่วนกลาง
3. สาเหตุจากอัตราค่าจ้างของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษามีไม่เพียงพอ ทำให้ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ เช่นหน้าที่พิเศษในด้านการรายงานผล การติดตามผลการดำเนินงาน และนโยบายเร่งด่วนลงอยู่กับพนักงานราชการมากเกินไป

แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล และคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของพนักงานราชการ ให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัญหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษา กรณีศึกษา : สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก มีข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

1. ส่งเสริมให้มีสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ จากภาครัฐ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร เงินบำเหน็จ เงินบำนาญ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานราชการ
2. เพิ่มกรอบอัตรากำลังให้กับพนักงานราชการฝ่ายสนับสนุน เพื่อมาช่วยแบ่งเบาภาระงานของพนักงานราชการครู เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของลูกจ้างชั่วคราว และทำให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพต่อเนื่อง
3. ปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 รองรับในเรื่องการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการให้ชัดเจน
4. ปรับโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้เป็นแบบกระจายอำนาจยังส่วนภูมิภาค หรือระดับอาชีวศึกษาจังหวัด (อศจ.) เพื่อลดปัญหาในเรื่องของกระบวนการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการที่ล่าช้า

การอภิปรายผลการศึกษา

ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ปัญหาทางด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีลักษณะที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

1. ปัญหาด้านความก้าวหน้า ความมั่นคง ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการหรือ Hierarch of Needs ของมนุษย์ 5 ระดับ คือ 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย 2) ความต้องการทางด้านความปลอดภัย 3) ความต้องการทางสังคม 4) ความต้องการความยอมรับนับถือในสังคม 5) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง (Maslow, 1970) ธรรมชาติของมนุษย์ต้องการความก้าวหน้า Advancement การได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมถึงการมีโอกาสได้รับการฝึกอบรม และการได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง Herzberg (1959) ส่วนความมั่นคงในงาน Job Security เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในงานความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์กร (Herzberg, 1959) ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าพนักงานราชการในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาชีพศึกษา โดยส่วนใหญ่มักประสบปัญหาเกี่ยวกับความก้าวหน้าความมั่นคง ขวัญและกำลังใจในการทำงาน โดยเฉพาะเรื่องของระยะเวลาของสัญญาจ้าง เนื่องจากสัญญาจ้างฉบับปัจจุบันมีระยะเวลาสั้นเกินไป การเป็นพนักงานราชการนั้นไม่มีความมั่นคง และอาจจะถูกยกเลิกสัญญาจ้างเมื่อครบ 4 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุษณีย์ เหมแหวน (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรูสึกมั่นคงในการทำงานของพนักงานบริษัท พบว่า การที่ทุกคนรักและพอใจในการทำงาน ขึ้นอยู่กับความรูสึกมั่นคงและสบายใจ ดังนั้น หากจะมีการดำเนินการใดๆ ก็ตามเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ควรเป็นการสนับสนุนการเสริมสร้างความมั่นคงในงานของพนักงานราชการ เพราะเมื่อพนักงานราชการมีความรูสึกว่างานที่ตนเองทำมีความมั่นคงแล้ว ก็จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่ทำด้วยความเต็มใจ พุ่มเท และรูสึกว่าองค์กรเป็นของตนเอง พร้อมทั้งจะเสียสละกำลังกาย กำลังใจ ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อผลสัมฤทธิ์ขององค์กรต่อไป

2. ด้านสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ การบริหารงานบุคคลต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตัวบุคคล เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีหลักในกระบวนการบริหารงานบุคคล คือหลักสวัสดิการ ได้แก่ การจัดให้มีการบริหารสวัสดิการต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถอุทิศให้กับงานได้เต็มที่ (วิจิตร ศรีสะอาด, 2550) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ที่ได้รับคือสิทธิประกันสังคมเพียงอย่างเดียวไม่ครอบคลุมถึงครอบครัว ไม่มีเงินสะสม บำเหน็จ บำนาญ แม้จะทำงานมาเป็นระยะเวลานาน ดังนั้นการเตรียมตัวทางการเงินและการดำรงชีวิตหลังเกษียณอายุราชการจึงเป็นภาระที่พนักงานราชการจะต้องรับผิดชอบตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายทิพย์ วงศ์สังข์ชะ (2540) ศึกษาความมั่นคงในการทำงานและความคาดหวังต่อสวัสดิการเสริมสร้างความมั่นคงในการทำงาน พบว่าลูกจ้างมีความคาดหวังต่อสวัสดิการในการเสริมสร้างความมั่นคงตามลำดับคือ เงินสะสมหรือกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ที่พักอาศัย การตรวจสุขภาพประจำปี เงินช่วยเหลือครอบครัวและบุตร รับผิดชอบ และเงินช่วยเหลือเมื่อประสบอุบัติเหตุที่ไม่ใช่จากการทำงาน สรุปได้ว่า สวัสดิการเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมความมั่นคงในการทำงาน

3. ด้านภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ คุณภาพชีวิตในการทำงานประกอบไปด้วยลักษณะ 8 ประการ 1) ผลตอบแทนที่ยุติธรรมเพียงพอ 2) สถานที่ทำงานที่ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3) การพัฒนาศักยภาพ 4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพ 5) สังคมศาสตร์ 6) ลักษณะการบริหารงาน 7) ภาวะอิสระจากงาน 8) ความภูมิใจในองค์กร Huse & Cumming (ภัทรา แสงอรุณ, 2543) ใน 8 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่กล่าวมานี้ มีเรื่องของภาวะอิสระจากงานอยู่ในองค์ประกอบที่ 7 คือภาวะที่บุคคลมีความสมดุลของช่วงเวลาการทำงานกับช่วงเวลาการดำเนินชีวิต โดยส่วนรวม มีช่วงเวลาที่ได้คลายเครียดจากภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า ภาระหน้าที่ของงานพิเศษ ที่เกี่ยวกับการรายงานผล การติดตามผลการดำเนินงาน และนโยบายเร่งด่วนมากเกินไป ทำให้กระทบกับการเรียนการสอน พนักงานราชการครูไม่มีเวลาสอนนักเรียน นักศึกษา ทำให้ประสิทธิภาพในการสอนลดน้อยลง รวมถึงส่งผลกระทบต่อการประกอบกิจกรรมอื่นๆ ในชีวิตประจำวันที่นอกเหนือจากการทำงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนงลักษณ์ ฤทธิคำ (2555) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครู โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี พบว่า คุณภาพด้านความสมดุลในการดำรงชีวิตมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด มีความรู้สึกว่างานในหน่วยงานที่ตนปฏิบัติอยู่นั้นยังกระทบกับชีวิตประจำวัน

4. กระบวนการและขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการมีความล่าช้า องค์การขนาดใหญ่ที่เป็นทางการ (Bureaucracy) มีแบบแผนที่เต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ มากมาย ยกตัวอย่างเช่น กฎ ระเบียบ ทำให้งานล่าช้า เฉื่อย การออกแบบโครงสร้างองค์การที่ดีเป็นเครื่องมือและกลไกที่ช่วยในการแบ่งงานกันทำ สั่งการและประสานงาน มีการกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน รวมทั้งการควบคุมระบบงานให้อยู่ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้ (แมกซ์ เวเบอร์) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่าการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการมีความล่าช้า เพราะทุกสถานศึกษา ต้องส่งข้อมูลไปที่ส่วนกลางคือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการส่งผลการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนค่าตอบแทนของพนักงานราชการไปยังส่วนกลาง อีกทั้งด้านงบประมาณในการจัดสรรค่าตอบแทนพนักงานราชการก็ล่าช้า ทำให้สถานศึกษาต้องสำรองเงินรายได้ของสถานศึกษา เพื่อจ่ายค่าตอบแทนของพนักงานทั้งในช่วงต้นปีงบประมาณ และในช่วงใกล้สิ้นปีงบประมาณ ทำให้การบริหารจัดการด้านงบประมาณของสถานศึกษาเกิดปัญหา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สาเหตุของปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

สาเหตุของปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1. ด้านระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนในการรองรับหลักเกณฑ์ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ การจัดทำ Career Path จะช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพของบุคลากรในองค์กร โดยเป็นหน้าที่ของฝ่ายบุคคลและฝ่ายบริหารที่ต้องกำหนดเป็นแผนพัฒนารายบุคคล (Career Development Plan) ซึ่งเมื่อบุคคลเข้าสู่องค์กรเขาก็ควรได้ทราบว่าความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของเขาเป็นอย่างไร ตำแหน่งหน้าที่ใน สายงานสามารถเลื่อนขึ้นหรือเข้าสู่ตำแหน่งงานใดบ้าง และสามารถขึ้นไปสูงสุดได้แค่ไหน การเลื่อนการเปลี่ยนตำแหน่งแต่ละระดับมีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดอย่างไรบ้าง นอกจากนี้สิ่งที่ช่วยให้คนได้ทราบถึงความก้าวหน้าในอาชีพก็อาจมีปัจจัยอื่นๆ เช่น นโยบาย การพัฒนาบุคคลและมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง (จู่ระ ประวาลพฤษย์, 2538) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนในการรองรับหลักเกณฑ์ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ เช่นในด้านสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ ในด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพ

2. โครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นแบบรวมศูนย์อำนาจระบบการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการขึ้นตรงกับส่วนกลาง การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว เป็นอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถมีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการขึ้นตรงกับส่วนกลาง มีความล่าช้า เพราะทุกสถานศึกษา ต้องส่งข้อมูลไปที่ส่วนกลางคือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เช่น การส่งผลการประเมินผล

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนค่าตอบแทนของพนักงานราชการไปยังส่วนกลาง การรวมศูนย์อำนาจ
ก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าและการแนวทางการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของปัญหา

3. อัตรากำลังของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษามีไม่เพียงพอ ประเทศจะเจริญ
และพัฒนาได้ จำเป็นต้องอาศัยกำลังคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดเป็นหลักสำคัญเพราะเหตุว่า
ถ้ามีกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมแก่หน้าที่การงาน และมีการจัดการที่ดีแล้ว โอกาส
ที่จะทำให้ได้รับผลดีและประหยัดทรัพยากรย่อมเป็นการง่ายขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าคนมีความสำคัญ
ยิ่งกว่าเงินและสิ่งของมากมายนัก เพราะถ้าคนมีความสามารถแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะสำเร็จไปได้
ด้วยดีและรวดเร็ว (อุษณีย์ จิตตะปาโล และนุตประวีณ์ เลิศกาญจนวัตติ, 2548) ซึ่งผลการศึกษาวิจัย
พบว่าภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ หน้าที่พิเศษในด้านการรายงานผล การติดตามผลการดำเนินงาน
และนโยบายเร่งด่วนส่วนใหญ่เป็นภาระหน้าที่ของพนักงานราชการที่ต้องดำเนินการและการ
รับภาระงานที่มากเกินไปกว่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากความขาดแคลนทางด้านทรัพยากรบุคคลของ
สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรภัทร เชียงทอง (2557) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนว
ทางการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 3 ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล คือควร
จัดทำข้อมูลการกำหนดความต้องการกำลังคนไว้ล่วงหน้าเพื่อขออัตราจ้างครู มีการช่วยเหลือและ
ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องการโอน หรือย้ายบุคลากรที่มีคุณภาพไปสังกัดหน่วยงานอื่นเพื่อให้เพียงพอ
และเหมาะสมกับภาระงาน

การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการ

1. ส่งเสริมให้มีสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ การบริหารงานบุคคลต้อง
มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตัวคน เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมี
หลัก ในกระบวนการบริหารงานบุคคล คือหลักสวัสดิการ ได้แก่ การจัดให้มีการบริหารสวัสดิการ
ต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถอุทิศให้กับงานได้เต็มที่ วิจิตร ศรีสะอาด (2550) ซึ่งผล
การศึกษาวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมให้มีสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ จากภาครัฐ เช่น
ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร เงินบำเหน็จ เงินบำนาญ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ
และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา วรรณ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

โชติ (2557) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่ามีข้อเสนอแนะในเรื่องการสนับสนุนตามสวัสดิการต่างๆ เพื่อเป็นการธำรงรักษามูลค่าการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอันจะเป็นการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เพิ่มกรอบอัตรากำลังให้กับพนักงานราชการฝ่ายสนับสนุน การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการจัดการเกี่ยวกับบุคลากรทุกคนตั้งแต่การวางแผนบุคลากรสรรหาการธำรงรักษาการพัฒนาบุคลากรและการให้พ้นจากการทำงานในองค์กร โดยจุดมุ่งหมายให้การดำเนินการกิจกรรมในองค์กรบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตลอดจนเข้าสู่สังคมในองค์กรและนอกองค์กรอย่างมีความสุข อินทิตา ชัยยานุวัฒน์ (2553) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า การที่เพิ่มกรอบอัตรากำลังให้กับพนักงานราชการฝ่ายสนับสนุน จะสามารถช่วยแบ่งเบาภาระงานของพนักงานราชการครุมากขึ้น อีกทั้งเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของลูกจ้างชั่วคราว และทำให้การปฏิบัติงาน ของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โนริย์ ทรัพย์โสภณ (2559) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคลากร ข้อที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ได้แก่ บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานได้ตรงกับความรู้ ความสามารถ

3. กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 รองรับในเรื่องการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการให้ชัดเจน องค์กรจะประสบความสำเร็จในการทำงานมากน้อยเพียงใดนั้น สิ่งที่สำคัญคือ การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ รู้หลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ต้องเข้าใจธรรมชาติของคนและธรรมชาติของงานมากขึ้น มีการวางแผนที่เหมาะสม มีการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ตามวัตถุประสงค์และความต้องการขององค์กร เพื่อให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้าไม่ก่อให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งในองค์กรซึ่งจะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อองค์กรและผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กร เพชรกล้าหาญ (2552) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า การกำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ราชการ พ.ศ. 2547 รองรับในเรื่องการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการให้ชัดเจน จะช่วยให้การบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการมีประสิทธิภาพ

4. ปรับโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในตัวเอง หน้าที่หลักของผู้บริหารจึงเป็นการนำศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี ส่งเสริมและให้กำลังใจ พัฒนาผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งกระตุ้นให้มีการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น วิชัย โสสุวรรณจินดา (2551) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปรับโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้เป็นแบบกระจายอำนาจยังส่วนภูมิภาค หรือระดับอาชีวศึกษาจังหวัด (อศจ.) สามารถลดปัญหาในเรื่องของกระบวนการบริหารงานบุคคลของพนักงานราชการที่มีความล่าช้าลงได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. ควรมีการพิจารณาในเรื่องการให้สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่เหมาะสมและรวดเร็วครบถ้วน ตามสิทธิที่พนักงานราชการควรจะได้รับมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับพนักงานราชการในการปฏิบัติงาน
2. ผู้บังคับบัญชาควรให้การสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความก้าวหน้าในการทำงานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกถึงความก้าวหน้าและมั่นคงในการทำงาน
3. ควรมีการกำหนดกรอบอัตรากำลังของพนักงานราชการฝ่ายสนับสนุนให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. ควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงแนวทาง นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน และสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ของพนักงานราชการ
5. ควรมีการมอบหมายงาน หรือคอยกำกับดูแล โดยมีการกระจายงานอย่างทั่วถึงและเสมอภาคเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อภารกิจชีวิตและเวลาพักผ่อนของพนักงานราชการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษากลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน เช่น ลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งจากการเก็บข้อมูลจากพนักงานราชการพบว่า ยังมีกลุ่มลูกจ้างชั่วคราวในหน่วยงานภาครัฐที่มีปัญหาในลักษณะเดียวกันและได้รับผลกระทบทางด้านความมั่นคง สวัสดิการ ความก้าวหน้า ที่มีข้อจำกัดมากกว่ากลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษานี้ จึงเป็นประเด็นที่น่าจะนำไปสู่การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีพนักงานราชการ กับข้าราชการเป็นผู้ขับเคลื่อนงานในหน่วยงานว่ามีผลสัมฤทธิ์ และคุณภาพแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐต่อไป

รายการอ้างอิง

- ชัยนต์ วรรณะภุคติ. (2537). การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ.
- ณัชชา ม่วงพุ่ม. (2559). ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างชั่วคราวในหน่วยงานองค์การมหาชน. สารนิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาดบัณฑิต, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2549). การบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- โนริย์ ทรัพย์โสภณ. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา อาชีวศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. งานนิพนธ์, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัทมา พุทธเสน. (2551). สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เพชร กล้าหาญ. (2552). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร. เอกวิทย์ มณีธร. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร/การจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม.ที.เพรส.
- ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ. (2547) วันที่ค้นข้อมูล 6 พฤศจิกายน 2561, จาก www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/regemp471.pdf
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2551). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : โพรเฟสสิฟ พับลิ. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจคุณลักษณะงานคุณภาพชีวิตในการทำงานและค่านิยมการบริการของพนักงาน โรงแรมจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สายทิพย์ วงศ์สังข์ชะ. (2540). *ความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างห้างสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาพนักงานขาย*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สุภางค์ จันทร์วานิช. (2559). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 23. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- อุษณีย์ จิตตะปาโล และนุตประวีณ์ เลิศกาญจนวัตติ. (2548). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- Lunenburg & Ornstein. (1996).
- Maslow. A., H.(1994). A Theory of human. Motivation. Psychological review.
- Walton, R.E. (1973). "Quality of Work Life : What is it ?." Slone Management Review 15 (September) : 12 – 16.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดฐานความผิดทางอาญาแก่ผู้ก่อให้เกิด มลพิษสิ่งแวดล้อม

Legal Measures in Regulating Criminal Liability for Environmental Pollution

ประทีป ทับอัฐตานนท์ (Pratheep Tabauttanon)

รศ.(พิเศษ) ดร.,ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลแพ่ง (Assoc. Prof. Dr., Senior Justice in Civil Court)

จิตาภา พรยิ่ง (Jidapa Pornying)

Dr., Department of Law, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มีเจตนารมณ์ในการมุ่งรักษาสิ่งแวดล้อมให้แก่สังคม โดยมีมาตรการในการป้องกันมลพิษมิให้ก่อความเดือดร้อนแก่ปัจเจกชนและสังคม กฎหมายดังกล่าวเน้นสภาพบังคับทางแพ่งในการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำ มีเพียงบางลักษณะเท่านั้นที่กฎหมายนี้มุ่งใช้มาตรการทางอาญาแต่ไม่ปรากฏสภาพบังคับทางอาญาในการลงโทษแก่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษโดยตรง มีกฎหมายพิเศษเท่านั้นที่มีสภาพบังคับทางอาญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แต่ก็เป็นบางลักษณะความผิดเท่านั้น เช่น กฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยแร่ หรือกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เนื่องจากการก่อให้เกิดมลพิษเป็นภัยอันตรายต่อสังคมอย่างร้ายแรง และเพื่อการรักษาความสงบสุขของสมาชิกในสังคม จึงควรมีกฎหมายที่มีสภาพบังคับทางอาญาแก่ผู้กระทำให้เกิดมลพิษ อันที่จะถือเป็นมาตรการปกป้องสังคมในระดับหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : กฎหมาย, ความผิดทางอาญา, มลพิษสิ่งแวดล้อม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Abstract

Promotion and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 aims to protect the environment with its legal measures to prevent pollution from causing harm to individuals and society. The law emphasizes civil liability to remedy damage from the actors who cause pollutions while criminal measures are applied to certain parts of the Act. However, there is no criminal liability regarding sanctions to those who cause pollution directly. Criminal liabilities regarding the environment are imposed only in certain special laws such as Factory Act, Public Health Act, Minerals Act and Act on the Maintenance of the Cleanliness and Orderliness of the Country. Since causing pollution severely harms members of society, there should be a law that imposes criminal liability for those who cause environmental pollution which can be considered to be an effective social protection.

Keywords : laws, criminal , Environmental pollution

บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 96 กำหนดความผิดทางแพ่งแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยหรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐเสียหายด้วยประการใดๆ ไม่ว่าการนั้นจะเกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เว้นแต่เป็นกรณีพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม หรือเป็นการกระทำตามคำสั่งของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของผู้ที่รับอันตรายหรือความเสียหายเองหรือของบุคคลอื่นซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือโดยอ้อมในการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้น โดยไม่ปรากฏบทกำหนดทางอาญาแก่ผู้กระทำผิดดังกล่าว ซึ่งหากพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า กฎหมายต้องการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษโดยชัดเจน และได้วางมาตรการป้องกันมิให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมต่อสังคมหรือชุมชนการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ก่อให้เกิดมลพิษจากสิ่งแวดล้อม แม้จะเกิดขึ้นจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ตาม แต่ได้สร้างความเสียหายหรือความเดือดร้อนให้แก่สาธารณะมากกว่าความเสียหายหรือความเดือดร้อนของปัจเจกชนคนใดคนหนึ่ง โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 4 ได้กำหนดนิยามคำว่า “สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น และ “มลพิษ” หมายความว่า เป็นของเสีย วัตถุอันตรายและมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกากตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และให้หมายความรวมถึงรังสีความร้อน แสง เสียงกลิ่น ความสั่นสะเทือน หรือเหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดหรือถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษด้วย โดยกำหนดนิยาม “แหล่งกำเนิดมลพิษ” หมายความว่า ชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม อาคาร สิ่งก่อสร้างยานพาหนะ สถานที่ประกอบกิจการใด ๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของมลพิษ และ “ของเสีย” หมายความว่า ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสียอากาศเสีย มลสาร หรือวัตถุอันตรายอื่นใด ซึ่งถูกปล่อยทิ้งหรือมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งกากตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่อยู่ในสภาพ ของแข็ง ของเหลวหรือก๊าซ ซึ่งเห็นว่ากฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 พยายามควบคุมพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งมลพิษมิให้กระทำการใดๆที่เป็นผลให้เกิดการรั่วไหล แพร่กระจายของมลพิษไปยังชุมชนโดยใช้มาตรการทางแพ่งตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย”(Polluter Pays Principle) ซึ่งเป็นหลักการขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา(Organization for Economic Co-operation and Development - OECD) เสนอให้นำมาใช้เป็นหลักการพื้นฐานสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหา มลพิษ(OECD,1991,ออนไลน์)

ตามหลักอันตรายของสังคมของจอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) (ค.ศ.1976) ในงานเขียน“ความเรียงว่าด้วยเสรีภาพ” กล่าวไว้ว่า “วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวสำหรับการค้าประกันมนุษยชาติไม่ว่าเป็นรายบุคคลหรือโดยส่วนรวมให้ปลอดภัยจากการล่วงละเมิดเสรีภาพในการกระทำของสมาชิกในสังคม คือการปกป้องตนเอง (self-protection) ในสังคมวิไลซ์ความชอบ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ธรรมชาติของการใช้อำนาจรัฐบังคับสมาชิกของชุมชนจะกระทำได้อีกก็เพียงวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันภัยอันตราย” (John Stuart Mill, 1976) เงื่อนไขในการตรากฎหมายควบคุมการกระทำหรือใช้เสรีภาพของบุคคล การกระทำดังกล่าวจะต้องก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมและผู้อื่น ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อบุคคลอื่น เป็นเงื่อนไขในการตรากฎหมายควบคุมการใช้เสรีภาพของบุคคล เมื่อพิจารณาจากปกติสถานของสังคม (norm) แล้วจะเห็นว่า สังคมต้องการให้สมาชิกในสังคมดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน เมื่อมีสมาชิกผู้ใดสร้างความเสียหายให้แก่สมาชิกอื่น โดยฝ่าฝืนต่อแนวความเชื่อดังกล่าว สมาชิกอื่นจะพยายามให้สังคมสร้างมาตรการใดๆ ขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกผู้นั้นให้อยู่ในขอบเขตของปกติสถาน(norm)นั้น การกระทำของสมาชิกผู้นั้นเรียกว่า ความเบี่ยงเบน (Deviant behaviors) (เสริน ปุณณะหิตานนท์, (2558) และมาตรการที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมเบี่ยงเบนดังกล่าวได้พัฒนามาเป็นกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นบัญญัติเกี่ยวกับฐานความผิดการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชนในลักษณะ 6 ของภาค 2 มาตรา 237 ที่บัญญัติว่า “..ผู้ใดเอาของที่เป็นพิษหรือสิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจือลงในอาหาร หรือในน้ำซึ่งอยู่ในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำใดๆและอาหารหรือน้ำนั้น ได้มีอยู่หรือจัดไว้ในประชาชนบริโภค เป็นความผิดอาญา..” และมีบทบัญญัติความรับผิดชอบกรณีกระทำโดยประมาทและใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่นไว้ก็ตาม แต่ความหมายของคำว่า “ของที่เป็นพิษ” และ “สิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพ” ก็ไม่เป็นมลพิษตามความหมายในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 รวมทั้งการทำให้เสียหายในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358 ก็ไม่มีบทบัญญัติความผิดทางอาญากรณีผู้กระทำโดยประมาท รวมทั้งบทบัญญัติในภาค 3 ที่เป็นลหุโทษ มาตรา 380 ที่บัญญัติให้ผู้ใดทำให้เกิดปฏิคูณแก่น้ำในบ่อ สระ หรือที่ขังน้ำนั้นมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอยเป็นความผิดทางอาญา รวมทั้งความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายในลักษณะ 10 ของภาค 2 ก็บัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญากรณีที่ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ทั้งโดยเจตนาและประมาท รวมทั้งความผิดลหุโทษที่กำหนดความรับผิดชอบทางอาญากรณีที่ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจทั้งโดยเจตนาและประมาทก็ตาม และจากบทกำหนดโทษในหมวด 7 ตั้งแต่มาตรา 98 ถึงมาตรา 111 ก็ไม่ปรากฏความผิดหรือโทษโดยตรงที่ใช้แก่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษ แต่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หากพิจารณาจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ที่มุ่งคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษของสิ่งแวดล้อม ซึ่งแท้จริงแล้ววัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ไม่อาจบรรลุเป้าหมายในการคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนรวมทั้งทรัพย์สินของประชาชนให้พ้นจากการคุกคามของมลพิษได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงเห็นควรกำหนดมาตรการอันเป็นฐานความรับผิดชอบทางอาญาเพื่อเป็นการลงโทษแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองผู้กระทำให้เกิดการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้นด้วย

อภิปรายผล

จากแนวคิดในการป้องกันมลพิษจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายจากแหล่งกำเนิดมลพิษในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เป็นการมุ่งเน้นในการเยียวยาความเสียหายทางแพ่ง แต่หากพิจารณาจากหลักอันตรายของสังคมของจอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill, 1979) ที่พยายามป้องกันพฤติกรรมบางประการของสมาชิกในสังคมที่อาจสร้างความเสียหายให้แก่สมาชิกอื่นในสังคมได้ โดยวางเงื่อนไขในการควบคุมการกระทำหรือการใช้เสรีภาพของบุคคลบางประการได้กรณีที่การกระทำดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมและผู้อื่น และเมื่อพิจารณาจากคุณธรรมทางกฎหมายอาญา (Rechtsgut) ซึ่งเป็นสิ่งที่กฎหมายมุ่งให้การคุ้มครอง โดยกฎหมายอาญาดังอยู่บนหลักการคุ้มครองสิทธิอันได้แก่ทรัพย์สินและสมบัติอื่นๆของบุคคลชอบที่จะได้รับคุ้มครองโดยกฎหมายอาญาแล้ว (คณิต ฌ นคร, 2538) จะเห็นว่ากฎหมายอาญาถูกออกแบบเพื่อให้มีการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมเพื่อมิให้บุคคลใดใช้สิทธิของตนในการรุกรานหรือรบกวนสมาชิกอื่นมากเกินไปจนความจำเป็น ทั้งกฎหมายอาญาได้กำหนดโทษทางอาญาในการลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว โดยการวางกฎเกณฑ์นี้ต้องอาศัยปทัสถานของสังคม (norm) มาวางเป็นมาตรฐานความประพฤติเพื่อวัดระดับความเบี่ยงเบนของพฤติกรรมนั้นว่า สังคมมีระดับความอดทนเพียงใดกับการกระทำเหล่านั้น หากการกระทำเหล่านั้นเกินเลยไปจากมาตรฐานดังกล่าว สังคมก็จะกำหนดให้พฤติกรรมดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา ทั้งนี้ สังคมจะใช้ความอดทนที่เปรียบเทียบกับปทัสถานของสังคมและความเสียหายที่อาจเกิดจากความประพฤตินั้น โดยสังคมมีความคาดหวังว่าระดับโทษทางอาญาที่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ออกแบบมานี้จะทำให้ผู้ฝ่าฝืนต้องรับความทุกข์โดยอาศัยแนวคิดการลงโทษที่ระบุว่า การลงโทษเพื่อการแก้แค้น ทดแทน ลงโทษเพื่อข่มขู่มิให้ผู้นั้นหรือบุคคลอื่นกระทำเช่นนั้นอีก ลงโทษเพื่อกำจัดบุคคลนั้นออกไปจากสังคมเพื่อให้สังคมมีความปลอดภัย และลงโทษเพื่อการฟื้นฟูปรับปรุงพฤติกรรมของผู้นั้นเสียใหม่เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้

การก่อให้เกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อมนี้ถือเป็นภัยต่อสังคมอย่างมากด้วยเหตุไม่เพียงสมาชิกในสังคมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของผู้กระทำแล้ว สิ่งแวดล้อมที่ปนเปื้อนมลพิษต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการฟื้นตัวของธรรมชาติ ไม่นับถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงกับสุขภาพร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ที่ต้องเสียหาย เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน และกฎหมายพิเศษจำนวน 7 ฉบับที่กำหนดโทษทางอาญา ดังนี้

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มาตรา 45 กำหนดความผิดทางอาญากรณีที่ผู้ประกอบโรงงานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงในการกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใดๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ โรงงานในมาตรา 8(5)

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 25 กำหนดเหตุร้ายกาจที่เกิดจากห้ำสาเหตุและมีบทลงโทษตามมาตรา 73 วรรคหนึ่งให้ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันมิให้เกิดเหตุร้ายกาจและป้องกัน โรคติดต่อตามมาตรา 40(3) และมาตรา 73/1 ที่ลงโทษผู้ฝ่าฝืนข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ห้ามถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่สาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้ในมาตรา 20(1) และมีบทลงโทษตามมาตรา 73/2 เกี่ยวกับผู้ที่ได้รับอนุญาตดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยโดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ได้ฝ่าฝืนข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา 20(5) กรณีเกี่ยวกับมูลฝอยติดเชื้อ หรือมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 มาตรา 119 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเททิ้ง หรือทำด้วยประการใด ให้หิน กรวด ทราย ดิน โคลน อับเฉา สิ่งของหรือสิ่งปฏิกูลใด ยกเว้นน้ำมันและเคมีภัณฑ์ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือทะเลภายในน่านน้ำไทย อันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นเงินตกตะกอนหรือสกปรก เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า และมาตรา 119 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้งหรือทำด้วยประการใดๆ ให้น้ำทิ้งและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใดๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย อันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นภัยต่อสิ่งมีชีวิตหรือต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ มาตรา 204 บัญญัติว่า ผู้ใดเท ทิ้งหรือปล่อยน้ำมันปิโตรเลียมหรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่วไหลด้วยประการใดๆ ลงในเขตท่า แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 มาตรา 160 กำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ถือประทานบัตรทำเหมือง แแต่งแร่ ประกอบโลหกรรมภายในเขตเหมืองแร่ ได้กระทำการ ละเว้นกระทำการ อันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งอื่นใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 68(7) หรือมาตรา 170 ที่กำหนดโทษทางอาญากรณีผู้รับใบอนุญาตกระทำการ ละเว้นกระทำการใดในการแต่งแร่หรือในการประกอบโลหกรรม อันน่าจะเป็นเหตุให้แร่ที่มีพิษหรือสิ่งใดที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 109 และมาตรา 114

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 31 ที่ลงโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา 14 กรณีที่มีการยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 54 ให้ลงโทษผู้ที่ทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในสถานสาธารณะนอกถนนหรือที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้ตามมาตรา 31(2) หรือ มาตรา 57 ให้ลงโทษผู้ที่เท ทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในน้ำตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 55 ที่ลงโทษผู้ที่ขับรถบรรทุกมูลสัตว์ กรวด หิน ดิน เลน ทราช มูลฝอย หรือมีน้ำมันและวัตถุดังกล่าวได้ตกหล่น ปล่อยให้กระจาย หรือรั่วไหลลงบนถนน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ.2558 มาตรา 140 ให้ลงโทษผู้ที่ปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุอันตรายตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดกำหนดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำ กระทำการใดๆอันทำให้สัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำมีเน่า ปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ ตามมาตรา 58 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 144 ลงโทษผู้ที่ครอบครองซึ่งสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายมนุษย์หรือต่อสัตว์น้ำอื่น สิ่งแวดล้อมของสัตว์น้ำ ทรัพย์สินของบุคคลหรือสาธารณสมบัติ หรือเป็นผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ตามประเภท ชนิด ลักษณะ จำนวนหรือขนาดที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมดังกล่าวทั้ง 7 ฉบับนี้ต่างก็มีเจตนารมณ์ในการปกป้องในสิ่งที่กฎหมายนั้นต้องการ โดยกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย เมื่อพิจารณากฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 จะเห็นว่าไม่มีบทบัญญัติมาตราใดกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือแพร่กระจาย อันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยหรือทรัพย์สินของผู้เสียหายเลย

นอกจากนี้หากพิจารณากฎหมายของประเทศญี่ปุ่นตามพระราชบัญญัติการโต้ตอบการปนเปื้อนในดิน (Soil Contamination Countermeasures Act, Act No 53 of May 29,2002) มาตรา 38 ที่กำหนดว่าหากมีผู้หลีกเลี่ยงคำสั่งตามมาตรา 7(2) อาจถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านเยน โดยมาตรา 7(2) กำหนดให้คณะผู้ปกครองจังหวัดอาจมีคำสั่งให้บุคคลที่กระทำการอันเป็นต้นเหตุให้ดินปนเปื้อน อันหมายถึง มีสารตะกั่ว ไตรคลอโรเอทิลีน และสารที่คล้ายคลึงกัน แต่ไม่รวมสารกัมมันตรังสี ที่สารเหล่านั้นมีผลต่อสุขภาพของมนุษย์ด้วยเหตุสารเหล่านั้นในดินต้องทำการปฏิบัติการขนย้าย ลอกออกซึ่งดินนั้น ภายในระยะเวลาตามคำสั่งของคณะรัฐมนตรี และมาตรา 41 กำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคลหรือตัวแทน ลูกจ้างหรือคนงานของนิติบุคคลหรือของบุคคลนั้นที่ได้กระทำความผิดตามมาตรา 38 ซึ่งเป็นการกระทำตามที่จ้างหรือตามวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ ไม่เพียงผู้กระทำต้องรับโทษตามมาตรา 38 แล้ว นิติบุคคลหรือบุคคลนั้นจะต้องรับโทษปรับตามที่มาตรา 38 บัญญัติไว้ด้วย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษจากน้ำ (Water Pollution Control Law, Law No 138 of 1970 latest amendment by Law No 75 of 1995) มาตรา 31 วรรคหนึ่ง (1) กำหนดว่าผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 12(1) กล่าวคือ เป็นผู้ทำให้กระจายน้ำเสียที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานน้ำทิ้งจากสถานที่พิเศษซึ่งผู้จัดตั้งโรงงานประเภทนี้ต้องอยู่ในเขตพิเศษที่มีกฎการควบคุมมาตรฐานมลพิษต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน และในมาตรา 31 วรรคหนึ่ง (2) กำหนดให้ผู้ที่ยกตั้งโรงงานพิเศษนี้ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุเพื่อมิให้มลพิษที่มีสารอันตรายลงไปในพื้นที่น้ำสาธารณะอันอาจเป็นอันตรายแก่มนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 14-2(3) หรือการฝ่าฝืนข้อกำหนดมาตรการฉุกเฉินของผู้ปกครองในท้องถิ่นกรณีการเกิดมลพิษทางน้ำเป็นเหตุให้เกิดการขาดแคลนน้ำที่มีผลต่อมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อมทางน้ำ ตามมาตรา 18 ผู้ฝ่าฝืนนั้นต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน และมาตรา 31 วรรคสอง กำหนดให้รับผิดตามมาตรา 31 วรรคหนึ่ง (1) (2) ด้วยในกรณีที่เป็นการกระทำโดยประมาท โดยให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 300,000 เยน มาตรา 34 ก็กำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคลหรือตัวแทน ลูกจ้างหรือคนงานของนิติบุคคลหรือของบุคคลนั้นที่ได้กระทำผิดตามมาตรา 38 ซึ่งเป็นการกระทำตามที่จ้างหรือตามวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ ซึ่งผู้กระทำต้องรับโทษตามมาตรา 31 แล้ว นิติบุคคลหรือบุคคลนั้นจะต้องรับโทษปรับตามที่มาตรา 31 บัญญัติไว้ด้วย

ในพระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษทางอากาศ (Air Pollution Control Law, Law No 97 of 1968 latest amendment by Law No 32 of 1996) มาตรา 33 กำหนดลงโทษผู้ฝ่าฝืนกรณีปล่อยเขม่าดำหรือควันไฟที่มีปริมาณความหนาแน่นสูงกว่ามาตรฐานเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สุขภาพของมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม โดยผู้ปกครองของจังหวัดได้แจ้งให้ปรับปรุงแล้วหรือจัดการให้อยู่ในสภาพปกติแล้ว ผู้นั้นเพิกเฉย ตามมาตรา 14(1) วรรคหนึ่ง หรือ ผู้ฝ่าฝืนปล่อยเขม่าดำหรือควันไฟจนเกินมาตรฐานทำให้เป็นสภาพก๊าซเรือนกระจก เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สุขภาพของมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม โดยผู้ปกครองส่วนจังหวัดได้แจ้งให้ผู้ก่อตั้งโรงงานพิเศษที่มีหน้าที่ในการควบคุมหรือกำจัดสภาวะนั้นแล้ว เช่นวิธีการควบคุม หรือการปล่อยประเภทเชื้อเพลิงที่ให้ในโรงงานตามมาตรา 14 วรรคสาม ผู้นั้นต้องรับโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน หรือมาตรา 33-2 ที่กำหนดให้ลงโทษผู้ฝ่าฝืน โดยให้จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

500,000 เยน ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้ที่ปล่อยควันดำหรือควันในปริมาณหรือความหนาแน่นที่เกินจากระดับมาตรฐานออกไปสู่ภายนอกสถานที่ตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง หรือ ในกรณีที่ผู้ปกครองส่วนจังหวัดพบว่าสถานพิเศษใดที่ปล่อยเขม่าหรือควันโดยปราศจากการบำบัดให้อยู่ในสภาพที่ถึงจนมีผลต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยในบริเวณโดยรอบ ผู้ปกครองนั้นอาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อบำบัดปกป้องผลที่จะเกิดขึ้นหรือที่อาจเกิดขึ้นซ้ำโดยอุบัติเหตุ หรือกรณีที่มีการปล่อยปลดปล่อยคำสั่งของผู้ปกครองของจังหวัดที่สั่งให้ปรับปรุงมาตรฐานของเขม่าหรือควันที่ปล่อยออกสู่สาธารณะตามมาตรา 18-4 หรือกรณีที่สถานการณ์ของสภาพภูมิอากาศของมลพิษทางอากาศที่มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์หรือความเป็นอยู่ของสิ่งแวดล้อม ผู้ปกครองของจังหวัดอาจมีข้อกำหนดมาตรฐานของเขม่าหรือควันเพื่อลดปริมาณหรือความหนาแน่นของเขม่าหรือควันลงได้ตามมาตรา 23 ย่อหน้าที่ 2 และในกรณีที่ปล่อยควันดำหรือควันในปริมาณหรือความหนาแน่นที่เกินจากระดับมาตรฐานออกไปสู่ภายนอกสถานที่ตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง แต่กระทำโดยประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับไม่เกิน 300,000 เยน และยังมีโทษทางอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองที่ผู้ปกครองของจังหวัดได้สั่งในหน้าที่เพื่อการป้องกันภาวะมลพิษจากอากาศอีก ตามมาตรา 34 ถึงมาตรา 37 ทั้งตาม Waste Management and Public Cleansing Law (Law no 137 of 1970) กำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ให้บริการเป็นธุรกิจในการขนถ่ายของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานของญี่ปุ่นตามมาตรา 25 และมาตรา 26

นอกจากนี้ในสาธารณรัฐอินเดียมีกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือพระราชบัญญัติว่าด้วยสภาพแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2538 (The National Environment Tribunal Act 1995) พระราชบัญญัติศาลสีเขียว พ.ศ. 2553 (The National Green Tribunal Act 2010) พระราชบัญญัติประกันภัยความรับผิดชอบต่อสาธารณชน พ.ศ.2534 (The Public Liability Insurance Act 1991) โดยแนวทางในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐอินเดีย มีการใช้ระบบคณะผู้ตัดสินคดีที่แต่งตั้งโดยศาลคดีสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ(National Environment Tribunal) โดย The National Environment Tribunal Act 1995 ได้กำหนดโทษทางอาญาในมาตรา 25 ว่ากรณีและผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินของศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านรูปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และตาม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

The National Green Tribunal Act 2010 ได้กำหนดในมาตรา 26 ว่า ผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำสั่งของศาลต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 หรือปรับไม่เกินสิบ โทสิรูปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับวันละ 25,000 รูปี เป็นต้นไป จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

เมื่อพิจารณากฎหมายประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐอินเดียดังกล่าวมานี้ จะเห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายสิ่งแวดล้อมว่า มีเพียงการป้องกันมลพิษจากสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นรวมถึงการปราบปราม ระวังยับยั้งพฤติกรรมที่อาจส่งผลให้เกิดมลพิษนั้นได้ และการเยียวยาหลังจากที่สิ่งแวดล้อมนั้นเสียไปแล้ว โดยเมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนของสมาชิกในสังคมที่ก่อให้เกิดมลพิษจากสิ่งแวดล้อมอันก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นแก่สังคม ประกอบกับเหตุผลของการบัญญัติกฎหมายอาญาเพื่อใช้ลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ต่างๆที่ใช้ป้องกันมิให้เกิดภัยอันตรายที่เกิดจากมลพิษ แม้ว่าฝ่ายปกครองจะมีอำนาจในการตรากฎเกณฑ์ต่างๆโดยอาศัยเงื่อนไขของ “ใบอนุญาต” ในการประกอบกิจกรรมต่างๆ หรือผ่าน “คำสั่งทางปกครอง” ก็ตาม แต่หากผู้ฝ่าฝืนได้ก่อให้เกิดมลพิษแล้ว รัฐก็เพียงเข้าไปมีบทบาทในการเป็นผู้ควบคุมกติกาสังคมโดยใช้คำสั่งทางปกครองแก่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษ และปล่อยให้ผู้เสียหาย ฟ้องผู้ก่อมลพิษเอง โดยหากพิจารณาจากพระราชบัญญัติการโต้ตอบการปนเปื้อนในดิน (Soil Contamination Countermeasures Act) ของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 38 และ พระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษทางอากาศ (Air Pollution Control Law) มาตรา 33 ก็เป็นการกระทำที่ขัดต่อคำสั่งทางปกครองของรัฐ แต่ในพระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษจากน้ำ (Water Pollution Control Law) มาตรา 31 วรรคหนึ่ง (1) (2) และมาตรา 31 วรรคสอง หรือ พระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษทางอากาศ (Air Pollution Control Law) มาตรา 33 (2) กลับบัญญัติให้ผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบทางอาญาโดยไม่ต้องมีคำสั่งทางปกครอง และเมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ล้วนเป็นบทบัญญัติที่ต้องอาศัยคำสั่งทางปกครองก่อนทั้งสิ้น เช่น มาตรา 65 กำหนดให้ยานพาหนะที่นำมาใช้ต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษเกินกว่ามาตรฐาน และผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ห้ามใช้ยานพาหนะนั้นมีความผิดทางอาญา ทั้งนี้ รัฐมีแนวคิดที่ว่าเจ้าพนักงานจะเป็นผู้ปกป้องระมัดระวังมิให้ผู้ใดก่อให้เกิดมลพิษแก่ชุมชน แต่แนวคิดดังกล่าวกลับไม่ยอมรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระมัดระวังป้องกันชุมชนเอง ดังนั้น การก่อให้เกิดมลพิษที่ยังไม่มีคำสั่งทางปกครองจึงยังไม่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญา ทั้งนี้แนวคิดในการลงโทษทางอาญาเพื่อให้บุคคลเกิดความหวาดกลัวหรือหลบจำ อันเป็นการข่มขู่มิให้มีการกระทำลักษณะเช่นนั้นอีก ไม่ว่าจะจากผู้ฝ่าฝืนหรือบุคคลอื่น และหากปล่อยให้เกิดมลพิษแล้ว จะเกิดภาระหน้าที่ในการต้องฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เกิดมลพิษไว้ด้วยความยากลำบากและเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชนนั้นจากการกระทำดังกล่าวของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งมลพิษที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมโดยรวมมาตรการทางอาญาที่กำหนดการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย จึงถือเป็นแนวทางป้องกันสังคมได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพประเภทหนึ่ง

ดังนั้น พฤติกรรมของการก่อให้เกิดมลพิษจึงควรถูกกำหนดให้เป็น โทษทางอาญา เพื่อใช้คุ้มครองป้องกันสาธารณชนจากความเสียหายดังกล่าว ตามแนวคิดของการนิติบัญญัติทางอาญาสารบัญญัติ แต่เพื่อให้กฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 สามารถบรรลุผลได้ จำต้องกำหนดเงื่อนไขของมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน และประชาชนสามารถเข้าถึงมาตรฐานดังกล่าวได้ เช่น มาตรฐานการวัดระดับค่าของเสียงที่เป็นมลพิษ มาตรฐานค่าของน้ำเสียที่เป็นมลพิษ มาตรฐานค่าของควันและเขม่า มาตรฐานค่าของความร้อนที่ออกมาจากแหล่งมลพิษ มาตรฐานค่าของกลิ่นเหม็นของขยะเน่าเสีย รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องวัดมาตรฐานดังกล่าวที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อจะได้เป็นไปตามแนวคิดของเบคคาเรีย เบนซัมและมิลล์ (อภีรัตน์ เพ็ชรศิริ, 2548) ในหลักเกณฑ์ว่าด้วยความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่กำหนดว่ากฎหมายอาญาไม่ควรรวมเอาไว้ซึ่งข้อห้ามที่บังคับใช้ไม่ได้ โดยลักษณะการกระทำผิดทางอาญานี้ ควรรวมเอาการกระทำโดยเจตนาและโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไว้ด้วย

บทสรุป

จากเจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดโทษทางอาญาในประเทศไทยที่บัญญัติลักษณะความรับผิดชอบทางอาญาตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายต่างๆ ย่อมถือเป็นความรับผิดชอบทางอาญาในบทเฉพาะ แต่เพื่อให้การรักษาสิ่งแวดล้อมถือเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนทั่วไป ดังนั้น จึงควรปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 โดยกำหนดฐานความผิดทางอาญาไว้ในบทบัญญัติมาตรา 98/1 โดยมีข้อความดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

มาตรา 98/1 “ผู้ใดก่อให้เกิดมลพิษแก่สิ่งแวดล้อมที่เกินกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด จนอาจเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชีวิต หรือ ได้รับอันตรายแก่กาย สุขภาพอนามัย หรือทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับตั้งแต่ 40,000 บาท แต่ไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หากเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้นั้นต้องรับโทษกึ่งหนึ่งของความผิดในวรรคหนึ่ง”

“กรณีศาลมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นได้ แต่ต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี”

หลักการและเหตุผลในการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย มีรายละเอียดดังนี้

1) กรณีที่มีผู้ก่อให้เกิดมลพิษ อันหมายถึง ของเสียวัตถุอันตรายและมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกากตะกอนหรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้นที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือภาวะที่เป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และให้หมายความรวมถึงรังสีความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือน หรือเหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดหรือถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษด้วยและการกระทำนั้นมีผลไปถึงสิ่งแวดล้อมหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งทีมนุษย์ได้ทำขึ้น

2) การกระทำตามข้อ 1 มีผลที่อาจก่อให้เกิดผู้อื่นถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายแก่กาย สุขภาพอนามัย หรือทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ที่ไม่รวมถึงผู้กระทำเอง หรือผู้ร่วมกระทำผิด

3) ความผิดลักษณะนี้เป็นความมุ่งหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิดแม้ผลแห่งการกระทำยังไม่เกิดขึ้นก็ตาม อันถือเป็นมาตรการในการป้องปรามการกระทำผิดนี้

4) ก. หากการกระทำความผิดนี้เป็นความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย ศาลก็จะพิจารณาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 หรือ มาตรา 92 แล้วแต่กรณี

ข. คำว่า “เกินกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด”นี้ ให้ใช้มาตรฐานตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 กำหนด ซึ่งอยู่ในรูปของกฎกระทรวง

ค. ความผิดที่เกิดขึ้นนี้ ไม่ต้องมีคำสั่งทางปกครองมารองรับ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

5) กรณีที่ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติว่าการกระทำนี้เป็นความผิดโดยเฉพาะ ก็ให้ใช้ฐานความผิดนี้ปรับกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

6) กรณีที่กระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในส่วนนี้ด้วย โดยคำว่า “ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง” หมายถึง ผู้กระทำผิดมิได้ใช้ความระมัดระวังในการกระทำ ในฐานะที่ต้องใช้ความระมัดระวังนั้นเช่นวิญญูชนต้องกระทำ และหากผู้นั้นใช้ความระมัดระวังเล็กน้อย เหตุร้ายนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น

7) แนวคิดตามกฎหมายนี้ ให้ศาลใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยมาใช้แก่ผู้กระทำผิดทั้งที่เป็นความผิดโดยเจตนาและโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

รายการอ้างอิง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535.(4 เมษายน 2535).

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 37

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 .(9 เมษายน 2535).ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 44

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535.(5 เมษายน 2535).ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 38

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 .(5 สิงหาคม 2535).ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 30 ตอนที่ 74

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ.2558.(13 พฤศจิกายน 2558).ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 108 ก

คณิต ฒ นคร. (2538). *ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ*. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์นิติธรรม

เสริน ปุณณะหิตานนท์. (2558). *การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาอาชญากรรม*

และพฤติกรรมเบี่ยงเบน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ,รศ.ดร.(2548). *ทฤษฎีอาญา*.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน

OECD, *Economic Instrument For Environmental Protection*(Paris: OECD Publication,1988) p.27

อ้างใน สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. *ทางเลือกในการเยียวยาผู้เสียหายจากปัญหามลพิษ*

ดุลพาหะ. เล่ม 1 ปีที่ 43. (มกราคม-มีนาคม 2539)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พระราชบัญญัติการโต้ตอบการปนเปื้อนในดิน (2002). *Soil Contamination Countermeasures Act, Act No 53 of May 29, 2002*. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <https://www.env.go.jp/en/laws/water/sccact.pdf>

พระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษจากน้ำ.(1995). *Water Pollution Control Law, Law No 138 of 1970 latest amendment by Law No 75 of 1995* .สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <https://www.env.go.jp/en/laws/water/wlaw/index.html>

พระราชบัญญัติการควบคุมมลพิษทางอากาศ. (1968). *Air Pollution Control Law, Law No 97 of 1968 latest amendment by Law No 32 of 1996*.สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <https://www.ecolex.org/details/legislation/air-pollution-control-law-law-no-97-of-1968-as-amended-by-law-no-32-of-1996-lex-faoc>

การจัดของเสียและกฎหมายทำความสะอาดสาธารณะ (1970). *Waste Management and Public Cleansing Law (Law no 137 of 1970)*.สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก https://www.Env.go.jp/en/recycle_and_Public_Cleansing.pdf

พระราชบัญญัติว่าด้วยสภาพแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2538 .(1995) *The National Environment Tribunal .Act.1995. No. 27 OF 1995* สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2561 .เข้าถึงได้จาก https://law.pace.edu/sites/default/files/IJIEA/primary_sources/India

พระราชบัญญัติศาลสีเขียว พ.ศ.2553. National Green Tribunal Act, 2010 (Act No. 19 of 2010). สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2561. เข้าถึงได้จาก <http://lawmin.nic.in/ld/P-Act/2010/A2010-19.pdf>

พระราชบัญญัติการประกันภัยความรับผิดชอบต่อสาธารณชน พ.ศ.2534. (1991). *The Public Liability Insurance Act 1991*.สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <https://www.google.co.th/search?q=The+Public+Liability+Insurance+Act+1991&oq=The+Public+Liability+Insurance+Act+1991>

John Stuart Mill.(1976). *On Liberty*.(Gertrude Mimmelfarb, ed, Penguin books)
Organisation for Economic Co-Operation and Devel Opment.สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <https://www.oecd.org/development/evaluation/2755284.pdf>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาชญากรรมการค้าคาร์บอนเครดิต: การก่อเกิดของอาชญากรรมรูปแบบใหม่ Carbon Trading Crime: A New and Emerging Form of Crime

ไวยพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)¹

เทวุษย์ บรริรักษ์สันติกุล (Thaywuse Borriraksuntikul)², ปกรณ์ ปรีชาภรณ์ (Pakorn Prechaporn)³

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

(Assistant Professor Police Lieutenant Colonel Dr., Faculty of Political Science, Burapha University)

² ดร., ที่ปรึกษาอธิการบดีวิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

(Dr, Rector's Advisor, Institute of Administration Development, Ministry of Interior)

³ ดร., ผู้อำนวยการฝ่าย ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (Dr., Vice President, Islamic Bank of Thailand)

E-mail: waiphot@buu.ac.th

บทคัดย่อ

พิธีสารเกียวโตเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เชื่อมโยงกับกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) ซึ่งกำหนดให้ประเทศในภาคีตั้งเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มีผลผูกพัน พิธีสารเกียวโตถูกประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2520 ณ เมืองเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น โดยกำหนดให้ประเทศที่พัฒนาแล้วรับผิดชอบการปล่อยก๊าซ GHG ซึ่งส่งผลทำให้เกิดตลาดคาร์บอนขึ้นมา ตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตก็เช่นเดียวกับตลาดอื่น ๆ ที่มีความเสี่ยงต่อการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบขององค์กรอาชญากรรม โดยกิจกรรมบางประเภทที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมการซื้อขายคาร์บอนประกอบด้วย การหลอกลวงและควบคุมด้านการวัดเพื่อให้ได้คาร์บอนเครดิตเพิ่มขึ้น การค้าคาร์บอนเครดิตที่ไม่ได้มีอยู่จริงหรือเป็นของบุคคลอื่น ข้อเรียกร้องเท็จหรือการทำให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมหรือทางการเงินของการลงทุนในตลาดคาร์บอน การอาศัยช่องว่างหรือจุดอ่อนของกฎหมายในการก่ออาชญากรรมทางการเงิน การฉ้อโกงทางภาษี การฉ้อโกงการลงทุน การควบคุมราคาการซื้อขาย การ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ฟอกเงิน อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตและการแฮ็กคอมพิวเตอร์เพื่อขโมยคาร์บอนเครดิต การฟิชชิ่ง/การโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น ในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวควรเพิ่มความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวในกลุ่มของผู้บังคับใช้กฎหมาย การสร้างศักยภาพและความสามารถของหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการตลาดคาร์บอนเครดิต การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมาย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ การปรับปรุงระบบความปลอดภัยทางอินเทอร์เน็ต การปรับปรุงความโปร่งใสในการทำธุรกรรมทางการเงิน และ การกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดมาตรการด้านกระบวนการวัด วิธีการวัด และวิธีการคำนวณการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

คำสำคัญ: การค้าคาร์บอนเครดิต อาชญากรรมรูปแบบใหม่ อาชญาวិทยา อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

Abstract

The Kyoto Protocol is an international agreement linked to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), which commits its Parties by setting internationally binding emission reduction targets. The Kyoto Protocol was adopted in Kyoto, Japan, on 11 December 1997 requiring that developed countries should be responsible for the emission of GHG gas resulting in the emerging of carbon markets. These markets, like any market, are at risk of exploitation by organized crime. There are certain types of criminal activities associated with carbon trading crime; manipulating measurements to fraudulently claim additional carbon credits, sale of carbon credits that either do not exist or belong to someone else, false or misleading claims with respect to the environmental or financial benefits of carbon market investments, financial crime, tax fraud, securities fraud, transfer mispricing or transfer pricing manipulation, money laundering, internet crimes and computer hacking to steal carbon credits, and phishing or theft of personal information or identity theft. To cope with this emerging crime, awareness amongst law enforcement should be raised, the capacity of government

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

institutions responsible for regulating and policing the carbon markets should be built and strengthened, participation between related agencies should be promoted, coordination and communication among law enforcement of each country should be improved, transparency in the financial transactions should be conducted, and the clear guidelines to ensure the measurement process, methodologies and calculations of emissions reductions should be established.

Keywords: Carbon trading, emerging crime, criminology, environmental crime

ความนำ

จากสภาพปัญหาโลกร้อนที่ได้รับการกล่าวถึงและนานาประเทศให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ เกิดความตระหนักถึงผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติ เพราะภาวะโลกร้อนนำไปสู่ปัญหาการผันผวนของฤดูกาล ภัยพิบัติทางธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ ที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการลดลงของผลผลิตในทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม (รัตนสุดา ชลธาตุ, 2558) ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่การประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Conference of Parties: COP) จำนวนหลายครั้ง โดยครั้งที่ 3 เป็นการจัดการประชุม ณ กรุงเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในการประชุมดังกล่าว ได้มีการยกร่างพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ. 1997 เพื่อจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเป็นทางการ (สำนักนโยบายและแผนกระทรวงพลังงาน, 2559)

พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) เป็นที่รู้จักกันดีในนามของสนธิสัญญาเกี่ยวกับภูมิอากาศของโลก พิธีสารดังกล่าวเป็นข้อตกลงที่แต่ละประเทศมีเป้าหมายผูกพันคือการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งนี้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาโลกร้อน โดยเน้นการบังคับให้ประเทศที่พัฒนาแล้วลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับระดับของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี พ.ศ. 2533 โดยประเทศที่พัฒนาแล้วต้องมีมาตรการในการบรรลุเป้าหมายให้สำเร็จภายใน พ.ศ. 2551-2555 ทั้งนี้ แต่ละประเทศจะมีพันธะผูกพันในการบรรลุเป้าหมายของตนเองที่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปจำนวน 15 ประเทศต้องลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 8 ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 6

อย่างไรก็ตาม จากข้อกำหนดของพิธีสารเกียวโตนำไปสู่การค้าคาร์บอนเครดิตระหว่างประเทศหรือองค์กร โดยประเทศหรือบริษัทที่มีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเกินอัตราที่กำหนดไว้ จะต้องลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก หากไม่สามารถลดลงได้ จำเป็นต้องซื้อคาร์บอนเครดิตจากประเทศหรือบริษัทอื่น ในขณะที่ประเทศหรือบริษัทซึ่งมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยกว่าอัตราที่กำหนด สามารถขายคาร์บอนเครดิตของตนเองให้กับประเทศหรือบริษัทอื่น ๆ ได้ แต่การที่ตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตเป็นตลาดที่เกิดขึ้นมาได้ไม่นาน จึงมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนการกำกับดูแลขาดความเหมาะสม ทำให้กลายเป็นช่องทางให้กลุ่มอาชญากรรมเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก การก่ออาชญากรรมในลักษณะนี้มีการตรวจสอบการกระทำผิดได้ลำบาก เพราะกระบวนการค้าทุกอย่างดำเนินการผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด ซึ่ง Sarachan (2010) ได้ระบุว่าปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะมีเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการค้าคาร์บอนเครดิตที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

บทความวิชาการฉบับนี้จึงสังเกตเห็นประโยชน์และความสำคัญในการนำปัญหาดังกล่าวมาตีแผ่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงปัญหาอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิตซึ่งกำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน โดยในเนื้อหาของบทความจะเป็นเกริ่นนำให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตลาดคาร์บอนเครดิตว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร มีจุดเด่น จุดด้อยและช่องโหว่อย่างไร หลังจากนั้น จึงเป็นการให้ข้อมูลความคืบหน้าของการดำเนินการจัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตในประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้มีข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจว่าการค้าคาร์บอนเครดิตมีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมการค้าคาร์บอนเครดิตอย่างไร นอกจากนั้น ยังนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิตว่ามีกี่รูปแบบ และแต่ละรูปแบบมีวิธีการอย่างไร หลังจากนั้น จึงทำการวิเคราะห์หาแนวทางในการป้องกันแก้ไขต่อไป

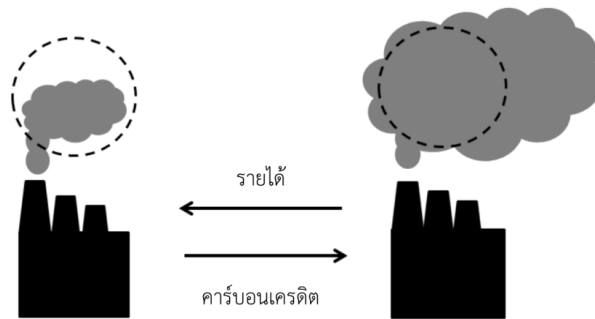
ตลาดคาร์บอนเครดิตคืออะไร?

โดยทั่วไปแล้วตลาดคาร์บอนเครดิต (Carbon market) หมายถึง หลักระบบจำกัดปริมาณแล้วแลกเปลี่ยน (Cap-and-trade) ซึ่งตามหลักของระบบการซื้อขายแบบนี้จะมีการกำหนดเพดาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สูงสุดสำหรับประเทศหรือองค์กรในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ประเทศนั้นหรือองค์กรนั้นสามารถกระทำได้ หากประเทศใดหรือองค์กรใดมีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเกินอัตราหรือเพดานที่กำหนด จะต้องซื้อคาร์บอนเครดิตจากประเทศอื่นหรือองค์กรอื่น ฉะนั้น ประเทศหรือองค์กรที่มีเพดานการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเหลืออยู่จึงสามารถขายเครดิตของตนเองให้กับประเทศหรือองค์กรที่มีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเกินเพดานที่กำหนด (INTERPOL, 2013) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะของตลาดค้าคาร์บอน

ที่มา. ปรับจาก INTERPOL (2013)

การกำหนดเพดานสูงสุดสำหรับแต่ละประเทศดังกล่าวข้างต้นนั้นเกิดขึ้นมาจากพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) หรือเป็นที่รู้จักกันดีในนามของสนธิสัญญาเกี่ยวกับภูมิอากาศของโลก พิธีสารดังกล่าวเป็นข้อตกลงที่แต่ละประเทศมีเป้าหมายผูกพันคือการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งนี้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาโลกร้อน โดยเน้นการบังคับให้ประเทศที่พัฒนาแล้วลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับระดับของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี พ.ศ. 2533 โดยประเทศที่พัฒนาแล้วต้องมีมาตรการในการบรรลุเป้าหมายให้สำเร็จภายใน พ.ศ. 2551-2555 ทั้งนี้ แต่ละประเทศจะมีพันธะผูกพันในการบรรลุเป้าหมายของตนเองที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปจำนวน 15 ประเทศต้องลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 8 ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 6 เป็นต้น ซึ่งหลายคนอาจสงสัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ว่าการกำหนดเป้าหมายดังกล่าวมีที่มาอย่างไร การกำหนดเป้าหมายของประเทศต่าง ๆ จะพิจารณาจากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอดีตของประเทศนั้น ๆ ยิ่งในอดีตมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง เป้าหมายก็จะสูงตามไปด้วย

ในปัจจุบัน ลักษณะของตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตในโลก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทได้แก่ ตลาดคาร์บอนเครดิตตามพันธกรณีระหว่างประเทศ (Mandatory carbon market) หรือตลาดภาคบังคับ และตลาดคาร์บอนเครดิตแบบภาคสมัครใจ (Voluntary carbon market) ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละประเภท ดังนี้ (นิรมล สุธรรมกิจ และคณะ, 2551)

1. ตลาดคาร์บอนเครดิตตามพันธกรณีระหว่างประเทศ (Mandatory carbon market) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าตลาดภาคบังคับ คือ ตลาดคาร์บอนเครดิตที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยมีรัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะผู้ออกกฎหมาย และเป็นผู้กำกับดูแลปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยผู้ที่เข้าร่วมในตลาดจะต้องมีเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย (Legally binding target) ตลาดคาร์บอนเครดิตแบบบังคับมีการกำหนดเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในลักษณะจากบนลงล่าง (Top-down approach) ซึ่งหมายถึงรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและให้ภาคเอกชนเป็นผู้ปฏิบัติตาม หากไม่สามารถปฏิบัติตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ภาคเอกชนจะถูกลงโทษหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมายเป็นหลัก ดังนั้น ตลาดคาร์บอนเครดิตภาคบังคับ สามารถแบ่งออกเป็นประเภทย่อย ๆ ได้ 2 ประเภท คือ (1) แบบมีบทลงโทษ หมายถึง มีการกำหนดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแก่ภาคเอกชน หากรายใดไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ก็จะถูกลงโทษตามกฎหมาย และ (2) แบบไม่มีบทลงโทษ หมายถึง มีการกำหนดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไว้ หากภาคเอกชนไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ก็จะไม่มีการลงโทษ แต่จะมีสิ่งจูงใจแก่ผู้ที่ทำได้ดีกว่าเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งตลาดภาคบังคับนี้ เป็นตลาดที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายคาร์บอนเครดิตตามพันธกรณีของพิธีสารเกียวโต เช่น การค้า AAUs (Assigned Allowance Units) และการค้า ERUs (Emission Reduction Units from Joint Implementation Project) ระหว่างประเทศในภาคผนวกที่ 1 เช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป แคนาดา สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น รัสเซีย โปแลนด์ ตุรกี รวมถึงประเทศอื่น ๆ อีกหลายประเทศ และการค้า CERs (Certified Emission Reduction from Clean

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Development Mechanism Project) ระหว่างประเทศภาคผนวกที่ 1 (ในฐานะผู้ซื้อ) กับประเทศนอกภาคผนวกที่ 1 เป็นต้น

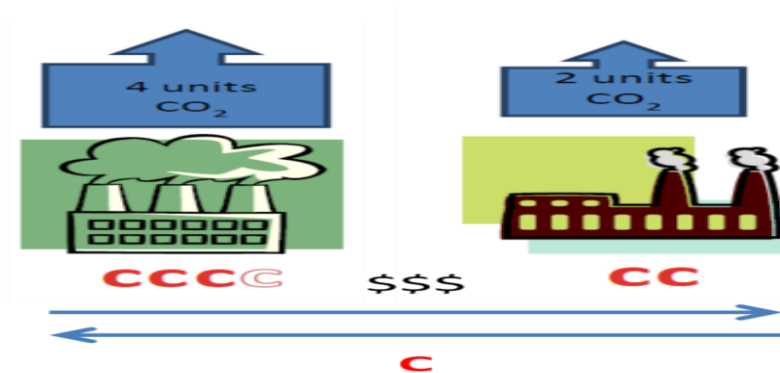
2. ตลาดคาร์บอนเครดิตภาคสมัครใจ (Voluntary carbon market) หมายถึง ตลาดคาร์บอนเครดิตที่ไม่มีกฎหมายการควบคุมก๊าซเรือนกระจกมาบังคับ โดยทั่วไปแล้ว ตลาดประเภทนี้จะเกิดจากความร่วมมือของผู้ประกอบการภาคเอกชน โดยผู้เข้าร่วมซื้อขายในตลาดยินดีเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ฉะนั้น เอกชนซึ่งมีความประสงค์หรือมีความปรารถนาในการช่วยบรรเทาปัญหาโลกร้อนแต่ละรายสามารถตั้งเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของตนเองตามความสมัครใจ (Voluntary cap-and-trade) โดยไม่ได้มีผลผูกพันตามกฎหมาย (Non-legally binding target) การซื้อขายคาร์บอนเครดิตอาจดำเนินการผ่านกลไกตลาดที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ หรืออาจซื้อขายในระบบของการเจรจาต่อรองเพื่อตกลงราคา (Over-the-counter: OTC) อย่างไรก็ตาม ระบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนในตลาดแบบนี้ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน การซื้อขายเป็นเพียงการตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ดังนั้น จึงส่งผลให้มีต้นทุนในการจัดการต่ำกว่า และดำเนินการได้ง่ายกว่าการซื้อขายในตลาดแบบแรก นอกจากนี้ เป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอาจถูกกำหนดโดยผู้กำกับดูแลตลาด (Regulator) แต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการกำหนดเป้าหมายแบบ Bottom-up approach ที่เอกชนแต่ละรายเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของตนเอง ไม่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ แต่เป็นความสมัครใจของประเทศที่ไม่มีพันธกรณีจะดำเนินการควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศของตนเอง รวมทั้งเป็นความสมัครใจของผู้ซื้อและผู้ขายที่ประสงค์จะช่วยลดบรรเทาปัญหาโลกร้อนนั่นเอง

เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับการค้าคาร์บอนเครดิตในทางปฏิบัติ จึงขอยกตัวอย่างดังนี้ สมมติว่ามีโรงงาน 2 แห่ง ได้แก่ โรงงาน A และ โรงงาน B ซึ่งทั้งสองโรงงานต่างได้รับอนุญาตให้ปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ไม่เกิน 3 ตันต่อโรงงาน หรือ 3 คาร์บอนเครดิต ผลปรากฏว่าโรงงาน B มีการนำเทคโนโลยีและมาตรการต่าง ๆ มาใช้ในโรงงานทำให้มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมาเพียง 2 ตัน หรือ 2 คาร์บอนเครดิต ในทางกลับกัน โรงงาน A ไม่สามารถปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ตามที่กำหนด โดยปล่อยออกมาถึง 4 ตันหรือ 4 คาร์บอนเครดิต ดังนั้น โรงงาน A จำเป็นต้องซื้อคาร์บอนเครดิตจากโรงงาน B

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ดังแสดงรายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การค้าคาร์บอนเครดิตในทางปฏิบัติ
ที่มา. ปรับจาก INTERPOL (2013)

การค้าคาร์บอนเครดิตในประเทศต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการค้าคาร์บอนเครดิตว่าในทางปฏิบัติแล้วมีการดำเนินการอย่างไรบ้าง และรูปแบบของการค้าในประเทศต่าง ๆ มีลักษณะอย่างไร ในส่วนนี้จึงขอยกตัวอย่างกรณีการค้าคาร์บอนในสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และประเทศอื่น ๆ บางส่วน ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการในแต่ละประเทศ ดังนี้

สหภาพยุโรป

สำหรับการค้าคาร์บอนเครดิตในสหภาพยุโรปนั้น ได้มีการจัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตในสหภาพยุโรป (European Union Emission Trading Scheme: EU ETS) ซึ่งเป็นตลาดซื้อขายการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของอุตสาหกรรมการผลิตของอุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป เพื่อลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการลดปัญหาโลกร้อน ตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) (สำนักบริหารกิจการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2555) ซึ่งตลาดคาร์บอนเครดิตดังกล่าวเปิดดำเนินการในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปจำนวน 27 ประเทศ และยังมีประเทศอื่น ๆ เข้าร่วมเพิ่มเติมอีก 3 ประเทศ ได้แก่ ไอร์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ และนอร์เวย์ โดยในแต่ละปี บริษัทต่าง ๆ ในสหภาพยุโรปต้องมีคาร์บอนเครดิตที่เพียงพอและครอบคลุมการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก หากบริษัทใดมีคาร์บอนเครดิตไม่เพียงพอจะต้องถูกปรับ อย่างไรก็ตาม บริษัทต่าง ๆ สามารถหาคาร์บอนเครดิตมาเพิ่มได้ก่อนที่จะถูกปรับด้วยการซื้อคาร์บอนเครดิตจากบริษัทอื่น ๆ ที่มีคาร์บอนเครดิตเหลืออยู่ (INTERPOL, 2013) สำหรับการดำเนินการค้าคาร์บอนของสหภาพยุโรปแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นการดำเนินการในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2005-2007 โดยในช่วงนี้จะเป็นโครงการนำร่อง ดังนั้น จึงมีการค้าขายเฉพาะคาร์บอนเครดิตที่มีการกำหนดเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Allowance) เพื่อเป็นการวางระบบตลาดคาร์บอน และจัดสรรปริมาณคาร์บอนเครดิตประเภทที่เกิดจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยกว่าเป้าหมายที่พิธีสารเกียวโตกำหนด (Allowance) ที่เหมาะสมในแต่ละภาคส่วน ซึ่งตามพิธีสารเกียวโตกำหนดให้ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปต้องลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 8 (INTERPOL, 2013)

ระยะที่ 2 เป็นการดำเนินงานในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2008-2012 ในระยะนี้เป็นระยะที่เริ่มต้นที่แท้จริงของตลาดค้าคาร์บอนเครดิต โดยมีการปรับเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Allowance) ลงเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาคาร์บอนเครดิต และเริ่มมีการซื้อขาย CER (Certified Emission Reduction) ตลอดจนมีการร่างกฎหมายการประมูลคาร์บอนเครดิต (Auctioning) เพื่อรองรับการแลกเปลี่ยนคาร์บอนเครดิตตามเพดานที่กำหนดไว้โดยพิธีสารเกียวโต (Allowance) รวมถึงการปันผลกำไรจากการประมูลคาร์บอนเครดิตเพื่อส่งเสริมการลดก๊าซเรือนกระจกในประเทศกำลังพัฒนา

ระยะที่ 3 เป็นระยะที่เริ่มต้นในปีค.ศ. 2013 โดยในระยะนี้มีแผนการขยายขอบเขตของไปสู่ภาคอลูมิเนียม ภาคสารเคมีและภาคการบิน นอกจากนี้ ยังขยายชนิดของก๊าซเรือนกระจกที่ซื้อขายอีก 2 ชนิด คือ เปอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFC) และ ไนตรัสออกไซด์ (N₂O) (สำนักบริหารกิจการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2555) โดยในปี ค.ศ. 2012 สายการบินที่ใช้สนามบินในประเทศสหภาพยุโรปจะต้องจ่ายภาษีทุก ๆ 1 ตันของคาร์บอนที่ปล่อยออกมา อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะขยายการดำเนินการในลักษณะนี้ไปยังสนามบินทั่วโลกยังไม่ประสบความสำเร็จและต้องเลื่อนไปอีกเป็นปีเนื่องจากการได้รับการต่อต้านอย่างหนักจากจีน อินเดียและสหรัฐอเมริกา (INTERPOL, 2013)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ญี่ปุ่น

การค้าคาร์บอนเครดิตในญี่ปุ่นเริ่มต้นจากการที่มีการจัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตในมหานครโตเกียว โดยระยะเริ่มแรกมีการกำหนดไว้ว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 เป็นต้นไป หากองค์กรใดไม่สามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ตามเพดานสูงสุดที่กำหนดไว้ จะต้องซื้อคาร์บอนเครดิตเพื่อชดเชยส่วนที่เกินมาจากเพดานสูงสุดที่กำหนดไว้

ออสเตรเลีย

การค้าคาร์บอนเครดิตในประเทศออสเตรเลียมีความชัดเจนตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 ที่รัฐบาลของรัฐนิวเซาท์เวลส์ จัดตั้งโครงการที่เรียกว่า โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของรัฐนิวเซาท์เวลส์ (NSW Greenhouse Gas Abatement Scheme) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผู้ผลิตไฟฟ้าและผู้ที่ใช้สารที่ก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจกขนาดใหญ่ ๆ ว่าจะต้องได้รับหนังสือรับรองการลดก๊าซเรือนกระจกของรัฐนิวเซาท์เวลส์ (NSW Greenhouse Abatement Certificates—NGACs) ต่อมาในปี ค.ศ. 2011 รัฐบาลของออสเตรเลียได้เข้ามาดำเนินการโครงการดังกล่าวในภาพรวมของประเทศทั้งหมดภายหลังจากที่กฎหมายพลังงานสีเขียว (Green Energy Act) มีผลบังคับใช้ โดยกฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดภาษีคาร์บอนในอัตราคงที่ไว้ และแปลงไปสู่การเป็นตลาดคาร์บอนเครดิตที่มีราคาแบบลอยตัวภายในกลางปี ค.ศ. 2015 นอกจากนี้ รัฐบาลของออสเตรเลียมีความพยายามที่จะเชื่อมโยงตลาดคาร์บอนเครดิตกับตลาดคาร์บอนเครดิตของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป โดยคาดการณ์ไว้ว่าจะสามารถเชื่อมโยงได้แบบเต็มรูปแบบภายในปี ค.ศ. 2018

นิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์ได้จัดตั้งตลาดการค้าคาร์บอนเครดิต (NZ Emissions Trading Scheme--NZ ETS) ขึ้นในปี ค.ศ. 2008 โดยครอบคลุมทุกภาคส่วนและก๊าซเรือนกระจกทุกประเภท โดยแต่ละภาคอุตสาหกรรมจะเข้าร่วมโครงการในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่น อุตสาหกรรมป่าไม้เข้ามาสู่ตลาดการค้าคาร์บอนในปี ค.ศ. 2008 โดยมีความรับผิดชอบในการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าร้อยละ 25 ภายในปี ค.ศ. 2010 ส่วนภาคการเกษตรเข้าร่วมในโครงการในปี ค.ศ. 2015 โดยตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตของนิวซีแลนด์มีความเชื่อมโยงกับตลาดคาร์บอนเครดิตระหว่างประเทศด้วย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สหรัฐอเมริกา

จุดเริ่มต้นของตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตในสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2003 เมื่อรัฐนิวยอร์กได้บรรลุข้อตกลงกับอีก 9 รัฐทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศในการจัดตั้งตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตในกลุ่มผู้ผลิตไฟฟ้า หลังจากนั้นจึงมีการจัดตั้งโครงการที่เรียกว่า Regional Greenhouse Gas Initiative (RGGI) เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2009 ซึ่งโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของกลุ่มผู้ผลิตพลังงานไฟฟ้าลงร้อยละ 10 ภายในปี ค.ศ. 2018 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2009 อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2003 บริษัทต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาสามารถค้าขายคาร์บอนเครดิตตามความสมัครใจตามโครงการ Chicago Climate Exchange ได้ส่วนในปี ค.ศ. 2006 รัฐบาลของมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้ผ่านกฎหมายตลาดคาร์บอน โดยคณะกรรมการทรัพยากรทางอากาศของแคลิฟอร์เนีย (California Air Resources Board) ได้นำแนวทางดังกล่าวใช้ดำเนินการเมื่อเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 2011 การก่อตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งของระบบการซื้อขายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภูมิภาคผ่านทาง Western Climate Initiative (WCI) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาและจังหวัดของประเทศแคนาดา 3 จังหวัดคือ บริติชโคลัมเบีย ออนตาริโอและควิเบค

แคนาดา

ดังได้กล่าวในตอนต้นว่า ควิเบคได้เข้าร่วมโครงการ Western Climate Initiative (WCI) เมื่อเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2008 ซึ่งเป็นความร่วมมือกับมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา โดยควิเบคได้จัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตของตนเองในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2011 และทำการเชื่อมโยงตลาดคาร์บอนเครดิตกับตลาดของแคลิฟอร์เนียในปี ค.ศ. 2013 ตลาดคาร์บอนเครดิตของควิเบคถือเป็นตลาดคาร์บอนเครดิตแห่งแรกที่เกิดขึ้นในประเทศแคนาดา

ประเทศอื่น ๆ

นอกเหนือจากประเทศต่าง ๆ ที่มีการจัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตอย่างเป็นทางการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีความพยายามของอีกหลายประเทศที่จะลดปัญหาโลกร้อนด้วยการจัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตขึ้นมา เช่น ในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2012 ประเทศเม็กซิโกและเกาหลีใต้ได้ออกกฎหมายที่วางรากฐานสำหรับกลไกการจัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตในอนาคต ในขณะที่ในเดือน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กันยายน ปี ค.ศ. 2012 ประเทศไทยและเวียดนามได้ประกาศแผนในการเปิดตัวโครงการตลาดคาร์บอนเครดิตของตนเอง ส่วนสหภาพยุโรปเองก็บรรลุข้อตกลงในการช่วยเหลือเงินในการออกแบบและจัดทำโครงการตลาดคาร์บอนเครดิตในประเทศจีน โดยจะมีการเปิดโครงการนำร่องในจังหวัดและเมืองที่สำคัญของประเทศจีนจำนวน 7 แห่ง ในปี ค.ศ. 2013 โดยจะบังคับใช้กับอุตสาหกรรมการผลิตพลังงานไฟฟ้าและอุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานไฟฟ้าจำนวนมาก ในประเทศอินเดียกำหนดเริ่มโครงการตลาดคาร์บอนเครดิตในปี ค.ศ. 2014 ซึ่งครอบคลุม 8 ภาคอุตสาหกรรมซึ่งใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศอินเดียรวมกันประมาณร้อยละ 54 ในขณะที่ประเทศไต้หวันก็แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการจัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิตด้วยเช่นกัน

รูปแบบของอาชญากรรมการค้าคาร์บอนเครดิต

การค้าคาร์บอนเครดิตถือเป็นรูปแบบใหม่ของการดำเนินธุรกิจระหว่างรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ และเป็นการค้าขายระหว่างบริษัทเอกชนภายในประเทศ โดยช่องว่างของกฎหมายและความแตกต่างของกฎหมายของประเทศต่าง ๆ นำไปสู่การมีช่องทางในการก่ออาชญากรรมหลากหลายรูปแบบ ซึ่ง INTERPOL (2013) แบ่งประเภทของอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิตออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่

1. การหลอกลวงและควบคุมด้านการวัดเพื่อให้ได้คาร์บอนเครดิตเพิ่มขึ้น (Manipulating measurements to fraudulently claim additional carbon credits) เนื่องจากกลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism--CDM) ซึ่งเป็นกลไกที่กำหนดขึ้นภายใต้พิธีสารเกียวโตเพื่อช่วยให้ประเทศอุตสาหกรรมซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มภาคผนวกที่ 1 (Annex I countries) สามารถบรรลุพันธกรณีในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2555 ให้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี พ.ศ. 2533 ประมาณร้อยละ 5 โดยซื้อคาร์บอนเครดิตที่ได้จากการทำโครงการ CDM ในประเทศกลุ่มนอกภาคผนวกที่ 1 (Non-Annex I countries) ที่เรียกว่า Certified Emission Reduction (CERs) เพื่อนำไปหักลบปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศตนเอง (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน, 2557) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ที่หลอกลวง (Fraudsters) มีแนวทางในการจัดการกับการวัดปริมาณคาร์บอนเพื่อให้ได้คาร์บอนเครดิตเพิ่มขึ้น 2 วิธี ได้แก่ (1) การประมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เกิดขึ้นเกินความเป็นจริง และ (2) การอ้างว่าโครงการ CDM สามารถลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณที่มากกว่าความเป็นจริง ซึ่งกลุ่มผู้ทำการหลอกลวงมีวิธีการในการจัดการกับการวัดปริมาณก๊าซเรือนกระจกได้หลายแนวทาง โดยวิธีการที่พบมากที่สุดคือ การรายงานข้อมูลเท็จ ซึ่งผู้ทำการวัดปริมาณก๊าซเรือนกระจกอาจบิดเบือนการวิเคราะห์ด้วยการวัดตัวแปรเพียงบางส่วน การเลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูล และใช้สมมติฐานบางประการในการคำนวณปริมาณก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ตลอดจนหน่วยงานตรวจสอบกระบวนการเก็บข้อมูลขาดศักยภาพในการดำเนินการ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นหนทางในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานภายนอกทำหน้าที่ในการตรวจสอบโครงการของกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM) ก่อนที่โครงการจะได้รับคาร์บอนเครดิต ซึ่งองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการประเมินจะต้องได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น Designated Operational Entities (DOEs) จากคณะกรรมการบริหาร (Executive Board) ของกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM) แม้ว่าจะมีองค์กรที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประเมินดังกล่าวข้างต้น แต่ในทางปฏิบัติแล้วอาจมีการให้สินบนเพื่อทำการบิดเบือนผลของการประเมินให้เป็นที่น่าพอใจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากโครงการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองหรือผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจที่มีอำนาจ หน่วยงานหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ในการประเมินหรือตรวจสอบอาจได้รับแรงกดดันทางการเมืองหรือถูกเสนอสินบนให้บิดเบือนการวัดปริมาณคาร์บอนเพื่อเอื้อประโยชน์แก่นักการเมืองและกลุ่มธุรกิจดังกล่าว

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ความเป็นอิสระและผลประโยชน์ทับซ้อนของผู้ประเมิน (DOEs) เพราะการดำเนินการโครงการของ CDM นั้น นักพัฒนาโครงการจะเป็นผู้จ่ายค่าจ้างให้กับผู้ประเมินภายหลังจากที่โครงการได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหาร CDM (CDM Executive Board) ฉะนั้น ผู้ประเมินจึงมีแรงจูงใจในการผลักดันและอำนวยความสะดวกให้โครงการดังกล่าวได้รับการอนุมัติ ซึ่งขัดแย้งกับการที่ผู้ประเมินจะต้องประเมินโครงการนั้นด้วยความถูกต้องและมีความเที่ยงตรง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

นอกจากปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความยากในการจำแนกความแตกต่างระหว่างคาร์บอนเครดิตซึ่งมีแหล่งที่มาต่างกัน เช่น AAUs RMUs ERUs หรือ CERs ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), 2559)

AAUs (Assigned Allowance Units) หมายถึง ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ถูกกำหนดให้ปล่อยออกมาได้ของประเทศในภาคผนวกที่ 1 ที่เหลือหรือไม่ได้ใช้ก็สามารถนำมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนกันได้

RMUs (Removal Units) หมายถึง ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ได้จากการเอาก๊าซเรือนกระจกออกจากบรรยากาศ (การ กักเก็บและการดูดซับ) ซึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และการป่าไม้

ERUs (Emission Reduction Units from Joint Implementation Project) หมายถึง ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่โครงการลดก๊าซเรือนกระจกร่วมกัน (Joint Implementation: JI) สามารถลดได้

CERs (Certified Emission Reduction from Clean Development Mechanism Project) หมายถึง ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่โครงการ “กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism--CDM)” สามารถลดได้ และได้รับการรับรองจากคณะกรรมการบริหารโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM Executive Board—CDM EB)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้การตรวจสอบหรือแยกแยะความแตกต่างของแหล่งที่มาของคาร์บอนเครดิตเกิดจากการขาดองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบแหล่งที่มาของคาร์บอนเครดิต รวมถึงปัญหาการคอร์รัปชันที่นำไปสู่การซื้อโงปริมาณคาร์บอนเครดิต เช่น กรณีที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2008 และ 2009 ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ฟ้องดำเนินใบอนุญาตองค์กรอิสระด้านการบัญชี คาร์บอนจำนวน 2 บริษัทได้แก่ บริษัท Det Norske Veritas ของนอร์เวย์และบริษัท SGS ของสวิสเซอร์แลนด์ เนื่องจากถูกตรวจสอบพบว่า ทั้งสองบริษัทได้อนุมัติโครงการลดก๊าซเรือนกระจก โดยไม่ได้ทำการสำรวจพื้นที่ของโครงการอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังพบการกระทำที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานอีกหลายด้าน เช่น การจัดทำกรทบทวน โครงการแบบหลอก ๆ การขาดการเตรียมการและการฝึกอบรมที่เพียงพอให้กับเจ้าหน้าที่ประเมิน ส่งผลให้ขาดทักษะในการประเมิน ตลอดจนผู้ประเมินของบริษัทขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม องค์การสหประชาชาติ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พยายามที่จะเข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ประเมิน (DOEs) เพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาที่ตามมาคือ การตรวจสอบหาร่องรอยความบกพร่องของการดำเนินงานสามารถตรวจได้จากรายงานที่ผู้ประเมินเหล่านั้นรายงานขึ้นมา ซึ่งอาจเป็นการสร้างข้อมูลเท็จขึ้นมาได้ นอกจากนี้ บางโครงการเป็นโครงการที่ดำเนินอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทำให้ไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบสถานที่จริงได้ จากการตรวจสอบขององค์กรภาคเอกชน เช่น องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (The World Wildlife Fund International) สถาบันนิเวศวิทยาประยุกต์ (The Öko-Institut) และสถาบันคลังสมองแห่งเบอร์ลิน (a Berlin Think Tank) ในปี ค.ศ. 2009 รายงานว่า การตรวจสอบผู้ประเมินรายใหญ่จำนวน 5 ราย ด้วยการให้คะแนนตั้งแต่ F ถึง A พบว่า ไม่มีองค์กรประเมินใดได้คะแนนสูงกว่าระดับ D ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของผู้ประเมินที่ได้รับการรับรองที่จำเป็นต้องมีการเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน

2. การค้าคาร์บอนเครดิตที่ไม่ได้มีอยู่จริงหรือเป็นของบุคคลอื่น เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วคาร์บอนเครดิตเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน ทำให้สามารถแยกสิทธิในการถือครองคาร์บอนเครดิตออกจากโครงการต่าง ๆ ได้ ยกตัวอย่างเช่น โครงการปลูกต้นไม้หรือการปรับปรุงโรงงานเพื่อปรับปรุงให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง อาจดำเนินการ โดยบุคคลหรือบริษัท ในขณะที่บุคคลอื่นอาจได้รับสิทธิตามกฎหมายในการค้าคาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงมีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาการคอร์รัปชันเพิ่มขึ้นตามมา เนื่องจาก ไม่สามารถตรวจสอบหรือระบุตัวตนได้ว่าใครเป็นผู้ถือครองสิทธิในคาร์บอนเครดิตที่แท้จริงเพราะอยู่นอกเหนือการบันทึกข้อมูลของรัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องของการหลอกลวงซึ่งมีต้นตอสำคัญมาจากการคอร์รัปชันของรัฐบาลที่ปล่อยให้มีการใช้เอกสารปลอมในการจดทะเบียนเพื่อให้สามารถเข้ามาค้าคาร์บอนเครดิตในตลาดคาร์บอนเครดิต ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงตามมา 2 ประการได้แก่

(1) ความยากลำบากในการป้องกันเจ้าของสิทธิในคาร์บอนเครดิตในค้าคาร์บอนเครดิตซ้ำซ้อนให้กับผู้ซื้อ โดยอาศัยช่องว่างด้านอัตราแลกเปลี่ยน กฎหมายที่แตกต่างกัน รวมถึงการขาดการตรวจสอบที่เป็นมาตรฐาน

(2) ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำการหลอกลวงแอบอ้างสิทธิการเป็นเจ้าของคาร์บอนเครดิตที่ได้มาจากโครงการ CDM หรือโครงการ JI เจ้าหน้าที่ด้านการบังคับใช้กฎหมายในประเทศซึ่งเป็น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ที่ตั้งของโครงการนั้น จะไม่ให้ความใส่ใจกับคดีแบบนี้มากนัก เว้นแต่ว่ารัฐบาลในประเทศนั้น ๆ ให้ความสำคัญและมีการตรวจสอบอย่างจริงจัง

ตัวอย่างที่น่าสนใจในกรณีนี้คือ กรณีการค้าคาร์บอนเครดิตของรัฐบาลฮังการีจำนวน 2 ล้านคาร์บอนเครดิตในตลาดคาร์บอนของสหภาพยุโรป (EU-ETS) เมื่อปี ค.ศ. 2010 ซึ่งตลาดค้าคาร์บอนเครดิตของสหภาพยุโรปอนุญาตให้ฮังการีสามารถค้าคาร์บอนเครดิตในตลาดได้เนื่องจากประเทศฮังการีมีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในพิธีสารเกียวโต แต่ในตลาดคาร์บอนของสหภาพยุโรปมีการออกข้อบังคับห้ามมิให้นำคาร์บอนเครดิตที่ถูกใช้ไปแล้วภายในกลุ่มสหภาพยุโรปกลับมาขายซ้ำหรือนำรีไซเคิล (recycle) ในกรณีนี้ รัฐบาลฮังการีได้ขายคาร์บอนเครดิตให้กับบริษัท Hungarian Energy Power ซึ่งตามข้อกำหนดแล้วบริษัทดังกล่าวจะนำคาร์บอนเครดิตมาขายใหม่ในตลาดคาร์บอนของยุโรปได้อีก แต่บริษัทดังกล่าวได้ขายคาร์บอนเครดิตจำนวนดังกล่าวให้กับบริษัทการค้าของอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้ขายคาร์บอนเครดิตต่อให้กับบริษัทหนึ่งในฮ่องกง ต่อมาบริษัทของฮ่องกงได้ประกาศขายคาร์บอนเครดิตดังกล่าวในตลาดคาร์บอนของปารีส (BlueNext) ส่งผลให้ธนาคารและโบรกเกอร์หลายรายซื้อคาร์บอนเครดิตดังกล่าวโดยไม่รู้ว่ามีคาร์บอนเครดิตดังกล่าวได้เคยถูกนำมาใช้ในยุโรปแล้ว (Fortson & Leake, 2010) เมื่อพิจารณาในประเด็นความถูกต้องของการค้าคาร์บอนเครดิตถือได้ว่าเป็นการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เป็นสิ่งที่ผิดกฎของการค้าคาร์บอนเครดิตในตลาดคาร์บอนของสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม กรณีปัญหานี้ส่งผลให้เกิดความตระหนักในการควบคุม กำกับดูแล และการตรวจสอบการค้าคาร์บอนเครดิตระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

3. ข้อเรียกร้องเท็จหรือการทำให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมหรือทางการเงินของการลงทุนในตลาดคาร์บอน (False or misleading claims with respect to the environmental or financial benefits of carbon market investments) เนื่องจาก การค้าคาร์บอนเครดิตเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่และมีความซับซ้อน ในขณะที่ผู้ซื้อและผู้ขายคาร์บอนเครดิตเองก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าคาร์บอนเครดิตไม่ถ่องแท้ ส่งผลให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยกลุ่มบริษัทหรือองค์กรอาชญากรรมด้วยการโฆษณาหรือการให้คำแนะนำการลงทุนในตลาดคาร์บอนด้วยข้อมูลที่ผิดหรือทำให้เกิดความเข้าใจผิด เช่น กรณีของ Ponzi Scheme ซึ่งเป็นรูปแบบการลงทุน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ในสหรัฐอเมริกาที่มีการจ่ายผลตอบแทนที่สูงผิดปกติ ทำให้สามารถดึงดูดคนเข้ามาตกเป็นเหยื่อได้ โดยในปี ค.ศ. 2000 ผู้ค้าคาร์บอนเครดิตรายหนึ่งได้ใช้เอกสารใบแจ้งหนี้และเอกสารการขายปลอมเพื่อจัดตั้งบริษัทในลักษณะดังกล่าวและมีการดำเนินการในลักษณะของธุรกิจลูกโซ่ โดยการดึงดูดคนเข้ามาลงทุนและแสวงหาผู้ลงทุนรายใหม่เพื่อเอาเงินลงทุนดังกล่าวมาจ่ายให้กับผู้ลงทุนรายเดิมทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนไม่สามารถหาเงินมาจ่ายตอบแทนให้กับผู้ลงทุนโดยเฉพาะผู้ลงทุนรายใหม่ ๆ ได้ และในที่สุดแล้วบริษัทจึงเกิดล้มละลาย ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ลงทุนเป็นมูลค่าประมาณ 1,500 – 2,400 ล้านบาท และในปี ค.ศ. 2005 ผู้กระทำความผิดดังกล่าวถูกตัดสินว่ามีความผิดและรอลงอาญาเป็นเวลา 5 ปี

ส่วนอีกกรณีเกิดขึ้นในประเทศออสเตรเลียระหว่างปี ค.ศ. 2009-2010 ที่บริษัทการลงทุนแห่งหนึ่งทำการโฆษณาเกี่ยวกับการลงทุนในคาร์บอนเครดิต ด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นเท็จทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเกิดความเข้าใจผิด รวมถึงการกล่าวอ้างถึงผลตอบแทนจากการลงทุนที่สูงเกินความเป็นจริง ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่เหยื่อเป็นมูลค่าสูงถึงประมาณ 90 ล้านบาท ซึ่ง Schaper (2010) กล่าวว่า ตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตเป็นตลาดที่ลูกค้าไม่ได้เข้าใจข้อเสนอจากบริษัทผู้ค้าคาร์บอนเครดิตอย่างถ่องแท้ ในขณะที่กลุ่มธุรกิจเองก็หันมาจับกับสิ่งที่พวกเขาสามารถหรือไม่สามารถทำได้ ส่วนหน่วยงานทำหน้าที่กำกับดูแลต้องเผชิญกับปัญหาความคาดหวังของผู้บริโภคที่สอดคล้องกับข้อเสนอจากกลุ่มธุรกิจ ดังนั้น จึงทำให้คนตกเป็นเหยื่อได้ง่ายมากขึ้น

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้หลายประเทศให้ความสำคัญมากขึ้นเกี่ยวกับการหาแนวทางในการควบคุมและตรวจสอบการทำการตลาดที่ไม่เป็นธรรมและการหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิต เช่น คณะกรรมาธิการว่าด้วยการค้าแห่งสหพันธรัฐ (Federal Trade Commission--FTC) ของสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนวทางในการห้ามการค้าคาร์บอนเครดิตที่ไม่เป็นธรรมรวมถึงการหลอกลวงต่าง ๆ เพื่อให้บริษัทต่างๆ ปฏิบัติตามกฎหมายการค้าของสหพันธรัฐ (Federal Trade Commission Act) เป็นต้น

4. การอาศัยช่องว่างหรือจุดอ่อนของกฎหมายในการก่ออาชญากรรมทางการเงิน (Financial crime) การที่การค้าคาร์บอนเครดิตเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ ยังไม่มีกฎระเบียบในการควบคุมและตรวจสอบที่เข้มงวดมากนัก ในขณะที่คนซึ่งมีแนวโน้มการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เองก็ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอน กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิต ส่งผลให้กลุ่มอาชญากรคอปกขาวได้คืบคลานเข้ามาก่ออาชญากรรมในตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตเพิ่มมากขึ้น ด้วยการก่ออาชญากรรมทางการเงิน เช่น การฉ้อโกงหลักทรัพย์ (Securities fraud) การหลีกเลี่ยงภาษี (Tax evasion) และการฟอกเงิน (Money laundering) จากวิกฤติการณ์ด้านการเงินของโลกในปัจจุบัน ได้ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวในการควบคุมกลไกทางการตลาด เช่นเดียวกับความซับซ้อนของตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตที่ทำให้เกิดความยากลำบากในการควบคุมและกำกับดูแล นอกจากนี้ การที่ตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตเป็นตลาดที่เพิ่งเริ่มเจริญเติบโตหรืออยู่ในวัยเด็ก จึงมีโอกาสสูงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากกลุ่มอาชญากรรม ดังนั้น จึงเกิดความกังวลว่าจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินรูปแบบใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีมาตรการตรวจสอบอย่างเพียงพอ เพราะเจ้าหน้าที่ของภาครัฐหรือผู้ทำหน้าที่ในการควบคุมและกำกับดูแลมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความรู้ทางเทคนิคที่เกี่ยวข้อง

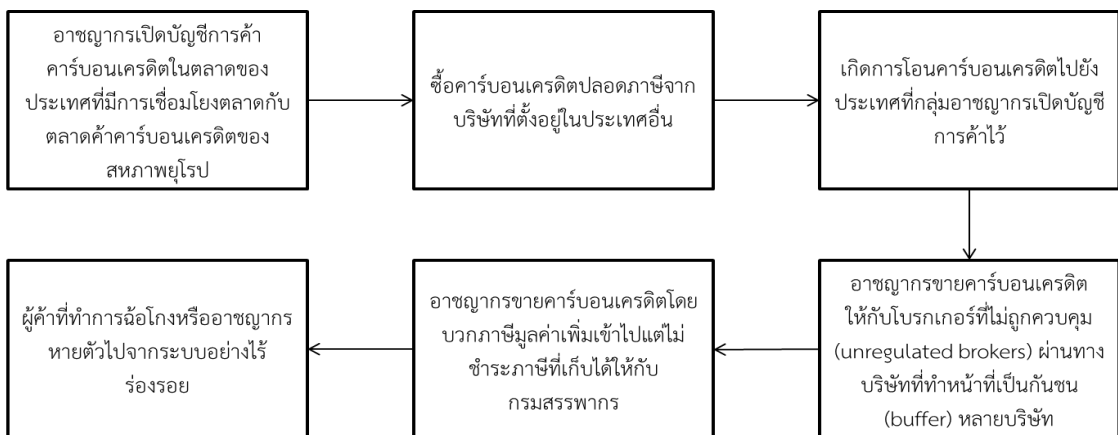
การค้าคาร์บอนเครดิตในอนาคตจะเกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของคาร์บอนเครดิตในประเทศหนึ่ง และถูกขายไปยังบุคคลหรือประเทศอื่นและทำการซื้อขายหลายครั้งก่อนตกไปถึงมือของเจ้าของคนสุดท้าย ยังมีจำนวนประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องกับการค้าขายคาร์บอนเครดิตมากขึ้น ยังทำให้ยากต่อการตรวจสอบตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนถึงปลายทางของคาร์บอนเครดิต ในทางกลับกันจะทำให้กลุ่มอาชญากรรมสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากช่องว่างของข้อกฎหมาย การควบคุมที่หละหลวม รวมถึงความแตกต่างทางกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้เพิ่มมากขึ้น

ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับการบังคับใช้กฎหมายก็คือ ข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายนอกอาณาเขตและขอบเขตอำนาจรับผิดชอบของรัฐ ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำความผิดจึงมีความยุ่งยากซับซ้อน อย่างไรก็ตาม องค์การตำรวจสากล (INTERPOL) ถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้ความช่วยเหลือหน่วยงานตำรวจของประเทศต่าง ๆ ในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิต ในหลาย ๆ กรณี พบว่า การก่ออาชญากรรมเริ่มขยายตัวมากขึ้นในประเทศที่ขาดการควบคุม กำกับ และติดตามเส้นทางการค้าคาร์บอนเครดิต รวมถึงประเทศที่กฎระเบียบต่าง ๆ มีความหละหลวม ดังนั้น นักธุรกิจและอาชญากรจึงเริ่มอพยพเข้าไปทำธุรกิจและก่อคดีอาชญากรรมในประเทศเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

5. การฉ้อโกงทางภาษี (Tax fraud) ปัญหาอาชญากรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการค้าคาร์บอนเครดิตคือ การฉ้อโกงทางภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฉ้อโกงภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ลักษณะของการฉ้อโกงจะดำเนินการโดยการซื้อคาร์บอนเครดิตจากประเทศที่ปลอดภาษี เช่น การซื้อคาร์บอนเครดิตระหว่างประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปด้วยกันเอง หลังจากนั้น จะทำการขายคาร์บอนเครดิตที่บวกภาษีมูลค่าเพิ่มเข้าไปให้กับบริษัทต่าง ๆ จำนวนหลายบริษัทซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลก ทำให้การติดตามหรือตรวจสอบหรือติดตามได้ยากกว่าภาษีมูลค่าเพิ่มขั้นสุดท้ายซึ่งเป็นของประเทศที่เป็นแหล่งเริ่มต้นของการขายคาร์บอนเครดิตและผู้นำเข้ารายแรก ในขณะที่คนส่งออกกลายเป็นบุคคลที่ได้ประโยชน์จากภาษีมูลค่าเพิ่มดังกล่าวไปเพราะไม่ได้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มมาตอนที่ซื้อคาร์บอนเครดิตในครั้งแรก ยกตัวอย่างเช่น บริษัท ก ในประเทศ A ขายคาร์บอนเครดิตให้กับบริษัท ข ในประเทศ B ซึ่งเป็นการค้าข้ามพรมแดน ทำให้คาร์บอนเครดิตเป็นสินค้าปลอดภาษี หลังจากนั้น บริษัท ข ได้ขายคาร์บอนเครดิตให้กับบริษัท ค ที่อยู่ในประเทศเดียวกัน ฉะนั้น บริษัท ค จะต้องชำระภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขายของบริษัท ข ซึ่งบริษัท ข ต้องรายงานการเสียภาษีดังกล่าวให้กับรัฐบาลทราบ ในกรณีนี้ การฉ้อโกงภาษีเกิดขึ้นเมื่อบริษัท ข ไม่ได้ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มเลย ซึ่งเป็นช่องทางการหาประโยชน์ของกลุ่มอาชญากรที่จะดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กระบวนการฉ้อโกงภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าคาร์บอนเครดิต

ที่มา. ปรับจาก INTERPOL (2013)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากลักษณะของการฉ้อโกงภาษีมูลค่าเพิ่มที่สามารถกระทำได้ง่ายและยากต่อการตรวจสอบเนื่องจากทุกกระบวนการดำเนินการผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด จึงดึงดูดให้กลุ่มอาชญากรหันมาทำอาชญากรรมประเภทนี้เพิ่มมากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2009 หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทำการตรวจสอบการค้าคาร์บอนเครดิตในตลาด BlueNext ของฝรั่งเศส และพบว่ากลุ่มอาชญากรรมที่ทำเป็นองค์กรได้กระทำการค้าคาร์บอนเครดิตในตลาดดังกล่าวเพื่อทำการฉ้อโกงภาษีจำนวนมหาศาล ในขณะที่สำนักงานตำรวจสหภาพยุโรป (EUROPOL) ประมาณการณ่ว่ากว่าร้อยละ 90 ของการค้าคาร์บอนเครดิตในบางประเทศเป็นการค้าเพื่อวัตถุประสงค์ในการฉ้อโกงภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งส่งผลให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ได้รับความเสียหายเป็นมูลค่าสูงถึง 5,000 ล้านยูโร ภายในระยะเวลาเพียง 18 เดือน (EUROPOL, 2009)

6. การฉ้อโกงการลงทุน (Securities fraud) การฉ้อโกงการลงทุนเป็นการหลอกลวงในตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตซึ่งถือเป็นการละเมิดกฎหมายหลักทรัพย์ เนื่องจากการทำให้นักลงทุนตัดสินใจซื้อหรือขายคาร์บอนเครดิตบนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นเท็จส่งผลให้นักลงทุนเหล่านั้นสูญเสียเงินไปจำนวนมหาศาล ลักษณะการฉ้อโกงแบบนี้จะดำเนินการโดยผู้ค้ารายใหญ่ที่เข้ามาควบคุมและกำหนดราคาของคาร์บอนเครดิต โดยผู้ค้ารายใหญ่จะแนะนำการซื้อการขายให้กับลูกค้าของตนในทางตรงกันข้ามกับการลงทุนค้าเครดิตคาร์บอนของตัวเอง ส่วนอีกวิธีหนึ่งในการผลักดันราคาคาร์บอนเครดิตให้สูงขึ้นก็คือ กลุ่มบริษัท ที่เผยแพร่ดัชนีสินค้าอุปโภคบริโภคที่ปรับการจัดทำดัชนีให้รวมคาร์บอนเครดิตมากขึ้น การปรับดัชนีดังกล่าวส่งผลให้เกิด อุปสงค์และการลงทุนในตลาดคาร์บอนเครดิตเพิ่มมากขึ้น และส่งผลให้ราคาของคาร์บอนเครดิตถีบตัวสูงขึ้น นอกจากนี้ผู้ค้ารายใหญ่ที่ทำการซื้อขายคาร์บอนเครดิตล่วงหน้าจะขายคาร์บอนเครดิตแล้วยังซื้อหรือประกอบธุรกิจเพื่อสร้างคาร์บอนเครดิตผ่านโครงการชดเชย (Offset project) และทำการแนะนำให้นักลงทุนซื้อคาร์บอนเครดิต เมื่อปริมาณความต้องการเพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดการขึ้นราคาของคาร์บอนเครดิต ซึ่งในที่สุดแล้วผู้ค้าเหล่านั้นจะได้ประโยชน์มากขึ้นจากการขายคาร์บอนเครดิตให้กับนักลงทุนนั่นเอง

7. การควบคุมราคาการซื้อขาย (Transfer mispricing or transfer pricing manipulation) ในทางปฏิบัติบริษัทที่ต้องการซื้อคาร์บอนเครดิตเพื่อชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของตนเอง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาจต้องลงทุนในตลาดการซื้อขายคาร์บอนเครดิตล่วงหน้า หรือในธุรกิจสร้างคาร์บอนเครดิต ซึ่งมีโอกาสที่บริษัทเหล่านี้จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการควบคุมราคาการโอน ซึ่งในที่นี่ หมายถึง การค้าคาร์บอนเครดิตในราคาที่ยอมรับระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเพื่อวัตถุประสงค์ในการหลีกเลี่ยงภาษี ในกรณีทั่วไปหากเป็นการซื้อขายระหว่างบริษัทที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน ทั้งสองบริษัทจะตกลงซื้อขายกันในราคาตลาดซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แต่ในกรณีที่ทั้งสองบริษัทมีความเกี่ยวข้องกันเช่นเป็นบริษัทแม่และบริษัทลูก หรือระหว่างบริษัทลูกด้วยกันเอง ผู้กระทำความผิดอาจทำการซื้อขายโดยระบุราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริงเมื่อเทียบกับราคาของตลาด ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเพื่อให้ตนเองเสียภาษีน้อยลง เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าจะรับมือกับราคาตลาดในแต่ละครั้งเนื่องจากเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองอย่างแท้จริงในตลาด ส่งผลให้บริษัทได้กำไรหรือประโยชน์จากการไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีในจำนวนที่ต่ำ ยกตัวอย่างเช่น บริษัทแม่คือบริษัท ก จำเป็นต้องซื้อคาร์บอนเครดิตเพื่อชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของตนเอง ดังนั้น จึงตั้งบริษัทลูกคือ บริษัท ข เพื่อลงทุนโครงการชดเชย (Offset project) ในประเทศแอฟริกาเพื่อสร้างหรือผลิตคาร์บอนเครดิต ซึ่งในการจัดตั้งบริษัทในครั้งแรกนั้นไม่ต้องเสียภาษี บริษัท ข จะขายคาร์บอนเครดิตให้กับบริษัทการค้าคาร์บอนเครดิต ค ในราคาที่ต่ำมาก ซึ่งต่อมาบริษัท ค จะขายคาร์บอนเครดิตให้กับบริษัทแม่คือบริษัท ก ในราคาที่สูงมาก ในกรณีนี้ บริษัท ข ที่ตั้งขึ้นในแอฟริกาได้ขายคาร์บอนเครดิตในราคาที่ยอมรับหรือปลอม ส่งผลให้บริษัท ข ได้ผลกำไรต่ำ ดังนั้น บริษัท ข จะไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีต่ำมากในทวีปแอฟริกา ในขณะที่เดียวกัน บริษัท ค ที่ขายคาร์บอนเครดิตในราคาที่สูงก็ไม่ต้องเสียภาษี เนื่องจากประเทศในแอฟริกาเป็นประเทศปลอดภาษี ทำให้ได้รับผลกำไรไปเต็มที่เพราะไม่ต้องเสียภาษี ทั้งนี้ การที่ประเทศในแถบแอฟริกาเป็นประเทศปลอดภาษี จึงดึงดูดนักลงทุนเข้าไปจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในประเทศเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ไม่ได้ดำเนินการธุรกิจอย่างจริงจัง เพื่อวัตถุประสงค์ในการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีและเพื่อผลกำไรสูงสุดของบริษัท ซึ่งปัญหาดังกล่าวกลายเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ จึงทำให้ OECD (2000) จัดทำรายชื่อประเทศที่ปลอดภาษี (Heaven tax) โดยพิจารณาจากเกณฑ์สำคัญหลายประการ เช่น การไม่จัดเก็บภาษีหรือจัดเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำ ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และไม่มีการค้าเนินธุรกิจอย่างจริงจังแต่เป็นเพียงการจดทะเบียนบริษัทเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

8. การฟอกเงิน (Money laundering) การฟอกเงิน หมายถึง การกระทำใด ๆ เพื่อปกปิดหรือปิดบังข้อมูลการได้รับเงินอย่างผิดกฎหมายเพื่อให้ดูเหมือนว่าแหล่งที่มาของเงินนั้นได้มาด้วยความบริสุทธิ์และถูกต้องตามกฎหมาย เงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายจะถูกนำมาฟอกโดยการอาศัยนิติบุคคลเพื่อปิดบังตัวตนเจ้าของเงินที่แท้จริง และจะมีการโอนไปทั่วโลกโดยใช้ตัวกลางและผู้ส่งเงิน การกระทำแบบนี้ส่งผลให้มีการนำเงินที่ผิดกฎหมายมาลงทุนในธุรกิจและระบบเศรษฐกิจที่ถูกกฎหมายนั่นเอง การฟอกเงินจะมีขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแรก เงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรม (โดยปกติจะเป็นรูปเงินสด) ถูกนำเข้าสู่ระบบการเงินโดยวิธีการบางอย่าง ขั้นที่สอง เป็นการทำธุรกรรมทางการเงินที่ซับซ้อนเพื่อลวงตาแหล่งที่มาของเงินผิดกฎหมาย และขั้นตอนสุดท้ายคือการใช้จ่ายเงินที่ผิดกฎหมายเหล่านี้เพื่อลงทุนในการแสวงหาความมั่งคั่ง (INTERPOL, 2010)

อาชญากรรมฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิตอาจเกิดขึ้นจากการที่กลุ่มอาชญากรนำเงินที่ผิดกฎหมายไปซื้อคาร์บอนเครดิตซึ่งถือว่าการนำเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมเข้ามาสู่ระบบทางการเงินที่มีความถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงินที่ทำให้เกิดความยากต่อการติดตาม เช่น การใช้จ่ายเงินสดซื้อคาร์บอนเครดิตผ่านนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ซึ่งจะถูกนำกลับมาขายอีกครั้ง โดยมีการซื้อขายที่ใช้ในการทำธุรกรรม ก่อนที่รายได้จะถูกถอนและฝากไว้ในสถาบันการเงิน ในปัจจุบัน ประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลกได้ใช้มาตรการด้านกฎหมายในการกำกับดูแลและการดำเนินงานต่อต้านการฟอกเงิน โดยมาตรการดังกล่าวมีการกำหนดให้สถาบันการเงินต้องรายงานพฤติกรรมที่ผิดปกติหรือน่าสงสัยซึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินต่อหน่วยงานทางการเงินการคลังของประเทศนั้น ๆ ซึ่งมาตรฐานสากลได้ถูกนำมาบังคับใช้กับสถาบันการเงินทุกแห่งรวมทั้งบุคคลที่ประกอบธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือตลาดการเงิน การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยน ดอกเบี้ยและดัชนีต่าง ๆ หลักทรัพย์ที่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ รวมถึงการซื้อขายล่วงหน้าสินค้าโภคภัณฑ์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ยังขาดความชัดเจนในการนำกฎระเบียบดังกล่าวมาใช้กับผู้ค้าคาร์บอนเครดิต เนื่องจากการค้าคาร์บอนเครดิตไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในกลุ่มของธุรกิจดังกล่าวข้างต้น ยิ่งไปกว่านั้น กฎหมายเกี่ยวกับการค้าคาร์บอนเครดิตของแต่ละประเทศก็ถูกกำหนดโดยตลาดการค้าคาร์บอน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เครดิตของประเทศตนเอง ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและยังไม่มี ความชัดเจนมากนัก ในบางประเทศ มีการใช้หลักเกณฑ์เพื่อลดความเสี่ยงไม่ให้ผู้ค้าคาร์บอนเครดิตได้รับความเสียหาย และยังเป็น การป้องกันปัญหาการฟอกเงินด้วย เช่น รัฐบาลประเทศออสเตรเลียได้ปรับปรุงกฎหมายป้องกันการ ฟอกเงินเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 โดยกำหนดอย่างชัดเจนให้ผู้ค้าและนายหน้าการค้า คาร์บอนเครดิตยอมรับมาตรการป้องกันการฟอกเงินและรายงานการทำธุรกรรมที่น่าสงสัยให้กับ หน่วยงานของภาครัฐ ในขณะที่สหภาพยุโรปกำหนดให้มีการดำเนินการต่อต้านการฟอกเงินใน ลักษณะเดียวกันกับบุคคลที่มีส่วนร่วมในการให้บริการด้านการลงทุน เช่น การซื้อขายตราสารทาง การเงินเกี่ยวกับตัวแปรสภาพภูมิอากาศและการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า ประเทศต่าง ๆ เริ่มมองเห็นปัญหาของการก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิตเพิ่ม มากขึ้นและพยายามหาแนวทางในการป้องกันปัญหาดังกล่าวอย่างเต็มความสามารถ

9. อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตและการแฮ็กคอมพิวเตอร์เพื่อขโมยคาร์บอนเครดิต (Internet crimes and computer hacking to steal carbon credits) ภายใต้กลไกของพิธีสารเกียวโต กำหนดให้มีการจดทะเบียนในระดับชาติเพื่อทำการตรวจสอบเครดิตคาร์บอนทั้งหมด การค้า คาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้นระหว่างบัญชีผู้ซื้อและผู้ขายที่จดทะเบียนไว้ ทำให้มีการโอนคาร์บอน เครดิตระหว่างบัญชีได้ ผู้จดทะเบียนแต่ละรายจะถูกเชื่อมโยงเข้ากับระบบบันทึกการทำธุรกรรม ระหว่างประเทศ (International transaction log) ซึ่งจะตรวจสอบการทำธุรกรรมของแต่ละบัญชีที่จด ทะเบียน อย่างไรก็ตาม ระบบอินเทอร์เน็ตก็มีจุดอ่อนในการรักษาความปลอดภัย ทำให้กลุ่มอาชญา กรสามารถเข้ามาแฮ็กข้อมูลเพื่อขโมยคาร์บอนเครดิตได้ แม้ว่าจะมีการระบุนหมายเลขซีเรียลของ คาร์บอนเครดิตที่ไม่ซ้ำกันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการติดตามคาร์บอนเครดิตที่ถูกขโมยไป แต่จุดอ่อน ที่ทำให้เกิดอาชญากรรมในลักษณะนี้ขึ้นคือ การซื้อขายคาร์บอนเครดิตในประเทศที่มีขอบเขต อำนาจศาลแตกต่างกันและมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน ตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตของ สหภาพยุโรปเองก็เสี่ยงต่อการถูกโจมตีทางไซเบอร์ เนื่องจากระบบรักษาความปลอดภัยของการจด ทะเบียนในบางประเทศซึ่งทำหน้าที่ในการจัดการบัญชีของบริษัทต่าง ๆ มีการกำกับดูแลอยู่ใน เกณฑ์ที่ไม่ดีนัก ไม่มีศูนย์กลางของตลาด ไม่มีสำนักหักบัญชีส่วนกลาง และไม่มีกฎหมายใดที่ กำหนดสถานะทางกฎหมายของคาร์บอนเครดิตไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการแฮ็ก

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อมูลเพื่อขโมยคาร์บอนเครดิต คณะกรรมาธิการยุโรปได้กำหนดมาตรฐานความปลอดภัยขั้นต่ำสำหรับทุกหน่วยงานระดับชาติและจะทำให้เป็นระบบเดียวในตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตของสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อของคาร์บอนเครดิตซึ่งถูกโจรกรรม ต้องใช้เวลาหลายปีในการฟ้องร้องเนื่องจากความแตกต่างทางด้านกฎหมายของแต่ละประเทศที่มีการซื้อขายคาร์บอนเครดิต

10. การฟิชซิง/การโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคล (Phishing/theft of personal information or identity theft) กลุ่มอาชญากรได้อาศัยตลาดการค้าคาร์บอนเครดิตเป็นช่องทางในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยการขโมยข้อมูลส่วนบุคคลจากลูกค้าและนักลงทุน เช่น ชื่อผู้ใช้ รหัสผ่าน และรายละเอียดของธนาคาร ซึ่งข้อมูลนี้สามารถนำมาใช้เพื่อโอนเงินหรือคาร์บอนเครดิตได้ โดยวิธีการหนึ่งที่กลุ่มอาชญากรนิยมใช้คือ ฟิชซิง ซึ่งกลุ่มอาชญากรจะสร้างเว็บไซต์ปลอมขึ้นซึ่งมีความคล้ายคลึงกับเว็บไซต์ของจริงมาก ทำให้ลูกค้าถูกหลอกให้ป้อนข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลทางการเงินและรหัสผ่านของบรรดาลูกค้าเหล่านั้นถูกขโมยไปได้ ซึ่งในปี ค.ศ. 2010 เจ้าหน้าที่ของเยอรมันได้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการโจรกรรมคาร์บอนเครดิตจำนวนมหาศาลด้วยการฟิชซิงบริษัทต่าง ๆ ทั่วยุโรป ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หลอกลวงขอให้ลงทะเบียนในระบบทะเบียนคาร์บอนแห่งชาติใหม่เนื่องจากมีปัญหาด้านความปลอดภัย โดยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวลิงก์ไปยังยังเว็บไซต์หลอกลวง เมื่อเหยื่อหรือบริษัทป้อนข้อมูลบัญชีของตน ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับรายละเอียดบัญชีของบริษัทหรือเหยื่อและนำข้อมูลเหล่านั้นไปทำการขโมยคาร์บอนเครดิต ด้วยการโอนไปยังบัญชีอื่น ๆ และทำการขายทันที จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดการขโมยคาร์บอนเครดิตจำนวน 250,000 หน่วย สร้างความเสียหายเป็นมูลค่าถึง 3.2 ล้านยูโร (Kirk, 2011)

คดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้หน่วยงานการค้าคาร์บอนเครดิตของเยอรมัน (The German Emissions Trading Authority) ระงับการค้าคาร์บอนเครดิตในตลาดและหลาย ๆ ประเทศก็ได้ดำเนินการตามเยอรมันด้วย ทำให้มีการระงับการค้าคาร์บอนเครดิตใน 9 ประเทศตามมา ซึ่งแม้ว่าจะมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันการโจรกรรมคาร์บอนเครดิตแต่ก็

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ไม่มีการบังคับให้ทุกประเทศต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความหลากหลายในบางประเทศจนกลายเป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มอาชญากรได้ง่ายขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การค้าคาร์บอนเครดิตถือเป็นปรากฏการณ์ที่ใหม่ ดังนั้น จึงมีความไม่ชัดเจนในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่แต่ละประเทศก็มีกฎหมายของตนเองซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่างกัน ส่งผลให้กลุ่มอาชญากรใช้จุดอ่อนและช่องว่างเหล่านี้ในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งรูปแบบของการก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าคาร์บอนเครดิต จะมีความหลากหลายและยากต่อการตรวจสอบการกระทำผิด เช่น การหลอกลวงและควบคุมด้านการวัดเพื่อให้ได้คาร์บอนเครดิตเพิ่มขึ้น การค้าคาร์บอนเครดิตที่ไม่ได้มีอยู่จริงหรือเป็นของบุคคลอื่น การอาศัยข้อเรียกร้องเท็จหรือการทำให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมหรือทางการเงินของการลงทุนในตลาดคาร์บอน การอาศัยช่องว่างหรือจุดอ่อนของกฎหมายในการก่ออาชญากรรมทางการเงิน การฉ้อโกงภาษี การฉ้อโกงการลงทุน การควบคุมราคาการซื้อขาย การฟอกเงิน และการก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตและการแฮ็กคอมพิวเตอร์เพื่อขโมยคาร์บอนเครดิต เป็นต้น อาชญากรรมที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเสียหายเป็นมูลค่ามหาศาลและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเกิดความแพร่หลายในการค้าคาร์บอนเครดิตในตลาดคาร์บอนเครดิตทั่วโลก

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีประสิทธิภาพและเป็นการหยุดยั้งกลุ่มอาชญากร จึงควรดำเนินการในหลาย ๆ ด้าน ด้านแรก คือ การเพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวในกลุ่มของผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยอาจมีการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ด้านที่สอง คือ การสร้างศักยภาพและความสามารถของหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการตลาดค้าคาร์บอนเครดิต ด้านที่สาม คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมายด้วยการออกแบบแนวทางการค้าคาร์บอนเครดิตและร่วมกันพิจารณาปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการค้าคาร์บอนเครดิต ด้านที่สี่ คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการประสานงานและการสื่อสารเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น ด้านที่ห้า คือ การปรับปรุงระบบความปลอดภัยทางอินเทอร์เน็ตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนหรือการซื้อขายคาร์บอนเครดิต เพื่อเป็นการป้องกันการแฮ็กคอมพิวเตอร์เพื่อขโมยข้อมูลส่วนบุคคล ด้านที่หก คือ การปรับปรุงความโปร่งใสในการทำธุรกรรมทางการเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนหรือการซื้อขายคาร์บอนเครดิต และด้านสุดท้ายคือ การกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดมาตรการด้านกระบวนการวัด วิธีการวัด และวิธีการคำนวณการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยจะต้องดำเนินการอย่างโปร่งใสและและสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งมีการใช้ตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ซึ่งการดำเนินการตามแนวทางที่เสนอแนะมาข้างต้นนี้จริงจริงจะช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี

รายการอ้างอิง

- นิรมล สุธรรมกิจ ฐิรี สิริสุนทร และ สุพฤติ ถาวรยุคิการต์. (2551). การศึกษากลไกที่ยืดหยุ่นของพิธีสารเกียวโต หลัง ค.ศ.2012 ที่มีนัยต่อการกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ภายในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รัตนสุดา ชลธาตุ. (2558). การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและแนวทางการแก้ไขปัญหา. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(2558), 416-431.
- สำนักนโยบายและแผน กระทรวงพลังงาน. (2559). พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จาก <http://www.eppo.go.th/index.php/th/plan-policy/climatechange/united nation/kyotocol-protocol/kyotocol-protocol>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สำนักบริหารกิจการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2555). EU ETS ตอนที่ 1: ระบบ EU ETS ของ
สหภาพยุโรป. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561 จาก

https://www.moc.go.th/images/Agencies_Information/Trade_Situation/Commercial_Bruxelles/121.pdf

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). (2557). โครงการลดก๊าซเรือนกระจก.
สืบค้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2561 จาก

<http://www.tgo.or.th/2015/thai/content.php?s1=12&s2=43>

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). (2559). ตลาดคาร์บอน. สืบค้นเมื่อวันที่
24 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://carbonmarket.tgo.or.th/>

The European Police Office (EUROPOL). (2009). Carbon Credit fraud causes more than 5 billion
euros damage for European Taxpayer. Retrieved 10 December 2018 from

<https://www.europol.europa.eu/content/press/carbon-credit-fraud-causes-more-5-billion-euros-damage-european-taxpayer-1265>

Fortson, D., & Leake, J. (2010). Hunt for 'rogue trader' over recycled carbon credits. THE
TIMES, March 21, 2010.

International Criminal Police Organization (INTERPOL). (2013). Guide to carbon trading crime.
Lyon, France: INTERPOL.

Kirk, J. (2011). E-mail scam steals €3 million in carbon credits. PCWORLD, February 4, 2011.

Sarachan, R.A. (2010). Climate change and white collar crime. Retrieved 15 December 2018
from http://www.ballardspahr.com/alertspublications/articles/~media/files/articles/2010-02-25_climatechangeandwhitecollarcrime.ashx

Thomson, J. (2010). ACCC takes aim at carbon cowboys after another green company taken to
court. SMART COMPANY, January 7, 2010.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทย สวีเดน และนอร์เวย์

Treatment of Criminal Victims in the Criminal Justice System: A Comparative Study between Thailand, Sweden, and Norway

ไวยพจน์ กุลาชัย (Waiphot Kulachai)¹

วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี (Vongphak Poopunsi)², ปฏิพล หอมยามเย็น (Patipol Homyamyen)³

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร., คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst.Prof.Pol.Lt.Col. Dr., Faculty of Political Science, Burapha University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Asst.Prof.Dr., Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

³ อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Lecturer, Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala

University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: waiphot@buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการชิ้นนี้มุ่งเน้นการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมระหว่างประเทศไทย และประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สวีเดนและนอร์เวย์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อแตกต่าง จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมของแต่ละประเทศ เพื่อนำแนวทางการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มาเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเหยื่อให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากลต่อไป ซึ่งในเนื้อหาของบทความจะนำเสนอหลักการพื้นฐานสากลด้านการปฏิบัติต่อเหยื่อเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาถึงมาตรฐานสากลที่ควรจะเป็น หลังจากนั้น จะทำการวิเคราะห์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เปรียบเทียบการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทย สวีเดนและนอร์เวย์ในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม หน่วยงานกำกับดูแลและระบบการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม แหล่งเงินสนับสนุนเหยื่ออาชญากรรม รูปแบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม กระบวนการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม เงื่อนไขการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ประเภทการช่วยเหลือและการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติต่อเหยื่อในส่วนท้ายของบทความด้วย

คำสำคัญ: การปฏิบัติต่อเหยื่อ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรม

Abstract

This article focuses on a comparative study of the treatment of crime victims between Thailand and developed countries, namely Sweden and Norway, in order to point out the differences, strengths, and weaknesses in the judicial process of each country. Some appropriate and feasible guidelines can be applied for the development of the Thai justice system associated with the treatment of criminal victims to meet the international standards. The content of the article will present the universal basic principles for treating criminal victims. After that, it will analyze and compare the treatment of criminal victims between Thailand, Sweden, and Norway on important issues; laws related to helping victims of crime; agencies that responsible for care and treatment of victims of crime, and assistant system; crime victim fund; patterns for helping criminal victims; crime victim support process; conditions for helping victims of crime; types of victim assistance and compensation. Suggestions and recommendations to solve the problems on treatment of criminal victims are proposed in the latter part of this article.

Keywords: treatment of criminal victim, criminal justice system, criminology, justice administration

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความนำ

ปัจจุบัน ปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทยได้ทวีความรุนแรงขึ้น โดยจากการรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) พบว่า ในปี พ.ศ. 2550 มีสถิติข้อมูลการรับแจ้งความคดีอาชญากรรมกลุ่มที่เกิดขึ้นมาก 3 ประเภท ได้แก่ อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคดีชีวิต ร่างกายและเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และคดียาเสพติดจำนวน 254,290 คดี โดยเป็นคดียาเสพติดมากที่สุดคือ 141,820 คดี รองลงมาได้แก่ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (73,022 คดี) และคดีชีวิต ร่างกายและเพศ (39,448) ตามลำดับ ในขณะที่ปี พ.ศ. 2560 มีคดีอาชญากรรมทั้ง 3 รวมกันสูงถึง 354,288 คดี หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.32 โดยส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นหลัก (279,509 คดี) ซึ่งคดียาเสพติดมีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2550 ถึงร้อยละ 97.09 ส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคดีชีวิต ร่างกายและเพศมีจำนวนลดลง โดยอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินมีจำนวนลดลงร้อยละ 22.65 ในขณะที่อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคดีชีวิต ร่างกายและเพศมีจำนวนลดลงร้อยละ 53.61 เมื่อเทียบสถิติในช่วงเวลาเดียวกัน

การเพิ่มขึ้นของคดีอาชญากรรมในภาพรวมของประเทศส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมของไทยต้องประสบกับปัญหาหลากหลายประการ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลย ส่วนสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะไม่ได้รับการกล่าวถึงมากนัก และในบางครั้งอาจถูกละเลยหรือเพิกเฉยด้วยซ้ำไป กล่าวคือ ผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งเป็นผู้ถูกระทำหรือถูกละเมิดสิทธิ และเป็นส่วนสำคัญของการเริ่มต้นการดำเนินคดีอาญา ไม่ค่อยได้รับการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐและองค์กรต่าง ๆ เท่าที่ควร ทั้งนี้บุคคลเหล่านี้มีสิทธิที่ควรจะได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมายและตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยทั่วไป ในขณะที่กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2544) กล่าวว่า ปัญหาในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรมไทย เกิดจากการปฏิบัติโดยไม่ชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม ที่มีการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยปรากฏปัญหาในหลากหลายรูปแบบ เช่น การคุกคามสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา การละเลยไม่คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย และพยานเท่าที่ควร รวมถึงการเลือกปฏิบัติ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่าปัญหาการละเลยไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่เป็นประจำในปัจจุบัน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของเหยื่ออาชญากรรมในขั้นตอนของกระบวนการสืบสวนสอบสวนกรณีคดีที่เกี่ยวข้องกับการข่มขืนที่ผู้เสียหายต้องเล่าเหตุการณ์ที่ตนประสบให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการได้รับฟัง โดยตามความเห็นของ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2544) ถือว่าเป็นการ “ข่มขืนซ้ำ” โดยกระบวนการยุติธรรม

แม้ว่าประเทศไทยจะมีแนวทางการปฏิบัติต่อเหยื่อโดยยึดถือแนวปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 หลักการขั้นพื้นฐานว่าด้วยสิทธิการเยียวยาและชดเชยเหยื่อที่ถูกละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศขั้นรุนแรง ค.ศ. 2006 และประมวลกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ (ธรรมนูญกรุงโรม) แต่ในทางปฏิบัติแล้วยังไม่มีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากนัก ทั้งนี้ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งทัศนคติต่อเหยื่ออาชญากรรมของเจ้าหน้าที่รัฐยังคงมุมมองเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งแตกต่างจากการดำเนินงานของประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย

บทความชิ้นนี้จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมระหว่างประเทศไทย และประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สวีเดนและนอร์เวย์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อแตกต่าง จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมของแต่ละประเทศ เพื่อนำแนวทางการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มาเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเหยื่อให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากลต่อไป ซึ่งในเนื้อหาของบทความจะนำเสนอหลักการพื้นฐานสากลด้านการปฏิบัติต่อเหยื่อเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาถึงมาตรฐานสากลที่ควรจะเป็น หลังจากนั้น จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทย สวีเดนและนอร์เวย์ในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม หน่วยงานกำกับดูแลและระบบการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม แหล่งเงินสนับสนุนเหยื่ออาชญากรรม รูปแบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม กระบวนการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม เงื่อนไขการช่วยเหลือเหยื่อ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาชญากรรม ประเภทการช่วยเหลือและการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนการเสนอแนะ
แนวทางในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติต่อเหยื่อให้เข้าสู่เข็ญรอมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดย
อาศัยข้อมูลพื้นฐานจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาเป็นแนวทางในการพิจารณาเป็นสำคัญ

หลักการพื้นฐานสากลด้านการปฏิบัติต่อเหยื่อ

หลักการพื้นฐานด้านการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับ ปฏิญญาว่าด้วย
หลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ. 1985
หลักการขั้นพื้นฐานว่าด้วยสิทธิการเยียวยาและชดเชยเหยื่อที่ถูกละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชน
ระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศขั้นรุนแรง ค.ศ. 2006 และประมวล
กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ(ธรรมนูญกรุงโรม) ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

ปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้อำนาจโดยมิ ชอบ ค.ศ. 1985

ปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้
อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ. 1985 เป็นปฏิญญาสากลที่เน้นและให้ความสำคัญใน 4 ประเด็นหลักได้แก่
การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (access of victims to justice
and fair treatment) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด (restitution) การได้รับการ
ชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (compensation) และการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม
(assistance)

ประเด็นแรก การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (access
of victims to justice and fair treatment) ซึ่งตามหลักการนี้จะกล่าวถึงสิ่งที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อ
อาชญากรรมควรได้รับการปกป้องและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยมีแนวทางการ
ดำเนินงาน 4 ลักษณะ ได้แก่ (1) ผู้เสียหายควรได้รับการปฏิบัติด้วยความรู้สึกเมตตา (Compassion)
และเคารพถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (dignity) มีสิทธิในการเข้าถึงกลไกของกระบวนการยุติธรรม
และได้รับการเยียวยาความเสียหาย (harm) ที่ได้รับ เพื่อเป็นการบรรเทาความเจ็บปวดที่ผู้เสียหาย
ได้รับจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (2) ต้องมีกลไกตุลาการและกลไกการบริหาร ในการ
ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้เหยื่อสามารถได้รับการเยียวยาเสียหาย (redress) ผ่านการดำเนินการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วยความรวดเร็ว (expeditious) เป็นธรรม (fair) เสียค่าใช้จ่ายที่ไม่แพง (inexpensive) และสามารถเข้าถึงได้ (accessible) อีกทั้งเหยื่อควรได้รับการแจ้ง (informed) ให้ได้รับทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาผ่านกลไกเหล่านั้น (3) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายและควรอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหาย และ (4) ควรมีกลไกในการระงับข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการ รวมถึงการไกล่เกลี่ยอนุญาโตตุลาการและความยุติธรรมตามจารีตประเพณีท้องถิ่น โดยควรใช้กลไกเหล่านี้ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และเป็นการเยียวยาแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา

ประเด็นที่สอง การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด (restitution) การชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยผู้กระทำผิดถือเป็นหนทางที่ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิด และเป็นแนวทางที่สร้างสรรค์ของสังคมในการควบคุมผู้กระทำผิดให้ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ในขณะเดียวกัน ก็เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายได้รับการฟื้นฟู ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิดกลายเป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการอำนวยความสะดวก และถือเป็นเครื่องมือในการสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิดให้กลับคืนมาเช่นเดิม นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ได้กระทำต่อผู้เสียหายในคดีอาญา ตลอดจนเป็นการรับผิดชอบต่อสังคมอีกทางหนึ่งด้วย ด้วยเหตุนี้ หลาย ๆ ประเทศจึงนำเอาหลักการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน รวมถึงนำไปใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีอาญา เช่น การพักการลงโทษ การรอกการลงโทษ และการระงับข้อพิพาทในทางอาญาอย่างไม่เป็นทางการ เป็นต้น

ประเด็นที่สาม การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (compensation) รัฐในฐานะที่ต้องดูแลพลเมืองของประเทศจึงจำเป็นต้องชดเชยความเสียหายให้กับเหยื่ออาชญากรรม เนื่องจากรัฐไม่สามารถปกป้องพลเมืองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเมื่อผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาจากผู้กระทำผิดหรือโดยวิธีการอื่นใด รัฐจำเป็นต้องจัดให้มีการชดเชยทางการเงินแก่ผู้เสียหาย (สุภกิจ เจริญเวช, 2553) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในคดีอาญาจะมีการชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงิน ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่มีความสำคัญอันดับต้น ๆ ในกระบวนการช่วยเหลือ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เหยื่ออาชญากรรมที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งตามหลักการเยียวยาและการชดใช้ความเสียหาย มีเป้าหมายหลัก 2 ประการ คือ การระลึกถึงเหยื่อที่ได้รับความเสียหายในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ อย่างเท่าเทียมกัน และเพื่อให้เหยื่อในคดีอาญาสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ (Greiff, 2012) ฉะนั้น กระบวนการเยียวยาจะต้องมีการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบ โดยจะต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเป็นสำคัญ (นิถมน รัตนะรัต, 2558) ซึ่งลักษณะเด่นของการชดเชยความเสียหาย โดยรัฐคือ จะมีการชดเชยความเสียหายแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อโดยไม่จำเป็นต้องมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้หรือต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อชดใช้ความเสียหาย

ประเด็นที่สี่ การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม (assistance) การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถือเป็นการช่วยเหลือทางด้านจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของผู้เสียหาย การเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การได้รับการชดเชยความเสียหาย และการช่วยเหลือปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งการช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมตามหลักการนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า (1) เหยื่อต้องได้รับสิ่งของที่จำเป็น ได้รับการรักษาพยาบาล การช่วยเหลือทางด้าน สุขภาพจิต และทางสังคมจากอาสาสมัคร ชุมชน และวิธีการของท้องถิ่น (2) เหยื่อต้องได้รับการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการสาธารณสุข บริการทางสังคมและการบริการอื่นซึ่งจัดไว้ให้ (3) ดำรวจ บุคลากรด้านกระบวนการยุติธรรม บุคลากรด้านการสาธารณสุข บุคลากรด้านบริการสังคม และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อตอบสนองความต้องการของเหยื่อและต้องได้รับการแนะนำเพื่อให้แน่ใจว่าเหยื่อจะได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมและรวดเร็ว และ (4) ในการจัดให้บริการและช่วยเหลือแก่เหยื่อ ควรมุ่งให้ความสนใจต่อบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพราะเหตุว่าได้รับความทุกข์ทรมานจากลักษณะของความเสียหาย หรือเพราะเหตุจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หลักการพื้นฐานว่าด้วยสิทธิการเยียวยาและชดเชยเหยื่อที่ถูกละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศขั้นรุนแรง ค.ศ. 2006

หลักการพื้นฐานว่าด้วยสิทธิการเยียวยาและชดเชยเหยื่อที่ถูกละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศขั้นรุนแรง ค.ศ. 2006 มีการกำหนดพันธกรณีของรัฐหรือประเทศต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ การดำเนินการสืบสวนการละเมิดที่เกิดขึ้นให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ และการรับรองการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของเหยื่อและการให้การชดเชยอย่างเป็นธรรม นอกเหนือจากพันธกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว หลักการพื้นฐานฯ ยังมีการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศโดยคำนึงถึงการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความปลอดภัยในชีวิต จิตใจ ร่างกาย ทรัพย์สิน และความเป็นส่วนบุคคล ยิ่งไปกว่านั้น หลักการพื้นฐานฯ ยังได้กำหนดบทบาทของรัฐในการที่จะต้องรับผิดชอบการชดเชยค่าเสียหายให้กับเหยื่ออาชญากรรมเพื่อรองรับปัญหาที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถชดเชยค่าเสียหายให้กับเหยื่อได้ทั้งหมด และยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ครอบคลุมถึงความเสียหายทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และค่าเสียหายโอกาสในด้านต่าง ๆ เช่น ค่าเสียโอกาสในการทำมาหาได้ ค่าเสียโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน ค่าเสียโอกาสในการสูญเสียรายได้ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินคดี และค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

ประมวลกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ (ธรรมนูญกรุงโรม)

ประมวลกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ (ธรรมนูญกรุงโรม) มีการวางหลักการการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่อที่มีความเป็นมาตรฐานสูง โดยแบ่งเป็น (1) ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมของเหยื่อ (victim's participation) อาทิ การคัดค้านอำนาจการพิจารณาของศาล ให้โอกาสเหยื่อในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครอง การรับทราบขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม (2) ด้านการคุ้มครองพยาน (witness protection) อาทิ การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยด้านร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน ตลอดจนข้อมูลส่วนบุคคลโดยคำนึงถึงสถานะของเหยื่อเป็นสำคัญ และ (3) ด้านการช่วยเหลือเยียวยาเหยื่อ (financial assistance) โดยตามประมวลกฎหมาย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อาญาระหว่างประเทศมีการกำหนดการคุ้มครองดูแลเหยื่ออาชญากรรมไว้ใน มาตรา 75 ที่มีการกำหนดมาตรการสำหรับการชดเชยเหยื่อ ได้แก่ ค่าชดเชยจากผู้กระทำผิด (restitution) ค่าชดเชยจากรัฐ (compensation) และการบำบัดฟื้นฟู (rehabilitation) ส่วนในมาตรา 79 มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนเยียวยาสำหรับผู้เสียหายและครอบครัวผู้เสียหายโดยมีรายได้มาจากการชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำผิดหรือจากทรัพย์สินที่ยึดมาจากผู้กระทำผิด (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

แม้ว่าประเทศไทยจะลงนามธรรมนูญกรุงโรมเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2543 แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน ดังนั้น จึงถือว่ายังไม่ได้เป็นภาคีของธรรมนูญกรุงโรม ด้วยเหตุนี้ไทยจึงไม่ได้มีพันธกรณีที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ หรือธรรมนูญกรุงโรม ซึ่งเหตุผลประการหนึ่งที่ไทยยังไม่ให้สัตยาบันเนื่องจากมีประเด็นที่มีความอ่อนไหวอันเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ (วรางคณา อุ้ยนอก, 2555) โดยหากไทยต้องการเป็นภาคี จำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายอาญาที่จะต้องมีการกำหนดฐานความผิดให้ครอบคลุมความผิดที่เป็นอาชญากรรม 4 ประเภทที่ระบุในธรรมนูญกรุงโรม รวมทั้งจะต้องกำหนดบทลงโทษอีกด้วย นอกจากนี้ จะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. 2527 และพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมนูญกรุงโรม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ พ.ศ. 2545

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ได้กำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมไว้ในมาตราที่สำคัญ ได้แก่

มาตรา ๒๕ มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการที่บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ข่อมมีสิทธิในการได้รับการเยียวยาหรือได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ดังข้อความที่ระบุไว้ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถขบถบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” รวมถึง “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ข่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๕๓ ระบุว่า “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด” ดังนั้น เมื่อมีการบัญญัติในกฎหมายว่ารัฐมีหน้าที่ในการเยียวยาหรือให้การช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ รัฐจะต้องทำการบังคับใช้กฎหมายนั้นอย่างเคร่งครัด และจะต้องดำเนินการให้การช่วยเหลือแก่ผู้ได้รับผลกระทบตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

มาตรา ๖๘ ระบุว่า “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ

เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร” รวมถึง “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงตลอดถึงการจัดหาทนายความให้” ในมาตรานี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาครัฐมีหน้าที่ในการทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ซึ่งการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหมายถึงความรวมถึง การเข้าถึงการได้รับการช่วยเหลือ ชาติใช้ หรือเยียวยาจากภาครัฐ ที่เหยื่อหรือผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจะต้องได้รับตามกฎหมาย ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่เหยื่อควรได้รับ รวมถึงต้องอำนวยความสะดวกแก่เหยื่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐให้น้อยที่สุด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

มาตรา ๒๕๘ กล่าวถึงแนวทางการดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลสำเร็จ โดยแนวทางดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมของประเทศด้วย โดยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมสอดคล้องกับข้อความตอนหนึ่งที่ระบุว่า “ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม” ซึ่งนัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมก็จะมีลักษณะคล้ายกันกับที่ระบุไว้ในมาตรา 68 ที่กล่าวไว้ในตอนต้น

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยมีหลักการสำคัญคือ การให้ความช่วยเหลือของรัฐแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดทางอาญาของผู้อื่น โดยที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นและไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น นอกจากนั้น ยังรวมถึงการจ่ายค่าทดแทนแก่บุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังในการพิจารณาคดี และมีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด โดยการจ่ายค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายแบ่งเป็น 2 กรณี ได้แก่ (1) ค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาและค่าทดแทน และ (2) ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2556)

สำหรับหลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาประกอบด้วย การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายความผิด ที่กระทำต่อผู้เสียหายซึ่งทำให้ผู้เสียหายอาจรับค่าตอบแทนได้ตามมาตรา 17 ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 276 ถึงมาตรา 287 ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต มาตรา 288 ถึง มาตรา 294 หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295 ถึงมาตรา 300

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก มาตรา 301 ถึงมาตรา 305 หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย คนเจ็บ หรือคนชรา มาตรา 306 ถึง มาตรา 308 ความผิดเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทตาม มาตรา 291 และมาตรา 300 รวมถึงกรณีการกระทำโดยประมาทซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าชดเชยและเยียวยาจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ด้วยการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายเป็นไปตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ประกอบกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ พ.ศ. 2546 ข้อ 3 เป็นต้น

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 กำหนดสิทธิต่าง ๆ สำหรับพยานซึ่งครอบคลุมพยานที่มีสถานะเป็นเหยื่อ ได้แก่ (1) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยเมื่อถูกคุกคามในฐานะพยานในคดีอาญารวมถึงผู้ใกล้ชิดของพยานในคดีอาญา (2) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม (3) สิทธิที่จะได้รับเงินค่าตอบแทนจากการมาให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวนหรือเบิกความต่อศาล (4) สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง ทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการเป็นพยานในคดีอาญาและ (5) สิทธิที่จะได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546) ซึ่งมีการกำหนดรายละเอียดไว้ในมาตรา 15 ที่ว่า “ในกรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานหรือสามีภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน เพราะมีการกระทำผิดอาญาโดยเจตนาเนื่องจากการที่พยานจะมาหรือได้มาเป็นพยาน บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร” โดย “ค่าตอบแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง”

อนึ่ง ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2547 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ได้กำหนดประเภทของการจ่ายค่าตอบแทนข้างต้น ประกอบด้วย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ค่าตอบแทนการเดินทางมาเป็นพยาน ค่าตอบแทนเพื่อความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเป็นพยาน โดยการกำหนดค่าตอบแทนจะคำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำผิดและสภาพความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยมีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477

ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มีการกำหนดคำนิยามของ “ผู้เสียหาย” ไว้ในมาตรา 2(4) ว่าหมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดประเภทของผู้เสียหายออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางตรง คือ ได้รับความเสียหายจากการที่บุคคลอื่นกระทำผิดทำให้ได้รับความเสียหายทางอาญาอันเป็นความผิดต่อแผ่นดิน และ (2) บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางอ้อม คือ สามีโดยชอบของผู้เสียหายที่เป็นหญิง ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีภรรยาหรือผู้แทนของนิติบุคคล หรือผู้แทนเฉพาะคดีที่ศาลตั้งมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์หรือผู้วิกลจริต ทั้งนี้ จะพิจารณาจากความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเป็นหลัก (ราชกิจจานุเบกษา, 2548) จากการศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ทำให้เกิดความชัดเจนว่าเหยื่อหรือผู้เสียหายจากคดีอาญาที่จะได้รับการเยียวยา ชดเชยหรือช่วยเหลือมีลักษณะอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในทางปฏิบัติมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องตีความให้ยุ่งยาก

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมตามมาตรา 5 ที่ระบุว่า “ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมเรียกว่า “กองทุนยุติธรรม” มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การดูแลเมตตาสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน” (สำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2558) โดยที่มาของแหล่งเงินทุนมาจากเงินอุดหนุนหรือ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เงินงบประมาณจากภาครัฐ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับตามคาพิพากษาในคดีแพ่งและคดีอาญาผู้บริจาค เป็นต้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมเพื่อดำเนินงานธุรการ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อาทิ การรับคำขอเพื่อขอรับความช่วยเหลือ การพัฒนาระบบ รูปแบบของการให้บริการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน และกำหนดให้มีคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมที่มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางดำเนินงานของกองทุน กำกับดูแล ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ตลอดจนออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน

การขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนดังกล่าวข้างต้นมีการกำหนดไว้ในมาตรา 26 “บุคคลอาจขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนในการดำเนินคดี การขอลดหย่อนชั่วคราว การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน” ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดที่ปรากฏในระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 มีการระบุถึงบุคคล “ผู้ขอรับความช่วยเหลือ” ไว้ว่าหมายถึง “ผู้ขอรับความช่วยเหลือในการดำเนินคดีในราชอาณาจักร ทั้งการยื่นคำร้อง ฟ้องคดี ดำเนินคดี ต่อสู้คดี บังคับคดี และการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง” พบว่า ไม่มีการระบุเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อในคดีอาญาแต่อย่างใด

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ พ.ศ. 2545

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ พ.ศ. 2545 (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) ข้อ 1 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมไว้ ดังนี้คือ (1) การดำเนินการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (2) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อทำประโยชน์ในการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (3) การเสนอแนะปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายหรือข้อบังคับตลอดจนมาตรการในการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา และ (4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา นอกจากนี้ กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คำตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ในการรับคำขอรับคำตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายและให้ความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณา คำตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นหรือบุคคลใด ๆ เพื่อขอทราบข้อเท็จจริงหรือความเห็นเกี่ยวกับการจ่ายคำตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่าย รวมถึงเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจ่ายคำตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่าย

ประเทศสวีเดน

สวีเดนมีกฎหมายสำคัญที่ให้การรองรับหรือเกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติสวัสดิการสังคม ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2001 (Social Services Act 2001) และกฎหมายเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim in Focus) ทั้งนี้ สวีเดนได้ออกพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคมครั้งแรกในปี ค.ศ. 1982 ภายหลังจากที่มีความพยายามในการรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมซึ่งแต่ละเทศบาลต่างก็มีกฎหมายเป็นของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อรวมกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมให้เป็นฉบับเดียวที่บังคับใช้ทั่วประเทศ (Gallo & Hallander, 2009) โดยตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เทศบาลต่าง ๆ มีหน้าที่ในการดำเนินการด้านสวัสดิการสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ (Åström, 1988) ต่อมาได้มีการปรับปรุงและแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้มีความทันสมัยมากขึ้นในปี ค.ศ. 2001 ซึ่งตามพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคม ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2001 มีการกำหนดไว้ในหมวดที่ 5 มาตรา 11 ว่า คณะกรรมการสวัสดิการสังคมควรมีบทบาทในการช่วยเหลือและสนับสนุนบุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับสตรี ทั้งนี้ เพื่อให้สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวได้รับการแก้ไข (Ministry of Health and Social Welfare, 2005) โดย Lindgren (2004) แสดงความเห็นว่าการปฏิรูปพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเป็นการริเริ่มครั้งแรกในประเทศสวีเดนในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในคาบสมุทรสแกนดิเนเวียยังไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด ซึ่งข้อกำหนดตามหมวดที่ 5 มาตรา 11 ถือเป็นเรื่องสำคัญในการยกระดับความคาดหวังว่าการให้บริการสวัสดิการทางสังคมจะเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในการดำเนินการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ต่อมาเมื่อ ปี ค.ศ. 2006 ได้มีการแก้ไขหมวดที่ 5 มาตรา 11 โดยเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับการให้การช่วยเหลือแก่เด็กซึ่งเป็นพยานในคดีอาชญากรรม ความรุนแรงในครอบครัวและการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวด้วย (Gallo & Hallander, 2009)

สำหรับกฎหมายเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim in Focus) ถือว่าเป็นกฎหมายที่มีนวัตกรรมการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นการรับรองการเข้าถึงข้อมูลสำหรับผู้เสียหาย (increased information to crime victims) การจัดให้มีบุคคลที่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย (assigned support person) การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Fund) และกระบวนการที่สะดวกต่อการขอรับค่าชดเชย (simplified procedures) โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวมีบทบาทสำคัญต่อการก่อตั้งหน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation and Support Authority) และแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรมจะกล่าวถึงในประเด็นถัดไป

ประเทศนอร์เวย์

นอร์เวย์มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรง ฉบับแก้ไข ค.ศ. 2001 (Compensation for Victims of Violent Crime Act) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐช่วยเหลือผู้เสียหายที่ถูกละเมิดในทางอาญา ตลอดจนระบุหลักเกณฑ์เงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือภายใต้การดูแลของกระทรวงยุติธรรม ดังนั้นจึงทำให้เกิดโครงการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation Program) ขึ้นมา ทั้งนี้ มีหน่วยงานชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรม (the Norwegian Criminal Injuries Compensation Authority) ทำหน้าที่หลักในการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ตั้งแต่การพิจารณาคำร้องของผู้เสียหายและพิจารณาคำขอเพื่อยื่นอุทธรณ์ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่พอใจผลการพิจารณา คณะกรรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Compensation Board for Victims of Violent Crime) นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานด้านพลเรือน (Norwegian Civil Affairs Authority) ทำหน้าที่เลขานุการให้กับคณะกรรมการฯ ตลอดจนรับฟอรัม เตรียมคำร้องและดำเนินการเกี่ยวข้องกับคำร้อง พระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นได้รับการแก้ไขจำนวนหลายครั้งในปี ค.ศ. 2008 ค.ศ. 2009 และ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ค.ศ. 2011 ตามลำดับ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมจึงขึ้นอยู่กับว่าคดีที่เกิดขึ้นกับเหยื่อนั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด (The Criminal Injuries Compensation Authority, 2012)

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย จะเห็นว่าให้ความสำคัญกับผู้ต้องหาหรือจำเลยมากกว่าการให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนั้น ยังมุ่งคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลัก ด้วยการให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยมากขึ้นในเกือบทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เริ่มตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณาพิพากษาคดี ในขณะที่ประเทศสวีเดนและนอร์เวย์จะให้ความสำคัญกับความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งสิ่งที่จะต้องเป็นนั่นควรมีการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายให้เท่าเทียมหรือมากกว่าสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายอยู่บ้าง เช่น สิทธิในการเรียกร้องทรัพย์สินหรือความเสียหายที่สูญเสียเนื่องจากการตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด รวมถึงสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีความผิดต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ดังนั้น ในการพัฒนาระบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทยอาจต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและต้องสร้างกลไกรองรับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของเหยื่ออาชญากรรม

หน่วยงานกำกับดูแลและระบบการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมคือ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ซึ่งขึ้นตรงกับกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ พ.ศ. 2545 โดยหน่วยงานนี้มีภารกิจหลักที่จะต้องรับผิดชอบใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงบุคคลที่ตกเป็น
จำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย
ในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ใน 2 กรณีได้แก่ (1) กรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย
หรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ตนเองไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ
กระทำความผิดนั้น เช่น การถูกยิง ถูกแทง ถูกฆ่า ถูกหลอก หรือถูกข่มขืน และ (2) กรณีที่จำเลยซึ่ง
ถูกพนักงานอัยการฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี ต่อมาปรากฏ
ข้อเท็จจริงว่า จำเลยไม่ได้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องระหว่างการดำเนินคดีหรือมีคำ
พิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลย (กระทรวงยุติธรรม, 2558)

ประเทศสวีเดน

หน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation and Support Authority -
Brottsoffermyndigheten) เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรมภายใต้การดูแลของอธิบดี
(Director-General) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยดูแล บรรเทา
ทุกข์และความเสียหายของเหยื่ออาชญากรรม หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่และความ
รับผิดชอบ ดังนี้คือ (1) การชดเชยค่าเสียหายจากการก่ออาชญากรรม (criminal injuries
compensation) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถจ่ายค่าชดเชยหรือผู้เสียหายไม่มีประกันรองรับ
รวมถึงในกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ โดยการช่วยเหลือในกรณีนี้จะเน้นไป
ที่เหยื่อซึ่งได้รับบาดเจ็บจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก
(2) การบริหารจัดการกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Fund) โดยกองทุน
ดังกล่าวให้การสนับสนุนองค์กรไม่หวังผลตอบแทน (NGOs) และหน่วยงานภาครัฐเพื่อช่วยเหลือ
เหยื่อและเพื่อการวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเหยื่ออาชญากรรม เงินสนับสนุนเข้ากองทุนส่วนใหญ่
มาจากค่าปรับ (ประมาณ 55 ยูโรต่อคน) จากผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุก โดยกองทุนดังกล่าวให้เงิน
สนับสนุนภาครัฐและที่ไม่ใช่ภาครัฐประมาณ 3,265,000 ยูโรต่อปี (3) การเป็นศูนย์ศักยภาพ (Centre
of Competence) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรวบรวม เผยแพร่ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติ
ดูแลเหยื่อให้กับภาครัฐ องค์กรอิสระและเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ในการบริหาร

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จัดการโครงการพัฒนางานของเหยื่ออาชญากรรมในประเทศสวีเดนอีกด้วย (The Crime Victim Compensation and Support Authority, 2006)

ประเทศนอร์เวย์

สำหรับในประเทศนอร์เวย์จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมคือ หน่วยงานชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรม (The Norwegian Criminal Injuries Compensation Authority) และหน่วยงานด้านพลเรือน (Norwegian Civil Affairs Authority) โดยหน่วยงานชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรมเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรง ฉบับแก้ไข ค.ศ. 2001 โดยมีคณะกรรมการอุทธรณ์ซึ่งประกอบไปด้วยผู้พิพากษาสามัญของศาลสูง ทนายความ และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวช ส่วนหน่วยงานด้านพลเรือนที่เรียกว่า The Norwegian Civil Affairs Authority จะทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรง ซึ่งหน่วยงานนี้จะมียุทธศาสตร์หลักในการจัดเตรียมคำอุทธรณ์เพื่อการพิจารณาของคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการชุดนี้มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้กับหน่วยงานด้านพลเรือนในการตัดสินใจการอุทธรณ์ในกรณีที่ไม่มีข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญหรือต้องการความเชี่ยวชาญทางการแพทย์มาพิจารณา ซึ่งตามปกติแล้วการขอรับการช่วยเหลือกว่า 2 ใน 3 จะทำการพิจารณาโดยหน่วยงานนี้เป็นหลัก (The Norwegian Civil Affairs Authority, 2013)

จากการเปรียบเทียบในประเด็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม พบว่า ทุกประเทศมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมามีอำนาจดำเนินการด้านดังกล่าวเป็นการเฉพาะแต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของกระบวนการในการให้การช่วยเหลือเป็นสำคัญ โดยประเทศนอร์เวย์ถือเป็นประเทศที่มีความแตกต่างพอสมควรเนื่องจากมีหน่วยงานด้านกิจการพลเรือนเข้ามาทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาการให้การช่วยเหลือแก่เหยื่อ ซึ่งสามารถช่วยลดภาระของคณะกรรมการชุดดังกล่าวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังมีความชัดเจนว่าในประเทศสวีเดนและนอร์เวย์มีการร่วมมือกับองค์กรไม่แสวงหากำไรรวมถึงภาคเอกชนในการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แหล่งเงินสนับสนุน

ประเทศไทย

แหล่งเงินสนับสนุนหลักในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทยคือ งบประมาณของรัฐบาล ซึ่งจากสถิติการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 มีการช่วยเหลือไปเป็นจำนวนเงินประมาณ 360.99 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 454.11 ล้านบาทในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มียอดเพิ่มขึ้นเป็น 605.22 ล้านบาท (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2560) ซึ่งถือว่าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 67.66 ในช่วง 3 ปีล่าสุด

ประเทศสวีเดน

ในประเทศสวีเดน รัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถือเป็นแหล่งเงินอุดหนุนหลักสำหรับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงได้รับเงินสนับสนุนจากค่าปรับที่ผู้กระทำผิดซึ่งต้องโทษจำคุก อาจถือได้ว่าค่าปรับจากผู้กระทำผิดเป็นแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ที่สนับสนุนเข้ากองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Fund) สำหรับปี ค.ศ. 2015 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้รับงบประมาณจัดสรรจากรัฐบาลประมาณ 174 พันล้านบาท โดยหน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation and Support Authority) ได้รับงบประมาณจัดสรรเป็นจำนวนเงินประมาณ 160 ล้านบาท และค่าชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรม (compensation for damages due to crime) ได้รับเงินอุดหนุนเป็นจำนวนเงินประมาณ 529 ล้านบาท (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559) นอกจากนี้ ยังมีรายได้เข้ากองทุนซึ่งได้มาจากผู้กระทำความผิดที่ได้รับการตัดสินให้มีการควบคุมโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (electronic monitoring) ซึ่งจะต้องชำระเงินให้กับภาครัฐทุกวันตลอดระยะเวลาของการถูกควบคุม ซึ่งจำนวนเงินผู้กระทำความผิดจะต้องชำระสูงสุดประมาณ 22,000 บาท นอกจากนี้ กองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมยังเปิดรับบริจาคจากประชาชน องค์กร และบริษัทต่าง ๆ หรืออาจบริจาคเป็นของขวัญก็ได้เช่นกัน (The Crime Victim Compensation and Support Authority, 2006)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประเทศนอร์เวย์

แหล่งเงินอุดหนุนสำหรับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมของประเทศนอร์เวย์มาจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีซึ่งอนุมัติโดยรัฐสภา โดยรายได้ดังกล่าวมาจากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งมีอัตราค่อนข้างสูง เนื่องจากประเทศนอร์เวย์เป็นประเทศรัฐสวัสดิการ ดังนั้น เงินภาษีดังกล่าวจึงถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก แต่เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลมีข้อจำกัดด้านภาษา จึงทำให้ไม่สามารถแจกแจงรายละเอียดงบประมาณที่ได้รับจัดสรรสำหรับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์สังหารหมู่เมื่อปี ค.ศ. 2011 รัฐสภานอร์เวย์ได้เพิ่มเงินอุดหนุนให้แก่หน่วยงานชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรม (the Norwegian Criminal Injuries Compensation Authority) และหน่วยงานด้านพลเรือน (Norwegian Civil Affairs Authority) และเพิ่มเงินชดเชยให้แก่เหยื่ออาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน พบว่า โดยส่วนใหญ่ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐในการรับผิดชอบเยียวยา ชดเชยให้กับเหยื่ออาชญากรรม เนื่องจากรัฐไม่สามารถปกป้องประชาชนให้ปลอดภัยได้ ดังนั้น รัฐบาลของทุกประเทศจะมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตาม ประเทศสวีเดนถือเป็นประเทศต้นแบบที่มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีแหล่งที่มาของเงินสนับสนุนกองทุนจากหลายแหล่ง ซึ่งทำให้สามารถนำมาช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้อย่างเหมาะสม และถือเป็นแนวทางที่ประเทศอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้

รูปแบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ระบบในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยทั่วไปมี 2 ระบบ ได้แก่ การชดเชยโดยผู้กระทำผิด (restitution) และระบบการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (compensation) ซึ่งมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555)

1. การชดเชยโดยผู้กระทำผิด (restitution) ตามหลักการของแนวคิดนี้อธิบายว่า เมื่อเกิดการกระทำความผิดอาญา ส่งผลให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับอันตรายหรือได้รับความเสียหายจากการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กระทำความผิดดังกล่าว ผู้ที่กระทำความผิดควรจะต้องเป็นผู้ชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง ดังนั้น ผู้เสียหายจึงสามารถฟ้องคดีแพ่ง (civil litigation หรือ civil suits) เพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน (damages) เอาจากผู้กระทำความผิดอาญาที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตน โดยตรงหรือชดเชยแก่ผู้เสียหายด้วยวิธีอื่น เช่น การขอขมา หรือการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกันต่อไปในสังคมได้อย่างสงบสุข

2. การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (compensation) ตามหลักการโดยทั่วไปแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการกระทำความผิดของตน อย่างไรก็ตาม ยังมี แนวความคิดที่มองว่ารัฐมีความบกพร่องในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือหาก มองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษได้ ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องรับผิดชอบในความบกพร่องของรัฐเอง โดยการจ่ายชดเชยให้กับผู้เสียหาย ส่วนจะจ่ายเงินเป็นจำนวนเท่าใดหรือจ่ายในกรณีใดบ้างขึ้นอยู่กับนโยบายและสภาพเศรษฐกิจและ สังคมของแต่ละประเทศ

ประเทศไทย

การช่วยเหลือเหยื่อผู้เสียหายในประเทศไทยใช้หลักสวัสดิการ คือ เป็นการให้การ สงเคราะห์หรือช่วยเหลือเยียวยาเบื้องต้น โดยรูปแบบของการช่วยเหลือจะเป็นการช่วยเหลือโดย วิธีการทดแทนค่าเสียหายโดยมีคณะกรรมการพิจารณากลับกรองการจ่ายค่าตอบแทนแก่ ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ทำหน้าที่พิจารณากลับกรองคำขอ และ ให้ความเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายต่อ คณะกรรมการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2559) อนึ่ง จำนวนคณะกรรมการฯ ที่ทำหน้าที่ในการ พิจารณากลับกรองจะได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่า ทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาแต่งตั้งตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงปริมาณคำขอที่ เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ (1) เขตกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการฯ จะประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่ง คณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ด้านกระบวนการ ยุติธรรม ด้านการบริหารงานยุติธรรม ด้านนิติศาสตร์ หรือด้านสังคมสงเคราะห์ ทำหน้าที่เป็น ประธานอนุกรรมการ นอกจากนั้น ยังประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมาจากผู้มี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการบริหารงานยุติธรรม ด้านนิติศาสตร์ หรือด้านสังคมสงเคราะห์จำนวนไม่เกินห้าคน ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการ รวมถึงการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมาจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการประกันภัยและด้านการแพทย์ จำนวนด้านละหนึ่งคน ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการ และให้ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จำนวนหนึ่งคน เป็นอนุกรรมการ และให้คณะกรรมการแต่งตั้งผู้อำนวยการซึ่งในที่นี่ หมายถึง ผู้อำนวยการสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาทำหน้าที่เป็นเลขานุการ และให้ผู้แทนราชการฯ แต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานราชการ ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสังกัดกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ไม่เกินสองคน (2) พื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานคร คณะอนุกรรมการพิจารณา ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ทำหน้าที่เป็นประธานอนุกรรมการ ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จำนวนหนึ่งคนทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการ ผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐในเขตพื้นที่ซึ่งมีภารกิจด้านกระบวนการยุติธรรมด้านการบริหารงานยุติธรรม ด้านการปกครอง หรือด้านสังคมสงเคราะห์ ซึ่งคณะกรรมการกำหนดจำนวนไม่เกินสามคน ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการ ผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐในเขตพื้นที่ซึ่งมีภารกิจด้านการประกันภัยและด้านการแพทย์ จำนวนด้านละหนึ่งคน ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการ นอกจากนี้ ยังประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ด้านนิติศาสตร์ หรือด้านสังคมสงเคราะห์ จำนวนไม่เกินสองคน ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการ โดยให้คณะกรรมการฯ แต่งตั้งผู้อำนวยการฯ เป็นเลขานุการ และให้ผู้แทนราชการฯ แต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานราชการ ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในสังกัดกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน

ประเทศสวีเดน

เนื่องจากประเทศสวีเดนเป็นรัฐสวัสดิการ ดังนั้น รูปแบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม จึงเป็นรูปแบบการช่วยเหลือแบบรัฐสวัสดิการ ดังนั้น เหยื่ออาชญากรรมจะมีช่องทางในการรับการช่วยเหลือ 3 ช่องทางได้แก่ (1) คำวินิจฉัยของศาลจากการฟ้องร้องคดีทางแพ่ง (2) บริษัทประกันภัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

และ (3) การสนับสนุน โดยงบประมาณของรัฐหรือที่รู้จักในชื่อของ “Criminal Injuries Compensation” ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation and Support Authority) (Mannelqvist, 2010)

1. การชดเชยโดยคำวินิจฉัยของศาลจากการฟ้องร้องคดี ในกรณีนี้ถือว่าเป็นการฟ้องร้องคดีทางแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ผู้กระทำความผิดจะต้องชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่อ แต่ไม่ใช่เป็นการการดำเนินการเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดขึ้นกับสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์หรือการฟื้นฟูสภาพจิตใจ การสูญเสียรายได้ การสูญเสียเกียรติและศักดิ์ศรี อย่างไรก็ตาม การชดเชยแก่เหยื่ออาจมีข้อจำกัดเนื่องจากผู้กระทำความผิดอาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร และหากเหยื่ออาชญากรรมมีส่วนในการก่อให้เกิดการกระทำความผิด ค่าชดเชยก็จะถูกปรับลดลงตามลำดับ

2. การชดเชยโดยบริษัทประกันภัย ส่วนใหญ่แล้วประชาชนของประเทศสวีเดนจะซื้อประกันในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งครอบคลุมถึงการชดเชยกรณีของการเกิดอาชญากรรมและการบาดเจ็บส่วนบุคคลไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม การทำประกันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกบังคับโดยกฎหมายว่าประชาชนทุกคนต้องทำประกัน ฉะนั้น การได้รับการชดเชยของเหยื่อจึงขึ้นอยู่กับความสามารถและศักยภาพในการชำระค่าประกันเป็นสำคัญ นอกจากนี้ การประกันภัยยังไม่ครอบคลุมค่าเสียหายในกรณีที่เหยื่อ (ผู้เอาประกัน) พักอาศัยอยู่กับผู้กระทำความผิด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งในกรณีนี้เหยื่ออาจไม่ได้รับการชดเชย และหากพบว่าเหยื่อมีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดการกระทำความผิด อาจส่งผลให้เสียสิทธิในการรับการชดเชยจากบริษัทประกันภัยได้ (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

3. การชดเชยภายใต้โปรแกรมชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Criminal Injuries Compensation Scheme) การชดเชยภายใต้โครงการนี้จะเป็นการชดเชยให้โดยรัฐกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถชดเชยค่าเสียหายให้กับเหยื่อหรือเหยื่อไม่ได้ทำประกันภัยไว้ ดังนั้น ผู้เสียหายจะมีสิทธิในการขอรับการชดเชยจากภาครัฐได้ แต่ผู้เสียหายต้องไม่ได้รับการชดเชยจากช่องทางอื่น การให้การชดเชยตามโครงการนี้จะให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมทั้งประเภทที่กระทำโดยเจตนาหรือกระทำโดยไม่มีเจตนา และค่าชดเชยจะมีจำนวนสูงกว่าค่าชดเชยที่ได้จากการฟ้องร้องค่าเสียหายโดยทั่วไป

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประเทศนอร์เวย์

ประเทศนอร์เวย์เป็นรัฐสวัสดิการที่มีการดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนได้เป็นอย่างดี เมื่อมีผู้เสียหายจากคดีอาญา ภาครัฐจะมีหน้าที่หลักในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม โดยภาครัฐจะให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้เงินช่วยเหลือเป็นหลัก ส่วนการช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการให้กำลังใจเหยื่ออาชญากรรม จะดำเนินการโดยองค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ (Barken & Bryjak, 2011) สำหรับในกรณีการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องและผู้กระทำความผิดเป็นผู้เยาว์หรือมีอายุน้อย พักอาศัยอยู่ในชุมชนหรือเมืองเดียวกัน แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจะมีการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายให้กับเหยื่อโดยผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดปัญหาการนำคดีขึ้นสู่ศาล ส่วนอาชญากรรมที่มีความรุนแรงต่อชีวิตและร่างกายของเหยื่อตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยเหยื่อจากอาชญากรรมที่รุนแรง (The Compensation for Victims of Violent Crime Act) ที่ได้เริ่มบังคับใช้ในปี ค.ศ. 2001 และที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2008 ค.ศ. 2009 และ ค.ศ. 2011 จะมีการชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรมจากภาครัฐเป็นหลัก

จากการเปรียบเทียบรูปแบบการให้การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมของทั้ง 3 ประเทศพบว่า ประเทศไทยมีความแตกต่างจากสวีเดนและนอร์เวย์ซึ่งเป็นรัฐสวัสดิการ ดังนั้น ประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของประเทศสวีเดนและนอร์เวย์จะได้รับการชดเชยจากระบบสวัสดิการที่ดี ข้อดีประการหนึ่งของประเทศสวีเดนคือ การที่ประชาชนให้ความใส่ใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ดังนั้น จึงมีการทำการประกันภัยในจำนวนที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศไทยที่ประชาชนยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญการทำการประกันภัย ดังนั้น ผู้เสียหายในประเทศสวีเดนสามารถได้รับการชดเชยเยียวยาจากบริษัทประกันภัยด้วย หากมองอีกมุมหนึ่ง จะช่วยลดภาระของรัฐบาลในการที่จะต้องจัดสรรงบประมาณจำนวนมากเพื่อนำมาชดเชยให้กับเหยื่ออาชญากรรม ในขณะที่นอร์เวย์มีจุดเด่นคือ การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เข้ามาใช้ในกระบวนการช่วยเหลือหรือชดเชยให้กับเหยื่ออาชญากรรมที่มีความไม่รุนแรง ซึ่งส่งผลดีต่อการลดจำนวนคดีที่จะเข้าไปสู่การพิจารณาของศาลอีกทั้งยังเป็นการสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้กระทำความผิดและเหยื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไปได้เช่นปกติ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กระบวนการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศไทย

กระบวนการในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินชดเชยของประเทศไทยมีขั้นตอนในการพิจารณา ดังนี้

1. ผู้เสียหายยื่นคำขอได้ที่ สถานีตำรวจทั่วประเทศ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ภาค 1-4 และสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ
2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารและบันทึกถ้อยคำเพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินฯ โดยการตรวจสอบเอกสารจะใช้เวลาประมาณ 1 วัน
3. ผู้อำนวยการสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินฯ เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการพิจารณากลับรองการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา
4. คณะกรรมการฯ จัดทำสำนวนเสนอเข้าที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณากลับรองการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา โดยในขั้นตอนที่ 3 และ 4 จะใช้เวลาทำการโดยประมาณ 71 วัน
5. คณะกรรมการฯ มีมติและจัดทำคำวินิจฉัยตามมติของคณะกรรมการฯ ซึ่งโดยทั่วไปจะใช้เวลาไม่เกิน 7 วัน
6. รวมผลการพิจารณาในภาพรวมทั้งหมดใช้เวลาไม่เกิน 79 วัน

ประเทศสวีเดน

ในประเทศสวีเดน เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายสามารถดำเนินการขอรับการชดเชยได้ตามกระบวนการคร่าว ๆ ดังนี้

1. ผู้เสียหายถูกล่วงละเมิด
2. ผู้เสียหายดำเนินการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจภายใน 3 ปี
3. ผู้เสียหายรับแบบฟอร์มขอรับการชดเชย
4. ผู้เสียหายยื่นแบบฟอร์มและทราบผลภายใน 6 เดือน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

5. ผู้เสียหายที่ไม่พึงพอใจผลการตัดสินสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศนอร์เวย์

กระบวนการในการขอรับเงินชดเชยกรณีตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของประชาชนชาวนอร์เวย์สามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้เสียหายต้องดำเนินการแจ้งความดำเนินคดีผู้กระทำผิดภายในระยะเวลาสามปี นับตั้งแต่เกิดเหตุ ทั้งนี้ รัฐอาจกำหนดข้อยกเว้นสำหรับในบางกรณี
2. ผู้ที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือ ได้แก่ เหยื่ออาชญากรรมรุนแรง ญาติหรือครอบครัวผู้เสียชีวิต ชาวนอร์เวย์ที่ตกเป็นเหยื่อในต่างประเทศ รวมถึงชาวต่างชาติที่ตกเป็นเหยื่อในนอร์เวย์
3. ผู้เสียหายสามารถขอรับฟอร์มการชดเชยได้จากสถานีตำรวจ หน่วยงานที่ดูแลเหยื่ออาชญากรรม เทศบาล สำนักงานประกันภัยแห่งชาติ หรือกระทรวงยุติธรรม
4. ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อหน่วยงานชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรม (the Norwegian Criminal Injuries Compensation Authority)
5. ผู้เสียหายจะได้รับทราบผลการพิจารณาภายในระยะเวลา 6 เดือน โดยรัฐจะจ่ายค่าชดเชยภายหลังการพิจารณาภายในระยะเวลา 1 วันถึง 3 สัปดาห์
6. ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่พอใจผลการพิจารณา สามารถยื่นอุทธรณ์ได้กับคณะกรรมการเพื่อชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Compensation Board for Victims of Violent Crime)

จากการพิจารณาถึงกระบวนการในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมของทั้ง 3 ประเทศ จะมีลักษณะใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนคือ ระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งประเทศไทยจะมีระยะเวลาในการดำเนินการสั้นกว่าทั้งสองประเทศที่เหยื่อซึ่งต้องใช้เวลาในการพิจารณาและแจ้งผลภายในระยะเวลา 6 เดือน แต่ในกรณีของประเทศไทยจะใช้เวลาในการพิจารณาน้อยกว่าเกือบสองเท่าตัว

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เงื่อนไขการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยจะมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม 2 ประเภท ได้แก่ เหยื่ออาชญากรรมซึ่งเป็นผู้เสียหาย และจำเลยที่เรียกว่า “แพะ” (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2560)

1. ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดทางอาญาของผู้อื่นโดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อให้เกิดคดีอาชญากรรม ซึ่งมีสิทธิได้ของรับค่าตอบแทนหรือเงินชดเชยจากรัฐในกรณี ดังนี้

(1) ได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจหรือถึงแก่ความตายเนื่องจากถูกทำร้ายร่างกาย ถูกทำให้เสียชีวิต ถูกหลอกลวง ถูกทำให้แหว่งลูก ถูกข่มขืน ถูกกระทำอนาจาร ถูกข่มขืนใจ ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง ถูกลักทรัพย์ ถูกกรรโชก ถูกริดเอาทรัพย์ ถูกชิงทรัพย์ ถูกปล้นทรัพย์ หรือถูกบุกรุก

(2) ได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือตาย จากการกระทำโดยประมาทของผู้อื่น

(3) เด็ก คนชรา คนป่วยที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ซึ่งถูกทอดทิ้ง

2. จำเลย หมายถึง บุคคลที่ถูกพนักงานอัยการฟ้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิดอาญาและถูกจำคุกในระหว่างการพิจารณาคดี ต่อมาได้มีการถอนฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แพะ” ซึ่งมีสิทธิในการได้รับการชดเชยจากรัฐเช่นกัน

ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดนมีการกำหนดเงื่อนไขของผู้ที่จะได้รับการชดเชยหรือการช่วยเหลือจากภาครัฐหลายประการ ดังนี้

1. เป็นความเสียหายหรือความสูญเสียจากการก่ออาชญากรรม
2. การก่ออาชญากรรมเกิดขึ้นในประเทศสวีเดน หรือในต่างประเทศ เฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายมีสัญชาติหรือถิ่นพำนักในประเทศสวีเดน
3. ผู้เสียหายมีการรายงานต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ
4. ผู้เสียหายให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

5. ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลาสามปีนับจากวันสิ้นสุดกระบวนการทางกฎหมาย เว้นแต่ผู้เสียหายเป็นเด็กและเยาวชนสามารถยื่นได้ถึงอายุครบ 21 ปี

6. ผู้เสียหายไม่สามารถรับการชดเชยได้จากผู้กระทำผิดหรือประกันภัย

ประเทศนอร์เวย์

การให้การช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมของประเทศนอร์เวย์มีเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ที่สามารถได้รับการชดเชย และประเภทหรือลักษณะของอาชญากรรม

1. บุคคลที่มีสิทธิได้รับการชดเชย ประกอบด้วย

(1) บุคคลที่ได้รับบาดเจ็บจากการตกเป็นเหยื่อจากอาชญากรรมดังที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

(2) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับบุคคลใกล้ชิดตัวเด็กโดยความรุนแรงนั้นจะต้องก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจอย่างรุนแรงจนทำลายความรู้สึกไว้นั่นเอง (Trust) หรือความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของเด็ก (Sense of security)

(3) ผู้พึ่งพิงของเหยื่อ ในกรณีที่เหยื่อเสียชีวิต

(4) สมาชิกในครอบครัวของเหยื่อ

(5) ผู้ให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิด หรือผู้พยายามป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้น

(6) ผู้ให้ความช่วยเหลือเหยื่อจากอาชญากรรมที่เป็นอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ หรือเสรีภาพ หรือผู้พยายามป้องกันหรือลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมนั้น (เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011)

ทั้งนี้ บุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ถือสัญชาตินอร์เวย์หรือไม่ก็ตาม มีสิทธิได้รับการชดเชยเช่นเดียวกันหากเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศนอร์เวย์ และในบางกรณี กฎหมายข้อนี้ยังให้ความคุ้มครองครอบคลุมเหยื่อชาวต่างชาติที่ประสบอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในต่างประเทศอีกด้วย

2. ประเภทหรือลักษณะอาชญากรรม จะต้องมียุทธศาสตร์ ดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

(1) สำหรับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มกราคม 1975 ถึง 1 มกราคม ค.ศ. 2008 เหตุอาชญากรรมจะต้องเป็นเหตุที่ได้รับบาดเจ็บจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยเจตนาหรือการกระทำที่รุนแรงหรือมีการบังคับขู่เข็ญ

(2) สำหรับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นหลังวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2008 จะต้องเป็นเหตุอาชญากรรมที่ได้รับบาดเจ็บจากการกระทำผิดกฎหมายใด ๆ ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ หรือเสรีภาพ

(3) การได้รับบาดเจ็บดังที่ระบุข้างต้น รวมถึงการบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ

(4) การชดเชยรวมถึงกรณีที่เกี่ยวข้องที่ได้รับบาดเจ็บสูญหาย เสียชีวิต เป็นผู้มียุติอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลได้ หรือเป็นการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะฟังได้ว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าการป้องกันตนเอง

(5) เหตุสามารถขอการชดเชยได้แม้ว่าจะเป็นคดีที่อัยการตัดสินใจยุติการฟ้อง หรือแม้ว่าจะเป็นคดีที่ศาลยกฟ้องก็ตาม

(6) ภาระในการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นของผู้ร้องขอการชดเชย

(7) หากผู้ร้องขอการชดเชยมีส่วนในทางใดทางหนึ่งในการก่อให้เกิดความเสียหายที่เกิดขึ้น เงินที่ได้รับการชดเชยจะถูกลดลงตามส่วน หรืออาจถูกระงับทั้งหมดก็ได้

(8) การชดเชยไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุรถยนต์หรือความเสียหายทางการแพทย์ที่ผู้เสียหายเป็นคนไข้ ซึ่งความเสียหายทั้งสองประเภทนี้มีบทคุ้มครองตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว

จากการวิเคราะห์เงื่อนไขการให้การช่วยเหลือแก่เหตุอาชญากรรมของทั้ง 3 ประเทศ พบว่า มีความแตกต่างกันในบางประการ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากพื้นฐานของการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหตุอาชญากรรมมีที่มาแตกต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วจะมีหลักการพื้นฐานมาจากปณิธานว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 หลักการขั้นพื้นฐานว่าด้วยสิทธิการเยียวยาและชดเชยเหตุที่ถูกละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมาย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

มนุษยธรรมระหว่างประเทศขั้นรุนแรง ค.ศ. 2006 และประมวลกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ
(ธรรมนูญกรุงโรม)

ประเภทการช่วยเหลือและการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศไทย

ประเทศไทยมีการกำหนดการช่วยเหลือและการชดเชยเหยื่ออาชญากรรมให้กับบุคคล 2
ลักษณะคือ ผู้เสียหายและจำเลยหรือ “แพะ” ดังนี้ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2560)

1. ผู้เสียหาย จะมีสิทธิในการได้รับการชดเชย 2 กรณี ได้แก่ กรณีทั่วไปและกรณีเสียชีวิต

(1) กรณีทั่วไป ประกอบด้วย

- 1) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 40,000 บาท
- 2) ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน

20,000 บาท

3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ จ่ายตามค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดที่ทำงาน แต่จ่ายเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

4) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่น ๆ พิจารณาจ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการพิจารณา

5) ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา เช่น ค่าเยียวยาฟื้นฟูจิตใจแต่ไม่เกิน 50,000 บาท

6) ค่าห้องและค่าอาหารในการเข้ารับการรักษาพยาบาล จ่ายไม่เกินวันละ 1,000 บาท

(2) กรณีเสียชีวิต ประกอบด้วย

- 1) ค่าตอบแทนกรณีถึงแก่ความตาย จ่ายตั้งแต่ 30,000 บาท แต่ไม่เกิน

100,000 บาท

- 2) ค่าจัดการงานศพ 20,000 บาท

- 3) ค่าขาดการอุปการะเลี้ยงดู ไม่เกิน 40,000 บาท

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

4) ค่าเสียหายอื่น จ่ายตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร เช่น ค่าเยียวยาพื้นฟูจิตใจ
ให้แก่ทายาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท

2. จำเลยหรือ “แพะ” จะมีสิทธิในการได้รับการชดเชย 2 กรณี ได้แก่ กรณีทั่วไปและกรณี
เสียชีวิต

(1) กรณีทั่วไป ประกอบด้วย

1) ค่าทดแทนจากการถูกคุมขังจ่ายอัตราวันละ 200 หรือ 500 บาท (คำนวณจาก
วันที่ถูกคุมขังตามอัตราที่กฎหมายกำหนด)

2) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลจ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 40,000
บาท ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกดำเนินคดี

3) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจจ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000
บาท ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกดำเนินคดี

4) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดีนับแต่วันที่ไม่สามารถ
ประกอบกิจการได้ตามปกติ โดยจ่ายตามค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดที่ทำงานนั้น ๆ

5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี ค่าทนายความ โดยจ่ายเท่าที่จ่ายจริง
ตามแต่ละประเภทคดีที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่เกิน 30,000 บาท

6) ค่าห้องและอาหารในการเข้ารับการรักษาพยาบาลจ่ายไม่เกินวันละ
1,000 บาท

(2) กรณีเสียชีวิต

1) ค่าทดแทน จ่าย 100,000 บาท

2) ค่าจัดการงานศพ จ่าย 20,000 บาท

3) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูจ่ายไม่เกิน 40,000 บาท

4) ค่าเสียหายอื่น จ่ายตามที่คณะกรรมการฯ เห็นสมควร เช่น ค่าเยียวยาพื้นฟู
จิตใจให้แก่ทายาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประเทศสวีเดน

ตามกฎหมายของประเทศสวีเดนได้มีการกำหนดประเภทของค่าชดเชยซึ่งครอบคลุมทั้งผู้เสียหายและครอบครัวผู้เสียหาย ดังนี้ (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

1. ค่ารักษาพยาบาล ค่าบำบัดฟื้นฟู
2. ค่าชดเชยจากการสูญเสียรายได้
3. ค่าชดเชยจากความทุกข์ทรมานทางกายและทางจิตใจไม่ว่าจะเป็นเพียงชั่วคราวหรือ

ถาวร

4. ค่าชดเชยจากการสูญเสียเกียรติและศักดิ์ศรี (personal integrity) จากการถูกล่วงละเมิดเสรีภาพ ความสงบและชื่อเสียง เช่น กรณีของการล่วงละเมิดทางเพศ ค่าชดเชยประเภทดังกล่าวอาจสูงถึง 8,000 ยูโรต่อคน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาเพื่อค่าชดเชยสำหรับการสูญเสียหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินเป็นไปอย่างจำกัดและพิจารณาเป็นรายกรณีไป

ประเทศนอร์เวย์

ประเทศนอร์เวย์มีการกำหนดสิ่งที่ยื่นอาชญากรรมจะได้รับการชดเชย ประกอบด้วย (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

1. ค่าชดเชยที่เกิดจากความสูญเสียทางการเงิน ซึ่งหมายความรวมถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นและความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การสูญเสียรายได้ ค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง นอกจากนี้ การชดเชยยังครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเสื้อผ้าและของใช้ส่วนตัวต่าง ๆ เช่น แว่นตา นาฬิกา และโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การชดเชยจะไม่ครอบคลุมถึงเงินและสิ่งของที่ถูกขโมย โดยการชดเชยที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นการชดเชยส่วนต่างที่ได้รับจากการชดเชยประเภทอื่น ๆ ที่เหยื่อได้รับ เช่น เงินชดเชยจากประกันสังคม ระบบประกันอื่น ๆ หรือจากส่วนที่เรียกเอาได้จากผู้กระทำความผิด

2. ในกรณีที่ได้รับบาดเจ็บรุนแรงและทุพพลภาพเป็นการถาวร จะมีการชดเชยให้เป็นกรณีพิเศษเพิ่มเติม โดยที่ผู้ขอรับการชดเชยจะต้องมีหลักฐานค่าให้การของผู้เชี่ยวชาญที่ระบุถึงความ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ระดับรุนแรงและระยะเวลาของความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้น ตลอดจนหลักฐานที่แสดงความเชื่อมโยง
ระหว่างอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับความทุกข์ทรมานของเหยื่อ

3. เงินชดเชยความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Non-pecuniary loss) ในกรณีที่เหยื่อได้รับความ
เสียหายที่ไม่ใช่ความเสียหายทางการเงินหรือทรัพย์สิน เช่น ความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นจาก
อาชญากรรม เป็นต้น ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม จะได้รับการชดเชยในรูปแบบของเงินก้อน

4. กรณีการเสียชีวิต ตามกฎหมายของนอร์เวย์ช่วงก่อนปี ค.ศ. 2008 ระบุให้คู่สมรสทั้งต่าง
เพศหรือเพศเดียวกัน บิดามารดา และบุตรของเหยื่อ สามารถได้รับการชดเชยแทนทั้งการชดเชยจาก
ความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรม และค่าทำศพ ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายในปี ค.ศ.
2008 ได้มีการระบุเพิ่ม โดยพี่น้องของเหยื่อเป็นผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยได้อีกด้วย

5. ในกรณีที่เกิดความเสียหายที่มีมูลค่าต่ำกว่า 1,000 โครนนอร์เวย์จะไม่ได้รับการชดเชย

6. กรณีบาดเจ็บสาหัส ผู้เสียหายจะได้รับเงินชดเชย 60 เท่าของระดับที่กำหนดไว้ในการ
ประกันสังคม หรือในบางกรณีซึ่งเป็นกรณีพิเศษ อาจไม่มีการกำหนดเงินชดเชยสูงสุดไว้ ส่วนการ
บาดเจ็บอันเป็นผลจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นก่อนเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2001 จำนวนเงินชดเชย
สูงสุดที่ผู้เสียหายจะได้รับเท่ากับ 200,000 โครนนอร์เวย์ ส่วนการบาดเจ็บอันเป็นผลจาก
อาชญากรรมที่เกิดขึ้นก่อนเดือนมกราคม ค.ศ. 1994 จำนวนเงินชดเชยสูงสุดจะเท่ากับ 150,000 โคร
นนอร์เวย์

จากการพิจารณาเปรียบเทียบการชดเชยแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทั้ง 3 ประเทศ
พบว่า มีการชดเชยให้กับเหยื่ออาชญากรรมในส่วนที่สำคัญคล้ายกัน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าชดเชย
การสูญเสียรายได้ค่าชดเชยจากความทุกข์ทรมานทางกายและทางจิตใจ ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่
เกี่ยวข้องอื่น ๆ ส่วนข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดคือ ของประเทศไทยมีค่าจัดการงานศพซึ่งแตกต่างจาก
การชดเชยในประเทศนอร์เวย์และสวีเดน ส่วนในประเทศสวีเดนจะมีเงินชดเชยจากการสูญเสีย
เกียรติและศักดิ์ศรีที่เกิดจากการถูกล่วงละเมิดเสรีภาพ ความสงบและชื่อเสียง ส่วนรายละเอียด
ปลีกย่อยและจำนวนเงินชดเชยจะแตกต่างกันตามสภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรมเป็นปัญหาที่ได้รับการกล่าวถึงในแง่ลบในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งมีต้นตอมาจากการขาดการยึดถือในหลักการที่เป็นสากล การตัดสินใจคดีหลาย ๆ คดีถูกครอบงำโดยระบบอุปถัมภ์ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่ขาดความเป็นธรรม นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมของไทยยังให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ต้องหามากกว่าการใส่ใจกับสิทธิของผู้เสียหายซึ่งตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด ส่งผลให้เหยื่อหรือผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาชดใช้กับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของบุคคลอื่น ซึ่งตามหลักการโดยทั่วไปแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องทำการชดใช้ให้กับผู้เสียหาย ในขณะที่ตัวกันรัฐในฐานะที่รับผิดชอบต่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากขาดประสิทธิภาพหรือมีความบกพร่องในการปกป้องประชาชนหรือพลเมืองของประเทศจากการก่ออาชญากรรม แม้ว่าประเทศไทยจะยึดถือแนวทางการปฏิบัติต่อเหยื่อตามหลักการของปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 หลักการขั้นพื้นฐานว่าด้วยสิทธิการเยียวยาและชดเชยเหยื่อที่ถูกละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศขั้นรุนแรง ค.ศ. 2006 และประมวลกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ (ธรรมนูญกรุงโรม) แต่ในความเป็นจริงแล้วเหยื่อยังไม่ได้รับการชดเชยและเยียวยาที่เป็นรูปธรรม นัก จากการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อเหยื่อของประเทศไทย นอร์เวย์ และสวีเดน ทำให้พบข้อแตกต่างในรายละเอียดหลายประการ เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม หน่วยงานกำกับดูแลและระบบการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม แหล่งเงินสนับสนุนเหยื่ออาชญากรรม รูปแบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม กระบวนการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม เงื่อนไขการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ประเภทการช่วยเหลือและการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการช่วยเหลือและเยียวยาแก่เหยื่ออาชญากรรม จึงควรมีการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมขึ้นเป็นการเฉพาะและให้มีอิสระในการแสวงหาการช่วยเหลือด้านงบประมาณจากองค์การภายนอกโดยไม่ต้องพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ประชาชน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกันภัย ซึ่งจะช่วยให้รัฐบาลสามารถลดรายจ่ายลงได้เนื่องจากมีการชดเชยเหี้ยออาชญากรรมผ่านทางประกันภัยไปแล้วบางส่วน และที่สำคัญ กระบวนการดำเนินการจ่ายเงินชดเชยให้กับเหี้ยจะต้องมีความโปร่งใสเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบของข้าราชการตลอดจนบุคคลอื่นใดที่หวังผลประโยชน์ด้วยการอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันต้องส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงสิทธิของตนเองในกรณีที่ต้องตกเป็นเหี้ยออาชญากรรม

รายการอ้างอิง

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2560). รายงานประจำปี 2559 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. กรุงเทพฯ: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2560). สิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_6/2560/awareness_for_people/permission_rlpd_PDF.pdf

กระทรวงยุติธรรม. (2558). คู่มืองานบริการด้านยุติธรรมสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2544). ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). โครงการศึกษาแนวทางการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลระบบการให้ความช่วยเหลือแก่เหี้ยออาชญากรรม โดยเฉพาะและครบวงจร: กรณีศึกษาประเทศสวีเดน. กรุงเทพฯ: สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญากรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ชนะรัตน์ ผกาพันธ์. (2560). มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ของประเทศไทย. สารนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและ
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

นิถมน รัตน์รัตน์. (2558). แนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบจาก
กรณีความรุนแรงทางการเมือง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์*, 5(2), 295-304.

ราชกิจจานุเบกษา. (2545). กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ พ.ศ. 2545.

สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จาก

http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_6/information_center/information_center_2560/section_9_5/119_103.PDF

ราชกิจจานุเบกษา. (2548). พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พุทธศักราช 2477. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จาก

http://www.library.coj.go.th/file_upload/module/manage_digital_file/digital_file/f1d5bb21.pdf

ราชกิจจานุเบกษา. (2559). ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และ
เงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม
พ.ศ. 2561 จาก http://www.jfo.moj.go.th/Docs/regulation_procedding.PDF

ราชกิจจานุเบกษา. (2559). ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน
และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ว่าด้วยคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย
และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2559. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.
2561 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/E/286/1.PDF>

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน
สามัญ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานใน
คดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จาก

<http://www.humanrightscenter.go.th>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 21

ธันวาคม 2561 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

วารงคณา อุ๋ยนอก. (2555). รายงาน: ตอบทุกประเด็น “ศาลอาญาระหว่างประเทศ” ทำไมไทยไม่

เป็นภาคี? สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2561 จาก <https://prachatai.com/journal/2012/05/40506>

สิริพันธ์ พลรบ. (2555). เขี้ย้ออาชญกรรมและผู้บริสุทธิ์ในคดีอาญา. หน่วยที่ 13 แนวการศึกษาชุด

วิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง สาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.

สุภกิจ เจริญเวช. (2553) การช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทน

ผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 : ศึกษาเฉพาะกรณี

ผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (2558).

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558. นนทบุรี: สำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงาน

ปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546.

สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จาก

<http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A492/%A492-20-2546-a0001.pdf>

สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กระทรวงยุติธรรม. (2556). พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย

แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงาน

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). จำนวนและอัตราการเปลี่ยนแปลงคดีอาญาประเภทคดีชีวิต ร่างกาย

และเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และคดียาเสพติด รายปี ปี พ.ศ. 2540 – 2560. สืบค้นเมื่อวันที่

20 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จาก

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

[http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=1300
&template=1R2C&yeartype=M&subcatid=45](http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=1300&template=1R2C&yeartype=M&subcatid=45)

Åström, K. (1988). *Socialtjänstlagstifningen i Politik och Förvaltning: En Studie av Parallella Normbildningsprocesser*. Studentlitteratur; Lund.

Barkan, S.E., & Bryjak, G.J. (2011). *Fundamentals of criminal justice: a sociological view*. Sudbury, MA: Jones & Bartlett Learning.

The Criminal Injuries Compensation Authority. (2012). *State compensation to victims of violence and abuse*. Retrieved 15 December 2018 from www.loc.gov/Law Library/News & Events

The Crime Victim Compensation and Support Authority. (2006). *The Crime Victim Compensation and Support Authority*. Umeå, Sweden: The Crime Victim Compensation and Support Authority.

Gallo, C., & Hallander, A. (2009). *Crime victims in the Swedish Social Services Act*. *International Review of Victimology*, 15(2009), 299–326.

Greiff, P. (2012). *Addressing the Past: Reparations for gross human rights abuses*. Retrieved 20 December 2018 from <http://www.yale.edu/glc/justice/degreff.pdf>

Lindgren, M. (2004). *Brottsoffret i Rättsprocessen: Om Ideala Brottsoffer och Goda Myndigheter*. Jure; Stockholm.

Mannelqvist, R. (2010). *Compensation for victims in public legislation and as a civil right*. Retrieved 21 December 2018 from <http://www.scandinavianlaw.se/pdf/50-28.pdf>

Ministry of Health and Social Affairs. (2005). *Social Services Act 2001*. Retrieved 21 December 2018 from https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/social_services_act_sweden_en_1.pdf

The Norwegian Civil Affairs Authority. (2013). *The Compensation Board for Victims of Violent Crime is the appeals body*. Retrieved 15 December 2018 from <http://www.sivilrett.no/the-compensation-board-for-victims-of-violent-crime-is-the-appeals-body.307404.no.html>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

**ความพึงพอใจต่อระบบการจัดเก็บและรับส่งข้อมูลภาพทางการแพทย์
แบบดิจิทัลของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง***
**SATISFACTION TOWARDS PICTURE ARCHIVING AND
COMMUNICATION SYSTEM OF PERSONNEL
IN A UNIVERSITY HOSPITAL**

เกียรติศักดิ์ พรหมภักดิ์ (Kiattisak Prompak)

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล

ยุวณูช สัตยสมบุญ (Youwanuch Sattayasomboon)²

ดร.อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (Dr, Instructor, Faculty of Public Health,
Mahidol University)

ปิยธิดา ตรีเดช (Piyathida Tridech). (Associate Professor

รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (Dr, Instructor,
Faculty of Public Health, Mahidol University)

สุคนธา ศิริ (Sukontha Siri)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (Assistant Professor
Dr, Instructor, Faculty of Public Health, Mahidol University)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความพึงพอใจและหาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อระบบการจัดเก็บและรับส่งข้อมูลภาพทางการแพทย์แบบดิจิทัลของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง

*วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เป็นผู้ใช้ระบบ PACS จำนวน 150 คน (อัตราตอบกลับ ร้อยละ 96.0) วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดย Independent t-test และ One-way
ANOVA

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นหญิง ร้อยละ 93.3 อายุ 25-34 ปี ร้อยละ 44.0 ปฏิบัติงาน
ในโรงพยาบาลแห่งนี้นาน 1-5 ปี ร้อยละ 55.3 มีระดับความพึงพอใจต่อระบบ PACS โดยรวมระดับ
มาก ($x = 4.11$) และรายด้านระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ด้านความทันเวลา ($x = 4.18$) ด้านความ
ปลอดภัย ($x = 4.18$) ด้านความเชื่อมั่น ($x = 4.04$) ด้านการเข้าถึงง่าย ($x = 4.03$) มีความรู้และทักษะ
คอมพิวเตอร์ ความรู้และทักษะการใช้ระบบ PACS อยู่ในระดับสูง มีทัศนคติที่ดีต่อคอมพิวเตอร์
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
(<0.001) ได้แก่ ความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ($r = 0.433$, $r = 0.281$) ความรู้เกี่ยวกับ
PACS และทักษะการใช้ PACS ($r = 0.405$, $r = 0.543$) และทัศนคติต่อการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ($r =$
 0.416)

ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรสนับสนุนนโยบายการพัฒนาทักษะการใช้ระบบ PACS ของ
ผู้ปฏิบัติงาน และจัดการฝึกอบรมการใช้ PACS เพื่อสนับสนุนให้สามารถใช้งานระบบ PACS ในงาน
การดูแลบริการผู้ป่วยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและมีความพึงพอใจต่อระบบ PACS เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของผู้ใช้/ ระบบภาพทางการแพทย์แบบดิจิทัล/ รังสีวิทยา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Abstract

This descriptive cross-sectional study aimed to assess the satisfaction toward picture archiving and communication among personnel in a university hospital and to investigate the related factors. Using questionnaire. The samples were one hundred fifty personnel who had used PACS (response rate 96.0%). The Spearman Rank correlation coefficient, t-test, and one way ANOVA were used for hypothesis testing.

Results showed that of the 150 participants, 93.3% were female, 44.0% were 25 – 34 years old, and 55.3% worked in the hospital for 1 – 5 years. The overall satisfaction of the personnel toward PACS was at a high level (mean=4.11). Considering each of the four dimensions, the satisfaction level toward PACS was at high level in all dimensions: timely(x=4.18), security(x=4.18), reliability(x=4.04), and accessibility (x=4.03). The basic computer knowledge and skills and knowledge and skills of using PACS were at a high level. The attitude toward computer use was positive. The factors that related the satisfaction of the hospital personnel were basic computer knowledge (r= 0.433), basic computer skills (r = 0.281), knowledge of PACS (r = 0.405), skills of using PACS (r = 0.543), and attitude toward computer using (r = 0.416) with a statistical significance (<0.001).

The research recommends that managers should have a policy to improve the skills in using PACS and manage training for the personnel in using PACS to support their work in patient care. Also, their satisfaction toward using PACS should be increased.

Keywords: USER SATISFACTION/ PACS SYSTEM/ RADIOLOGY

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิตของประชากรโลกเพิ่มขึ้นและทวีความสำคัญมากขึ้น แม้กระทั่งระบบการรักษาพยาบาลมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้กับทางการแพทย์ สมาชิกของสังคมจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และความเข้าใจถึงศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความพึงพอใจในการใช้เทคโนโลยี (สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข, 2555) เทคโนโลยีทางการแพทย์ มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น มีการพัฒนา และสร้างสรรค์นวัตกรรมเครื่องมือแพทย์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีทั้งเครื่องมือในการตรวจวินิจฉัยโรค และเครื่องมือในการรักษาโรคเช่น เครื่อง Ultrasound เครื่อง CT scan เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้บริการมีคุณภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่แพทย์และผู้ป่วยได้มากขึ้น

โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งนำแผนยุทธศาสตร์ของคณะปี 2561-2565 มาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อความเป็นผู้นำในด้านการบริการสุขภาพและวิชาการ โรคเขตร้อน จึงได้นำระบบที่ใช้งานด้านการเก็บรูปภาพทางการแพทย์ หรือภาพถ่ายทางรังสี โดยมีการรับ-ส่งข้อมูลภาพในรูปแบบดิจิทัล หรือที่เรียกว่า ระบบ PACS (Picture Archiving and Communication System) มาใช้ในการจัดเก็บและการรับส่งข้อมูลผ่านทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาระบบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก (ภาควิชารังสีวิทยา คณะแพทยศาสตร์รามธิบดี, 2549) ระบบ PACS จึงถือเป็นปัจจัยนำเข้าของการบริการตรวจวินิจฉัย เพื่อการรักษาพยาบาล การประเมินความพึงพอใจต่อระบบ PACS จากบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบ PACS ของโรงพยาบาลโดยตรง จะช่วยให้โรงพยาบาลมีข้อมูลยืนยันได้ว่าการนำระบบระบบ PACS มาใช้จะสามารถสนับสนุนประสิทธิภาพของการทำงานของบุคลากรและสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจหลักของ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

โรงพยาบาลได้ ซึ่งข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ความรู้และทักษะ มีความสัมพันธ์กับ
ความพึงพอใจของบุคคล

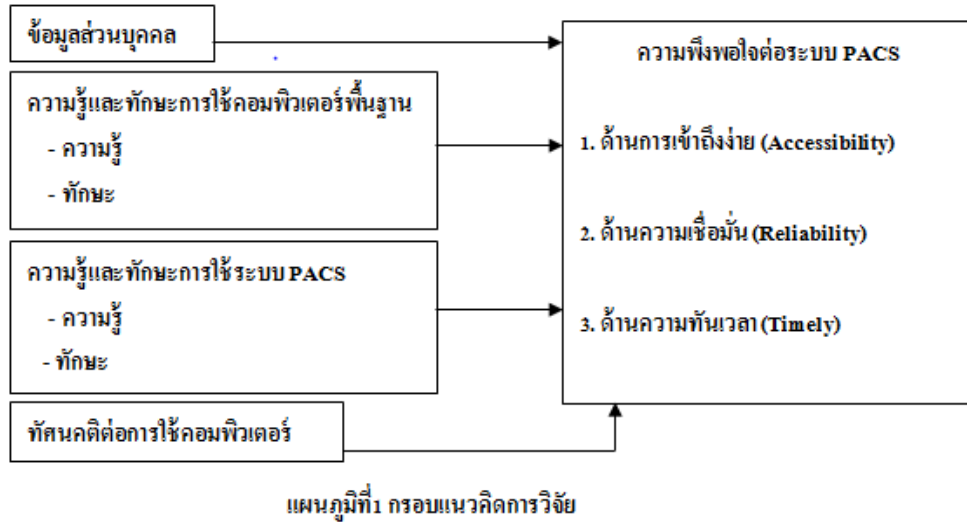
จากความสำเร็จการประเมินความพึงพอใจต่อระบบ PACS ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมี
ความสนใจที่จะศึกษาระดับความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ (ยศวดี งามสอาด,
2551) ของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อระบบ PACS ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยนำตัวแปร
ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้และทักษะด้านคอมพิวเตอร์พื้นฐาน ความรู้และทักษะเกี่ยวกับระบบ
PACS มาเป็นตัวแปรอิสระใช้อธิบายความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อระบบ PACS เพื่อให้ข้อมูล
ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารของโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้ทราบว่า
ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นผู้ใช้ระบบ มีความพึงพอใจต่อระบบ PACS ระดับใด และหาโอกาสพัฒนางาน
ของแผนรังสีให้ผู้ใช้งานระบบ PACS มีความสะดวกในการใช้งาน สามารถใช้ระบบระบบ PACS
ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการรักษาพยาบาลมี
ประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับความ
พึงพอใจและ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อระบบ PACS ในโรงพยาบาล
มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยนำตัวแปร ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้และทักษะด้านคอมพิวเตอร์พื้นฐาน
ความรู้และทักษะเกี่ยวกับระบบ PACS มาเป็นตัวแปรอิสระใช้อธิบายความสัมพันธ์กับความพึง
พอใจต่อระบบ PACS (Stair, R. M., & Reynolds, G. W., 2003) (Stair, R. M., 1999) (Vroom,
W.H., 1964) (Shelley, Maynard W., 1975) ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประเมินระดับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง
2. เพื่อวัดระดับความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน วัดระดับความรู้และทักษะการใช้ระบบ PACS และทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ ของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ความรู้และทักษะการใช้ระบบ PACS และทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ กับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ประชากร คือบุคลากรผู้ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล นักกายภาพ นักรังสีการแพทย์ ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบ PACS ในโรงพยาบาลแห่งนี้อย่างน้อย 6 เดือน จำนวน 197 คน

กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดตัวอย่าง ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่าง ตามวิธีการคำนวณแบบทราปประชากรแน่นอน ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในการวิจัยนี้ เท่ากับ 158 คน ผู้วิจัยนำขนาดกลุ่มตัวอย่างมากำหนดจำนวนตัวอย่างกระจายตามสัดส่วนของผู้ปฏิบัติงานแต่ละแผนก

เกณฑ์คัดเข้ากลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria)

1. ผู้ปฏิบัติงานทุกตำแหน่ง ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล นักกายภาพ/เจ้าหน้าที่กายภาพ นักรังสีการแพทย์/เจ้าหน้าที่รังสี ปฏิบัติงานที่ในการทำงานต้องเกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบ PACS ทั้งในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน
2. ใช้งานระบบ PACS ใน โรงพยาบาลแห่งนี้อย่างน้อย 6 เดือน
3. ยินดีเข้าร่วมการวิจัยนี้โดยสมัครใจ

เกณฑ์คัดออกกลุ่มตัวอย่าง (Exclusion Criteria)

1. ผู้ที่ปฏิเสธเข้าร่วมการวิจัยในระหว่างการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ระหว่างการลาป่วย ลาศึกษาต่อ ลาคลอด

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านการตรวจจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านประกอบด้วยอาจารย์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านรังสีวิทยา และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์และทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มา
คำนวณหาความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาช

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน ลักษณะการใช้งานระบบ PACS โดยคำถามมีทั้งคำถามที่
มีลักษณะเป็นปลายเปิดและปลายปิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อระบบ PACS ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามโดยได้นำคำ
สำคัญตามแนวคิดของสเตียร์ (Stair, R. M., & Reynolds, G. W., 2003) (Stair, R. M., 1999) ซึ่งได้
ศึกษาคุณลักษณะของสารสนเทศที่ดีมีคุณภาพ และศึกษาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาสร้างข้อ
คำถามความพึงพอใจ 4 ด้าน แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 26 ข้อ เป็นการวัดแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบวัดของลิเคิร์ต คะแนนรวมมีค่าอยู่ระหว่าง
26 -130 คะแนน โดยคะแนนรวมมากหมายถึง มีความพึงพอใจต่อระบบ PACS มาก ค่าความ
เชื่อมั่นโดยการใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาชเท่ากับ 0.95

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน

3.1 แบบวัดความรู้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ลักษณะคำถามปลายปิดมีจำนวน 10 ข้อ
ลักษณะคำตอบเป็นแบบสามคำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ โดยให้ผู้ตอบเลือกคำตอบเพียง
คำตอบเดียว คะแนนรวมมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 10 คะแนน โดยคะแนนรวมมากหมายถึง มีความรู้
คอมพิวเตอร์พื้นฐานระดับมาก

3.2 แบบสอบถามทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อให้
ผู้ตอบประเมินทักษะของตนเอง คำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ
คะแนนรวมมีค่าอยู่ระหว่าง 10 – 30 คะแนน โดยคะแนนรวมมากหมายถึง มีทักษะการใช้
คอมพิวเตอร์พื้นฐานระดับสูง ค่าความเชื่อมั่นโดยการใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาชเท่ากับ
0.88

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ส่วนที่ 4 แบบวัดความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการใช้ระบบ PACS

4.1 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับระบบ PACS ลักษณะคำถามมีสามคำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ โดยเลือกตอบแบบสอบถามเพียงคำตอบเดียวมีจำนวน 19 ข้อ โดยให้ผู้ตอบเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียว คะแนนรวมมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 19 คะแนน โดยคะแนนรวมมากหมายถึง มีความรู้ระบบ PACS ระดับมาก

4.2 แบบประเมินทักษะการใช้ระบบ PACS ข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ คำตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คะแนนรวมมีค่าอยู่ระหว่าง 12 – 60 คะแนน โดยคะแนนรวมมากหมายถึง มีทักษะการใช้ระบบ PACS ระดับสูง ค่าความเชื่อมั่นโดยการใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาชเท่ากับ 0.93

ส่วนที่ 5 แบบวัดทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ข้อถามทัศนคติมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คะแนนรวมมีค่าอยู่ระหว่าง 10 – 50 คะแนน โดยคะแนนรวมมากหมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ดี ค่าความเชื่อมั่นโดยการใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาชเท่ากับ 0.80

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของคณะ
เวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ TMEC 17-041 วันที่ 11 สิงหาคม 2560 ผู้วิจัยได้เชิญ
ชวนผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์เข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์
การวิจัย วิธีการวิจัย และสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยสามารถยุติการร่วมการวิจัยได้ โดยไม่ส่งผล
ต่อการทำงานใดๆ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาล มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย และติดต่อขออนุญาตเข้าพบ หัวหน้าพยาบาลหรือผู้ป่วย หัวหน้างานกายภาพ หัวหน้างานรังสีวินิจฉัย และ แพทย์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงโครงการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และขอความร่วมมือเก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้อนุญาตดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลแบบสอบถามตอบกลับด้วยตนเอง จากนั้นส่งแบบสอบถามและใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยผู้วิจัยให้ผู้ตอบนำแบบสอบถามตอบกลับและใบยินยอม รวมไปถึงหัวหน้าหน่วยงานและนัคขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตัวเองภายในระยะเวลา 2 สัปดาห์โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแยกใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยใส่ซองที่เตรียมไว้ให้ แยกจากแบบสอบถาม เพื่อไม่ให้ผู้วิจัยเชื่อมโยงข้อมูลแบบสอบถามกับชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ความรู้และทักษะการใช้ระบบ PACS ทศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์และความพึงพอใจต่อระบบ PACS ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม ด้วยสถิติ t-test และ One way ANOVA
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ความรู้และทักษะการใช้ระบบ PACS ทศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ กับคะแนนความพึงพอใจต่อระบบ PACS โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman's Rank Correlation Coefficient)
4. กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของและประสบการณ์ใช้งานระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงาน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงาน และเป็นผู้ใช้งานระบบ PACS ของโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำนวน 150 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 93.3) มีอายุอยู่ระหว่าง 25 – 34 ปี (ร้อยละ 44.0) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 49.3) ตำแหน่งผู้ช่วยพยาบาล (ร้อยละ 50.7) ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเวชศาสตร์เขตร้อนระหว่าง 1-5 ปี (ร้อยละ 55.3) ประสบการณ์ใช้งานระบบ PACS ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า มีประสบการณ์ในการใช้ระบบ PACS รวมจากที่อื่นด้วย 3 – 4 ปี (ร้อยละ 38.0) และมีประสบการณ์ใช้งานระบบ PACS ของโรงพยาบาลนี้ มากกว่า 3 - 4 ปี (ร้อยละ 40.0) ลักษณะการใช้งานระบบ PACS ภายในระยะเวลาหนึ่งเดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้ใช้งานระบบ PACS เฉลี่ยในหนึ่งสัปดาห์ 1-3 วัน (เป็นบางวัน) (ร้อยละ 55.3) จำนวนผู้ป่วยที่กลุ่มตัวอย่างใช้ระบบ PACS คุณภาพทางรังสีใน 1 วัน อยู่ระหว่าง 1-2 คนมากที่สุด (ร้อยละ 47.3) ช่วงเวลาที่มีการใช้งานระบบ PACS มากที่สุด คือ เวลา 8.30 น. – 10.30 น. (ร้อยละ 53.3) โดยแหล่งความรู้ที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับระบบ PACS ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ได้จากการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน (ร้อยละ 86.0) มีผู้ได้รับความรู้จากการอบรมของแผนกรังสีวินิจฉัยที่โรงพยาบาลนี้ เพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 22.0) ส่วนประสบการณ์อบรมการใช้งานระบบ PACS ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ ไม่เคยฝึกอบรม (ร้อยละ 74.7)

2. ความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงาน

ระดับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจต่อระบบ PACS โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.11 ±0.49) เมื่อพิจารณารายด้าน จากทั้ง 4 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจต่อระบบ PACS รายด้านระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยตามค่าเฉลี่ยรายด้านดังนี้ ด้านความปลอดภัย และด้านความทันเวลา (Mean = 4.18 ±0.53, Mean = 4.18 ±0.55) รองลงมาคือด้านความเชื่อมั่น (Mean = 4.04 ±0.57) และด้านการเข้าถึงง่าย (Mean = 4.03 ±0.62) ดังตารางที่ 1

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย
แห่งหนึ่ง โดยรวมและรายด้าน (n = 150)

ความพึงพอใจต่อระบบ PACS	Mean	S.D.	ระดับ
ความพึงพอใจโดยรวม	4.11	0.49	มาก
1. ด้านการเข้าถึงง่าย (Accessibility)	4.03	0.62	มาก
2. ด้านความเชื่อมั่น (Reliability)	4.04	0.57	มาก
3. ด้านความทันเวลา (Timely)	4.18	0.55	มาก
4. ด้านความปลอดภัย (Security)	4.18	0.53	มาก

3. ความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ความรู้และทักษะเกี่ยวกับระบบ PACS และทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ ของผู้ปฏิบัติงาน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้การใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานระดับมาก (ร้อยละ 64.0) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 58.7) ความรู้ระบบ PACS มีระดับมาก (ร้อยละ 70.0) ทักษะระบบ PACS อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 54.0) และระดับทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 80.7) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำแนกตามความรู้ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ความรู้และทักษะเกี่ยวกับระบบ PACS และทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ (n = 150)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

	ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้การใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน			
มาก	(8-10 คะแนน)	96	64.0
ปานกลาง	(6-7 คะแนน)	43	28.7
น้อย	(0-5 คะแนน)	11	7.3
ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน			
สูง	(24-30 คะแนน)	88	58.7
ปานกลาง	(16-23 คะแนน)	56	37.3
ต่ำ	(10-15 คะแนน)	6	4.0
ความรู้เกี่ยวกับระบบ PACS			
มาก	(16-19 คะแนน)	105	70.0
ปานกลาง	(12-15 คะแนน)	41	27.3
น้อย	(0- 11คะแนน)	4	2.7
ทักษะการใช้งานระบบ PACS			
สูง	(48-60 คะแนน)	81	54.0
ปานกลาง	(36-47 คะแนน)	53	35.3
ต่ำ	(12-35 คะแนน)	16	10.7
ทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์			
ดี	(40-50 คะแนน)	121	80.7
ปานกลาง	(30-39 คะแนน)	28	18.7
ไม่ดี	(10-29 คะแนน)	1	0.6

4. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อระบบ PACS แตกต่าง

พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อระบบ PACS แตกต่างกันตามตัวแปรอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ได้แก่ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่ง โดย การศึกษาระดับปริญญาตรี มีความพึงพอใจต่อระบบ PACS มากที่สุด และตำแหน่งแพทย์มีความ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พึงพอใจต่อระบบ PACS มากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อระบบ PACS ตามตำแหน่งรายกลุ่มพบว่า แพทย์มีความพึงพอใจต่อระบบ PACS สูงกว่าพยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล และนักกายภาพบำบัด/เจ้าหน้าที่กายภาพบำบัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อระบบ PACS ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล (n=150)

ข้อมูลส่วนบุคคล	n	%	mean	S.D.	t/F	p-value
ระดับการศึกษา					3.908	0.022* ^b
ต่ำกว่าปริญญาตรี	65	43.3	4.03	0.430		
ปริญญาตรี	74	49.3	4.22	0.530		
ปริญญาโทและ ปริญญาเอก	11	7.4	3.88	0.461		
ตำแหน่ง					8.605	0.000** ^b
แพทย์	13	8.7	4.76	0.22		
พยาบาล	52	34.7	4.12	0.51		
ผู้ช่วยพยาบาล	76	50.7	4.02	0.43		
นักรังสีการแพทย์	4	2.7	4.10	0.68		
นักกายภาพบำบัด	5	3.3	3.68	0.15		

b= One way Analysis of variance

*Significant at 0.05 **Significant at 0.01

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อระบบ PACS ระหว่างตำแหน่งรายคู่
จาก Post Hoc test scheffe

ตำแหน่ง (J)	Mean Difference (I-J) (Std. Error)			
	(I)1	(I)2	(I)3	(I)4
1. แพทย์	-	-	-	-
2. พยาบาล	0.64(0.14)**	-	-	-
3. ผู้ช่วยพยาบาล	0.74(0.13)**	0.10(0.08)	-	-
4. นักรังสีการแพทย์	0.66(0.26)	0.02(0.23)	- 0.08(0.23)	-
5. นักกายภาพบำบัด	1.07(0.24)**	0.44(0.21)	0.34(0.21)	0.41(0.30)

**Significant at 0.01

5. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ด้วย

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงาน ใน
โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ความรู้การใช้
คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ($r = 0.433$) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ($r = 0.281$) ความรู้เกี่ยวกับ PACS
($r = 0.405$) ทักษะการใช้ PACS ($r = 0.543$) และ ทศนคติต่อการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ($r = 0.416$)
ดังตารางที่ 5

ตัวแปรอิสระ	r^2	p-value
ความรู้การใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน	0.433**	<0.001
ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน	0.281**	<0.001
ความรู้เกี่ยวกับ PACS	0.405**	<0.001
ทักษะการใช้ PACS	0.543**	<0.001
ทัศนคติต่อการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์	0.416**	<0.001

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

6. ปัญหาที่พบในการใช้ระบบ PACS ใน 1 เดือนที่ผ่านมา

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่พบปัญหามีเพียง (ร้อยละ 31.3) โดยพบข้อขัดข้องจากการใช้ระบบ ($n = 47$) จำนวน 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 87.2) และ พบข้อขัดข้อง 3 ครั้งขึ้นไป (ร้อยละ 12.8) ปัญหาที่ผู้ใช้งานพบส่วนใหญ่ ($n = 47$) ได้แก่ โหลดภาพช้า (ร้อยละ 31.9) ด้านความเหมาะสมของขนาดหน้าจอที่ใช้งานส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า มีความเหมาะสม (ร้อยละ 94.0) ความเพียงพอของคอมพิวเตอร์สำหรับใช้ระบบ PACS ในหน่วยงาน ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า เพียงพอ (ร้อยละ 84.7) ข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ อยากให้จัดอบรมการใช้งานระบบ PACS (ร้อยละ 62.5) ($n = 24$)

การอภิปรายผล

1. ระดับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย แห่งหนึ่ง

ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานกลุ่มที่เป็นบุคลากรของโรงพยาบาล สามารถอธิบายได้ว่า ระบบ PACS นั้นเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการแพทย์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ดี ทำให้ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับงานที่เกี่ยวข้องได้จริงโดยเมื่อพิจารณารายด้านมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าระบบ PACS เป็นระบบที่ผู้ใช้มีความพึงพอใจ ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะปัจจุบันการดูแลผู้ป่วยให้ความสำคัญกับการจัดระบบงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และมีคุณภาพด้านการรักษาพยาบาล ซึ่งระบบการจัดเก็บและรับส่งข้อมูลภาพทางการแพทย์แบบดิจิทัล (PACS) เป็นระบบใหม่ที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของโรงพยาบาลด้านการดูแลวินิจฉัยผู้ป่วย ทำให้การตรวจรักษาดูแลผู้ป่วยทำได้รวดเร็วและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับวิจัยต่างประเทศ (Claude Sicotte, Guy Pare, Kobena Kra Bini, Marie - Pierre Moreault and Guy Laverdure, 2010) ซึ่งได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบภาพทางการแพทย์ของเครือข่ายองค์กรซึ่งเชื่อมโยงกันด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจโดยรวมด้านคุณภาพข้อมูลอยู่ในระดับมาก โดยอธิบายว่า กลุ่ม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อระบบภาพทางการแพทย์ในด้านความถี่ในการใช้ และด้านความตั้งใจในการใช้ และ สอดคล้องกับวิจัยต่างประเทศ (Richard A. Lewis and See Ling Tan, 2009) ได้ศึกษาความพึงพอใจ และประสิทธิผลของผู้ใช้ระบบ PACS ในหลายสถาบัน พบว่าผู้ใช้งานระบบ PACS ส่วนใหญ่เห็นว่าระบบ PACS ดีกว่าการใช้ฟิล์มที่เป็นระบบเก่า เนื่องจากระบบ PACS สามารถเรียกข้อมูลเก่าที่เก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถเรียกข้อมูลภาพทางรังสีได้ตลอดเวลาโดยไม่มีการเสื่อมสภาพของภาพทางรังสี ทำให้แพทย์ สามารถเปรียบเทียบภาพถ่ายทางรังสีเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของโรคได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้การวินิจฉัยถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วยิ่งขึ้น

2. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อระบบ PACS แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อระบบ PACS แตกต่างกัน ตามตัวแปรอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่ง ซึ่งการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความพึงพอใจต่อระบบ PACS มากที่สุด อาจเพราะว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นระดับการศึกษาที่มีการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีมาพอสมควร จึงให้ความสนใจและติดตามในเรื่องของเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างระบบ PACS มากกว่า โดยเฉพาะยุคนี้เป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงทำให้กลุ่มคนในระดับการศึกษานี้มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นอย่างดี และทำให้ง่ายต่อการใช้งานระบบ PACS และ ตำแหน่งแพทย์มีความพึงพอใจต่อระบบ PACS มากที่สุด สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากแพทย์มีการใช้งานระบบ PACS มากกว่าพยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล และนักกายภาพบำบัด และยังมีประสบการณ์การใช้ระบบ PACS มาจากโรงพยาบาลอื่นด้วย จึงทำให้แพทย์มีความชำนาญเชี่ยวชาญในการใช้ระบบ PACS และมองเห็นความสำคัญ และประโยชน์จากการใช้ที่สามารถรับรู้ได้ว่าระบบ PACS ทำให้แพทย์มีความพึงพอใจในด้านต่างๆของระบบ และแพทย์เคยผ่านประสบการณ์การใช้ระบบฟิล์มมาก่อน จึงสามารถเปรียบเทียบได้ว่าระบบ PACS มีความทันสมัยของเทคโนโลยี ความสะดวก รวดเร็ว มีความถูกต้องแม่นยำ มากกว่าระบบฟิล์มที่เป็นระบบเก่ามากจึงยังเป็นการเพิ่มระดับความพึงพอใจในการใช้ระบบ PACS ให้สูงขึ้น จึงส่งผลให้แพทย์มีความพึงพอใจในระบบ PACS มาก สอดคล้องกับ วสันต์ เรือนทอง (วสันต์ เรือนทอง, 2551) ได้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทำการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อการใช้งานระบบ SAP โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในการใช้งานระบบ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง แผนก รวมถึงระบบงาน

3. ความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงาน

พบว่า ความรู้การใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับความพึงพอใจต่อระบบ PACS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.433$) (< 0.01) และพบว่า ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำกับความพึงพอใจต่อระบบ PACS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.281$) (< 0.01) ซึ่งพบว่าบุคลากรโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับสูงซึ่งการปฏิบัติงานในปัจจุบันนี้องค์กรต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานภายในโรงพยาบาลได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ลดขั้นตอนในการทำงาน ผู้ปฏิบัติงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน เพื่อสามารถดูแล บำรุงรักษาหรือแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ จึงจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ PACS เพราะระบบ PACS คือเทคโนโลยีสารสนเทศทางการแพทย์ที่นำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บและรับส่งข้อมูลภาพทางรังสีของผู้ป่วย สอดคล้องกับสอดคล้องกับวิจัยต่างประเทศ (Havelka D, 2002) กล่าวว่า ผู้ใช้ที่มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ จะทำให้การสื่อสารระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจากผู้ใช้สามารถเข้าใจศัพท์เฉพาะทางของคอมพิวเตอร์ได้

4. ความรู้และทักษะการใช้ระบบ PACS มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงาน

พบว่า ความรู้และทักษะการใช้ระบบ PACS มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับความพึงพอใจต่อระบบ PACS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.405$) ($r = 0.543$) (< 0.01) ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับระบบ PACS จะส่งผลให้มีความพึงพอใจต่อระบบ PACS ซึ่งบุคลากรโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้ระบบ PACS โดยรวม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อยู่ในระดับสูง นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานเห็นความสำคัญของแผนยุทธศาสตร์คณะปี 2561-2565 ที่ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาการบริการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อความเป็นผู้นำในด้านการบริการสุขภาพและวิชาการ โรคเขตร้อน โรงพยาบาลจึงได้นำระบบ PACS มาใช้เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การบริการผู้ป่วยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานจึงศึกษาและพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในระบบ PACS ซึ่งความรู้ความสามารถในการใช้ระบบ PACS ได้มาจากการรับรู้ การเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานที่เคยมีประสบการณ์การใช้ระบบมาก่อน หรือจากผู้ที่เคยผ่านการฝึกอบรมมาก่อน หรือเกิดจากการเรียนรู้ด้วยตัวของผู้ปฏิบัติงานเอง จากการทดลองใช้ระบบทันที และศึกษาคู่มือของระบบ PACS เมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถในการใช้ระบบ PACS ในด้านต่างๆของระบบอย่างคืออยู่แล้ว ย่อมสามารถที่จะใช้งานระบบ PACS ได้อย่างรวดเร็ว ว่องไว และถูกต้อง มากขึ้นส่งผลให้มีความสุขในการทำงาน ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการใช้ระบบ PACS สอดคล้องกับ วิจัยต่างประเทศ (Petter, S., DeLone, W. H., & McLean, E. R., 2013) กล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้งานจะสามารถวัดได้ง่ายขึ้น หากเกิดจากการใช้งานโดยสมัครใจของผู้ใช้งาน ระบบ เพดเตอร์และคณะกล่าวเพิ่มเติมว่า ในหลาย ๆ บริบท การใช้งานระบบด้วย ความสมัครใจ สามารถวัดความพึงพอใจได้เป็นอย่างดีคืออย่างน้อยที่สุดก็มีความจำเป็นต่อประสิทธิภาพการทำงาน ตามภาระงานของผู้ปฏิบัติงาน

5. ทักษะต่อการใช้คอมพิวเตอร์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อระบบ PACS ของผู้ปฏิบัติงาน

พบว่า ทักษะต่อการใช้คอมพิวเตอร์มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับความพึงพอใจต่อระบบ PACS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.416$) (< 0.001) ผู้ปฏิบัติงานที่มีทัศนคติในทางบวกกับการใช้คอมพิวเตอร์ จะมีความพึงพอใจต่อระบบ PACS ซึ่งระดับทัศนคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ภาพรวมอยู่ในระดับดี ผู้ปฏิบัติงานที่มีความคิดเห็นที่ดี มีทัศนคติที่ดี และมีความรู้ทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์คืออยู่แล้วเมื่อนำมาประยุกต์กับการปฏิบัติงานร่วมกับระบบ PACS ก็จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้งานระบบ PACS ซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทางการแพทย์ได้อย่างมี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประสิทธิภาพและคุณค่า คล่องแคล่ว ถูกต้อง และปลอดภัย ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสุขในภาระงานที่ตัวเองรับผิดชอบ ย่อมส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจต่อระบบ PACS สอดคล้องกับวัตสันต์ เรือนทอง (วัตสันต์ เรือนทอง, 2551) ได้ศึกษาความพึงพอใจของพนักงานโดยผลการศึกษาพบว่า ด้านทักษะ ด้านความรู้และด้านทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของพนักงานต่อระบบ SAP โดยด้านทัศนคติมีผลต่อความพึงพอใจมากที่สุด

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ได้ ณ ช่วงเวลานั้น เนื่องจากไม่ได้มีการติดตามในระยะยาว
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในช่วงที่มีการใช้งานระบบในช่วงปกติ กล่าวคือ ถ้ามีการศึกษาในช่วงเวลาที่มีการนัดตรวจผู้ป่วยตามโครงการต่างๆ ซึ่งจะมีผู้มาใช้บริการมากกว่าปกติ ผลการวิจัยอาจมีความแตกต่างได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจต่อระบบการจัดเก็บและรับส่งข้อมูลภาพทางการแพทย์แบบดิจิทัล (PACS) ของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เพื่อนำไปใช้สำหรับผู้บริหาร โรงพยาบาล และผู้ปฏิบัติงานที่ดูแลระบบบริการของฝ่ายรังสีวินิจฉัย ดังนี้

1. ส่งเสริมการจัดอบรมการใช้ระบบ PACS เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบ PACS (หน่วยงานรังสีวินิจฉัย) โดยเฉพาะทักษะด้านการเข้าสู่ระบบ PACS การเปิดดูภาพทางรังสีของผู้ป่วย การปรับภาพขยายภาพเปรียบเทียบภาพ และการดูภาพ CT MRI และความรู้เรื่องการนำภาพจากระบบ PACS ไปใช้ต่อที่โรงพยาบาลอื่น ความรู้เรื่องผลดีจากการนำระบบ PACS มาใช้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. ติดต่อประสานงานกับผู้ดูแลระบบของบริษัท PACS เพื่อแก้ไขปัญหาการขัดข้องของระบบอย่างเร่งด่วน โดยเสนอให้มี การแก้ไขผ่านช่องทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่ต้องส่งบุคลากรเข้ามาแก้ไขหน้างาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจในระบบมากขึ้น

3. พัฒนาด้านคุณภาพของจอภาพที่ใช้ในการดูภาพถ่ายทางรังสีให้มีความละเอียดของจอภาพที่เหมาะสมทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้การดูภาพทางรังสีมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลดีต่อการรักษาพยาบาลผู้ป่วย

รายการอ้างอิง

สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

(2555). การประเมินการใช้เครื่องตรวจวินิจฉัยทางรังสี อาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงในสถานบริการสุขภาพภาครัฐ [online]วันที่สืบค้นข้อมูล 19 สิงหาคม2557 เข้าถึงได้
<http://www.dms.moph.go.th>.

ภาควิชารังสีวิทยา. (2549). โครงการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลภาพเอกซเรย์ด้วยระบบดิจิทัล: PACS และระบบสารสนเทศ(RIS). คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.

ยศวดี งามสะอาด. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Stair, R. M., & Reynolds, G. W. (2003). Principles of information systems (6th ed.). Boston, MA: Course Technology.

Stair, R. M. (1999). Principles of information systems: A managerial approach. Cambridge, MA: Course Technology.

Vroom, W.H. (1964). Working and Motivation. (New York : John Wiley and Sons, Inc)

Shelley, Maynard W.(1975). Responding to Social Change. Pennsylvania : Dowden, Hutchison.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Claude Sicotte, Guy Pare, Kobena Kra Bini, Marie - Pierre Moreault and Guy Laverdure. (2010).

Virtual Organization of Hospital Medical Imaging: A User Satisfaction Survey.

Retrieved April 24, 2016, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov>.

Richard A. Lewis and See Ling Tan. (2009). Picture archiving and communication systems: A

multicentre survey of users experience and satisfaction Retrieved April 24, 2016,

from <http://www.elsevier.com/locate/ejrad>

วสันต์ เรือนทอง. (2551). ความพึงพอใจของพนักงานต่อระบบ System Application and Product
in Data Processing (SAP) กรณีศึกษา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคกลาง).

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Havelka D. (2002). User Personnel Factors that Influence Information System Development.

Petter, S., DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2013). Information systems success: The quest for
the independent variables. Journal of Management Information Systems.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ LEARNING ORGANIZATION CONDITIONS OF RAJAPARK INSTITUTE

พรพนา ศรีสถานนท์, ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, ดร.พูนชัย ยาวีราช, ผศ.ดร.ประเวศ เวชชะ
Pornpana Srisatanon, Dr. Somkiet Tunkeaw, Dr. Phoonchai Yawirach, Asst. Prof. Dr. Prawet Wetcha
หลักสูตรบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Educational Administration Program, Faculty of Education Chiang Rai Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ 2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและบุคลากร จำนวน 94 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านองค์การ ($\bar{X} = 3.78$) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.49$) ด้านบุคคล ($\bar{X} = 3.42$) ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.39$) ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.14$) อยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ ส่วนตำแหน่งงานที่ต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นเรื่องสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านบุคคลแตกต่างกัน ประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ ด้านบุคคล ด้านการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยี แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้, สถาบันรัชต์ภาคย์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ABSTRACT

The purposes of the present research were to 1) study the learning organization conditions of Rajapark Institute, 2) compare the learning organization of Rajapark Institute classified according to personal factors. Data were collected by distributing questionnaires from 94 executives and personnel. The results showed that:1) The overall learning organization condition of Rajapark Institute was at a moderate level ($\bar{X} = 3.47$). Considering each aspect, the learning organization of Rajapark Institute could be sorted out in descending order as follows; the organization ($\bar{X} = 3.78$) was at a much level whereas learning ($\bar{X} = 3.49$), people ($\bar{X} = 3.42$), knowledge ($\bar{X} = 3.39$), and technology ($\bar{X} = 3.14$) were at a moderate level. 2) Considering personal factors, differences in gender, age, and educational background had no effect on the opinions towards the learning organization conditions. Different job positions made different opinions about the learning organization conditions in the aspect of people. Different work experience made different opinions about the learning organization conditions in people, learning, knowledge management and, technology at a significant level of 0.05

Keywords: Conditions, Learning Organization, Rajapark Institute

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกอย่างพลิกผัน (Disruptive world) อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการโทรคมนาคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรวดเร็วและรุนแรง บวกกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้นในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ องค์ความรู้ในรูปแบบต่างๆ ข้อมูลสารสนเทศ และความรู้กระจายไปได้กว้างขวางและรวดเร็ว ส่งผลกระทบกับการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร จนทำให้ไร้ข้อจำกัดด้านเวลา ระยะเวลา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

และสถานที่ย่างสิ้นเชิง เป็นผลให้เกิดรูปแบบสังคมยุคใหม่ที่เรียกกันว่าสังคมฐานความรู้ (Knowledge - based Society) ซึ่งเป็นสังคมที่อุดมไปด้วยความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และนวัตกรรมต่างๆ อย่างมากมาย และความสำคัญกับมิติการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) การผลิตและพัฒนา ให้สามารถก้าวทันยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนั้นทำให้องค์กรต่างๆเกิดความตระหนักในการที่จะพัฒนาองค์กร ให้มีความเจริญรุดหน้า เพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขัน เพื่อความอยู่รอดขององค์กร การศึกษา ในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องการทักษะการคิดและทักษะการดำรงชีวิตที่แตกต่างจากอดีต ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของ สถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถที่จะปรับตัว วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์ สร้างทักษะด้านการสื่อสาร และมีการเรียนรู้ เพื่อที่จะทำหน้าที่หลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน (Multitasking) จากเหตุผลดังกล่าว สถาบันการศึกษาจึงควรพัฒนาองค์กรให้เป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพ ขีดความสามารถ ประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผลขององค์กรด้วย (สุรินทร์ พิศสุวรรณ :2555) องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่บุคลากรสามารถขยายขีดความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานตามที่ปรารถนาได้อย่างต่อเนื่องเป็นองค์กรที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีรูปแบบความคิดสร้างสรรค์ เป็นองค์กรที่เต็มไปด้วยแรงบันดาลใจและเป็นองค์กรที่มีบุคลากรเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดทางการบริหารที่ช่วยให้คนในองค์กรนำความรู้ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนางานให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น เป็นการพัฒนาองค์กรให้เกิดการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์และทักษะร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและสามารถปรับตัวให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

สถาบันรัชต์ภาคย์เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นสถานศึกษาที่ผลิตบัณฑิต ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ให้เป็นผู้ที่มีความรู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม อนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม เพื่อเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศ มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเทคโนโลยี ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงการแข่งขันในวงการการศึกษาสูงขึ้น สถาบันรัชต์ภาคย์ซึ่งเป็น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สถาบันการศึกษาขนาดเล็ก จึงจำเป็นต้องมีการการปรับระบบการบริหาร เพิ่มพูนความรู้ ความรอบรู้ เพิ่มทักษะ เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิผลขององค์กร สถาบันรัฐศาสตร์จึงตระหนักในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มีการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากร ควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็ง (Core competence) ขององค์กร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษา จึงทำการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัฐศาสตร์ เพื่อจะได้นำมาวางแผนสู่การพัฒนาสถาบันรัฐศาสตร์เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัฐศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัฐศาสตร์จำแนกตามปัจจัย

ส่วนบุคคล

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้

1.1 องค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Senge

องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดเชิงกลยุทธ์ของการป้องกันปัญหาในระยะยาว เป็นการวางแผนเพื่ออนาคต Senge (1994) เห็นว่าแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร ด้วยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หากมองในระยะยาวก็คือ การพัฒนามนุษย์ทุกมิติ ทุกบทบาท ภายใต้การมองโลกอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยสำคัญที่เรียกว่าทักษะ หรือวินัย 5 ประการ เป็นพื้นฐานหลักในการสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ตนเองอย่างถ่องแท้ (personal mastery) 2) การมีแบบแผนความคิด (mental models) 3) การรับรู้และสานวิสัยทัศน์ (shared vision) 4) การเรียนรู้เป็นทีม (team learning) และ 5) ความคิดและความเข้าใจในภาพรวมทั้งระบบ (system thinking)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

1.2 แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ Garvin D.A. (2008)

การสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับกิจกรรม 5 กิจกรรมหลัก (Five main activities) ประกอบด้วย 1) การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ (systematic problem solving) 2) การทดลอง (experimentation with new approaches) 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (learning from past experiences) 4) การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ดีที่สุดจากผู้อื่น (learning from the experiences and best practices of others) และ 5) การถ่ายทอดการเรียนรู้ (transferring knowledge)

1.3 องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Pedler, Burguynne & Boydell

Pedler, Burguynne, and Boydell (1991) กล่าวถึง ลักษณะที่เหมาะสมของการเป็นบริษัทแห่งการเรียนรู้ (The Learning Company) ว่ามีองค์ประกอบของการเป็นองค์กร หรือบริษัทแห่งการเรียนรู้ ควรแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านกลยุทธ์ (strategy) 2) ด้านการมองภายในองค์กร (looking in) 3) ด้านโครงสร้าง (structures) 4) ด้านการมองภายนอก (looking out) และ 5) ด้านโอกาสในการเรียนรู้ (learning opportunities)

1.4 องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Marquardt

Marquardt (2011) ได้เสนอรูปแบบระบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ (systems learning organization model) ที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบหลักด้านการเรียนรู้ 2) องค์ประกอบด้านองค์กร 3) องค์ประกอบด้านบุคคล 4) องค์ประกอบด้านการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และ 5) องค์ประกอบด้านเทคโนโลยี (Technology)

จากการศึกษาแนวคิดในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้จากหลายแนวทาง ผู้วิจัยพบว่า แต่ละแนวทางมีความสอดคล้องกัน เพียงแต่อาจจะมีจุดเน้นหรือการให้ความสำคัญที่ต่างกัน ผู้วิจัยเลือกแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Michael J. Maquardt มาเป็นแนวทางในการสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในการศึกษารั้งนี้ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มีความครอบคลุมในหลายมิติทั้งในด้านการเรียนรู้ ด้านบุคคล ด้านองค์กร ด้านความรู้ และเทคโนโลยีนั่นเอง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วิธีการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหาร และบุคลากรของสถาบันรัชต์ภาคย์ จำนวน 112 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และบุคลากรของสถาบันรัชต์ภาคย์ จำนวน 94 คน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ สภาพคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งได้กำหนดค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ได้ผลการวิจัยดังนี้
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ โดยรวม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
ด้านการเรียนรู้	3.49	0.83	ปานกลาง
ด้านองค์การ	3.78	0.47	มาก
ด้านบุคคล	3.42	0.72	ปานกลาง
ด้านความรู้	3.39	0.67	ปานกลาง
ด้านเทคโนโลยี	3.14	0.84	ปานกลาง
รวม	3.47	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 บุคลากรสถาบันรัชต์ภาคย์มีความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์การ มีสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อยู่มาก ($\bar{X} = 3.78$) ส่วนด้านการเรียนรู้ ด้านบุคคล ด้านความรู้ และด้านเทคโนโลยี มีสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49, 3.42, 3.39, \bar{X} = 3.14$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านการเรียนรู้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. บุคลากรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทั้งจากภายในองค์กรและภายนอกองค์กรเพื่อพัฒนาตนเอง	3.48	0.77	ปานกลาง
2. บุคลากรเรียนรู้จากความสำเร็จและปัญหาเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น	3.54	0.77	มาก
3. บุคลากรให้ความร่วมมือในการเรียนรู้โดยการรับฟังและแสดงความคิดเห็น	3.60	0.75	มาก
4. บุคลากรในสถาบันฯ มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือทีมงาน เพื่อค้นหาวิธีปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาาร่วมกัน	3.46	0.83	ปานกลาง
5. บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทีม โดยผ่านช่องทางที่หลากหลาย อาทิ อีเมล การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน	3.48	0.99	ปานกลาง
6. สมาชิกทุกคน ในทีมยอมรับในความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.77	0.61	มาก
7. บุคลากรมีความคิดเป็นระบบ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของงานตนเอง ความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น	3.44	0.74	ปานกลาง
8. บุคลากรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร	3.41	0.90	ปานกลาง
9. สถาบันฯ มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถาบันฯ	3.27	0.99	ปานกลาง
รวม	3.49	0.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 บุคลากรสถาบันรัชต์ภาคย์มีความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สมาชิกทุกคนในทีมยอมรับในความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 3.77$) บุคลากรให้ความร่วมมือในการเรียนรู้โดยการรับฟังและแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.60$) บุคลากรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทั้งจากภายในองค์กรและภายนอกองค์กรเพื่อพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 3.54$)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านองค์กร

สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านองค์กร	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. บุคลากร เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสถาบันฯ ให้เป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้	4.00	0.79	มาก
2. สถาบันฯ มีการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและ ภายนอก เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน	3.91	0.90	มาก
3. สถาบันฯ มีการปรับปรุงกลยุทธ์ให้เหมาะสมในการ ดำเนินงาน	3.61	0.88	มาก
4. สถาบันฯ กำหนด วิสัยทัศน์ขององค์กร โดยส่งเสริมให้ บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม	3.85	0.70	มาก
5. สถาบันฯ มีการดำเนินงานตาม วิสัยทัศน์พันธกิจและ ยุทธศาสตร์ ของสถาบันฯ ตามที่กำหนดไว้	3.73	0.85	มาก
6. สถาบันฯ มีโครงสร้างการบังคับบัญชาและระบบการบริหาร ที่มีความคล่องตัว ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการปฏิบัติงาน	3.83	0.67	มาก
7. สถาบันฯ ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้บุคลากรด้วย บรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายและสนุกกับการเรียนรู้	3.68	0.91	มาก
8. สถาบันฯ มีบรรยากาศที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และ ความร่วมมือกันในการทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร	3.66	0.90	มาก
รวม	3.78	0.47	มาก

จากตารางที่ 3 บุคลากรสถาบันรัชต์ภาคย์มีความคิดเห็นด้วยต่อสภาพความเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านองค์กร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก
ดังนี้ บุคลากร เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสถาบันฯ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} =$

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

4.00) สถาบันฯ มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.91$) และสถาบันฯ กำหนด วิสัยทัศน์ขององค์กร โดยส่งเสริมให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.85$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านบุคคล

สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านบุคคล	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. บุคลากรมีความพร้อมและมีความเต็มใจในการเรียนรู้โดยมีการทำแผนพัฒนาตนเอง	3.48	0.96	ปานกลาง
2. บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง มีความคิดเป็นระบบ และปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ	3.44	0.91	ปานกลาง
3. ผู้บริหารมีการบริหารแบบกระจายอำนาจและมอบอำนาจตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากร	3.55	0.92	มาก
4. ผู้บริหาร ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคน สามารถให้ข้อเสนอแนะและตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนา งานที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่	3.48	0.84	ปานกลาง
5. สถาบันฯ มีการแบ่งปันข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น	3.39	0.82	ปานกลาง
6. สถาบันฯ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรและกำหนด ยุทธศาสตร์ร่วมกับหน่วยงานที่ทำงานร่วมกัน	3.16	0.88	ปานกลาง
รวม	3.42	0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 บุคลากรสถาบันรัชต์ภาคย์มีความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านบุคคล โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ ผู้บริหารมีการบริหารแบบกระจายอำนาจและมอบ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อำนาจตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากร ($\bar{X} = 3.55$) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ บุคลากรมีความพร้อมและมีความเต็มใจในการเรียนรู้โดยมีการทำแผนพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 3.48$) ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนสามารถให้ ข้อเสนอแนะและตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนางานที่ รับผิดชอบอย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 3.48$) บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง มีความคิดเป็นระบบ และปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.44$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์การ
แห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านความรู้

สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านความรู้	\bar{X}	S.D.	การแปล ความหมาย
1. สถาบันฯ ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องให้กับบุคลากร	3.42	0.89	ปานกลาง
2. สถาบันฯ สนับสนุนกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสวงหาความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งกับหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก	3.51	0.88	มาก
3. สถาบันฯ ส่งเสริมให้บุคลากรมีกระบวนการในการสร้างความรู้จากข้อมูลสารสนเทศ และประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่	3.43	0.77	ปานกลาง
4. สถาบันฯ มีระบบและ โครงสร้างที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดเก็บความรู้ที่สำคัญอย่างปลอดภัย เป็นระบบ สามารถนำไปใช้ได้ง่าย	3.33	0.82	ปานกลาง
5. สถาบันฯ ส่งเสริมให้มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร อาทิ เอกสารประกอบการสอน คู่มือการปฏิบัติงาน	3.43	0.81	ปานกลาง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านความรู้	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
6.บุคลากรในสถาบันฯ มีการใช้ข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกเพื่อประกอบการตัดสินใจ เช่น การเข้าร่วมประชุม การเทียบเคียงผลการปฏิบัติงาน และงานวิจัยต่างๆ	3.46	0.81	ปานกลาง
7.สถาบันฯ มีการเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบของการจัดประชุมจัดสัมมนาจัดนิทรรศการสำหรับบุคลากรภายในและภายนอกสถาบัน	3.36	0.93	ปานกลาง
8.สถาบันฯ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรสู่ความยั่งยืน	3.39	0.96	ปานกลาง
9.สถาบันฯ มีระบบสารสนเทศที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อถ่ายโอนความรู้ไปยังหน่วยงานภายในและภายนอกได้อย่างรวดเร็ว	3.12	0.99	ปานกลาง
รวม	3.39	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 บุคลากรสถาบันรัชต์ภาคย์มีความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณารายได้พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ สถาบันฯ สนับสนุนกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสวงหาความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งกับหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 3.51$) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ บุคลากรในสถาบันฯ มีการใช้ข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกเพื่อประกอบการตัดสินใจ เช่น การเข้าร่วมประชุม การเทียบเคียงผลการปฏิบัติงาน และงานวิจัยต่างๆ ($\bar{X} = 3.46$) สถาบันฯ ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องให้กับบุคลากร และสถาบันฯ ส่งเสริมให้บุคลากรมีกระบวนการในการสร้างความรู้ จากข้อมูลสารสนเทศ และประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ($\bar{X} = 3.43$) สถาบันฯ ส่งเสริมให้บุคลากรมี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กระบวนการในการสร้างความรู้ จากข้อมูลสารสนเทศ และประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้างองค์
ความรู้ใหม่ ($\bar{X} = 3.43$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านเทคโนโลยี

สภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยี	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.สถาบันฯ มีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ	3.07	0.95	ปานกลาง
2.สถาบันฯ มีการนำเทคโนโลยีมาทำการเชื่อมโยงข้อมูลในการ บริหารจัดการ การปฏิบัติงานและการเรียนรู้ภายในองค์กร	3.21	0.90	ปานกลาง
3.สถาบันฯ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการในการ สร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้กับองค์กรภายนอก	3.22	0.86	ปานกลาง
4.สถาบันฯ มีเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนบุคลากรในการ เพิ่มพูน ความรู้เพื่อนำมาสร้างองค์ความรู้ใหม่	3.12	0.85	ปานกลาง
5.สถาบันฯ มีการจัดอบรมการใช้ซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยและตรง กับความต้องการให้กับบุคลากร	3.05	0.97	ปานกลาง
รวม	3.14	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 บุคลากรสถาบันรัชต์ภาคย์มีความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นองค์กรแห่งการ
เรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้านเทคโนโลยี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) และเมื่อ
พิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ สถาบันฯ มีการใช้
เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการในการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้กับองค์กรภายนอก ($\bar{X} = 3.22$)
สถาบันฯ มีการนำเทคโนโลยีมาทำการเชื่อมโยงข้อมูลในการบริหารจัดการ การปฏิบัติงานและการ
เรียนรู้ภายในองค์กร ($\bar{X} = 3.21$) และสถาบันฯ มีเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนบุคลากรในการ เพิ่มพูน
ความรู้เพื่อนำมาสร้างองค์ความรู้ใหม่ ($\bar{X} = 3.12$)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์จำแนกตามปัจจัย
ส่วนบุคคลได้ผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์จำแนกตามปัจจัย
ส่วนบุคคล

ด้าน	เพศ		อายุ		วุฒิการศึกษา		ตำแหน่ง		ประสพ การณ์	
	t	Sig	F	sig	F	sig	F	sig	F	sig
การเรียนรู้	-1.115	0.268	1.415	0.227	2.143	0.123	0.398	0.755	3.176	0.017*
องค์การ	-1.102	0.273	0.590	0.708	1.033	0.36	2.695	0.051	2.348	0.060
บุคคล	-0.276	0.783	1.36	0.247	0.228	0.797	2.943	0.037*	3.004	0.022*
การจัดการ ความรู้	-1.607	0.111	0.939	0.460	0.045	0.956	2.491	0.065	3.727	0.008*
เทคโนโลยี	-0.974	0.333	1.049	0.395	1.793	0.172	1.557	0.205	4.271	0.003*

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ ส่วนตำแหน่งงานที่ต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นเรื่องสภาพองค์การ
แห่งการเรียนรู้ด้านบุคคลแตกต่างกัน ประสพการณ์การทำงานที่ต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ ด้านบุคคล ด้านการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยี
แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

อภิปรายผล

สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ด้านองค์การอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างการบริหารของสถาบัน กลยุทธ์และวิสัยทัศน์ ที่มีความชัดเจน การรวมพลังของบุคลากรที่มีความคาดหวังต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้า ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันของบุคลากรทั้งองค์การ บุคลากรต่างมีแนวคิดและค่านิยมที่สอดคล้องกัน มีความศรัทธาในวิสัยทัศน์ของสถาบัน มีความภาคภูมิใจในสถาบัน ซึ่งส่งผลให้บุคลากรมีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน และต้องการเห็นการพัฒนาสถาบันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของMarquardt (2011) กล่าวว่า วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) เป็นการสร้างทัศนะของความร่วมมือกันอย่างยึดมั่นของบุคลากรในองค์การเพื่อพัฒนาภาพในอนาคตและความต้องการที่จะมุ่งมั่นไปสู่ความปรารถนาพร้อมของบุคลากรทั้งองค์การสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุช สัทธานัตถมงคล และ อรรถพล ธรรมไพบุลย์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์ด้านการเรียนรู้ ด้านบุคคล ด้านความรู้ ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิธร สังฆจันทร์ (2558) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ตาก ด้านบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของชงชัย บุญเกิด (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการความรู้และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยรังสิต มีสภาพการดำเนินงานการจัดการความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาพบว่า สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สถาบันรัฐศาสตร์ควรมีสันับสนุนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมที่ทันสมัยและเพียงพอต่อบุคลากร และมีการพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง รวมถึงงบประมาณส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผู้บริหารสถาบันรัฐศาสตร์ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร ทั้งในด้านเทคโนโลยี ด้านวิชาการ ด้านวิจัย ด้านการบริหารงาน และสนับสนุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

รายการอ้างอิง

- ธงชัย บุญเกิด. (2555). แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการความรู้และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยรังสิต. วารสารรังสิตสารสนเทศ ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นุช สัทธาฉัตรมงคล และ อรรถพล ธรรมไพบุลย์. (2558). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. วารสาร ธุรกิจปริทัศน์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2558).
- สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2555). ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอีก 10 ปีข้างหน้า. วารสารสถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Journal of HR Intelligence ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2555.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อดิธร สังฆจันทร์. (2558). แนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โฉมโคก. หลักสูตร ศึกษาศตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

Garvin, D.A., Edmondson, A.C. and Gino, F. (2008). Is Yours a Learning Organization? Harvard Business Review.

Marquardt, M.J. (2011). Building the learning organization: A systems approach to Quantum improvement and global success. New York: McGraw-Hill.

Pedler, M. et al. (1991). The Learning Company. London: McGraw-Hill.

Senge, Peter M. (1994). The fifth discipline field book. New York: Doubleday, et al.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

**การศึกษาระดับการดำเนินงานตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการ
ดำเนินการ ที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**

**A study of the Performance Level of the Faculty of Political Science and
Public Administration, Chiang Mai University Based on the Education
Criteria for Performance Excellence (EdPEX)**

ไกรพล ปัญญาสุ (Kraipol Panyasu)¹

พจนา พิชิตปัจจา (Pojjana Pichitpatja)²

¹ ตำแหน่งพนักงานปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพองค์กร

¹ Educational Quality Development Unit

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai
University

E-mail: kraipol.p@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา ตามแนวทาง EdPEX ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการนำเอาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศไปสู่การปฏิบัติ สามารถ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สรุปผลการศึกษาโดยสามารถจัดกลุ่มระดับของการดำเนินงานของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นระดับที่ไม่พบระบบหรือกระบวนการใดๆ ซึ่งตรวจพบจำนวน 8 ระบบ หรือคิดเป็นร้อยละ 25 ประกอบด้วยระบบการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการสนับสนุนชุมชน ระบบวางแผนการตลาด ระบบเทียบเคียงผลการดำเนินการ ระบบการจัดการความรู้และการปฏิบัติที่ดี ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างผลการดำเนินการที่ดี ระบบการจัดการต้นทุนของกระบวนการทำงาน ระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน และระบบจัดการนวัตกรรม

ระดับที่ 2 เป็นระดับที่มีการดำเนินการในบางกระบวนการแต่ยังไม่เป็นระบบ ตรวจพบจำนวน 17 ระบบ หรือคิดเป็นร้อยละ 53.13 ประกอบด้วยระบบการสื่อสารและสร้างความผูกพันโดยผู้นำ ระบบบริหารความเสี่ยงองค์กร ระบบการปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรม ระบบการตลาดและสร้างความผูกพันของลูกค้า ระบบให้บริการและจัดการข้อร้องเรียนของลูกค้า ระบบวัดผลการดำเนินการ ระบบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินการ ระบบการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการจัดการขีดความสามารถและอัตรากำลัง ระบบบริหารความอยู่ดีมีสุขของบุคลากร ระบบสร้างความผูกพันของบุคลากร ระบบการพัฒนากุศลกรและผู้นำ ระบบการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ระบบจัดการกระบวนการทำงาน ระบบการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน ระบบการจัดการความปลอดภัยและการเตรียมความพร้อมต่อภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉินเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินธุรกิจ

ระดับที่ 3 เป็นระดับที่เริ่มมีระบบ มีแนวทางที่เป็นขั้นตอนชัดเจน และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติ จำนวน 7 ระบบ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.87 ประกอบด้วยระบบการนำและสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร ระบบการกำกับดูแลองค์กร ระบบการวางแผนกลยุทธ์ ระบบการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ระบบรับฟังเสียงลูกค้า ระบบการจัดการผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ระบบการออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน

ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์ EdPEx ไปสู่การปฏิบัติมีดังนี้ (1) ผู้บริหารมีภารกิจมาก จึงทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษาและดำเนินการตามเกณฑ์ EdPEx (2)บุคลากรยังขาดความรู้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความเข้าใจในเรื่อง EdPEx และมีภาระงานมาก EdPEx จึงเหมือนเป็นการเพิ่มภาระงาน (3)การสื่อสารองค์กรที่ไม่ชัดเจน ด้านทัศนคติต่อการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการนำเอาเกณฑ์ EdPEx ไปสู่การปฏิบัติ มีดังนี้ ผู้บริหารและทีมงานทุกคนต้องมีส่วนร่วมและตั้งใจจริง บุคลากรต้องมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนา ไม่ใช่มุ่งเน้นรางวัล เพิ่มการสื่อสารองค์กรที่แม่นยำ ชัดเจน สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์ EdPEx และทำให้ EdPEx อยู่ในทุกระบวนการทำงาน

คำสำคัญ: เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

Abstract

The research findings of the performance of the faculty can be summarized and separated into 3 levels as follows:

Level 1 – the level where no systematic approach or process is evident – there were 8 systems found, accounting for 25%, which included: Category 1 Societal Responsibilities and Community Support; Category 2 Marketing Planning; Category 4 Benchmarking, Knowledge Management, and Best Practices; Category 5 Human Resource Management to Produce Effective Performance; and, Category 6 Work Process, Cost Management, Supply Chain Management, and Innovation Management.

Level 2 – the level where implementation in some processes is evident, but not yet systematic – there were 17 systems found, accounting for 53.13%, which included: Category 1 Communication and Commitment Building by Leaders, Organizational Risk Management, and Legal and Ethical Compliance; Category 3 Marketing and Customer Engagement Building, and Service Offering and Customer Complaint Management; Category 4 Performance Measurement, Performance Assessment and Improvement, Data and Information Management, and Information Technology Management; Category 5 Workforce Capability and Capacity Management,

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Workforce Well-being Management, Workforce Engagement Building, Workforce and Leadership Development, and Career Path Development; and, Category 6 Work Process Management, Product Improvement and Work Processes, and Safety Management and Disaster and Emergency Preparedness for Continuation of Business.

Level 3 – the level where the beginning of a systematic approach with clear procedures and implementation is evident – there were 7 systems found, accounting for 21.87%, which included: Category 1 Leadership and Organizational Sustainability Building, and Good Governance; Category 2 Strategy Planning and Strategy Implementation; Category 3 Hearing the Voice of Customers; Category 5 Workforce Performance Management; and, Category 6 Product Design and Work Processes.

Problems and obstacles to implementing EdPEX included: management has been occupied by work-related activities, and thus have no time to study and fully implement EdPEX; staff still lack knowledge and understanding of EdPEX, and already have a lot of work to do, as a result EdPEX is viewed as extra workload; organizational communication is unclear, in particular about attitude towards development; and, staff remain unaware of the competition from private institutes, as the faculty is part of a state organization.

A framework for improving the implementation of EdPEX should include the following: management and staff should be actively involved and committed; staff should be prepared for changes which favor development, and not focus solely on awards; clear and accurate organizational communication should be improved; knowledge and understanding of EdPEX should be built; and EdPEX should be practiced throughout the entire work process.

Keywords: EdPEX, ADLI, LeTCi

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทนำ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กำหนดใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ หรือ Education Criteria for Performance Excellence (EdPEX) เป็นระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในของมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 โดยในระยะเริ่มต้น (พ.ศ. 2557-2559) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กำหนดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ องค์กรความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง การนำองค์ความรู้จากเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) มาใช้ในการ พัฒนามหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การพัฒนาทีมผู้ให้คำปรึกษา และการสร้างความ เข้าใจการประเมินตนเอง

จึงเห็นได้ว่า การสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ตาม แนวทาง เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) นั้นเป็นเรื่องที่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้ความสำคัญ และเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การศึกษา ทั้งนี้คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ได้เริ่มใช้เกณฑ์ดังกล่าว ในปีการศึกษา 2557 และได้จัดให้มีการอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรของคณะฯ เกี่ยวกับการประกัน คุณภาพการศึกษาภายใน มาอย่างต่อเนื่อง แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมายังมิได้มีการสำรวจผลการ ดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการนำเกณฑ์ฯ ไปสู่การ ปฏิบัติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทาง EdPEX ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่ เป็นเลิศไปสู่การปฏิบัติ
3. เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการนำเอาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการ ดำเนินการที่เป็นเลิศไปสู่การปฏิบัติ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical framework) ที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในให้เป็นภาพของการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ในการวิจัย ดังนี้

1. กรอบแนวคิดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

From Baldrige Performance Excellence Program. 2017. 2017-2018 Baldrige Excellence Framework: A Systems Approach to Improving Your Organization's Performance (Education). Gaithersburg, MD: U.S. Department of Commerce, National Institute of Standards and Technology. <https://www.nist.gov/baldrige>.

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (The Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล มีที่มาจากรางวัลคุณภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา The Malcolm Baldrige National Quality Award โดย The National Institute of Standards and Technology (NIST) โดยประกอบด้วย 7 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 การนำองค์กร, หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์, หมวดที่ 3 การมุ่งเน้นลูกค้า, หมวด 4 การวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้, หมวด 5 การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน, หมวด 6 การจัดการกระบวนการ และหมวดที่ 7 ผลลัพธ์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. เกณฑ์การประเมิน “กระบวนการ” ADLI

ในการประเมินผลกระบวนการหรือหมวดที่ 1-6 จะใช้เกณฑ์การประเมิน ADLI ซึ่งได้แก่ A-Approach = แนวทาง, D-Deployment = การนำไปปฏิบัติ, L-learning = การทบทวนและการปรับปรุง, I-Integration = การบูรณาการ

3. เกณฑ์การประเมิน “ผลลัพธ์” LeTCI

ในการประเมินผลลัพธ์หรือหมวดที่ 7 จะใช้เกณฑ์การประเมิน LeTCI ซึ่งประกอบด้วย L-Levels: ระดับผลดำเนินการ, T-Trends: แนวโน้ม, C-Comparisons: เปรียบเทียบ, I-Integration: ครอบคลุมและความสำคัญของผลลัพธ์

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

การวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับการดำเนินงานตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2559 มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมและการประกันคุณภาพ (ความหมายและแนวคิดการควบคุมคุณภาพ)
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติและรูปแบบการประเมินในระบบต่างๆ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมถึงศึกษาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ การนำเกณฑ์ EdPEX ไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ผลที่ได้โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purpose Sampling) ผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างรวม 2 กลุ่ม จำนวน 20 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหารคณะฯ จำนวน 6 คน ได้แก่ และกลุ่มพนักงานปฏิบัติงาน จำนวน 14 คน

เมื่อทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แล้ว จะทำการถอดความจากเทปสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อทราบระดับการดำเนินงานของคณะรัฐศาสตร์ฯ ตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกชนิดของข้อมูลหรือแยกตามหัวข้อการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์

ข้อมูลแต่ละข้อของแต่ละบุคคล

2. เปรียบเทียบข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน คณาจารย์ และผู้บริหาร กับข้อมูลจากเอกสาร

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีอุปนัยเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หรือสาเหตุของปรากฏการณ์นั้น ๆ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การศึกษาระดับการดำเนินงานตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพ การศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2557-2559 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแบ่งการนำเสนอ ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เพื่อวัดระดับของการดำเนินการตามเกณฑ์ EdPEX

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาเกณฑ์ EdPEX ไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการนำเอาเกณฑ์ EdPEX ไปสู่การปฏิบัติ

ผลการศึกษาเรื่องระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถสรุปผล การศึกษาโดยสามารถจัดกลุ่มระดับของการดำเนินงานของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ไม่พบระบบหรือกระบวนการใดๆ

ระดับที่ 2 มีการดำเนินการในบางกระบวนการแต่ยังไม่เป็นระบบ

ระดับที่ 3 เริ่มมีระบบ มีแนวทางที่เป็นขั้นตอนชัดเจน และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติ

สรุประดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของคณะ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุประดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ระบบ		ระดับ		
		1	2	3
หมวดที่ 1				
1	ระบบการนำและสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร			/
2	ระบบการสื่อสารและสร้างความผูกพันโดยผู้นำ		/	
3	ระบบการกำกับดูแลองค์กร			/
4	ระบบบริหารความเสี่ยงองค์กร		/	
5	ระบบการปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรม		/	
6	ระบบการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการสนับสนุนชุมชน	/		
หมวดที่ 2				
7	ระบบการวางแผนกลยุทธ์			/
8	ระบบการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ			/
หมวดที่ 3				
9	ระบบรับฟังเสียงลูกค้า			/
10	ระบบวางแผนการตลาด	/		
11	ระบบทำตลาดและสร้างความผูกพันของลูกค้า		/	
12	ระบบให้บริการและจัดการข้อร้องเรียนของลูกค้า		/	
หมวดที่ 4				
13	ระบบวัดผลการดำเนินการ		/	
14	ระบบเทียบเคียงผลการดำเนินการ	/		
15	ระบบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินการ		/	

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ระบบ		ระดับ		
หมวดที่ 4 (ต่อ)				
16	ระบบการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ		/	
17	ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ		/	
18	ระบบการจัดการความรู้และการปฏิบัติที่ดี	/		
หมวดที่ 5				
19	ระบบการจัดการขีดความสามารถและอัตรากำลัง		/	
20	ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างผลการดำเนินการที่ดี	/		
21	ระบบบริหารความอยู่ดีมีสุขของบุคลากร		/	
22	ระบบสร้างความผูกพันของบุคลากร		/	
23	ระบบการจัดการผลการปฏิบัติงานของบุคลากร			/
24	ระบบการพัฒนากุศลกรและผู้นำ		/	
25	ระบบการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพการงาน		/	
หมวดที่ 6				
26	ระบบการออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน			/
27	ระบบจัดการกระบวนการทำงาน		/	
28	ระบบการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน		/	
29	ระบบการจัดการต้นทุนของกระบวนการทำงาน	/		
30	ระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน	/		
31	ระบบการจัดการความปลอดภัยและการเตรียมความพร้อมต่อภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉินเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินธุรกิจ		/	
32	ระบบจัดการนวัตกรรม	/		
รวม		8	17	7

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คิดเป็นร้อยละ

ตารางที่ 2 ร้อยละของระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

ระดับ	การดำเนินงาน	ร้อยละ
1	ไม่พบระบบหรือกระบวนการใดๆ	25
2	มีการดำเนินการในบางกระบวนการแต่ยังไม่เป็นระบบ	53.13
3	เริ่มมีระบบ มีแนวทางที่เป็นขั้นตอนชัดเจน และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติ	21.87

จากการศึกษาทำให้พบปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศไปสู่การปฏิบัติแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการนำเอาเกณฑ์ EdPEX ไปสู่การปฏิบัติ ในหลายประเด็น โดยพบว่าผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์และความต่อเนื่องในการปฏิบัติ บุคลากรส่วนมากยังยึดติดการปฏิบัติงานแบบเดิม การสื่อสารภายในองค์กรยังไม่ชัดเจน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

ระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX)

จากการศึกษาระดับการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถจัดระดับการดำเนินการออกเป็น 3 ระดับ โดยในระดับที่ 1 ซึ่งไม่พบระบบหรือกระบวนการใดๆ จำนวน 8 ระบบ หรือคิดเป็นร้อยละ 25 โดยทั้ง 8 ระบบ มีดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 3 ระบบที่มีการดำเนินการในระดับที่ 1

ระบบที่มีการดำเนินการในระดับที่ 1		ข้อเสนอแนะ
หมวดที่ 1		
1	ระบบการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการสนับสนุนชุมชน	ควรมีการดำเนินการด้าน USR และ Social Engagement
ระบบที่มีการดำเนินการในระดับที่ 1		ข้อเสนอแนะ
หมวดที่ 3		
2	ระบบวางแผนการตลาด	ควรมีการดำเนินการด้านการวางแผนการตลาดต่อหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรระดับปริญญาโท ที่มีแนวโน้มนักศึกษาลดลง รวมถึงแผนการตลาดด้านการวิจัย และการบริการวิชาการเชิงรุก
หมวดที่ 4		
3	ระบบเทียบเคียงผลการดำเนินการ	ควรมีการดำเนินการด้านการเทียบเคียงผลการดำเนินการอย่างเป็นทางการ หรือการทำ MOU เพื่อดำเนินการเทียบเคียง (เนื่องจาก สกอ. ยังไม่มีระบบรองรับการเทียบเคียง)
4	ระบบการจัดการความรู้และการปฏิบัติที่ดี	ควรมีคณะทำงานด้าน KM ของคณะเพื่อร่วมกันดำเนินการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ระบบที่มีการดำเนินการในระดับ ที่ 1		ชื่อแผนงาน
หมวดที่ 5		
5	ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างผลการดำเนินการที่ดี	ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลเพื่อพัฒนาบุคลากร
หมวดที่ 6		
6	ระบบการจัดการต้นทูนของกระบวนการทำงาน	ควรมีระบบเพื่อรองรับการจัดการต้นทูน อาทิ ต้นทูนของหลักสูตรการเรียนการสอน ต้นทูนของหลักสูตรบริการวิชาการ หรือต้นทูนของกระบวนการอื่นๆ
7	ระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน	ควรมีการวิเคราะห์กระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการออกแบบหลักสูตรและบริการ เพื่อจัดทำระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน
8	ระบบจัดการนวัตกรรม	คณะฯ ควรมีการจัดทำระบบเพื่อให้เกิดการจัดการนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ

ระดับที่ 2 มีการดำเนินการในบางกระบวนการแต่ยังไม่เป็นระบบ จำนวน 17 ระบบ หรือคิดเป็นร้อยละ 53.13 โดยทั้ง 17 ระบบ มีดังนี้

ตารางที่ 4 ระบบที่มีการดำเนินการในระดับที่ 2

ระบบที่มีการดำเนินการในระดับ ที่ 2	
หมวดที่ 1	
1	ระบบการสื่อสารและสร้างความผูกพัน โดยผู้นำ
2	ระบบบริหารความเสี่ยงองค์กร
3	ระบบการปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หมวดที่ 3	
4	ระบบการตลาดและสร้างความผูกพันของลูกค้า
5	ระบบให้บริการและจัดการข้อร้องเรียนของลูกค้า
หมวดที่ 4	
6	ระบบวัดผลการดำเนินการ
7	ระบบการทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินการ
8	ระบบการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ
9	ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
หมวดที่ 5	
10	ระบบการจัดการขีดความสามารถและอัตรากำลัง
11	ระบบบริหารความอยู่ดีมีสุขของบุคลากร
12	ระบบสร้างความผูกพันของบุคลากร
13	ระบบการพัฒนาบุคลากรและผู้นำ
14	ระบบการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพการงาน
หมวดที่ 6	
15	ระบบจัดการกระบวนการทำงาน
16	ระบบการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน
17	ระบบการจัดการความปลอดภัยและการเตรียมความพร้อมต่อภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินธุรกิจ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากตารางจะเห็นว่าคณะรัฐศาสตร์ได้ดำเนินการตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ในระดับที่ 2 ซึ่งหมายถึงมีการดำเนินการในบางกระบวนการแต่ยังไม่เป็นระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะรัฐศาสตร์ มีการดำเนินการในหลายๆ ด้านเพื่อการพัฒนาองค์กรซึ่งอาจจะเป็นกระบวนการ หรือกิจกรรมที่ทำเป็นประจำอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ระดับที่ 3 เริ่มมีระบบ มีแนวทางที่เป็นขั้นตอนชัดเจน และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติ จำนวน 7 ระบบ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.87 โดยทั้ง 7 ระบบ มีดังนี้

ตารางที่ 5 ระบบที่มีการดำเนินการในระดับที่ 3

ระบบที่มีการดำเนินการในระดับที่ 3	
หมวดที่ 1	
1	ระบบการนำและสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร
2	ระบบการกำกับดูแลองค์กร
หมวดที่ 2	
3	ระบบการวางแผนกลยุทธ์
4	ระบบการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ
หมวดที่ 3	
5	ระบบรับฟังเสียงลูกค้า
หมวดที่ 5	
6	ระบบการจัดการผลการปฏิบัติงานของบุคลากร
หมวดที่ 6	
7	ระบบการออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากตารางจะเห็นว่าคณะรัฐศาสตร์ได้ดำเนินการตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEx) ในระดับที่ 3 ซึ่งหมายถึงเริ่มมีระบบ มีแนวทางที่เป็นขั้นตอนชัดเจน และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะรัฐศาสตร์ฯ เริ่มมีพัฒนาการในการดำเนินการตามแนวทางเกณฑ์ EdPEx ในหลายระบบ โดยในบางเรื่องคณะฯ ได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ ระบบการออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน เป็นต้น แต่สิ่งที่ยังขาดคือการวางระบบที่เป็นขั้นตอนชัดเจน การประเมินกระบวนการ และการนำผลการประเมินนำกลับมาปรับปรุงให้การดำเนินการดียิ่งขึ้น จนไปสู่การดำเนินการที่เป็นเลิศในทุกๆ ด้าน สร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร และสถาบัน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือตัวผู้นำองค์กร ที่จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์กรผ่านกลไกของ EdPEx เพื่อ “การยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัว สำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ”

แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการนำเอาเกณฑ์ EdPEx ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคณะรัฐศาสตร์ โดยมีข้อเสนอ ดังนี้ (1) ผู้บริหารและทีมงานทุกคนต้องมีส่วนร่วมและตั้งใจจริง (2) บุคลากรต้องมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (3) มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนา ไม่ใช่มุ่งเน้นรางวัล (4) เพิ่มการสื่อสาร สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์ EdPEx (5) ทำให้ EdPEx อยู่ในทุกระบวนการทำงาน

รายการอ้างอิง

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2560). *รายงานประจำปี 2559*.

เชียงใหม่: คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2558). *คู่มือประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

รับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- ชูชาติ วิรเศรณี. (2544). *ISO9000 สำหรับนักบริหารมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐพงษ์ อัครผล. (2559). *Education criteria for performance excellence*. [PowerPoint].
- ดาวิษา ศรีชัยรัตน์. (2559). *AUN-QA Guide book*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธวัชชัย สุภดิษฐ์. (2557). *การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพ
การศึกษาศาสนบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์
- เชียรไชย จิตต์แจ้ง. (2550). *การควบคุมคุณภาพและการจัดการสินค้าคงคลัง*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมธิราช.
- นิติธร ปิลวาสน์. (2560). *การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance in Education)*. วันที่ค้น
ข้อมูล 3 มีนาคม 2559, จาก <http://taamkru.com/th/การประกันคุณภาพการศึกษา>
- เป็รื่อง กิจรัตน์ภร. (2537). *การบริการงานอุตสาหกรรมระบบและกระบวนการผลิต*. กรุงเทพฯ:
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545. (2542). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ภาวนา กิตติวิมลชัย. (2551). *ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกันคุณภาพ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภาวนา กิตติวิมลชัย. (2555). *การศึกษาเพื่อกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์ (KPIs) ตามเกณฑ์คุณภาพ
การศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ และปัญหาอุปสรรคในการนำเอาเกณฑ์คุณภาพ
การศึกษาเพื่อการ ดำเนินการ ไปสู่การปฏิบัติ*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2555). *การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ AUN-QA*. [PowerPoint].
- มะลิ รุ่งเรืองวานิช. (2556). *Education criteria for performance excellence*. [PowerPoint].
- มานะ ชัยวงศ์โรจน์. (2559). *TQA Criteria 2016 (In-House Training)*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่ม
ผลผลิตแห่งชาติ.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม. (2553). *เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ*. [PowerPoint].

รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม. (2556). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (EdPEx)...เราทำได้(อย่างไร)*. วันที่ค้นข้อมูล 7 มีนาคม 2559, จาก www.qa.ku.ac.th/

ลาวัลย์ รักสัตย์. (2554). *การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

วิชัย แหวนเพชร. (2543). *การวางแผนและการควบคุมการผลิต*. กรุงเทพฯ: คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, สถาบันราชภัฏพระนคร.

วินิจ วีรยางกูร. (2551). *การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารธุรกิจคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ. (2555). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. วันที่ค้นข้อมูล 3 มีนาคม 2559, จาก <http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/Nakorn/Main/>

สกานต์ ผลประมุข. (ม.ป.ป.). *PMQA : การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ*. วันที่ค้นข้อมูล 3 มีนาคม 2559, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/345322>

สุวิมล ว่องวาณิช. (2543). *คู่มือการประเมินภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา : การออกแบบการประเมินภายใน*. กรุงเทพฯ: วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น.

เสรี ยูนิพันธ์. (2528). *เทคนิคการควบคุมคุณภาพ = Technical quality control*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2558*. เชียงใหม่: สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับคนยุคดิจิทัล (Generation Z)

Media Production for Public Relation of Curriculum suitably for Generation Z-people

รุ่งทิwa ปาลี (Rungtiwa Palee)¹

จุฑาทิพย์ อัยรังษณกุล (Jutatip Ayarungsaritkul)²

พิมพ์กา อ้อมอารี (Pimpaka Ormaree)³

^{1,2,3}พนักงานปฏิบัติงาน, งานบริการการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์และ
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{1,2,3}Staff, Academic Service and Student Development, Faculty of Political Science and Public
Administration, Chiang Mai University

พจนา พิचितปัจจา (Pojjana Pichitpatja)⁴

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., รองคณบดีฝ่ายวิชาการ งานบริการการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Assistance professor Dr., Associate Dean for Academic Affair

⁴Academic Service and Student Development, Faculty of Political Science and Public
Administration, Chiang Mai University

E-mail: rungtiwa.p@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานววิจัย เรื่อง การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับคนยุคดิจิทัล (Generation Z) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมกับคนยุคดิจิทัล และเพื่อสร้างสื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมกับคนยุคดิจิทัล โดยศึกษากับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายรัฐบาลและเอกชน จำนวน 435 คน งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูล 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลระดับความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ของคนยุคดิจิทัล และ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อมูลสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

จากการศึกษาพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 17 ปี จากโรงเรียนภาครัฐ กลุ่มวิชาวินัย-คณิต ช่องทางในติดตามข่าวสารการรับเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยมากที่สุด คือ ทางอินเทอร์เน็ต จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าคนยุคดิจิทัลมีความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อกิจกรรมพิเศษมากที่สุด ได้แก่ การจัดนิทรรศการร่วมกับงานประจำปี เช่น CMU Open House คิดเป็นร้อยละ 62.8 รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ สื่อ Facebook Fan page คิดเป็นร้อยละ 60.9 สำหรับการวิเคราะห์ด้านสื่อประชาสัมพันธ์แต่ละประเภท ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียนกับคณะรัฐศาสตร์ฯ มข. มากที่สุด ดังนี้ สื่อมวลชน (1) สื่อโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 54.9 (2) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ สื่อแผ่นพับ/แผ่นปลิว คิดเป็นร้อยละ 46.0 (3) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ของคณะรัฐศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 45.5 (4) สื่อกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ การแนะนำการศึกษาในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.8 (5) สื่อบุคคล ได้แก่ ตนเอง คิดเป็นร้อยละ 44.4 (6) สื่อชุมชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 53.6 สำหรับการจัดลำดับความสนใจสื่อประชาสัมพันธ์ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจสื่อประชาสัมพันธ์ทาง Facebook Fan page เป็นลำดับที่หนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมาของ คือ YouTube Channel คิดเป็นร้อยละ 21.6 ลำดับที่สาม คือ Line Official คิดเป็นร้อยละ 15.4 ส่วนการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียน พบว่า เนื้อหาที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาด้านอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา รองลงมาคือ เนื้อหาด้านสิ่งที่ได้รับเมื่อเข้าเรียน และอันดับสามคือ เนื้อหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสังคมภายในคณะ/มหาวิทยาลัยและกิจกรรมประจำปี ดังนั้น โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์ 3 ช่องทาง ได้แก่ ช่องทาง Facebook Fan page ช่องทาง YouTube Channel และช่องทาง Line Official

คำสำคัญ: สื่อประชาสัมพันธ์, คนยุคดิจิทัล

Abstract

The purpose of this research aims to survey and create the media production for public relation of curriculum that is suitable for Generation Z-people (Gen Z). The populations are 435 high school students who study in private and public schools. The study is a survey research. The data is collected by questionnaires in which the questions are 3 parts of general enquiry, level of

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

need the media of Gen Z and the information that are effected to decide for enrollment in the university. The data is analyzed by frequency, percentage, mean score, and standard deviation.

The results is found that most of responders are female, 17 years old and study at math-science in public school. The factors to make decision for registration are information from internet. The finding indicates that Gen Z need the media for public relation in special electronic that are guided during pre-higher education, Electronic media and Facebook Fan page which are 62.8% and 60.9% for the total responders, respectively. (1) It is found that the most effect in mass media for deciding is television media which is 54.9% for the total responders. Moreover, (2) the most effect in printing media is brochure which is 46.0% for the total responders. (3) Website of faculty has the most effect on digital media which is 45.5% for the total responders. (4) The most effect in special electronic is guidance about enrollment from university which is 61.8% for the total responders. Besides, (5) the most effect in person media is oneself which is 44.4% for the total responders. (6) The last one is newspaper effecting on community media which is 53.6% for the total responders. The responders interest in Facebook Fan page, YouTube Channel and Line official which are 43.7%, 21.6% and 15.4% for the total responders. The content of media that has effected for decision on enrollment are the career options after graduation, getting things when starting university and relationship between societies, faculties and the annual activities for the total responders. Therefore, in the process of research, researcher produces three types of media such as Facebook Fan page, YouTube Channel and Line official.

Keywords: Public Relations, Generation Z

บทนำ

Generation Z หรือ เจน แซด หรือ Silent Generation ปัจจุบันถือเอาช่วงหลัง พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) เป็นจุดเริ่มต้นของช่วงวัยนี้ เป็นกลุ่มคนที่เกิดมาพร้อม Digital และ Social Network ในสหรัฐอเมริกาเรียกคนรุ่นนี้ว่า Home land Generation ตามเหตุการณ์ 911 ที่ประเทศถูกก่อการร้ายอย่างรุนแรง จึงมีการดูแลประเทศบ้านเกิด (Home land) อย่างเข้มข้นเป็นประวัติการณ์ เป็นช่วงวัยที่ความหลากหลายทางสังคมมาก ทั้งเรื่องเพศวิถี (Gender) และให้การยอมรับเพศทางเลือกมากขึ้น มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnography) มีความหลากหลายทางเทคโนโลยีทุกด้าน เช่น การแพทย์ วิศวกรรม วิทยาศาสตร์ รวมทั้ง เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม ที่เป็น Fully Digitalization ปัจจุบันนักวิชาการเชื่อว่า เจน แซด จะมีความสมบูรณ์แบบมากกว่า เจน วาย และ มีการปรับตัวเข้ากับคนรุ่นก่อนหน้าได้ดีกว่า เพราะเห็นประสบการณ์ที่ไม่ค่อยดีที่ เจน วาย ได้รับจาก Generation อื่น หรือ บางกรณีทำนายว่าคนรุ่นนี้จะเป็น ช่วงวัยที่เสียเปรียบ เพราะการอยู่ในยุคที่มีอุปกรณ์การสื่อสารและบันเทิงอย่าง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ครบถ้วนในอุปกรณ์เดียว จึงเป็นการง่ายที่จะปลีกตัวออกจากสังคมจริง (Real community) เข้าสู่สังคมเสมือน (Virtual community) (ลีอรัตน์ อนุรัตน์พานิช, 2559)

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ได้จัดการเรียนการสอนทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา รวมทั้งหมด 6 หลักสูตร ซึ่งในหลักสูตรระดับปริญญาตรีมีจำนวนทั้งหมด 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง), หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาการระหว่างประเทศ) และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มีจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวนทั้งหมด 1,012 คน (สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560)

จากการสอบถามนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในคณะฯ เห็นตรงกันในด้านการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เนื่องจากคนในยุคนี้ให้ความสนใจการเข้าถึงข้อมูลในแบบยุคดิจิทัลมาก จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะสร้างสื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมกับคนยุคดิจิทัล (Generation Z)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมกับคนยุคดิจิทัล (Generation Z)
2. เพื่อสร้างสื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมกับคนยุคดิจิทัล (Generation Z)

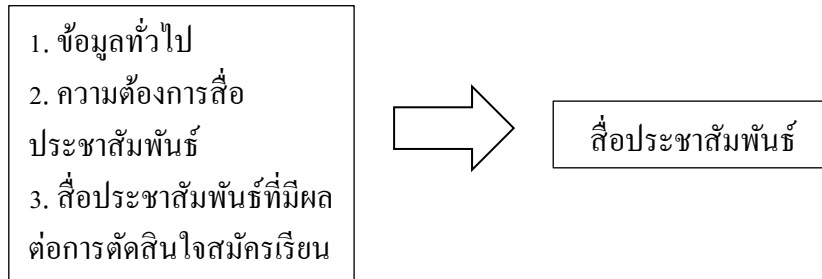
กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มคนยุคดิจิทัล หรือ Generation Z ซึ่งเป็นกลุ่มคนยุคใหม่ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง โรงเรียนภาครัฐบาลและโรงเรียนภาคเอกชน ที่เข้าร่วมงานนิทรรศการตลาดนัดหลักสูตรอุดมศึกษา ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 23 และ CMU Open House ครั้งที่ 5 ณ คณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤศจิกายน 2561

ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีด้านการประชาสัมพันธ์ การตลาด และการจัดทำสื่อใหม่ มาออกแบบกรอบแนวคิด ดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บททวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

1. แนวคิดและทฤษฎีการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด (Marketing Public Relations: MPR)

ความหมายของการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด

การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด หมายถึง กระบวนการในการวางแผน (process of planning)

การปฏิบัติการให้สำเร็จตามแผนการที่ได้วางไว้ตลอดจนประเมินผลหรือติดตามผลความสำเร็จของโครงการ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเกิดการซื้อ (encourage purchase) และสามารถตอบสนองต่อความจำเป็นความต้องการความเกี่ยวพันและผลประโยชน์ของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้องและตรงเวลาจนนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้บริโภคผ่านทางช่องทางนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือ (credible communication of information) และเกิดความประทับใจ โดยระบุถึงบริษัท กลุ่มบุคคลและผลิตภัณฑ์ของบริษัท (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2544)

วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด (Marketing Public Relations: MPR) (ศศิประภา ชัยประสิทธิ์, 2560 : 51-52)

1. เพื่อเป็นการชี้แจง บอกกล่าว แนะนำ และให้ข้อมูล (Information)
2. เพื่อสร้างแรงจูงใจ (Motivation)
3. เพื่อสร้างการรับรู้ (Awareness)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด (Marketing Public Relations: MPR)

ฟิลิป คอตเลอร์ (Kotler, 1999) ได้นำเสนอเทคนิคหรือ เครื่องมือสำหรับการประชาสัมพันธ์ทางการตลาดที่เรียกว่า“PENCILS” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ (ศศิประภา หัยประสิทธิ์ , 2560 : 52)

P = Publication หมายถึง การประกาศ การบอกกล่าว การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางวิธีการต่างๆ

E = Events หมายถึง การจัดเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ

N = News หมายถึง การนำเสนอข่าวสาร ความเปลี่ยนแปลง และความเคลื่อนไหวของผลิตภัณฑ์และบริษัทผ่าน ทางสื่อมวลชน

C = Community Involvement Activities หมายถึง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชนที่มุ่งเน้นให้คนจากในชุมชนต่างๆมีส่วนร่วม

I = Identity Media หมายถึง การใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร

L = Lobbying Activity หมายถึง กิจกรรมที่มีลักษณะเป็นความพยายามใช้การโน้มน้าวใจเพื่อจูงใจให้มีการออกกฎหมาย และกฎระเบียบที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจรวมทั้งการยับยั้งกฎหมาย และกฎระเบียบที่ขัดต่อการดำเนินธุรกิจหรือผลประโยชน์ของธุรกิจ

S = Social Responsibility หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับองค์กรผู้บริหารและพนักงานขององค์กรได้เป็นอย่างดีตลอดจนนำมาซึ่งการตอบรับที่ดีต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ของบริษัทออกสู่ตลาด

สื่อกลางของการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด (Marketing Public Relations: MPR)

การเผยแพร่แนะนำเสนอหรือการกระจายข่าวสารสำหรับการประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องใช้สื่อกลางในการถ่ายทอดให้กลุ่ม ผู้บริโภคเป้าหมายหรือประชาชนทั่วไปเกิดการรับรู้ ความเข้าใจ ชื่นชอบและเกิดการสนับสนุน ซึ่งสื่อกลางที่ผู้ประกอบการจะสามารถใช้ในการดำเนินการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ติดต่อสื่อสารเพื่อเผยแพร่และทำการ ประชาสัมพันธ์มีอยู่หลากหลายประเภท (Kotler & Keller, 2008) ได้แก่

1. สื่อโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง
2. สื่อหนังสือพิมพ์
3. สื่อวารสารและนิตยสาร
4. แผ่นพับ ใบปลิวและใบแทรก
5. การออกร้านจัดกิจกรรมในงานแสดงต่างๆ
6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ศศิประภา ชัยประสิทธิ์ , 2560 : 53)

2. คนยุคดิจิทัล (Generation Z)

คนยุคดิจิทัล (Generation Z) คือ คนยุคดิจิทัลเป็นกลุ่มคนที่เกิดในปีพ.ศ. 2537 – 2554 (National Master, 2010) คนยุคนี้เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาแล้วอย่างจริงจัง โดยการเปลี่ยนผ่านจากระบบอนาล็อก (Analog) ไปสู่ระบบดิจิทัล (Digital) ทำให้สิ่งต่างๆ นั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาของเทคโนโลยี นั้นส่งผลทำให้คนยุคดิจิทัลมีช่องทางในการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปจากยุคก่อน คือจะสื่อสารกันผ่าน โลกออนไลน์และนอกจากการสื่อสารแล้ว วิธีการเรียนรู้ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน โดยการเรียนรู้ นั้นจะมีการเรียนแบบเปิดกว้างมีการแบ่งปันข้อมูล ความรู้การให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำ เพราะสามารถทำได้โดยผ่านระบบเครือข่ายซึ่งไม่จำเป็นต้องเห็นหน้ากัน สาเหตุที่ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในคนยุคดิจิทัล นอกจากเรื่องเทคโนโลยีแล้ว ครอบครัวก็เป็นอีกส่วนที่เป็นปัจจัยสำคัญ เพราะครอบครัวได้รับผลกระทบมาจากการพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้พ่อแม่ ที่เกิดยุคเทคโนโลยีแบบอนาล็อก (Generation X) และยุคเทคโนโลยี (Generation Y) นั้นต้องออกไปทำงานนอกบ้านเป็นส่วนใหญ่ทำให้ไม่มีเวลาให้กับลูกที่เป็นคนยุคดิจิทัล (Generation Z) (บริรักษ์ นาไหลผล , 2560 : ออนไลน์)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อ

ความหมายของสื่อ (Media)

สื่อเป็นช่องทางการสื่อสารที่นำเสนอเนื้อหาของสารไม่ว่าจะเป็นข่าว ข้อมูล บันทึกลงหรือโฆษณาไปสู่ผู้บริโภคการเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยีนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของ รูปแบบสื่อที่พัฒนาให้ดีขึ้นนับจากสื่อบุคคลที่เปลี่ยนแปลงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสิ่งพิมพ์ พัฒนาเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ คือ สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ ในปัจจุบัน การพัฒนาระบบเทคโนโลยีไม่หยุดนิ่ง สื่ออินเทอร์เน็ตพัฒนาขึ้นมาเพื่อการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้น ดังนั้น กล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของระบบเทคโนโลยีสามารถแบ่งสื่อออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของการใช้สื่อเพื่อการ กระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ คือ สื่อแบบดั้งเดิม และสื่อใหม่ (พรจิต สมบัติพานิช, 2547: 4)

1. สื่อดั้งเดิม (Traditional Media) หมายถึง สื่อที่ผู้ส่งสารทำหน้าที่ส่งสารไปยังผู้รับสารได้ทางเดียวที่ผู้รับสารไม่สามารถติดต่อกลับทางตรงไปยังผู้ส่งสารได้สามารถแบ่งย่อยได้ ดังนี้ สื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารเพียงอย่างเดียว หมายถึง สื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารตัวหนังสือหรือเสียง หรือภาพไปอย่างเดียว ได้แก่ หนังสือพิมพ์ สื่อโทรเลข และสื่อวิทยุและสื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารสองอย่าง คือ ส่งทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน ได้แก่ สื่อโทรทัศน์สื่อภาพยนตร์

2. สื่อใหม่ (New media) หมายถึง สื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ส่งสารและรับสารได้พร้อมกัน เป็นการสื่อสารสองทางและสื่อยังทำหน้าที่ส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพเสียงและข้อความไปพร้อมกัน โดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิม เข้ากับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้สองทางผ่านทางระบบเครือข่ายและมีศักยภาพเป็นสื่อแบบประสม (Multimedia) ปัจจุบัน สื่อใหม่พัฒนาขึ้นหลากหลายที่เป็นที่รู้จักและนิยมกันมากขึ้น (Burnett, R. and Marshall D. P. 2003: 40-41)

บทบาทของเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ดาวเทียมเพื่อการสื่อสาร โครงข่ายโทรศัพท์ อุปกรณ์ภาพและเสียงมีผลกระทบต่อ “สื่อแบบดั้งเดิม” (Traditional Media) ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “การปฏิวัติแห่งระบบตัวเลข” (Digital Revolution) ทำให้ข้อมูลข่าวสารไม่ว่าจะอยู่ในรูปลักษณะใด เช่น ข้อความ เสียง ภาพเคลื่อนไหว รูปภาพ หรืองานกราฟิก ได้ปรับเปลี่ยนให้เป็นภาษาอีกชนิดหนึ่ง เป็นรูปแบบ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เดียวกันทั้งหมด คือ สามารถอ่านและส่งผ่านได้อย่างรวดเร็วด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วยังสามารถนำเสนอในลักษณะใดก็ได้ตามความต้องการใช้งานของผู้ใช้งาน ความเปลี่ยนแปลงนี้ถูกเรียกขานว่า “การทำให้เป็นระบบตัวเลข” หรือ “ดิจิทัลเซชัน” (Digitization) ด้วยระบบที่มีการทำให้เป็น ระบบตัวเลข เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิด “สื่อใหม่” (New Media) ขึ้น เป็นสื่อที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับระบบตัวเลข เครื่องคอมพิวเตอร์และระบบการสะท้อนกลับ หรือ “อินเตอร์แอคทีฟ” (Interactive) คาดหวังกันว่า สื่อใหม่จะสามารถตอบสนองความต้องการของ “ผู้แสวงหาข้อมูลข่าวสาร” (Seeker)

ได้มีประสิทธิภาพมากกว่า สื่อแบบดั้งเดิม เนื่องจากสื่อใหม่ไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลา (Time) และเนื้อที่ (Space) เหมือนอย่างเคยเป็นข้อจำกัดของสื่อแบบดั้งเดิมมาก่อน

เคนท์ เวอร์ทาม และ เอียน เฟนวิก (Kent Wertime and Ian Fenwick) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media) และการตลาดยุคดิจิทัลและนิยามสื่อใหม่ว่า หมายถึง เนื้อหา (content) ที่อยู่ในรูปแบบยุคดิจิทัล โดยลักษณะสำคัญของเนื้อหาอยู่ในรูปแบบยุคดิจิทัล ประกอบด้วย “อิสระ 5 ประการ” (5 Freedoms) ได้แก่

1. อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from Scheduling)
2. อิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (Freedom from Geological Boundaries)
3. อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale)
4. อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Formats)
5. อิสระจากยุคนักการตลาดสร้างเนื้อหาไปสู่ผู้บริโภคเริ่มสร้างและควบคุมเนื้อหาเอง

(From Marketer-Driven to Consumer-Initiated, Created and Controlled)

ประเภทของสื่อใหม่

ประเภทของสื่อใหม่ คือ รูปแบบเนื้อหาแบบยุคดิจิทัลที่พบเห็นในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าจะมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยสื่อใหม่แต่ละประเภทมีความโดดเด่นและแตกต่างกันตามประโยชน์และวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อ ประเภทสื่อใหม่ สามารถสรุปได้ดังนี้ (ปิยะพร เขตบรรณพต, 2553: 9)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- 1) เว็บไซต์ (Web site)
- 2) อินเทอร์เน็ต (Internet)
- 3) อีเมล (E-mail)
- 4) เทคโนโลยีสำหรับอุปกรณ์พกพาหรือแพลตฟอร์มเคลื่อนที่ (Mobile Platform)
- 5) วิดีโอเกม และ โลกเสมือนจริง
- 6) ซีดีรอมมัลติมีเดีย
- 7) ซอฟต์แวร์
- 8) บล็อกและวิกิพีเดีย
- 9) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)
- 10) ผู้ให้บริการสารสนเทศ
- 11) โทรศัพท์มือถือ
- 12) อุปกรณ์พกพาหรืออุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น โทรศัพท์มือถือ พีดีเอ พอดแคสต์
- 13) นวนิยายแบบข้อความหลายมิติ (Hypertext fiction)

วิธีการวิจัย

รูปแบบในการวิจัย

การศึกษาการสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับคนยุคดิจิทัล (Generation Z) เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) โดยศึกษาความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ของคนยุคดิจิทัล (Generation Z) รวมถึงสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งโรงเรียนภาครัฐบาลและโรงเรียนภาคเอกชน ที่เข้าร่วมงาน นิทรรศการตลาดนัดหลักสูตรอุดมศึกษา ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 23 และ CMU Open House ครั้งที่ 5 ณ คณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤศจิกายน 2561

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ที่เข้าร่วมงาน นิทรรศการตลาดนัดหลักสูตรอุดมศึกษา ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 23 และ CMU Open House ครั้งที่ 5 ณ คณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤศจิกายน 2561 จำนวน 435 คน ใช้วิธีการเลือกประชากรแบบเจาะจงจากนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเปิดบ้านของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามโดยศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด เป็นแบบสอบถาม 1 ชุด ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ของคนยุคดิจิทัล (Generation Z) ประกอบด้วย สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสิ่งพิมพ์ ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทสื่อบุคคล และประเภทสื่อกิจกรรมพิเศษ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลนั้น จำแนกตามลักษณะที่มาของข้อมูลได้เป็น 2 ประเภท

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ที่เข้าร่วมงาน นิทรรศการตลาดนัดหลักสูตรฯ ครั้งที่ 23 และ CMU Open House ครั้งที่ 5 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤศจิกายน 2561

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากตำรา เอกสารทางวิชาการ เอกสารตีพิมพ์เผยแพร่ โดยช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ระหว่างเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม 2561

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์เชิงสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

1. วิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ประกอบการพรรณนาบรรยายพร้อมสรุปประเด็นในแต่ละหัวข้อ

2. วิเคราะห์ระดับความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ของคนยุคดิจิทัล (Generation Z) โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมสรุปประเด็น ในแต่ละหัวข้อ

3. วิเคราะห์สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียนโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมสรุปประเด็น ในตอนที่ 1 และตอนที่ 3 และ ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ในตอนที่ 2

4. การนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาเป็นไปตามที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการ รวมถึงช่องทางการรับทราบข้อมูลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลการศึกษา

1. จากการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4 และเป็นเพศหญิง 315 คน ร้อยละ 72.4 โดยเพศหญิงตอบแบบสอบถามมากกว่าเพศชาย ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 17 ปี มากที่สุด จำนวน 182 คน ร้อยละ 41.4 รองลงมา คือ อายุ 18 ปี จำนวน 118 คน ร้อยละ 27.1 ถัดมาอายุ 16 ปี จำนวน 111 คน ร้อยละ 25.5 และอันดับสุดท้ายอายุ 15 ปี จำนวน 24 คน ร้อยละ 5.5 เป็นผู้ตอบแบบสอบถามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มากที่สุด จำนวน 196 คน ร้อยละ 45.1 รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 181 คน ร้อยละ 41.6 และอันดับสุดท้ายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 58 คน ร้อยละ 13.3 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เรียนโรงเรียนประเภทภาครัฐจำนวน 353 คน ร้อยละ 81.1 ซึ่งมากกว่าโรงเรียนประเภทภาคเอกชนจำนวน 82 คน ร้อยละ 18.9 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 371 คน ร้อยละ 85.3 ไม่น่าสนใจ จำนวน 62 คน ร้อยละ 14.3 และไม่สนใจ จำนวน 2 คน ร้อยละ 0.5 ผู้ตอบแบบสอบถามติดตามข่าวสารการรับเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด จำนวน 329

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คน ร้อยละ 75.6 รองลงมา คือ ติดตามข่าวสารจากโรงเรียน/ห้องแนะแนว จำนวน 266 คน ร้อยละ 61.1 และลำดับที่สาม ติดตามข่าวสารจากเพื่อนเป็น จำนวน 175 คน ร้อยละ 40.2

1.2 ระดับความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ของคนยุคดิจิทัล (Generation Z) ผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อกิจกรรมพิเศษมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ระดับมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.80 และรองลงมาคือสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อบุคคล โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ระดับมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.83 ถัดมาคือสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ระดับมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.94 ซึ่งสื่อทุกประเภทมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ยกเว้นสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.96 เมื่อพิจารณารายชื่อประเภทสื่อที่

1.3 สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียน สำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับคนยุคดิจิทัล (Generation Z) สามารถอธิบายได้สามลำดับดังนี้

ลำดับที่หนึ่ง ประเภทสื่อกิจกรรมพิเศษ มีความเห็นว่าการแนะแนวการศึกษาในโรงเรียน มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 1.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.24 และเมื่อพิจารณาสื่อกิจกรรมพิเศษ ตามหัวข้อพบว่า การแนะแนวการศึกษาในโรงเรียน มีผู้ให้ความเห็นสูงสุด จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 รองลงมา คือ การจัดนิทรรศการร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 และอันดับ 3 คือ การจัดนิทรรศการร่วมกับงานประจำปี งานประเพณีท้องถิ่น จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5

ลำดับที่สอง ประเภทสื่อมวลชน มีความเห็นที่สื่อโทรทัศน์มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับคณะรัฐศาสตร์ฯ มช. มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 1.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.96 และเมื่อพิจารณาสื่อมวลชนตามหัวข้อพบว่า สื่อโทรทัศน์ มีผู้ให้ความเห็นสูงสุด จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9 รองลงมาคือ สื่ออื่นๆ จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 ได้แก่ สื่ออินเทอร์เน็ต ฯลฯ และอันดับ 3 คือ สื่อวิทยุกระจายเสียง จำนวน 24 คน มีคิดเป็นร้อยละ 5.5

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ลำดับที่สาม ประเภทสื่อชุมชน มีความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าวชุมชนมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับคณะรัฐศาสตร์ฯ มข. มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 2.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 1.53 และเมื่อพิจารณาสื่อชุมชนตามหัวข้อพบว่า หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าวชุมชน มีผู้ให้ความเห็นสูงสุด จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมาคือ สื่อชุมชนประเภทบอร์ดข่าวสารชุมชน จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 และอันดับ 3 คือ สื่อชุมชนอื่นๆ เช่น การได้รับข่าวสารจากสังคมออนไลน์ หรือการบอกต่อจากคนในชุมชน เป็นต้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

1.4 ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจสื่อประชาสัมพันธ์โดยเรียงลำดับ ดังนี้ สื่อประชาสัมพันธ์ทาง Facebook Fan page เป็นลำดับที่หนึ่งจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมาลำดับที่สอง คือ YouTube Channel จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 และลำดับที่สามคือ Line Official จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4

1.5 ด้านเนื้อหาของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียน มีความเห็นว่าเนื้อหาที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับคณะรัฐศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มากที่สุด พบว่า เนื้อหาด้านอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา มีผู้ให้ความเห็นสูงสุด โดยมีจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 58.9 โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 1.91 รองลงมาคือ เนื้อหาด้านสิ่งที่ได้รับเมื่อเข้าเรียน โดยมีจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 2.59 และอันดับสามคือ เนื้อหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสังคมภายในคณะ/มหาวิทยาลัยและกิจกรรมประจำปี เช่น ประเพณีขึ้นดอย กิฬานักศึกษา เป็นต้น โดยมีจำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 0.74 และลำดับสี่ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมภายในคณะ/มหาวิทยาลัย โดยมีจำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 0.74

2. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

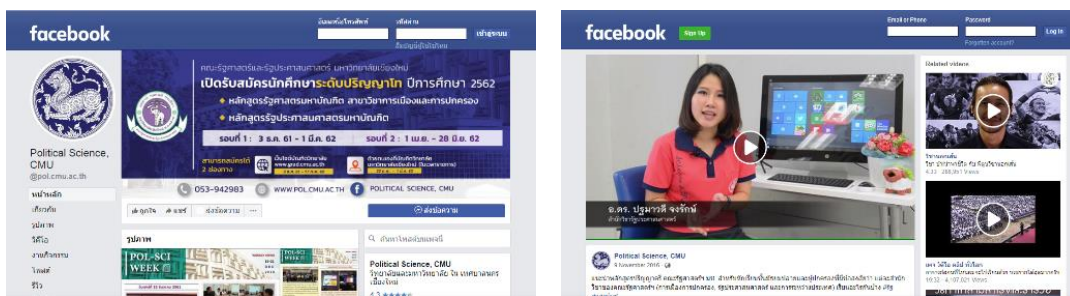
ผลการศึกษาที่นำเสนอข้างต้น สามารถนำผลในประเด็นของสื่อประชาสัมพันธ์ที่คนยุคดิจิทัล (Generation Z) สนใจมาสร้างสื่อได้ 3 ประเภท โดยสื่อดังกล่าวมีเนื้อหาตรงตามความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

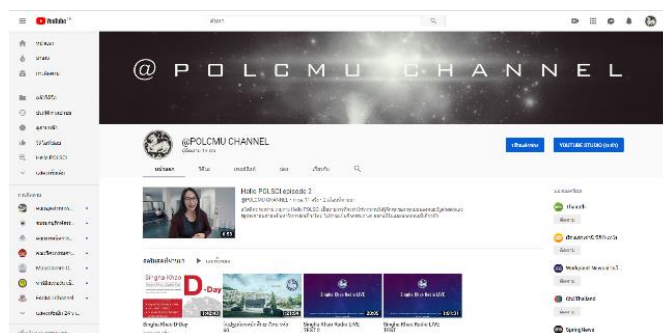
2.1 สื่อประชาสัมพันธ์ประเภท Facebook Fan Page เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และควรมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ เนื้อหาด้านอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา เนื้อหาด้านสิ่งที่ได้รับเมื่อเข้าเรียน เนื้อหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสังคมภายในคณะ/มหาวิทยาลัย รวมถึงกิจกรรมประจำปี เช่น ประเพณีขึ้นคอย กีฬานักศึกษา ตามลำดับ

ภาพที่ 1 แสดง Facebook Fan Page และเนื้อหาการประชาสัมพันธ์หลักสูตรของคณะรัฐศาสตร์
และ
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.2 สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง YouTube Channel โดยเน้นเนื้อหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสังคมภายในคณะ/มหาวิทยาลัย รวมถึงกิจกรรมประจำปี เช่น ประเพณีขึ้นคอย กีฬานักศึกษา ฯลฯ

ภาพที่ 2 YouTube Channel ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

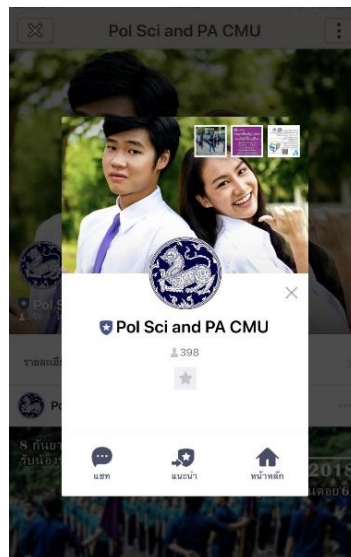

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2.3 Line Official ซึ่งคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ได้ดำเนินการเปิด Line Official เพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆรวมถึงกิจกรรมของคณะฯ ผ่านช่องทางนี้มากขึ้น

ภาพที่ 3 แสดงหน้าปก Line Official ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษางานวิจัย เรื่อง การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับคนยุค ดิจิทัล (Generation Z) โดยวิเคราะห์จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 435 ชุด สามารถอภิปราย ผลการวิจัย ได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 72.4 โดยส่วนใหญ่อายุ 17 ปี จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ กำลังอยู่ในระหว่างการค้นหาตัวเองและการเลือกคณะที่เหมาะสมกับตนเอง โดยผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนภาครัฐมากกว่าโรงเรียนภาคเอกชน จำนวน 353 คน คิดเป็นร้อยละ 81.1 กำลังศึกษากลุ่มวิชาชีพ-คณิต จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ด้านความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ สื่อกิจกรรมพิเศษประเภทการจัดนิทรรศการร่วมกับงานประจำปี เช่น CMU Open House มีผลต่อความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.8 ดังนั้น การจัดกิจกรรมเปิดบ้านของคณะเป็นประจำทุกปีจึงควรมีต่อไป โดยอาจจะมีกิจกรรมที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้นและมีรูปแบบที่ดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายต้องการเข้าเรียน รองลงมา คือ สื่อบุคคลประเภทครู/อาจารย์แนะแนว คิดเป็นร้อยละ 53.1 ซึ่งหากคณะฯ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าสนใจแก่ครู/อาจารย์แนะแนว ก็อาจจะส่งผลให้เกิดการแนะแนวการสมัครเรียนในแต่หลักสูตรของคณะรัฐศาสตร์ฯ มากขึ้น ลำดับที่สาม คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภท Facebook คิดเป็น ร้อยละ 60.9 ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ภาณุพงศ์ กองราช (2554) ที่ได้การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา Facebook ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 19 – 21 ปี ใช้งานแต่ละครั้งใช้เวลา 1-3 ชั่วโมงต่อครั้ง ซึ่งหากมีการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ทางช่องทาง Facebook ก็จะทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วและง่ายขึ้น และสอดคล้องกับ กชพร ต้นทะสุวรรณ , แหวตา เตชะทวิวรรณ และชาตศักดิ์ วิชระปรีชาพงษ์ (2555) ที่ได้ศึกษาการเปิดรับสื่อและการรับรู้การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มเปิดรับด้านสื่อมวลชนและด้านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และลำดับที่สี่ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทโปสเตอร์มีผลต่อความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.2 ทั้งนี้ คณะรัฐศาสตร์ฯ สามารถนำโปสเตอร์ส่งให้แก่แต่ละโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และเขตรอบนอกจังหวัดเชียงใหม่/ต่างจังหวัด เพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ที่สนใจ โดยอาจจะต้องมีการออกแบบให้มีสีสันที่น่าสนใจและดึงดูดให้อ่านข้อมูลมากขึ้น

ด้านสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้าเรียน สามารถวิเคราะห์เป็นประเด็นได้ดังนี้

1. สื่อมวลชน ประเภทโทรทัศน์มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.9 ซึ่งคณะอาจจะต้องมีการจัดกิจกรรมที่มีการเผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้รับสารรู้จักคณะมากขึ้น
2. สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ/แผ่นปลิวมีผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.0 โดยการผลิตแผ่นพับ/แผ่นปลิว นั้น ต้องออกแบบให้ที่น่าสนใจและมีเนื้อหาที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ที่สนใจ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทเว็บไซต์คณะรัฐศาสตร์ฯ มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.5 ดังนั้น การอัปเดตข้อมูลในเว็บไซต์ของคณะจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาข้อมูลที่สำคัญ โดยมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าชมด้วย

4. สื่อกิจกรรมพิเศษประเภทการแนะนำการศึกษาในโรงเรียนมีผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.8 ถือเป็นสื่อที่สำคัญอีกประเภทหนึ่ง เพราะการเข้าถึงตัวของผู้ตอบแบบสอบถามหรือนักเรียนจะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีเนื่องจากการสื่อสารด้วยข้อมูลที่ต้องการจะทำให้คณะได้ผู้ที่ต้องการศึกษาอย่างแท้จริง

5. สื่อบุคคลประเภทตนเองมีผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.4 เนื่องจากเด็กยุคดิจิทัล (Generation Z) มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ดังนั้น การตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่ตนเองรักหรือสนใจ จึงเป็นจุดเด่นของคนยุคนี้ ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของผู้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ว่าจะต้องออกแบบสื่ออย่างไรให้น่าสนใจและส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

6. สื่อชุมชนประเภทหนังสือพิมพ์มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.6 ดังนั้น การมีข่าวสารในเชิงบวกลงในหนังสือพิมพ์จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่คณะ ซึ่งการสร้างชื่อเสียงให้แก่คณะจะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องมีการยุทธหรือนโยบายการดำเนินงานของคณะให้เป็นที่ประจักษ์และนำไปสู่การเผยแพร่ตีพิมพ์ในข่าวหนังสือพิมพ์

จากค่าเฉลี่ยการให้น้ำหนักของผู้ตอบแบบสอบถาม สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อกิจกรรมพิเศษ ด้านการแนะนำการศึกษาในโรงเรียน ถือว่ามีค่าน้ำหนักมากที่สุดจากสื่อทุกประเภทที่กล่าวมา ซึ่งคณะรัฐศาสตร์ฯ จะต้องมีการวางแผนการเข้าไปแนะนำการศึกษาให้แก่นักเรียนภายในโรงเรียนต่างๆทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง หรือแม้กระทั่งโรงเรียนในภาคต่างๆ โดยอาจจะมีการนำสื่อสิ่งพิมพ์ คือ แผ่นพับ/โปสเตอร์ เข้าไปให้ข้อมูลร่วมด้วย รวมทั้งมีการแนะนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ Facebook Fan Page , YouTube Channel และ Line Official ให้แก่นักเรียนและคุณครูห้องแนะแนวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อติดตามข่าวสารการรับสมัครและการสอบถามข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมตามความต้องการทราบและรับรู้เนื้อหาสื่อประชาสัมพันธ์ซึ่งจะได้กล่าวใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ลำดับต่อไป ทั้งนี้การจัดกิจกรรมแนะแนวอาจจะมีการให้นักเรียนร่วมสนุกโดยตอบคำถามให้รางวัล เพื่อเป็นการดึงดูดใจให้แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

เมื่อจัดลำดับความสนใจสื่อประชาสัมพันธ์แล้ว พบว่า สื่อประชาสัมพันธ์ทาง Facebook Fan page เป็นลำดับที่หนึ่งซึ่งมีจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมาของการให้ความสนใจเป็นลำดับที่สอง คือ YouTube Channel ซึ่งมีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 ถัดมาของการให้ความสนใจเป็นลำดับที่สาม คือ Line Official ซึ่งมีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ดังนั้น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์จะเผยแพร่ใน Facebook Fan page YouTube Channel และ Line Official ของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหลัก โดยเนื้อหาที่จะสอดแทรกเข้าไปในสื่อประชาสัมพันธ์ ตามผลการสำรวจ 3 อันดับแรก คือ อาชีพหลังสำเร็จการศึกษา สิ่งที่ได้รับเมื่อเข้าเรียน ความสัมพันธ์สังคมภายในคณะ/มหาวิทยาลัย และกิจกรรมประจำปี

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย เรื่อง การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับคนยุคดิจิทัล (Generation Z) ดังนี้ ควรมีการสำรวจกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม โดยเฉพาะโรงเรียนภาคเอกชน เนื่องจากตัวเลขผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนโรงเรียนภาครัฐ และควรมีการทำการศึกษเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาจจะมีการสัมภาษณ์คุณครูแนะแนว ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของคนยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งถัดไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย เรื่อง การสร้างสื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับคนยุคดิจิทัล (Generation Z) ดังนี้ ควรมีการวิจัยด้านประสิทธิผลของสื่อประชาสัมพันธ์ของคณะรัฐศาสตร์ฯ ว่ามีผลต่อการสนใจเข้าศึกษาต่อคณะหรือไม่ โดยอาจมีการเปรียบเทียบสื่อประชาสัมพันธ์แต่ละประเภทว่าสื่อใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในคณะรัฐศาสตร์ฯ มากที่สุด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายการอ้างอิง

- ภาณุพงศ์ กองราช. (2554). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา Facebook. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กชพร ต้นทะสุวรรณ, แววดา เตชาทวีวรรณ และชาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. (2555). การเปิดรับสื่อ และการรับรู้การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารบรรณศาสตร์ มศว., 5(1), 39-56.
- สำนักทะเบียนและประมวลผล มข.(2560).รายงานสถิติจำนวนนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ออนไลน์). จาก <https://www3.reg.cmu.ac.th/misreg/misreport/index.php>. 1 ธันวาคม 2560
- ลีรัตน์ อนุรัตน์พานิช.(2559).บทความเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน เจนเอ็กซ์ เจนวาย เจนแซด คืออะไร. จาก <https://www.pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/330>. 5 ธันวาคม 2560
- ทัศนีย์ ผลธานีโก.(2560).การประชาสัมพันธ์ (ออนไลน์).จาก http://www.prd.go.th/download/article/article_20151102174745.pdf. 20 ธันวาคม 2560
- ดร.ศศิประภา ชัยประสิทธิ์.(2560).กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด: เคล็ดลับแห่งการอยู่รอดของผู้ประกอบการปัจจุบัน (ออนไลน์). จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_11/pdf/aw6.pdf. 24 ธันวาคม 2560
- พรจิต สมบัติพานิช. (2547). โฆษณาในทศวรรษที่ 2000-2010: การศึกษาถึงปัจจัยด้านสื่อที่มีต่อรูปแบบโฆษณา. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บริรักษ์ นาให้ผล.(2560). รูปแบบการเรียนรู้ของคนยุคดิจิทัล (ออนไลน์).แหล่งที่มา :

http://www.hrd.nida.ac.th/hromd2015/UploadFile/datachange/datachange37_2015-09-10.pdf. 26 ธันวาคม 2560

ปิยะพร เขตบรรณพต. (2553). พฤติกรรมรับการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อใหม่ของผู้บริโภคใน
อำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การตลาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

**การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม
ปีการศึกษา 2560**

**The Competency Development of the Student of the Faculty of Political
Science and Public Administration, Chiang Mai University through
Learning Activities in Academic Year 2017**

เกตุดาว หลงถึ่ม (Ketdao Lhongluem, Researcher)

นภาพรณ์ ปัญญาราษฎร์ (Napaporn Punyarat, Co-Researcher)

อลงกรณ์ กูตรระกุล (Alongkorn Kootrakul, Asst. Prof. Dr. Research Advisor)

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนรวมถึงแนวปฏิบัติที่ดีและคู่มือการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรและนักศึกษาคณะกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้ และนำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบที่เหมาะสมที่สามารถนำมาพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมได้นั้นประกอบไปด้วยรูปแบบของการเข้าอบรมของ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

นักศึกษา ความหลากหลายของสาขาวิชา การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา การแบ่งตามเพศของนักศึกษา การทำกิจกรรมในพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และนอกพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และรูปแบบการแบ่งตามงบประมาณ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาและการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะประกอบด้วย ทักษะด้านการสื่อสาร, ทักษะด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา, ทักษะด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทักษะด้านการจัดการ และคุณลักษณะประกอบด้วย ความสามารถในการปรับตัว และการทำงานเป็นทีมก่อนและหลังจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งหลังผ่านการกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนักศึกษามีคะแนนทักษะเฉลี่ยเพิ่มขึ้นก่อนทำกิจกรรมทั้งหมด

ตอนที่ 3 กรณีศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในคณะกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์มีรูปแบบการเรียนการสอนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโดยใช้โครงการเป็นฐาน คณะบริหารธุรกิจมีรูปแบบการใช้โครงการและลงพื้นที่ทำกิจกรรมในชุมชน คณะนิติศาสตร์มีรูปแบบให้นักศึกษาเข้าร่วมโดยมีคณะเป็นผู้จัดกิจกรรม คณะเศรษฐศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์มีรูปแบบการเก็บชั่วโมงที่นักศึกษาจัดหรือเข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาแต่ละกลุ่มในด้านรูปแบบของกระบวนการวิชาคือควรจะมีการเพิ่มงบประมาณในการจัดกิจกรรม และมีการเรียนการสอนในระยะยาวกว่า 1 ปี เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นที่สำคัญควรให้อิสระแก่นักศึกษาในการนำเสนอโครงการได้ในหลายรูปแบบ และเสนอให้มีบุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการเข้าชมและแสดงความคิดเห็นในวันนำเสนอProject เพื่อแสดงศักยภาพของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์อย่างเต็มที่

คำสำคัญ : สมรรถนะ, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, กระบวนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Abstract

The study on Competency Development via Learning Through Activity Course in Student of Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University aims to examine and compare different model of activities to be applied as the method to develop competency for undergraduate student, and utilize the findings as the guideline to develop suitable teaching methods, strategies and guidebook for Learning Through Activity course. The questionnaire was collected from current staffs and students in the field of Humanities and Social Science in Chiang Mai University, Results were analyzed from the questionnaires collected and interpreted by using statistical methodology such as frequency, percentage and median. The results show that;

Part I : Findings on Developing and advancing appropriate model of activity to utilize as the course, with results showing that the activities which can be utilized to promote learning process through activity are subjected to ; Different Types of Training Program for student to attend, Variety of Subjects, Student Counseling program, Sexual oriented-based activity, Place-based activities engaging inside and outside of Chiang Mai University, and budget-oriented activity sponsored by the faculties.

Part II : Showing results of the study on Comparative Skill Analysis including, communication skill, critical thinking and problem solving, intercommunication and information skill, and management skills, as well as Attributes, such as adaptability and team working. After collecting data from the questionnaire, Learning through activity post-test questionnaire average score has been shown to increase after the student has enrolled in the course.

Part III : Case Study on different types of Teaching and Learning methods in 6 different faculties of Humanities and Social Science field; Learning through activity course are instructed via Project-based learning program in Faculty of Political Science and Public Administration and Faculty of Humanities, via organizing a Project and Place-based activities in local community

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

area (social project) in Faculty of Business Administration, via attending compulsory core-course managed by the faculty itself in Faculty of Law, and via activity participation instead of attendance hour in Faculty of Economics, or vice versa in Faculty of Social Sciences.

Part IV : Analytical result on the evaluation of student in different focus group indicate that increasing of the activity's budget, freedom in the presentation of the student's work by means of using combined use of several forms of multimedia, inviting class visitor to spectate and providing comment on the day of presentation, can optimally motivate the student and thus allow the student of Faculty of Political Science and Public Administration to efficiently show their competency potential.

Keywords: Competency, Political Science and Public Administration, Through Learning Activities

บทนำ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีนโยบายให้หลักสูตรระดับปริญญาตรี ทุกหลักสูตรกำหนดให้กระบวนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เป็นกระบวนวิชาบังคับในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) โดยคณะรัฐศาสตร์ฯ เริ่มต้นการเรียนการสอนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในหลักสูตรของสาขาวิชาการระหว่างประเทศ (นักศึกษารหัส 52) เป็นครั้งแรก ในปีการศึกษา 2554 ในหลักสูตรของสาขาวิชาการเมืองและการปกครองและต่อมาในปีการศึกษา 2556 ในหลักสูตรของสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งทั้งสามหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดโดยคณะฯ สำนักวิชา สโมสรนักศึกษา และกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยหรือองค์กรภายนอก อาทิเช่น สมาคมศิษย์เก่าหรือหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เป็นต้น แต่การดำเนินการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวประสบปัญหาหลายๆด้าน จึงทำให้ในปีการศึกษา 2557 จนถึงปัจจุบัน คณะรัฐศาสตร์ฯ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จัดการเรียนการสอนในวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมใช้โครงการเป็นฐาน (PROJECT-BASED LEARNING) เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา วิธีการหาความรู้ความจริงอย่างมีเหตุผลได้ทำการทดลอง ได้พิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักการวางแผนการทำงาน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตลอดจนได้พัฒนากระบวนการคิด โดยเฉพาะการคิดขั้นสูง และการประเมินตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมอิสระและพัฒนาตนเอง นักศึกษาสามารถนำความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์มาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ ตามความถนัดและความสนใจ สามารถทำงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถนำเสนอผลงานเผยแพร่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของกระบวนการวิชาเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโดยใช้โครงการเป็นฐาน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาในทักษะด้านต่างๆ อาทิเช่น การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง ทักษะการใช้ภาษา และทักษะการบริหารจัดการเวลา เป็นต้น โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของสังคมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

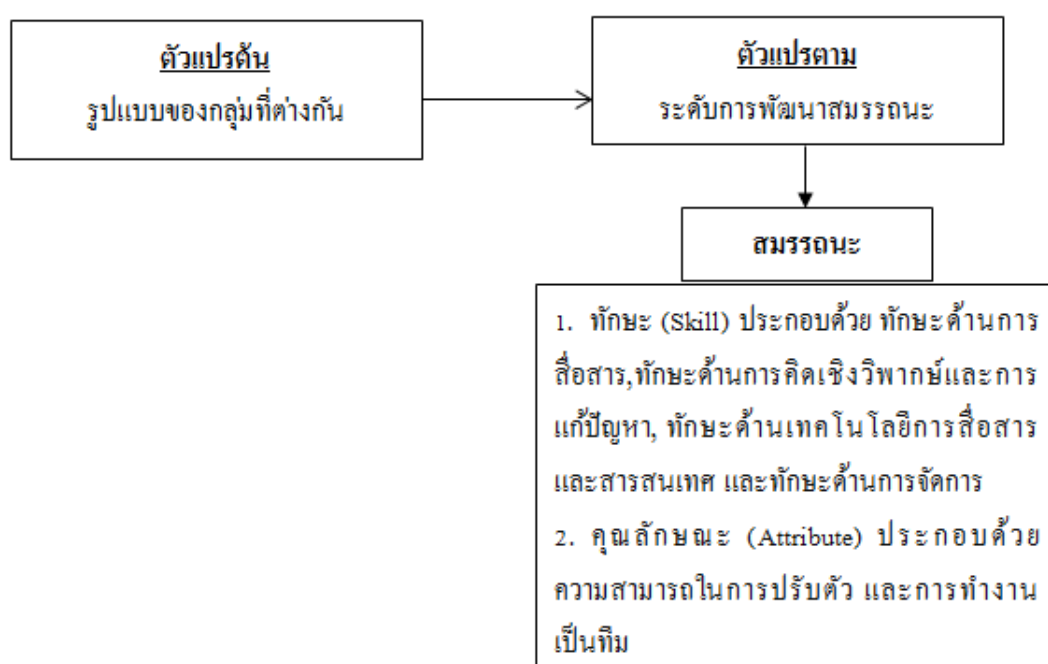
1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนกระบวนการวิชาเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีและคู่มือการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สามารถนำมาพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์กับความรู้สึที่แท้จริงของผู้ตอบ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กรอบแนวคิดงานวิจัย

การศึกษาวิจัยถึงการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษานักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาเรียนรู้ผ่านกิจกรรม จำนวน 198 คน ในการศึกษากระบวนการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attribute) ก่อนและหลังการทำกิจกรรมกระบวนกรเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

1.2 นักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 คณะ ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ
คณะละ 40 คน รวมจำนวน 240 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบประเมิน 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบประเมินเป็นรายบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านต่างๆ ก่อนการเรียน (Pre-test) และหลังถอดบทเรียน(Post-test) ของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

ชุดที่ 2 แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ของนักศึกษาและบุคลากรจากคณะกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาสมรรถภาพของนักศึกษา จากการวิจัยนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การเก็บแบบประเมินเป็นรายบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านต่างๆ ที่พัฒนาขึ้น ก่อนและหลังผ่านกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม โดยให้สมาชิกภายในกลุ่มทุกคนเป็นผู้ประเมินก่อนการเรียน (Pre-test) และหลังถอดบทเรียน (Post-test) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเพิ่มพูนทักษะด้านต่างๆ ของนักศึกษา

2. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานในแต่ละกลุ่ม โดยให้ตัวแทนกลุ่มอื่นๆ และงานพัฒนาคุณภาพนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นผู้ประเมิน รวมถึงผลการถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม และ Focus Group ถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางหรือรูปแบบกิจกรรมใหม่จากความคิดของนักศึกษา

3. เก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมของนักศึกษา จากกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยจะศึกษาแนวทางการดำเนินงานกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในพื้นที่คณะกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 คณะ ได้แก่ คณะ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะ
นิติศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลการประเมินที่ได้ของแต่ละบุคคลมาหาค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบการพัฒนา
สมรรถนะของบุคคลในแต่ละด้าน
2. การวิเคราะห์ปัญหาซึ่งเป็นเงื่อนไขในการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม โดยการ
เปรียบเทียบการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษา เช่น การจำกัดจำนวนคนในแต่ละกลุ่ม การได้รับ
ข้อมูลข่าวสาร หรือกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกในกลุ่มสาขาวิชาเดียวกันทั้งหมดและกลุ่มที่คณะ
สาขาวิชา เชื่อมโยงกับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการในแต่ละกลุ่ม

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ปีการศึกษา 2560 สรุป
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในการพัฒนา
สมรรถนะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากการศึกษากรณีศึกษาในพื้นที่คณะกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 คณะ คือ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ เพื่อพัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนการสอนกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนใน
วิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมของคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คล้ายกับคณะบริหารธุรกิจ
คณะมนุษยศาสตร์และคณะนิติศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในวิชาการเรียนรู้
ผ่านกิจกรรมโดยใช้โครงการเป็นฐาน (PROJECT-BASED LEARNING) ควบคู่กับรูปแบบการ
เรียนการสอนแบบการเก็บชั่วโมงหรือจำนวนครั้งการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนคณะสังคมศาสตร์ คณะ
นิติศาสตร์และคณะเศรษฐศาสตร์ ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบการเก็บชั่วโมงหรือจำนวนครั้ง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การเข้าร่วมกิจกรรมเพียงอย่างเดียว มีจุดเด่นเน้นกิจกรรมเชิงวิชาการเพื่อให้สอดคล้องกับ
กระบวนการเรียนการสอนในแต่ละภาควิชา

ทั้งนี้แต่ละคณะมีการบริหารงานของกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ทำการศึกษาก็มี
ความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงพรรคแต่ละคณะผลิตนักศึกษาให้มีจุดเด่นที่แตกต่างกัน แล้วแต่ความ
ถนัด องค์ความรู้ และการบูรณาการของแต่ละคณะที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินงานไปในทิศทาง
ไหน ซึ่งสอดคล้องกับ เสกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ (2559: บทสรุปผู้บริหาร) พบว่าควรมีการกำหนด
แนวทางในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบัณฑิต
ด้านการพัฒนาอาจารย์ และด้านบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีการเรียนการ
สอนให้สอดคล้อง โดยเน้นรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Cognitive Constructivist Approach เช่น
การเรียนการสอน แบบ Issue Based, Case Based เป็นต้น และผู้สอนต้องปรับบทบาทจากกร
เป็นผู้บรรยายมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้ให้คำปรึกษา มากขึ้น เนื่องจากจะช่วยส่งเสริมให้
ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สร้างเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโดยใช้
กระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โดยการเปรียบเทียบการเข้าอบรมของนักศึกษา การเปรียบเทียบความหลากหลายของ
สาขาวิชา การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา การแบ่งตามเพศของนักศึกษา การเปรียบเทียบการทำ
กิจกรรมในพื้นที่และนอกพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และการเปรียบเทียบโดยการแบ่งตาม
งบประมาณ

1. เปรียบเทียบการเข้าอบรมของนักศึกษา

คะแนนเฉลี่ย	เข้าร่วมอบรมทุกครั้ง	เข้าร่วมอบรมบางครั้ง	ไม่เคยเข้าร่วมอบรมเลย
(Averages core)	92.9	79.4	76.3

2. เปรียบเทียบทางความหลากหลายของสาขาวิชา

คะแนนเฉลี่ย	กลุ่มที่มีสมาชิก 3 สาขา	กลุ่มที่มีสมาชิก 2 สาขา	กลุ่มที่มีสมาชิก 1 สาขา
(Averages core)	88	86.65	83.5

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. เปรียบเทียบการคำปรึกษาแก่นักศึกษา

คะแนนเฉลี่ย (Averages core)	การปรึกษาอย่างต่อเนื่อง (continuous consult)	ไม่ได้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง (no consult)
		89

4. เปรียบเทียบตามเพศของนักศึกษา

คะแนนเฉลี่ย (Averages core)	ชาย > 80%	หญิงชาย 50%	หญิง > 80%
		89	83.25

5. เปรียบเทียบการทำกิจกรรมในพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และนอกพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คะแนนเฉลี่ย (Averages core)	ทำกิจกรรมในพื้นที่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ทำกิจกรรมนอกพื้นที่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
		84.07

6. เปรียบเทียบแบ่งตามงบประมาณ

คะแนนเฉลี่ย (Averages core)	1,000	1,001-3,000	>3,000
		87	84.7

ผลการศึกษาและการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attribute) ก่อนและหลังการทำกิจกรรมกระบวนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลหลักสูตร ซึ่งจากการแจกแบบสอบถาม มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 198 คน จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 231 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ให้ผลการศึกษา พบว่า

ในส่วนของทักษะด้านการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาไทย ผู้ตอบแบบสอบถามมีทักษะการเขียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน วิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสูงสุด คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.28 คิดเป็นร้อยละ 7.26 ทักษะด้านการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาอังกฤษ ผู้ตอบแบบสอบถามมีทักษะการเขียน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสูงสุด คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.20 คิดเป็นร้อยละ 6.45 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการสื่อสาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับการทำงานเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสูงสุด คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.22 คิดเป็นร้อยละ 5.63 ทักษะด้านการแก้ปัญหา ผู้ตอบแบบสอบถามมีทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสูงสุด คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.29 คิดเป็นร้อยละ 7.81 ทักษะด้านการจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีทักษะการจัดการลำดับความสำคัญของงานเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสูงสุด คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.31 คิดเป็นร้อยละ 8.21 ความสามารถในการปรับตัว ผู้ตอบแบบสอบถามมีทักษะการจัดการความขัดแย้งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสูงสุด คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.28 คิดเป็นร้อยละ 7.66 สมรรถนะการทำงานเป็นทีม ผู้ตอบแบบสอบถามมีทักษะการให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีการเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสูงสุด คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.24 คิดเป็นร้อยละ 6.48 ซึ่งสอดคล้องกับ สมบูรณ์ ศรีสมานวัตร (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในองค์กร โดยอาศัยสมรรถนะผลการวิจัยพบว่า การนำแนวทางสมรรถนะมาใช้เป็นเครื่องมือในการระบุถึงความรู้ความสามารถและอุปนิสัยใจคอของพนักงานเพื่อให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีและคู่มือการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สามารถนำมาพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์

จากการประเมินรายบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน โครงการของแต่ละกลุ่ม Focus group ถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางหรือรูปแบบกิจกรรมใหม่จากความคิดของนักศึกษามีความคาดหวังในกระบวนการวิชาดังนี้

นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม มีความคาดหวังว่าจะได้นำความรู้มาใช้ทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม และเก็บเกี่ยวความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ จากการปฏิบัติจริงที่หาไม่ได้จากในห้องเรียน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คาดหวังว่าจะเขียนโครงการได้ สามารถนำความรู้จากกระบวนการวิชานำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงคาดหวังในการเรียนกระบวนการวิชาเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านต่างๆ เช่น การฝึกทำงานเป็นกลุ่ม การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์กับเพื่อนในกลุ่ม ได้ฝึกฝนการประสานงานกับเพื่อนในกลุ่ม เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอก ได้พัฒนาการวางแผนการทำงานและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า นอกจากนี้แล้วนักศึกษายังมีความคาดหวังว่ารูปแบบของการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทำให้นักศึกษามีจิตอาสา รู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่น ได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ หลังจากเรียนกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เรียนรู้จากกระบวนการวิชานี้

นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนการวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ได้นำความรู้ความสามารถที่ได้ร่ำเรียนและประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้สั่งสมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการวิชา และพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดจนเก็บเกี่ยวความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิชา เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และได้สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อน อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ นักศึกษาได้เรียนรู้จากกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโดยได้ฝึกฝนทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการสื่อสารกับสมาชิกภายในกลุ่ม การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ โดยได้ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมไปถึงได้นำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและดำเนินโครงการ ตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มวางแผนโครงการ การบริหารจัดการงบประมาณ การบริหารทรัพยากรบุคคลภายในกลุ่ม การบริหารจัดการเวลา การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงในการทำงาน นักศึกษาได้พัฒนาทักษะของตนเองในด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานทั้งในด้านการสื่อสารและการนำเสนอผลงาน ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นอกจากนี้แล้วนักศึกษาได้พัฒนาทักษะด้านอื่นๆ เช่น ความกล้าแสดงออก การเป็นผู้นำ การสืบค้นข้อมูล การนำเสนอผลงาน หลังจากจบกระบวนการวิชานักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม หน่วยงานภายนอกและชุมชน รู้จักการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานเป็นทีมอย่างเป็น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ระบบ สร้างเสริมความสามัคคีภายในกลุ่ม การตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ มีจิตใจโอบอ้อมอารี นอกจากนี้จากรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทำให้นักศึกษามีจิตอาสา รู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่น ได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีทักษะด้านอื่นเพิ่มขึ้นเช่น การทาสี การทำสบู่ เป็นต้น

นักศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อีกด้วย ดังนี้

ด้านรูปแบบของกระบวนการวิชา

1. ควรให้มีการเข้าร่วมถกประเด็นร่วมกับสมาชิกกลุ่มก่อนการถอดบทเรียนเพื่อทราบถึงปัญหาและผลลัพธ์ภายในกลุ่มเกิดขึ้นและจะได้นำข้อมูลที่ได้รับไปทบทวนและพัฒนากระบวนการทักษะต่อไป

2. จัดวันนำเสนอโครงการให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และพยายามให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการเข้าชมและแสดงความคิดเห็น เพื่อแสดงศักยภาพของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์อย่างเต็มที่

3. เพิ่มงบประมาณในการจัดกิจกรรม

4. ควรวางแผนกระบวนการวิชาในระยะยาวให้เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. ควรให้อิสระแก่นักศึกษาในการนำเสนอโครงการได้ในหลายรูปแบบ เช่น การใช้สื่อมัลติมีเดีย

ด้านเจ้าหน้าที่ประจำกระบวนการวิชา

1. ควรกำหนดกรอบหัวข้อการทำโครงการอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมหรือให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาอย่างใกล้ชิด แนะนำประเภทโครงการหรือแนวทางให้นักศึกษาเพื่อลดการสับสนและการตั้งคำถามเพิ่มเติม

2. รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการวิชา

3. ควรเพิ่มความสะดวกในการติดต่อประสานงานและการออกเอกสารจากคณะ

4. ควรมีการติดตามผลของการดำเนินโครงการอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในกระบวนการเรียนรู้อีกด้วย ดังนี้

1. เนื่องจากในปัจจุบันตั้งแต่แต่ละคณะได้มีการบริหารจัดการเรียนการสอนในกระบวนการเรียนรู้อีกต่างหาก ผู้วิจัยคิดว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรมีการกำหนด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รูปแบบการเรียนการสอนในกระบวนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อ
ผลลัพธ์และจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน

2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลลัพธ์ของกระบวนวิชาการ
เรียนรู้ผ่านกิจกรรมในทุกขณะที่มีการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่
คล้ายคลึงกัน

รายการอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ ลำสอนจิตต์. (2552). *กระบวนกรเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อวางแผนการพัฒนาชุมชน
ตามภูมิสังคมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านทรายมูล หมู่ที่ 5 ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง
จังหวัดเชียงใหม่*. (: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)
- เกื้อจิตร ชีระกาญจน์. (2555). *สมรรถนะในปัจจุบันของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในกลุ่ม
ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์/กรุงเทพฯ*
- ชลนิศา พรหมเผือก. (2554). *การกำหนดสมรรถนะ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรศูนย์นวัตกรรมและการจัดการความรู้. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่/เชียงใหม่*.
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล. (2543). *Competency – Based Human Resources Management. วารสาร
การบริหารคน. 21(4), 11-18.*
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *กลวิธีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน
พัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (น.183) กรุงเทพมหานคร สักดิ์
โสภการพิมพ์*
- บุปผชาติ ทัพพิกรณ์. (2551) *การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ:
โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ*
- พุทธวรรณ ชันตันธง. (2554) *หลักการวิจัยการจัดการความรู้วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เชียงใหม่*.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การทูตใหม่ : ใครคือนักการทูตในศตวรรษที่ 21

New Diplomacy : Who is Diplomat in 21st Century?

ชญานิศวรร เมธาสิทธิ์วิกุล (Chayanit Maethasitrawikul)

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

jojoemae@hotmail.com

Department of International Relations , Faculty of Political Science , Chulalongkorn University ,

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มุ่งเสนอความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ธุรกิจระหว่างประเทศ และเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ เพื่อให้เห็นจุดร่วมของแต่ละศาสตร์ในการทำความเข้าใจบริบททางการทูตใหม่ของบริษัทข้ามชาติ บทความนี้เน้นความสำคัญของบริบทในศตวรรษที่ 21 ที่ทำให้บริษัทข้ามชาติมีบทบาทต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คำสำคัญ : นักการทูต, การทูต, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, ธุรกิจระหว่างประเทศ, เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ

Abstract

This article is aimed to present the linkage between International Relations, International Business and International Political Economy for recognizing the new diplomacy role from Multinational Corporations. The article emphasize changing context in 21st century that makes MNCs play a significant in International Relations.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Keywords : Diplomat, Diplomacy, International Relations, International Business,
International Political Economy

บทนำ

เมื่อเอ่ยถึง การทูต(diplomacy) และ นักการทูต (diplomat) แล้วนั้น ความเข้าใจของบรรดานักคิด นักศึกษา และประชาชนทั่วไปต่างมีมโนทัศน์ (perception) ถึงการเป็นตัวแทนของรัฐ (representative of state) ในการติดต่อกับต่างชาติเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ (peace keeping) แต่เมื่อสำรวจความหมายที่แท้จริงของคำว่า ‘การทูต’ และ ‘นักการทูต’ทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้วนั้นต่างไม่สามารถนิยามได้อย่างเป็นเอกฉันท์แม้จะเป็นตำแหน่งที่สำคัญระดับประเทศก็ตาม ฉะนั้น การทูตคืออะไรและนักการทูตคือใคร มีหน้าที่อะไร ในบริบทของศตวรรษที่ 21 อาจไม่จำเป็นต้องจำกัดความอยู่ในกรอบความคิดทางรัฐศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเท่านั้น เนื่องจากมีตัวแสดงที่มีบทบาทเป็นนักการทูตอยู่ร่วมกับบริบทโลก นั่นคือบริษัทข้ามชาติ (multinational corporations) แต่เหตุใดและทำไมจึงกลายมาเป็นบริษัทข้ามชาติและความท้าทายของการจำกัดความบทบาทนักการทูตนั้น บทความชิ้นนี้จึงเสนอมุมมองสำคัญจากสามศาสตร์ ได้แก่ รัฐศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ธุรกิจระหว่างประเทศ และเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยจะยกตัวอย่างต่างๆ และกรณีหอการค้าอเมริกันในอินโดนีเซีย (American Chamber of Commerce in Indonesia)ประกอบกออธิบาย

การทูตคืออะไร และนักการทูตคือใครทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แรกเริ่มเมื่อได้ยินคำว่า “การทูต” (diplomacy) ต่างพากันแสวงหาถึงที่มาและจุดกำเนิดของมัน หากแต่ในงานเขียนวิชาการต่างไม่สามารถยืนยันถึงจุดกำเนิดของการทูตได้อย่างแน่ชัดจาก อรุณ ภาณุพงศ์ (2529) “มีผู้กล่าวว่าเริ่มต้นในอิตาลี สมัยฟลอเรนซ์ บางท่านบอกว่าเริ่มในยุคของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส ตอนที่เซอติเออเป็นรัฐบุรุษสำคัญในทางการเมืองของฝรั่งเศส ตามความเป็นจริงแล้วไม่น่าเป็นเช่นนั้น ถ้าเราพิจารณาถึงว่าลักษณะสำคัญทางการทูตนั้นคือการติดต่อกับต่างชาติเพื่อการทูตจึงมีมาแต่โบราณกาล” ในขณะที่งานของบรรพต กำเนิดศิริ (2553)เสนอว่า

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เซอร์ แฮโรลด์ นิโคลสัน ได้กล่าวไว้ว่า “การทูตพัฒนามาจากการที่มนุษย์เริ่มคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การทูตจึงน่าจะมีพัฒนาการพร้อมๆกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นสังคมหรือประชาคม ดังนั้นระบบการทูตจึงถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในอารยธรรมเมโสโปเตเมียหรืออารยธรรมอักษรรัด” (น. 25) แต่ Paul Sharp (2009) มีทรรศนะว่า “การทูตและนักการทูตยังคงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้แต่ความเข้าใจของคนโดยส่วนใหญ่จะมีมโนทัศน์โยงถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการ แท้ที่จริงแล้วก็ยังคงเป็นความเข้าใจที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ทางการเมือง (political will) แต่คนส่วนใหญ่ก็ยังคงมีความเชื่อและศรัทธาในคำว่า การทูตจะเป็นเครื่องมือในการสร้างสันติภาพ” (น.1-2) และตามประวัติศาสตร์แล้ว ใครกันที่เป็นนักการทูตของสังคมมนุษย์แต่ท้ายที่สุดแล้ว ไม่สามารถกล่าวได้ว่าใครทำหน้าที่เป็นนักการทูตคนแรกในประวัติศาสตร์การทูตเพราะ เราไม่รู้จักชื่อของนักการทูตคนแรก (Tom Fletcher, 2017)

ดังนั้นในมิติทางประวัติศาสตร์เราไม่สามารถระบุช่วงเวลาได้ว่าการทูตกำเนิดแน่ชัดเมื่อไหร่ และใครคือนักการทูตคนแรกในประวัติศาสตร์ จากความไม่แน่ชัดดังกล่าว นำพาไปสู่การแสวงหาความหมายของคำ (word of meaning) โดย Joseph M. Siracusa (2010) กล่าวว่า “โดยรากศัพท์ของคำว่า “Diplomacy” ต้องย้อนกลับไปที่ยุคกรีกโบราณซึ่งถือว่าเป็นคำสามัญธรรมดาสำหรับนักการทูต (Diplomat) ในยุคกรีกโบราณ ซึ่งอันที่จริงแล้วคำๆนี้จะใช้กับคนอาวุโสและต่อมาคำนี้ได้ถูกใช้ในฝรั่งเศส (Diplomatie) เพื่อใช้พูดถึงงานผู้ทำหน้าที่เจรจาต่อรอง” ซึ่งที่มาของรากศัพท์นี้ก็ตรงกับ Cornelius Bjola และ Markus Kornprobst (2013) ที่กล่าวว่า “คำว่า การทูต มีรากมาจากกรีก” และเมื่อเราดูความหมายจาก The Palgrave Macmillan Dictionary of Diplomacy (2012)

“ การทูต” หมายถึง 1. เป็นสิ่งคอยกำกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่มีอำนาจอธิปไตย (sovereign states) ผ่านเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในประเทศหรือต่างประเทศ ในเวลาต่อมาคือการมีสถานะเป็นสมาชิกของรัฐที่มี (diplomatic service) หรือ นักการทูตเฉพาะคราว (temporary diplomat) ดังนั้นแล้วการทูตจึงหมายถึงการมีสถานะเป็นตัวแทนในองค์การระหว่างประเทศ (international organization) 2. เป็นการใช้อยุทธวิธีในการทำความตกลงกับผู้อื่น โดยการทูตในความเข้าใจด้านนี้หมายถึงทักษะซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำกับ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทูต 3. หมายถึงความพยายามใดๆก็ตามที่เกิดขึ้นเพื่อผลักดัน การเจรจาระหว่างประเทศ (negotiations) และไม่ว่าจะเกิดความสนใจไปที่เรื่อง ระหว่างรัฐ (inter) หรือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในรัฐ (intrastate conflicts) ถือว่าเป็นการทูตกึ่งทางการ (track two diplomacy) 4. นโยบายต่างประเทศ ก็ใช้คำว่าทูตเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันเช่นเดียวกัน “นักการทูต” (diplomat) หมายถึง 1. บุคคลที่มีความสามารถขั้นสูงในการเจรจาทักษะด้านการทูต และมีฐานะเป็นสมาชิกของราชการแผนการทูต (diplomatic service) 2. ความหมายทั่วไปจะหมายถึงบุคคลที่มีความสามารถแบบธรรมเนียมดั้งเดิมในการติดต่อสมาคมกับงานการทูต

จากพจนานุกรมทางการทูตนั้น การให้ความหมายของการทูตและนักการทูตเป็นการให้ความหมายผ่านกรอบคิด (approach) ทางรัฐศาสตร์ โดยสรุปแล้วเป็นการนิยามว่าการทูตและนักการทูตเป็นเครื่องมือหรือสถาบันของรัฐ และยังคงเป็นมโนทัศน์ที่ยึดโยงอยู่กับอำนาจอธิปไตยของรัฐ (sovereignty of state) ซึ่งมีนักวิชาการที่นิยมไปในทิศทางดังกล่าวนี้ อาทิ การทูตเป็นสิ่งค้อยกำกับความสัมพันธ์ (conduct of relations) ระหว่างรัฐใดรัฐหนึ่งกับรัฐอื่นๆด้วยสันติวิธีแต่อันที่จริงแล้วจุดประสงค์ในการมีภารกิจทางการทูตของแต่ละรัฐมักเป็นสิ่งที่ไม่ชัดเจนใดๆ (Daryl Tarte, 2014) นักการทูตเป็นตัวแทนแห่งรัฐทำหน้าที่เจรจาในนามของรัฐนั้นรวบรวมข้อมูลและช่วยร่างนโยบายการต่างประเทศโดยถูกคุ้มครองด้วยระเบียบทางการทูตซึ่งพัฒนาผ่านช่วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา (จันจิรา สมบัติพูนศิริ ,2559) G.R. Berridge (2015) เสนอว่า การทูตเป็นเครื่องมือสำคัญที่แต่ละรัฐทำให้นโยบายต่างประเทศสำเร็จลุล่วงไปได้ และในแต่ละรัฐ บริบทที่สำคัญก็ยังคงอยู่ในหน้าที่ของกระทรวงต่างประเทศ กระทรวงต่างประเทศจึงมีหน้าที่รับผิดชอบหลักสำหรับการดูแลนักการทูตของรัฐในต่างแดนรวมถึงดูแลเรื่องการเจรจาทั้งที่เป็นแบบทางการหรือในระดับอื่นๆกับนักการทูตต่างชาติในบ้านของตัวเอง จากที่ได้เสนอข้อถกเถียงทางวิชาการข้างต้นนั้น แม้การนิยามความหมายของคำและมโนทัศน์ที่แตกต่างกัน แต่กระนั้นทั้งหมดก็จัดอยู่ในฐานคติที่นำเอาอำนาจอธิปไตยมาคิดกับการให้ความหมาย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

นอกจากบรรดาข้อถกเถียงข้างต้นซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่มีฐานคติความเชื่อในเรื่องอำนาจรัฐแล้วนำมาให้ความหมายคำว่า การทูตและนักการทูตนั้น ยังพบว่า มีนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่เสนอการจำกัดความที่กว้างออกไป อาทิ ในโลกที่ซึ่งสงครามคือโศกนาฏกรรมของทุกคน และเป็นฝันร้ายของทุกคน ดังนั้นแล้วการทูตถือเป็นเรื่องของทุกคน” (Hamilton&Langhorne) อีกทั้ง Paul Schroeder (2017) “กล่าวรับผิดชอบสำหรับการเขียนเรื่องราวให้มีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ทางการทูตแบบจารีต(traditional diplomatic history)จนเกินไป” และเขาได้แสดงทรรศนะต่ออีกว่า เขาเห็นด้วยที่ว่า “ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการทูตควรถูกมองและถูกเขียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมือง หรือเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจสังคม (socio-economic) หรือการใช้สติปัญญาและเหตุผล (intellectual) หรือแม้กระทั่งประวัติศาสตร์จิตวิทยา มากกว่า (psychological history)”

ยิ่งไปกว่านั้นงานเขียนเรื่องการทูตในศตวรรษที่ 21 เป็นการพิจารณาวิธีการดำเนินการทูตผ่านเครื่องมือที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะบริบททางสังคมที่นวัตกรรมเกิดขึ้นใหม่เข้ามาเป็นตัวผลักดันให้วิธีการดำเนินการทูตเปลี่ยนแปลงไป เรามักพิจารณาการเมืองระหว่างประเทศภายในบริบทของการต่อรองเจรจาจากมุมมองที่ว่า รัฐที่แข็งแกร่งกว่าจะได้เปรียบในการเจรจาต่อรองในขณะที่รัฐอ่อนแอกว่าจะต้องอยู่ในจุดที่ต้องประนีประนอม (Marcus Holmes, 2015) มุมมองเช่นนี้เป็นการมองว่ารัฐหรือตัวแทนแห่งรัฐในการเจรจาซึ่งอาจหมายถึงนักการทูตหรือผู้แทนรัฐบาลเป็นผู้เจรจา คือบุคคลที่มีอำนาจในการต่อรองไม่ว่าจะเป็นฝ่ายของรัฐที่แข็งแกร่งกว่าหรือของฝ่ายรัฐที่อ่อนแอกว่าก็ตาม แต่ในยุคปัจจุบันสนามของการเจรจาต่อรองในการเมืองระหว่างประเทศไม่ได้จำกัดอยู่ที่รัฐอีกต่อไปและหลักปฏิบัติก็เปลี่ยนแปลงไปแล้วเช่นเดียวกัน เนื่องจากจากพลังของเทคโนโลยีอย่างสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่ Marcus Holmes (2015) เสนอว่า

“เป็นตัวทำให้การทูตต้องเพิ่มบริบทการจัดการความเปลี่ยนแปลงระหว่างประเทศ (international change management) จากทางรัฐ(state)และส่งผลให้หลักปฏิบัติของนักการทูตเปลี่ยนไป เพราะสื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนรูปแบบปฏิบัติ (platform) ที่ไม่จำเป็นต้องเจรจาต่อรองแบบเผชิญหน้ากัน (face-to-face)อีกต่อไป เพราะการกระจายข้อมูลหรือความเคลื่อนไหวต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องทำจำเป็นและเข้าถึงได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องเป็นการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายงานสถานการณ์ผ่านการประชุมหารืออย่างเฉียวแล้ว ดังนั้นมโนทัศน์และหน้าที่ของทั้ง
นักการทูตและตัวรัฐบาลเองก็ต้องเปลี่ยนไป นักการทูตสามารถสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์
ได้ง่ายและรวดเร็ว ส่วนรัฐก็ต้องคอยจัดการกับอำนาจที่ลื่นไหลและยังส่งพลังทางการทูต
ได้อย่างรุนแรง”

จากทั้งหมดที่ได้เสนอข้อถกเถียงทางวิชาการไปนั้น การนิยามคำว่า ‘การทูต’ และ ‘นักการ
ทูต’ ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสามารถแยกออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มที่
นิยามผ่านการเอาอำนาจอธิปไตยของรัฐเป็นหมุดหมายในการพิจารณาหรือกล่าวอีกนัยคือเป็น
แนวทางการศึกษาแบบรัฐศาสตร์กระแสหลัก โดยรัฐถือเป็นตัวแสดงที่มีความสำคัญที่สุดใน
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (นรุตม์ เจริญศรี, 2556) และกลุ่มที่สอง คือกลุ่มที่ขยายการจำกัด
ความและมโนทัศน์ทั้งหมดถึงการทูตและนักการทูตที่กำลังถูกเปลี่ยนด้วยบริบททางในศตวรรษที่
21 และทั้งมโนทัศน์ที่ขยายอย่างไร้กรอบจำกัด เช่นนั้นแล้วกรอบคิดแบบไหนบ้างที่สามารถนำมา
อธิบายสถานะและบริบทของการทูตและนักการทูตได้

ธุรกิจระหว่างประเทศกับนักการทูต

ธุรกิจระหว่างประเทศ (International Business) มักเป็นที่เข้าใจว่าเป็นศาสตร์ของการทำ
ธุรกิจข้ามประเทศ (International business transaction) ในฐานะนักธุรกิจ (businessman) แต่หาก
พิจารณาถึงมิติทางความคิดทั้งในทฤษฎีและปฏิบัติจะพบว่า แท้จริงแล้วเป็นศาสตร์ที่ทำให้นักธุรกิจ
ที่ต้องดำเนินกิจการในต่างแดนมีวิสัยทัศน์และการกระทำไม่ต่างจากการเป็นตัวแทนรัฐ อาทิ กล
ยุทธ์การควบกิจการ (merger) หรือกลยุทธ์การเข้าถึงตลาด (market access) จากวิธีการลงทุนโดยตรง
(Foreign Direct Investment: FDI) เป็นต้น ตัวอย่างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่มาจาก
พฤติกรรมของบริษัทข้ามชาติ อาทิ สมพงษ์ ชูมาก (2552) บริษัทฟอร์ด (Ford) ได้ตัดสินใจปิด
โรงงานหรือลดการดำเนินการผลิตภายในเมืองดีทรอยท์ เนื่องจากทนกับค่าแรงงานสูงไม่ไหว และ
ได้ไปเปิดโรงงานในนครเม็กซิโกทำให้เศรษฐกิจของมลรัฐมิชิแกนตกต่ำลง และก่อให้เกิดปัญหาแก่
ผู้ใช้แรงงานชาวอเมริกันที่เคยทำงานในโรงงานผลิตรถยนต์ดังกล่าว (น. 291-292)

จนในที่สุดเกิดการนิยามการแสวงหากำไรของบริษัทข้ามชาติจากตลาดข้ามดินแดนหรือ
ตลาดระหว่างประเทศว่าเป็น การทูตธุรกิจ (Business Diplomacy: BD) (Kesteleyn, Riordan and

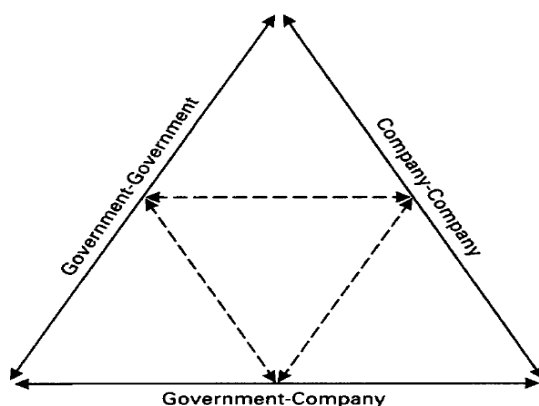
บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Ruĕi, 2014) โดยเป้าหมายคือการจัดการความเสี่ยงในการทำธุรกิจ และแตกต่างจาก การทูตเศรษฐกิจ (Economic diplomacy) เนื่องจากการกระทำของรัฐบาลเพื่อพัฒนาเงื่อนไขต่างๆทางการค้าของบริษัทรัฐ (Maaik Okano-Hejijmans ใน Kesteleyn et al.,2014) โดยการจัดการความเสี่ยงของบริษัทนั้น ตัวแทนของบริษัทต้องทำข้อตกลง(deal) กับหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนด้วยกัน ดังนั้นหน้าที่ในบริบทดังกล่าวคือ การยึดถือสัญชาติญาณนักการทูต(sense of diplomat) ตามมาด้วยงานวิทยานิพนธ์สายธุรกิจระหว่างประเทศของ Floris Betlem (2012) ที่นำเอาคำนิยาม การทูตธุรกิจ (Business Diploamcy)จาก Saner(2000) มาเป็นกรอบงานซึ่งหมายถึงการสร้างและการรักษาความสัมพันธ์ในแง่ดี(จากการทำหน้าที่ของตัวแทนบริษัทหรือผู้บริหาร)กับรัฐบาลที่เข้าไปลงทุนและผู้ถือหุ้นร่วมบริษัทด้วย ทั้งนี้เพื่อการสร้างบรรยากาศที่ดีทางธุรกิจ และจากการวิจัยพบว่าขนาดของธุรกิจเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทูตธุรกิจในประเทศที่เข้าไปลงทุน (Host Country) อีกงานที่ยืนยันบทบาทการทูตของนักธุรกิจได้แก่ Barry Maude (2014) ที่รวบรวมทั้งแนวคิดและกลยุทธ์ในการเจรจาของนักธุรกิจเมื่อต้องไปดำเนินการในต่างแดน โดยมีกรณีศึกษาย่อยที่แสดงให้เห็นถึงการได้มาซึ่งพลังแห่งการต่อรอง (power of bargaining)ของบริษัทและผู้เจรจาทั้งจากภาครัฐและเอกชน

เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศกับนักการทูต

ทศวรรษที่ 1960 จนถึง 1970 ประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองได้ลดความสำคัญลง ประเด็นการศึกษาจึงได้เปลี่ยนแปลงไปสู่มิติทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะบทบาทบริษัทข้ามชาติ (กุลลินี มุทชากลิน, ม.ป.ป.) Theodore H. Cohn (2010) กล่าวว่า

ที่มา: John Stopford & Susan Strange(1991)

“แม้ว่าการขยายตัวของบริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporations) จะเป็นปรากฏการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่นักวิชาการบางกลุ่ม เสนอว่า ร่องรอยการเกิดบริษัทข้ามชาติอันหมายถึงการดำเนินธุรกิจข้ามดินแดน (transborder)คือธนาคารในยุคกลางนั้นตั้งแต่ศตวรรษที่15

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ณ ฟลอเรนซ์ จากนั้นระหว่างศตวรรษที่16ถึง18 บรรดาบริษัทการค้าระหว่างประเทศเช่น อังกฤษ ดัตช์ และ บริษัท French East India Companies และ the Hudson's Bay Company ก็ทำกิจกรรมธุรกิจข้ามแดนกันอย่างหลากหลาย” (น. 254) จากข้างต้นปฏิเสธไม่ได้ว่าบทบาทของบริษัทข้ามชาติก่อกำเนิดความสำคัญมาอย่างยาวนาน จนนำมาสู่การตั้งข้อสันนิษฐานและกรอบความคิดเพื่อทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับพฤติกรรมของบริษัทข้ามชาติ โดยแนวคิดที่สะท้อนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากบทบาทของบริษัทข้ามชาติมากที่สุดคือแนวคิดของ Susan Strange เนื่องจาก ธุรกิจระหว่างประเทศเป็นลักษณะเด่น(feature)ของ เศรษฐกิจโลก(Strange,1995) ทำให้เกิดโมเดลความสัมพันธ์สามด้าน (Triangular Diplomacy) ใน การศึกษาเศรษฐกิจการเมืองในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หัวใจหลักของโมเดลคือ รูปแบบการ ต่อรองระหว่างรัฐ-รัฐเปลี่ยนไป รัฐจำเป็นต้องเจรจากับบริษัทข้ามชาติด้วย

ยิ่งไปกว่านั้นบริษัทที่มีบทบาทเป็นนักการทูต (firm as diplomat) อีกทั้งพลวัตทางเศรษฐกิจ ของพวกเขาส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของประเทศรับการลงทุน (host country) ดังนั้นรัฐบาล (Government) ไม่สามารถวางนโยบายได้อย่างเป็นอิสระ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนว่าอำนาจอธิปไตย ของรัฐ (sovereignty of state) ไม่ได้มีอย่างสมบูรณ์แต่ได้รับอิทธิพลจากบริษัทข้ามชาติด้วย นอกจากนี้ยังมีโมเดลของ Raymond Vernon ในโมเดลการเจรจาต่อรอง (the Obsolescing bargain model) สู่ โมเดลการเจรจาทางการเมือง (the Political bargaining model) (Eden, Lenway &Schuler,2005) โดยเสนอว่าการเจรจาของบริษัทข้ามชาติไม่สามารถวิเคราะห์ได้ผ่านเพียงธุรกิจ ระหว่างประเทศเท่านั้น แต่มันเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังทางการเมือง จึงควรแก่การนำมาพัฒนา การศึกษาระหว่างความสัมพันธ์ของรัฐบาลและธุรกิจระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 (International Business and Government Relations in the 21st Century)

บริษัทข้ามชาติกับความเป็นนักการทูตใหม่

เมื่อนำโมเดลของสเตรนจ์และประยุกต์ต่อความรู้ของแต่ละด้านตามที่ได้เสนอมานั้น เป็นเลนส์ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์หอการค้าอเมริกันในอินโดนีเซีย (American Chamber of Commerce in Indonesia : AMCHAM) พบว่า บริษัทข้ามชาติอเมริกันสร้างพันธมิตรภายใน หอการค้าอเมริกัน ซึ่งมีโครงสร้างองค์กรที่แบ่งหน้าที่กันอย่างเป็นระบบถึงราชการ สมาชิกบริษัท

บทความฉบับเต็ม

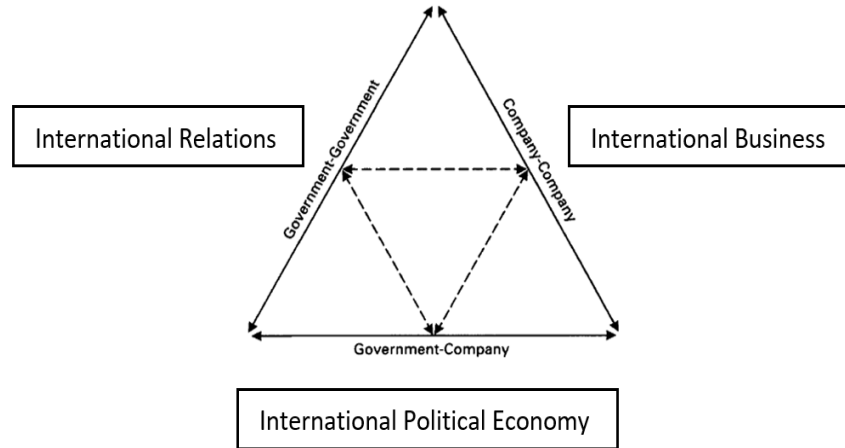
โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้ามชาติอเมริกันต่างมีระดับเศรษฐกิจ(economic of scale)ขนาดใหญ่ เช่น ExxonMobil โดยมีขนาดเศรษฐกิจ เมื่อเทียบกับขนาดเศรษฐกิจของประเทศ ExxonMobilมีขนาดเศรษฐกิจอยู่ลำดับที่20รองจากประเทศสวีเดน (Milan Babic,Jan Fitchtner and Eelke M. Heemskerk,2017) หรือ Cargill โดย Cargill มีความสำคัญต่อการส่งออกธัญพืชในเศรษฐกิจสหรัฐฯ25เปอร์เซ็นต์ (Cargill, n.d, p.3) ในทางการเมืองนั้น ปี2010Cargillใช้เงินทั้งหมด1.4 ล้านเหรียญสหรัฐฯในการวิ่งเต้นทางการเมืองกับสหรัฐฯ (Cargill, n.d, p.4) อีกทั้งยังมี บริษัท Coca-Cola , Freeport-Mcmoranเป็นต้น โดยจากการทำงานขององค์กรนั้น จะมีการดำเนินงานผ่านตัวแทนของสมาชิกบริษัทอเมริกัน ทำให้การดำเนินงานผ่านตัวแทนองค์กร ซึ่งมีอำนาจในการเจรจากับข้าราชการและตัวแทนรัฐบาลอินโดนีเซีย เห็นได้จากที่ Andrew White(2012) กล่าวถึงการทำงานขององค์กร โดยขั้นแรกคือการปรึกษาหารือปัญหาของการดำเนินธุรกิจจากแต่ละบริษัทอเมริกันในอินโดนีเซียภายในหอการค้าเอง จากนั้นจึงเป็นการสร้างการประชุม(meeting) ระหว่างฝ่ายหอการค้าอเมริกันในอินโดนีเซีย (AMCHAM) และฝ่ายรัฐบาลอินโดนีเซีย ทั้งนี้เพื่อยื่นเรื่องที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการดำเนินธุรกิจของบริษัทอเมริกันในอินโดนีเซีย ในทางความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลสหรัฐฯและหอการค้ายังพบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกิตติมศักดิ์คือตัวแทนการทูตแห่งรัฐของสหรัฐฯ

นอกจากนี้สิ่งที่พิเศษมากกว่าคือการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรด้วยกันอีก กล่าวคือ โครงสร้างผู้บริหารองค์กรและ US-ASEAN Business Council คือบริษัทอเมริกันเดียวกัน เช่น ExxonMobil เป็นสมาชิกชั้นพิเศษของหอการค้า ในขณะที่เดียวกันก็เป็นรองกรรมการในUS-ASEAN Business Council เช่นเดียวกัน ทำให้พลังทางเศรษฐกิจภายใต้องค์กรทั้งสองนี้มีมากขึ้น เห็นได้จาก เช่น การพบปะระหว่างบริษัทอเมริกันและอินโดนีเซียโดยตรง (U.S Companies Meet Indonesia Government to Discuss Trade and Investment) (2016)และมีความสัมพันธ์ทางการเมือง อาทิ และยังมีบทบาทในการเจรจาการค้า-การลงทุนกับอินโดนีเซียกับข้าราชการอินโดนีเซียตลอดจน ผู้นำประเทศยิ่งไปกว่านั้นหอการค้าอเมริกันในอินโดนีเซียและความสัมพันธ์กับตัวแทนรัฐบาลสหรัฐฯเป็นที่ชัดเจนว่าผู้นำอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับบรรดาบริษัทข้ามชาติภายใต้การรวมกลุ่มหอการค้าในฐานะคู่เจรจาในประเด็นการค้า-การลงทุน ดังนั้นบทบาทดังกล่าวจึงไม่ต่างไปจากบทบาทของนักการทูต (diplomacy act) ตามที่ Susan Strange ได้เสนอไว้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รูปที่ 2 : โมเดลที่ผู้เขียนประยุกต์

จากรูปที่ผู้เขียนนำทั้งสามแนวทางการคิดอันประกอบไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ธุรกิจระหว่างประเทศ และเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศมาผสมผสานกับความสัมพันธ์ของสามด้านยิ่งทำให้เกิดความเข้าใจในบทบาทของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามามีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก แนวคิดของผู้ประกอบการจะอยู่ภายใต้กรอบธุรกิจระหว่างประเทศ ซึ่งสิ่งหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ การเข้าถึงตลาด (market access) เพื่อให้เข้าถึงการบริโภค การกระจายสินค้า ตลอดจนความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่เพื่อใช้เป็นฐานที่ตั้งในวงจรการผลิตตามโครงสร้างธุรกิจ เมื่อความต้องการของบริษัทเป็นเช่นนั้น ความพยายามสร้างความสัมพันธ์จึงเป็นตัวผลักดันให้เกิดเป็นโมเดล ผสมผสานกับกรอบแนวคิดตามที่เสนอข้างต้น ในขณะที่ตัวรัฐบาลของประเทศรองรับการลงทุน (host country) จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับบริษัทข้ามชาติเนื่องจากความต้องการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องใช้เงินทุนมหาศาล ตลอดจนเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งทั้งหมดเป็นความสามารถ (capability) ของบริษัทข้ามชาติมากกว่า ดังนั้นในหลายกรณีประเทศรองรับการลงทุนมักได้รับอิทธิพลจากบริษัทข้ามชาติในการกำหนดนโยบายภายในประเทศ หรือตัวแทนของบริษัทข้ามชาติเข้ามาเจรจากับผู้นำประเทศเพื่อชี้แจงการวางนโยบายของประเทศ เช่น มาร์ค ซัคเคอร์เบิร์ก เข้าพบ โจอโค วิโดโด เพื่อชี้แจงให้ประเทศพัฒนา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

โครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ ในทางตรงกันข้าม เมื่อในศตวรรษที่ 21 เศรษฐกิจโลกมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจดิจิทัล ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศรองรับการลงทุนอย่างอินโดนีเซีย ต้องพึ่งพาทุนจากบริษัทข้ามชาติทำให้เกิดปรากฏการณ์ ที่โจโก วิโดโด กล่าวอย่างตรงไปตรงมาเมื่อไปที่บริษัทGoogle ถึงความหวังที่มีต่อบริษัทในการให้ความรู้ด้านข้อมูลเทคโนโลยีแก่อินโดนีเซีย เนื่องจากอินโดนีเซียกำลังตั้งเป้าเป็นประเทศแห่งเศรษฐกิจดิจิทัลที่ยิ่งใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือในด้านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ในประเด็นการพัฒนาไฟฟ้า ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ อินโดนีเซียก็เปิดโอกาสให้บริษัทอเมริกันลงทุนเพิ่ม โดยเป็นการเจรจาโดยตรงไปตรงมาของโจโก วิโดโดต่อ สภาธุรกิจสหรัฐ-อาเซียน (US-ASEAN Business Council) ที่มีบรรดาบริษัทอเมริกันกว่า 40บริษัทเป็นสมาชิก โดยเขากล่าวให้บริษัทอเมริกันลงทุนเพิ่มขึ้นอีกในอินโดนีเซีย และปัญหาต่างๆที่เป็นของบริษัทอเมริกัน อินโดนีเซียจะพยายามลดอุปสรรคเพื่อให้นักธุรกิจอเมริกันมีความมั่นใจในการลงทุนมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าการลงทุนในสมัยโจโก วิโดโด ขนานใหญ่โดยเฉพาะกับการเปลี่ยนแปลง the Negative Investment List ที่เปิดให้มีการเข้ามาลงทุนหรือเป็นเจ้าของธุรกิจในสัดส่วนที่มากขึ้นจนเกิดความไม่พอใจของคนอินโดนีเซียในประเทศเอง ‘the Negative Investment List’ ในกฎหมายแห่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (presidential regulation of the republic of Indonesia) หมายเลขที่ 44 ปี2016 ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงฉบับเดิมในสมัยของยูโคโยโนในกฎหมายฉบับที่ 25/2007 จากบางส่วนที่ปิดการลงทุนจากต่างชาติ แต่ในฉบับที่ 44/2016 นี้เปลี่ยนให้เปิดรับการลงทุนจากต่างชาติโดยให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการลงทุน ซึ่งการลดอุปสรรคให้กับการลงทุนของบริษัทต่างชาตินั้น ส่งผลให้พลังภาคประชาสังคมในอินโดนีเซียสะท้อนการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าการลงทุนของรัฐบาลอินโดนีเซีย เช่น สภาหอการค้าและอุตสาหกรรมอินโดนีเซีย (Kadin) เรียกร้องให้รัฐบาลชะลอการออกกฎหมายที่จะอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติถือหุ้น 100% ของภาคส่วนธุรกิจ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประเทศ ซึ่ง KADIN กล่าวว่าเข้าใจรัฐบาลถึงความต้องการเร่งด่วนที่จะผ่อนปรน Negative Investment List เพื่อขยายการไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศ

ปรากฏการณ์ดังกล่าว ความเป็นนักการทูตของบรรษัทมักถูกนำเสนอในสื่อต่างประเทศ จนทำให้ ประชาชนทั่วไปมองเห็นเป็นเพียงเหตุการณ์ธรรมดา แต่หากนำเอากรอบคิดที่ได้นำเสนอ มาทั้งหมด พินิจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เราจะเห็นว่ารัฐไม่ได้มีอำนาจอธิปไตยสมบูรณ์ เนื่องจาก ระบบเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน จึงทำให้รัฐได้รับอิทธิพลจากบรรษัทข้ามชาติในการ กำหนดนโยบายต่างๆ หลายครั้งที่รัฐบาลประเทศรองรับการลงทุนจะต้องเลือกความร่วมมือกับ บรรษัทข้ามชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่บรรษัทข้ามชาติก็ต้องอาศัยความสัมพันธ์กับรัฐและ การกำหนดนโยบายของรัฐประเทศรองรับการลงทุนที่ไม่เป็นความเสี่ยงในการทำธุรกิจ เพราะ จำเป็นต้องสร้างผลกำไรจากการทำธุรกิจในต่างประเทศ ดังนั้นบรรษัทข้ามชาติเองก็จำเป็นต้อง สร้างความร่วมมือกับรัฐเช่นเดียวกัน วิธีการทูตจึงกลายเป็น “การทูตธุรกิจ” ดังที่ศาสตราจารย์ ระหว่างประเทศนิยามตน

สรุปผล

จากสามศาสตร์ที่ได้อภิปรายไปทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่าแต่ละศาสตร์ต่างมีจุดเชื่อมโยงใน การสร้างบทบาทความเป็นนักการทูต เพียงแต่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ภายในศาสตร์ต่างกัน ธุรกิจระหว่างประเทศสร้างกลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ทางกำไรสูงสุด เศรษฐศาสตร์ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงทั้งเศรษฐกิจและการเมือง รัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศมุ่งศึกษาปรากฏการณ์ในระบบระหว่างประเทศ(International System)เพื่อแสวงหา วิธีการให้สังคมโลก (world society) อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งการทูตและนักการทูตก็เป็นเครื่องมือ หนึ่งในการสร้างสันติสุข

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แต่หากนำเอาองค์ความรู้ด้านธุรกิจระหว่างประเทศ (International Business) มาทำความเข้าใจสิ่งที่นักธุรกิจมุ่งหวังในการเข้าไปทำธุรกิจข้ามดินแดน จะทำให้สามารถคาดการณ์พฤติกรรมและความต้องการของโมเดลธุรกิจ (Business Model) จนนำไปสู่การเรียนรู้และถอดรหัสมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างบริษัท-บริษัทได้ ในขณะที่องค์ความรู้เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy) ยอมรับการมีตัวตนและบทบาทของบริษัทข้ามชาติได้อย่างเด่นชัดเพื่อทำความเข้าใจระหว่างอำนาจทางการเมืองและธุรกิจ (Politics and Business) ดังนั้นหากนำจุดเชื่อมโยงของทั้งสามศาสตร์มาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์จะทำให้เข้าใจมิติความสัมพันธ์สามด้าน (Triangular Diplomacy) ของ Strange ได้ และท้ายที่สุดนั่นคือ ความสามารถทำความเข้าใจการวางนโยบายทั้งเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งที่ต้องการศึกษาได้อย่างรอบด้าน แม้เพียงคำ (word) ที่ใช้เรียกจะไม่สามารถเรียกแทนกันเพื่อสร้างมโนทัศน์ร่วมกันได้ (common perception) แต่บทบาทและความสำคัญรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องที่มีผู้พิสูจน์ให้ได้ศึกษาแล้ว ดังนั้นการทูตและบทบาทของนักการทูตต้องถูกตีความให้กว้างเพื่อการศึกษาคำความเข้าใจกับความท้าทายใหม่ในศตวรรษที่ 21 ดังเช่น “นักธุรกิจคือเจ้าหน้าที่สาธารณะที่ เป็นผู้ดำเนินการในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดตัวจริง” (Lindblom 1977:171-172 ใน เอกตั้งทรัพย์วัฒนา, 2558)

จากการอภิปรายกรอบคิดของแต่ละศาสตร์ จะเห็นได้ว่าแต่ละศาสตร์ต่างมีจุดเชื่อมโยงในการสร้างความเป็นนักการทูตในบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยเฉพาะประเด็นเศรษฐกิจการเมือง ดังนั้นหากนำความเชื่อมโยงของแต่ละศาสตร์มาศึกษาปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ จะทำให้สามารถเข้าใจในหลายมิติอย่างแหลมคม ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และต่อความคาดหวังที่สูงที่สุดคือความสามารถศึกษาแนวทางการวางนโยบายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้อย่างแหลมคมยิ่งขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายการอ้างอิง

- กุดลิณี มุททากลิน. *ประเทศไทยกับเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ*. สืบค้นจาก
<https://www.stou.ac.th/schoolsweb/sec/UploadedFile/60341-3.pdf>
- เคน บูธ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมเรื่องที่ต้องรู้* (จินจิรา สมบัติพูนศิริ, ผู้แปล)
กรุงเทพฯ: ศยาม.
- นรุตม์ เจริญศรี. (2556). *ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: บีบุ๊ก ก๊อปปี้
ปริ้นซ์.
- บรรพต กำเนิดศิริ. (2553). *ประวัติศาสตร์การทูต ตั้งแต่การประชุมที่กรุงเวียนนา ค.ศ. 1815 จนถึง
จุดเริ่มต้นของสงครามเย็นปี ค.ศ. 1947*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพงษ์ ชุมาก. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน (ทศวรรษ 1990 สู่ทศวรรษแรก
แห่งศตวรรษที่ 21)* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณ ภาณุพงศ์ .การทูตและการระหว่างประเทศ. การบรรยายพิเศษ โครงการดิเรก ชัยนาม เมโม
เรียล เลคเชอร์ ซีรีส์ ปีการศึกษา 2529
- เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา. (2558). *การเมืองกับธุรกิจ. คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย เล่ม 2* (พิมพ์
ครั้งที่ 2) ใน พงศทิสาณ, เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- MGR Online. *มาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก จีผู้่นำอิน โดฯ พัฒนาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต*. [online].
Retrieved from : <https://mgronline.com/around/detail/9570000117920>
- AMCHAM Indonesia. (2012, 17, April). Andrew White with Lin Neumann on Insight Indonesia
130412 part I. [Youtube]. Retrieved from
<https://www.youtube.com/watch?v=y8bXNQE7S5M&t=88s>
- AMCHAM Indonesia. (2012, 17, April). Andrew White with Lin Neumann on Insight Indonesia
130412 part II . [Youtube]. Retrieved from
<https://www.youtube.com/watch?v=AA6FQ7j3NCc&t=2s>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- AMCHAM Indonesia. (2012, 17, April). Andrew White with Lin Neumann on Insight Indonesia 130412 part III VOB. [Youtube]. Retrieved from
[:https://www.youtube.com/watch?v=aex8yl_suuU](https://www.youtube.com/watch?v=aex8yl_suuU)
- American Chamber of Commerce in Indonesia. [online]. Retrieved from :
<https://www.amcham.or.id/en/home> .
- Barry Maude. (2014). *International Business Negotiation: Principles and Practice*. China: Palgrave macmillan.
- (n.d). *Business Diplomacy in International firms: An extensive literature review and results from a survey*. (Master thesis Business Administration). School of Management and Governance.
- Cargill. (n.d). Putting Profits before people & planet. Retrieved from :
http://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/rainforestactionnetwork/legacy_url/384/ran_cargill_factsheet.pdf?1402698105
- Corneliu Bjola & Kornprobst. (2013). *Understanding International Diplomacy Theory, Practice and Ethics*. New York: Routledge.
- Daryl Tarte. (2014). *Fiji : A place called home* . ANU Press.
- Eillen Carroll & Karl Mackie. (2010). *International Mediation : The Art of Business Diplomacy*. Netherlands : Kluwer Law International.
- Evren KÖksal. (2006). *The Impact of Multinational Corporations on International Relations: A Study of American Multinationals*. (Degree of Master of Science in International Relations) Middle East Technical University, Middle East.
- G.R. Berridge. (2015). *Diplomacy Theory and Practice* (Fifth Edition). New York: Palgrave Macmillan.
- G.R Berridge, Lorna Lloyd and Alan James. (2012). *The Palgrave Macmillan Dictionary of Diplomacy*. Great Britain: Palgrave Macmillan.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- Huub RuĒl, Tim Wolters and Raymond Loohuis. Business Diplomacy in multinational corporations (MNCs): An exploratory study Working paper. School of Business. Netherland: Windesheim University of Applied Sciences.
- Lorraine Eden, Stefanie Lenway and Douglas A. Schuler. (2005). From the Obsolescing bargain to the Political bargaining model in Robert Grosse (Eds.), *International Business and Government Relations in the 21st Century*. (pp.253-271). UK: Cambridge University Press.
- Jennifer Kesteleyn, Shaun Riordan and Huub RuĒl. (2014). *Introduction: Business Diplomacy*. The Hague Journal of Diplomacy 9 p.303-309.
- Joseph M. Siracusa . (2010). *Diplomacy, A very short introduction*. New York : Oxford Press.
- John Stopford & Susan Strange. (1991). *Rival states, rival firms: Competition for world market shares*. New York: Cambridge University Press.
- Keith Hamilton and Richard Langhorne. (1995). *The Practice of Diplomacy its evolution, theory and administration*. New York: Routledge.
- Marcus Holmes. (2015). Digital Diplomacy and International Change Management. In Corneliu Bjola and Marcus (Eds.), *Holmes Digital Diplomacy Theory and practice*. New York: Routledge.
- Michel Kostecki and Olivier Naray.Commercial. (2007). *Diplomacy and International Business*. Netherlands Institute of International Relations ‘Clingendael’.
- Milan Babic, Jan Fichtner and Eelke M. Heemskerk. (2017). States versus Corporations: Rethinking the Power of Business in International Politics. *The International Spectator Italian Journal of International Affairs*, No.4(52), 20-43.
- Peter J. Buckley. (2011). Introduction. In Peter J. Buckley (Eds.), *Business History and International Business*. New York: Routledge.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Paul Sharp. (2009). *Diplomatic Theory of International Relations*. New York: Cambridge University Press.

President of the republic of Indonesia. “Presidential regulation of the republic of Indonesia number 44 year 2016”. [online]. Retrieved from: <https://cdn.indonesia-investments.com/documents/Negative-Investment-List-May-2016-Indonesia-Investments.pdf>

Robert F. Trager. (2017). *Diplomacy Communication and the Origins of International Order*. 2017 United Kingdom: Cambridge University Press.

The Jakarta Post. Jokowi asks Facebook, Google to support Indonesia’s digital economy [online]. Retrieved from : <https://www.thejakartapost.com/news/2016/02/18/jokowi-asks-facebook-google-support-indonesias-digital-economy.html>

The Jakarta Post. Indonesia lures US to invest more. [online]. Retrieved from : <https://www.thejakartapost.com/news/2018/03/14/indonesia-lures-us-to-invest-more.html>

The Jakarta Post, “Kadin calls for delay of 100% foreign ownership ruling”, The Jakarta Post. [online]. Retrieved from : <https://www.thejakartapost.com/news/2018/11/22/kadin-calls-for-delay-of-100-foreign-ownership-ruling.html>

Theodore H. Cohn. (2010). *Global Political Economy: Theory and Practice* (Fifth Edition) . United States: Pearson.

Tom Fletcher. (2017). *The Naked Diplomat : Understanding Power and Politics in the Digital Age*. Great Britain: William Collins.

U.S Companies Meet Indonesia Government to Discuss Trade and Investment [online], 20 December 2016. Retrieved from : <https://www.usasean.org/press-release/2016/10/19/us-companies-meet-indonesian-government-discuss-trade-and-investment>

US-ASEAN Business Council. *Indonesia*. Retrieved from : <https://www.usasean.org/countries/indonesia>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ใคร ก็ไม่อยากเป็นฝ่ายค้าน

No one want to be the opposition

พุทธสุดา หนูดหละ (Buddhasuda Nudla)

สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Political Science, Phetchabun Rajabhat University, Thailand.

Email : phut_suda@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทและความสำคัญของพรรคฝ่ายค้านในระบบรัฐสภาไทย 2) เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของพรรคฝ่ายค้าน บทความนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary study) โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักแนวคิดทฤษฎีประชาธิปไตย บทบาทฝ่ายค้านภายใต้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 และฉบับ พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะช่วงก่อนรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 นำมาเป็นการรอบในการวิเคราะห์ บทความนี้ได้ศึกษาพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่อยู่ในช่วงการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 และฉบับ พ.ศ. 2550 ปรากฏว่ามีข้อจำกัดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญหลายประการด้วยกัน ถึงแม้จะมีการปรับแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม แต่พรรคการเมืองฝ่ายค้านก็ยังไม่สามารถทัดทานเสียงข้างมากจากฝ่ายรัฐบาลได้และมีทางเดียวที่พรรคการเมืองฝ่ายค้านจะสามารถกระทำได้ช่วงนั้นคือ การออกมาเล่นการเมืองนอกสภาโดยมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างแรงดันต่ออำนาจรัฐบาล และอีกประการที่สำคัญคือเรื่องทัศนคติแง่ลบต่อการเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน โดยเฉพาะตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จะมีปฏิกิริยาแสดงออกถึงความผิดหวังทางการเมืองของพรรคการเมืองฝ่ายค้านซึ่งปรากฏให้เห็นทุกครั้งหลังจากการประกาศผลของการเลือกตั้ง และพรรคการเมืองใดที่พ่ายแพ้ก็จะต้องเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จากความพ่ายแพ้จากการเลือกตั้งส่งผลต่อความรู้สึกของพรรคการเมืองฝ่ายค้านทำให้ไม่มีความภาคภูมิใจใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน เพราะทุกพรรคที่เข้ามา ต่างหวังที่จะได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง และเป็นรัฐบาลด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวทำให้ไม่มีใครอยากเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน แต่ในหลักความเป็นจริงแล้วพรรคการเมืองฝ่ายค้านมีความสำคัญอย่างมากเพราะการปกครองแบบประชาธิปไตย ต้องมีทั้งเสียงข้างมากในการบริหารประเทศและมีเสียงข้างน้อยคอยถ่วงดุล ตรวจสอบเสียงข้างมาก เพื่อไม่ให้เกิดการใช้อำนาจการปกครองแบบเผด็จการ

คำสำคัญ: ฝ่ายค้าน

Abstract

The purpose of this article were two folds, (1) to study the role and important of opposition in Thai parliamentary system (2) to study the certain limitation of opposition's role. This article was documentary study and democratic theory was utilized for conceptual framework as well as the opposition 'role under Thai constitution 1997 and 2007 which focused on 22 May 2014 coup.

This article studied the oppositions under Thai constitutions of 1997 and 2007. The results revealed that there were limitations from the content of constitution. Despite the amended were have done but the opposition could not stand for resisted the majority rule of governmental parties. Thus the oppositions jump up to took activities outside the parliament for the one best way and accompany with people's movement for stressing the government Additionally' the negative attitude to be the opposition had effected to member of house of representatives, not proud to be the opposition therefore, every political parties want to be the government. Thus for the purpose of all elective, no one want to be the opposition in spite of the opposition were important for check and balance to prevent the tyranny of majority in Thai parliament.

Keywords : opposition

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา พรรคการเมืองฝ่ายค้านจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากเพราะหากขาดการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านก็ไม่อาจเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบที่ให้ทั้งเสรีภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของประชาชนได้ ดังที่ เพล โด้ กล่าวไว้ว่า การเรียกร้องเสรีภาพและความเสมอภาคทางการเมืองคือการบงการการความแค้นเมื่อบุคคลมีอิสระที่จะทำตามที่เขาชอบและต้องการมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งนั่นคือการสร้างสังคมที่หลากหลาย แต่ผลในระยะยาวนั้นคือการกระทำตามความพึงพอใจและกลายเป็นการกีดกันอำนาจและจริยธรรมทางการเมือง เช่นคนหนุ่มจะไม่เกรงกลัวและเคารพครูของพวกเขา แต่พวกเขาจะกระทำการทำร้ายต่อผู้ใหญ่และคนรุ่นหลังทำตามพวกเขาซึ่งในระยะเวลาอันสั้น ความคิดของประชาชนกลายเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ในที่สุดการตัดสินใจและการกระทำจะมีต้นแบบที่ไม่คำนึงกฎหมายใดๆ ความอวดดีจะถูกเรียกว่าเป็นสายพันธุ์ เสรีภาพ และความกล้าหาญที่ไร้ความละเอียดใจ ความล้มเหลวของความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในประชาธิปไตยนำไปสู่การมีชีวิตไปวันๆ ดังนั้นความสอดคล้องกันทางสังคมจะถูกคุกคามชีวิตทางการเมืองจะกลายเป็นมากขึ้น การแตกแยกทางการเมืองจะเต็มไปด้วยข้อพิพาท ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ซึ่งแต่ละฝ่ายจะหาประโยชน์เพื่อตัวเองมากกว่าของรัฐโดยรวม ความมุ่งมั่นเพื่อสิ่งที่ดีขึ้นของชุมชนและความยุติธรรมทางสังคมก็จะหายไปไม่ได้ ซึ่งการเมืองภายในรัฐจะนำไปสู่การวางแผนร้ายไม่มีที่สิ้นสุด การหลบหลีกและความไม่แน่นอนทางการเมือง เพล โด้กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างคนรวยและคนจนจะกลายเป็นแบบความรุนแรงในสถานการณ์เช่นนี้ การสลายตัวของประชาธิปไตยคือสิ่งที่เหมาะสมเพราะมันมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงในการต่อสู้ระหว่างฝ่ายผู้นำ ผู้นำเหล่านี้ต่างต้องการผู้ที่คอยรักษาความปลอดภัยจากการโจมตีและถ้าขาดการสนับสนุนดังกล่าวผู้ที่ชนะจะมีอนาคตที่ไม่ยั่งยืนนักอันเนื่องมาจากความโลภในการควบคุมรัฐ ดังนั้นความเป็นประชาธิปไตยจึงก้าวไปสู่ความริ้วฉานและความขัดแย้งซึ่งมันนำไปสู่การสนับสนุนการปกครองแบบเผด็จการ (David Held, 1998, pp.31-32)

พรรคการเมืองฝ่ายค้านในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากเพราะจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลรัฐบาลของเสียงข้างมาก แต่ความขัดแย้งทาง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การเมืองเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้หากทุกฝ่ายเลือกเอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ดังนั้นบทความนี้มีจึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาท และความสำคัญของพรรคฝ่ายค้านในระบบรัฐสภาไทย 2) เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของพรรคฝ่ายค้าน บทความนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary study) โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักแนวคิดทฤษฎีประชาธิปไตย บทบาทฝ่ายค้านภายใต้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 และฉบับ พ.ศ. 2550 เพื่อนำไปสู่แนวทางในการสร้างและส่งเสริมการเป็นฝ่ายค้านที่เข้มแข็งและภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขให้กับประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ 2 ประเด็นดังนี้

1. บทบาทและความสำคัญของพรรคฝ่ายค้านในระบบรัฐสภาไทย

การปกครองรูปแบบประชาธิปไตยพรรคการเมืองฝ่ายค้านจะมีบทบาทหน้าที่คอยวิพากษ์วิจารณ์และควบคุมการตรวจสอบ การบริหารของรัฐบาลให้เป็นไปโดยชอบตามทำนองครองธรรมในระบอบประชาธิปไตย โดยยึดหลักรัฐธรรมนูญเป็นหลัก พรรคการเมืองฝ่ายค้านได้รับการยอมรับว่ามีหน้าที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าพรรครัฐบาล หากมีพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่เข้มแข็งและมีสมรรถภาพจะช่วยปกป้องรักษาสิทธิให้รัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากใช้อำนาจไปในทางที่ผิดหรือเป็นเผด็จการ พรรคการเมืองฝ่ายค้านจึงเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองของรัฐบาลและทั้งยังคอยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ พรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่า มีหน้าที่สำคัญคือ การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ใน “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550” ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคคนมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมือง ที่สมาชิกในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่แต่งตั้งเป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ไม่มีพรรคการเมืองใดในสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะที่กำหนดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง ซึ่งได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากจากสภา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผู้แทนราษฎรในพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรคนั้นมีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่มีเสียงสนับสนุนเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลากประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้าน ในสภาผู้แทนราษฎร การเมืองในประเทศไทยอยู่ในช่วงกำลังพัฒนาและมีการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หลายคนคิดว่าเป็นระบบการเมืองที่มีการเลือกตั้งครบเท่าที่มีการเลือกตั้งก็จะเป็นประชาธิปไตยและที่สำคัญ มีอะไรประกันว่าการเลือกตั้งจะเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม และสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ถึงแม้การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรมก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นประชาธิปไตย ระบบประชาธิปไตย จึงมิได้ขึ้นอยู่กับเลือกตั้งเท่านั้น แต่โดยทั่วไปแล้วจะต้องมีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญ ดังนี้ 1) รัฐบาลต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน (elected government) 2) สิทธิเสรีภาพของประชาชน (rights and freedom) หัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย 3) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองที่ทำให้ประชาชนเปลี่ยนสถานะและบทบาทจากผู้ซึ่งเป็นประชาชนที่ไม่มีสิทธิมีเสียง มาเป็นประชาชนที่มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับตน โดยมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อจะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระดับชาติ หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ทำหน้าที่แทนตนในการบริหารประเทศ (ลิจิต ชีรเวคิน, 2553, หน้า 379-381)

พรรคการเมืองฝ่ายค้านภายใต้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540-2550

ประเทศไทยปัจจุบันยังไม่มีพรรคการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งที่อยู่ในฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล เนื่องจากมีการรัฐประหารขึ้นเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และ จะมีการเลือกตั้งครั้งใหม่เกิดขึ้นในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 การเกิดรัฐประหารเกิดขึ้นบ่อยครั้งส่งผลให้การเมืองไทยขาดเสถียรภาพทางการเมือง ประชาธิปไตยสามารถเป็นพินัยต่อสังคมได้หากค่านิยมของประชาธิปไตยจำกัดอยู่เพียงแค่มีการเลือกตั้ง และถูกบิดเบือนว่าต้องเป็นพลเรือนเท่านั้นถึงจะเป็นประชาธิปไตย และให้ความหมายของเผด็จการว่าหมายถึงทหารเท่านั้น ประชาธิปไตยถูกทำร้ายและทำลายโดยระบอบเผด็จการพลเรือนทั้งสิ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประเทศไทยและประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาทั้งหลายเข้าใจผิดว่า เราจะต้องมีรัฐบาลที่เข้มแข็งและมีอำนาจอย่างมาก ถึงจะสามารถนำความเจริญมาสู่ประเทศชาติได้ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว ระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มประเทศตะวันตกที่ได้ชื่อว่าเป็นแม่บทของประชาธิปไตยนั้น มีเสถียรภาพ และความมั่นคงยาวนาน และต่อเนื่องมาได้เพราะก็มีรัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด ไม่ใช่อำนาจล้นฟ้า และมีระบบกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลที่สามารถทำงานได้อย่างเป็นและมีประสิทธิภาพ ปราศจากการแทรกแซงข่มขู่จากอำนาจบริหาร (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2557, หน้า 119-203)

1. ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของพรรคฝ่ายค้าน

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของพรรคฝ่ายค้านภายใต้ระบบรัฐสภาไทยได้ประสบกับปัญหา 5 ด้านดังนี้

1. ข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 และฉบับ พ.ศ. 2550

พรรคการเมืองฝ่ายค้านในสถานการณ์ทางการเมืองไทยในช่วงการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 แม้จะมีการปรับแก้รัฐธรรมนูญจาก ฉบับ พ.ศ. 2540 มาเป็น รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีการปรับ จำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการขึ้นอภิปรายไม่ไว้วางใจฝ่ายรัฐบาลแล้วก็ตามแต่ยังมีข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญที่ฝ่ายค้านไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถสรุปได้ 5 ประเด็นดังนี้ (พุทธสุดา หนูคหละ, 2559 หน้า 202-210)

1.1 ข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญ ในการดำเนินงานตามบทบาทของพรรคการเมืองฝ่ายค้านในระบบรัฐสภาไทย ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2540 และฉบับ พ.ศ. 2550 มีข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญในเรื่องของจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองฝ่ายค้านในการตรวจสอบรัฐบาลรวมทั้งขั้นตอนในการยื่นถอดถอนและกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

1.2 การตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหาร การกำหนดจำนวนผู้ยื่นเสนอญัตติ ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเป็นปัญหาที่สำคัญของการกำหนดจำนวนผู้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนั้น ปรากฏขึ้นชัดเจนในระหว่างที่ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะปัญหาการยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ที่มีหลักการยื่นเสนอญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี โดยกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อเสนอญัตติ ไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540, มาตรา 185) ซึ่งถ้าพิจารณาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน-ราษฎร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีจำนวน 500 คน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540, มาตรา 98) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ใน 5 เท่ากับจำนวน 200 คนขึ้นไป จึงจะยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้ ส่วนการกำหนดจำนวนผู้ยื่นเสนอญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 ได้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้เสนอญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเป็นจำนวน 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, 2550, มาตรา 158) กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี

1.3 การกำหนดจำนวนผู้ยื่นญัตติตามรัฐธรรมนูญไทย การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 กำหนดให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี จำนวน 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ซึ่งแตกต่างจากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีรายบุคคลที่ใช้จำนวน 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เนื่องจากมีเจตนารมณ์ที่สำคัญ คือ ต้องการให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ และนายกรัฐมนตรี มีภาวะความเป็นผู้นำ โดยการกำหนดให้การยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีกระทำได้ยากกว่ารัฐมนตรี คือ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน-ราษฎรทั้งหมดเท่าที่มี และจะต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีใหม่ด้วย เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ประกาศบังคับใช้ เกิดการวางหลักแนวคิดใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่สามารถยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้ แต่ยังคงเจตนารมณ์ที่จะแยกการยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีกับการยื่นญัตติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั่วไป จึงแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีจากเดิมจำนวน 2 ใน 5 เป็น 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผู้แทนราษฎร (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, 2550, มาตรา 158) เจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญในการร่างหลักการนี้เพื่อกำหนดมาตรการ ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี เป็นการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อ เพื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ได้ง่ายขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักกรรมการประชุมและชวเลข, 2550)

1.4 การยื่นอภิปรายที่ต้องยื่นถอดถอนก่อน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดหลักเกณฑ์การยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจทั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปทางทุจริตผิดหน้าที่ ส่อว่าการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540, มาตรา 303) ผู้เข้าชื่อเสนอญัตติต้องยื่นคำร้องขอถอดถอนนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีนั้น ๆ ก่อน มิฉะนั้นไม่อาจเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540, มาตรา 186 วรรค 2 ประกอบกับมาตรา 185 วรรค 2 และมาตรา 304) ซึ่งจำนวนผู้ยื่นคำร้องขอถอดถอนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 กำหนดไว้จำนวน 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ซึ่งก็คือจำนวน 125 คน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540, มาตรา 304) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 ยังคงหลักการที่ต้องยื่นถอดถอนนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีกรณีอภิปรายไม่ไว้วางใจที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปทางทุจริตผิดหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายก่อน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, 2550, มาตรา 158 และ 159) ที่จะยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ ซึ่งการยื่นถอดถอนนั้นต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อร้องไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, 2550, มาตรา 271) การอภิปรายที่ต้องยื่นถอดถอนก่อน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 เกิดข้อจำกัดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายเสียงข้างน้อยที่จะต้องยื่นเสนอญัตติไม่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี หากมีข้อเท็จจริงที่ต้องยื่นถอดถอนก่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายเสียงข้างน้อยต้องยื่นถอดถอนซึ่งต้องใช้เสียงข้างมากจากการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจที่ใช้เพียง 1 ใน 5 เป็นจำนวน 1 ใน 4 ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายข้างน้อยอาจมีเสียงไม่ถึงตามหลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญกำหนด และหากไม่สามารถยื่นถอดถอนได้ก็เป็นอันหมดสิทธิยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีไปในตัว โดยที่เรื่องอื่นที่ไม่สำคัญสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยื่นอภิปรายได้ตามปกติ แต่เรื่องทุจริตซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจอภิปรายได้ เจตนารมณ์ที่สำคัญของหลักการดังกล่าว เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 ต้องการเพิ่มระบบและองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยต้องการให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรทุกองค์กรโดยไม่มีข้อยกเว้นและต้องการสร้างมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรี โดยการให้สิทธิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ยื่นถอดถอนนายกรัฐมนตรี และดำเนินคดีอาญาต่อไปด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักรายงานการประชุม และ ชวเลข, 2550, หน้า 20-21) และเนื่องจากขณะนั้นได้มีการสร้างองค์การอิสระขึ้นเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 เกิดช่องว่างระหว่างจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าชื่อเสนอถอดถอนมากขึ้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 แก้ไขจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีจากเดิม 2 ใน 5 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 เป็น 1 ใน 5 ของสมาชิกสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีจากเดิม 1 ใน 5 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540 เป็น 1 ใน 6 ของสมาชิกสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อกระบวนการตรวจสอบนี้สามารถทำได้ง่ายขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักรายงานการประชุม และ ชวเลข, 2550) แต่จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าชื่อเสนอถอดถอนนั้นต้องใช้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อถึง 1 ใน 4 ของสมาชิกสภาทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จะยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี หากมีกรณีที่มีพฤติการณ์ร้ายชัดชัดไปทางทุจริตผิดหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หรือกฎหมายต้องใช้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถึง 1 ใน 4 ในการยื่นญัตติเนื่องจากต้องเข้าชื่อ
กัน ยื่นถอดถอนก่อน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540; รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, 2550) พรรคการเมืองฝ่ายค้านตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเกี่ยวกับการ
ยื่นถอดถอน มีการปรับแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ในเรื่องของ
จำนวนของผู้ยื่นถอดถอนให้มีความสมดุลมากขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพรรคการเมืองฝ่าย
ค้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้และอยู่บนหลักความถูกต้องและรัดกุมมากที่สุด

1.5 การไม่ตอบกระทู้ของฝ่ายรัฐบาล การตั้งกระทู้ถามเป็นบทบาทของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายเสียงข้างน้อยที่มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย แต่การตั้งกระทู้
ถามในประเทศไทยยังไม่ส่งผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร เพราะจากการศึกษามีการหลีกเลี่ยงการตอบ
คำถามอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการบัญญัติถ้อยคำในรัฐธรรมนูญมีการกำหนดข้อยกเว้นที่จะไม่
ตอบไว้กว้าง ดังนั้น จึงมีการตีความเพื่อไม่ตอบคำถามอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในช่วงสมัย ยิ่งลักษณ์
ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากอาจมีการหลีกเลี่ยงการตอบคำถามโดยอ้างว่าเป็น ความ
ปลอดภัยหรือประโยชน์สาธารณะสำคัญของแผ่นดิน

1.6 การตรวจสอบกฎหมายของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน การตรวจสอบกฎหมายของ
พรรคการเมืองฝ่ายค้านประสบกับปัญหาในการตรวจสอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ
พ.ศ. 2540 ไม่มีการบังคับให้ต้องตรวจสอบร่างกฎหมายก่อนประกาศใช้ แต่ให้สิทธิ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าชื่อเสนอ 1 ใน 10 ของทั้งสองสภา เสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ
ตรวจสอบทั้งข้อความ และกระบวนการตราร่างกฎหมายว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่แต่
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กับร่างข้อบังคับการประชุมใช้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรผู้เข้าชื่อเสนอน้อยกว่า คือใช้จำนวนเพียง 20 คนของทั้งสองสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540, มาตรา 262 และ 263) เมื่อประกาศใช้
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 ได้เปลี่ยนแปลงหลักการควบคุมร่างกฎหมาย
ไม่ให้ขัดรัฐธรรมนูญใหม่ คือ กำหนดให้การตรวจสอบพระราชบัญญัติไม่ให้ขัดหรือแย้งกับ
รัฐธรรมนูญนั้นใช้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ขึ้นเรื่อง 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
เท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ขึ้นเรื่องต่อ ศาลรัฐธรรมนูญให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อความ หรือกระบวนการตราพระราชบัญญัตินั้น ๆ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, 2550, มาตรา 155) ซึ่งหลักการคล้ายกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2540 และการตรวจสอบร่างข้อบังคับ การประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา กำหนดหลักการเดียวกัน แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 กำหนดหลักการใหม่ คือ การบังคับตรวจสอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้ต้องส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญให้ตรวจสอบทุกกรณี โดยให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ๆ มีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, 2550, มาตรา 141)

2. ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลและหลักฐานในการตรวจสอบรัฐบาล ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลของพรรคการเมืองฝ่ายค้านมีอุปสรรคในการได้มาซึ่งข้อมูลในการตรวจสอบรัฐบาล มีการเลี่ยงโดยทำให้เกิดความล่าช้าในการได้ข้อมูลมา เพื่อตรวจสอบฝ่ายรัฐบาลในหน่วยงานภาครัฐสาเหตุที่ทำให้ลำบากในการได้ข้อมูล ในการตรวจสอบรัฐบาล

3. คุณภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็น 3 ด้าน คือ (1) วัฒนธรรมของการแสดงความคิดเห็น (2) ขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และ (3) คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง โดยปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีผลกระทบต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของพรรคการเมืองฝ่ายค้านคุณภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นปัญหาเกิดขึ้นเองกับตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความกังวลและไม่กล้าโต้แย้งเรื่องที่ขัดต่อมติของเสียงส่วนใหญ่ภายในพรรคซึ่งปัญหานี้ทำให้สมาชิกพรรคการเมืองฝ่ายค้านขาดความมั่นใจและไม่มีศักยภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพ

4. ทิศนคติแง่ลบต่อการเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน การแสดงออกถึงความผิดหวังทางการเมืองของพรรคการเมืองฝ่ายค้านจะมีปรากฏให้เห็นในทุกครั้งหลังจากการประกาศผลของการเลือกตั้ง และพรรคการเมืองใดที่ได้รับความพ่ายแพ้ก็จะต้องกลายเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากความพ่ายแพ้จากการเลือกตั้งส่งผลต่อความรู้สึกของพรรคการเมืองฝ่ายค้านทำให้ไม่มีความภาคภูมิใจในการเป็นพรรคการเมืองฝ่าย

5. เผด็จการรัฐสภา

เผด็จการรัฐสภาเกิดขึ้นในช่วงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2540 ตรงกับช่วงสมัย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยที่ 2 อำนาจการตรวจสอบภายในสภาถือว่าล้มเหลว เพราะพรรคการเมืองฝ่ายค้านไม่สามารถกานอำนาจเสียงข้างมากของรัฐบาลได้ จนกลายเป็นเผด็จการรัฐสภาเพราะรัฐสภาเข้มแข็งเกินไป จนทำให้ขาดการตรวจสอบที่ดี ซึ่งในช่วงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 พรรครัฐบาลมีคะแนนเสียง 377 เสียง จนทำให้พรรคการเมืองฝ่ายค้านอ่อนแอ เพราะไม่สามารถเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ จึงทำให้หลักการสำคัญของระบบรัฐสภาเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกิดความล้มเหลวของระบบรัฐสภา

บทสรุป

พรรคฝ่ายค้านในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและไม่มีใครอยากที่จะเป็นฝ่ายค้านเพราะมีปัญหาอุปสรรคต่างๆมากมายที่ส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสภากันเป็นปัญหาที่นำมาสู่ความขัดแย้งทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ได้เสนอแนะแนวทางเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทของฝ่ายค้านในระบบรัฐสภาไทยเพื่อนำไปสู่การเป็นฝ่ายค้านที่สร้างสรรค์และสร้างความภาคภูมิใจต่อการเป็นฝ่ายค้าน 3 ประเด็นดังนี้

1. ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้าร่วมมือกับพรรคการเมืองฝ่ายค้านช่วยกันตรวจสอบรัฐบาลต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับฝ่ายค้าน
2. ปรับแก้รัฐธรรมนูญให้สอดคล้องและมีความยืดหยุ่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านให้มากขึ้นเพื่อป้องกันเผด็จการของเสียงข้างมากโดยมีการปรับลดจำนวนผู้ยื่นอภิปราย ถอดถอน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ถึงแม้ว่าในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 ได้มีการปรับลดจำนวนสมาชิกสภาลงแล้วก็ตามแต่ยังไม่สามารถขึ้นอภิปรายหรือถอดถอนได้เพราะมีเสียงข้างน้อยที่น้อยจนเกินไป และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ใช้ในการขึ้นอภิปรายและถอดถอนยังคงจำนวนเท่าเดิม มาจนถึงรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2560 และมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ของเสียงข้างมากในสภาได้อีกเหมือนดังเช่นที่ผ่านมา

3. ฝ่ายค้านต้องมีความภาคภูมิใจในการเป็นฝ่ายค้านและหมั่นสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ สร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชนให้ได้ซึ่งไม่ใช่พยายามทำทุกอย่างเพื่อล้มล้างฝ่ายรัฐบาลจนนำไปสู่พรรคฝ่ายค้านแทนฝ่ายค้านจนกลายเป็นการเข่นฆ่ากันทางการเมือง

รายการอ้างอิง

พุทธสุดา หนูดลละ.(2559). *บทบาทของพรรคการเมืองฝ่ายค้านในระบบรัฐสภาไทย ช่วงปี พ.ศ.*

2540-2556. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.(2540). *ราชกิจจานุเบกษา*, 114, 55ก, 1-99.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*, 124, 47ก, 1-127.

ลิขิต วีรเวทิน. (2553). *การเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรพงษ์ ชัยนาม. (2557). *ใครเป็นซ้าย*. สำนักพิมพ์สยาม พิมพ์ครั้งที่2 กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักรายงานการประชุมและชวเลข. (2550). *รายงานการประชุมสภา*

*ประชุมสภา*ร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 32/2550 (เป็นพิเศษ). กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง.

Alexis de Tocqueville. (วิภาวรรณ ตูยานนท์ แปล). (2522). *ประชาธิปไตยในอเมริกา*. สำนักพิมพ์

เรือนแก้วการพิมพ์. มูลนิธิโครงการตำรา สังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

David Held. (1998). *Models of Democracy* second edition.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในประเทศไทย

Natural Resources Co-Management of Stakeholders in Thailand

มัชฌิมา วชิระโพธิ์ (MATCHIMA VACHIRAPHO)

อาจารย์พิเศษ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่และ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่

Part-time lecturer

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus and Mae Jo University,

Chiang Mai Campus

E-mail: mvtru44@hotmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมในประเทศไทย เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกเป็นสองประเภทคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก(Primary Stakeholders) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรอง (Secondary Stakeholders) ซึ่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นมีเกณฑ์ในการพิจารณาสามประการด้วยกันคือ ความแตกต่างทางอำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และความสนใจรวมไปถึงความคาดหวัง ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม (Co-Management) นั้น เป็นกระบวนการจัดการระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและความเท่าเทียมกันในแต่ละระดับพื้นที่ โดยคำนึงถึงการจัดการของตัวเองโดยชุมชน ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมและการจัดการร่วมกันระหว่าง กลุ่ม องค์กร เครือข่าย ภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม, ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ, การจัดการความขัดแย้ง, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, ผลประโยชน์, การมีส่วนร่วม, ความเข้มแข็งของชุมชน

Abstract

Natural Resources Co-Management in Thailand is the power relation of stakeholders who are in the natural resources management. The stakeholders can be divided into 2 kinds: Primary Stakeholders and Secondary Stakeholders. The power relation criteria are the differences of power, the relationship of stakeholders, the stakeholder's interests and expectation. The Co-management is the process of management among the various stakeholders for efficiency and equality of the stakeholders in the level of area or local. These must be focused on self-management by community, participatory principle and Co-management among groups, organizations, networking, and various consortiums which are government sections, private sections and people.

Keywords: Natural Resources Co-Management, Power Relation, Conflict Management, Stakeholders, Interest, Participatory, Community Strength

บทนำ

ประเด็นที่ทำท้าวิธีคิดเพื่อนำไปสู่การลดความวุ่นวายของการแก้ปัญหาในสังคมไทยคือเป็นไปได้หรือไม่ที่จะให้ “ตัวปัญหา” “ผู้อยู่กับปัญหา” มีโอกาสสะท้อนความจริงที่เขาเผชิญอยู่และที่สำคัญให้เขามีโอกาสมีอำนาจ มีทรัพยากรที่เขาเป็นคนจัดการเอง ให้เขาสามารถดำเนินการผลักดันในการแก้ไขปัญหของเขาในทุกรูปแบบ เพื่อแก้ไขปัญหของเขาได้ถูกจุดและยั่งยืน วิถีคิดเช่นนี้มาจากแนวทาง “คนเป็นศูนย์กลาง” ในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 และ 9 ไร่รักษ์ ดิษฐประยูร (2549) โดยได้พยายามให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น หรือสังเกตได้จากความพยายามจากนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชนรุ่นใหม่โดยมีการเสนอแนะ แนวคิดเรื่อง ชุมชน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เข้มแข็ง เรื่องวัฒนธรรมชุมชน จากองค์กรระหว่างประเทศที่ให้น้ำหนัก และแนวทางการแก้ไข
ปัญหาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based) หรือจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
เป็นต้น การจะทำให้แนวทางดังกล่าวต้องไม่เป็นอุดมคติเหมือนที่ผ่านมา จึงจำเป็นที่จะต้อง
พิจารณาถึงสภาพของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนดังนั้นปัจจุบันจึงพบว่า
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการคนโดยให้ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” หรือ “Stakeholders” เป็นหลัก
ในการจัดการ จึงถูกกล่าวถึงในแวดวงวิชาการทั้งฝั่งทางตะวันตกและสังคมไทย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ Chevalier
(2001) ได้เสนอแนะว่าเวลานี้แนวคิดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลายเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีการยอมรับ
และใช้ในการวิจัยศึกษาในแขนงทางสังคมศาสตร์ เช่นเดียวกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง โดย
เน้นว่าการนำเอาแนวคิดเรื่องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมามองถึงการจัดการทรัพยากรนั้นจะสามารถมอง
ภาพปรากฏที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของการแบ่งชั้นหรือความสามารถรวมถึง
ขีดจำกัดที่บุคคลนั้นมีอยู่ในการจะจัดการทรัพยากร และยังพบว่าการวิเคราะห์ชั้นหรือบทบาท
หน้าที่โดยแยกตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ
ชุมชนจะสามารถช่วยให้ชุมชนมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น หรือแม้กระทั่งในส่วนของความขัดแย้งใน
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ยังช่วยเป็นแรงในการขับเคลื่อนในการแก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาได้อย่างดีหรือถือได้ว่าเป็น
ยุทธศาสตร์อย่างหนึ่งในการแก้ปัญหาภายในพื้นที่หรือแก้ปัญหาประชากรในวงกว้างอีกด้วย

ส่วนในบริบทของการเข้าไปใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
Roling&Wegemakers (1998) ให้ความเห็นว่าการนิยาม Stakeholders จึงหมายถึงผู้ใช้และผู้จัดการ
ทรัพยากร ธรรมชาติ ซึ่งไม่เพียงแต่หมายถึงเฉพาะบุคคลหรือปัจเจกบุคคล หากยังรวมถึงกลุ่มบุคคล
หรือองค์กรที่มีผลประโยชน์ หรือเป็นผู้แสดงกิจกรรมในระบบของทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นจึง
เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ประกอบด้วยหลายบุคคล หลายกลุ่ม หลายองค์กร หรือหลายหน่วยงาน
ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ Ricardo Ramirez (1998) ซึ่งเรียบเรียงเกี่ยวกับเรื่อง Stakeholders ว่าเป็น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การบูรณาการผลประโยชน์และทักษะของการเสียประโยชน์ของกลุ่มที่มีอำนาจน้อยกว่าและเป็นส่วนสำคัญในการจัดการความขัดแย้ง การโต้แย้ง และการแก้ปัญหา แต่เป็นเรื่องยากถ้าการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นอำนาจเป็นตัวควบคุมระบบอยู่ คำถามแรกในการวิเคราะห์ Stakeholders คือ ใครคือผู้มีส่วนได้เสีย อะไรคือปัญหา และอะไรคือขอบเขตของปัญหาซึ่งอย่างไรก็ตามขอบเขตหรือประเด็นที่จะต้องวิเคราะห์ในกระบวนการ Stakeholders Analysis คือ

1. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละฝ่าย
2. ความสำคัญและอิทธิพลที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีอยู่
3. ความสลับซับซ้อนของหน้าที่ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงบทบาทอยู่
4. เครือข่ายและความร่วมมือกันซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสมาชิกอยู่

ในส่วนของแวดวงนักวิชาการและงานศึกษาวิจัยในประเทศไทยนั้น ประเด็นหรือมุมมองในการนำเอาการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาใช้เป็นแกนในการวิเคราะห์โดยเฉพาะประเด็นของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เริ่มมีการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในเชิงวิชาการบ้างแล้ว เช่น ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (2548) ที่กล่าวถึงแผนสนับสนุนการจัดการป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยกล่าวถึงความสำคัญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่า การจัดการป่าไม้หรือทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วไปเรามักนึกถึงผู้คนหลากหลายกลุ่มเพราะทรัพยากรธรรมชาติถือเป็นทรัพยากรส่วนรวมและเกี่ยวข้องกับคนมากมาย แนวคิดเรื่องของการจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วม หรือพหุภาคี เน้นความสำคัญของผู้มีส่วนเข้ามาจัดการทรัพยากร (หรือคำที่ใช้อีกคำหนึ่งภาษาไทยคือ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “stakeholders”) ว่าไม่ใช่เพียงคนกลุ่มเดียวแต่ควรเป็นกลุ่มคนจากหลายๆ ส่วน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการตัดสินใจและดำเนินงานร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวเพราะจะเป็นทางออกของการจัดการทรัพยากรที่นำไปสู่ความยั่งยืนมากกว่าการรวมศูนย์การจัดการไว้ที่ภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว

เมื่อมองลึกไปถึง “บทบาทในการจัดการ” เรามักจะเกิดความสับสนว่าใครหรือคนกลุ่มไหนกันแน่ควรเข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการป่าและทรัพยากรเพราะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากมายทั้งที่เข้ามาเนื่องจากมีภารกิจตามกฎหมายหรือเกี่ยวข้องเนื่องจากอยู่ใกล้และใช้ประโยชน์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากป่าบางกลุ่มอาจอยู่ไกลจากทรัพยากรแต่มีความสนใจหรือมีความผูกพันทางใจจึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะกำหนดบทบาทหรือทำให้ทุกๆ ฝ่ายยอมรับในบทบาทหน้าที่และการตัดสินใจสำคัญๆ เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการป่าผืนใดผืนหนึ่ง อย่างไรก็ตามแนวคิดหลักของการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมคือการจัดกระบวนการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์และแนวทางของการจัดการป่ารวมถึงการเจรจาต่อรองตกลงในเรื่องการเข้าถึงและสิทธิในการใช้ทรัพยากรผู้ใช้ทรัพยากรเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญในการร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดสิทธิและขอบเขตในการใช้ที่จะบอกว่าใครใช้ประโยชน์อะไรใช้ปริมาณเท่าใด ภายใต้ข้อกำหนดเงื่อนไขอันใด

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดการทรัพยากรเป็นได้ทั้งผู้ที่มีความสนใจหรือเป็นผู้ที่ถือว่าตนมีสิทธิมีหน้าที่ความรับผิดชอบรวมทั้งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรในพื้นที่หนึ่งๆเมื่อกล่าวถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน “การจัดการป่าและทรัพยากร” นั้นเรายังจะเกิดความสับสนว่าใครกันที่ควรเข้าร่วมในการจัดการเพราะดูเหมือนว่าทุกกลุ่มจะมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรไม่ทางตรงก็ทางอ้อมนอกจากนี้เรายังมีเกณฑ์ในการพิจารณาความเกี่ยวข้องที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกันเช่นกัน หลักการกว้างๆคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นมีมากมายหลายกลุ่มแต่ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการของกลุ่มคนต่างๆเหล่านี้จะไม่เท่าเทียมกันระดับการมีส่วนร่วมในที่นี้มิได้มีตั้งแต่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำให้ข้อมูลร่วมทำร่วมตัดสินใจเป็นต้น ในกระบวนการวางแผนควรให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้เป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดการป่า (ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก, 2548: 9-10)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก(Primary Stakeholders) คือกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นกลุ่มคนที่มีผลต่อความอยู่รอดของทรัพยากรมากที่สุดมักมีองค์ความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมต่อการจัดการและมักเป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรมากที่สุด ผู้อำนวยการความสะดวในการวางแผนการจัดการป่าควรให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักควรหาวิธีการในการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนเหล่านี้เข้าร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาให้ข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการ โดยเฉพาะ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อย่างยิ่งให้ร่วมตัดสินใจ สร้างกติกาข้อตกลงและแผนปฏิบัติการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่
นั้นๆ การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักรวมไปถึงการชี้นำทางความคิดที่ไม่ได้
เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมหลักได้ร่วมตัดสินใจอย่างเต็มที่อาจจะทำให้ได้แผนการจัดการที่ไม่
สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรอง(Secondary Stakeholders) คือกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับ
ทรัพยากร โดยทางอ้อมเป็นส่วนใหญ่เช่นความเกี่ยวข้องที่เกิดจากความสนใจความผูกพันทางใจ
หรือการได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรเป็นต้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่ม
นี้อาจจะได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในพื้นที่บ้างแต่ก็มีทางเลือกอื่นๆใน
การบรรเทาผลกระทบดังกล่าวนอกจากนี้อาจมีองค์ความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการ
หรือมีทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการจัดการป่าและทรัพยากรเช่นกันระดับการมีส่วนร่วมในการ
จัดการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มนี้เช่นการเข้าร่วมรับฟังรับรู้ในกิจกรรมให้คำปรึกษาให้ข้อมูล
จัดหาทรัพยากรหรือรวมไปถึงการร่วมศึกษาหรืออำนวยความสะดวกในกระบวนการจัดการเป็นต้น
การรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มนี้เป็นสิ่งที่ควรกระทำแต่ไม่ควร
ส่งผลหรือเป็นก่อกำเนิดการครอบงำการตัดสินใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ศูนย์ฝึกอบรม
ศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (2548)

หลังจากทำการจำแนกกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก-รองแล้วสิ่งสำคัญลำดับต่อไปคือการ
พิจารณาระดับการมีส่วนร่วมและบทบาทของกลุ่มคนแต่ละกลุ่มข้อควรคำนึงพื้นฐานคือต้อง
ยอมรับว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละกลุ่มมักจะมี ความแตกต่างกันในด้านการเรียนรู้, การรับรู้, การ
เข้าถึงข้อมูล, การเชื่อมโยงถ่ายเทระหว่างตนเองกับทรัพยากร, แนวความคิดในการจัดการและองค์
ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการสิ่งเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมของกลุ่มคนแต่ละกลุ่มที่
แสดงออกต่อทรัพยากรและรวมถึงมีผลต่อการจัดการความสัมพันธ์ทางอำนาจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่
ละกลุ่มด้วยเช่นกันสิ่งที่พึงต้องพิจารณามีดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างทางอำนาจ – ระดับของอำนาจมักเกิดจากความสามารถในการควบคุม
ทรัพยากรบทบาทในกระบวนการตัดสินใจการควบคุมข้อมูลความเป็นผู้นำและบทบาทตาม
กฎหมายเป็นต้นการศึกษาความแตกต่างทางอำนาจจะช่วยให้เราวางแผนทางเพื่อเสริมศักยภาพกลุ่ม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอำนาจการต่อรองต่ำในด้านที่เกี่ยวข้องไม่ว่าเสริมความเป็นผู้นำเสริมข้อมูลในด้านที่เกี่ยวข้องสร้างทักษะในการต่อรองหรือทักษะในการตัดสินใจ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ากลุ่มที่มีอำนาจในระดับต่ำคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักตัวอย่างหนึ่งที่เห็นเด่นชัด จากการทำงานกับชุมชนคือชุมชนมักจะ ไม่กล้านำเสนอประเด็นหรือความสนใจของตัวเองกับเจ้าหน้าที่จากภายนอก เพราะคิดว่าตนมีความรู้ที่น้อยกว่ากระตุ้นให้ชุมชนเกิดความมั่นใจและความภาคภูมิใจในองค์ความรู้ของท้องถิ่นตนหรือสิ่งที่เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จะทำให้ชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะสื่อสารความคิดเห็นหรือความต้องการมากขึ้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง – ความสัมพันธ์นี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนี้ก็เพื่อให้สามารถคิดแผนงานที่จะช่วยสร้างหรือปรับความสัมพันธ์จากด้านลบให้เป็นบวกหรือพึงระวังหากมีสถานการณ์ที่เป็นความขัดแย้งรุนแรง โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

3. ความสนใจและความคาดหวัง – ควรศึกษาให้เห็นถึงความสนใจและความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มหลักเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมหรือสร้างกลไกความร่วมมือในการจัดการจะเห็นว่าโดยทั่วไปแล้วความสนใจและความคาดหวังที่แท้จริงมักถูกบดบังเมื่อเกิดเวทีพูดคุยหลายฝ่ายอาจจะเนื่องจากหมวกที่สวมอยู่จึงทำให้ผู้ร่วมเวทีพูดคุยมักจะแสดงจุดยืนของตนออกมามากกว่าการบอกเล่าความสนใจและความต้องการที่ซ่อนอยู่จริงๆ การนำเสนอเพียงจุดยืนของตนนี้มักไม่นำไปสู่แนวทางที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน ได้หน้าที่ของผู้ดำเนินกระบวนการจึงควรสร้างการพูดคุยให้แต่ละฝ่ายได้แสดงความสนใจและคาดหวังที่แท้จริงของตนออกมาหรือกระบวนการเพื่อวิเคราะห์ถึงสิ่งเหล่านี้เพื่อหาความสนใจร่วมหรือประเด็นร่วมที่สามารถเริ่มทำงานด้วยกันได้หลักศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (2548)

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม

เมื่อสามารถกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้แล้ว ปฏิบัติการต่อมาคือการจัดการร่วมกันหรือการจัดการแบบมีส่วนร่วม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

(Co-Management) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อ
ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและความเท่าเทียมกันในแต่ละระดับพื้นที่ที่คำนึงถึงการปกครองตนเองของ
ชุมชน การออกระเบียบต่างๆเพื่อบังคับใช้ในชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการ ซึ่ง
การจัดการร่วมกันไม่ใช่การจัดการแบบเดียว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่มีรูปแบบเดียวสำหรับ Co-
Management แต่เป็นกระบวนการจัดการทรัพยากรอันประกอบด้วยการจัดสรรและการ
เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามกาลเวลาโดยต้องคำนึงถึงความเป็นประชาธิปไตย การมีอำนาจในสังคม
การแบ่งอำนาจระหว่างกันและกันและการปกครองแบบกระจายอำนาจ การจัดการแบบมีส่วนร่วม
หรือการจัดการร่วมกันจึงไม่ใช่เทคนิคที่ดำเนินการเป็นระบบเดียวกันหมด แต่เป็นการจัดการอย่าง
ยืดหยุ่น กล่าวคือ โครงสร้างการจัดองค์กร ระเบียบต่างๆ อำนาจหน้าที่ การประชุมหรือ การ
ตัดสินใจ การอบรมให้ความรู้ การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการฝ่ายต่าง
ๆ การจัดการลักษณะนี้จะเป็นการร่วมมือกันเพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งและจะมีการปรับเปลี่ยน
หลายๆครั้งในระหว่างขบวนการจัดการ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับนโยบายและสภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
การสนับสนุนโดยรัฐในการปกครองและความสามารถของชุมชนในการรับการสนับสนุนจาก
ภาครัฐ ในที่นี้การจัดการทรัพยากรร่วมกันอาจครอบคลุมองค์กรของรัฐและองค์กรเอกชนที่
เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ การจัดตั้งและการดำเนินการในลักษณะ
Co-management นี้ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานเพราะมีความซับซ้อนมาก
นอกจากนี้ยังพบว่ามีกรณีนำเสนอในลักษณะของการจัดการร่วมกันระหว่าง กลุ่ม องค์กร
เครือข่าย ภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในทัศนะของเพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2542) ซึ่ง
กล่าวถึงการจัดการป่าแบบมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญมาก
ที่สุดต่อการจัดการป่าและการพัฒนาชุมชนอันจะส่งผลถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและ
การเมืองเพราะช่วยให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการจัดการป่าและ
ทรัพยากรที่เป็นประโยชน์และเกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองรัฐธรรมนูญฉบับ
ประชาชนได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ทั้งของบุคคลชุมชนและองค์กรท้องถิ่นไว้
มาก เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการป่าทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แต่ในความเป็น
จริงมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติอยู่มาก

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หลากหลายฝ่ายพยายามนำเสนอแนวทางที่จะชี้ให้เห็นถึงความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ภูมิปัญญา ทูทางสังคม ทูทางวัฒนธรรม ที่ชุมชนมีอยู่ว่าสามารถนำมาใช้หรือปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่องค์กรภาคเอกชนก็พยายามนำเสนอให้เห็นถึงกรณีศึกษาในพื้นที่จริงว่าชุมชนเองสามารถจัดการโดยองค์กรชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน และยังมีการพยายามถอดบทเรียนที่ได้เพื่อเป็นแนวทางการจัดการในพื้นที่อื่นอย่างเป็นรูปธรรม

รากฐานไทย ฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาประเทศ (2548) ใน “ชุมชนเข้มแข็งทางเลือกใหม่ของการพัฒนา” กล่าวว่า จากวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศที่เริ่มขึ้นในปลายปี 2539 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกชั้นและทุกภาคส่วนของสังคม ประเด็นเรื่องชุมชนเข้มแข็งจึงได้รับการหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงเป็นอันมาก ในฐานะที่เป็นทางเลือกที่สำคัญของการพัฒนาเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขได้เพียงลำพังดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางตามหลักปรัชญาของแผนพัฒนาฉบับที่ 8 โดยการเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งมีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนความเข้มแข็งของชุมชนจึงเป็นฐานสำคัญในการลดผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคมรวมถึงการสร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่ยั่งยืนในอนาคตซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่งต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

ความเข้มแข็งของชุมชน จึงหมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบต่องานนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยจะเรียกชุมชนนี้ว่า กลุ่ม ชมรม สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายหรืออื่น ๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันและด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทั้งนี้องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือชมรมหรือสหกรณ์ หรือในชื่ออื่นใดโดยจะมีการจดทะเบียนตามกฎหมายหรือไม่ก็ตามอันเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวด้วยความสมัครใจของประชาชนจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์และอุดมคติร่วมกันมีมิตรภาพและความเอื้ออาทรต่อกันมีการเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมมีผู้นำตามธรรมชาติเกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกัน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอาศัยอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยในแต่ละชุมชนจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่างๆ เช่น มิติทางด้านเศรษฐกิจมิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มิติทางด้านสังคมและมิติทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นอาจพัฒนาความเข้มแข็งได้เพียงบางมิติเท่านั้นเนื่องจากเงื่อนไขและกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละมิติของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน

จากการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตภายใต้คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติได้กำหนดกรอบองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งไว้ว่าจะต้องประกอบด้วย

- บุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม
 - มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก
 - มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่นรักชุมชน
 - มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ
 - มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
 - มีการเรียนรู้ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ
 - มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
 - มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
 - มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป
- ส่วนลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนที่มีความเข้มแข็งมีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ
- สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและ

พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
- มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมไปรงใสและพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ

- สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงานติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน

- สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
- มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

- การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

- มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่นภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่น ๆ ในลักษณะการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมกันทุกด้านหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมไปถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศจึงต้องผนึกกำลังดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมรวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิดร่วมกันทำและมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาวทั้งนี้ก็มีกิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้แก่

1. การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตโดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรักษา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเองรวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิถีคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรภาครัฐจากการเป็นผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

2. การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชนการฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนการค้นหาคักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชนรวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน

บทสรุป

จากข้อเสนอแนะและแนวทางต่าง ๆ ข้างต้นเราจะพบได้ว่าถึงแม้รูปแบบวิธีการในการจัดการบนฐานทรัพยากรจะแตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลาย แต่สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือระบบอุดมการณ์ต่อการจัดการทรัพยากรชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน จะเห็นได้ว่าทุกทางออกจะวางอยู่บนรากฐานของความเป็นชุมชน นั่นก็คือการจัดการโดยชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการคืนอำนาจการจัดการคืนสู่ชุมชน การพัฒนาศักยภาพ การขับเคลื่อนขององค์กรเครือข่ายภาคประชาชน ทั้งเพียงชุมชน โดยลำพังหรือการขับเคลื่อนในลักษณะของ “การจัดการร่วม” ระหว่าง องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ในฐานะพี่เลี้ยงและมีกลไกภาคประชาชนเป็นแกนหลัก หรือแม้กระทั่งการให้มีการจัดการร่วมกันทุกฝ่าย และนั่นคือการทำอย่างไรให้ชุมชนเกิดศักยภาพและขับเคลื่อนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยองค์กรเครือข่ายภาคประชาชน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายการอ้างอิง

- รากฐานไทย ฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาประเทศ. (2548). *ชุมชนเข้มแข็งทางเลือกใหม่ของการพัฒนา*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์. (2542). *ป่าชุมชน: สาระสำคัญและประเด็น*. กรุงเทพฯ: แผนงานสนับสนุนป่า
ชุมชนในประเทศไทย ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก. (2548). *เครื่องมือเพื่อการวิเคราะห์ผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องในการจัดการป่า*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาค
เอเชียแปซิฟิก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). *ชุมชนเข้มแข็งทางเลือกใหม่ของการ
พัฒนา*. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- โสรัถย์ ดิษฐประยูร. (2549). “ความเป็นพลวัตของความขัดแย้งของผู้ใช้น้ำหลายฝ่ายในกลุ่มน้ำแม่ศึก
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่”. *วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน* บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Chevalier, Jacques. (2001). *Stakeholder Analysis and Natural Resource Management*.
Ottawa: Carleton University.
- Ramirez, Ricardo. (1998). “Stakeholder analysis and conflict management”. Chap 5 in
Cultivating Peace: Conflict and Collaboration in Natural Resource Management.
Daniel Buckles (ed). IDRC and World Bank.
- Roling, N.G. and Wegemakers, M.A.E.. (1998). *Facilitating Sustainable Agriculture*.
University Press, Cambridge.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ขององค์การภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

A Comparative Study of Retention Strategies of Generation Y Employees Between Public and Private Organizations in Chiang Mai Province

อัทธ์ พลเมฆ (Att Phonmek)

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Master of Public Administration Program

Department of Public Administration ,Faculty of Political Science and Public
Administration,Chiang Mai University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การธำรงรักษาและพัฒนาบุคลากร
ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายขององค์การภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัด
เชียงใหม่ และเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล คือ สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมี
คำถามนำ สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์และบุคลากรเจนเนอ
เรชั่นวายในองค์การภาครัฐจำนวน 18 รายและภาคเอกชนจำนวน 18 ราย

ผลการศึกษากลยุทธ์การธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายขององค์การภาครัฐและ
เอกชนจำแนกตามปัจจัยเชิงใจ พบว่า ความสำเร็จในการทำงาน แตกต่างกันคือภาครัฐมีการ
ประเมินผลงานประจำปี ภาคเอกชนมีกิจกรรมส่งเสริมการสร้างความสำเร็จในการทำงาน และ
บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การได้รับการยอมรับนับถือ แตกต่างกันคือ ภาคเอกชน
มีการจัดกิจกรรมแสดงผลงาน และความชื่นชมสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานดีเด่น ลักษณะของ
งานแตกต่างกันคือ องค์การภาครัฐ มีการกำหนดแบบแผนงานที่ปฏิบัติงาน ขั้นตอนของงานเพื่อให้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เป็นไปตามแผน ภาคเอกชนมีการกำหนดแบบแผนงานที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน และมีการทำงานทั้งเป็นทีม และงานเดี่ยว ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าทั้ง 2 องค์กรเหมือนกัน

จำแนกตามปัจจัยคำจูน พบว่า เงินเดือน แตกต่างกัน คือ ภาครัฐกำหนดระดับเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสมกับความสามารถและอายุงาน ภาคเอกชนเงินเดือนขึ้นอยู่กับผลงาน ความสามารถ และมีการจ่ายค่าล่วงเวลา ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานฯ แตกต่างกันคือภาครัฐเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีจากกิจกรรมภายใน ภาคเอกชนสร้างวัฒนธรรมในการอยู่เป็นครอบครัวไม่เน้นการแบ่งแยก นโยบายและการบริหารต่างกัน คือ ภาครัฐ มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปตามลำดับชั้นตามโครงสร้าง ภาคเอกชน มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรโดยตรงกับผู้ที่ต้องการสั่งการ สภาพการทำงาน แตกต่างกัน คือภาครัฐ มีการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์การทำงานทั้งพื้นที่โดยรอบ ภาคเอกชนจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ชีวิตส่วนตัวแตกต่างกัน คือ ภาครัฐมีการเลือกตามการขึ้นทะเบียน ภาคเอกชน มีนโยบายรับบุคลากรภายใน ความมั่นคงในงาน แตกต่างกันคือภาครัฐได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจึงมีระบบเงินเดือน สวัสดิการตามเกณฑ์ของรัฐบาล ภาคเอกชน มีระบบการขึ้นเงินเดือน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสวัสดิการต่างๆ การจ่ายโบนัส ประกันสังคมเป็นต้น โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพและ การปกครองบังคับบัญชา หรือการนิเทศงาน ทั้ง 2 องค์กรเหมือนกัน

การพัฒนากลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเงินเนอเรชั่นวายขององค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้ง 2 องค์กรมีกลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรและมีการพัฒนากลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเงินเนอเรชั่นวาย โดยใช้ปัจจัยกระตุ้นหรือปัจจัยจูงใจซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติโดยตรง ทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับปัจจัยคำจูน เป็นปัจจัยที่ช่วยป้องกันการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกิดความไม่ชอบงานหรือหย่อนประสิทธิภาพลง ได้แก่เงินเดือน โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน สถานะของอาชีพ นโยบายและการบริหาร สภาพการทำงาน ชีวิตส่วนตัว ความมั่นคงในงาน และการปกครองบังคับบัญชา หรือการนิเทศงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความสำคัญ : การบริหารทรัพยากรมนุษย์/กลยุทธ์การจูงใจรักษามูลค่าแรงงาน

Abstract

The purpose of this research was Comparative Study of Retention Strategies and Development strategies of Generation Y Employees between Public and Private Organizations in Chiang Mai Province. And is a qualitative research. The tools used to collect data are in-depth interviews with questions taken. For 3 groups, including Executives Human Resources and Generation Y employees in public organization, 18 People and private organizations, 18 People in Chiang Mai Province.

The result of the Retention Strategies of Generation Y Employees between Public and Private Organizations in Chiang Mai. Classified by motivation factors, found that Achievement is difference that The public organizations has an annual performance evaluation. The private organizations has activities to promote the success of work and personnel involved in setting goals. Recognition, different is The private organizations has organized activities to show work. And appreciation for outstanding performance personnel. Work itself, different is public organizations has a work plan The process of work in order to meet the plan. The private organizations has established a plan that is suitable for the characteristics of the operator. And having both team work and solo work. Responsibility and Advancement of both organizations are the same.

Classified by maintenance factors, found that Salary, Public Organizations determines the level of salary and welfare that is appropriate to the ability and age of work. Private Organizations salary depends on work performance, ability and overtime pay. Interpersonal Relation, Subordinate, Peers is difference is that the Public Organizations promotes good relationships and understanding from internal activities. The private Organizations creates a culture of being a family, not focusing on discrimination Company Policy and Administration are different, The

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Public Organizations has an internal communication system according to the hierarchy according to the structure. The private Organizations has a direct internal communication system with those who want to command. Working Condition are different, the Public Organizations has changed the working landscape in the surrounding area. The private Organizations provides an appropriate environment. Personal life is different, the Public Organizations has to choose according to registration. The private Organizations has a policy to accept internal personnel. Job security, difference is that the Public Organizations is supported by the government and therefore has a salary system. Welfare according to government criteria. The private Organizations has a salary increase system. Provident fund, various welfare, payment of social security, etc. Possibility of Growth, Status and Supervision of both organizations are the same.

The result of the Retention Develop strategies of Generation Y Employees between Public and Private Organizations in Chiang Mai. organizations have strategies of Generation Y Employees between Public and Private Organizations using motivating factors which are directly related to practice Making personnel satisfied with their work, including Achievement, Recognition, Work itself, Responsibility, Advancement. And also focus on Maintenance Factors or Hygiene Factors which are factors that help prevent the work of personnel who have dislikes in work or decrease efficiency, including Salary, Possibility of Growth, Interpersonal Relation, Status, Company Policy and Administration, Working Condition, Personal Lift, Job Security, Supervision.

KEYWORDS : Strategic Human Resource Management / Strategy for retaining the generation of personnel

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทนำ

องค์การภาครัฐและภาคเอกชนมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดศักยภาพในการทำงานสูงสุด ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้องค์การประสบความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด จึงมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง และมองว่าบุคลากรเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับองค์กร ดังนั้น องค์กรจึงต้องใช้ ทักษะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้พนักงานสามารถสร้างสรรค์งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผลกระทบจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การคมนาคม การสื่อสาร ตลอดจนการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ของประชากรที่มากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับการดำรงชีวิตและการทำงานของคนในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเริ่มเป็นปัญหาในองค์กรที่มีบุคลากรหลายเจนเนอเรชันที่ต้องทำงานร่วมกัน และแต่ละเจนเนอเรชันมีลักษณะเด่นแตกต่างตาม ค่านิยม ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม ความคาดหวัง พื้นฐานชีวิต การศึกษา ครอบครัว รวมทั้งการทุ่มเทในการทำงาน (มนิษา โล่ห์เจริญกุล, 2559) จำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องมีการบริหารให้เหมาะสมกับพนักงานแต่ละเจนเนอเรชัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพ

ลักษณะเด่นของแต่ละเจนเนอเรชันคือ เจนเนอเรชันบี (Baby Boom Generation-Generation B) เป็นกลุ่มคนที่เกิดก่อนปี พ.ศ.2489-2505 มีชีวิตเพื่อการทำงาน เคารพกฎเกณฑ์ กตึกา อดทนให้ความสำคัญกับผลงานแม้ว่าจะต้องใช้เวลานานกว่าจะประสบความสำเร็จ มีแนวคิดที่จะทำงานหนักเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัว มีความทุ่มเทกับการทำงานและองค์กรมาก ให้ความสำคัญของครอบครัว รองลงมาจากงาน คนกลุ่มนี้จะไม่เปลี่ยนงานบ่อยมีความจงรักภักดีกับองค์กรสูง เจนเนอเรชันเอ็กซ์ (Generation X) คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2506-2522 อายุ 41-55 ปี มีพฤติกรรมง่ายๆ ไม่เป็นทางการ ให้ความสำคัญกับเรื่องความสมดุลระหว่างงานกับครอบครัว แนวคิดและการทำงานทำทุกอย่างไม่พึ่งพาใคร มีความคิดเปิดกว้าง พร้อมรับฟังข้อติติง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง และ เจนเนอเรชันวาย (Generation Y) คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2523-2543 อายุ 20-40 ปี เติบโตมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยี มีความแตกต่างไปจากคนรุ่นอื่นทั้งความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ ทักษะ ได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคลากรที่มีความสามารถสูง มีความคล่องตัวในการใช้เทคโนโลยี จึงมักใช้ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตประกอบการตัดสินใจ ทำให้กลุ่มนี้เป็นคนช่าง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เลือก และไม่ยึดติดกับองค์กร และพร้อมที่จะหาโอกาสในงานใหม่ๆ เลือกลงและเปลี่ยนที่ทำงาน บ่อยกว่าคนเจเนอเรชันอื่น ลาออกทั้งที่อายุงานไม่ถึง 1 ปี ทำให้เกิดปัญหาแรงงานขาดแคลน เกิด การแข่งขันแย่งชิง "แรงงานฝีมือ"

การเข้ามามีบทบาทของกลุ่ม เจเนอเรชันวายในตลาดแรงงานไทย ร้อยละ 30 เป็นแรงงาน กลุ่มเจเนอเรชันวายและ 5 ปีข้างหน้า จะมีกลุ่มนี้จบการศึกษาและพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 40 องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจึงต้องปรับกลยุทธ์ด้านทรัพยากรบุคคลเพื่อดึงดูดและ รักษาบุคลากรกลุ่มนี้ไว้ ซึ่งความแตกต่างของการทำงานในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนหลาย ประการ คือ ความมั่นคง งานราชการมีความมั่นคงมากกว่าบริษัทเอกชน โบนัส บริษัทเอกชนจะ ดีกว่างานราชการ การท่องเที่ยวและการดูงาน บริษัทเอกชนและงานราชการดำเนินงานพอกัน เวลาทำงาน งานราชการทำงาน 5 วันต่อสัปดาห์ บริษัทเอกชนทำงาน 6 วันต่อสัปดาห์ และอาจมีการ ทำงานล่วงเวลา เงินบำนาญมีขึ้นในระบบราชการเท่านั้น และสวัสดิการงานราชการจะครบครัน งานเอกชนจะมีแค่ประกันสังคมเท่านั้น ความแตกต่างระหว่างงานราชการและบริษัทเอกชนอาจมี ผลต่อระยะเวลาในการทำงานในองค์กรของเจเนอเรชันวาย

จากที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การธำรงรักษาบุคลากร กลุ่มเจเนอเรชันวายขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับผู้บริหารในการสร้างความสอดคล้องและเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กรใน การแก้ไขปัญหาบุคลากรกลุ่มเจเนอเรชันวายขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัด เชียงใหม่โดยการหาทางสกัดกั้นหรือป้องกันที่ส่งผลต่อการลาออกของบุคลากรมิให้เกิดขึ้นหรือ พยายามลดปัจจัยต่าง ๆ เพื่อรักษาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจเนอเรชันวายขององค์กร ภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจเนอเรชันวายขององค์กรภาครัฐและ ภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

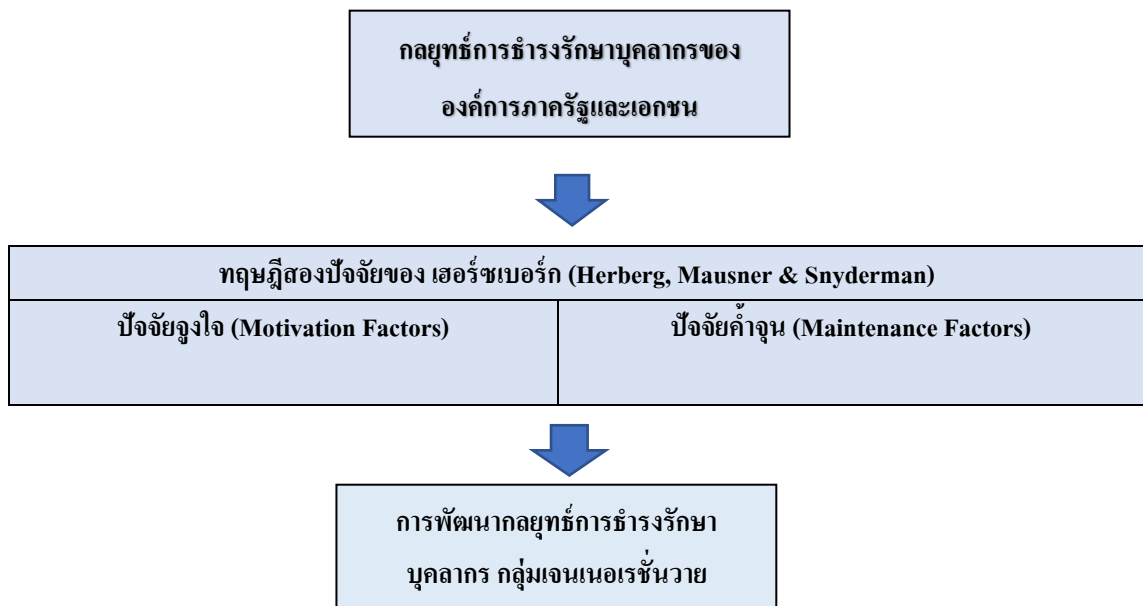
บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการทาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบการศึกษา
และ แนวคิด ดังนี้

1. วิเคราะห์กลยุทธ์การธำรงรักษามูลากรขององค์การภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันตาม
ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ชเบอร์ก (Herberg, Mausner & Snyderman) (1959) จำแนกเป็น 2 ปัจจัย
คือปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) และปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factors)
2. พัฒนากลยุทธ์การธำรงรักษามูลากร กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายขององค์การภาครัฐและ
เอกชนตามทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ชเบอร์ก (Herberg, Mausner & Snyderman) (1959)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบิร์ก (Herberg, Mausner & Snyderman)

ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบิร์ก (Herberg, Mausner & Snyderman) (1959) กล่าวว่าถึงปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน ว่ามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1) ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติโดยตรง และเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย (1) ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) (2) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) (3) ลักษณะของงาน (Work itself) (4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) (5) ความก้าวหน้า (Advancement)

2) องค์ประกอบค้ำจุน (Maintenance Factors) จะช่วยป้องกันการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกิดความไม่ชอบงานหรือหย่อนประสิทธิภาพลงประกอบด้วย (1) เงินเดือน (Salary) (2) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) (3) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation, Subordinate, Peers) (4) สถานะของอาชีพ (Status) (5) นโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration) (6) สภาพการทำงาน (Working Condition) (7) ชีวิตส่วนตัว (Personal Life) (8) ความมั่นคงในงาน (Job Security) และ (9) การปกครองบังคับบัญชา (Supervision)

2. กลยุทธ์การรักษาบุคคลตามแนวทางการตลาด การธำรงรักษาบุคคล แคลเพลลี (อ้างในศศิภา พุปลี. 2558) เป็นการรักษาบุคลากรโดยคำนึงถึงตลาดแรงงาน และคุณสมบัติที่แตกต่างกันของแรงงาน ประกอบด้วย (1) รูปแบบของการจ่ายค่าตอบแทนใหม่ (2) การออกแบบงานใหม่ (3) การสร้างงานให้เหมาะสมกับพนักงาน (5) การว่าจ้างพนักงานที่มีคุณสมบัติต่ำกว่าที่คาดหวัง และ (6) การเปิดโอกาสให้พนักงานภายในองค์กร

วิธีการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเปรียบเทียบการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย และพัฒนากลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายขององค์กร

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย องค์กรภาครัฐ จำนวน 18 คน โดยมีผู้บริหารขององค์การภาครัฐขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การภาครัฐ ขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน และบุคลากรเงินเนอเรชั่นวัยในองค์การภาครัฐขนาดใหญ่ จำนวน 4 คน ผู้บริหารขององค์การภาครัฐขนาดกลาง จำนวน 1 คน ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การภาครัฐ ขนาดกลาง จำนวน 1 คน และบุคลากรเงินเนอเรชั่นวัยในองค์การภาครัฐขนาดกลาง จำนวน 4 คน และผู้บริหารขององค์การภาครัฐขนาดเล็ก จำนวน 1 คน ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การภาครัฐ ขนาดเล็ก จำนวน 1 คน บุคลากรเงินเนอเรชั่นวัยในองค์การภาครัฐขนาดเล็ก จำนวน 4 คน และสำหรับองค์กรภาคเอกชน จำนวน 18 คน โดยมี ผู้บริหารขององค์การภาคเอกชนขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การภาคเอกชนขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน และบุคลากรเงินเนอเรชั่นวัยในองค์การภาคเอกชนขนาดใหญ่ จำนวน 4 คน ผู้บริหารขององค์การภาคเอกชนขนาดกลาง จำนวน 1 คน ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การภาคเอกชนขนาดกลาง จำนวน 1 คน และบุคลากรเงินเนอเรชั่นวัยในองค์การภาคเอกชนขนาดกลาง จำนวน 4 คน ผู้บริหารขององค์การภาคเอกชนขนาดเล็ก จำนวน 1 คน ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การภาคเอกชนขนาดเล็ก จำนวน 1 คน และบุคลากรเงินเนอเรชั่นวัยในองค์การภาคเอกชนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งสิ้น 36 คน

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดรูปแบบคำถามเอาไว้แล้ว มีรูปแบบคำถามจำแนกไว้คือ รูปแบบคำถามปลายเปิด โดยใช้แนวคิดของ Herberg, Mausner & Snyderman (1959)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ผู้บริหาร และ ชุดที่ 2 ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ขององค์การภาครัฐและเอกชน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์การ พฤติกรรมในการทำงานของบุคลากรกลุ่มเงินเนอเรชั่นวัย และ การธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเงินเนอเรชั่นวัยขององค์การภาครัฐและภาคเอกชน และชุดที่ 3 บุคลากรกลุ่มเงินเนอเรชั่นวัยขององค์การภาครัฐและเอกชน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์การ พฤติกรรมในการทำงาน และ ความต้องการในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเงินเนอเรชั่นวัยขององค์การภาครัฐและภาคเอกชน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามประเด็นการวิจัยและเรียบเรียงเสนอเป็นรายงาน โดยวิธีพรรณนา และวิเคราะห์ ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อการสรุปผลการศึกษา ตามเนื้อหาสาระที่สำคัญและวัตถุประสงค์การศึกษา โดยเป็นการนำข้อมูลที่สัมภาษณ์มาวิเคราะห์หาคำตอบที่สอดคล้องในทางเดียวกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร โดยนำเสนอผลการศึกษารียบเรียงเพื่อหาความสัมพันธ์ที่ค้นพบ ตามประเด็นการวิจัยและเรียบเรียงเสนอเป็นรายงาน โดยอิงกรอบแนวคิดทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผล

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการชำระรักษาบุคลากรกลุ่มเงินเนอเรชั่นวายขององค์การภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ทฤษฎีสองปัจจัยของของ Herberg, Mausner & Snyderman พบว่า

การชำระรักษาบุคลากรกลุ่มเงินเนอเรชั่นวายขององค์การภาครัฐและภาคเอกชน เมื่อพิจารณาจากปัจจัยเชิงใจแล้วสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกลยุทธ์การธำรงรักษามูลค่าของกลุ่มเงินออเรชั่นรายด้านปัจจัยต้นทุน

ปัจจัยต้นทุน	กลยุทธ์การธำรงรักษามูลค่าของกลุ่มเงินออเรชั่นราย
1. เงินเดือน	องค์การภาครัฐ คือ กำหนดระดับเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสมกับความสามารถและอายุงานสอดคล้องกับอัตราทางราชการกำหนดส่วนองค์กรเอกชน คือเงินเดือนขึ้นอยู่กับผลงาน ความสามารถ ความโดดเด่นโดยไม่ต้องรอรอบของการประเมินประจำปีสามารถปรับขึ้นได้ มีการจ่ายค่าล่วงเวลาและเงินพิเศษอย่างเหมาะสม
2. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	องค์การภาครัฐ คือ มีนโยบายผลักดันและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษา การอบรมพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพอยู่เสมอ มีนโยบายสนับสนุนให้เลื่อนตำแหน่งอยู่เสมอ ส่วนองค์กรเอกชน คือมีนโยบายผลักดันและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษา การอบรมพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพอยู่เสมอมีนโยบายผลักดันคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถและผลงาน โดดเด่นให้เลื่อนตำแหน่งในสายงาน
3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ฯ	องค์การภาครัฐ คือ เสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดี จากกิจกรรมภายในทั้งผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานส่วนองค์กรเอกชน คือ มีวัฒนธรรมในการอยู่เป็นครอบครัวไม่เน้นการแบ่งแยก โดยไม่ให้เกิดความคิดที่มีในแง่ลบ
4. สถานะของอาชีพ	องค์การภาครัฐ คือ เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในสังคมเนื่องจากมีความมั่นคงสูง และสวัสดิการดี ส่วนองค์กรเอกชน คือเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในสังคมเนื่องจากมีความมั่นคงสูง และสวัสดิการดี
5. นโยบายและการบริหาร	องค์การภาครัฐ คือ มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปตามลำดับชั้นตามโครงสร้าง โดยใช้ IT ส่วนองค์กรเอกชน คือ มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรโดยสื่อสารโดยตรงกับผู้ที่ต้องการสั่งการอย่างรวดเร็ว โดยใช้ IT
6. สภาพการทำงาน	องค์การภาครัฐ คือ มีการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์การทำงานทั้งพื้นที่โดยรอบ และห้องทำงาน อุปกรณ์ต่างๆโดยใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ส่วนองค์กรเอกชน คือจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งแสง เสียง อากาศ และเตรียมความพร้อมสภาพห้องทำงาน อุปกรณ์ต่างๆเพื่อให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

7.ชีวิตส่วนตัว	องค์การภาครัฐ คือ การเลือกตามการขึ้นทะเบียนแต่จะเน้นคนในพื้นที่ทำให้ได้อยู่กับครอบครัวลดปัญหาการย้ายที่ทำงาน และประหยัดค่าใช้จ่าย ส่วนองค์กรเอกชนคือมีนโยบายรับบุคลากรภายในเพื่อย้ายสายงาน หรือคนในชุมชนเพื่อให้ได้ทำงานใกล้บ้าน และลดการลาออกของบุคลากร
8.ความมั่นคงในงาน	องค์การภาครัฐ คือ องค์กรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจึงมีระบบเงินเดือนชัดเจนตามนโยบาย สวัสดิการต่างๆ ส่วนองค์กรเอกชน คือ สร้างความเชื่อมั่นเรื่องความมั่นคงของชีวิตเช่นระบบการขึ้นเงินเดือน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสวัสดิการต่างๆ การจ่ายโบนัส ประกันสังคม เป็นต้น
9.การปกครองบังคับบัญชาหรือการนิเทศงาน	องค์การภาครัฐ คือ หน่วยงานให้สิทธิ์บุคลากรสามารถร้องเรียนในกรณีที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชากับหน่วยงานกลางหรือองค์กรภาครัฐ ส่วนองค์กรเอกชน คือ บุคลากรสามารถร้องเรียนในกรณีที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชากับหน่วยงานที่สังกัดได้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบกลยุทธ์การธำรงรักษามูลค่ากลุ่มเงินเนอเรชั่นวัยด้านปัจจัยจูงใจ

ปัจจัยจูงใจ	กลยุทธ์การธำรงรักษามูลค่ากลุ่มเงินเนอเรชั่นวัย
1.ความสำเร็จในการทำงาน	องค์การภาครัฐ คือ มีการระบุแนวทางในการทำงาน และ กำหนดขอบเขตลักษณะงานอย่างชัดเจน และมีการประเมินผลงานประจำปีตามความสำเร็จของงาน ส่วนองค์กรเอกชน คือ มีกิจกรรมส่งเสริมการสร้างความสำเร็จในการทำงานเช่น การจัดอันดับการคิดดาว การมอบรางวัลตามความสำเร็จ มีการระบุแนวทางในการทำงาน ขอบเขตลักษณะงาน และกำหนดผู้ปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับงานอย่างชัดเจน และให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร
2.การได้รับการยอมรับนับถือ	องค์การภาครัฐ คือ สร้างวัฒนธรรมในการให้การยอมรับและยกย่องโดยการชื่นชมจากหัวหน้างาน และเพื่อนร่วมงาน ส่วนองค์กรเอกชน คือ จัดกิจกรรมแสดงผลงานและความชื่นชมสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานดีเด่น หรือ ได้รับรางวัล และสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการให้การยอมรับและยกย่องบุคลากรที่มีความโดดเด่นของผลงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ปัจจัยจูงใจ	กลยุทธ์การธำรงรักษามูลค่าของกลุ่มเงินออเรชั่น
3. ลักษณะของงาน	องค์การภาครัฐ คือ มีการกำหนดแบบแผนงานตามหน่วยงานที่ปฏิบัติงานซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนของงานเพื่อให้งานเป็นไปตามแผนงาน และการแบ่งงานและทำงานเป็นทีม ส่วนองค์การเอกชน คือ มีการกำหนดแบบแผนงานที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน และมีความท้าทายในลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย และการทำงานเป็นทีม และงานเดี่ยว
4. ความรับผิดชอบ	องค์การภาครัฐ คือ มีการประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอและประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และมีการให้อำนาจและความรับผิดชอบต่องานอย่างเหมาะสมตามหน้าที่ ส่วนองค์การเอกชน คือ กำหนดความรับผิดชอบตามระดับชั้นหน้าที่และความรับผิดชอบ และตามสายงาน มีการประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอโดยให้หัวหน้างานประเมิน และประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และมีการให้อำนาจและความรับผิดชอบต่องานอย่างเหมาะสม
5. ความก้าวหน้า	องค์การภาครัฐ คือ มีนโยบาย และการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาต่อตามความสนใจบุคลากร มีการพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมและศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนองค์การเอกชน คือ มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาต่อโดยมีทุนการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับองค์การ เพิ่มโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งงานสำหรับคนรุ่นใหม่ และมีการพัฒนาบุคลากร โดยการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยสม่ำเสมอ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ปัจจัยค้ำจุน	กลยุทธ์การธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชันวาย
1. เงินเดือน	องค์การภาครัฐ คือ กำหนดระดับเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสมกับความสามารถและอายุงานสอดคล้องกับอัตราทางราชการกำหนดส่วนองค์กรเอกชน คือ เงินเดือนขึ้นอยู่กับผลงาน ความสามารถ ความโดดเด่น โดยไม่ต้องรอรอบของการประเมินประจำปีสามารถปรับขึ้นได้ มีการจ่ายค่าล่วงเวลาและเงินพิเศษอย่างเหมาะสม
2. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	องค์การภาครัฐ คือ มีนโยบายผลักดันและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษา การอบรมพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพอยู่เสมอ มีนโยบายสนับสนุนให้สอบเลื่อนตำแหน่งอยู่เสมอ ส่วนองค์กรเอกชน คือ มีนโยบายผลักดันและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษา การอบรมพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพอยู่เสมอ มีนโยบายผลักดันคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถและผลงาน โดดเด่นให้เลื่อนตำแหน่งในสายงาน
3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ฯ	องค์การภาครัฐ คือ เสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดี จากกิจกรรมภายในที่ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานส่วนองค์กรเอกชน คือ มีวัฒนธรรมในการอยู่เป็นครอบครัวไม่เน้นการแบ่งแยก โดยไม่ให้เกิดความคิดที่มีในแง่ลบ
4. สถานะของอาชีพ	องค์การภาครัฐ คือ เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในสังคมเนื่องจากมีความมั่นคงสูง และสวัสดิการดี ส่วนองค์กรเอกชน คือ เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในสังคมเนื่องจากมีความมั่นคงสูง และสวัสดิการดี
5. นโยบายและการบริหาร	องค์การภาครัฐ คือ มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปตามลำดับชั้นตามโครงสร้าง โดยใช้ IT ส่วนองค์กรเอกชน คือ มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรโดยสื่อสารโดยตรงกับผู้ที่ต้องการสั่งการอย่างรวดเร็ว โดยใช้ IT
6. สภาพการทำงาน	องค์การภาครัฐ คือ มีการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์การทำงานทั้งพื้นที่โดยรอบ และห้องทำงาน อุปกรณ์ต่างๆ โดยใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ส่วนองค์กรเอกชน คือ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งแสง เสียง อากาศ และเตรียมความพร้อมสภาพห้องทำงาน อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ปัจจัยค้ำจุน	กลยุทธ์การธำรงรักษานุเคราะห์กลุ่มเงินออเรชั่นวัย
7.ชีวิตส่วนตัว	องค์การภาครัฐ คือ การเลือกตามการขึ้นทะเบียนแต่จะเน้นคนในพื้นที่ทำให้ได้อยู่กับครอบครัวลดปัญหาการย้ายที่ทำงาน และประหยัดค่าใช้จ่าย ส่วนองค์การเอกชนคือมีนโยบายรับบุคลากรภายในเพื่อย้ายสายงาน หรือคนในชุมชนเพื่อให้ได้ทำงานใกล้บ้าน และลดการลาออกของบุคลากร
8.ความมั่นคงในงาน	องค์การภาครัฐ คือ องค์การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจึงมีระบบเงินเดือนชัดเจนตามนโยบาย สวัสดิการต่างๆ ส่วนองค์การเอกชน คือ สร้างความเชื่อมั่นเรื่องความมั่นคงของชีวิตเช่นระบบการขึ้นเงินเดือน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสวัสดิการต่างๆ การจ่ายโบนัส ประกันสังคม เป็นต้น
9.การปกครองบังคับบัญชาหรือการนิเทศงาน	องค์การภาครัฐ คือ หน่วยงานให้สิทธิ์บุคลากรสามารถร้องเรียนในกรณีที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชากับหน่วยงานกลางหรือองค์การภาครัฐ ส่วนองค์การเอกชน คือ บุคลากรสามารถร้องเรียนในกรณีที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชากับหน่วยงานที่สังกัดได้
10.ความก้าวหน้า	องค์การภาครัฐ คือ มีนโยบาย และการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาต่อตามความสนใจบุคลากร มีการพัฒนาบุคลากร โดยการฝึกอบรมและศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนองค์การเอกชน คือมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาต่อโดยมีทุนการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับองค์การ เพิ่มโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งงานสำหรับคนรุ่นใหม่ และมีการพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยสม่ำเสมอ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์ ข้อ 2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของ
องค์การภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยกลยุทธ์ต้องเกิดปัจจัยค้ำจุนก่อนแล้วจึงจะ
เกิดปัจจัยด้านแรงจูงใจตามมา

1. ปัจจัยค้ำจุน

1) เงินเดือน ควรเพิ่มสิ่งตอบแทนการปฏิบัติงานที่เป็นตัวเงินในรูปแบบของค่าล่วงเวลา
หากต้องทำงานนอกเวลาปกติ และผลงานที่โดดเด่นเพิ่มจากเงินเดือน หรือการให้ผลประโยชน์หรือ
สิทธิประโยชน์อื่นที่อาจไม่เป็นตัวเงินเนื่องจากบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายมักจะคำนึงถึงความคุ้มค่า
ของการทำงานกับสิ่งตอบแทน

2) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ควรสนับสนุนหรือผลักดันบุคลากรรุ่นใหม่หรือบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายให้มีความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและ
ความท้าทายให้กับบุคลากรที่ต้องการความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

3) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ควรสร้างความ
ความสัมพันธ์อันดีให้เป็นวัฒนธรรมสืบต่อกันเป็นรุ่นๆ เนื่องจากบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายมัก
ทำงานเพียงคนเดียว แต่หากองค์กรสร้างเป็นวัฒนธรรมสืบต่อกันมาจะทำให้มีการเคารพ และ
ยอมรับซึ่งกัน เพื่อให้บุคลากรเจนเนอเรชั่นวายต้องการจุดยืนและการยอมรับจากบุคลากรเจนเนอ
เรชั่นอื่น

4) สถานะของอาชีพ ควรสร้างการยอมรับของสังคมและชุมชนในพื้นที่เพื่อสร้างความ
ภูมิใจให้กับบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายในการเป็นบุคลากรขององค์การเพื่อลดการย้ายของค์การ

5) นโยบายและการบริหาร ควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการติดต่อสื่อสาร
โดยใช้การสื่อสารทั้ง 2 ทางทั้งหัวหน้างานและผู้ใต้บังคับบัญชาผ่านระบบ IT เพื่อให้การสื่อสาร
และการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6) สภาพการทำงาน ควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม
ภายในสำนักงานเหมาะสมกับการทำงาน และปรับการจัดวางอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆอย่าง
เหมาะสมทันสมัยอยู่ตลอดเวลาเนื่องจาก บุคลากรเจนเนอเรชั่นวายชอบความทันสมัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

7) ชีวิตส่วนตัว ควรคัดเลือกบุคลากรเป็นคนที่ เนื่องจากองค์การมักเจอปัญหาการ
ขอลาออกหรือย้ายกลับบ้าน การหากบุคลากรในพื้นที่จะทำให้ค่าครองชีพต่ำอีกด้วย ซึ่งบุคลากร
เจนเนอเรชั่นวายให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการมาทำงานกับรายได้ที่ได้รับ

8) ความมั่นคงในงาน ควรปรับในเรื่องสวัสดิการครอบคลุมถึงสวัสดิการของเงินสะสม
เมื่อเกษียณอายุ เพื่อให้บุคลากรเจนเนอเรชั่นวายเห็นความสำคัญในเรื่องความมั่นคงขององค์การ
ความคุ้มค่าของการทำงานในองค์การกับการใช้เวลาที่เหลือมากกว่าการย้ายงานไปในองค์การอื่น
เรื่อยๆ

9) การปกครองบังคับบัญชา หรือการนิเทศงาน ควรแจ้งถึงสิทธิของบุคลากรใน
การร้องเรียนกรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาทั้งในองค์การและหน่วยงานส่วนกลาง

2. ปัจจัยจูงใจ

1) ความสำเร็จในการทำงาน ควรมีการให้บุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายร่วมกันกำหนด
เป้าหมายเพื่อสร้างความท้าทายและจุดมุ่งหมายร่วมกัน และควรมีกระบวนการกำกับติดตาม
ความสำเร็จอย่างใกล้ชิด

2) การได้รับการยอมรับนับถือ ควรมีการคงไว้สำหรับวัฒนธรรมการให้การยอมรับ
และการยกย่องในด้านต่างๆรวมถึงการเคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายก็
ต้องการการยอมรับจากบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นอื่นเช่นกัน

3) ลักษณะของงาน ควรมีการพัฒนาลักษณะงานให้เหมาะสมกับบุคลากรอื่นรวมถึง
บุคลากรเจนเนอเรชั่นวายโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบลักษณะงานเน้นมีการใช้ความคิด
ริเริ่มสร้างสรรค์ และความท้าทายในการทำงานมากขึ้น

4) ความรับผิดชอบ ควรมีการมอบหมายงานงานเดี่ยวเพิ่มขึ้น เพื่อให้บุคลากรเจนเนอ
เรชั่นวายสามารถเสนองานที่มีความโดดเด่นตามแนวคิดใหม่เพื่อให้สามารถระบุผู้รับผิดชอบได้
ชัดเจนขึ้น รวมถึงควรกำหนดอำนาจหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจนเช่นกัน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

5) ความก้าวหน้า ควรเพิ่มเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งโดยพิจารณาจากความโดดเด่นในการทำงานมากกว่าการเลื่อนตำแหน่งตามอายุงาน รวมถึงเพิ่มการพัฒนาความรู้ในหน้าที่งานเพื่อการเลื่อนตำแหน่งงานอย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การธำรงรักษานุเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์ในการธำรงรักษานุเคราะห์กลุ่มเงินเนอเธอร์แลนด์ขององค์การภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herberg, Mausner & Snyderman พบว่า

1. จากผลการศึกษากลยุทธ์การธำรงรักษานุเคราะห์กลุ่มเงินเนอเธอร์แลนด์ขององค์การภาครัฐและเอกชนจำแนกตามปัจจัยค่าจูน พบว่า เงินเดือน ทั้ง 2 องค์การแตกต่างกัน คือ องค์การภาครัฐกำหนดระดับเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสมกับความสามารถและอายุงานสอดคล้องกับอัตราทางราชการกำหนด ส่วนองค์การเอกชนเงินเดือนขึ้นอยู่กับผลงาน ความสามารถ ความโดดเด่น โดยไม่ต้องรอการประเมินประจำปี และมีการจ่ายค่าล่วงเวลาและเงินพิเศษอย่างเหมาะสม โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ทั้ง 2 องค์การเหมือนกันคือมีนโยบายผลักดันและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษา อบรมพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพ และสนับสนุนให้สอบหรือนำเสนอผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ฯ ทั้ง 2 องค์การแตกต่างกันคือองค์การภาครัฐ เสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดี จากกิจกรรมภายใน ส่วนองค์การเอกชน สร้างวัฒนธรรมในการอยู่เป็นครอบครัวไม่เน้นการแบ่งแยก โดยไม่ให้เกิดความคิดที่มีในแง่ลบ สถานะของอาชีพทั้ง 2 องค์การเหมือนกันคือองค์การที่ได้รับการยอมรับในสังคมและมีสวัสดิการดี นโยบายและการบริหารทั้ง 2 องค์การเหมือนกันคือการสื่อสารภายในองค์การใช้ระบบ IT แต่ต่างกัน คือ องค์การภาครัฐ มีระบบการสื่อสารภายในองค์การเป็นไปตามลำดับชั้นตามโครงสร้าง ส่วนองค์การเอกชน คือ มีระบบการสื่อสารภายใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

องค์การโดยตรงกับผู้ที่ต้องการสั่งการ สภาพการทำงานทั้ง 2 องค์การเหมือนกันคือ มีการปรับเปลี่ยนห้องทำงาน อุปกรณ์ต่างๆให้เหมาะสมและทันสมัย แตกต่างกัน คือองค์การภาครัฐ มีการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์การทำงานทั้งพื้นที่โดยรอบ ส่วนองค์การเอกชน คือจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งแสง เสียง อากาศ ชีวิตส่วนตัวทั้ง 2 องค์การเหมือนกันคือเน้นคนในพื้นที่เพื่ออยู่กับครอบครัวลดปัญหาการย้ายงาน แตกต่างกัน คือ องค์การภาครัฐมีการเลือกตามการขึ้นทะเบียน ส่วนองค์การเอกชน มีนโยบายรับบุคลากรภายใน ความมั่นคงในงาน ทั้ง 2 องค์การแตกต่างกันคือ องค์การภาครัฐได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจึงมีระบบเงินเดือน สวัสดิการต่างๆชัดเจนตามเกณฑ์ของรัฐบาล ส่วนองค์การเอกชน มีระบบการขึ้นเงินเดือน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสวัสดิการต่างๆ การจ่ายโบนัส ประกันสังคมเป็นต้น การปกครองบังคับบัญชา หรือการนิเทศงาน ทั้ง 2 องค์การเหมือนกันคือ หน่วยงานให้สิทธิร้องเรียนกรณีที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชากับหน่วยงานกลาง หรือองค์การภาครัฐ

2. จากผลการศึกษากลยุทธ์การธำรงรักษามูลค่าของกลุ่มงานเนอเรชั่นวายขององค์การภาครัฐ และเอกชนจำแนกตามปัจจัยเชิงใจ พบว่า ความสำเร็จในการทำงาน ทั้ง 2 องค์การเหมือนกัน คือระบุแนวทางในการทำงาน และ กำหนดขอบเขตลักษณะงานอย่างชัดเจน แต่จะแตกต่างกันคือ องค์การภาครัฐมีการประเมินผลงานประจำปีตามความสำเร็จของงาน ส่วนองค์การเอกชน มีกิจกรรมส่งเสริมการสร้างความสำเร็จในการทำงาน และให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การได้รับการยอมรับนับถือ ทั้ง 2 องค์การเหมือนกันคือ การสร้างวัฒนธรรมการให้การยอมรับและยกย่อง ชื่นชมจากหัวหน้างาน และเพื่อนร่วมงานแก่บุคลากรที่มีผลงานโดดเด่น แต่แตกต่างกันคือ องค์การเอกชนมีการจัดกิจกรรมแสดงผลงาน และความชื่นชมสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานดีเด่น หรือ ได้รับรางวัล ลักษณะของงาน ทั้ง 2 องค์การเหมือนกันคือ การทำงานเป็นทีม แต่แตกต่างกันคือ องค์การภาครัฐ มีการกำหนดแบบแผนงานตามหน่วยงานที่ปฏิบัติงานซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนของงานเพื่อให้งานเป็นไปตามแผนงาน ส่วนองค์การเอกชนมีการกำหนดแบบแผนงานที่เหมาะสมกับ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน และสร้างความท้าทายงานและมีการทำงานทั้งเป็นทีม และงานเดี่ยว ความรับผิดชอบทั้ง 2 องค์กรเหมือนกันคือมีการประเมินผลการทำงาน ประเมินความสำเร็จตาม เป้าหมายที่กำหนด และมีการให้อำนาจและความรับผิดชอบต่องานอย่างเหมาะสมตามหน้าที่และ สายงาน ความก้าวหน้าทั้ง 2 องค์กรเหมือนกันคือ มีนโยบาย และการสนับสนุนส่งเสริม การศึกษาต่อ และมีการพัฒนาบุคลากร โดยการฝึกอบรมและศึกษาคุณอย่างสม่ำเสมอ

3. จากผลการศึกษาพบว่าพัฒนากลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของ องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนจะพัฒนากลยุทธ์ในหลายด้าน ทั้งการพัฒนากลยุทธ์เกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วยความสำเร็จในการทำงานคือให้บุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายร่วมกันกำหนด เป้าหมายเพื่อสร้างความท้าทายและจุดมุ่งหมายร่วมกัน การได้รับการยอมรับนับถือคือการคงไว้ สำหรับวัฒนธรรมการให้การยอมรับและการยกย่องรวมไปถึงการเคารพซึ่งกันและกัน ลักษณะ ของงานคือมีการพัฒนาลักษณะงานให้เหมาะสมกับบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายโดยให้มีส่วนร่วมใน การออกแบบลักษณะงาน ความก้าวหน้า คือการเพิ่มเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งโดยพิจารณาจาก ความโดดเด่นในการทำงานมากกว่าการเลื่อนตำแหน่งตามอายุงาน สำหรับปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย เงินเดือน คือการเพิ่มสิ่งตอบแทนในรูปแบบของค่าล่วงเวลา ผลงานที่โดดเด่น หรือ การให้สิทธิประโยชน์อื่น โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคตคือสนับสนุนหรือผลักดัน บุคลากรให้มีความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานคือการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เป็นวัฒนธรรมสืบต่อกันเป็นรุ่นๆ และสร้างจุดยืน ให้บุคลากรเจนเนอเรชั่นวาย สอดคล้องกับแนวคิดการธำรงรักษาบุคคล แคปเพลลี กล่าวว่าการ ธำรงรักษาบุคคล ประกอบไปด้วย รูปแบบของการจ่ายค่าตอบแทนใหม่ การออกแบบงานใหม่ การสร้างงานให้เหมาะสมกับพนักงาน การสร้างความเข้มแข็งในเชิงสังคมเกิดความผูกพันในการทำงาน การเปิดโอกาสให้พนักงานภายในองค์กร

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. กลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายขององค์การภาครัฐและภาคเอกชนควรต้องคำนึงถึงผลกระทบในการทำงานของบุคลากรในทุกฝ่ายและควรเป็นการวางกลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายอย่างแท้จริงในทุกด้าน

2. ในการพัฒนากลยุทธ์ในการธำรงรักษาบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายขององค์การภาครัฐและภาคเอกชนควรต้องคำนึงถึงสภาพจิตใจของบุคลากรเป็นสำคัญเนื่องจากเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและนำไปปรับปรุงกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ และเกิดการร่วมงานกับบุคลากรเจนเนอเรชั่นอื่นจนนำไปสู่ผลสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

- มนิษา โล่เจริญกุล. 2559. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายกรณีศึกษา พนักงานสายงานสนับสนุน บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน). บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ศศิกา พู่ปลื้ม. 2558. การธำรงรักษานักการตลาดมืออาชีพของบริษัทเครื่องดื่มแห่งหนึ่ง. พัฒนาสังคมพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิตสาขาสังคมสังเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 18-19.
- Herzberg F Mausner B and Snyderman B. 1959. The Motivation to Work. (2nd ed.). New York. John Wiley and Sons., 113-115.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การมีอำนาจในการต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมของชาวนาที่มีต่อ รัฐ และทุน ในช่วงระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าว

The bargaining power or participation of the farmers with the government and the capital between and after the rice pledging scheme

กัญญาภัทร เพชรร่วง (KanyabhatPetchroung)

นิสิตระดับปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Master degree student in political science, Faculty of Political science, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบาย และเปรียบเทียบการมีอำนาจต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ และทุนในช่วงระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าวซึ่งการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ชาวนาที่ได้ทำการเพาะปลูกข้าวตั้งแต่ช่วงจำนำข้าวจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งจะศึกษาชาวนาที่มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ และชาวนารายย่อยในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 50 คน โดยครอบคลุมพื้นที่ทั้งใน และนอกเขตชลประทาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ประเภทคือ 1) เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) แบบสัมภาษณ์และ 3) แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น การแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม โดยผลวิจัยพบว่าอำนาจในการต่อรอง หรือกำหนดราคาข้าวของชาวนา ค่าเช่าที่ดิน และราคาปัจจัยการผลิตอื่นๆ ชาวนามีอำนาจน้อยทั้งในระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าว ส่วนอำนาจในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพ การเลือกใช้ปัจจัยการผลิต หรือกำหนดปริมาณการเพาะปลูก ชาวนามีอำนาจมากทั้งในระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าว ส่วนอำนาจในการเสนอปัญหา หรือความต้องการของตนเองนั้นกลุ่มเกษตรกรมองว่าพวกเขามีอำนาจมาก ทั้งในระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าว ในขณะที่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เกษตรกรรายย่อยมองว่าพวกเขามีอำนาจมากในระหว่างโครงการรับจำนำข้าว แต่อำนาจนั้นลดลง
ไปมากในช่วงหลังโครงการรับจำนำข้าว

คำสำคัญ: การต่อรอง, การมีส่วนร่วม, ชาวนา, จำนำข้าว

Abstract

The objectives of this research are explain and compare the bargaining power or participation of the farmers with the government and the capital during and after the rice pledge program. The mix-method is an essential research methodology of this study. Researcher using qualitative information collected by focus group meeting and quantitative information (eg. Descriptive Statistic and Frequency) collected by questionnaire to answer the main question logically. The sample group is 50 farmers who has been cultivating during pledge program until now and they are both in and outside the irrigation area. The result of this research find the Farmers have less power to negotiate or determine the price of rice or land rental and other production factors both during and after the rice pledge program. Farmers have great power to decide to change careers Selection of production factors or determine the amount of cultivation both during and after the rice pledge scheme. Power to propose problems or their own needs, the farmer group sees that they have a lot of power both during and after the rice pledge scheme, while Smallholders see that they have a lot of power during the rice pledge scheme But that power was greatly reduced after the rice pledge scheme.

Keywords: bargaining, participation, farmers, the rice pledge program

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทนำ

ข้าว เป็นพืชที่มีอิทธิพลทั้งในด้านเศรษฐกิจ และการเมือง ในประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยจะเห็นได้จากการหยิบยกเอาประเด็นในเรื่อง “ราคาข้าว” และชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว หรือที่เรียกกันจนติดปากว่า “ชาวนา” มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความชอบธรรมในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎรเป็นต้น ในทางกลับกัน นโยบายเกี่ยวกับ “ราคาข้าว” และการพัฒนา “วิถีชีวิตของชาวนา” เองก็สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความนิยมให้กับรัฐบาล หรือพรรคการเมืองได้เช่นกัน ขณะเดียวกันการเคลื่อนไหวเพื่อต่อรอง เรียกร้อง หรือผลักดันประเด็นปัญหา หรือความต้องการของตนเองของชาวนาต่อรัฐ และนายทุนก็ไม่ใช่เรื่องใหม่เสียทีเดียว เพราะในอดีตชาวนาซึ่งเป็นผู้ที่ถูกกดขี่ และจำกดให้อยู่ภายนอกวงอำนาจก็มักก่อการประท้วง หรือก่อความวุ่นวาย ทำให้ชาวนานั้นกลายเป็นปฏิปักษ์กับรัฐ และมักถูกปราบปรามด้วยความรุนแรง ในขณะที่รัฐกับทุน กลับมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเริ่มจากความสัมพันธ์ในลักษณะการอุปถัมภ์ หรือการเอื้อประโยชน์ให้ แต่ก็ยังจำกัดอยู่ในกลุ่มที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิด จนกระทั่งในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่เริ่มมีการกำหนดนโยบาย หรือตรากฎหมายที่เอื้อในการสะสมทุนของกลุ่มทุนต่างๆ อย่างชัดเจนซึ่งนับเป็นช่วงที่รัฐดึงให้ทุนขึ้นมามีสถานะ และอำนาจสูงขึ้นมากว่าเดิม

รัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ.2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ทำให้เกิดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงไปสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มที่โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งทำให้มีความยึดโยงกับอำนาจของประชาชน และมีการกำหนดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดทำแผน นำแผนไปปฏิบัติ ติดตามประเมินผล และบริหารจัดการงบประมาณเองเพื่อให้ตรงตามความต้องการของชุมชน ประกอบกับความพยายามในการพัฒนา และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชนบทของรัฐไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ชาวนา และชาวบ้านที่อยู่ตามชนบทได้เข้าถึง และเรียนรู้ถึงการมีอำนาจของตนเอง นอกจากนี้การดำเนินนโยบายประชานิยมในยุครัฐบาลของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชน และเชื่อมต่อชุมชนกับนักรการเมือง และพรรคการเมือง ทำให้ชาวนาในปัจจุบันได้เข้าไปมี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความสัมพันธ์ในพื้นที่การเมือง การเลือกตั้ง นโยบายของพรรคการเมือง และนักการเมืองมากขึ้น
กว่าในอดีต

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นก่อเกิดชนวนกลุ่มใหม่ที่ไม่ได้ยากจนข้นแค้น และไม่ได้
ต้องการจะเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ แต่เป็นชนวนที่ต้องการที่จะสร้างสายสัมพันธ์กับแหล่งอำนาจที่เป็น
ประโยชน์ อีกทั้งทำให้ชนวนไทยได้พัฒนาตนเองจนก้าวข้ามความเป็นสังคมชนวนดั้งเดิมไปสู่
ความเป็นสังคมหลังชนวน (Post Peasant) นั่นคือเป็นชนวนที่มีวิถีชีวิตคล้ายคนในเมืองมากขึ้น
โดยได้เข้าไปมีความสัมพันธ์กับการเมืองอย่างใกล้ชิด และมีมุมมองทางการเมือง หรือการ
แสดงออกทางการเมืองที่เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ซึ่งข้อเท็จจริงนี้ถูกพิสูจน์ให้เห็นได้อย่างเด่นชัด
ภายหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ.2549 ชนวนได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางการเมืองมากกว่า
เมื่อก่อนมาก ทำให้การดำเนินนโยบายในรูปแบบเก่าไม่เป็นผลดีต่อเสถียรภาพ ความมั่นคง และ
ความนิยมของรัฐบาล (อิทธิพล โคตะมี, 2552; ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2558; แอนดรู วอล์กเกอร์,
2559) ดังนั้น ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือนักการเมืองที่ต้องการจะเข้าสู่อำนาจในฐานะฝ่าย
บริหารจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของชนวนบท โดยเฉพาะ
ชนวนมากขึ้นเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากชนวน

การรัฐประหารในปีพ.ศ. 2557 เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองให้กลับมาสู่รูปแบบของ
เผด็จการ โดยอำนาจกลับมาอยู่ที่รัฐซึ่งแตกต่างจากในช่วงเวลาที่ผ่านมา อีกทั้งรัฐบาลเกิดจาก
การแต่งตั้ง ไม่ใช่การเลือกตั้ง ซึ่งไม่ได้อ้างอิงกับพลังของชนวนเหมือนเช่นรัฐบาลที่ผ่านมา ดังนั้น
ผู้วิจัยจึงได้ตั้งข้อสังเกตว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครอง และการแสดงตัวว่ารัฐให้ความร่วมมือกับ
ทุนอย่างชัดเจนจะส่งผลให้นโยบายของรัฐบาลในช่วงหลัง โครงการรับจำนำข้าวนี้จะนำไปสู่การ
ลดทอนอำนาจของชนวน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่ออธิบาย และเปรียบเทียบการมีอำนาจต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ และทุน
ในช่วงระหว่าง และหลัง โครงการรับจำนำข้าว

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บททวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

โครงการรับจำนำข้าว

การรับจำนำข้าวคือการดึงอุปทาน (ความต้องการขาย) ส่วนเกินออกจากตลาดในช่วงต้นฤดูการผลิต เพื่อช่วยเหลือชาวนาให้รอดพ้นจากการถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาข้าว ซึ่งนายบรรยง พงราช (2557) อธิบายว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมา คือการรับจำนำข้าวโดยผ่านระบบโควตา ทำให้มีการดึงปริมาณข้าวออกมาไม่มากพอที่จะทำให้เกิดแรงผลักดันให้ราคาข้าวเปลือกสูงขึ้นได้ อีกทั้งการกำหนดโควตาอาจเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดความไม่เท่าเทียม หรือการเลือกปฏิบัติได้ของโรงสี หรือพ่อค้าคนกลางที่เอื้อประโยชน์ให้เฉพาะพวกพ้องของตนเองได้ ปัญหาต่อมาคือการตั้งราคารับจำนำข้าวที่ต่ำกว่าราคาตลาดยังส่งผลให้ชาวนาจะต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งตอนเข้าร่วมโครงการ และตอนไถ่ถอนข้าวออกจากโครงการ ซึ่งเป็นการซ้ำเติมชาวนาที่มีภาระหนี้สินมากอยู่แล้ว ประกอบกับเมื่อได้พิจารณาผลการดำเนินนโยบายที่ผ่านมาพบว่า แม้จะมีการปรับราคารับจำนำให้สูงกว่าราคาตลาดแล้ว แต่จากสภาพการซื้อขายจริงตามระบบกลไกตลาดพบว่า ชาวนาไม่ได้มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าเนื่องจากข้อจำกัดในด้านเงินทุน และขนาดของตลาดที่รับซื้อผลผลิตข้าวซึ่งค่อนข้างแคบ ทำให้ชาวนาเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และไม่มีสิทธิ์กำหนดราคาขายได้ ดังนั้นชาวนาจึงไม่อาจจะสู้กับทุนต่างๆ ได้ในระบบกลไกตลาดที่เสรีแต่ไม่เป็นธรรม รัฐบาลเห็นว่าตัวเองควรที่จะเป็นผู้เข้ามาบริหารจัดการอุปทานข้าว และบริหารจัดการตลาดเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้กับชาวนาแทนที่จะเป็นเอกชน

การที่รัฐเปลี่ยนบทบาทตัวเองมาเป็นผู้รับซื้อและครอบครองข้าวเปลือกรายใหญ่ที่สุดในประเทศนั้นสมพร อิศวิลานนท์ (2553) และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (2557) มองว่าเป็นการทำลายหน่วยธุรกิจในตลาดข้าวเกือบทั้งหมดเช่น หยก พ่อค้าคนกลาง และท่าข้าว ซึ่งเคยเป็นช่องทางในการขายข้าวของชาวนา การดำเนินนโยบายรับจำนำข้าวเป็นการบีบช่องทางขายข้าวของชาวนาให้เหลือเพียงโรงสีที่ร่วมโครงการเท่านั้น อีกทั้งโรงสียังสามารถสร้างข้อได้เปรียบจากการใช้เครื่องมือต่างๆ ที่ถูกกำหนดไว้ในเงื่อนไขโครงการ เช่น การวัดความชื้น การวัดสิ่งเจือปน หรือการใช้ตราชั่งที่ไม่ได้มาตรฐานมาสร้างความได้เปรียบในการกำหนดราคาข้าว ส่งผลให้โรงสีที่เข้าร่วมโครงการกลายเป็นคนที่มีอำนาจทางการตลาดมากกว่าชาวนา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การตกเป็นรองของชาวนาไม่ได้มีเพียงแค่ว่าในความสัมพันธ์กับโรงสีเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึง
ทุนในกลุ่มปัจจัยการผลิตที่ชาวนาไม่สามารถต่อรองราคาได้ไม่ว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง
ค่าเช่าที่นา (ในกรณีเช่าที่) ซึ่งราคาปัจจัยการผลิตเหล่านี้มักจะปรับขึ้นตามราคาข้าวเปลือก ยิ่งข้าว
ราคาสูงขึ้น ค่าปัจจัยการผลิตเหล่านี้ก็จะยิ่งสูงขึ้นนอกจากนี้ ชาวนาในหลายพื้นที่ยังมีการขู่จำกัด
ในการบริหารจัดการการผลิต เช่น ปริมาณการผลิต หรือแม้แต่ปรับเปลี่ยนอาชีพไปปลูกพืชอื่น
ทดแทนโดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ไม่มีที่ดินทำกิน และต้องเช่าที่เพื่อทำนาทั้งหมดซึ่งไม่มี
โอกาสในการต่อรอง ลดปริมาณการผลิต หรือปรับเปลี่ยนอาชีพเลย อีกทั้งที่ผ่านมานั้นรัฐแทบ
ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเรื่องเหล่านี้

นโยบายหลังรับจำนำข้าว

รัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้เริ่ม
เข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศหลังจากที่ก่อรัฐประหาร และยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือน
ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่ในขณะนั้น โดยให้เหตุผลว่ารัฐบาล
ของนางสาวยิ่งลักษณ์นั้นดำเนินนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกทุกเมล็ดตันละ 15,000 บาท ซึ่งเป็น
นโยบาย “ประชานิยม” ที่ต้องใช้เงินของรัฐเพื่อซื้อความนิยมจากประชาชนจนทำรัฐขาดเสถียรภาพ
ทางการคลัง และเพิกเฉยต่อค่าเดือนจากหลายๆ ฝ่ายจนก่อให้เกิดการทุจริตในแทบทุกชั้นของ
ดำเนินโครงการรับจำนำข้าว ทำให้เกิดความเสียหายกับประเทศเป็นอันมาก

ยุครัฐบาล คสช. เป็นช่วงที่ราคาข้าวตกต่ำมาก โดยภาครัฐให้เหตุผลว่าเป็นผลกระทบจาก
ปริมาณข้าวค้างสต็อกในช่วงที่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ดำเนินนโยบายรับจำนำข้าว และการที่ราคาข้าวใน
ตลาดโลกต่ำมากเนื่องจากต่างประเทศรู้ว่าไทยมีข้าวค้างสต็อกในปริมาณมาก ดังนั้นในช่วงนี้
รัฐบาลต้องให้เงินอุดหนุนแก่ชาวนาผ่านโครงการช่วยเหลือต่างๆ ซึ่งเป็นโครงการในลักษณะที่เป็น
การช่วยเหลือในระยะสั้น หรือมีขึ้นตามสถานการณ์เท่านั้น เช่น การช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิต (ไร่ละ 1,000), ลดค่าเช่าที่นา และการให้สินเชื่อเพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี (จำนำยุง
ฉาง) เป็นต้น โครงการของ คสช. โดยเฉพาะโครงการจำนำยุงฉางเป็นโครงการที่ถูกต้องใจคิดว่ามีความ
เป็นประชานิยมเช่นเดียวกับโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลก่อน แม้รัฐจะอธิบายว่าเป็นเพียง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

โครงการช่วยเหลือระยะสั้น แต่โครงการจำนำยุ่งฉางก็ยังคงถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องจนถึงปีการผลิต 2561/2562

รัฐบาล คสช. พยายามผลักดันให้ชาวนาได้พัฒนาการผลิตของผ่าน “โครงการประชารัฐ” ซึ่งตามคำอธิบายของรัฐบาล คสช. คือการประสานความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน (ทุน) และภาคประชาชน เพื่อดึงเอาความรู้ เทคโนโลยี และเงินสนับสนุนจากภาคเอกชนมาช่วยในการพัฒนา เช่น เกษตร (นา) แปลงใหญ่, Smart Farmer และ Young Smart Farmer นอกจากนี้รัฐยังมีความพยายามวางแผนการผลิตในภาคการเกษตรโดยการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning), การใช้ตลาดนำการผลิต และการปรับโครงสร้างการผลิตครบวงจรรวมไปถึงการพยายามตราพระราชบัญญัติข้าวเพื่อใช้ในการควบคุม และดูแลชาวนาอีกด้วย โดยวัตถุประสงค์หลักของนโยบาย และโครงการในช่วงนี้คือการผลักดันให้เกษตรกรทั้งประเทศโดยเฉพาะชาวนาที่เป็นเกษตรกรกลุ่มใหญ่ และเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ใต้เส้นความยากจนมากเป็น อันดับต้นๆ ของประเทศได้พัฒนาตัวเองอย่างเป็นระบบ และมีอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มทุน มีความรู้และความเข้าใจความต้องการของตลาด และที่สำคัญคือเน้นให้ชาวนาเพาะปลูกข้าวน้อยลง แต่เพิ่มคุณภาพของผลผลิต และเปลี่ยนมาสู่การทำเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น

พัฒนาการของ “รัฐ”

“รัฐ” ก่อนยุครัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ตามแนวคิดสถาบันนิยมเชิงประวัติศาสตร์อธิบายว่ามีลักษณะเป็นรัฐที่เข้มแข็งมีอำนาจเบบรวมศูนย์ แม้จะไม่เข้มแข็งเท่ายุคจอมพลสฤษดิ์ แต่รัฐในยุคนี้ก็สามารถควบคุมสังคม และกลุ่มคนในสังคมได้ รัฐจึงไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของสังคมมากนัก ทำให้ความสามารถในการนำเสนอ ตีตรา หรือตรวจสอบนโยบายรัฐของตัวแสดงอื่นๆ ทางการเมืองเป็นไปได้ยากขึ้น

ปี พ.ศ.2521 รัฐธรรมนูญได้ก่อให้เกิดการจัดสรรอำนาจใหม่ระหว่างกลุ่มอำนาจในระบบราชการ กับกลุ่มนอกระบบราชการ รัฐบาล พลเอกเปรมพยายามรักษาสมดุลของโครงสร้างอำนาจเช่นนี้ด้วยการสร้างรัฐแบบเปิด ทำให้กลุ่มคนต่างๆ มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อประนีประนอมอำนาจระหว่างกลุ่มอำนาจเก่าที่เป็นข้าราชการ และกลุ่มอำนาจใหม่ที่เป็นนักธุรกิจและนักการเมือง ดังนั้นตัวแสดงทางการเมืองในสมัยพลเอกเปรมอยู่ที่กลุ่มคือ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทหาร นักการเมือง เทคโนโลยีและนักธุรกิจชนชั้นกลาง การเมืองแบบประชาธิปไตยครั้งใหม่ได้ประกอบสร้างความเข้มแข็งของระบบราชการ และทำให้ระบบราชการสามารถขยายขอบเขตเข้าไปสู่พื้นที่ทางเศรษฐกิจ และการเมืองได้แม้ว่าในภายหลังระบอบประชาธิปไตยจะเกิดการเสื่อมถอย และคลายตัวลงจนนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

จุดเปลี่ยนที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งคือ รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 เนื่องจาก รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามาสู่พื้นที่การเมือง และการต่อรองในเชิงนโยบายมากยิ่งขึ้น รัฐได้มีการกระจายอำนาจลงไปในพื้นที่ โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มากจากการเลือกตั้ง ทำให้สังคม และกลุ่มคนในสังคมสามารถต่อรองเชิงอำนาจกับนักการเมืองได้ อีกทั้งมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดทำแผน นำแผนไปปฏิบัติ และติดตามประเมินผล นอกจากนี้ยังมีการบังคับให้รัฐ (ท้องถิ่น) มีการทำประชาคม หรือจัดเวทีการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในท้องถิ่นเพื่อจัดทำแผนงบประมาณประจำปี ประกอบกับมีนโยบาย (ประชานิยม) บางโครงการที่มอบอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณให้กับชุมชน ซึ่งสร้างความพึงพอใจมาก เนื่องจากชุมชนสามารถจัดการได้ตรงตามความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2558; อุดินันท์ พรหมพันธุ์ใจ, 2559; อุเชนทร์ เชียงแสน, 2561)

รัฐบาล คสช. ถูกตั้งข้อสังเกตว่า เป็นรัฐบาลที่ต้องการนำการปกครองแบบประชาธิปไตยครั้งใหม่มาใช้อีกครั้ง เพราะรัฐมีท่าทีที่เป็นมิตร และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับกลุ่มทุน และการที่กระบวนการกำหนดนโยบายนั้นกลับไปสู่ระบบปิด นั่นคือเปิดโอกาสให้เฉพาะรัฐ (คณะผู้นำทหาร) ราชการ ผู้เชี่ยวชาญ และนายทุนเหมือนในยุคของพลเอกเปรม ส่วนภาคประชาชน ชาวนาชาวบ้านนั้นถูกกีดกันออกจากกระบวนการต่อรองเชิงนโยบาย แต่เนื่องจากชวานา และบริบทของสังคมไทยมีการพัฒนาไปมากแล้ว ทำให้รัฐบาลทหารไม่ได้มีความเข้มแข็ง และมีความสามารถมากพอที่จะควบคุมอำนาจในการกำหนดนโยบายอย่างเด็ดขาด จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากราชการเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย ขณะเดียวกันก็ต้องเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน เพื่อที่จะดึงดูดใจให้กลุ่มทุนมีการลงทุนอันจะส่งผลให้เศรษฐกิจดีขึ้น ส่วนชวานาเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้รับประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์น้อยที่สุดจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครอง เนื่องจากชวานาคือกลุ่มแรกที่ถูกตัดออกจากวงอำนาจในการต่อรองเชิงนโยบาย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากประชาธิปไตยเต็มใบในช่วงรับจำนำข้าว มาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบโดย คสช. ทำให้เกิดคำถามที่น่าสนใจว่า การมีอำนาจในการต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมของชาวนาที่มีต่อ รัฐ และทุนในช่วงระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าว นั้นมีความเหมือน หรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพราะจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ผู้วิจัยพบว่าแม้ว่ารัฐจะให้การช่วยเหลือชาวนาผ่านนโยบาย และการอุดหนุนต่างๆ แต่ก็มักจะอยู่ในรูปแบบของการช่วยเหลือด้านราคาซึ่งไม่ได้ทำให้ชาวนามีอำนาจในการต่อรอง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมกับการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง นโยบายของรัฐที่ผ่านมาทั้งหมดนั้นแม้ว่าหลายนโยบายจะเป็นนโยบายมีประโยชน์และน่าสนใจ แต่เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วก็อาจจะไม่สอดคล้อง หรือไม่เอื้อประโยชน์ให้กับชาวนาอย่างที่ควรจะเป็น ชำร่วยนโยบายหลายเรื่องยังอาจไปเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มทุน ทำให้กลุ่มทุนนั้นมีอำนาจในการต่อรองมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพื่ออธิบาย และเปรียบเทียบว่าชาวนามีอำนาจในการต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมกับรัฐ และทุนในระหว่างโครงการรับจำนำข้าว กับหลังรับจำนำข้าวเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ชาวนาที่ได้ทำการเพาะปลูกข้าวตั้งแต่ช่วงจำนำข้าวจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งจะศึกษาชาวนาที่มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ และชาวนารายย่อยในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 50 คน โดยครอบคลุมพื้นที่ทั้งในและนอกเขตชลประทาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภทคือ

1) เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความในวารสาร นิตยสารรายสัปดาห์ เอกสารแถลงการณ์ เอกสารหนังสือราชการ รายงานการประชุม เอกสารทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ เป็นต้น เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทุน และชาวนาในอดีตที่ผ่านมา ทั้งงานในประเทศ และต่างประเทศและนโยบายของรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และนโยบายเรื่องข้าวของ คสช.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2) แบบสัมภาษณ์ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Focused interview) (สุรพล พรหมกุล, 2554) เพื่อเก็บข้อมูล 2 ส่วน คือข้อมูลทั่วไปในแง่การผลิต เช่นระดับการศึกษา การถือครองที่ดิน รายได้ต่อเดือน และข้อมูลเชิงประเด็น ซึ่งเป็นข้อมูลที่สมาชิกกลุ่มรับรู้และมีประสบการณ์ในการร่วมกัน เช่น การต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้งระหว่างและหลังโครงการรับจำนำข้าว

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการเมืองอำนาจในการต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมของชาวนาที่มีต่อ รัฐ และทุน ในช่วงระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าวในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบาย และเปรียบเทียบการเมืองอำนาจต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมของชาวนาที่มีต่อรัฐ และทุนในช่วงระหว่าง และหลังโครงการรับจำนำข้าวซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มชาวนาหมู่บ้าน โนนสว่าง และหมู่บ้านเหล่าโพนงาม ต.ภูเขาทอง อ.หนองพอก หมู่บ้านโพนทอง และหมู่บ้านคอนยานาง ต.โพธิ์ทอง อ.โพนทอง และหมู่บ้านหนองสองห้อง ต.เมยวดี อ.เมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 50 คน เป็นสมาชิกในกลุ่มเกษตรกรจำนวน 29 คน เป็นเกษตรกรรายย่อยจำนวน 21 คน ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Focused interview)

ผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ารัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พยายามเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และบทบาทของกลุ่มทุนอย่าง โรงสี หรือผู้ส่งออก แต่เมื่อศึกษาผลการดำเนินงานจากขนิษฐา สุขสง (2558), ธนพันธ์ ไส่ประกอบทรัพย์ (2559) กลับพบว่านโยบายรับจำนำข้าวมิได้ทำให้อำนาจในการต่อรอง หรือกำหนดราคาข้าวของชาวนากับกลุ่มทุนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะชาวนารายย่อยซึ่งเป็นกลุ่มที่มีทุนน้อยยังมีอำนาจลดลงไปอีก ส่วนการดำเนินนโยบายหลังโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล คสช. จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มชาวนาหมู่บ้านหนองสองห้อง อ.หนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด (2562) พบว่า

ชาวนา1: “รวมกลุ่มก็ดีค่ะ แต่มันติดปัญหาตรงที่ไม่ได้มีตลาดนี้แหละ พอไม่มีตลาดมันก็ขายไม่ได้ อย่างสมาชิกในกลุ่มเรา เรามีตลาดให้ขาย แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมด บางคนเลยต้องแบ่งผลผลิตไปขายกับโรงสี แล้วก็ตายเหมือนเดิม”

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ชานา 2: “ถ้าเราผลิตเอง ขายเองเราก็จะได้ราคาที่สูงกว่า อันนี้ก็รู้ แต่ถ้าเราทำข้าวถุงเองไปแข่งกับข้าวบริษัทใหญ่ๆ ที่เขาคังๆ ถึงเราจะบอกว่าของเราอินทรีย์แท้ร้อยเปอร์เซ็นต์เลยนะ แต่ความน่าเชื่อถือมันก็ต่างกัน เราจะไปขายแข่งกับเขามันก็ลำบาก”

ผลการสัมภาษณ์ทำให้เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายหลังการรับจำนำข้าวต่อการมีอำนาจในการต่อรอง หรือกำหนดราคาของชานาทั้งในระหว่าง และหลังรับจำนำข้าว นั้นแบบไม่ได้แตกต่างกัน

ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินไปเป็นผู้ช่วยเก็บข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในโครงการวิจัยหัวข้อการควบคุมเชิงนโยบายการผูกขาดตลาดสินค้าเกษตร ความไม่เท่าเทียมเชิงนโยบาย และภาวะด้อยพัฒนาในภาคการเกษตร กรณีศึกษาการดำเนินนโยบายข้าวของไทย โดยได้ลงพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์, ศรีสะเกษ, ร้อยเอ็ด, พระนครศรีอยุธยา, สุพรรณบุรี, พิจิตร, พัทลุง และนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ 9 กันยายนพ.ศ.2559 – 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับอำนาจในการต่อรองเรื่องการเช่าที่ดิน ในช่วงรับจำนำข้าว รัฐบาลยิ่งลักษณ์ไม่ได้มีนโยบายในการควบคุมค่าเช่านา ซึ่งแตกต่างจากรัฐบาล คสช. ที่มีกรอบนโยบายลดค่าเช่านา โดยให้ภาครัฐเข้าไปเจรจากับเจ้าของที่ดินเพื่อลดราคาเช่า โดยผลจากการดำเนินมาตรการลดและควบคุมค่าเช่านาในฤดูการผลิตปี 2557/2558 คือสามารถดำเนินการลดค่าเช่านาให้แก่ผู้เช่านาได้จำนวน 380,965 ราย โดยลดค่าเช่านาลงได้เฉลี่ยไร่ละ 200-816 บาท (มติชนออนไลน์, 2559)ซึ่งสวนทางกับคำอธิบายของชานาจริงๆ ว่ารัฐไม่ได้มีการดำเนินนโยบาย หรือออกเป็นกฎหมายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทำให้อำนาจในการกำหนดราคาอยู่ที่เจ้าของที่ดินเช่นเดิมโดยเฉพาะในช่วงที่ราคาข้าวสูงขึ้นราคาที่น่าก็ยังเพิ่มขึ้น

การต่อรองราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ ทั้งในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และรัฐบาล คสช. พบว่าไม่ได้มีนโยบายในการควบคุมราคาปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย ยา และเมล็ดพันธุ์ ทำให้ราคาปัจจัยการผลิตนั้นสูงขึ้นตามสถานการณ์ เช่น ราคาข้าวสูงขึ้น หรือการเกิดโรคระบาดในข้าว เป็นต้นแน่นอนว่าเมื่อไม่มีนโยบายช่วยเหลือหรือควบคุมราคา ชานาก็ยังไม่สามารถต่อรองหรือขอลดราคาได้ยกเว้นจะมีการซื้อรวมกันในปริมาณมากก็จะทำให้ได้ราคาที่ถูกลง หรือได้เครดิตในระยะเวลาที่นานขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประเด็นในการเรื่องการเลือกใช้ปัจจัยการผลิต การกำหนดปริมาณการผลิต หรือการปรับเปลี่ยนอาชีพนั้นในช่วงนำข้าว และหลังนำข้าวไม่แตกต่างกัน กล่าวคือชาวนาในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอำนาจในการเลือกใช้ปัจจัยการผลิต และกำหนดปริมาณการผลิตของตนเองได้เองทั้งชาวนาที่อยู่ในกลุ่มนาแปลงใหญ่ และเกษตรกรรายย่อย ส่วนการปรับเปลี่ยนอาชีพนั้นชาวนามีอำนาจตัดสินใจค่อนข้างมาก แต่หากต้องการเข้าร่วมโครงการกับภาครัฐอำนาจในการตัดสินใจก็จะลดลง

อำนาจในการเสนอปัญหา หรือความต้องการของตนเองโดยภาพรวมชาวนามองว่าตนเองมีอำนาจในการเสนอปัญหา หรือความต้องการของตนเองในช่วงระหว่างโครงการรับนำข้าวมีมากกว่าหลังรับนำข้าว โดยเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มมองว่าตนเองมีอำนาจในการเสนอปัญหา หรือความต้องการของตนเองมากทั้งระหว่างและหลังโครงการรับนำข้าว แม้จะลดลงแต่ก็แทบจะไม่แตกต่างกัน ในขณะที่เกษตรกรรายย่อยมองว่าตนเองมีอำนาจอำนาจในการเสนอปัญหา หรือความต้องการของตนเองมากในระหว่างโครงการรับนำข้าว แต่อำนาจนั้นลดลงไปมากในช่วงหลังโครงการรับนำข้าว

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลการศึกษาทำให้มองเห็นภาพรวมในด้านการมีอำนาจในการต่อรอง หรือการมีส่วนร่วมของชาวนาที่มีต่อ รัฐ และทุนในช่วงระหว่าง และหลังโครงการรับนำข้าวซึ่งสามารถสรุปได้ว่าทำให้เห็นว่าเราสามารถแบ่งโครงการของรัฐออกเป็น 2 จำพวก คือ นโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน ทั้งกลุ่มทุนที่เป็นระดับชาติ เช่น ผู้ส่งออก กลุ่มทุนการเกษตรขนาดใหญ่ กลุ่มผู้ค้าอาหารสัตว์ ผ่านโครงการนาแปลงใหญ่ การปลูกข้าวโพดหลังนา เป็นต้น และกลุ่มทุนท้องถิ่น เช่น โรงสีผ่านโครงการสินเชื่อชะลอการขาย (จำนำยุงฉาง) ขณะเดียวกันรัฐก็ยังคงรักษาความนิยมจากชาวนา ดังนั้นรัฐบาล คสช.จึงยังจำเป็นจะต้องคงนโยบาย “ประชานิยม” เอาไว้ โดยโครงการในกลุ่มนี้ เช่น โครงการลดค่าเช่าที่ดิน โครงการพัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer เป็นต้น

การที่รัฐนั้นมีนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุน แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงจูงใจชาวนาส่วนหนึ่งเป็นเพราะรัฐนั้นไม่ได้มีความเข้มแข็ง และไม่ได้มีอำนาจเด็ดขาดเพียงพอที่จะควบคุมหรือดำเนินนโยบายต่างๆ โดยไม่ใส่ใจจากส่วนอื่นๆ ในสังคม เหมือนเช่นในยุคของจอมพลสฤษดิ์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แต่ก็ยังไม่สามารถสร้างความชอบธรรม หรือสร้างการยอมรับจากตัวแสดงต่างๆ ในกระบวนการค้าข้าว โดยเฉพาะชาวนา และกลุ่มทุนท้องถิ่นอย่างโรงสี ทำให้รัฐจำเป็นต้องสร้างสัมพันธ์อันดีต่อกลุ่มตัวแสดงเหล่านี้ผ่านโครงการต่างๆ แต่สิ่งที่น่าสังเกตคือ รัฐบาลจะมีความพยายามอย่างจริงจังและเข้าไปมีบทบาทในการควบคุมในโครงการที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนผู้สนับสนุนรัฐบาลของ คสช. มากที่สุด ขณะที่โครงการที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนท้องถิ่น เช่น โครงการสินเชื่อชะลอการขาย (จำนำยุ้งนาง) ก็เป็นอีกโครงการที่รัฐบาลจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ และนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง เหตุผลประการแรกคือ เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และกับกลุ่มโรงสี ประการที่สองคือโครงการนี้เป็นโครงการที่ชาวนาจำนวนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดร้อยเอ็ดชื่นชอบ ส่วนโครงการประชานิยมของชาวนา เป็นกลุ่มที่รัฐนั้นให้ความสำคัญ และความจริงจังในการดำเนินโครงการน้อยที่สุด รัฐมีการออกนโยบายประชานิยมเพื่อเอาใจชาวนาจริง แต่สุดท้ายแล้วเมื่อถึงการนำโครงการไปปฏิบัติ กลับไม่ได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่รัฐ กล่าวคือ แม้มีนโยบาย แต่ไม่ได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และทั่วถึง ส่วนรัฐบาลเองก็ไม่ได้มีการติดตามผลการดำเนินการอย่างจริงจัง ทำให้ชาวนานั้นไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการประชานิยมของรัฐ

ความสัมพันธ์เช่นนี้ทำให้ชาวนารู้สึกว่าการดำเนินโครงการต่างๆ ของรัฐนั้นไม่ได้ส่งผลให้พวกเขามีอำนาจในการต่อรองเชิงนโยบายมากขึ้น แม้แต่การต่อรองง่ายๆ ในชีวิตประจำวันกับกลุ่มทุนท้องถิ่น อย่างโรงสี ชาวนายังไม่สามารถทำได้ ทั้งที่รัฐได้มีนโยบาย และมีการวางแนวทางที่จะช่วยเหลือ เพื่อเพิ่มอำนาจให้กับชาวนาก็ตาม ส่วนความสัมพันธ์กับรัฐ แม้รัฐจะมีการผลิตโครงการช่วยเหลือชาวนาขึ้นมา แต่โครงการเหล่านี้ก็เป็นเพียงโครงการที่รัฐ “คิด” ว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนของชาวนา โดยมิได้มีการเปิดโอกาสให้ชาวนาได้แสดงความคิดเห็น หรือนำเสนอความต้องการของตัวเอง เนื่องจากรัฐ ทั้งรัฐบาล และรัฐราชการนั้นต่างปิดกั้นช่องทางการรับข้อมูลย้อนกลับจากชาวนา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยการวิจัยชาวนาในแต่ละพื้นที่ ทั้งในพื้นที่เดียวกันและต่างภูมิภาคกันจะมีวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรศึกษาในพื้นที่ที่อาจมีปัญหาหนักกว่าในจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ในพื้นที่ที่มีการเช่านาจำนวนมาก เพราะจะทำให้เห็นภาพรวมของผลการต่อรองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายการอ้างอิง

- ขนิษฐา สุขสง. (2558) นโยบายราคาข้าว: การศึกษาในด้านการเมืองของกระบวนการ และเครือข่าย
นโยบาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยิปบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ชนพันธ์ ไส้ประกอบทรัพย์ และคณะ. (2559).กระบวนการประชาธิปไตยและการสร้างความเป็น
ธรรมทางสังคม: บทเรียนของความไม่เท่าเทียมและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและ
ได้รับประโยชน์จากโครงสร้างสวัสดิการสังคมและโครงการความช่วยเหลือเกษตรกร.
กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2558).การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองในชุมชนชนบท และการ
ปรับตัวของชาวนา. วารสารพัฒนาสังคม. ปีที่ 17. ฉบับที่ 1
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง, สถานการณ์ข้าว 'ชาวนาวิกฤตแน่หลังพายุจมน้ำข้าว'. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม
2560 เข้าถึงได้จาก: <https://prachatai.com/journal/2017/09/73209>
- มติชนออนไลน์. มท.ปลื้มเจรจาลดค่าเช่านาได้ 48ล. ให้นายอำเภอใกล้เคียงนี้สิน 'กระดุกสันหลัง
ชาติ' แล้วกว่า 9 พันล. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560 เข้าถึงได้จาก
https://www.matichon.co.th/region/news_198292
- สมพร อิศวิลานนท์. (2553).ข้าวไทย: การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิตและช่องทางการ
กระจาย. สถาบันคลังสมองของชาติ: กรุงเทพฯ.
- สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.(2557).รายงานผลกระทบของโครงการรับจำนำข้าวต่อคุณภาพชีวิต
ชาวนาไทย. กรุงเทพฯ
- อดิพันธ์ พรหมพันธ์ใจ, (2559). ปัญหาการพัฒนาประชาธิปไตยของรัฐบาลทหารไทยในระบอบ
ประชาธิปไตยครึ่งใบ (พ.ศ.2523 – 2531). วารสารการเมืองการปกครอง, 6(2), 287 – 306.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2559) ลืมตาอ้าปาก จาก “ชาวนา” สู่ “ผู้ประกอบการ”. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ: มติชน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- อนุสรณ์ ลีम्मณี, (2539).ที่มาด้านโครงสร้างของนโยบายการร่วมมือระหว่างรัฐกับทุน: การ
วิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับการปรับกลยุทธ์ของรัฐในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่
1. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและงานวิจัย มหาวิทยาลัยเกริก
- อิทธิพล โคตะมี,สมชัย ภัทรชนนันท: จากการเมืองของคนเสื้อแดงถึงสังคมอีสานยุคหลังชานา.
สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2560 เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2009/11/26733>
- อุเชนทร์ เชียงแสน, (2561). การเมืองภาคประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มติชน
- แอนดรู วอล์คเกอร์. (2559). ชานาการเมือง:อำนาจในเศรษฐกิจชนบทสมัยใหม่ของไทย. แปลโดย
จักรกริชตั้งขมณี. นนทบุรี: ฟาเดียวกัน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ในยุคของระบอบเผด็จการ (คสช.)

The relationship between the government sector and the Federation of Ubon Ratchathani Rubber Fund Cooperative Limited In the era of the NCPO Dictatorship.

ชิตาวรรณ คำมะยอม (Chitawan Kommayom)

นิสิตระดับปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Master degree student in political science, Faculty of Political science, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด และ (2) เปรียบเทียบบทบาทของนักการเมืองในช่วงของการปกครองแบบประชาธิปไตยและระบบเผด็จการ(คสช.) วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ เอกสาร รายงาน งานวิจัย สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด นอกจากนี้แล้วใช้วิธีการสัมภาษณ์นายไพศาล ยอดจันดา ประธานชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด และกลุ่มประธานเครือข่ายสหกรณ์กองทุนสวนยาง แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ในช่วงของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หน่วยงานของภาครัฐมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกรในการประกอบอาชีพ และยังช่วยในการจัดการดำเนินการกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนต่างๆของภาครัฐตามนโยบายต่างๆที่รัฐจัดสรรให้ ส่วนในยุคของการปกครองระบอบเผด็จการ (คสช.) หน่วยงานของภาครัฐให้ความสนใจ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ดูแลเกษตรกรลดน้อยลง ไม่ค่อยเข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ และในการดำเนินการต่างๆที่เกษตรกรยื่นเรื่องเสนอขึ้นไปไม่ได้รับความสนใจ และบทบาทของนักการเมืองที่เปลี่ยนแปลงในยุคของระบอบเผด็จการ (คสช.) ส่งผลทำให้ชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด เกิดผลกระทบในด้านของการดำเนินเรื่องต่างๆต่อหน่วยงานของภาครัฐ เพราะไม่มีช่องทางในการติดต่อ หรือใช้อำนาจในการต่อรองระหว่างหน่วยงานของภาครัฐกับตัวชุมนุมสหกรณ์เหมือนเช่นเดิม เพราะปราศจากนักการเมืองที่เป็นตัวกลางในการให้ความช่วยเหลือ

คำสำคัญ: ชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ; ระบอบประชาธิปไตย; ระบอบเผด็จการ

Abstract

The purpose of this study is (1) to describe the relationship between the government sector and the Federation of Ubon Ratchathani Rubber Fund Cooperative Ltd., and (2) to compare the role of the politicians during the democratic regime and the national council for Peace and Order (NCPO) dictatorship. The study method is a qualitative research by analyzing documents, reports, researches, and publication, which related to relationship between the government sector and the Federation of Ubon Ratchathani Rubber Fund Cooperative Ltd. Furthermore, the researcher interviewed key informants, Paisan Yodjunda, who are the president of the Federation of Ubon Ratchathani Rubber Fund Cooperative Ltd., including the president of Network of the Rubber Fund cooperative group, to obtain important data to analyzed using Descriptive statistics was used to analyze data. The results showed that the relationship between the government sector and the Federation of Ubon Ratchathani Rubber Fund Cooperative Ltd., during the democratic regime, the government played a very important role in providing educational assistance to agriculturists in their careers. Moreover, the government agencies also manage to help them to proceed the borrowing process of the various government working capital allocation according to

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

various policies that the government. With regard to the NCPO dictatorship, the government agencies had less attention to take care of agriculturists in their region. The reports from the agriculturists submitted to the government agencies were neglected. However, the changing role of politicians in the NCPO dictatorship era affected the operation of the Federation of Ubon Ratchathani Rubber Fund Cooperative Ltd., towards the government agencies no connection or power in negotiating with the government agencies before. The Federation had without the assistance from politicians intermediaries.

Keywords: the Federation of Ubon Ratchathani Rubber Fund Cooperative Ltd.; Democratic Regime, Dictatorship

บทนำ

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่าการที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง คือหลักสำคัญของความเป็นประชาธิปไตยและการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิผลประโยชน์ของตนเองและกลุ่มเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น (Choen, Jean L and Arato, Andrew, 1992) เช่นเดียวกับสังคมไทย ที่มีการพัฒนา และมีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไข หรือกำหนดประเด็นปัญหา ร่วมกับทางภาครัฐและองค์กรเอกชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ

ในประเทศไทยเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นนักการเมืองและตัวแทนของประชาชน ที่เข้าไปทำหน้าที่ ออกกฎหมาย และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จึงกล่าวได้ว่า ส.ส. ถือเป็นตัวกลางที่สำคัญในการสื่อสารกันระหว่างภาครัฐกับประชาชน ในด้านของการที่จะทำให้อาหารัฐกำหนดนโยบายต่างๆ ออกมาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และตรงกับความต้องการของประชาชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ เพื่อส่งผลทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการออกมาเรียกร้องความต้องการของประชาชน หรือกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมถึงกลุ่ม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด นั้นกระทำผ่านตัวแทนนักการเมือง โดยตรง และนักการเมืองก็จะทำหน้าที่เก็บข้อมูลปัญหาต่างๆ เข้าไปเสนอกับหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางอีกที เพื่อทำการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน

ต่อมาในปี พ.ศ.2557 เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ส่งผลทำให้เกิดการทำรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ส่งผลให้อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลชุดนั้นสิ้นสุดลง ไม่มีนักการเมืองในท้องที่ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนอีกต่อไป จึงส่งผลทำให้การออกมาเรียกร้องความต้องการของประชาชนทำได้ยากยิ่งขึ้น เนื่องจากการไม่มีบทบาท หรือช่องทางในการสื่อสารกับหน่วยงานของภาครัฐ ส่งผลทำให้สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ หรือความเป็นอยู่ของประชาชนเกิดปัญหา เพราะนโยบายที่ภาครัฐออกมาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง จึงทำให้ประชาชนต้องทำการหันกลับมาพึ่งพาตนเองอีกครั้ง เนื่องจากหน่วยงานของภาครัฐไม่สามารถเข้าถึงปัญหาของแต่ละพื้นที่ได้อย่างเดิม

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการศึกษา กรณีของชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ซึ่งถือเป็นชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ถูกจัดตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2557 โดยการอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และสมาชิกในสหกรณ์กองทุนสวนยาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ที่ปลูกยางพาราในจังหวัดอุบลราชธานี ให้มีตลาด ซื้อ-ขาย ยางพาราในราคาที่เป็นธรรม โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของภาครัฐกับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ในช่วงที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยและยุคของระบบเผด็จการ (คสช.) และทำการศึกษาเปรียบเทียบถึงการเข้ามา มีบทบาทของนักการเมืองในช่วงของการปกครองแบบประชาธิปไตยและระบบเผด็จการ (คสช.) ในการส่งผลกระทบต่อชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์การวิจัย

- (1) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับชุมชนนุสกรณ์กองทุนสวนยาง
อุบลราชธานี จำกัด
- (2) เปรียบเทียบบทบาทของนักรการเมืองในช่วงของการปกครองแบบประชาธิปไตยและ
ระบบเผด็จการ(คสช.)

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง

แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง เป็นผลมาจากแนวคิดกระบวนการทางการเมือง ที่มี
ฐานการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเคลื่อนไหวประท้วง
ทางสังคม ซึ่งให้ความสำคัญกับมิติทางการเมือง และสถาบัน เนื่องจากขบวนการทางสังคมนั้น
ถูกกำหนดรูปแบบโดยชุดข้อจำกัดและโอกาสทางการเมือง ขบวนการทางการเมืองสามารถเอื้อ
ประโยชน์ หรือเป็นอุปสรรคต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ และนอกจากการเกิดการ
เปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแล้ว ขบวนการทางการเมืองยังสามารถสร้าง
โอกาสทางการเมืองขึ้นเองได้ จากการต่อสู้เคลื่อนไหวทางการเมือง(ประกาศ ปิ่นตบแต่ง,2551)

การเกิดโครงสร้างทางการเมืองเป็นผลมาจากการที่ระบบทางการเมืองมีความไร้เสถียรภาพ
ไม่สามารถบริหารจัดการกับระบบการเมืองที่เป็นอยู่นี้ได้ จนนำไปสู่การสิ้นสุดของการเมืองระบบ
เดิม และทำให้เกิดการเมืองระบบใหม่ขึ้นมา ซึ่งส่งผลให้เกิดการลดช่องว่างระหว่างอำนาจ จึง
สามารถก่อให้เกิดช่องว่างในการต่อรองของอำนาจ ระหว่างฝ่ายภาครัฐกับขบวนการทางสังคม และ
ขนาดเดียวกันก็ได้เพิ่มต้นทุนสำหรับการปราบปราม ควบคุม ทำลายขบวนการทางสังคมให้กับฝ่าย
ที่เผชิญหน้า เพราะ โอกาสทางการเมืองเปรียบเสมือนทฤษฎีการระดมทรัพยากรที่อยู่ภายนอกของ
ขบวนการทางสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและยากต่อการควบคุม เพราะต้องขึ้นอยู่กับ
สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ดำรงอยู่ ซึ่งแตกต่างไปจากการระดมทรัพยากรที่เราสามารถควบคุม
หามาได้จากปัจเจกบุคคลหรือองค์กรต่างๆที่ให้การสนับสนุนต่อขบวนการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตัวชี้วัดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง

Tarrow (ประกาศ ปีต้นตบแต่ง, 2551) ได้อธิบายตัวชี้วัดของโครงสร้างโอกาสทางการเมือง
ที่มีอิทธิพลต่อขบวนการทางสังคม โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1

(1) ระดับการเปิดหรือปิดของระบบการเมือง (degree of openness or closure of polity) ที่มี
ส่วนทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเข้ามามีบทบาทในการออกไปประท้วง

(2) เสถียรภาพหรือความไร้เสถียรภาพของระเบียบทางการเมือง (stability or instability of
political alignments) ซึ่งเมื่อไหร่ก็ตามที่ระบบการเมืองขาดเสถียรภาพ ก็จะเป็นช่องว่างในการที่
กลุ่มขบวนการทางสังคมจะเข้ามามีอำนาจในการแทรกแซงทางการเมืองของระบบ

(3) การมีหรือไม่มีพันธมิตรและกลุ่มสนับสนุน (presence or absence of allies and support
groups) เป็นช่องทางของการหาแนวร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการทางสังคม
เพื่อเข้ามามีบทบาททางการเมือง

(4) การแตกแยกในหมู่นักเคลื่อนไหวหรือความอดทนต่อคนประท้วงหรือไม่ของชนชั้นนำต่อการ
เคลื่อนไหวประท้วง (divisions within the elite or its tolerance or intolerance of protest) เป็นผลมา
จากความแตกแยกของนักการเมืองหรือรัฐบาลในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ จนนำไปสู่
ช่องว่างทางการเมืองให้ขบวนการทางสังคมเข้ามามีบทบาทในทางการเมือง

ช่วงที่ 2

(1) โอกาสระดับพื้นฐาน (fundamental opportunity) ซึ่งค่อนข้างเปลี่ยนแปลงได้ยาก อาทิ
ธรรมชาติและโครงสร้างของระบบการเมือง ความเข้มแข็งและความอ่อนแอของภาครัฐ
ความสามารถของภาครัฐ

(2) โอกาสที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน (immediate opportunity) และเปลี่ยนแปลงได้ง่าย อาทิ
การเพิ่มขึ้นของระบบการเข้าถึง ระบบพื้นที่ในการตัดสินใจทางการเมือง การจัดระเบียบทาง
การเมือง ความขัดแย้งหรือการแตกแยกในหมู่นักเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ทำให้คนจนกล้าที่จะออกมา
แสดงความคิดเห็น กล้าที่จะออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง กล้าที่จะปรากฏตัวบนเวทีสาธารณะ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เพราะเป็นโอกาสทางการเมืองที่จะเข้าร่วมกลุ่ม เพิ่มทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพในการเคลื่อนไหว
ประท้วง

ซึ่งในงานวิจัยที่ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมชนสหกรณ์กองทุนสวน
ยางอุบลราชธานี จำกัด ในยุคของระบบเผด็จการ (คสช.) ก็ได้นำตัวชี้วัดของ Tarrow มาใช้ในการ
อธิบาย โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี
จำกัด แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ในช่วงแรกก่อนการทำรัฐประหาร ปี พ.ศ.2557 การเข้าถึงอำนาจของ
ภาครัฐหรือการเรียกร้องผลประโยชน์จากทางภาครัฐ จะเป็นการดำเนินการผ่านทาง การขอความ
ช่วยเหลือจากนักการเมือง พรรคการเมือง ภายในท้องถิ่นของตนเอง ในการเป็นตัวกลางที่จะเข้าไป
เจรจาต่อรองผลประโยชน์จากทางหน่วยงานของภาครัฐในพื้นที่ หรือหน่วยงานระดับประเทศ เพื่อ
สามารถทำให้กลุ่มของตนเองได้รับความสะดวกในการดำเนินงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอ
โครงการ หรือการขอกู้ยืมเงินจากหน่วยงานของภาครัฐ ก็จะมีคามง่ายขึ้น เนื่องจากการพูดคุย
ของผู้ที่มีอำนาจในพื้นที่ กับหน่วยงานที่รับผิดชอบก่อนที่เกษตรกรหรือกลุ่มสหกรณ์ต่างๆจะยื่น
เสนอความต้องการของตนเองขึ้นไป ส่งผลทำให้การดำเนินงานก็เกิดขึ้นได้ง่าย ช่วงที่สองหลังจาก
การรัฐประหารปี พ.ศ.2557 ที่ชนชั้นนำเกิดปัญหา ทำให้การเมืองขาดเสถียรภาพ ไม่สามารถที่จะ
บริหารจัดการกับระบบการเมืองแบบยึดอำนาจจากส่วนกลางที่เกิดขึ้นนี้ได้ จึงทำให้ไม่มีใคร
สามารถที่จะเข้ามาจัดการให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากนักการเมืองในพื้นที่หมดอำนาจลง เพราะถูก
ยึดอำนาจจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

จากการวิเคราะห์แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง จะเห็นได้ว่าผลของการทำ
รัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ที่นักการเมือง และพรรคการเมืองหมดอำนาจลง การตื่นตัวของ
เกษตรกรในการลุกขึ้นมาต่อสู้นั้นมีเพิ่มมากขึ้น เช่นการที่สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางมีการ
รวมตัวกัน เพื่อที่จะขึ้นไปประท้วงร่วมกับเกษตรกรภูมิภาคอื่นในเรื่องของการที่จะให้ภาครัฐจัดมอบ
เงินกองทุน และสร้างโรงงานนมควั่นในพื้นที่ โดยการเข้าไปรวมตัวกันประท้วงที่ทำเนียบรัฐบาล
แต่เนื่องจากการเจรจาต่อรองกับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีการรับปาก
ว่าจะสนับสนุนก่อสร้างโรงงานอบยางพารา และมอบเงินหมุนเวียนให้เป็นกองทุน และเงินกู้แก่
สมาชิก จึงทำให้สมาชิกยุคที่จะไปเข้าร่วมการประชุม (MGR ONLINE,2557) ซึ่งเป็นขบวนการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เรียกร้องของสมาชิกสหกรณ์ที่กล้าออกมาแสดงความคิดเห็น และพยายามที่จะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายของกลุ่มสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด เพื่อเป็นแนวร่วมในการมีส่วนช่วยในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับยางพารา และส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรของตนเองได้ประโยชน์สูงสุด แต่ในทางกลับกัน การที่พื้นที่ชาวนักการเมืองก็ส่งผลทำให้การเจรจาต่อรองกับหน่วยงานของภาครัฐเป็นไปในทางที่ยากขึ้น เนื่องจาก กลุ่มเกษตรกรไม่มีอำนาจพอในการที่จะเดินเข้าไปหาหน่วยงานนั้นได้ เพราะขาดผู้ชี้แนวทางในการดำเนินช่องทางการติดต่อ จึงทำให้เกษตรกรรู้สึกเหมือนถูกปล่อยทิ้งให้เผชิญปัญหาและต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้ศึกษาวิจัยจะใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีสัมภาษณ์ (Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการหลักในการรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และดำเนินการนำเสนอการวิจัยในรูปแบบพรรณนา (Descriptive Research) โดยศึกษาจากเอกสาร รายงานงานวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด แล้วใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญได้แบบเจาะลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดผู้ที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ข้อมูลได้ และกำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษาครั้งนี้ คือพื้นที่ที่ปลูกยางพาราจังหวัดอุบลราชธานีที่รวมตัวกันเป็นชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ในยุคของระบบเผด็จการ (กสช.) จะเห็นได้ว่าลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของภาครัฐกับชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด มีลักษณะความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการปกครองในระบบการเมืองแบบปกติของประเทศ โดยจากผลการศึกษาได้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทำการแบ่งรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับขุมทุนสหกรณ์กองทุนสวนยาง
อุบลราชธานี จำกัด ออกเป็น 2 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับขุมทุนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด
ในช่วงก่อนทำรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 การทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ
ยางพารา ถือเป็นตัวการที่สำคัญที่มีส่วนทำให้สหกรณ์กองทุนสวนยางในเขตอำเภอต่างๆ เกิดขึ้น
และ ส่งผลทำให้เกิดการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นขุมทุนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด
เกิดขึ้น โดยหน่วยงานที่เป็นหลักในการให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งขุมทุนสหกรณ์กองทุนสวน
ยางอุบลราชธานี จำกัด คือ การยางแห่งประเทศไทย สหกรณ์การเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี และ
สำนักงานการเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ที่เข้ามามีส่วนช่วยในการหาแนวทางในการให้เกษตรกรมี
คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เห็นได้จาก ในปี พ.ศ.2547 ที่เริ่มมีโครงการอีสานเขียว จังหวัดอุบลราชธานีถือ
ว่ามีการตื่นตัวเป็นอย่างมาก หน่วยงานของภาครัฐซึ่งก็คือ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวน
ยาง(สทย.) ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นการยางแห่งประเทศไทย เข้ามาทำการสนับสนุนส่งเสริมให้
เกษตรกรในพื้นที่ทำการปลูกยางพาราที่เป็นพืชเศรษฐกิจ และเข้ามาให้การสนับสนุนเรื่องของการ
ทำตลาดยางพาราในลักษณะของการเข้ามาเป็นตัวกลางระหว่างพ่อค้าคนกลางกับเกษตรกร เกี่ยวกับ
การเริ่มก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มฝอยลมเกิดขึ้น เพื่อเป็นตลาดกลางในการรับซื้อยางพาราจาก
เกษตรกร และเป็นตัวแทนในการขายยางพาราให้กับพ่อค้าคนกลาง โดยมีการยางแห่งประเทศไทย
เป็นผู้ช่วยเหลือ และทำการดำเนินเรื่องให้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อที่จะสามารถได้รับ
สิทธิตามนโยบายของภาครัฐ (ประสิทธิ์ กาญจนานา ที่ปรึกษาขุมทุนสหกรณ์กองทุนสวนยาง
อุบลราชธานี จำกัด,2560) นอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์ของหน่วยงานของภาครัฐกับขุมทุน
สหกรณ์กองทุนสวนยาง ยังเป็นเรื่องของการจัดสรรงบประมาณตามนโยบายของภาครัฐ ใน
ลักษณะของการเข้ามาชี้แจง และให้คำแนะนำขุมทุนสหกรณ์กองทุนสวนยาง เพื่อที่จะได้มี
คุณสมบัติตามที่ภาครัฐกำหนด เช่นในกรณีของขุมทุนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด
ที่ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2557 ได้มีการจัดทำสัญญา MOU การค้ากับประเทศจีนในการส่งออกยางพารา
เกิดขึ้น โดยในการดำเนินการครั้งนี้ก็ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานการยางแห่งประเทศไทย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สหกรณ์การเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี และผู้ว่าราชการจังหวัดได้เข้ามาให้การสนับสนุนจนทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี, 2558)

ช่วงที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ในช่วงหลังทำรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 การทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับยางพารา มีลักษณะความสัมพันธ์ในด้านของการประสานงานกัน หรือการลงพื้นที่ให้ความรู้หรือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของเกษตรกรลดน้อยลง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานของภาครัฐมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างฉับพลัน จนทำให้ระบบงาน หรือนโยบายที่ทางภาครัฐออกให้มีการชะลอตัวไม่สามารถที่จะทำการอนุมัติโครงการได้ ส่งผลทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เกิดผลกระทบขึ้นตามมา เนื่องจากการขาดการต่อเนื่องของการดำเนินโครงการ ส่งผลทำให้ชุมชนสหกรณ์เกิดผลกระทบตามมา ซึ่งนายไพศาล ยอดจัน ประธานชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด กล่าวว่า จากผลกระทบของการทำรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ส่งผลกระทบอย่างมากแก่ชุมชนสหกรณ์ เนื่องจากเป็นช่วงที่สหกรณ์กำลังสร้างโรงงานผลิตยางแท่ง จึงทำให้มีการจัดทำโครงการของงบประมาณสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากประสบปัญหาการเปลี่ยนผู้ว่าราชการจังหวัดบ่อยจึงทำให้โครงการที่เสนอไปไม่ถูกพิจารณาและต่อมาก็ทำการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ตามโครงการสนับสนุนสินเชื่อสถาบันเกษตรกรแปรรูปยางพาราเกิดขึ้น แต่ก็ไม่ได้รับการอนุมัติ เนื่องจากหน่วยงานของภาครัฐให้เหตุผลว่าเป็นสหกรณ์ใหม่และไม่มีความสามารถในการบริหารจัดการ จึงไม่สามารถที่จะอนุมัติเงินที่ขอกู้ยืมได้ (รักษ วัฒนชาติ, 2559)

ส่วนลักษณะความสัมพันธ์ของนักการเมืองในการเข้ามามีบทบาทสัมพันธ์กับชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด จะเห็นได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชนในพื้นที่เป็นลักษณะการสร้างความสัมพันธ์ที่มีมายาวนาน เนื่องจากการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตัวนักการเมืองในเขตพื้นที่ อำเภอนาจะหลวย อำเภอบุณฑริก และอำเภอสิรินธร เป็นการสร้างอำนาจที่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่น จึงทำให้ระบบของอำนาจทางการเมืองยังคงมีอยู่และสามารถที่จะครองอำนาจทางการเมืองในเขตนั้นได้ เนื่องจากนักการเมืองเป็นคนที่มิถิ่ฐานกำเนิดที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นคนในพื้นที่ ประกอบกับครอบครัวก็มีฐานอำนาจที่ส่งผลทำให้จังหวัด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เกิดการพัฒนา จึงเป็นผลทำให้ฐานอำนาจทางการเมืองถูกผูกขาดและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยจากผลการศึกษาได้ทำการแบ่งรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ของนักการเมืองที่เข้ามามีบทบาทสัมพันธ์กับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานีจำกัด ออกเป็น 2 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 ความสัมพันธ์ของนักการเมืองที่เข้ามามีบทบาทสัมพันธ์กับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานีจำกัดในช่วงก่อนทำรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 นักการเมืองถือว่ามีบทบาทอย่างมากในการช่วยสนับสนุนกลุ่มชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด นายไพศาล ยอดจันดา ประธานชุมนุมสหกรณ์ กล่าวว่า นักการเมืองถือว่ามีบทบาทอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือชุมนุมสหกรณ์ ในรูปแบบของการอำนวยความสะดวก ในส่วนของการช่วยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐในการยื่นเสนอขออนุมัติโครงการต่างๆ นอกจากนี้ นักการเมืองยังเป็นตัวแทนในการต่อรองอำนาจจากภาครัฐส่วนกลาง ในเรื่องของการดึงงบประมาณเงินทุนกู้ยืมต่างๆ ตามนโยบายของภาครัฐที่จัดสรรลงมา ให้เข้ามาในเขตพื้นที่ของตนเอง จึงทำให้ช่วงที่มีนักการเมือง การดำเนินโครงการต่างๆ ได้รับการพิจารณาจากหน่วยงานของภาครัฐ นอกจากนี้ นายไพศาล ยอดจันดา กล่าวต่อว่า ตนเองกับนักการเมืองในเขตนี้มีความสัมพันธ์ที่สามารถขอความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ในบางกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐ และตัวของนักการเมืองเองก็ให้ความสนใจในเวลาที่มีชุมนุมสหกรณ์ ขอความช่วยเหลือไป เช่นในกรณีของสหกรณ์กองทุนสวนยางในเขตปฏิรูปที่ดินฮักลาโดมใหญ่ จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์เครือข่าย นายสมาน โตนันท์ ประธานสหกรณ์สหกรณ์กองทุนสวนยางในเขตปฏิรูปที่ดินฮักลาโดมใหญ่ จำกัด กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2554 สหกรณ์ได้ทำโครงการกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) จำนวน 2.7 ล้านบาท ก็ได้รับความช่วยเหลือจากนักการเมืองในด้านของการเจรจาเพื่อเป็นช่องทางในการดำเนินโครงการกู้ยืมได้ง่ายขึ้น

ช่วงที่ 2 ความสัมพันธ์ของนักการเมืองที่เข้ามามีบทบาทสัมพันธ์กับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ในช่วงหลังทำรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 ผลของการถูกยึดอำนาจจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) ส่งผลให้อำนาจของนักการเมืองหมดลง และไม่สามารถที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมืองได้ จึงเป็นผลทำให้ชุมนุมสหกรณ์ได้รับผลกระทบไปด้วยใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รูปแบบของการขาดผู้สนับสนุน หรือขาดตัวแทนในการเข้าไปเจรจาต่อรองกับหน่วยงานของภาครัฐ นายสมพิศ ศรีประสิทธิ์ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภูฝอยลม วิสาหกิจยางพารา กล่าวว่า “การมีระบบการเมืองเป็นสิ่งที่ดีสำหรับประเทศ” เมื่อประเทศขาดระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เราก็ไม่สามารถที่จะไปต่อรองกับนักการเมืองได้ เพราะนักการเมืองต้องการฐานเสียงจากประชาชน จึงทำให้มีการแข่งขันกันในการสร้างผลงาน หาแนวทางช่วยเหลือเกษตรกร เพื่อหวังเป็นฐานเสียงคะแนนในการเลือกตั้งครั้งต่อไปให้กับพรรค ส่งผลทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่เกิดการพัฒนา แต่ปัจจุบันที่ระบบการเมืองถูกควบคุมอำนาจจาก คสช. ผลที่ตามมาคือไม่มีตัวแทนที่มีอำนาจทางการเมืองที่รับรู้ถึงปัญหาของเกษตรกร เพื่อเข้าไปเจรจาต่อรองกับทางหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลทำให้โครงการต่างๆที่ขึ้นเสนอต่อภาครัฐไปไม่ได้รับการพิจารณาและในที่สุดเรื่องก็เงียบหายไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในการทำงานของภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราว่าในช่วงก่อนและหลังการทำรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 ส่งผลกระทบอย่างมากต่อชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด เพราะระบบการเมืองที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการที่ระบบการเมืองขาดเสถียรภาพ ส่งผลทำให้เกิดความแตกแยกของชนชั้นนำ รัฐบาลไม่สามารถที่จะบริหารจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ได้ จึงทำให้เกิดช่องว่างในทางการเมือง และเป็นผลทำให้โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่เกิดความชะงัก และส่งผลไปสู่หน่วยงานขนาดย่อยที่ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ และเหตุผลนี้จึงนำไปสู่ภาวะความล้มเหลวในการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่นที่ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้กับเกษตรกร หรือชุมชนสหกรณ์ได้ จึงเป็นผลทำให้ชุมชนสหกรณ์ประสบปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียน และต้องทำการช่วยเหลือตัวเองในสถานการณ์เช่นนี้ต่อไป โดยที่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐในการเข้ามาช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของนักการเมืองในการเข้ามามีบทบาทสัมพันธ์กับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ในช่วงก่อนการทำรัฐประหารปี 2557 การเข้าถึงอำนาจของรัฐหรือการเรียกร้องผลประโยชน์จากทางภาครัฐ จะเป็นการดำเนินการผ่านทางขอความช่วยเหลือจากนักการเมือง หรือพรรคการเมืองในเขตพื้นที่ของตนเอง ในการเป็นตัวกลางที่จะเข้าไปเจรจาต่อรองผลประโยชน์จากทางหน่วยงานในพื้นที่หรือภาครัฐส่วนกลาง ส่วนในช่วงหลังการทำรัฐประหารปี 2557 ที่ชนชั้นนำเกิดปัญหาส่งผลให้การเมืองขาดเสถียรภาพ เป็นผลทำให้โครงการกู้ยืมเงินต่างๆ ถูกยกเลิก จนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องลุกขึ้นมาสู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยในปี พ.ศ.2558 ชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ได้ส่งนาย สมาน โคนันท์ ตัวแทนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการเครือข่ายชาวสวนยางแห่งประเทศไทย เพื่อหาแนวทางในการต่อรองเรียกร้องผลประโยชน์จากทางภาครัฐ นั่นก็คือการขอกู้เงินโครงการรักษาเสถียรภาพราคายาง วงเงิน 5,000 ล้านบาท โดยทางชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางทำการยื่นกู้ ไป 25 ล้านบาท เพื่อที่จะนำมาลงทุนในการซื้อวัตถุดิบยางพาราและซื้อโรงงานแปรรูปยางพาราคืน แต่ก็ไม่ได้รับการอนุมัติจาก ธ.ก.ส. เนื่องจากปัญหาที่แท้จริงไม่ได้อยู่ตรงที่ส่วนกลางของภาครัฐ แต่อยู่ตรงที่หน่วยงานในระดับจังหวัดที่ไม่มีการส่งการลงมา จึงกล่าวได้ว่า การที่พื้นที่ขาดนักการเมืองส่งผลกระทบต่อให้การเจรจาต่อรองกับหน่วยงานของภาครัฐเป็นไปในระดับที่ยากขึ้น เมื่อเทียบกับการมีนักการเมือง เนื่องจากเกษตรกรไม่มีอำนาจพอในการที่จะเดินเข้าไปหาหน่วยงานของรัฐได้ เพราะขาดผู้นำแนวทางในการดำเนินช่องทางการติดต่อ จึงทำให้เกษตรกรรู้สึกเหมือนถูกปล่อยให้เผชิญกับปัญหา และต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วยตนเอง และทำให้ต้องขายโรงงานแปรรูปยางพาราให้กับสหกรณ์การเกษตรเบญจลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษ ในกลางปี พ.ศ.2560 เพื่อนำเงินมาใช้หนี้สหกรณ์เครือข่ายที่ยืมไปลงทุนสร้างโรงงานแปรรูป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลจากความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด ในยุคของระบบเผด็จการ (คสช.) พบว่า เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบประชาธิปไตยมาสู่ระบบเผด็จการ (คสช.) ส่งผลทำให้ระบบการเมืองขาดเสถียรภาพ ไม่มีความมั่นคง เนื่องจากเกิดความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนำด้วยกันเอง จนนำไปสู่ปัญหาการทำงานของ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หน่วยงานของภาครัฐขนาดเล็กที่ต้องคอยรับคำสั่งจากรัฐบาลชุดนี้ เป็นผลทำให้โครงการต่างๆ ที่เกษตรกรทำการยื่นเสนอขึ้นไปเกิดความชะงัก และไม่ได้รับการพิจารณา เนื่องมาจากเกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอย่างฉับพลัน จนนำไปสู่ผลกระทบขนาดใหญ่ของเกษตรกร ที่ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากทางภาครัฐ ส่งผลทำให้ชุมนุมสหกรณ์เกิดสถานะของการขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมนุมสหกรณ์ และเป็นเหตุให้ต้องมีการขายโรงงานแปรรูปยางพาราให้กับสหกรณ์การเกษตรเบญจลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษ เพราะเงินทุนที่ทำการกู้ยืมไปไม่ได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งๆที่มีการดำเนินเรื่องและคาดว่าจะได้รับการอนุมัติ

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันจัดการกับปัญหา โดยหน่วยงานของภาครัฐต้องลงมารับฟังความคิดเห็นของเกษตรกรว่าปัญหาที่เกิดขึ้น ของชุมนุมสหกรณ์คืออะไร เพื่อที่จะได้ช่วยแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุด เพราะในปัจจุบันนโยบายของภาครัฐไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรที่ได้ เพราะการตั้งเงื่อนไขต่างๆ ในการขอกู้ยืมเงินจากภาครัฐไม่เป็นไปตามคุณสมบัติของชุมนุมสหกรณ์ที่เป็นอยู่ จึงส่งผลให้สหกรณ์ไม่สามารถทำการกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนจากภาครัฐได้ ทำให้นโยบายการกู้ยืมเงินต่างๆ ที่ภาครัฐสร้างขึ้นไม่สามารถเข้าถึงและช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างแท้จริง เพราะภาครัฐเกิดความกลัวว่าถ้าปล่อยเงินกู้ไปแล้วจะไม่สามารถได้เงินคืน แต่ในทางกลับกันเกษตรกรมีแนวคิดที่ว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่ราคายางตกต่ำทุกวันนี้เพราะภาครัฐไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งออกยางพาราเพราะถ้าเกษตรกรมีเงินทุนในการสร้างโรงงานแปรรูปยางพาราและเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อ-ส่งออก ยางพาราไปสู่ต่างประเทศได้ ยางพาราก็จะมีราคาที่สูงขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายการอ้างอิง

ประภาส ปิ่นตอกแต่ง.(2551).*กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม.*

เชียงใหม่:มูลนิธิไฮน์ริคเบิลล์ สำนักภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

ประสิทธิ์ กาญจนาน.ที่ปรึกษาชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด.สัมภาษณ์,

17 ธันวาคม 2560.

ไพศาล ยอดจันดา.ประธานชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางอุบลราชธานี จำกัด. สัมภาษณ์,

10 พฤศจิกายน 2560.

รักษ์ วิมูลชาติ.(2559).*วอนรัฐช่วยโรงงานยางแท่งของชาวสวนดอกบัว ตลาคุ่งแต่ขาดเงินทุน*

หมูนเวียน.วันที่ค้นข้อมูล 18 มีนาคม 2562 เข้าถึงได้จาก

https://www.yangpalm.com/2016/12/blog-post_20.html

สมาน โตนันท์. ประธานสหกรณ์กองทุนสวนยางในเขตปฏิรูปที่ดินอัครลำโดมใหญ่ จำกัด.สัมภาษณ์,

17 พฤศจิกายน 2560.

สมพิศ ศรีประสิทธิ์.ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนุฝอยลม วิสาหกิจยางพารา.สัมภาษณ์,

15 ตุลาคม 2560.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี.(2558).*ชาวสวนยางอุบลฯรวมกลุ่มจัดการสินค้า*

ส่งออกยางพาราไปประเทศจีน.วันที่ค้นข้อมูล 18 มีนาคม 2562 เข้าถึงได้จาก

http://ewt.prd.go.th/ewt/prubon/ewt_news.php?nid=4245&filename=index

Choen,Jean L and Arato,Andrew.(1992). *civil society and political theory.* Massachusetts:MIT.

OMG ONLINE.(2557).*ชาวสวนยางอุบลฯแจ้งเหตุยุติการรวมมือบ พอใจมาตรการช่วยเหลือของ*

รัฐ.วันที่ค้นข้อมูล 11 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก

<https://mgronline.com/local/detail/9560000108947>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทบาทของกลุ่มเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ

The Role of Youth Groups in Southern Border Provinces of Thailand/Patani in Advocating Peace Agendas.

วิลดาญ เด่นดารา (Wildan Dendara)

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Master of Arts Program in Government Faculty of Political Science Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ที่ขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ มีบทบาทอย่างไรต่อการสร้างสันติภาพและมีแนวทางการทำงานแตกต่างกันอย่างไร ของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการสร้างสันติภาพ และกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน/ทำกิจกรรม ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเน้นการศึกษาภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมแสดงบทบาทที่ขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ มีแนวทางการทำงานด้านการจัดกิจกรรมในลักษณะคล้ายกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของขนาดและลักษณะของกลุ่ม คือ มีทั้งองค์กรหลักที่เชื่อมโยงเป็นลักษณะองค์กรสมาชิกหรือองค์กรเครือข่ายและองค์กรที่ไม่องค์กรสมาชิกหรือองค์กรเครือข่าย เรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกัน และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมมีลักษณะแตกต่างเนื่องจากปัจจัยทุนและสถานการณ์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้านบทบาทการทำงาน(การทำกิจกรรม)ของเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการสร้างสันติภาพ สามารถแบ่งระยะการดำเนินงานในประเด็นหลัก ดังนี้ ก่อนปี 2547 ทำงานประเด็นอัตลักษณ์ทางศาสนา งานด้านทรัพยากรธรรมชาติ งานด้าน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แก้ไขปัญหาความสับสนและด้านสุขภาพ ช่วงหลังปี 2547 ทำงานประเด็นการเยียวยา ปี 2551-2554 ทำงานประเด็นกฎหมาย ความยุติธรรม ปี 2555-2559 ทำงานประเด็นสันติภาพ ประเด็นสิทธิมนุษยชน และ ปี 2560 - ปัจจุบัน ทำงานประเด็นสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยที่มีส่วนในการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี องค์กรสมาชิกและองค์กรเครือข่ายมีการทำงานตามความถนัดของกลุ่ม มีประเด็นการทำงานในด้านสันติภาพ ด้านกฎหมาย/สิทธิมนุษยชน ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรมและด้านสื่อ มีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการปิดกั้นสิทธิ ถูกขัดขวาง ถูกติดตามในการทำกิจกรรม/ทำงาน จากเจ้าหน้าที่รัฐ นักกิจกรรมถูกคุกคามและเรื่องงบประมาณ

คำสำคัญ : สันติภาพ, กลุ่มเยาวชน, สามจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี

Abstract

This research aimed to study The Role of Youth Groups in Southern Border Provinces of Thailand/Patani in Advocating Peace Agendas. The researches studies for the role and how it activities differently in peacebuilding. This Study was a qualitative research, collected by Group interview and Semi - Structure interview Youth groups, Study only in 3 southern border provinces Pattani, Yala and Narathiwat. In this study was analyzed data using Content Analysis and Descriptive Analysis

The result of research found that The Role of Youth Groups in Southern Border Provinces of Thailand/Patani. There are working in similar activities but there will be differences in the size and characteristics of the group. political ideologies, objectives of organizing activities are different Important contextual factors include : capital and political situation involved

activities of youth In peacebuilding Can divide the operating distance into the main points before 2004 work on religious identity issues, Natural resource, health. After 2004 work on remedial issues. 2008-2011 working on legal issues and justice. 2012-2016 work on Peace and Human rights issues and 2017 - present work on human rights and democracy issues that

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

contribute to peace in southern border provinces / Patani and member organizations and network organizations work according to the group's aptitude. work issues in Peace, Legal / Human Rights, Education, Culture and Media. There are problems in blocking the rights being blocked, being tracked in the activity(work) from government officials. Activists were threatened and budget.

Keywords : Peace, Youth Groups, Three Southern Border Province of Thailand/Patani

บทนำ

ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ก่อตัวมานานหลายทศวรรษ เกิดจากสาเหตุที่ซับซ้อนหลากหลายมิติ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และศาสนา ประกอบกับปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆ เช่น เรื่องอิทธิพลและผลประโยชน์ การเมืองท้องถิ่น ฯลฯ ทำให้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้คลุมเครือ ไม่มีความชัดเจน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากเหตุการณ์ปล้นปืนที่ค่ายกองพันพัฒนาที่ 4 บ้านปืเหล็ง อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 เป็นหมุดหมายสำคัญของความรุนแรง และมีเหตุการณ์รุนแรงอื่นๆเกิดขึ้นรายวันอย่างต่อเนื่องในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี เช่นการวางระเบิด การฆ่ารายวัน การชุมนุมประท้วงที่หน้า สภ.อ.ตากใบ จ.นราธิวาส จนถึงปัจจุบัน มีเหตุการณ์รุนแรงทุกประเภท ทั้งลอบยิง ลอบวางระเบิด วางเพลิง และอื่นๆเกิดขึ้นโดยเป็นเหตุที่เกี่ยวกับความมั่นคงและมาจากเหตุปัจจัยอื่น เช่น ความขัดแย้งส่วนตัว, ความขัดแย้งทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

ในระหว่างที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆในอดีตจนถึงปัจจุบันพบว่ามีกรรวมตัวของประชาชน นิสิตนักศึกษา ขึ้นมาเป็นกลุ่มประชาสังคม กลุ่มองค์กรอิสระ โดยเหตุผลในการรวมกลุ่มเรียกร้องหรือปกป้องสิทธิของตนเองในเรื่องต่างๆมากขึ้น บทบาทของภาคประชาสังคมในช่วงแรกมี 2 ลักษณะ ลักษณะแรก เป็นการรวมตัวกันเพื่อเคลื่อนไหวในประเด็นที่วางอยู่บนฐานของอัตลักษณ์ทางศาสนา และในลักษณะที่สอง ภาคประชาสังคมมีบทบาทประหนึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน ในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับประชาชน เป็นการเคลื่อนไหวร่วมกันของผู้คนในชุมชน เช่น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประเด็นด้านการจัดการทรัพยากร เป็นต้น ในอีกด้านหนึ่ง เป็นการรวมกลุ่มอาชีพของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทในการเคลื่อนไหวไม่มากนัก (ชลิต ถาวรนุกิจกุล, 2551: 2-3)

หลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี 2547 หลายกลุ่มหันไปเน้นหนักการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผลของความรุนแรง ได้แก่ งานเยียวยา งานช่วยเหลือและป้องกันเหตุร้าย บางกลุ่มมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหลักที่เน้นไว้ก่อนหน้านี้หันมาทำงานที่เกี่ยวข้อง เหตุการณ์ความไม่สงบมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าการจัดการของภาครัฐต่อปัญหาความไม่สงบก็ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มประชาสังคมและส่งผลอย่างสำคัญต่อปัญหาความไม่ไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงในพื้นที่ยังเป็นตัวเร่งเร้าให้มีการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคมเพิ่มมากขึ้น ทั้งที่เป็นการจัดตั้งขึ้นจากแกนนำประชาชนในพื้นที่และการสนับสนุนหรือเข้ามามีบทบาทจากองค์กรต่างพื้นที่ กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาหลายกลุ่มที่เห็นได้ชัดคือกลุ่มเยาวชน ที่แบ่งการทำงานออกไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การรวมกลุ่มทำกิจกรรมหรือเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรที่ไม่ใช่รัฐนั้นไม่ใช่เป็นสิ่งแปลกใหม่ที่จะสามารถชิงระดับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้ พวกเขายังคงเดินทางทำงานตามวาระและเป้าหมายของแต่ละกลุ่มอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ภาคประชาสังคมตามความเข้าใจของคนในพื้นที่ หมายถึง กลุ่ม องค์กร สมาคม ชมรม ชุมชน เครือข่าย คณะทำงาน หรือคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการรวมตัวของสมาชิกโดยความสมัครใจเพื่อทำกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุร่วมกัน โดยมีประเด็นการขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพเป็นเป้าหมายหลัก ที่สำคัญการรวมกลุ่มและการทำงานของพวกเขาไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการบังคับขู่เข็ญ การรวมกลุ่มและปฏิบัติการขององค์กรประชาสังคมในที่นี้อาจวางอยู่บนพื้นฐานของค่านิยมของกลุ่มนั้นๆ ตัวอย่างของกลุ่มที่มีอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ กลุ่มสิทธิมนุษยชน กลุ่มเยียวยา กลุ่มสื่อสารสาธารณะ กลุ่มการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กลุ่มวิชาการ กลุ่มเศรษฐกิจ กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มพัฒนาชุมชน กลุ่มผู้หญิง กลุ่มเครือข่าย และกลุ่มเยาวชนที่มีบทบาทในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความร่วมมือและขับเคลื่อนรณรงค์ในประเด็นต่างๆ (มุฮัมมัดอาบูปาทาน และคณะ, 2555: 23-24) เนื่องจากกลุ่มเยาวชนมีความสำคัญและมีบทบาทของสังคมในการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ทำหน้าที่ต่างๆต่อไปในอนาคต และการเลือกเยาวชนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความ
ความขัดแย้งในการศึกษานี้จะสามารถทำความเข้าใจบริบทสังคมของตัวเองได้ง่าย

สำหรับกลุ่มเยาวชนในช่วงปี 2547-2549 ยังไม่มีการเคลื่อนไหวมากเท่าไร เนื่องจากเป็น
ช่วงที่เริ่มมีเหตุการณ์เกิดขึ้น มีความกลัวและไม่มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความเห็น ตั้งแต่ปี
2550 มีกิจกรรมที่รวมกลุ่มจัดอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็น
เครื่องมือในการต่อสู้กับความ อยุติธรรมด้วยสันติวิธี แต่การเคลื่อนไหวของนักศึกษาก็ต้องเป็นที่
สงสัย และหวาดระแวงของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีนักศึกษาจากส่วนกลางและในพื้นที่
ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่ก็ต้องถูกจับตามองจากเจ้าหน้าที่รัฐ และนักศึกษาที่ทำงานด้าน
สิทธิมนุษยชนต้องถูกเชิญตัวไปสอบสวน จุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวซึ่งเริ่มมาจากกลุ่มเยาวชนที่
เรียนอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชุมชนที่มีสัทธิกลางอย่าง
สันติของนักศึกษาและประชาชน ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2550 นักศึกษาจาก
ส่วนกลางมีนายตูแวนดาเนีย ตูแวนแมง เป็นแกนนำ กล่าวว่า ...“เหตุที่พวกเขาต้องเคลื่อนไหว
เนื่องจากมีเพื่อนจากกรุงเทพฯ บอกว่า ทำไมนักศึกษาจากภาคใต้ ไม่มีการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหา
ภาคใต้เลย ทั้งที่มีการยิงทุกวัน ในขณะที่นั้น ได้ลงพื้นที่และเห็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านมาก
ขึ้น จึงต้องการเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนที่นี่”... (ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี,
มหาวิทยาลัยมหิดล, ออนไลน์)

หลังจากมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนครั้งนี้ กลุ่มเยาวชนเริ่มมีส่วนร่วมในการแสดงออก
ทางความเห็นมากขึ้น และเกิดเป็นกลุ่มหลายๆกลุ่มดังเช่นปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษาประเด็นกลุ่ม
ที่เป็นเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ เนื่องจากเป็น
เยาวชนในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ที่ขับเคลื่อนประเด็น
สันติภาพ
2. เพื่อประเมินบทบาทการทำงานของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการ
สร้างสันติภาพ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน/ทำกิจกรรมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ที่ขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ

บททวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

เยาวชน คำว่า “เยาวชน” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555 ได้ให้ความหมายไว้คือ บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายไว้คือ คนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี อาเซียน (The Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) ได้ระบุอายุของเยาวชน คือ อายุระหว่าง 15-34 ปี

การเสริมสร้างสันติภาพและกระบวนการสร้างสันติภาพ

ในปี ค.ศ. 1992 การเสริมสร้างสันติภาพได้รับการยอมรับกว้างขวางมากขึ้น เมื่อเลขาธิการสหประชาชาติได้มีข้อเรียกร้อง “วาระสันติภาพ” (An Agenda for Peace) ที่ระบุว่าสหประชาชาติและประชาคมนานาชาติมีความรับผิดชอบต่อการจัดการความขัดแย้งร่วมสมัยในรูปแบบของมาตรการทางการทูตในเชิงป้องกัน (preventive diplomacy) การทำให้เกิดสันติภาพ (Peacemaking) และการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) ส่งผลให้แนวคิดการเสริมสร้างสันติภาพเป็นที่รู้จักและนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวยและคณะ, 2555 : 20)

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ กล่าวว่า การศึกษา “สันติภาพ” จะต้องไม่คำนึงถึงเรื่องการยุติสงครามและการลดความรุนแรง เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องคำนึงถึงความเป็นสหวิทยาการของทฤษฎีสันติภาพ ต้องมีทัศนคติที่เปิดกว้างและไม่ยึดติดอยู่กับศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งเป็นการเฉพาะ ที่สำคัญจะต้องเปลี่ยนแปลงความคิด เรื่องความขัดแย้งใหม่ คือ ต้องเชื่อว่าความขัดแย้งไม่ได้เป็นเรื่องที่ควรหลีกเลี่ยง แต่ความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของทุกสังคม ดังนั้นเมื่อทุกสังคมต้องเผชิญกับความขัดแย้ง จึงไม่สามารถขจัดให้หมดสิ้นไปได้ และทฤษฎีสันติภาพ ก็ไม่ได้เป็นทฤษฎีที่กำเนิดขึ้นเพื่อขจัดความขัดแย้งให้หมด แต่เป็นทฤษฎีที่พยายามคิดค้นขึ้นเพื่อจัดการกับปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี หรือจัดการโดยไม่ใช้ความรุนแรง (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จุฑารัตน์ ศึกษากระบวนการสร้างสันติภาพ โดยอ้างถึง Schirch ให้นิยามไว้ว่า การเสริมสร้างสันติภาพ (Peacebuilding) เป็นแนวทางการในป้องกัน ลด เปลี่ยนแปลงขับเคลื่อน และเยียวยาบุคคล ชุมชน และสังคม จากความขัดแย้งในทุกรูปแบบ โดยการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ในสังคมทุกระดับ สรุปได้ว่า การเสริมสร้างสันติภาพ เป็นกระบวนการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเหตุการณ์ความรุนแรงในสังคมทุกระดับ โดยผ่านกิจกรรมที่มีบทบาทในการป้องกัน ส่งเสริม และสนับสนุน มิให้เกิดความรุนแรง เพื่อผสานความแตกฉาน เปลี่ยนแปลงความขัดแย้งด้วยสันติวิธีเพื่อนำไปสู่สันติภาพครั้งใหม่ที่ยั่งยืน และ Schirch ได้ทำการศึกษากระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ โดยกล่าวว่าวิถีทางการเสริมสร้างสันติภาพสามารถแบ่งได้ 4 ประเภท *หนึ่ง การต่อสู้ความขัดแย้งโดยปราศจากความรุนแรง (waging conflict nonviolently)* ผู้ดำเนินการด้านสันติภาพแสวงหาแนวทางในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่ใช้ความรุนแรง ด้วยการค้นหากลุ่มอำนาจที่สามารถเข้าถึงสถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ *สอง การลดความรุนแรงทางตรง (reducing direct violence)* พยายามลดความรุนแรงทางตรงโดยมีเป้าหมายเพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำความรุนแรง ป้องกันและเยียวยาเหยื่อจากเหตุการณ์ความรุนแรง จัดหาสถานที่ปลอดภัยเพื่อดำเนินกิจกรรมการสร้างสันติภาพ ซึ่งกระทำต่างๆ เหล่านี้มีส่วนช่วยในการค้นหาหนทางของความรุนแรงที่เกิดขึ้น สาม การเปลี่ยนความสัมพันธ์ (transforming relationship) แทนที่ความรุนแรงด้วยสันติภาพต้องเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการในการเข้าถึงความเจ็บปวด เปลี่ยนแปลงความขัดแย้งให้ความยุติธรรม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สร้างแนวทางแก้ไขปัญหาในระยะยาวที่ตรงกับความต้องการของตนเอง *สี่ การสร้างศักยภาพ (building capacity)* เสริมสร้างสันติภาพในระยะยาวให้ความสำคัญในเรื่องของความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน สร้างวิธีการป้องกันความรุนแรงผ่านการศึกษาระบบ การเจรจาทางทหาร การวิจัยและประเมินผล เพื่อก่อรูปโครงสร้างที่สามารถส่งเสริมให้เกิดสันติภาพที่ยั่งยืน (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวยและคณะ 2555: 21-23)

โยฮัน กัลตุง ได้เสนอแนวคิดการสร้างสันติภาพ (Peace building) เป็นกระบวนการเพื่อเป็นหนทางในการป้องกันความขัดแย้ง และสร้างสันติ โดยประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หนึ่ง การรักษาสันติภาพ (Peace keeping) คือ การควบคุมผู้กระทำการ ไม่ให้ทำลายสิ่งตามๆหรือชีวิตผู้อื่นๆ การรักษาสันติภาพเน้นการป้องกัน เช่น การมีข้อตกลงหยุดยิงทั้งสองฝ่าย การตั้งทีมในการติดตามการการปฏิบัติทางการทหาร เป็นต้น สอง การก่อร่างสันติภาพ (Peace making) คือ รูปแบบของการแก้ไขปัญหาในแบบของข้อตกลง สัญญาหรือข้อตกลงในระหว่างความขัดแย้งแต่เพื่อที่จะบรรลุได้การก่อร่างสันติภาพอาจต้องการดำเนินการต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของคู่ขัดแย้งในการบรรลุข้อตกลงข้อตกลงเพื่อสันติภาพ และสาม การสร้างสันติภาพ (Peace building) คือ ยุทธศาสตร์หนึ่งที่น่าเน้นการทำให้สังคม เศรษฐกิจและการพัฒนาในด้านต่างๆเป็นไปอย่างเหมาะสมในการปฏิรูปเพื่อก่อให้เกิดวัฒนธรรมสร้างลงสันติภาพที่ยั่งยืน (ภักวดี วีระภาสพงษ์, 2559 : 80-86)

บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของสภาประชาสังคมชายแดนใต้ ในบทความ “บทบาทประชาสังคมและอนาคตประชาสังคมอิสลามในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้” Role of Civil Society and the Future of Islamic Civil Society in Solving the Southern Border Provinces) เขียนโดย อับดุลรอญิง ลือแต สามารถสรุปได้ว่า มีบทบาทในการจัดการองค์ความรู้ เช่น องค์ความรู้ในเรื่องกระบวนการสันติภาพ องค์ความรู้ในการจัดการความขัดแย้งที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงและนำสันติวิธีเข้ามาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสันติภาพที่ถาวร องค์ความรู้ในเรื่องของการดำเนินชีวิตในวิถีของศาสนา อบรมจริยธรรม เช่น ค่าอบรมเยาวชน เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีในทางสังคม บทบาทในการสร้างพื้นที่กลาง เช่น สร้างพื้นที่กลางในการพูดคุยเกี่ยวกับสันติภาพ เป็นเวทีในการแบ่งปันข้อมูลของคนทุกกลุ่ม ทำงานอย่างหลวมๆ โดยมีทิศทางร่วมกัน ในขณะที่ภารกิจประจำของกลุ่มก็สามารถดำเนินไปตามวัตถุประสงค์เดิมโดยอิสระ บทบาทในการผลักดันในระดับนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เช่น กำหนดประเด็นร่วมและขับเคลื่อนร่วมกันให้เกิดการขยายผลออกไปในวงกว้างต่อไป เช่น เรื่องยาเสพติด บทบาททำงานอาสาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ เช่น การช่วยเหลือในการต่อสู้ในทางกฎหมาย ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความรุนแรง (อับดุลรอญิง ลือแต, 2557 : ออนไลน์)

การศึกษาบทบาทประชาสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน พบในงานด้านสิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรม หลังจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่ดำเนินมา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อย่างต่อเนื่อง ปัญหาที่ตามมาซึ่งนอกจากจะเป็นความรุนแรงและความสูญเสียจากการทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐแล้ว การทำร้ายและซ้อมทรมานประชาชนที่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐจัดอยู่ในข่ายต้องสงสัยว่าเป็นแนวร่วมของฝ่ายก่อความไม่สงบก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้เกิดองค์กรที่เข้าไปทำงานด้านการพิทักษ์สิทธิและกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะ โดยองค์กรที่ทำงานด้านนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ เช่น องค์กรยุวมุสลิมแห่งประเทศไทยซึ่งทำงานควบคู่กับองค์กรนอกพื้นที่อย่างคณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ นอกจากกลุ่มที่เคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนแล้ว ยังมีกลุ่มเคลื่อนไหวที่จัดตั้งจากนักศึกษาซึ่งเป็นการรวมตัวกันในลักษณะของเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันทั้งจากนักศึกษาส่วนกลางและในพื้นที่เอง เห็นได้จากการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องและรณรงค์การละเมิดสิทธิจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในหลายกรณี เช่น การชุมนุมหน้ามัสยิดกลางปัตตานีเมื่อปีพ.ศ.2550 องสหพันธ์นิสิตนักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สมทบร่วมโดยเครือข่ายนักศึกษาจากส่วนกลาง หรือการรวมตัวเพื่อชุมนุมของสหพันธ์นิสิตนักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้หน้าค่ายอิงคยุทธบริหารจังหวัดปัตตานีเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2551 (ชลิต ถาวรนุกิจกุล, 2551: 8-9)

ในงานวิจัยของธานี พัพเพินฮอฟ (Thania Paffenholz, 2009) ทำการศึกษาวิจัยบทบาทของภาคประชาสังคมกับกระบวนการสร้างสันติภาพ ใน 13 ประเทศ ได้แก่ ประเทศกัวเตมาลา ไอร์แลนด์เหนือ บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา ตุรกี ไชปรัส อิสราเอล ปาเลสไตน์ อัฟกานิสถาน เนปาล ศรีลังกา โซมาเลีย ไนจีเรีย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก โดยเล็งเห็นบทบาทของประชาสังคมถึงการมีส่วนร่วมลดความขัดแย้งและสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน ทำการศึกษาเรื่อง Civil Society and Peacebuilding : A Critical Assessment พบว่าประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการสร้างสันติภาพ โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพทุกขั้นตอนและสนับสนุนได้หลายกรณี สร้างความแตกต่างเมื่อทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในเวลาที่เหมาะสม กลุ่มประชาสังคมให้ความสำคัญกับการลดความรุนแรง การเจรจาการตั้งถิ่นฐานและการสร้างสันติภาพในสภาพแวดล้อมหลังเกิดความขัดแย้ง บทบาทของภาคประชาสังคมต่อการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพ ประกอบด้วย 7 บทบาท ดังนี้ หนึ่ง บทบาทการป้องกันประชาชนจากการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่าย (Protection) มีความสำคัญในช่วงที่มีความขัดแย้งและช่วงที่มีการใช้ความรุนแรง หลังจากความรุนแรงลดลงความก็จะลดลงด้วย ระดับความรุนแรงจะเป็นตัวกำหนดการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ป้องกันมากกว่าการมีข้อตกลงสันติภาพ สอง บทบาทการติดตามตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติตามข้อตกลงสันติภาพ (Monitoring) เป็นการเฝ้าติดตามความขัดแย้งและความรุนแรง และการละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อเกิดการตรวจสอบทำให้เกิดบทบาทการป้องกันและบทบาทการสนับสนุน การตรวจสอบจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นยิ่งเมื่อสื่อมีการนำเสนอข่าว สาม บทบาทการสนับสนุนสันติภาพและสิทธิมนุษยชน (Advocacy) การสนับสนุนมีความสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการสร้างสันติภาพ การสนับสนุนจะมีประสิทธิภาพเมื่อการระดมมวลชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม สี่ บทบาทการสร้างคุณค่าแห่งสันติภาพและประชาธิปไตยรวมทั้งการพัฒนาอัตลักษณ์ในกลุ่มของกลุ่มคนชายขอบ (Socialization) บทบาทนี้จะเกิดขึ้นในช่วงที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง หากเกิดในช่วงที่มีความรุนแรงจะเกิดการต่อต้าน รูปแบบกิจกรรมมีลักษณะเป็นการฝึกอบรม สัมมนาในรูปแบบสาธารณะ หรือการผลิตสื่อสันติภาพห้า บทบาทการร่วมมือกันทางสังคมระหว่างกลุ่มโดยการนำคนที่มีความเห็นคิดต่างกันหรือคู่แข่งแยกออกจากประเด็นปัญหาหลัก (Social Cohesion) การแสดงบทบาทนี้ในการทำงานเชิงบวก จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม และเป็นการริเริ่มทำงานร่วมกัน หก บทบาทการอำนวยความสะดวกในการเจรจาในระดับท้องถิ่นและระดับชาติระหว่างคู่แข่ง (Facilitation) การอำนวยความสะดวกมักจะเกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น โดยผู้นำท้องถิ่นหรือภาคประชาสังคม โดยที่จะมีการอำนวยความสะดวกในการเจรจาระหว่างคู่แข่ง การอำนวยความสะดวกในระดับชาตินั้นจะทำให้บทบาทของภาคประชาสังคมลดน้อยลง จะแทนที่ด้วยบทบาทของนักการเมือง นักธุรกิจ และบุคคลที่มีชื่อเสียง เจ็ด บทบาทการให้บริการ (Service Delivery) เพื่อสร้างจุดเริ่มต้นสำหรับการสร้างสันติภาพ ใน 6 บทบาทข้างต้น ในระยะสงครามและความขัดแย้งทางอาวุธ จะมีโครงการช่วยเหลือเกิดขึ้นในพื้นที่ กล่าวคือช่วยเหลือเหยื่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากรุนแรง โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มการป้องกัน บทบาทการให้บริการ มีประสิทธิภาพมากในการสร้างสันติภาพหลังจากความรุนแรงสิ้นสุดลงหรือมีความรุนแรงในระดับต่ำ นำมาวิเคราะห์ใน 4 ระยะของความขัดแย้ง คือ ระยะของความขัดแย้งออกเป็น 4 ช่วง คือ ระยะสงคราม ระยะความขัดแย้งที่ใช้อาวุธ ระยะโอกาสในการพูดคุยสันติภาพ และระยะความรุนแรงในวงกว้างจบลงโดยประชาสังคมในแต่ละบริบทนั้นทำหน้าที่แตกต่างกัน ปัจจัยสำคัญที่อาจจำกัดความสามารถของภาคประชาสังคมในการตอบสนองต่อ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทบาทของการสันติภาคตามบริบท ได้แก่ พฤติกรรมของรัฐ ระดับความรุนแรง สื่อ องค์กรประกอบ
ของภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของนักการเมือง และการให้ทุน

จากงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทบาทของภาคประชาสังคมเพื่อเป็นกรอบในการวิจัย
โดยที่ผู้วิจัยได้เลือกบทบาททั้ง 7 ประการ มาวิเคราะห์ และเลือกกระยะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี คือสองระยะ ได้แก่ ระยะความขัดแย้งที่ใช้อาวุธ ระยะโอกาสในการ
พูดคุยสันติภาพ

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษายบทบาทของกลุ่มเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการขับเคลื่อน
ประเด็นสันติภาพ ศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ซึ่งเน้นการศึกษาภาคสนาม (field
research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) และการสัมภาษณ์แบบกึ่ง
โครงสร้าง (Semi - Structure interview) โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมแสดงบทบาทที่ขับเคลื่อน
ประเด็นสันติภาพ มีรายละเอียดดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล : ค้นคว้าจากเอกสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม : ใช้แนวคำถามซึ่งมีความครอบคลุมตามขอบเขตของ
การศึกษาและวัตถุประสงค์ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure interview) เก็บ
ข้อมูลในลักษณะของการสนทนาพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวโดยเป็นการ
สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยการกำหนดประเด็นลักษณะปลายเปิดที่เอื้อให้ผู้วิจัยสามารถ
ยืดหยุ่นการถามได้อย่างเหมาะสม สัมภาษณ์กลุ่มเยาวชนผู้ที่เคยร่วมงานหรือให้ทุนในการทำงาน
การสนทนากลุ่ม(Group-interview) คำถามเป็นแบบปลายเปิด การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม
(Non participatory observation) จากการทำกิจกรรม การทำงาน การเข้าร่วม เช่น งานสัมมนาต่างๆ
เหตุการณ์ทางสังคม เช่น การประท้วง และการเข้าร่วม กิจกรรมของเครือข่ายอื่นๆ

4) บันทึกภาคสนาม (Field notes) ถอดเทปสัมภาษณ์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ มีแนวทางการทำงานด้านการจัดกิจกรรมในลักษณะคล้ายกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของขนาดกลุ่มและลักษณะของกลุ่ม คือ มีทั้งองค์กรหลักที่เชื่อมโยงเป็นลักษณะองค์กรสมาชิกหรือองค์กรเครือข่ายและองค์กรที่ไม่้องค์กรสมาชิกหรือองค์กรเครือข่าย เรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกัน และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมมีลักษณะแตกต่างเนื่องจากปัจจัยทุนและสถานการณ์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง

บทบาทการทำงาน(การทำกิจกรรม)ของเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการสร้างสันติภาพ สามารถแบ่งระยะการดำเนินงานในประเด็นหลัก ดังนี้ ก่อนปี 2547 ทำงานประเด็นอัตลักษณ์ทางศาสนา งานด้านทรัพยากรธรรมชาติ งานด้านแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดและด้านสุขภาพ ช่วงหลังปี 2547 ทำงานประเด็นการเหยียวยา ปี 2551-2554 ทำงานประเด็นกฎหมาย ความยุติธรรม ปี 2555-2559 ทำงานประเด็นสันติภาพ ประเด็นสิทธิมนุษยชน และ ปี 2560 - ปัจจุบันทำงานประเด็นสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยที่มีส่วนในการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี องค์กรสมาชิกและองค์กรเครือข่ายมีการทำงานตามความถนัดของกลุ่ม มีประเด็นการทำงานในด้านสันติภาพ ด้านกฎหมาย/สิทธิมนุษยชน ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรมและด้านสื่อ

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน พบว่า หนึ่ง การทำกิจกรรม ถูกขัดขวางและถูกติดตามจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นการปิดกั้นสิทธิ ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างรัฐและนักทำกิจกรรม ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคง และเกิดปัญหานักกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนหลายกลุ่มถูกคุกคาม สอง สื่อได้นิยาม กลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ที่ทำงาน/ทำกิจกรรม ในด้านสันติภาพว่า “โจรใต้” ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจผิดให้แก่ประชาชนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งส่วนน้อยที่จะรับรู้และเข้าใจสถานการณ์อย่างแท้จริง สาม งบประมาณไม่เพียงพอและไม่แน่นอน ในการทำกิจกรรมนั้นแน่นอนว่ามีประโยชน์เกี่ยวกับเยาวชนและประชาชน ส่งผลให้พลาดโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆที่กลุ่มเยาวชนต้องการนำเสนอ สี่ มีปัญหากับมหาวิทยาลัยต้นสังกัด เนื่องจากมหาวิทยาลัยไม่สนับสนุนให้เกี่ยวข้องกับการทำงาน/ทำกิจกรรมด้านสันติภาพ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

และความรุนแรง ปัญหาหลักของมหาวิทยาลัยคือการ โคนรัฐควบคุมในการเปิดกว้างในการ
แสดงออกทางความคิดของนักศึกษา

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องบทบาทของกลุ่มเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการขับเคลื่อน
ประเด็นสันติภาพ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเยาวชนกลุ่มเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในการขับเคลื่อนประเด็น
สันติภาพ มีข้อค้นพบดังนี้ หนึ่ง การรวมตัวขึ้นมาเป็นกลุ่มส่วนใหญ่เกิดขึ้นหลังปี พ.ศ.2547 เป็น
กลุ่มภาคประชาสังคม ซึ่งทำงานประเด็นเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่
เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี สอดคล้องกับบทความประชาสังคมกับกระบวนการ
สันติภาพ ของมูฮัมมัดอาฮูบ ปาทาน และคณะ (2555) ที่กล่าวว่า ในปี 2547 หลายกลุ่มของประชา
สังคมหันไปเน้นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผลของความรุนแรง ได้แก่ งานเยียวยา งานช่วยเหลือ
และป้องกันเหตุร้าย บางกลุ่มมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหลักที่เน้นไว้ก่อนหน้านี้หันมาทำงานที่
เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี นั้น
รวมตัวขึ้นมาปี 2550 หลังจากการประชุมใหญ่ที่มีสัจจิตเริ่มต้นของการรวมกลุ่มเยาวชนในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือการประชุมของนักศึกษาและประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ
มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2550 สอง มีกิจกรรมที่ขับเคลื่อน
ประเด็นสันติภาพ ในลักษณะคล้ายๆกันทุกกลุ่ม แต่มีความแตกต่างกันในขนาด, ลักษณะของกลุ่ม,
วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม, อุดมการณ์ทางการเมืองและการได้รับทุน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผล
ต่อบทบาทการสร้างสันติภาพของกลุ่ม สอดคล้องกับผลการศึกษาของธานีเย พัพเพนฮอฟ
(2009) ที่กล่าวว่าความสามารถของภาคประชาสังคมในการตอบสนองต่อบทบาทของการสร้าง
สันติภาพตามบริบท ได้แก่ พฤติกรรมดีของรัฐ ระดับความรุนแรง สื่อ องค์ประกอบของภาคประชา
สังคม การมีส่วนร่วมของนักการเมืองและการให้ทุน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. การทำกิจกรรมประเด็นต่างที่ขับเคลื่อนประเด็นสันติภาพ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ในระยะความขัดแย้งที่มีการพูดคุยสันติภาพ สามารถสรุปออกเป็น 4 บทบาทสำคัญ คือ การขัดเกลาทงสังคม การสนับสนุน การติดตามและการให้บริการ โดยการขัดเกลาทงสังคมมีกิจกรรมในระดับที่สูง ซึ่งตรงกับบทบาทผลการศึกษาของธานี พัพเพนฮอฟอยู่ สองบทบาทคือ บทบาทการสนับสนุนและบทบาทการติดตาม และต่างกันสองบทบาท คือ บทบาทการขัดเกลาทงสังคมและบทบาทการให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐและประชาชน ในพื้นที่รวมถึงประชาชนทั่วประเทศ
2. ควรเปิดโอกาสและรับฟังประชาชนในการแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี
3. ควรจัดให้มีแบบเรียนประวัติศาสตร์อธิบายอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ที่มีอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย
4. สนับสนุน ส่งเสริม วัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี ให้มีเสรีภาพอย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวยและคณะ. (2555). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยรากเหง้าของความขัดแย้งสู่ทางออกเพื่อความปรองดอง. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ, 20-23.
- ชลิต ถาวรนุกิจกุล. (2551). “ประชาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ในบริบทของความรุนแรง”. บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 9, 2-3.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2539). ทฤษฎีสันติภาพ พิจารณาจากทฤษฎีสงคราม สันติทฤษฎี/วิถีวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ภักดี วีระภาสพงษ์. (2559). แพลตฟอร์มที่ช่วยการเปลี่ยนแปลงความขัดแย้ง 20 แนวคิดเชิง
ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ของเรา, 80-86

มูฮัมมัดอาบู ปาทาน และคณะ.(2555). “ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ: รายงานวิจัย
สำรวจสถานภาพองค์กรประชาสังคมในชายแดนใต้”. ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้.
วันที่ค้นข้อมูล 24 พฤษภาคม 2560 เข้าถึงได้จาก
<http://www.deepsouthwatch.org/node/3201>.

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี. “รายงาน: ถึงคือนักศึกษาออกโรง จี้กองทัพหยุดเจ้าหน้าที่รัฐละเมิด
สิทธิมนุษยชนชายแดนใต้”. มหาวิทยาลัยมหิดล, มปป.

อับดุลรอญี สือแต, บทบาทและอนาคตของประชาสังคมอิสลามในการแก้ปัญหาชายแดนใต้.
วันที่ค้นข้อมูล 24 พฤษภาคม 2560 เข้าถึงได้จาก
<http://www.deepsouthwatch.org/node/6437>.

Thania Paffenholz. (2009). *Civil Society and Peacebuilding*, The Centre on Conflict, Development
and Peacebuilding.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พลวัตของการกำหนดนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทย

The Dynamics of Minimum Wage Policy Formulation in Thailand

ณัฐภัทร์ โสพิณ (Nattapat Sopin)

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Master of Arts Programs in Government

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

E-mail: immhey.big@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเด็นนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำนั้นจึงเป็นข้อขัดแย้งที่มีผลกระทบอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่มีมิติทางการเมืองอย่างชัดเจนผ่านการกดดันจากกลุ่มต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ในสิ่งที่ตนต้องการผ่านหลายช่องทางไม่ว่าจะเป็นทางพรรคการเมืองหรือกลุ่มคณะต่าง ๆ ที่มีผลได้ผลเสียกับนโยบายที่จะกำหนดลงไป ซึ่งหลาย ๆ ครั้งนั้นผลที่ออกมานั้นก็ไม่ได้เป็นไปตามที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องการทุกอย่างแต่ความต้องการของแต่ละกลุ่มนั้นผ่านการนำมาโต้เถียงและผลักดันกันไปมาทำให้สิ่งที่ออกมานั้นเป็นในรูปแบบที่แสดงถึงภาพของผลประโยชน์ที่ทั้งสองฝ่ายนั้นพอที่จะยอมรับได้ ถึงอย่างไรก็ตามก็ไม่เสมอไปที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องนั้นจะสามารถผลักดันความต้องการของตนได้อย่างเท่าเทียมและเต็มที่เพราะอำนาจทางการเมืองนั้นเป็นปัจจัยสำคัญของอำนาจในการตัดสินใจ แต่ถึงอย่างนั้นผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองก็ยังคงจำกัดภายใต้กรอบของบริบททางการเมืองที่บีบให้ไม่สามารถทำตามนโยบายที่ฝ่ายตนต้องการได้อย่างเต็มที่เพราะอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของตนในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

โดยในกรณีที่ศึกษาของนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทนั้นจะแสดงภาพพลวัตของการกำหนดนโยบายภายใต้ข้อแม้ทางการเมืองที่ต่างออกไปให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยจะทำการวิเคราะห์นโยบายกระบวนการการกำหนดนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท ตั้งแต่การเริ่มหาเสียงไป

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จนถึงการสิ้นสุดกระบวนการของนโยบายเพื่อแสดงให้เห็นพลวัตของการออกนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำครั้งนี้ว่าแต่ละช่วงนั้นมีข้อแม้ที่ส่งผลกับการตัดสินใจของตัวแสดงต่างๆอย่างไรเพื่อแสวงประโยชน์สูงสุดให้กับตนเองไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ค่าแรงขั้นต่ำ, แรงงาน, ผู้ประกอบการ, รัฐบาล, การเลือกตั้ง, นโยบาย, เศรษฐกิจ, การเมือง

Abstract

The issue of the minimum wage policy is a conflict that has a huge impact on the economy of the country. Therefore, this issue poses clear political issue through pressure from various groups in order to get what they want through many ways, whether it is a political party or various groups that have a stake in the policy. Most times the result is not according to what one group wanted in every way, but the needs of each group were brought up to argue and push each other to make things out in the form that benefits and is acceptable to all parties involved. However, it is not always the case that the relevant groups will be able to push their needs equally and fully because the political power is an important factor in the power of decision making but even those who have political power are still restricted under the conditions of a political context that allows them to not be able to fully realize with their own needs because it may affect their stability in political positions. In the case of 300 bath policy, it will show the dynamic of policy formulation under different political conditions.

In the case of the study of the minimum wage policy of 300 baht, it will show the dynamics of the policy formulation under different political conditions. By analyzing the process of policy formulation of minimum wage of 300 baht from the start of the campaign until the end of the policy process to show the dynamics of this minimum wage policy that each period had

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

conditions that affect how the decisions of various actors were made in order to maximize the benefits for themselves, whether they are political or economic benefits.

Keywords: Minimum Wage, Labor, Entrepreneur, Government, Election, Policy, Economy, Politics

บทนำ

แรงงานในรูปแบบของลูกจ้างนั้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ เพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิต ซึ่งทำให้สิ่งที่เป็นค่าตอบแทนของกลุ่มคนเหล่านี้ที่เรียกว่าเป็น “ค่าจ้าง” นั้นถือเป็นเรื่องสำคัญในเศรษฐกิจ ค่าจ้างที่แรงงานนั้นได้รับนั้นส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อทั้งแรงงานและผู้ประกอบการทำให้การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำนั้นกลายเป็นจุดขัดแย้งอยู่เสมอระหว่างกลุ่มผู้ที่จะต้องจ่ายค่าจ้างที่จะไปเพิ่มต้นทุนส่งผลให้เสียกำไรกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานผู้ซึ่งต้องการค่าจ้างที่มากขึ้นเพื่อไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ประเทศต่างๆทั่วโลกนั้นประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่ค่าจ้างขั้นต่ำนั้นไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม แรงงานนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ย่ำแย่ลงก่อให้เกิดปัญหาความยากจนตามมา

นโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทนั้นเป็นนโยบายที่เกิดขึ้นในสมัยของรัฐบาลพรรคเพื่อไทยที่นำโดย ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในตอนนั้น โดยนโยบายนี้นั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำทั่วประเทศไทยให้เป็น 300 บาทซึ่งนับเป็นการขึ้นที่มีจำนวนค่อนข้างสูงและกลายเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างมากถึงผลดีและผลเสียที่นโยบายนี้นั้นจะนำมาสู่ประเทศโดยรวม กระบวนการการออกนโยบายนี้นั้นเป็นไปด้วยความขัดแย้งจากกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มการเมืองต่างๆที่มีแนวคิดและผลประโยชน์ที่ไม่ตรงกันทำให้เห็นนโยบายนี้นั้นมีกระบวนการออกนโยบายที่ไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่พรรคเพื่อไทยนั้นได้หาเสียงไว้ในตอนแรก โดยสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นก็คือนโยบายนี้นั้นได้ถูกแบ่งออกเป็นสองช่วงในการจัดให้บังคับใช้คือช่วงแรกนั้นคือให้ใช้ใน 7 จังหวัดก่อน หลังจากนั้นช่วงที่สองนั้นจึงมีการให้ใช้ทั่วประเทศ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

งานชิ้นนี้นั้นมุ่งที่จะอธิบายกระบวนการที่เกิดขึ้นในการจัดทำนโยบายนี้ขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่การหาเสียงของพรรคเพื่อไทย การได้รับการเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทย จนไปถึงการตัดสินใจแบ่งนโยบายเป็นสองช่วงว่ามีการดำเนินไปอย่างไรและอะไรเป็นปัจจัยหลักที่ส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจของตัวแสดงต่าง ๆ ในแต่ละช่วง โดยงานนี้นั้นมีข้อโต้แย้งหลักว่ารูปแบบของกระบวนการการออกนโยบายค่าแรง 300 บาทที่ออกมาให้เห็นนั้นเป็นผลจากการที่ตัวแสดงต่าง ๆ นั้นพยายามที่จะแสวงประโยชน์สูงสุดให้แก่ตนเองภายใต้กรอบของบริบททางการเมืองในตอนนั้น มีสร้างข้อจำกัดต่าง ๆ โดยเริ่มตั้งแต่การหาเสียงผ่านนโยบายไปจนถึงการออกนโยบายในช่วงสุดท้าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์และอธิบายกระบวนการกำหนดนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท
2. เพื่อแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยทางการเมืองต่อการกำหนดนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท

กรอบการวิเคราะห์

งานชิ้นนี้นั้นจุดประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์ช่วงกระบวนการออกนโยบาย (Policy Formulation) ของนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทของพรรคเพื่อไทย ซึ่งจะศึกษาภายในช่วงการหาเสียงด้วยนโยบายจนไปถึงการออกนโยบายขั้นสุดท้ายโดยวิเคราะห์แนวทางการตัดสินใจของตัวแสดงต่าง ๆ ในแต่ละช่วงของกระบวนการออกนโยบายว่าได้รับอิทธิพลและมีปัจจัยอย่างไรที่ทำให้การตัดสินใจต่าง ๆ นั้นเป็นไปในแนวทางอย่างที่ปรากฏขึ้นให้เห็น ทั้งนี้จะมีการแสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะสนับสนุนการอธิบายว่ามีน้ำหนักเพียงพอ โดยตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท นั้นมีจำนวนขยับย่นจำนวนมากแต่สามารถจำกัดลงมาเหลือเป็นตัวแสดงหลักๆ ได้ดังนี้

1. กลุ่มนายทุน ผู้ประกอบการธุรกิจทั้งรายเล็ก รายใหญ่ และธุรกิจขนาดกลาง เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, สมาคมธนาคารไทย, สภาหอการค้า, และอื่นๆ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. กลุ่มลูกจ้าง เช่น กลุ่มแรงงานยานยนต์, สภาก่อการแรงงาน, คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย, สภาก่อการลูกจ้างสภาศูนย์กลางแรงงานแห่งประเทศไทย, และอื่น ๆ

3. ฝ่ายรัฐบาล เช่น รัฐมนตรี, คณะกรรมการค่าจ้าง, สภาผู้แทนราษฎรของพรรคเพื่อไทย

4. พรรคประชาธิปไตย

ทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการอธิบายนั้นคือทฤษฎี Public Choice ซึ่งเป็นหนึ่งในอีกรูปแบบหนึ่งของทฤษฎี Rational Choice โดยเป็นทฤษฎีที่เป็นแนวทางการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองหรือปรากฏการณ์ต่างๆ โดยอยู่บนฐานแนวคิดที่ว่าคนทุกคนนั้นจะเลือกสิ่งที่ให้ประโยชน์กับตนมากที่สุดเสมอ ซึ่งประโยชน์ในที่นี้นั้นอาจจะเป็นประโยชน์ในเชิงการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคมก็ได้ขึ้นอยู่กับบริบทที่ผู้เลือกมีความเข้าใจต่อผลประโยชน์ของตนอย่างไร (Buchanan and Tullock, 1962) อย่างเช่นนักการเมืองที่ต้องการผลประโยชน์ทางการเมือง พ่อค้าที่ต้องการกำไร ลูกจ้างที่ต้องการค่าจ้างที่สูงขึ้น โดยแนวทางนี้นั้นจะถูกนำมาปรับใช้กับกระบวนการออกนโยบายของนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท

แนวทางการอธิบายแบบ Public Choice เพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะอธิบายการตัดสินใจของตัวแสดงต่างๆ ได้อย่างมีน้ำหนักเพราะถึงตัวแสดงต่างๆ นั้นจะมีการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอนที่พยายามจะแสวงหาประโยชน์สูงสุดให้ตนเองแต่นั้นไม่ได้หมายความว่าตัวแสดงแต่ละคนนั้นจะสามารถเลือกได้อย่างอิสระตามใจตนเองเพราะสิ่งที่เรียกว่าบริบทนั้นเป็นสิ่งสำคัญ บริบทนี้ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคมจะเป็นกรอบที่สร้างข้อจำกัดที่จะทำให้ผู้ที่ตัดสินใจภายใต้บริบทที่แตกต่างกันไปมีทิศทางการตัดสินใจที่แตกต่างกันไปเพราะจำนวนทางเลือกที่ไม่เท่ากันหรือบริบทนั้นกำหนดว่าทางเลือกไหนจะเป็นประโยชน์สูงสุด การใช้แนวทางแบบ Public Choice ในงานนี้นั้นจึงพยายามที่จะนำบริบทเข้ามาโดยทำหน้าที่เป็นข้อจำกัดที่ส่งอิทธิพลและจำกัดตัวแสดงในการตัดสินใจ

แนวทางวิธีศึกษาของงานนี้นั้นจะใช้การดูพฤติกรรมของตัวแสดงจากฝ่ายต่างๆ ที่ออกมาแสดงความเห็นของตนผ่านสื่อต่างๆ เช่น การให้สัมภาษณ์ หรือการแถลงการณ์ต่างๆ และยังมีการดูเรื่องของการเคลื่อนไหวกดดันของกลุ่มต่างๆ ที่พยายามส่งแรงกดดันไปสู่สังคมและรัฐบาล รวมไปถึงปฏิบัติการของพรรคเพื่อไทยในการตอบสนองกับแรงกดดันของกลุ่มต่างๆ ทั้งหมดคือการพยายาม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แสดงให้เห็นการปฏิสัมพันธ์ของฝ่ายแต่ละฝ่ายต่อกันและกันเพื่อผลักดันแนวทางของตนเอง โดยทั้งหมดนี้จะอยู่ในช่วงของเวลาที่จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วงที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ

1. ช่วงการหาเสียงผ่านนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท
2. ช่วงที่พรรคเพื่อไทยแน่นอนแล้วว่าเป็นผู้ชนะจนไปถึงการออกประกาศคณะกรรมการค่าจ้างฉบับที่ 6 คือวันที่ 2 พฤศจิกายน 2554
3. ช่วงระลอกสองที่จะออกนโยบายค่าจ้าง 300 บาท 70 จังหวัดที่เหลือ ซึ่งก็คือช่วงหลัก 2 พฤศจิกายน 2554 จนถึงวันที่ 10 ตุลาคม 2555

การหาเสียงผ่านนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท

นโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทนั้นเป็นนโยบายที่เป็นนโยบายหลักในการหาเสียงของพรรคเพื่อไทยโดยพรรคเพื่อไทยนั้นชูนโยบายนี้ว่าจะเป็นการแข่งขันนโยบายเร่งด่วนที่จะได้รับการดำเนินการอย่างรวดเร็วและจะมีการขึ้นค่าจ้างเป็น 300 บาทพร้อมกันทั้งประเทศ

ในแง่ของการแข่งขันนั้นพรรคประชาธิปัตย์นั้นในด้านของนโยบายที่เกี่ยวกับค่าจ้างได้นำเสนอนโยบายขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำรายละ 25 ภายในสองปีโดยเชื่อว่าเป็นนโยบายที่ทำได้จริงและไม่เป็นภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไป ในแง่ของการเมืองแล้วนั้นพรรคประชาธิปัตย์นั้นมีฐานเสียงเป็นชนในภาคกลาง และภาคใต้เป็นหลักซึ่งจากสถิติในปี พ.ศ. 2553 แสดงให้เห็นว่าทั้งสองภาคนั้นเป็นภาคที่มีอัตราความยากจนที่ต่ำกว่าภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ และถ้าเราดูจากสถิติเรื่องอัตราการรายได้ที่จำนวนรายได้ของคนในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือนั้นก็ต่ำกว่าภาคกลางและภาคใต้อยู่พอสมควร ซึ่งถ้าเรามองในแง่ของประโยชน์ที่จะได้จากนโยบายในมุมมองของลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำนั้นการเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำรายละ 25 นั้นพวกเขาจะต้องมีค่าจ้างเดิมอยู่แล้วที่ 250 บาทถึงจะทำให้ได้ประโยชน์เท่ากับที่ได้ 300 บาทเต็ม ๆ จากพรรคเพื่อไทย แล้วที่เห็นได้อีกคือการเพิ่มเป็นรายละนั้นให้ผลดีกว่ากับจังหวัดที่มีค่าจ้างสูงกว่า ซึ่งจังหวัดโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นเป็นจังหวัดกลุ่มที่มีค่าจ้างต่ำ ทั้งหมดนี้ถ้ามองผู้ที่ลงคะแนนในฐานะคนที่แสวงประโยชน์สูงสุดให้คนนั้นจึงเป็นที่แน่นอนว่าการเลือกตั้งที่ออกมานั้นคะแนนเสียงในส่วนของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นจะส่งผลให้พรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งไปด้วย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คะแนนเสียงจำนวนมาก โดยคะแนนที่ออกมาผ่านการประกาศของ กกต. นั้นแบ่งได้เป็น (ประกาศ กกต., 2554)

ภาคเหนือ: พรรคเพื่อไทย ร้อยละ 49.69, พรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 29.67 พรรคชาติไทยพัฒนา ร้อยละ 3.60, พรรคภูมิใจไทย ร้อยละ 2.00, พรรครักประเทศไทย ร้อยละ 1.86, พรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน ร้อยละ 0.93, พรรคมหาชน ร้อยละ 0.57, พรรครักษ์สันติ ร้อยละ 0.50, พรรคอื่น ๆ อีก ร้อยละ 11.18

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: พรรคเพื่อไทยร้อยละ 63.49, พรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 13.45, พรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน ร้อยละ 3.32, พรรคชาติไทยพัฒนา ร้อยละ 2.08, พรรครักประเทศไทย ร้อยละ 1.34, พรรครักษ์สันติ ร้อยละ 0.42, พรรคกิจสังคม ร้อยละ 0.34, พรรคอื่น ๆ อีก ร้อยละ 15.56

ภาคกลาง: พรรคเพื่อไทย ร้อยละ 38.8, พรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 35.14, พรรคชาติไทยพัฒนา ร้อยละ 4.12, พรรครักประเทศไทย ร้อยละ 4.1, พรรคภูมิใจไทย ร้อยละ 3.36, พรรคพลังชล ร้อยละ 1.67, พรรครักษ์สันติ ร้อยละ 0.99, พรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน ร้อยละ 0.55, พรรคมาตุภูมิ ร้อยละ 0.50, พรรคอื่น ๆ อีก ร้อยละ 10.77

ภาคใต้: พรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 70.42, พรรคเพื่อไทย ร้อยละ 7.63, พรรคมาตุภูมิ ร้อยละ 3.3, พรรคภูมิใจไทย ร้อยละ 2.94, พรรครักประเทศไทย ร้อยละ 2.07, พรรคชาติไทยพัฒนา ร้อยละ 1.03, พรรคแทนคุณแผ่นดิน ร้อยละ 0.91, พรรคมหาชน ร้อยละ 0.72, พรรคประชากรธรรม ร้อยละ 0.57, พรรคประชาธิปไตยใหม่ ร้อยละ 0.50, พรรคอื่น ๆ อีก ร้อยละ 9.91

กรุงเทพมหานคร: พรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 41.62, พรรคเพื่อไทย ร้อยละ 39.69, พรรครักประเทศไทย ร้อยละ 6.89, พรรครักษ์สันติ ร้อยละ 2.66, พรรคมาตุภูมิ ร้อยละ 0.39, พรรคชาติไทยพัฒนา ร้อยละ 0.34, พรรคกิจสังคม ร้อยละ 0.27, พรรคภูมิใจไทย ร้อยละ 0.26, พรรคอื่น ๆ อีก ร้อยละ 7.88

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของจำนวนลูกจ้างและค่าจ้างต่อเดือนในแต่ละภาคในประเทศไทยรวม 4 ไตรมาสในปี พ.ศ. 2553

ภูมิภาค	จำนวนลูกจ้าง	ค่าจ้าง
เหนือ	2,783,000	7,483
อีสาน	4,065,500	7,739
กลาง	5,229,500	8,915
ใต้	2,272,500	7,885
กรุงเทพมหานคร	2,465,750	15,827

แหล่งข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ: จำนวนลูกจ้าง ค่าจ้างเฉลี่ย จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2548 – 2557

นโยบายการเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำของพรรคประชาธิปัตย์นั้นที่มีความระมัดระวังในการที่จะสร้างภาระให้กับกลุ่มผู้ประกอบการรวมทั้งการเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำเพียงแค่ 25% นั้นมีความเป็นไปได้มากที่จะมีจุดประสงค์ทางการเมืองเพราะแน่นอนว่าฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์นั้นอยู่ที่ภาคใต้และภาคกลางรวมถึงกรุงเทพมหานครเป็นหลักซึ่งถ้าดูจากตารางด้านบนนั้นก็ค่อนข้างเห็นได้ชัดเจนว่าภาคอย่างภาคอีสานที่เป็นฐานเสียงของฝั่งเพื่อไทยนั้นมีจำนวนลูกจ้างที่สูงและมีค่าจ้างเฉลี่ยที่ต่ำเป็นอันดับรองสุดท้ายซึ่งอันดับสุดท้ายก็คือภาคเหนือซึ่งก็เป็นฐานเสียงของเพื่อไทย ภาคใต้นั้นเป็นภาคที่ถึงจะมีค่าจ้างเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกับภาคอีสานแต่ก็มีจำนวนลูกจ้างที่ต่ำที่สุดในทุกภาค ส่วนภาคกลางนั้นถึงแม้จะมีจำนวนลูกจ้างมากที่สุดแต่จำนวนค่าจ้างเฉลี่ยนั้นสูงเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งการดูจากตารางนี้นั้นเราสามารถพอที่จะบอกได้ว่าแรงงานที่มีค่าจ้างต่ำนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคเหนือและภาคอีสานเพราะนอกจากค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือนจะต่ำแล้วนั้นยังมีจำนวนลูกจ้างที่ค่อนข้างสูงพร้อมกันไปด้วย ทั้งนี้จึงเห็นได้อย่างชัดเจนผ่านนโยบายของทั้งพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ว่าทั้งสองพรรคนั้นออกแบนโยบายของพรรคเพื่อประโยชน์ทางการเมือง ไม่มากนักน้อย

ชัยชนะของพรรคเพื่อไทย – การกำหนดแนวทางนโยบาย

การเลือกตั้งนั้นได้ดำเนินไปตามที่หลายๆฝ่ายได้คาดการณ์ไว้ก็คือ พรรคเพื่อไทยเป็นฝ่ายที่มีท่าทีว่าจะชนะได้อย่างไม่มีท่าทีว่าจะมีอะไรเปลี่ยนแปลงและหนึ่งในนโยบายที่คนให้ความสนใจมากที่สุดนั้นก็คือนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท ซึ่งพอการเลือกตั้งดำเนินมาถึงช่วงสุดท้ายที่มีความแน่นอนค่อนข้างมากแล้วว่าพรรคเพื่อไทยนั้นจะเป็นฝ่ายที่จะได้รับชัยชนะและจะได้ขึ้นเป็นรัฐบาลนั้นกลุ่มของผู้ประกอบการและนายทุนนั้นก็ได้เริ่มเคลื่อนไหวแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทในทันทีและมีการพยายามที่จะแสดงให้เห็นถึงข้อเสียต่างๆที่นโยบายนี้ที่จะมีต่อเศรษฐกิจของประเทศและผลกระทบอย่างหนักที่อ้างว่าจะมีต่อผู้ประกอบการ การออกมาต่อต้านของกลุ่มผู้ประกอบการนั้นมีตัวอย่างเช่นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2554 สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือ ส.อ.ท. ประชุมคณะกรรมการบริหารนัดพิเศษ เพื่อประมวลผลข้อเสนอแนะและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจของว่าที่รัฐบาลใหม่ โดยเฉพาะการปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเป็นวันละ 300 บาท โดยทางสภาอุตสาหกรรมจึง ได้ออกแถลงการณ์ (Mthai, 2554, ออนไลน์) 4 ข้อ ดังนี้

1. ทางสภาอุตสาหกรรมแสดงจุดยืนไม่เห็นด้วยกับการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท
2. การขึ้นค่าจ้างควรเป็นไปตามกลไกของตลาด โดยมีคณะกรรมการไตรภาคีเป็นผู้พิจารณาตามกฎหมาย และการเมืองจะต้องไม่มาก้าวท้าวและกดดัน
3. ถ้าการเมืองต้องการจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท ให้รัฐบาลไปหาค่าจ้าง 300 บาท มาจ่ายเอง โดยยกตัวอย่างให้ฟังว่า ถ้าเลือกตั้งใหม่รัฐบาลหน้า หากเสี่ยงให้ 500 บาท ทางผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบเองหรือ ดังนั้นทางเราจะไม่รับผิดชอบ ให้รัฐบาลไปหามาจ่ายเอง
4. การจะขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ ควรจะขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป และทางสภาอุตสาหกรรม พร้อมทั้งจะประชุมหารือร่วมกับรัฐบาลเพื่อร่วมแก้ไขปัญหา

ซึ่งนี่ก็เป็นหนึ่งในการเคลื่อนไหวหลักๆของอีกหลายๆการเคลื่อนไหวแสดงความเห็นที่คัดค้านนโยบายนี้เนื่องจากเป็นนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการโดยตรงการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ประกอบการนั้นก็มิมีอิทธิพลที่เห็นได้ชัดกับพรรคเพื่อไทยเพราะไม่นานหลังจากนั้นก็ได้รับปฏิริยาที่ตอบสนองมาจากพรรคเพื่อไทยที่ดูเหมือนจะยอมประนีประนอมกับฝ่ายผู้ประกอบการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

โดยมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแนวทางการออกนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทซึ่งจากเดิมนั้นได้
หาเสียงไว้ว่าจะขึ้นพร้อมกันทั่วประเทศ แต่ทำที่นั้นกลับเปลี่ยนไปเป็นว่าจะไม่ทำแบบที่หาเสียงไว้
ทั้งหมดโดยจะไม่ได้ขึ้นพร้อมกันทั่วประเทศ ซึ่งหลักฐานนี้เห็นได้จากคำสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15
กรกฎาคม 2554 ของนายปลอดประสพ สุรัสวดี รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทยว่า

"ที่เราหาเสียงไว้ว่า จะทำทั่วประเทศ และทำทันทีนั้น ในความเป็นจริงแล้ว คงทำไม่ได้
เพราะต้องเข้าใจด้วยว่านั่นเป็นการพูดเพื่อหาเสียง แต่ทั้งหมดนั้นก็เป็นที่เราตั้งใจจะทำให้ได้ โดย
เบื้องต้นที่ได้ทำได้นั่นเอง หลังจากได้เป็นรัฐบาลเรียบร้อยแล้วคือ ภายในระยะเวลาไม่กี่เดือน จะมี
บางจังหวัดที่ได้ขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาทแน่นอน" (Sanook, 2554, ออนไลน์)

แน่นอนว่าท่าทีของพรรคเพื่อไทยนั้นต้องสร้างความไม่พอใจให้กับกลุ่มแรงงานที่เป็นฐาน
เสียงที่ลงคะแนนเสียงให้ทางพรรคเพื่อไทยได้เข้ามาเป็นรัฐบาลเพราะฝ่ายแรงงานนั้นตั้งความหวัง
ไว้กับนโยบายนี้มากเพราะเป็นนโยบายหลักที่เกี่ยวกับเรื่องปากท้องและพรรคเพื่อไทยก็ได้ชูเป็น
นโยบายเร่งด่วน การเคลื่อนไหวกดดันของกลุ่มแรงงานนั้นจึงได้เริ่มขึ้นจากหลายๆกลุ่มที่เห็นว่า
พรรคเพื่อไทยนั้นทำผิดสัญญาที่ให้กับพวกเขาไว้ในตอนหาเสียง เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554 นั้น
คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย (คสรท.) ได้เดินทางเข้ายื่นหนังสือเรียกร้องให้ รัฐบาลชุด
ใหม่ต้องเดินหน้าด้วยสัจจะประชาธิปไตย โดยค่าแรงขั้นต่ำจะต้องได้ 300 บาทเท่ากันทั่วประเทศ
โดยมีนายปลอดประสพ สุรัสวดี รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย และนายจิรายุ ห่วงทรัพย์ รองโฆษก
พรรคเพื่อไทย เป็นตัวแทนของพรรคในการรับเรื่อง ซึ่งเนื้อหาหลักของการยื่นหนังสือนั้นเป็นการ
เรียกร้องทวงสัญญาที่พรรคเพื่อไทยให้เอาไว้ในตอนหาเสียงเพราะสิ่งที่หาเสียงไว้ นั่นถือเป็นสัญญา
ประชาคมที่ต้องทำตามเมื่อมาเป็นรัฐบาลแล้ว (Kapook, 2554, ออนไลน์)

การตัดสินใจของพรรคเพื่อไทยที่จะตามมานั้นขึ้นอยู่กับการชั่งน้ำหนักว่าการตัดสินใจไป
ในทางไหนจะได้ประโยชน์สูงสุดในทางการเมือง รัฐบาลทุกรัฐบาลนั้นมีความจำเป็นต้องพึ่งกลุ่ม
ทุนเพราะพวกนายทุนและผู้ประกอบการนั้นเป็นหนึ่งในกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของ
ประเทศ และในยุคสมัยปัจจุบันนั้นสิ่งที่จะทำให้รัฐบาลมั่นคงและมีเสถียรภาพได้อย่างมากคือ
ผลงานด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลของพรรคเพื่อไทยที่อยู่ในบริบทของการเมืองที่ก่อนหน้านี้เป็นกลุ่ม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เดียวกันกับรัฐบาลที่โค่นรัฐประหารไปนั้นก็ต้องการสร้างความชอบธรรมจากผลงาน (Performance Legitimacy)

ในวันที่ 17 ตุลาคม 2554 นั้นคณะกรรมการค่าจ้างชุดที่ 18 ได้มีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ ให้ปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ปี 2555-2558 เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงาน โดยมี การปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้เป็นสองช่วงคือช่วงแรก 7 จังหวัดและช่วงที่สองอีก 70 จังหวัดที่เหลือ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นแนวทางที่ไม่เป็นไปตามการหาเสียงแต่ก็ยังคงนโยบายอยู่โดยเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการเมืองเอาไว้ให้มากที่สุด

ช่วงระลอกที่สองก่อนประกาศใช้ 70 จังหวัดที่เหลือ

การลงมติของของคณะกรรมการค่าจ้างและการประกาศใช้ค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท ใน 7 จังหวัด ผ่านประกาศคณะกรรมการค่าจ้างฉบับที่ 6 นั้นก็ได้ก็ได้ถูกดำเนินการไปแต่ว่าจังหวัดส่วนใหญ่ของประเทศนั้นก็ยังคงรอการปรับขึ้นจากรัฐบาลอยู่ซึ่งตามมติแล้วนั้นการปรับขึ้นทั่วประเทศนั้นจะเกิดขึ้นในวันที่ 1 มกราคม 2556 ซึ่งในช่วงนี้นั้นก็ยังมีกรกดดันจากทั้งสองฝ่ายทั้งฝ่ายของกลุ่มผู้ประกอบการและฝ่ายของแรงงาน ในทางด้านฝ่ายของกลุ่มผู้ประกอบการนั้นก็พยายามผลักดันให้รัฐบาลนั้นได้เลื่อนกำหนดการการขึ้นค่าจ้างทั่วประเทศออกไปโดยเมื่อ วันที่ 5 พฤศจิกายน 2555 ตัวแทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) จากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ประมาณ 100 คน นำโดย นายชนิด โสรัตน์ รองประธาน ส.อ.ท. และนายทวีกิจ จตุรเจริญคุณ รองประธาน ส.อ.ท. ได้เข้าพบ นายเผด็จชัย สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (รมว.รง.) เพื่อขอให้ชะลอการปรับขึ้นค่าจ้าง 300 บาท ใน 70 จังหวัดที่เหลือ ในวันที่ 1 ม.ค. 2556 โดยนายเผด็จชัย กล่าวภายหลังการหารือว่า ตนยืนยันว่าจะเดินทางไปปรับขึ้นค่าจ้างโดยไม่มี การชะลอการปรับขึ้นค่าจ้างเนื่องจากเรื่องนี้เสนอคณะรัฐมนตรีไปก่อนหน้านี้แล้ว และคาดว่า จะเข้าสู่ ครม.วันนี้ (6 พ.ย.) ซึ่งหลังจากนี้จะมีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันประกอบด้วยตัวแทน ส.อ.ท. กระทรวงแรงงาน และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ เพื่อศึกษาถึงผลกระทบและหามาตรการช่วยเหลือ โดยฝ่ายของ ส.อ.ท. นั้นได้ยื่นข้อเสนอ 6 ข้อ (Thaichamber, 2554, ออนไลน์)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

1. ขอให้กระทรวงแรงงานช่วยชะลอการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท ออกไปจนถึงปี 2558 และขอให้กระทรวงแรงงานชะลอเรื่องการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทยังไม่ให้เข้า ผู้ที่ประชุม คณะรัฐมนตรี (ครม.) ในวันที่ 6 พ.ย. นี้ ซึ่งนายสมมาต ขุนเศรษฐ เลขาธิการ ส.อ.ท.จะไปประสานกับ เลขาธิการครม. เพื่อให้ชะลอการนำประกาศคณะกรรมการค่าจ้างกลางเรื่องการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ เป็นวันละ 300 บาทใน 70 จังหวัดซึ่งมีผลในวันที่ 1 ม.ค. 2556 เข้า ครม.ไว้ก่อน แต่หากไม่สามารถ ชะลอได้ ทางรัฐบาลก็ต้องมีมาตรการช่วยเหลือเยียวยา

2. กระทรวงแรงงานจะต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการร่วมกับกระทรวงอื่นๆ เพื่อกำหนด มาตรการช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมต่างๆ

3. การปรับปรุงมาตรการช่วยเหลือ 27 ข้อที่มีอยู่เดิมให้ภาคธุรกิจต่างๆ ได้รับการช่วยเหลือ อย่างทั่วถึง เนื่องจากมาตรการที่มีอยู่เดิมไม่สามารถเยียวยาผลกระทบได้

4. มีมาตรการช่วยเหลือสภาพคล่องทางการเงินโดยปรับหลักเกณฑ์การปล่อยสินเชื่อและ ให้กู้ดอกเบี้ยต่ำโดยปลอดดอกเบี้ย 3 ปี ซึ่งควรออกเป็นมติครม.

5. จะต้องมีการชดเชยเงินส่วนต่างของค่าจ้างที่ปรับเพิ่มขึ้น ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลของ ส.อ.ท.พบว่า การปรับค่าจ้างเพิ่มขึ้นเป็นวันละ 300 บาท ทำให้อุตสาหกรรมต่างๆ มีต้นทุนเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 18% ของราคาสินค้าที่จำหน่ายในปัจจุบัน

6. จะต้องช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมทุกภาคส่วนครอบคลุมทุกอุตสาหกรรม

ในฝ่ายของแรงงานนั้นจะมีการออกมากดดันเพื่อผลักดันเพื่อเป้าหมายในการที่จะให้ขึ้น ค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาททั่วประเทศตามมติของคณะกรรมการค่าจ้างนั้นได้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยในวันเดียวกับการเข้าพบกับรัฐมนตรีของตัวแทนสภาอุตสาหกรรมนั้นองค์การแรงงานแห่งประเทศไทย (อรท.) ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนสภาองค์กรลูกจ้าง 6 สภา ได้แก่ สภาองค์กรลูกจ้าง พัฒนาแรงงานแห่งประเทศไทย, สภาองค์กรลูกจ้างสภาศูนย์กลางแรงงานแห่งประเทศไทย, สภา องค์กรลูกจ้างองค์การแรงงานแห่งประเทศไทย, สภา องค์กรลูกจ้างยานยนต์แห่งประเทศไทย, สภาองค์กรลูกจ้างสภาลูกจ้างแห่งชาติ และ สภาองค์กรลูกจ้างเสรีแห่งชาติ พร้อมด้วย คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย (คสรท.) และกลุ่มสหภาพแรงงานต่างๆ รวมกว่า 30 คน นำ โดย นายมนัส โกศล ประธานสภาองค์กรลูกจ้างพัฒนาแรงงานแห่งประเทศไทย เข้ายื่นหนังสือต่อ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รวมแรงงาน เพื่อสนับสนุนนโยบายปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาททั่วประเทศ โดยนายมนัส โกศล
นั้นก็ได้พูดกดดันรัฐบาลว่า

" การปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท จะทำให้ผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศได้รับอานิสงส์เป็น
จำนวน 80% ของผู้ใช้แรงงานทั้งหมด รวมถึงจะทำให้ผลิตภาพด้านแรงงานดีขึ้น และสภาพ
เศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้น การที่ผู้ประกอบการออกมาบอกว่าได้รับผลกระทบ มองว่าผู้ประกอบการ
ได้รับผลกระทบไม่มาก และรัฐบาลก็มีมาตรการต่างๆ ออกมาช่วยเหลืออยู่แล้ว เชื่อกันว่ารัฐบาลจะ
เดินหน้าการปรับขึ้นค่าจ้างต่อ อย่างไรก็ตาม หากรัฐบาลไม่ขึ้นค่าจ้าง 300 บาทในวันที่ 1 มกราคม
2556 คาดว่าผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศก็คงจะออกมารวมตัวกันผลักดันให้เกิดการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ
300 บาท "(Thaichamber, 2554, ออนไลน์)

การตัดสินใจของพรรคเพื่อไทยในครั้งนี้นั้นอยู่บนความเสี่ยงที่ว่าจะสูญเสียทางเสียงไป
เป็นจำนวนมากถ้ายังผิดสัญญาครั้งที่สองอีกกับกลุ่มแรงงานที่ได้ผิดสัญญาไปแล้วในครั้งแรกที่ไม่
ทำตามที่เขาเสียงไว้ว่าจะขึ้นค่าจ้างเป็น 300 พร้อมกันทั่วประเทศ แรงบีบที่มากต่อพรรคเพื่อไทยนั้น
จึงมีค่อนข้างมากจากฝั่งของแรงงาน และถ้าเราดูว่าในปี 2556 นั้นพรรคเพื่อไทยมีการผลักดันเรื่อง
พรบ.นิรโทษกรรมนั้นเราก็อาจจะสามารถเห็นได้ว่าพรรคเพื่อไทยนั้นต้องการแรงสนับสนุนอย่าง
มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในการที่จะผลักดันเรื่องนี้ดังนั้นการที่จะทำลายฐานเสียงของตนในการผิด
สัญญากับกลุ่มลูกจ้างแรงงานอีกนั้นเป็นสิ่งที่จะผลกระทบกับผลประโยชน์ทางการเมืองของพรรค
ในการที่จะผลักดันกฎหมายที่แน่นอนว่าจะต้องมีความขัดแย้งสูงและต้องใช้แรงสนับสนุนสูง
ภายใต้บริบทนี้นั้นแรงกดดันจากกลุ่มทุนนั้นจึงไม่มีน้ำหนักพอที่จะส่งผลให้พรรคเพื่อไทยตัดสินใจ
ผิดสัญญากับกลุ่มแรงงาน

สรุป

งานชิ้นนี้นั้นได้แสดงให้เห็นการที่การเคลื่อนไหว แสดงออก และตัดสินใจของตัวแสดง
ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาท นั้นเป็นไปบนหลักของการแสวงหาประโยชน์
สูงสุดให้กับตนไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มแรงงาน
ลูกจ้างหรือจะเป็นผลประโยชน์ทางการเมืองของพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เคลื่อนไหวเหล่านั้นย่อมถูกกำหนดโดยบริบททางการเมืองที่ต่างกับออกไปทำให้ในเวลาและบริบทที่ต่างกันนั้นตัวแสดงแต่ละตัวนั้นมีการตัดสินใจที่ต่างกันออกไปและยังมีอิทธิพลกับตัวแสดงอื่น ๆ นั้นแตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในเรื่องของค่าจ้างขั้นต่ำในแง่ของการเมืองที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายนั้นยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัดซึ่งส่วนที่ยังสามารถที่จะทำการศึกษาต่อได้นั้นคือการศึกษาประวัติศาสตร์ของการกำหนดนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำในประเทศไทยเพื่อให้เห็นแนวทางทั่วไปของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในประวัติศาสตร์และสามารถนำมาเปรียบเทียบกับกรปรับค่าจ้างขั้นต่ำครั้งสำคัญอย่างเช่นการปรับขึ้นเป็น 300 บาทเพื่อให้เห็นปัจจัยเชิงสาเหตุในการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงช่วงว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้ยังรวมไปถึงการเปรียบเทียบกับกรกำหนดนโยบายนี้ในต่างประเทศที่มีการใช้แนวทางค่าจ้างขั้นต่ำด้วย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายการอ้างอิง

- James M. B., & Tullock, G. (1962). *The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy*. Michigan, USA: University of Michigan Press.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2554, 5 กรกฎาคม). ประกาศ กกต. เรื่องผลการเลือกตั้ง ส.ส. ปี 2554 อย่างเป็นทางการ
- Kapook. (2554). *คสช. ชู 6 เดือน ไม่ได้ค่าแรง 300 เจอมือบแน่*. วันที่ค้นข้อมูล 23 ธันวาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://highlight.kapook.com/view/60841/20?view=full>
- Mthai. (2554). *สภาอุตสาหกรรมแถลงค้าน ขึ้นค่าแรง 300 บาทต่อวัน*. วันที่ค้นข้อมูล 23 ธันวาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://news.mthai.com/hot-news/politics-news/122604.html>
- Sanook. (2554). *พรรคเพื่อไทยรับขึ้นค่าแรง 300 บาท ทำไม่ได้ทันที แค่หาเสียง*. วันที่ค้นข้อมูล 23 ธันวาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://news.sanook.com/1040693/>
- Thaichamber. (2554). *ตั้ง 3 ฝ่ายถกอู๋มเอสเอ็มอีลูกจ้างรัฐบาลชะลอ 300 บาท ขนมือบทั่วประเทศ กดคั้น*. วันที่ค้นข้อมูล 23 ธันวาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.thaichamber.org/scripts/detail.asp?nNEWSID=6732>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

**วัดกับรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับรัฐและการเผยแผ่พุทธศาสนา
ของวัดพระธรรมกาย กรณีศึกษาโครงการความร่วมมือระหว่างวัด
พระธรรมกายกับกระทรวงศึกษาธิการในโครงการ เด็กดี V-STAR¹**

**Temple and State the relationship between Buddhism and State in
propagation of Dhammakaya temple case study V-STAR project**

กัณฑ์ แสงทอง (Kan Sangtong)

นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

M.A. student in government faculty of political science Chulalongkorn university

E-mail: anthesonkan@gmail.com

บทคัดย่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม การเปลี่ยนแปลงใดๆของการเมืองและสังคมย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในพุทธศาสนาเช่นกัน เพื่อรักษาความสัมพันธ์และผลประโยชน์ของวัดจึงต้องมีการปรับและเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของบริบทการเมืองไทยในฐานะที่วัดและพุทธศาสนาเป็นกลไกอุดมการณ์แห่งรัฐ

ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐขึ้นอยู่กับบริบททางการเมืองและสังคมไทย การศึกษาจึงมองไปยังความสัมพันธ์ของวัดพระธรรมกายกับรัฐในช่วงปี 2540-2557 เป็นกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐภายใต้บริบทการเมืองตามช่วงเวลาต่างๆของไทย โดยวิธีการเก็บข้อมูลคือการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยเอกสาร

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งในงานวิทยานิพนธ์เรื่อง วัดกับรัฐ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการต่อรอง กรณีศึกษาโครงการความร่วมมือระหว่างวัดพระธรรมกายกับกระทรวงศึกษาธิการในโครงการ เด็กดี V-STAR

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐในบริบททางการเมืองไทยนั้น วัดอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจของรัฐผ่านการมองในกรอบของกฎหมาย และได้รับการดูแลจากรัฐภายใต้ขอบบังคับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อีกทั้งบทบาทของวัดในช่วง 2540 เป็นต้นมา วัดเริ่มมีบทบาทในฐานะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่เริ่มเข้ามาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐ อีกทั้งยังมีมิติในด้านความร่วมมือกับรัฐในทางเศรษฐกิจและการศึกษาในสถานการณ์ดำเนินโครงการเด็กดี V-STAR ที่เป็นร่วมมือกับรัฐกับวัดพระธรรมกายนั้นพบว่า เป็นความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ในฐานะที่วัดถือเป็นกลไกอุดมการณ์รัฐอย่างหนึ่งเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาไปสู่พลเมือง โดยเน้นหนักไปที่เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน

คำสำคัญ: วัด, รัฐ, พุทธศาสนา

Abstract

The relationship between Thai Buddhist monasteries and Thai state is dependent upon socio-political changes. These changes, in turn, result in the existence of Buddhism in the country. To maintain their status and even for benefits, Thai monasteries need to adjust or even change their relationship with the government under the context of political changes, whereby monasteries and Buddhism are regarded as the mechanism that ideology turns into practice.

This study focuses on the relationship between Dhammakaya Temple and Thai government from 1997 to 2014. It is a case study that reflects the relationship between Thai Buddhist monasteries and Thai political contexts in different periods. The data were collected from in-depth interview and the documentary research was implemented.

The findings showed that Dhammakaya Temple was under Thai political structure and legislation. That is, the temple was protected under the Thai constitution. From the period of 1997 onward, the temple had played a part as the interest group starting to negotiate with the

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

government. The temple also worked in cooperation with the government regarding economics and education.

As for the V-STAR project, it was the temple's work with the government in educating Buddhism to people, especially the youngsters studying in school. This reflected the patron-client relationship between the temple and the government. With regard to this, the temple helped the government to maintain Buddhism ideology.

Keywords: State, Temple, Buddhism

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐในสังคมไทยนั้นมีมาอย่างยาวนาน โดยพุทธศาสนาถือเป็นกลไกทางอุดมการณ์หนึ่งของรัฐไทยมาโดยตลอด โดยพุทธศาสนาในสังคมไทยนั้นมีไว้เพื่อสร้างอุดมการณ์ความชอบธรรมในการปกครองให้กับชนชั้นนำของสังคมไทยนับแต่โบราณมาอีกทั้งเป็นไปเพื่อรักษาประเพณีแบบแผนในการปกครอง ในทางกลับกันผู้ปกครองของไทยก็มีหน้าที่ทำนุบำรุงดูแลพระพุทธรูปศาสนาด้วยเช่นเดียวกันเพื่อให้ตนยังคงรักษาความชอบธรรมในการปกครองไว้ได้ พุทธศาสนาและรัฐไทยจึงมีลักษณะความสัมพันธ์ไปในเชิงอุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน (สมบุญ สุขสำราญ, 2528)

พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อคนไทยทั้งในความคิดความเชื่อและวิถีปฏิบัติต่อคนในสังคมไทย รวมถึงเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญและคงอยู่คู่สังคมมาอย่างยาวนาน และด้วยความเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งที่สำคัญของชาติไทย รัฐจึงพยายามส่งเสริมการเรียนการสอนเกี่ยวกับพุทธศาสนา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาในฐานะที่พุทธศาสนาเป็นสถาบันประจำชาติรวมไปถึงการที่รัฐเข้ามาควบคุมอย่างใกล้ชิด

แต่ด้วยบริบทการเมืองที่แปรเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยของสังคมไทยทำให้พุทธศาสนาจำเป็นต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของบริบทสังคมการเมืองที่เปลี่ยนไป วัดเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในทางการเมืองจากเดิมที่วัดเป็นเพียงกลไกหนึ่งของรัฐ วัดกลายมาเป็นกลุ่ม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลประโยชน์ที่มีความสัมพันธ์กับรัฐทั้งในทางร่วมมือและขัดแย้ง ส่งผลให้บทบาทของวัดในทาง
พระพุทธศาสนาเริ่มเปลี่ยนจากกลไกหนึ่งของรัฐกลายมาเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีบทบาทมากขึ้น

โดยเฉพาะบทบาทของวัดพระธรรมกายที่เริ่มเด่นชัดขึ้นมาในความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับ
รัฐตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา วัดพระธรรมกายถือเป็นที่สนใจต่อสาธารณะเป็นอย่างมากทั้งในเรื่อง
บทบาทคำสอน สิ่งเหนือธรรมชาติ และ บทบาทของตัวเจ้าอาวาสเอง ทำให้สังคมเกิดการวิพากษ์
วิจารณ์ตลอดมาในบทบาทของวัดพระธรรมกายที่มีต่อสังคมไทย

ในบทความชิ้นนี้ต้องการจะอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐ โดยเฉพาะบทบาท
ของวัดพระธรรมกายเป็นอย่างไร โดยในงานนี้จะกรอบคิดแบบโครงสร้างหน้าที่ในการวิเคราะห์ซึ่ง
เป็นบทบาทหน้าที่ของพุทธศาสนาของสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งเพื่อรักษาสภาพสังคมให้คง
อยู่ได้และปรับระเบียบสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสถาบันระหว่างวัดกับรัฐในบริบทการเมืองไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัดพระธรรมกายกับรัฐผ่านกรณีศึกษาจากโครงการ
วิสตาร์ (V-STAR)
2. เพื่ออภิปรายความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างรัฐกับวัดผ่าน
โครงการของวัดพระธรรมกาย

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาในหัวข้อ วัดกับรัฐ
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการต่อรอง กรณีศึกษา โครงการความร่วมมือระหว่างวัดพระธรรมกาย
กับกระทรวงศึกษาธิการในโครงการ เด็กดี V-STAR โดยได้ใช้แนวคิดของ Parson ในเรื่อง
โครงสร้างหน้าที่ และแนวคิดเรื่อง อุดมการณ์และศาสนา ได้นำแนวคิดของ Louis Althusser มาใช้
ในการศึกษา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

โดยผู้วิจัยเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐเป็นไปในเชิง ควบคุมและอุปถัมภ์กัน โดยรัฐใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือเพื่อการปลูกฝังอุดมการณ์ของรัฐผ่านคำสอนในทางพุทธศาสนา โดยรัฐมีอำนาจอยู่เหนือศาสนา

ในกรณีของประเทศไทย พุทธศาสนามีความสัมพันธ์กระแสหลักกับรัฐ โดยรัฐเป็นฝ่ายควบคุมพุทธศาสนาผ่านระบบกฎหมายและระบบราชการ

ซึ่งจะเห็นได้ในกรณีที่รัฐเห็นว่าตัวพระที่เป็นผู้นำทางความเชื่อและความศรัทธามีแนวโน้มที่จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ หรือทำลายอำนาจรัฐ เช่น สันติอโศก วัดพระธรรมกาย พระพิมลธรรม รัฐก็จะเข้าไปกำจัดเพื่อมิให้เป็นภัยต่อรัฐในระยะยาว

หรือบางกรณีที่ รัฐกับผู้นำทางศาสนาพุทธทำงานร่วมกันตัวอย่างในกรณีเช่น วัดจิตภาวันของ พระกิตติวุฒโท ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานอบรมให้กับพระสงฆ์ในการเข้าไปปฏิบัติการจิตวิทยากับชาวบ้านในที่ต่างๆเพื่อต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ หรือ กรณีหลวงตาบัวที่ฆ่าป่าช่วยชาติในช่วงที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540

แต่ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐก็มีใช้ความสัมพันธ์วัดถูกรบงำโดยรัฐเสมอไป วัดยังมีการต่อรอง เจริญและต่อสู้จนสามารถเรียกร้องผลประโยชน์จากรัฐได้ ตัวอย่างเช่นในกรณี ให้จัดตั้งกระทรวงพุทธขึ้นมาดูแลคณะสงฆ์ไทยโดยเฉพาะ ซึ่งต่อมาเป็นสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่ดูแลคณะสงฆ์ไทยโดยตรง

ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับศาสนา ในมุมมองของ Louis Althusser รัฐในยุโรปใช้ศาสนาจักรเพื่อการปลูกฝังอุดมการณ์รัฐผ่านการเทศสอนตามเทศกาลต่างๆ โดยศาสนาคริสต์ในยุโรปมีหน้าที่รับใช้รัฐโดยตรง แต่หลังจากนั้นศาสนาถูกลดบทบาทลงโดยรัฐจากการที่รัฐสร้างโรงเรียนเพื่อปลูกฝังกลไกอุดมการณ์รัฐโดยตรงแทนที่วัด

แต่ในกรณีของไทยแม้วัดจะถูกลดบทบาทลง โดยรัฐเช่นเดียวกับในยุโรป แต่ด้วยวัดที่เป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งของชาติไทยและอยู่คู่สังคมไทยมายาวนาน บทบาทของวัดในพุทธศาสนาได้เปลี่ยนไปเป็นกลไกอุดมการณ์รัฐที่มีหน้าที่ตอบสนองรัฐและปลูกฝังอุดมการณ์ให้กับพลเมืองในรัฐผ่านคำสอน คำเทศ และ โครงการเรียนรู้พุทธศาสนาที่เป็นนโยบายของรัฐ รัฐจึงร่วมมือกับวัดในการดำเนินโครงการนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ในประวัติศาสตร์การเมืองไทยการควบคุมพุทธศาสนาเกิดขึ้นด้วยเหตุผลของการปฏิรูประบบการบริหารประเทศเพื่อการรวมศูนย์การปกครองมาไว้ที่ กรุงเทพมหานคร โดยมีช่วงเวลาในการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 5 เมื่อปี 2445 2485 และ 2505 ตามลำดับ

ในปัจจุบันรัฐไทยกำกับดูแลพุทธศาสนาโดยผ่านกลไกระบบราชการและกฎหมาย โดยวัดพระธรรมกายก็เป็นวัดที่อยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคมสังกัดมหานิกายซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมของรัฐ

โดยทั่วไปแล้วรัฐจะใช้วัดเป็นกลไกอุดมการณ์ของรัฐ โดยผ่านความร่วมมือเพื่อให้วัดปฏิบัติตามที่รัฐต้องการ

ผู้วิจัยเห็นว่าวัดพระธรรมกายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐโดยมีวัตถุประสงค์ในแง่การปลูกฝังอุดมการณ์และความศรัทธาต่อพุทธศาสนา วัดพระธรรมกายจึงยอมรับอำนาจรัฐเพื่อให้ได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐ โดยทำให้วัดพระธรรมกายสามารถเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐได้ โดยเห็นได้จากโครงการเด็กดี V-STAR ที่เป็นความร่วมมือระหว่างวัดพระธรรมกายกับรัฐ แม้จะมีใช้โครงการส่งเสริมการเรียนรู้พุทธศาสนาที่มาจากนโยบายรัฐแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังอุดมการณ์พุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐ

ทั้งนี้ในมุมมองของ Parson วัดพระธรรมกายทำหน้าที่เพื่อเป็นระบบปฏิบัติการสังคม อีกทั้งเพื่อเป็นระบบปฏิบัติการวัฒนธรรมระบบความไว้วางใจ และเป็นระบบปฏิบัติการบุคลิกภาพของพลเมือง

พุทธศาสนาจึงนับเป็นระบบที่จรรโลงสังคมโดยทำหน้าที่รักษาระเบียบแบบแผนของสังคมในการขับเคลื่อนสังคมโดยเป็นแรงจูงใจให้กับพลเมืองเพื่อให้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่ระบบต้องการจนไปสู่เป้าหมายที่สังคมกำหนดไว้

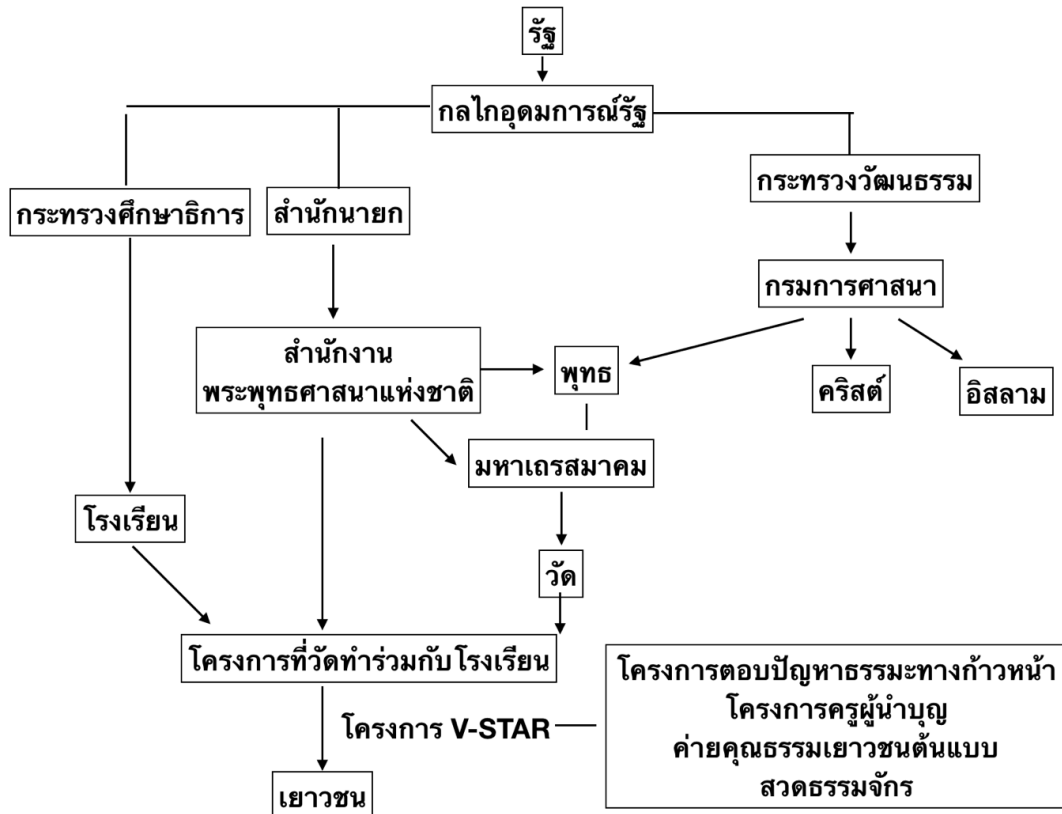
วัดพระธรรมกายหากมองในมุมมองของ Louis Althusser จะเห็นว่าวัดพระธรรมกายเป็นหนึ่งในกลไกทางอุดมการณ์รัฐที่คอยผลิตอุดมการณ์เหมือนกับรัฐมิได้แตกต่างจากวัดอื่นแต่อย่างไร

สรุป วิทยานิพนธ์นี้มองความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐในฐานะวัดเป็นกลไกอุดมการณ์รัฐและระบบสังคมระบบหนึ่งในโครงสร้างของรัฐ ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้มีคำถามคือ ความสัมพันธ์เชิงสถาบันระหว่างวัดกับรัฐในบริบทการเมืองไทยเป็นอย่างไร และกรณีวัดพระธรรมกายแสดงให้เห็น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ถึงความพยายามในการจัดความสัมพันธ์การเมืองอย่างไรและมีลักษณะพิเศษแสดงถึงนัยสำคัญ
อย่างไร

บททวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐผู้วิจัยได้ใช้ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีโครงสร้าง
หน้าที่ของ Talcos Parson (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) และ ทฤษฎีกลไกอุดมการณ์รัฐ ของ Louis
Althusser (2557) ในการวิเคราะห์

ในความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ Talcos Parson
และแนวคิดกลไกอุดมการณ์รัฐของ Louis Althusser ในการศึกษาทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ เป็น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แนวทางที่ใช้ในการศึกษาทั้งในทางการศึกษารัฐศาสตร์และสังคมวิทยา โดยแนวคิดนี้ มีนักคิดคนสำคัญคือ ทัลคอตต์ พาร์สันส์ (Talcott Parson) เป็นนักทฤษฎีสังคมวิทยาชาวอเมริกา

พาร์สันส์ กล่าวถึง ระบบสังคมและหน้าที่ ว่าหน้าที่คือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อสนองตอบความต้องการของระบบสังคม พาร์สันส์ เห็นว่าสังคมเป็นระบบ ในสังคมมีหน้าที่คือมีการทำกิจกรรม แต่กิจกรรมนี้ทำเป็นกลุ่มๆ และทำเพื่อสนองความต้องการของระบบ

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ พาร์สันส์ แบ่งเป็น 4 ประเภทในการสร้างกรอบความคิดสำหรับวิเคราะห์สถาบันหลัก ที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม แต่ละสถาบันทำหน้าที่สนองตอบความต้องการที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคมโดยรวมทั้งหมด 4 ประเภท ได้แก่

1. การปรับตัว Adaptation คือการที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบ หากสิ่งต่างๆที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็ต้องมีการปรับตัว

2. การบรรลุเป้าหมาย Goal attainment สังคมต้องมีการกำหนดเป้าหมายและระบบต่างๆที่จะต้องทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก

3. บูรณาการ Integration คคือต้องกันของระบบคือหน้าที่ในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน เนื่องจากสังคมประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความแตกต่างกัน และมีกลุ่มกิจกรรมเฉพาะของตน จำเป็นต้องดูแลให้เกิดความประสานสอดคล้องระหว่างระบบย่อยต่างๆ

4. การรักษาแบบแผน Latency / Pattern Maintenance คือการธำรงและฟื้นฟูแรงจูงใจของ (ระบบแผนของสังคม ในการขับเคลื่อนสังคม จำเป็นต้องมีแรงจูงใจร่วมกัน ถ้ามีบางปัจเจกชนและกลุ่มเกิดแตกต่างกันไม่อาจจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าร่วมกันได้ก็เป็นหน้าที่ของระบบสังคมที่จะเข้ามาฟื้นฟู เพื่อให้กลับเข้ามายึดถือเป้าหมายหลักร่วมกันใหม่ให้ได้ นอกจากจะฟื้นฟูแล้ว แบบแผนของสังคมก็ต้องธำรงไว้ด้วย คือลักษณะของสังคมไม่เปลี่ยนแปลงถอนรากหรือเป็นแบบแผนแบบอนุรักษนิยม

แนวคิดอุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ

แนวคิดอุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐถูกพัฒนาขึ้นโดย Louis Althusser ซึ่งเป็นนักปรัชญาความคิดแบบมาร์กซ์สายโครงสร้างนิยม แนวคิดส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจาก กริม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ซี โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างส่วนบน และความคิดว่าด้วยการครองความเป็นใหญ่ทางวัฒนธรรมและอุดมการณ์ของชนชั้นปกครอง

อย่างไรก็ตามเพื่อทำความเข้าใจต่อโครงสร้างอำนาจรัฐ Louis Althusser จึงได้แบ่งกลไกของรัฐออกมาเป็น 2 แบบได้แก่ กลไกด้านการปราบปรามของรัฐและกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ

กลไกด้านการปราบปรามของรัฐ กลไกประกอบด้วย รัฐบาล ฝ่ายบริหาร กองทัพ ตำรวจ ศาล ศาล หรืออีกนัยหนึ่งคือ กลไกที่ทำหน้าที่ใช้ความรุนแรง และส่วนที่ทำหน้าที่หลักด้านระบบความคิดหรือกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐได้แก่ ศาสนา การศึกษา ครอบครัว ระบบการเมือง พรรคการเมือง การสื่อสาร วัฒนธรรม วรรณกรรม ศิลปะ และ กีฬา Louis Althusser มองว่าโรงเรียนเป็นกลไกทางการศึกษาในฐานะ “กลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ” แบบหนึ่ง ยิ่งในสังคมทุนนิยม ชนชั้นนำมองเห็นความสำคัญของสถาบัน โรงเรียนอย่างมาก ซึ่งโรงเรียนถูกนำมาแทนที่ กลไกอุดมการณ์รัฐอันเก่า

อย่างไรก็ตามฐานะที่วัดนั้นถือเป็นกลไกรัฐรูปแบบหนึ่งเพื่อสร้างกลไกอุดมการณ์กล่อมเกล่าประชาชน แม้ว่าในมุมมองของ Louis Althusser นั้นบทบาทของวัดจะถูกแทนที่ด้วยโรงเรียนที่เป็นกลไกอุดมการณ์รัฐชนิดใหม่แล้วก็ตาม แต่ในสังคมไทยวัดนั้นก็ยังคงถือว่ามียุทธศาสตร์ในการเป็นตัวสร้างกลไกอุดมการณ์รัฐอยู่ อีกทั้งวัดในบริบทสังคมไทยนั้นได้ปรับตัวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลไกรัฐทำหน้าที่ควบคู่ไปกับโรงเรียนในเรื่องการสอนศีลธรรมโดยพระซึ่งเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยเข้าไปผ่านโครงการต่างๆ ที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้วัดได้ส่งพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางศาสนาในโรงเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นกรณีศึกษาจากโครงการ โครงการศึกษาโครงการวิสตาร์ (V-STAR) และอาสาสมัครค่ายพัฒนาเยาวชนภายใต้วัดพระธรรมกาย ซึ่งผู้วิจัยมองว่าโครงการดังกล่าวนี้มีการร่วมมือกับรัฐบาลมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540 ภายใต้ความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพฐ.) และอุดมศึกษา จนถึงปีพ.ศ. 2558 ซึ่งมี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การวางหลักสูตรเข้มข้นที่ประกอบด้วยโครงการย่อย ได้แก่ (1) โครงการครูผู้นำบุญ (2) โครงการ V-STAR อาสาสมัคร (3) โครงการ Change the world speech content (4) โครงการประกวดสดธรรมเสริญคุณพระมงคลเทพมุนี (5) โครงการกฐินสัมฤทธิ์เด็คดี V-STAR และ (6) โครงการ V-STAR Quality Award ซึ่งรวมระดับมัธยมไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย

วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

(1) เก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น ได้แก่ งานเขียน วารสารสิ่งตีพิมพ์ ส่วนเอกสารชั้นรอง ได้แก่ บทความและวิทยานิพนธ์

(2) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึก ได้แก่ ข้าราชการครู ข้าราชการกระทรวงศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา นักการเมือง พระเถระที่เห็นด้วยและคัดค้านวัดพระธรรมกาย สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่วัดพระธรรมกาย นักข่าว โดยคำนึงถึงความเห็นที่สนับสนุนและคัดค้านแนวทางคำสอนของวัดพระธรรมกายด้วย

กรณีศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับวัดพระธรรมกาย

วัดพระธรรมกายถูกจับจ้องการเคลื่อนไหวภารกิจกรรมจากมหาเถรสมาคมและฝ่ายรัฐมาโดยตลอด ซึ่ง มักจะจับจ้องในเรื่องวัตรปฏิบัติของพระ การตีความคำสอน และพิธีกรรมที่มีความยิ่งใหญ่อลังการกว่าวัดทั่วไป ส่วนฝ่ายรัฐ โดยเฉพาะฝ่ายความมั่นคงนั้นจะดูในเรื่องการระดมมวลชนจำนวนมากมหาศาล เพราะความสามารถดังกล่าวเป็นสิ่งที่ฝ่ายความมั่นคงมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ(อภิญาญา เฟื่องฟูสกุล,2541)

ความสามารถของวัดพระธรรมกายที่สามารถระดมมวลชนจำนวนมากนี้เองเป็นอำนาจต่อรองอย่างหนึ่งกับรัฐให้รัฐมีท่าทีอ่อนแอต่อวัดพระธรรมกาย ยังจะเห็นได้ในการใช้มวลชนกดดันคดีความของพระธรรมชโยให้รัฐมีท่าทีอ่อนลงโดยการระดมมวลชนกดดันจะเห็นได้จากงานของ Dana Marie Cook

(2009) ที่พูดถึงการใช้มวลชนจำนวนมากในการเข้าไปกดดันมหาเถรสมาคมให้มีท่าทีและการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ต่อวัดพระธรรมกายและตัวพระธรรมชโย ในคดีความช่วงปี 2541 อีกทั้งยังส่งผลให้รัฐลดทอนที่คุกคาม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ซึ่งในช่วงการล้อมวัดพระธรรมกายเพื่อจับตัวพระธัมมชโยในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ปี 2560 นั้นก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามวลชนที่มีจำนวนมหาศาลของวัดพระธรรมกายก็มีส่วนทำให้รัฐไม่มีท่าทีที่รุนแรงเหมือนกับกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองกลุ่มอื่น ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองมาก่อนหน้านี้ แม้รัฐในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีอำนาจเหลือสิ้นในการจัดการการมวลชนจำนวนมากขนาดนี้ได้อย่างง่ายดายด้วยอำนาจทางกฎหมายอย่างมาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญและเจ้าหน้าที่รัฐที่มีเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรรุนแรงได้เหมือนกลุ่มการเมืองอื่น และยังคงกลับไปมือเปล่าคือไม่ได้ตัวพระธัมมชโยไปเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ในความสัมพันธ์ระหว่างวัดพระธรรมกายกับรัฐนั้นจะออกไปในทางขัดแย้งที่รัฐหวาดระแวงการเติบโตของวัดพระธรรมกายและความสามารถในการระดมคนได้จำนวนมากในพิธีกรรมของวัดในแต่ละครั้ง และเมื่อวัดพระธรรมกายต้องเผชิญหน้ากับรัฐมวลชนของวัดพระธรรมกายก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นตัวช่วยกดดันรัฐไม่ให้มีท่าทีที่รุนแรงกับเจ้าอาวาสและวัดพระธรรมกาย

อาจกล่าวได้ว่ามวลชนของวัดพระธรรมกายและความสามารถในการระดมคนจำนวนมากของวัดพระธรรมกายและยังเป็นทั้งเครื่องมือของวัดพระธรรมกายนั้นแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของวัดต่อรองกับอำนาจรัฐได้ดีในเวลาที่ต้องเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐ

ผลการวิจัย

ในการศึกษาโครงการความร่วมมือระหว่างวัดพระธรรมกายกับรัฐในโครงการ เด็กดี V-STAR สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ในฐานะที่วัดพระธรรมกายอยู่ในฐานะกลไกของรัฐในฐานะที่เป็นกลไกที่อยู่ภายใต้โครงสร้างของสังคมพบว่าความสัมพันธ์ของวัดพระธรรมกายกับรัฐมีลักษณะเป็นความร่วมมือระหว่างวัดกับรัฐในฐานะที่วัดพระธรรมกายเป็นกลไกหนึ่งของรัฐซึ่งมีหน้าที่เป็นกลไกของรัฐองค์กรที่เป็นฝ่ายผลิตอุดมการณ์พุทธศาสนาไปสู่พลเมืองโดยเน้นไปที่เยาวชนเพื่อสนองตอบความต้องการของรัฐ

การแสวงหาความร่วมมือกับรัฐของวัดพระธรรมกายทำโดยวัดพระธรรมกายซึ่งอาศัยทรัพยากรของวัดเองมิได้อาศัยทรัพยากรของรัฐเนื่องด้วยโครงการ เด็กดี V-STAR ของ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พระธรรมกาย นั้นไม่ได้เป็นโครงการที่มาจากนโยบายส่งเสริมพุทธศาสนาที่มาจากรัฐเหมือนโครงการ ครูพระ โรงเรียนวิถีพุทธ หรือ โครงการค่ายคุณธรรม แต่มีวัตถุประสงค์เดียวกันกับโครงการที่มาจากนโยบายรัฐคือต้องการปลูกฝังอุดมการณ์พุทธศาสนา หากแต่แตกต่างด้วยเนื้อหา รายละเอียดและรูปแบบของโครงการ อีกทั้งความร่วมมืออื่นๆของโครงการ V-STAR ไม่ได้ได้รับการประสานงานจากหน่วยงานรัฐที่ดูแลองค์กรพุทธเหมือนกับโครงการที่มาจากนโยบายรัฐ

วิธีการเข้าหาเข้าหารัฐของวัดพระธรรมกายเป็นการแสวงหาความร่วมมือกับรัฐโดยการเข้าหาทั้ง โครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการคือฝ่ายนโยบาย ผู้บริหารระดับกระทรวง กรม เขต และโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างวัดพระธรรมกายกับรัฐในกรณีดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในเชิงร่วมมือระหว่างวัดกับรัฐโดยรัฐในองค์กรศาสนาอย่างวัดพระธรรมกายมาเป็นกลไกในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาให้กับรัฐ ส่วนวัดได้อาศัยประโยชน์จากการที่รัฐเปิดโอกาสให้วัดเพื่อเผยแผ่พุทธศาสนาในโรงเรียนสู่พลเมือง เป็นการขยายฐานผู้ศรัทธาต่อวัดพระธรรมกายโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างวัดกับรัฐในโครงการ V-STAR

วัดกับรัฐในความร่วมมือทางการศึกษา

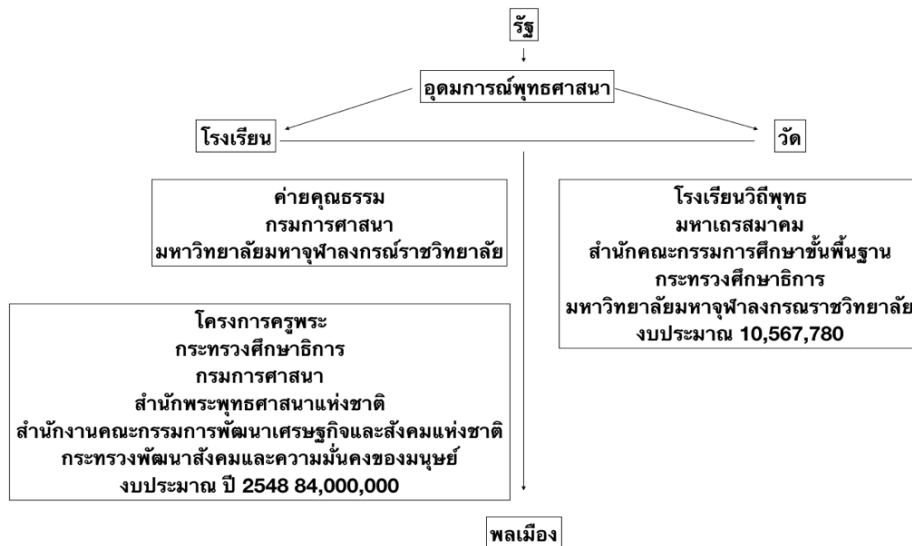
	โครงการครูพระ	V-STAR	ค่ายคุณธรรม	โรงเรียนวิถีพุทธ
เกิดปี	2548-2549	2551	2552	2545
งบประมาณ	10,000,000 / 84,000,000	x	x	10,567,780
ความร่วมมือ	กระทรวงศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	วัดพระธรรมกาย+กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนทั่วประเทศ	กรมการศาสนาและ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	มหาเถรสมาคมและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ซึ่งต่างจากโครงการความร่วมมือของวัดอื่นในกรณีของความร่วมมือทางการศึกษา คือโครงการพุทธศาสนาที่กำกับสถานศึกษานั้นเป็นการที่รัฐใช้หน่วยงานและงบประมาณรวมถึงมีนโยบายจากส่วนกลางให้การสนับสนุนโครงการความร่วมมือทางการศึกษากับวัดอื่น โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือการปลูกฝังอุดมการณ์พุทธศาสนาสู่พลเมืองในโรงเรียน

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐในความร่วมมือทางการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัดพระธรรมกายกับรัฐแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีลักษณะของการร่วมมือในฐานะที่วัดพระธรรมกายเป็นกลไกหนึ่งของรัฐซึ่งมีหน้าที่ปลูกฝังอุดมการณ์ให้กับพลเมืองของรัฐ สะท้อนให้เห็นถึงกลไกของรัฐที่มีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของรัฐเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการจรรโลงสังคม

จากความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึงการแสวงหาการพึ่งพาและการอุปถัมภ์ของวัดจากรัฐเพื่อต่างตอบแทนผลประโยชน์ระหว่างกันคือวัดทำหน้าที่เป็นกลไกในการปลูกฝังอุดมการณ์ให้กับพลเมืองส่วนรัฐให้การสนับสนุนคุ้มครองแก่วัด ซึ่งเป็นลักษณะในความสัมพันธ์ที่เป็นความ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ร่วมมือและมาอย่างยาวนานในความสัมพันธ์ภายใต้บริบทของประเทศไทย และด้วยการที่วัดต้องแสวงหาความอยู่รอดภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง วัดไม่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองภายใต้บริบทที่เปลี่ยนไปการพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการอยู่รอดของวัดภายใน

การที่วัดแสวงหาการอุปถัมภ์จากรัฐและการเข้าไปเป็นกลไกหนึ่งของรัฐนั้นเป็นไปเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของวัดซึ่งเป็นความมั่นคงของตัววัดเองที่จะสามารถอยู่รอดได้ในบริบททางสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

จากผลการวิจัยพบว่าวัดพระธรรมกายถือเป็นหนึ่งในกลไกของรัฐที่มีหน้าที่ปลูกอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาให้กับพลเมืองอีกทั้งยังถือเป็นกลไกหนึ่งในโครงสร้างของรัฐที่มีหน้าที่จรรโลงสังคมและอนุรักษ์ไว้ซึ่งระเบียบแบบแผนดั้งเดิมของสังคม อีกทั้งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนสังคมผ่านการเผยแผ่พุทธศาสนาให้กับพลเมือง โดยงานวิจัยชิ้นนี้สอดคล้องกับ สมบูรณ์ สุขสำราญ (2527), สมบัติ จันทร์วงศ์ (2548) และ ปฐม ตาคะนันทน์ (2549) ในบทบาทของพุทธศาสนาที่มีหน้าที่เป็นกลไกหนึ่งของสังคม อีกทั้งคำสอนในทางพุทธศาสนายังมีบทบาทเพื่อที่จะทำให้ประชาชนในสังคมยอมรับถึงความชอบธรรมในการปกครองของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐผู้วิจัยมีความเห็นว่ายังมีมิติในการศึกษาอีกมากที่เป็นความร่วมมือกับรัฐทั้งในเชิงบวกและลบ การศึกษาวัดกับรัฐยังสามารถศึกษาในมิติของความมั่นคง เศรษฐกิจการเมือง และในมิติความเคลื่อนไหวทางสังคม โดยใช้กรณีขององค์กรสงฆ์ขนาดเล็กหรือสถาบันสงฆ์ที่มีบทบาทในแสวงหาความร่วมมือหรือขัดแย้งกับรัฐ ปฐม ตาคะนันทน์ (2549) สมบูรณ์ สุขสำราญ(2527), สมบัติ จันทร์วงศ์ (2548) Louis Althusser (2557) รายงานสรุปผลการดำเนินงาน โครงการครุฑพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปีงบประมาณ (2548) และ อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2541)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายการอ้างอิง

- ปฐุม ตาคะนันท์. (2549). สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสกับการสถาปนา
อุดมการณ์แห่งรัฐสยาม. วิทยานิพนธ์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมบัติ จันทร์วงศ์. (2548). ศาสนากับการเมือง : ข้อสังเกตเบื้องต้นว่าด้วยอุดมการณ์และวิเทโศบาย
ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ. *รัฐศาสตร์สาร*, 14(3) *รัฐศาสตร์สาร*, 15(1)
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2527). พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม. สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). ทฤษฎีสังคมวิทยา. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รายงานสรุปผลการดำเนินงาน โครงการครุฑพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปีงบประมาณ. (2548).
กลุ่มงานส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่หลักธรรม สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
กรมการศาสนา. คู่มือการดำเนินโครงการตามโครงการครุฑพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียน, กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2541). ศาสนาทัศน์ของชุมชนเมืองสมัยใหม่ : ศึกษากรณีวัดพระธรรมกาย.
ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Danna Marie Cook. (2009). Wat phra Dhammakaya : competition and authoritative conflict with
the Thai Monastic elite, Dissertation for master of Arts. Arizona University
- Louis Althusser. (2557). อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ. กาญจนนา แก้วเทพ แปล,
กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การศึกษาปัจจัยเปลี่ยนผ่านไปสู่การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภาของนัก

กิจกรรมนักศึกษาระหว่างพุทธศักราช 2557-2662

**The Study of Factors of Transition into National Parliamentary Politics
of Student Activists During 2014-2019**

ณพัทธ์ นรงค์ิยา (Napath Narangsiya)

นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

M.A. Student in Government Department of Government Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

E-mail: napath_23592@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ การแสวงหาคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ที่นักกิจกรรมนักศึกษา (Student Activists) ที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมือง และได้ปรับเปลี่ยนบทบาท ผันตัวเข้าสู่การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภา ทั้งในฐานะผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง และในฐานะผู้อยู่เบื้องหลังหรือเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ผู้ผลักดันประเด็นที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมือง ว่าเป็นไปด้วยปัจจัยใดบ้าง

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเป็นสำคัญ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยขอบเขตการวิจัยอยู่ที่นักกิจกรรมนักศึกษาที่มีบทบาทตั้งแต่ช่วงการรัฐประหาร โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ปี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2557 และได้เข้ามามีบทบาทร่วมกับพรรคการเมืองที่ทำการลงรับสมัครเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 ในทางใด ทางหนึ่ง โดยการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลนั้นเกิดขึ้นก่อนการลงคะแนนเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม 2562

จากการวิจัยและเก็บข้อมูลพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้นักกิจกรรมนักศึกษาได้เข้าไปมีบทบาทในพรรคการเมืองในการเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภาได้แก่ 1. การเกิดขึ้นของพรรคการเมืองใหม่ที่พร้อมเปิดรับพลังของนักกิจกรรมนักศึกษาเหล่านั้นเข้าไปในพรรค 2. การเติบโตและมีชื่อเสียงของนักกิจกรรมนักศึกษาในช่วงที่เคลื่อนไหวทางการเมืองก่อนจะเข้าพรรคการเมือง ซึ่งส่งผลดีต่อเส้นทางการเป็นนักการเมือง 3. การที่นักกิจกรรมนักศึกษามองเห็นโอกาสในการผลักดันประเด็นที่ตัวเองเรียกร้อง โดยผ่านพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: นักกิจกรรมนักศึกษา, พรรคการเมือง, การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภา, นักการเมือง

Abstract

The main purpose of this research article is to find the explanation and to find what are the factors about the phenomenon that several student activists which were active in political movement, then they changed their roles and took part participated into national parliamentary politics, either as political party's candidates of the House of Representatives, political party staffs and members of Non-Government Organizations who work on their mutual issues with political parties.

This research article is a qualitative research by conducting a documentary research and using an in-depth interview with several key informants at most to collect the information and using purposive sampling technique to select the key informants by researcher. The scope of this research is focused on the student activists that played a big role in political campaign and political movement since the coup d'etat by the National Council for Peace and Order (NCPO)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

took place in 2014, then they participated in with some political parties that get involved in the 2019 national election. All in-depth interview and collecting information from key informants is finished before the election day on 24 March 2019.

The results from this research and collecting information suggest that the important factors which consequently lead student activists into national politics are comprised of 1. The occurrence of the new political parties that ready to adopt the power of those student activists into their parties 2. The growth and notability of some student activists during their time of managing political campaign and political movement before they get into political parties which is good for them as a politician in the future 3. Those student activists see the opportunity to push forward or raise the issues they concern about by using political parties in democracy system.

Keywords: Student Activists, Political Parties, National Parliamentary Politics, Politicians

บทนำ

การจะกล่าวถึงพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยในประวัติศาสตร์การเมืองไทยนั้นย่อมที่จะต้องกล่าวถึงบทบาทของนิสิตนักศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากนิสิตนักศึกษาไทยนั้นเป็นหนึ่งในตัวแสดงสำคัญในหลายช่วงเวลาของประวัติศาสตร์การเมืองไทย

ถึงแม้ว่าจะมีพัฒนาการที่ช้าในช่วงแรก เนื่องด้วยการขยายโอกาสทางการศึกษาที่เริ่มอย่างจริงจังในยุคหลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรได้ไม่นาน แต่นิสิตนักศึกษาไทยก็ได้เริ่มแสดงออกถึงความตื่นตัวทางการเมืองอย่างรวดเร็ว โดยการแสดงออกทางการเมืองครั้งแรกของนิสิตนักศึกษาไทยคือ การเดินขบวนเรียกร้องดินแดนคือจากอินโดจีนฝรั่งเศสในปีพุทธศักราช 2483 (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2538) ในทศวรรษถัดมาก็มีเหตุการณ์กบฏวังหลวง ที่มีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวนหนึ่งเข้าร่วมก่อการกับนายปรีดี พนมยงค์ (สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ, 2550)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ดูเหมือนบทบาทของนิสิตนักศึกษาไทยในทางการเมืองได้ลดลงอีกครั้งในช่วงการเข้าสู่อำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์และสืบทอดอำนาจต่อโดยจอมพลถนอม กิตติขจร แต่อย่างไรก็ตาม พลังของนิสิตนักศึกษาที่ดูเหมือนจะหลับใหลอยู่ก็ได้ปะทุขึ้นมาในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งถือเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ของประชาชนต่อรัฐบาลเผด็จการทหารที่ปกครองประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยมีนิสิตนักศึกษาเป็นกำลังหลักที่ขาดไม่ได้ (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2556) แต่บทบาททางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไทยก็ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ภายหลังจากเหตุการณ์ล้อมปราบนิสิตนักศึกษาที่ชุมนุมกันอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 จนมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากและส่งผลให้นิสิตนักศึกษาจำนวนมากต้องหลบหนีและเข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในที่สุด เหตุการณ์ดังกล่าวยังคงเป็นประวัติศาสตร์ที่ดำมืดมาจนปัจจุบัน (Thongchai Winichakul, 2002; ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, 2551)

อย่างไรก็ตาม นิสิตนักศึกษาจำนวนมากก็ได้ผละออกจากการต่อสู้ร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในเวลาต่อมา อันเนื่องมาจากความผิดหวังและขัดแย้งหลายประการกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย พวกเขาหลายคนจึงกลับเข้ามาเริ่มต้นชีวิตใหม่ในเมืองอีกครั้งหนึ่ง (ธิกานต์ ศรีนารา, 2552; ชัยอนันต์ สมุทวณิช, สมบูรณ์ สุขสำราญ, กนก วงษ์ตระหง่าน และสุขุมพันธุ์ บริพัตร, ม.ร.ว., 2529)

หลังจากนั้น บทบาทของนิสิตนักศึกษาในทางการเมืองก็ลดลงอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามในการรื้อฟื้นบทบาทอยู่หลายครั้ง แต่บทบาทของนิสิตนักศึกษาในทางการเมืองก็ไม่ได้มีความเด่นชัดอีกต่อไป ในช่วงหนึ่ง ความสนใจของขบวนการนิสิตนักศึกษาก็ได้หันไปให้ความสำคัญกับประเด็นอื่น ๆ เช่น ประเด็นเศรษฐกิจปากท้อง ประเด็นสิ่งแวดล้อม มีการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชนหรือ NGOs ในหลากหลายประเด็น (ภาศิไนย์ ชมสินทรัพย์มัน, 2554) มีความพยายามฟื้นฟูบทบาททางการเมืองของนิสิตนักศึกษาอีกหลายครั้ง เช่น ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 การเคลื่อนไหวร่วมกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก่อนการรัฐประหารปี 2549 หรือการเคลื่อนไหวร่วมกับแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในช่วงปี 2552-2553 แต่ก็มียุทธศาสตร์เพียงแค่ว่าเป็นผู้สนับสนุนส่วนหนึ่งที่ไม่ได้มีมวลชนของตัวเองของขบวนการใหญ่เพียงเท่านั้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แต่ในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมืองและการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี 2557 กลับกลายเป็นว่า กลุ่มที่มีบทบาทในการต่อต้านการยึดอำนาจรวมถึงประเด็นทางการเมืองอื่น ๆ อย่างชัดเจนที่สุดคือกลุ่มนิสิตนักศึกษา ตั้งแต่วันแรกของการรัฐประหารก็มีการจัดกิจกรรมกินแซนด์วิช และมีการเคลื่อนไหวเรื่อยมาจนกระทั่งเกิดการรวมกลุ่มเป็นขบวนการประชาธิปไตยใหม่ (NDM) ที่เป็นการรวมกันของนิสิตนักศึกษาจากหลายพื้นที่หลายความสนใจเข้าด้วยกัน ซึ่งต่อมาก็มีการเกิดขึ้นของกลุ่มหรือเครือข่ายนิสิตนักศึกษามากขึ้น ประเด็นที่เคลื่อนไหวก็มีความหลากหลาย แต่ในส่วนของประเด็นทางการเมือง ก็มีทิศทางที่ไปในทางต่อต้านกับรัฐบาลเผด็จการที่ครองอำนาจอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลในโอกาสต่าง ๆ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ไปจนถึงการรณรงค์เรื่องการลงประชามติรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลายคนก็ถูกจับและถูกฟ้องเป็นจำนวนหลายคดีด้วยกัน

กระนั้นเอง นิสิตนักศึกษาหลายคนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวก็จบการศึกษาออกมาแล้ว แต่ก็ยังคงเคลื่อนไหวในประเด็นการเมืองหรือประเด็นที่แต่ละคนสนใจต่อไป และในที่สุดเมื่อมีการคาดการณ์อย่างแน่ชัดแล้วว่ารัฐบาลจะจัดให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้น พวกเขาหลายคนก็ได้ผันตัวเข้าสู่การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภา ทั้งในฐานะผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองต่าง ๆ และในฐานะผู้สนับสนุนคอยทำงานอยู่เบื้องหลังมีตำแหน่งหน้าที่ในพรรคการเมืองหลายพรรค ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีความน่าสนใจเป็นพิเศษสำหรับผู้วิจัย เนื่องด้วยเมื่อมองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ไม่มีครั้งใดเลยที่นิสิตนักศึกษาจะสามารถผันตัวมาเป็นการเมืองหรือเข้าสู่การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภาได้อย่างรวดเร็วและได้รับการตอบรับที่ดีอย่างในครั้งนี้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าว ฟังศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยให้ความสำคัญไปที่การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นหลัก เพื่อที่จะได้ข้อมูลในส่วนของความรู้สึกนึกคิดของพวกเขาเหล่านั้นในการเปลี่ยนผ่านเติบโตในช่วงเวลาดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และในงานวิจัยชิ้นนี้มีความพยายามที่จะไม่มองนิสิตนักศึกษาในฐานะส่วนย่อยของขบวนการนักศึกษา แต่จะมองในฐานะปัจเจกที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับปรากฏการณ์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จึงจะใช้คำว่า “นักกิจกรรมนักศึกษา” (Student Activists) จะทำให้ได้มาซึ่งมุมมองและผลของการวิจัยที่แตกต่างออกไป ซึ่งจะขออภิปรายในส่วนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเมืองระดับชาติของนักกิจกรรมนักศึกษาระหว่างพุทธศักราช 2557-2562 ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือมีความสำคัญต่อ

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

งานศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษากับการเมืองไทยนั้นมีอยู่มากมาย โดยที่ทั้งแตกต่างกันในเรื่องของเวลาที่ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี คำถามการวิจัย ซึ่งส่งผลถึงผลลัพธ์ที่ต่างกันไป งานศึกษาของ Suchit Bunbongkarn (1968) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองกับอุดมศึกษาไทยว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร หรืองานของ Thinapan Nakata (1975) ที่ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไทยในยุคแรก ว่ามีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างไร หรืองานของประจักษ์ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเมืองวัฒนธรรมของนิสิตนักศึกษาและปัญญาชนในช่วงก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ที่ก่อตัวและส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ในครั้งนั้นในที่สุด และงานของภาคิไนย์ (2554) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาไทยในเมือง ภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จนถึงปี 2531 ซึ่งแต่ละงานที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและอ้างอิงเหล่านี้ก็เป็นงานที่ศึกษาเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาไทยในทางการเมืองที่ให้คำอธิบายที่ต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา แต่ผู้วิจัยพบว่า งานศึกษาเหล่านี้และงานศึกษาเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาไทยกับการเมืองอีกจำนวนหนึ่งที่น่าจะไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ มักจะมีแนวโน้มในการอธิบายนิสิตนักศึกษาในรูปแบบของขบวนการ หรือมีความเป็นกลุ่มก้อนเกาะกุมกันอยู่ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การมองในลักษณะดังกล่าวอาจจะส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการศึกษาที่มีคนเป็นหน่วยของการศึกษา และจะเป็นการทำให้ไม่สามารถมองเห็นภาพของพลวัตรและความแตกต่างของแต่ละคนได้อย่างชัดเจนนัก

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ดังนั้นสำหรับบทความวิจัยชิ้นนี้ที่มุ่งเน้นในการแสวงหาคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ที่นักกิจกรรมนักศึกษาเปลี่ยนผ่านไปสู่การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เห็นถึงพลวัต ความแตกต่าง และความรู้สึกร่วมกันของกลุ่มคนเหล่านั้นเป็นหลัก จึงได้ทำการสำรวจและคัดเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและมีความคล้ายคลึงกัน ในส่วนของทฤษฎี แนวคิดในการทำวิจัยออกมาส่วหนึ่ง เช่น งานของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, สมบูรณ์ สุขสำราญ, กนก วงษ์ตระหง่าน และ สุขุมพันธุ์ บริพัตร (2529) ที่เป็นหนึ่งในงานชิ้นหลักที่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญและความโดดเด่นของงาน โดยเป็นงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในอุดมการณ์ของนักศึกษาไทย จากปี 2519 ซึ่งศึกษาโดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่ได้เข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ช่วงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ทั้งในส่วนของภูมิหลังที่คาดว่าจะส่งผลต่อการตัดสินใจดังกล่าว รวมไปถึงความรู้สึกร่วมกันทั้งก่อนและหลังการตัดสินใจเข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและกลับมาสู่วิถีชีวิตแต่เดิมว่าเป็นอย่างไร และทำไมถึงตัดสินใจอย่างนั้นในแต่ละเหตุการณ์แต่ละช่วงเวลา ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การศึกษาในรูปแบบดังกล่าวให้ผลลัพธ์ที่ดีในแง่ที่ว่า สามารถเข้าใจและเห็นถึงความแตกต่างของแต่ละคนได้ชัดเจนถึงแม้ว่าถ้ามองในภาพรวม พวกเขาจะมีความเหมือนกันในเส้นทางที่เดินอย่างมากก็ตาม

เช่นเดียวกันกับงานของ Kanokrat Lertchoosakul (2016) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเติบโตของอดีตกลุ่มนักศึกษาฝ่ายซ้าย ที่ถูกเรียกว่า กลุ่ม “คนเดือนตุลาฯ” ที่เติบโตขึ้นมา มีบทบาทอย่างสูงในสังคมไทยร่วมสมัย ทั้งในฐานะนักการเมือง นักธุรกิจ หรืออาชีพอื่น ๆ ซึ่งก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในสายอาชีพของตน Kanokrat ได้ศึกษาผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคนเดือนตุลาฯ ที่เธอศึกษาจำนวนมาก เพื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิต ภูมิหลัง ประสบการณ์ และก็ได้นำมาซึ่งสรุปที่เธอค้นพบว่าปัจจัยใดเป็นสาเหตุให้เกิดปรากฏการณ์ที่เธอสนใจดังกล่าวขึ้น และอีกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทความวิจัยชิ้นนี้ก็คือ การศึกษาการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภาของอดีตนิสิตนักศึกษาเช่นเดียวกัน แต่ในส่วนของกลุ่มคนเดือนตุลาฯ จะต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมพร้อมหรือรอจังหวะเวลาเป็นเวลานานกว่ามาก ซึ่งก็เป็นข้อสังเกตอีกข้อหนึ่งที่ผู้วิจัยมองเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์กับบทความวิจัยชิ้นนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ในส่วนของงานที่ศึกษาเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาในปัจจุบันเช่นเดียวกับบทความวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและคัดเลือกงานศึกษาอีกชิ้นหนึ่งของกนกกรณ์ เลิศชูสกุล (2561) ที่ศึกษาการเติบโต ความถดถอย และการฟื้นตัวของขบวนการนักศึกษาไทยในภาพรวมตั้งแต่อดีต มาจนถึงช่วงเวลาหลังการรัฐประหารในปี 2557 โดยมีข้อเสนอในส่วนของการทำงานฟื้นตัวของขบวนการนักศึกษาภายหลังการรัฐประหารว่าเกิดจากการที่พลังทางการเมืองต่าง ๆ ถูกควบคุมอย่างเข้มข้นโดยรัฐบาลทหาร แต่นิสิตศึกษานั้นมีสถานะพิเศษจากมรดกทางประวัติศาสตร์ และสถานภาพพิเศษของสถาบันอุดมศึกษา จึงทำให้ขบวนการนักศึกษากลายเป็นหนึ่งในพลังทางการเมืองเพียงไม่กี่พลังที่ยังคงยืนหยัดต่อต้านระบอบเผด็จการทหารไว้ได้

เช่นเดียวกับงานของชยุตม์ พันธุ์สุวรรณ (2561) ที่ได้ตั้งคำถามว่า ขบวนการนักศึกษาหายไปไหน และศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างปี 2549-2557 โดยศึกษาองค์กรนิสิตนักศึกษาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการของขบวนการนักศึกษาและการเคลื่อนไหวในโลกออนไลน์ โดยเน้นไปที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเชื่อว่าเป็นเหมือนศูนย์กลางของการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษา โดยมีข้อสรุปที่น่าสนใจ เช่น การปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ทางการเมืองในห้วงของความขัดแย้ง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารและสื่อใหม่ อิทธิพลทางความคิดระหว่างนักวิชาการปัญญาชนกับขบวนการนักศึกษา และการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ม.นอกระบบ) ซึ่งชยุตม์เชื่อว่าเป็นอีกสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของขบวนการนักศึกษาไทย ซึ่งงานศึกษาของชยุตม์ชิ้นนี้ก็เป็นงานศึกษาที่น่าสนใจและแสดงให้เห็นภาพพลวัตของขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงระหว่างปี 2549-2557 ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาในช่วงเวลาร่วมสมัยกับปัจจุบัน ยังคงมีความพยายามมองนิสิตนักศึกษาที่มีบทบาททางการเมืองเหล่านั้นในฐานะขบวนการนิสิตนักศึกษาอยู่เช่นกัน กล่าวคือ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาวิจัยในรูปแบบที่ต่างกันไป คือพยายามมองในฐานะปัจเจกให้มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์เป็นลำดับแรก เพื่อเติมเต็มช่องว่างในการอธิบายปรากฏการณ์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และอธิบายปัจจัยที่เกิดขึ้นโดยใช้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แนวคิดเรื่องโครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political Opportunity Structure) ที่เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (Political Process Theory) ที่เป็นทฤษฎีที่สำคัญทฤษฎีหนึ่งในกรอบการวิเคราะห์ของขบวนการทางสังคมเข้ามาอธิบาย

วิธีการวิจัย

1. การค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารประกอบการประชุมและสัมมนาวิชาการต่างๆ บทความและบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักกิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวในประเด็นทางการเมือง ในวารสาร หนังสือพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ และแถลงการณ์ของกลุ่มนักกิจกรรมนักศึกษา ในหัวข้อหรือประเด็นทางการเมือง

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เก็บข้อมูลในลักษณะของการสนทนาพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง (Key Informant) เพื่อที่จะได้รับข้อมูลเพิ่มเติมที่ไม่มีการตีพิมพ์และความรู้สึกนึกคิดของ แหล่งข้อมูล ได้ดียิ่งขึ้น

ผลการศึกษา

จากการวิจัย พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้นักกิจกรรมนักศึกษาได้เข้าไปมีบทบาทในพรรคการเมืองในการเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภา ได้แก่ 1. การเกิดขึ้นของพรรคการเมืองใหม่ที่พร้อมเปิดรับพลังของนักกิจกรรมนักศึกษาเหล่านั้นเข้าไปในพรรค ซึ่งในที่นี้พบอยู่สองพรรคการเมือง ได้แก่ พรรคอนาคตใหม่ และพรรคสามัญชน โดยที่พรรคอนาคตใหม่ที่เป็นพรรคที่มีขนาดใหญ่กว่าและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอดีตนักกิจกรรมนักศึกษาในส่วนกลาง จึงเป็นพรรคที่สามารถดูดซับพลังของนักกิจกรรมนักศึกษาได้มากกว่าพรรคสามัญชน ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักกิจกรรมนักศึกษาในส่วนภูมิภาคมากกว่า แต่ด้วยจำนวนของนักกิจกรรมนักศึกษาที่มีจำนวนน้อย และพลังในการดูดซับพลังเหล่านี้ของพรรคสามัญชนนั้นมีไม่มากพอ จึงไม่สามารถดูดซับและใช้พลังของนักกิจกรรมนักศึกษาได้มากเท่าใดนัก 2. การเติบโตและมีชื่อเสียงของนักกิจกรรมนักศึกษาในช่วงที่เคลื่อนไหวทางการเมืองก่อนจะเข้าพรรคการเมือง ตัวอย่างเช่น โรม รั้งลิมนต์ ที่เป็นแกน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

นำในการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเผด็จการหลายครั้งในฐานะนักกิจกรรมนักศึกษา จนมีชื่อเสียงเป็นที่จดจำได้ในระดับหนึ่ง โดยมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเคลื่อนไหว และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โซเชียลมีเดีย ซึ่งนั่นส่งผลดีต่อเส้นทางการเป็นนักการเมือง และทำให้เขาได้รับการจัดวางตัวเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบอบบัญญัติรายชื่อของพรรคอนาคตใหม่ในลำดับที่ 16 ซึ่งถือว่าเป็นลำดับที่สูงและมีโอกาสสูงมากเช่นกันที่จะสามารถเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3. การที่นักกิจกรรมนักศึกษามองเห็นโอกาสในการผลักดันประเด็นที่ตัวเองเรียกร้อง โดยผ่านพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้พลังของนักกิจกรรมนักศึกษาอีกจำนวนหนึ่งซึ่งไม่ได้มีความสนใจในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็ถูกดูดซับเข้ามายังพรรคการเมืองที่พร้อมจะผลักดันประเด็นนั้น ๆ ไปด้วย เช่น ประเด็นสิทธิทางเพศ ประเด็นสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นที่ก้าวหน้า และพรรคการเมืองก็มีความต้องการที่จะผลักดันประเด็นเหล่านี้ด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

อภิปรายผล

จากผลของการวิจัยที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า งานวิจัยชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความคิด ความเข้าใจของนักกิจกรรมนักศึกษาที่ได้เป็นหนึ่งในผู้ที่มีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อนการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ในฐานะนักกิจกรรมนักศึกษา ผ่านเหตุการณ์การต่อสู้ เคลื่อนไหว หลายครั้ง และได้กลายมาเป็นนักการเมืองที่ได้รับเลือกให้ลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในที่สุด ว่าพวกเขาเหล่านั้นมีความคิด ความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวของเขาเองและสังคมรอบตัวอย่างไร ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้นั้นมีจุดที่แตกต่างจากงานที่ศึกษานักกิจกรรมนักศึกษาในช่วงเดียวกันที่มักจะให้ความสนใจกับปฏิบัติการการเคลื่อนไหวของพวกเขา เช่น ยุทธวิธี การระดมทรัพยากร มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ถึง ความคิด ความเข้าใจของพวกเขา โดยข้อค้นพบนั้นก็มีความคล้ายคลึงกันจากนักกิจกรรมนักศึกษาที่มีได้เข้าไปมีบทบาทในการเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภาแต่ละคน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

งานวิจัยชิ้นนี้ยังเป็นงานชิ้นแรก ๆ ที่พยายามหาคำตอบของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ ในด้านของขอบเขตการวิจัยที่อยู่ในช่วงเวลาที่มีความร่วมสมัยเป็นอย่างมาก และจะพบได้ว่าปรากฏการณ์ในลักษณะที่นักกิจกรรมนักศึกษาได้เข้าสู่การเมืองระดับชาติในระบอบรัฐสภาโดยใช้เวลาเพียงไม่กี่ปีและเปลี่ยนสถานะจากนักกิจกรรมนักศึกษาไปเป็นนักการเมืองเลยนั้นยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่เคยมีมา

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากบทความวิจัยชิ้นนี้ให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Key Informant) เป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของคนเหล่านั้นในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างละเอียด แต่การกระทำเช่นนี้ก็มีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้เคียงกันนั้นมีอยู่ในจำนวนที่มากกว่าที่กรอบเวลาของการวิจัยจะเอื้ออำนวย และอีกสิ่งหนึ่งที่บทความวิจัยนี้อาจจะขาดไปก็คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อขบวนการในภาพใหญ่หรือส่งผลต่อคนกลุ่มคล้าย ๆ กันอย่างละเอียด ซึ่งในส่วนนี้เกิดจากการมีจุดเน้นที่แตกต่างกันในงานวิจัยแต่ละชิ้น ซึ่งก็สามารถศึกษาต่อไปเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปได้ในการศึกษาประเด็นดังกล่าวในอนาคต

รายการอ้างอิง

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2561). การเติบโต ความถดถอย และการฟื้นตัวของขบวนการนักศึกษาไทย.

วารสารพัฒนาศาสตร์, 1(1), 130-177.

ชยุตม์ พันธุ์สุวรรณ. (2561). *ขบวนการนักศึกษาหายไปไหน: การเปลี่ยนแปลงของขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงความขัดแย้งทางการเมือง พ.ศ. 2549-2557*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, สมบูรณ์ สุขสำราญ, กนก วงษ์ตระหง่าน และสุขุมพันธุ์ บริพัตร, ม.ร.ว.

(2529). *จากป่าสู่เมือง: การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในอุดมการณ์ของนักศึกษาไทย จากปี 2519*. กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2538). *ประวัติศาสตร์การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. (2551). *จาก 14 ถึง 6 ตุลา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ธิดานต์ ศรีนารา. (2552). *หลัง 6 ตุลาฯ: ว่าด้วยความขัดแย้งทางความคิดระหว่างนักศึกษากับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ 6 ตุลารำลึก.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2556). *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ: การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ*. นนทบุรี: ฟาเดียวกัน.

ภาคิไนย์ ชมสินทรัพย์ม่น. 2554. *ขบวนการนักศึกษาไทย: วิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาไทยในเมืองช่วงระหว่าง 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ถึงปี พ.ศ.2531*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขา วิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2550). *แผนชิงชาติไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ 6 ตุลารำลึก.

Nakata, T. (1975). *The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College Students*. Bangkok: Praepittaya.

Bunbongkarn, S. (1968). *Higher Education and Political Development in Thailand*.

Lertchoosakul, K. (2016). *The Rise of the Octobrists in Contemporary Thailand: Power and Conflict among Former Left Wing Student Activists in Thai Politics*. New Haven Conn.: Monograph Series, Yale University Southeast Asia Studies.

Winichakul, T. (2002). Remembering/ Silencing the Traumatic Past. In Shigeharu tanabe and Charles F. Keyes (Ed.) *Cultural Crisis and Social Memory: Modernity and Identity in Thailand and Laos*. London: Routledge.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การศึกษาความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา
นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

**The study of occupational security of employees' company case a studies
of Amata Nakorn Industrial Estate. Chonburi province**

ณัฐวธ กองลุน (Nattawut Konglun)

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Master of Political Science, Program in Strategy and Security

Faculty of political science and law, Burapha University

Konglun009@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงอาชีพของพนักงานบริษัท 3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพที่มีต่อ ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ 1. พนักงานบริษัท ที่ทำงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี จำนวน 398 คน 2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกด้านความมั่นคงในอาชีพ การเป็นพนักงานบริษัท ได้แก่ พนักงานบริษัทตำแหน่งทั่วไป จำนวน 6 คน และ 3. ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 3 คน สำหรับให้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพของพนักงาน และ แนวทาง ข้อเสนอแนะ การสร้างความมั่นคงในอาชีพพนักงานบริษัท

ผลการวิจัยพบว่า 1.) ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ด้านความมั่นใจว่าจะไม่ถูกให้ออกจากงาน / เลิกจ้าง รองลงมาคือ ด้านความสมดุล ระหว่างชีวิต และ การทำงาน ด้านสวัสดิการ ด้านโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และ ด้านรายได้ ตามลำดับ 2.) พนักงานบริษัทที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงใน อาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านสภาพเศรษฐกิจ รองลงมาคือ ด้านนโยบาย กฎหมาย ข้อบังคับ ความคุ้มครองจากรัฐบาล ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน ด้านลักษณะของ งาน และ ด้านนโยบายการบริหารบริษัท / องค์กร ตามลำดับ 3.) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงใน อาชีพของพนักงานบริษัทโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านลักษณะของงาน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน ด้านสภาพเศรษฐกิจ และ ด้านนโยบายการบริหารบริษัท / องค์กร มีอิทธิพลต่อความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม อมตะนคร จังหวัดชลบุรี สามารถพยากรณ์ ได้ร้อยละ 44.5 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ความมั่นคงในอาชีพ / พนักงานบริษัท

Abstract

The objective of this research is 1. To study the occupational security of the employees, 2. To study the factors affect occupational security, 3. To study the influential factors that affect the occupational security of the company's employees. The sample groups used in this research are divided into 2 groups which are 1. The company's 398 employees who work in the Amata Nakorn Industrial Estate, Chonburi province 2. The key informants who provided the in-depth interview in term of the occupational security of being a company's employee which consist of 6 people from the general position and 3. The key informants of 3 people who are positioned in the high level administrative which provided the in-depth about the influential

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

factors of the occupational security of the employees and the guidelines and suggestion to develop the occupational securities for the employees of the company

According to the result of the research, it has found that 1.) The occupational security of the, who participated and answered the questionnaire. The opinion of these people towards the occupational security is generally in a high level considering that all of the related factors are high as well. The factors are sorted from the highest to the lowest which are the confidence over the chance of getting expelled from the company/termination of the hiring contract. The second highest factor is the work-life balance follows by the benefits and the opportunity over the progress of the advance in the occupation and the salary respectively 2.) The employees of the company who answered the questionnaire have their opinion towards the influential factors that affect the occupational security is found to be high considering that all of the related factors are high as well. The factors are sorted from the highest to the lowest which are the economic condition, the policy, the legal entities, the regulation, the protection from the company, the individual potential development, the characteristics of the occupation and the administrating policy of the company/organization respectively 3. The influential factors that affect the occupational security, which the factors are sorted from the highest to the lowest which are the characteristic of the occupation followed by the development of the individual's potential, the economic condition and the administration policy of the company/organization. The influential factors towards the occupational securities of the employees of the company from the case study of Amata Nakorn Industrial Estate, Chonburi province can be predicted at 44.5 percent. Which match the assumption with statistical significance at 0.05

Keyword: Occupational Security/ Company's employees

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทนำ

ความมั่นคงในอาชีพ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีความต้องการเพื่อที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีรายได้และสวัสดิการที่เพียงพอในการดำรงชีพตนเองและครอบครัว และมีความมั่นใจว่าจะไม่ถูกเลิกจ้าง หรือให้ออกจากงานอย่างไม่มีเหตุผล ในการประกอบอาชีพ คนมีงานทำ มีสวัสดิการดูแลตนเองและครอบครัวเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึง สถานะทางเศรษฐกิจ และ สังคมของประเทศ จากอดีตจนถึงปัจจุบันการทำงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่งและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตการทำงานของคนไทยในอดีตจากประเทศที่ผลิต ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม

โพสท์ทูเคย์ ออนไลน์. (2561) องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ซึ่งงานมั่นคงหายาก จุดแรงงานยากจน หวั่นปัญหารุนแรงยิ่งขึ้น "ไทย"ครั้งที่ 3 การว่าจ้างไม่มั่นคง องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ เปิดเผยรายงานการจ้างงานและทิศทางสังคมทั่วโลกปี 2018 พบว่า การจ้างงานที่ไม่มั่นคง (Vulnerable Employment) ส่งผลให้ประชากรโลกราว ร้อยละ 42 หรือ 1,400 ล้านคน ยังต้องใช้ชีวิตอย่างแร้นแค้น แม้อัตราว่างงานคาดว่าจะปรับตัวลงมาอยู่ที่ ร้อยละ 5.5 ในปีนี้ 2018 จากร้อยละ 5.6 เมื่อปีที่ผ่านมา 2017 สำหรับไทยนั้น องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ระบุว่า ไทยมีส่วนการจ้างงานที่ไร้ความมั่นคงมากที่สุดเป็นอันดับ 3 ของเอเชีย อยู่ที่ประมาณ ร้อยละ 50 ของการจ้างงานทั้งหมด ตามหลังอินเดียและบังกลาเทศที่สัดส่วนราว ร้อยละ 78 และร้อยละ 58 ตามลำดับ แม้อัตราว่างงานในไทยอยู่ที่เพียง ร้อยละ 1 เมื่อปี 2017

สำนักปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน (2560) สถานการณ์การเลิกจ้างของไทย ในปี 2559 อัตราการเลิกจ้างลูกจ้างในระบบประกันสังคมมาตรา 33 ของ เดือน พฤศจิกายน 2559 คิดเป็นร้อยละ 0.29 ลดลงจากเดือนตุลาคม 2559 ที่ร้อยละ 0.30 และขยายตัวจากปีที่แล้ว ที่ร้อยละ 0.25 ถือว่าขยายตัวสูงเมื่อเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยในช่วงที่เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 0.17 (ใช้ฐานข้อมูลปี 2548 –2551) ประเภทกิจการที่มีการเลิกจ้างสูง คือ การผลิต สาเหตุเลิกจ้างเนื่องจาก

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ขาดทุน หรือยอดการสั่งซื้อของลูกค้า ลดลง จากข้อมูลการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์เล็กจ้าง พบว่า มีสถานประกอบการเล็กจ้าง ขอใช้มาตรา 75 ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มีจำนวน 8 จังหวัด สถานประกอบการ 57 แห่ง แรงงานได้รับผลกระทบ 29,029 คน โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคกลาง เหตุผลการขอยื่นใช้มาตรา 75 เนื่องจากยอดการสั่งซื้อลดลง ซึ่งกระทรวงแรงงานได้มีการเฝ้าระวังฯ อย่างต่อเนื่องใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสมุทรปราการ และ จังหวัดชลบุรี

จากสภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่า สถานการณ์ความมั่นคงในอาชีพของแรงงาน ยังคงขาดเสถียรภาพความมั่นคง ซึ่งขาดหลักประกันความคุ้มครองที่เหมาะสมที่เท่าที่ควรที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพ ดังนั้นจากกล่าวได้ว่าความมั่นคงในอาชีพ เป็นสิ่งที่ทุกคนมีความต้องการ และ มีความสำคัญในการช่วยให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดี มีรายได้ที่เพียงพอ สวัสดิการที่เป็นธรรม ดังนั้นความมั่นคงในอาชีพของแรงงาน ถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ และปกป้องถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศ และมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่จำนวนมาก ส่งผลให้ประชากรย้ายถิ่นฐานจากต่างจังหวัดในภูมิภาคต่างๆ เพื่อเข้ามาหางานทำและประกอบอาชีพ โดยพื้นที่ ที่จะทำการศึกษา คือ นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก จึงเป็นสถานที่ดึงดูดแรงงานที่ต้องการหางานที่มีความมั่นคง เนื่องจาก นิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ ที่มีบริษัทชั้นนำหลากหลายบริษัท และ ประเภทของอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันออกไป เช่น รถยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์บริโภค เป็นต้น จึงเป็นที่สนใจของแรงงาน ทำให้นิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจังหวัดชลบุรี มีแรงงานจำนวนมากกว่าแสนคน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท
2. เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท
3. เพื่อศึกษา อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในอาชีพ ของพนักงานบริษัท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ต่อหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกนโยบาย การคุ้มครองแรงงาน และสวัสดิการ เพื่อให้ นโยบายสอดคล้องส่งเสริมและพัฒนาสร้างความมั่นคงในอาชีพ
2. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยสามารถนำไปเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงใน การประกอบอาชีพของพนักงาน

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด และ ทฤษฎี)

แนวคิดความมั่นคงในอาชีพ

ความมั่นคงในอาชีพ ถือเป็นความมั่นคงของมนุษย์ โดย Maslow Abraham. (1954) ได้กล่าวว่า หลังจากที่มนุษย์ได้รับความต้องการพื้นฐานเพียงพอแล้ว เขาจะเริ่มมีความต้องการที่เพิ่มขึ้นคือการมีชีวิตอยู่รอดและปลอดภัย ต้องการครอบครัวที่อบอุ่น ต้องการงานที่มั่นคง เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของฐานะและการเงิน การมีรายได้ที่มั่นคง มีเจ้านายและเพื่อนร่วมงานที่ดี ล้วนจัดอยู่ในความต้องการนี้ ที่จะยังให้เกิดความสำเร็จทั้งในเรื่องส่วนตัวและการทำงานที่แน่นอน

โดยมีผู้ให้ให้ความหมายเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพไว้อย่างหลากหลาย โดยความหมายของความมั่นคงในอาชีพนั้นมีผู้ที่เรียกแตกต่างกันออกไป บ้างใช้คำว่า ความมั่นคงในการทำงาน หรือ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งมีความหมายที่สอดคล้องและใกล้เคียงกันโดยกล่าวถึงผลที่ได้รับจากการทำงาน เช่น รายได้ สวัสดิการ การไม่ถูกยุบหรือถูกเลิกจ้าง โอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สายทิพย์วงศ์สังข์สะ (2540) ได้กล่าวสรุปว่า “ความมั่นคงในการทำงาน” หมายถึง ความรู้สึกที่ปลอดภัยในการทำงาน มีรายได้ที่มั่นคง มีผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพสามารถดำรงชีพอยู่ได้ และได้รับความเป็นธรรมมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน เพื่อให้ตนเองดำรงชีพอย่างปกติสุข นอกจากนี้

สุรางค์รัตน์ วศินารมณ (2540) ให้ความหมายของ “ความมั่นคงในการทำงาน” ว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ เกี่ยวกับชีวิตการทำงาน ที่ประกอบด้วยค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน ประโยชน์เกื้อกูล บริการต่าง ๆ โอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ สวัสดิการ และมนุษย์สัมพันธ์ที่มีผลต่อ ความพึงพอใจและแรงจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน และยังมี วิกรม อัสวกุล (2541) กล่าวว่า ความมั่นคงในอาชีพ เป็นสภาพจิตใจ และ ความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการรับรู้ หรือประเมินปัจจัยต่างๆ ในองค์กรที่แสดงถึงการจ้างงานที่ แน่นนอน เช่น นโยบายการบริหารองค์กร การฝึกฝนอบรม และพัฒนาความสามารถพนักงาน การให้ความคุ้มครองป้องกัน การมีหลักประกัน ในการทำงาน และมีผลตอบแทนจากการ ทำงาน นอกจากความมั่นคงในการทำงานแล้ว นอกจากนี้ยังมี

วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี & และคณะ (2559) ได้ให้ความหมายของ คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of work life) เป็นองค์ประกอบ หนึ่งในมาตรฐานคุณภาพชีวิต (Quality of life) ของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ต้องปฏิบัติงานในองค์กรต่างๆ ปัจจุบันองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น องค์กร ของภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชน รวมถึงวงการวิชาการและบริหาร ต่างให้ความสนใจกับการสร้างคุณภาพการทำงานที่ดีให้กับบุคลากรหรือพนักงานของตน รวมถึงพยายามสร้างระบบหรือหน่วยงานขึ้นมารองรับในการช่วยกัน พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่

Hackman & Suttle (1997) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นสิ่งที่ตอบสนองชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เช่น รายได้ สวัสดิการ โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และความพึงพอใจของพนักงานในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นระดับคนงาน ผู้บริหาร หรือ เจ้าของกิจการเองก็ตาม

จากแนวคิดดังกล่าว ความมั่นคงในการทำงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความ สอดคล้องกันคือเป็นปัจจัยแต่ละปัจจัยต่างๆทางด้านสังคม ทางด้านรายได้ การมีสัญญาจ้างที่มั่นคง โอกาสที่จะไม่ถูกเลิกจ้าง มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ด้านการดำรงชีวิตที่ได้รับสวัสดิการต่างๆ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

รายได้ที่มีความเพียงพอ จากทางองค์กรที่ตัวพนักงานได้ทำงานอยู่ ที่ส่งผลถึงตัวของพนักงานให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุข

ทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพ

Hider (1958 อ้างถึงใน อุษณีย์ เหมแหวน (2543 หน้า 32-33) ได้เสนอทฤษฎีความมั่นคงขึ้นมาเป็นที่ยอมรับกันเรียกว่าทฤษฎีความสมดุลแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีความสมดุลและทฤษฎีความคงที่ของความคิดนี้ คือ แนวโน้มสำหรับระบบความนึกคิดในการที่จะเปลี่ยนหรือย้ายจากสถานะที่ไม่มั่นคงไปยังสถานะมั่นคง หรือ ในสถานะที่ไม่สมดุลจะเปลี่ยนไปสู่ในสถานะที่สมดุล การคงที่ของความคิดที่จะเกิดขึ้นใน จากภาวะเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกบีบคั้น การได้รับข่าวสารและข้อเสนอแนะก่อให้เกิดความสะดวกและง่ายต่อการสร้างความสมดุลของความคิดแต่ละบุคคล เช่น การรับรู้ปัจจัยภายนอก เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคม และ การรับรู้ปัจจัยภายใน เช่น นโยบาย กิจกรรม ข่าวสารขององค์กร

Greenhalgh (1984) กล่าวถึงความรู้สึกไม่มั่นคงในการทำงาน เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อพนักงานไม่สามารถควบคุมหรือรักษาสภาพการทำงานของตนไว้ได้และระดับความรู้สึกไม่มั่นคงในการทำงานจะขึ้นอยู่กับรับรู้ 2 ประการคือ 1. การรับรู้ที่เกิดจากการคุกคาม หมายถึง การที่พนักงานรับรู้ถึงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อพนักงานว่ามีเรื่องใดบ้าง และมีความรุนแรงเพียงใด เช่น องค์กรมีนโยบายลดจำนวนพนักงาน การลดเงินเดือนพนักงานและ ลักษณะของงานเปลี่ยนแปลงเวลาการทำงานเป็นต้น 2. การรับรู้ที่เกิดจากการควบคุม หมายถึง การที่พนักงานรับรู้ว่าเขาสามารถควบคุม หรือ แก้ไขการปฏิบัติจากองค์กรได้มากน้อยเพียงใด เช่น เมื่อองค์กรมีนโยบายลดจำนวนพนักงานหากพนักงานประเมินว่าตนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีความสำคัญต่อองค์กรองค์กรจะไม่ปลดพนักงานออกจากงานอย่างแน่นอน ความรู้สึกมั่นคงในการทำงานของพนักงานคนนั้นจะอยู่ในระดับสูง แต่ถ้าพนักงานประเมินว่าตนไม่มีความรู้ความสามารถหรือความสำคัญต่อองค์กรต้องเป็นคนหนึ่งที่ถูกลดออกจากงานระดับความรู้สึกในการทำงานของพนักงานคนนั้นจะอยู่ในระดับต่ำเป็นต้น

ทฤษฎีที่ถือว่าสวัสดิการแรงงานเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ การได้รับสวัสดิการอย่างเป็นธรรม โดย Moothy (1968) ได้กล่าวอีกว่า ทฤษฎีที่ถือว่าสวัสดิการแรงงานเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ดังนั้น ลูกจ้างเป็นผู้ผลิต จึงควรได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ทั้ง ทางกาย และจิตใจต้อง
ถนอมและเอาใจใส่ การดูแลใน ลักษณะนี้เป็นหน้าที่ของนายจ้าง เพราะมีที่มาจากความเชื่อที่ว่า การ
จัดสวัสดิการแรงงานให้แก่ลูกจ้างก็เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงานเพราะการทำงานใน
สภาพแวดล้อมที่ดี มีความมั่นคงในการทำงาน หรือมีสิ่งจูงใจที่ดี ลูกจ้างย่อมจะทำงานด้วย ความ
เป็นสุขใจพึงพอใจ เปรียบเสมือนเครื่องจักรที่ได้รับการดูแลบำรุงรักษาอย่างดี ส่งผลให้งานมี
ประสิทธิภาพและมีเพิ่มผลผลิตที่สูงขึ้น

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดย Moos (1986) กล่าวว่า
สภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึงปัจจัยต่างๆที่รวมเป็น บรรยากาศในการทำงาน ได้แก่ การมี
ส่วนร่วมในการทำงาน ความผูกพันกับ เพื่อนร่วมงาน การนิเทศงาน สายการบังคับบัญชา ความมี
อิสระในการทำงาน แรงกดดันในการทำงาน การควบคุมงาน นวัตกรรมความชัดเจนในการทำงาน
และสภาพทางกายภาพของสถานที่ทำงาน

นอกจากนี้ Hackman J. R. & Oldham G. R. (1980) ได้อธิบาย เกี่ยวกับ มิติของลักษณะงาน
ที่จะมีผลกระทบต่อสภาวะของจิตใจของบุคคล เกี่ยวกับความรู้สึกมั่นคงของงานที่พนักงานกำลังทำ
อยู่ และ ส่งผลต่อไปยังผลลัพธ์ในเรื่องผลงานและความพึงพอใจของบุคคลผู้ปฏิบัติงาน

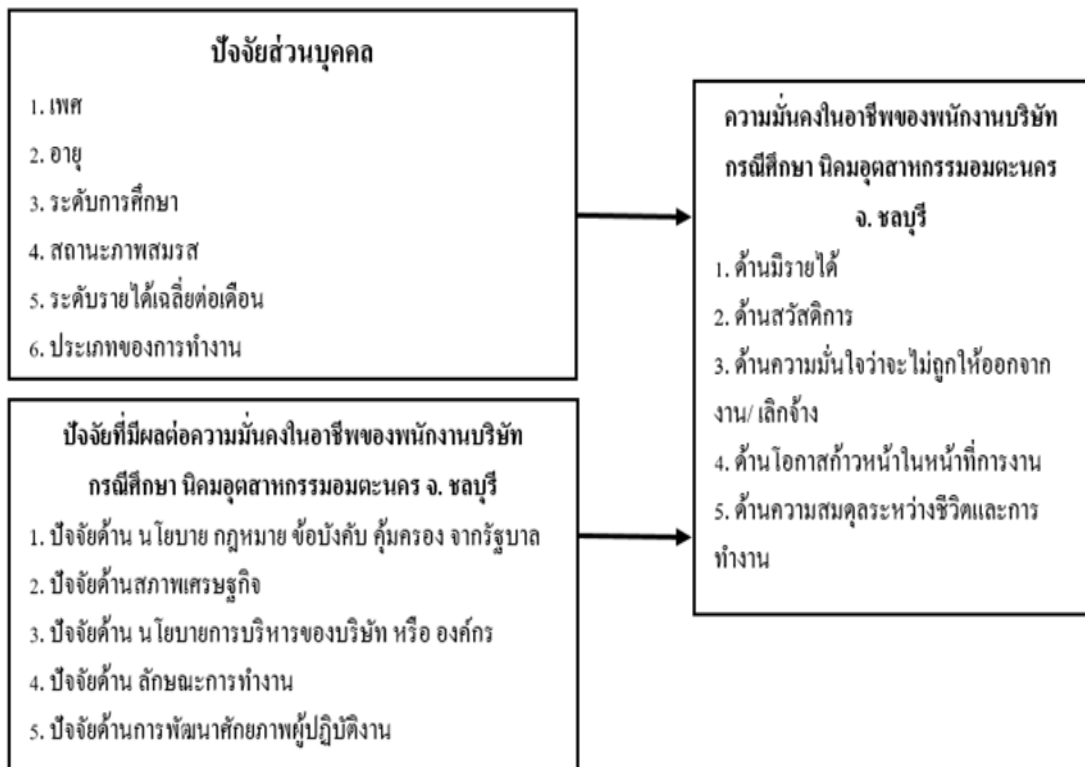
และยังมีแนวคิดเกี่ยวกับ การพัฒนาความรู้ความสามารถผู้ปฏิบัติงานโดย Cascio (2003)
ได้กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติงานที่ขาดการพัฒนาความรู้ความสามารถ ขาดการเรียนรู้งาน ลักษณะงานที่
หนักเกินไป และ งานที่ไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ส่งผลให้ขาดความมั่นคงในหน้าที่การงาน
และยังส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานขาดแรงจูงใจในการทำงาน จนส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ
ในการทำงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวความคิดการ
วิจัย จากแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับความมั่นคงในอาชีพ และ ปัจจัยที่ส่งผล
ต่อความมั่นคงในอาชีพ ผู้วิจัยจึงสรุปและสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาความมั่นคงของมนุษย์ในด้านความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยใช้รูปแบบของการวิจัยแบบผสม (Mixed-method design) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาความมั่นคงของการประกอบอาชีพของพนักงานบริษัทในพื้นที่ นิคมอุตสาหกรรม อมตะนคร จังหวัดชลบุรี โดยมีขั้นตอนการทำวิจัย 2 ส่วนดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากร (Population) ที่ใช้ตอบแบบสอบถาม พนักงานบริษัทเอกชน กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ที่มีจำนวนพนักงานกว่า 120,000 คน จากโรงงานทั้งหมด ที่มาจาก Amata Thailand (2560) ทำการหากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ยามาเน่ Yamane (1973) ด้วยการยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 398 คน

การสุ่มตัวอย่าง เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 398 ตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างของประชากรจำแนกออกเป็นประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม ของนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำแนกประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทอุตสาหกรรม จำนวน 514 บริษัท จำนวนพนักงาน ประมาณ 120,000 คน	สัดส่วนจากการคำนวณ (คน)	กลุ่มตัวอย่าง 398 คน โดยทำการ ปัดเศษขึ้น (คน)
1. ยานยนต์ / ชิ้นส่วนยานยนต์ (32.64%)	$(398 \times 32.64) / 100 = 129.9$	130 คน
2. พลาสติก / โลหะ (25.25%)	$(398 \times 25.5) / 100 = 100.5$	101 คน
3. อิเล็กทรอนิกส์ / เครื่องใช้ไฟฟ้า (14.02%)	$(398 \times 14.02) / 100 = 55.7$	56 คน
4. สินค้าอุปโภคบริโภค (10.25%)	$(398 \times 10.25) / 100 = 40.7$	41 คน
5. เคมีภัณฑ์ (9.83%)	$(398 \times 9.83) / 100 = 39.1$	39 คน
6. บริการและสาธารณูปโภค (7.53)	$(398 \times 7.53) / 100 = 29.9$	30 คน
7. อื่นๆ (0.21%)	$(398 \times 0.21) / 100 = 0.8$	1 คน

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับ สัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ พนักงานบริษัทจำแนกตามการทำงานในประเภทอุตสาหกรรม จำนวน 6 คน และกลุ่ม ระดับผู้บริหารบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจังหวัดชลบุรี จำนวน 3 คน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ นั้นมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และนำแบบสอบถามไปทดลอง (Tryout) ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชากรกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกัน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ .970 แบ่งเนื้อหาของคำถามออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงของพนักงานบริษัท ตรีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท ตรีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี สำหรับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ นั้นใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- Structure Interviews) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาตามการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประเด็นที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพ และประเด็นที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการแนวทางการสร้างความมั่นคงในอาชีพ ของพนักงานบริษัทตรีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

ผลการศึกษา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท ตรีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม (n = 398)

ความมั่นคงในอาชีพ	\bar{x}	S.D.	แปลความหมาย	อันดับที่
1. ด้านรายได้	3.65	0.45	มาก	5
2. ด้านสวัสดิการ	3.69	0.45	มาก	3
3. ด้านความมั่นใจว่าจะไม่ถูกให้ออกจากงาน / เลิกจ้าง	3.71	0.44	มาก	1
4. ด้านโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.66	0.40	มาก	4
5. ด้านความสมดุล ระหว่างชีวิต และ การทำงาน	3.70	0.42	มาก	2
เฉลี่ย	3.68	0.35	มาก	-

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 พบว่า พนักงานบริษัทที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อความมั่นคงในอาชีพ ทัศนศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกประเด็นอยู่ในระดับ มากทั้งหมด 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านความมั่นใจว่าจะไม่ถูกให้ออกจากงาน / เลิกจ้าง ($\bar{X} = 3.71$) รองลงมาคือ ด้านความสมดุล ระหว่างชีวิต และ การทำงาน ($\bar{X} = 3.70$) ด้านสวัสดิการ ($\bar{X} = 3.69$) ด้านโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 3.66$) และ ด้านรายได้ ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท ทัศนศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม ($n = 398$)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพ	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	อันดับที่
1. ด้านนโยบาย กฎหมาย ข้อบังคับ ความคุ้มครอง จากรัฐบาล	3.87	0.50	มาก	2
2. ด้านสภาพเศรษฐกิจ	3.89	0.62	มาก	1
3. ด้านนโยบายการบริหารองค์กร	3.56	0.53	มาก	5
4. ด้านลักษณะของงาน	3.55	0.52	มาก	4
5. ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน	3.78	0.62	มาก	3
เฉลี่ย	3.73	0.28	มาก	-

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า พนักงานบริษัทที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพ ทัศนศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีประเด็นที่อยู่ในระดับมากทั้งหมด 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านสภาพเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาคือ ด้านนโยบายกฎหมาย ข้อบังคับ ความคุ้มครอง จากรัฐบาล ($\bar{X} = 3.87$) ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.78$) ด้านลักษณะของงาน ($\bar{X} = 3.55$) และ ด้านนโยบายการบริหารบริษัท / องค์กร ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ทดสอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ปัจจัยที่ส่งผลต่อความ
มั่นคงในอาชีพ ของพนักงานบริษัท กับความมั่นคงในอาชีพ

Model (Step)		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
4	Regression	21.726	4	5.431	78.864	.000
	Residual	27.066	393	.069		
	Total	48.792	397			

a. Dependent Variable: ภาพรวมความมั่นคงในอาชีพ (Y)

e. Predictors: (Constant), x_4 , x_5 , x_2 , x_3 (ขั้นตอนที่ 4)

อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 4 (ขั้นตอนที่ 4) พบว่า จากการคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ ด้านลักษณะงาน (X_4) รองลงมา ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน (X_5) ด้านสภาพเศรษฐกิจ (X_2) และด้านนโยบายการบริหารองค์กร / บริษัท (X_3) เมื่อนำมาเข้าในสมการ พบว่า ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท สามารถพยากรณ์ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี (Y) อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัว ในการนำ ไปสร้างสมการพยากรณ์ (Stepwise: Multiple Regression Analysis)

Model (Step) ขั้นตอน ที่	ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Collinearity Statistics		
		B	Std. Error	Beta β	t	Sig	Tolerance	VIF
4	ค่าคงที่	2.578	.203		12.724	.000*		
	ด้านลักษณะของงาน X ₄	.192	.030	.292	6.374	.000*	.623	1.606
	ด้านการพัฒนาศักยภาพ X ₅	.149	.025	.266	5.843	.000*	.669	1.494
	ด้านสภาพเศรษฐกิจ X ₂	-.098	.026	-.173	-3.729	.000*	.664	1.507
	ด้านนโยบายขององค์กร X ₃	.068	.024	.127	2.774	.006*	.673	1.486

d. Predictors: (Constant), x₄, x₅, x₂, x₃ (ขั้นตอนที่ 4)

R = .667, R² = .445, F = 78.864, Sig of F = 000*, Adjusted R Square = .440, SD_{est} = .262

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ค่าคงที่ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ พบว่า สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ ด้านลักษณะของงาน(X₄) มีอิทธิพลในทางบวก (0.192, 0.229) สามารถพยากรณ์ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจังหวัดชลบุรี ได้สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน(X₅) มีอิทธิพลในทางบวก b,β (0.149, 0.266) ด้านสภาพเศรษฐกิจ(X₂) มีอิทธิพลในทางลบ b,β (-0.098, -0.173) และ ด้านนโยบายการบริหารบริษัท / องค์กร(X₃) มีอิทธิพลในทางบวก b,β (0.068, 0.121) ตามลำดับ โดยสามารถพยากรณ์ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ คือ .667 ทุกตัวแปรมีนัยสำคัญที่ .05 สามารถพยากรณ์ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 44.5 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานพยากรณ์ เท่ากับ ±26.2 โดยสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบดังนี้

$$\hat{Y} = 2.578_{\text{ค่าคงที่}} + .192X_4 + .149X_5 - .098X_2 + .068X_3$$

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ความมั่นคงในอาชีพ ของพนักงานบริษัท ตรีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า พนักงานบริษัทที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อความรู้สึกมั่นคงในอาชีพ ตรีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกประเด็นอยู่ในระดับ มากทั้งหมด 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านความมั่นใจว่าจะไม่ถูกให้ออกจากงาน / เลิกจ้าง รองลงมาคือ ด้านความสมดุล ระหว่างชีวิต และ การทำงาน ด้านสวัสดิการด้าน โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และ ด้านรายได้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สอดคล้องกับ สุภวรรณ ภิเศก (2550) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท ไร่ส คอนซัลแทนท์ (ประเทศไทย) จำกัด ผลการศึกษาพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ สมฤดี ปุ๋งบางกะดี, (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานขับรถรับจ้าง-รับส่งนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ความมั่นคงในการทำงาน โดยรวมของพนักงานรับจ้างขับรถโรงเรียนอยู่ในระดับมากในทุกๆด้าน และ ยังสอดคล้องกับ รัชฎาพิชชา สามารถ, (2560) การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต ในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร ของข้าราชการ และ บุคลากรที่ไม่ใช่ข้าราชการ ในเทศบาลนครแหลมฉบัง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการได้รับ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ความปลอดภัยในการทำงาน ความก้าวหน้าและ ความมั่นคงของงาน และความสมดุลของชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับ มากทั้งหมด

จากการศึกษา อิทธิพลของตัวแปรอิสระที่ดีที่สุด พบว่ามี 4 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงในอาชีพ ของพนักงานบริษัท ตรีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านลักษณะของงาน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านนโยบายการบริหารบริษัท/องค์กร ตามลำดับ มีอิทธิพลต่อความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท ตรีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ คือ .667 สามารถพยากรณ์ความ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

มั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ได้ร้อยละ 44.5 โดยด้านลักษณะงานสอดคล้องกับ Hackman J. R. & Oldham G. R. (1980) ได้อธิบายเกี่ยวกับ มิติของลักษณะงาน ที่จะมีผลกระทบต่อสภาวะของจิตใจของบุคคล เกี่ยวกับความรู้สึกมั่นคงของงานที่พนักงานกำลังทำอยู่ และ ส่งผลต่อไปยังผลลัพธ์ในเรื่องผลงานและความพึงพอใจของบุคคลผู้ปฏิบัติงาน ส่วนด้านการพัฒนาสภาพผู้ปฏิบัติงานสอดคล้องกับ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Cascio. (2003) ได้กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติงานที่ขาดการพัฒนาความรู้ความสามารถ ขาดการเรียนรู้งาน ลักษณะงานที่หนักเกินไป และ งานที่ไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ส่งผลให้ขาดความมั่นคงในหน้าที่การงาน และ ยังส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานขาดแรงจูงใจในการทำงาน จนส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านการรับรู้ นโยบายองค์กร สอดคล้องกับ Greenhalgh. (1984) กล่าวถึงความรู้สึกไม่มั่นคง หรือมั่นคงในการทำงานในการทำงาน เกิดจากการรับรู้ที่เกิดจากการคุกคาม คือ การที่พนักงานรับรู้ถึง นโยบายการบริหาร หรือ การเปลี่ยนแปลงขององค์กร และ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Ames. n.d. (อ้างถึงใน มนิตา สิงเอี่ยม (2553) กล่าวว่า การรับรู้ตามหลักของกระบวนการทางข่าวสาร มีอิทธิพลของสภาวะแวดล้อมนั้นมีทั้งทางกายภาพและทางสังคมที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของบุคคล เช่น ผลกระทบจากการรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การรับรู้ที่เกิดจากการรับรู้ นโยบายการบริหาร และ ยังสอดคล้องกับ ด้านสภาพเศรษฐกิจ สอดคล้องกับ วิกรม อัสวกุล (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมั่นคงในการทำงาน และ ผลของความรู้สึกมั่นคงในการทำงานที่มีต่อความทุ่มเทให้กับงานและความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ พบว่าการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อปัจจัยภายนอกองค์กรในด้านสภาพเศรษฐกิจ มีผลต่อความรู้สึกมั่นคงในการทำงาน

ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความมั่นคงในอาชีพพนักงานบริษัท

จากข้อค้นพบที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะ ในการสร้างความมั่นคงในอาชีพได้ดังนี้

1. ด้านลักษณะงาน พนักงานต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับงาน การเลือกงานที่ถนัดและตรงกับความสามารถของตัวเอง การทำงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นงานที่มีทั้งหนัก และ เบา มีลักษณะ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ของงานที่แตกต่างกันออกไป ตามแต่ละประเภทของอุตสาหกรรม หากปรับตัวเข้ากับงานที่ทำ และงานที่เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ ย่อมส่งผลต่อความรู้สึก ว่าตนเองสามารถทำงานกับบริษัทได้อีกยาวนาน มีความสุขในการทำงาน

2. ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน พนักงานควรพัฒนาตนเองโดยการหาความรู้เพิ่มเติมไม่ว่าจะในส่วนของงานที่ตนเองรับผิดชอบหรือศึกษาขนขวายหาความรู้ใหม่ๆ แบบไม่หยุดนิ่ง เช่น การศึกษาต่อที่ตรงกับสายงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน

3. ด้านสภาพเศรษฐกิจ พบว่า สมัยนี้เราสามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบริษัทที่เราสนใจได้อย่างง่ายดาย ซึ่งนอกจากข้อมูลประวัติของบริษัทโดยทั่วไปแล้ว เรายังจะเจอว่าบริษัทนั้นมีภาพลักษณ์ในสายตาของคนทั่วไปอย่างไร เคยมีปัญหาหรือเกิดวิกฤตอะไรบ้าง เคยปลดพนักงานออกเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจหรือไม่

4. ด้านนโยบายการบริหารบริษัท / องค์กร การสร้างความมั่นคงในอาชีพ นอกจาก การมีงานทำ รายได้ พนักงานบริษัทควรคำนึงถึง นโยบายการบริหารของบริษัท กฎระเบียบการทำงาน ที่ตอบสนองการทำงาน of พนักงานหรือไม่ บริษัทที่มีนโยบาย ที่เข้ากับการทำงานของพนักงาน ย่อมทำให้พนักงาน สามารถทำงานกับบริษัทได้อีกยาวนาน มีความสุข และมีโอกาสความก้าวหน้า ซึ่งจะทำให้มีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบาย

1. จากผลของการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้น มีระดับความคิดเห็นต่อความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัทสูงขึ้นไปด้วย ดังนั้น รัฐบาลควรมีนโยบายที่สนับสนุนให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่สูงขึ้นมากกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน

2. ควรมีการปรับเพิ่มเงินเดือนขั้นต่ำ ของผู้ที่จบการศึกษาในระดับวิชาชีพ ระดับ ปวช. และ ปวส. ซึ่งยังคงได้รับค่าแรงขั้นต่ำอยู่เป็นจำนวนมาก สวนทางกับความต้องการภาคอุตสาหกรรม ที่ต้องการผู้ที่จบการศึกษาทางตรงกับงานในภาคอุตสาหกรรม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาความมั่นคงในอาชีพของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจังหวัดชลบุรี เพื่อความมั่นคงในอาชีพ ผู้วิจัย
เสนอแนะในการทำวิจัย ครั้งต่อไป ดังนี้

1. งานวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความมั่นคงในอาชีพ ในภาพรวม เพื่อเป็นการเปรียบเทียบอย่างชัดเจน ควรศึกษา แยกประเภท เพื่อนำมาเปรียบเทียบ เช่น ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานในอุตสาหกรรมผลิตยานยนต์ หรือ ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานในอุตสาหกรรมผลิต เครื่องอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2. ควรมีการนำตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ มาศึกษาในครั้งต่อไป เช่น ระยะเวลาที่ทำงาน ทักษะคิดต่อความมั่นคงในอาชีพ

รายการอ้างอิง

ชัยพิชชา สามารถ. (2560). การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ และบุคลากรที่ไม่ใช่ข้าราชการในเทศบาลนครแหลมฉบัง. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 9 (1), 163-187.

มนิตา สิงเอี่ยม. (2553). ความมั่นคงในการทำงานของพนักงานคุมประพฤติ : ศึกษากรณีพนักงานคุมประพฤติ สังกัดสำนักงานคุมประพฤติกรุงเทพมหานครและชลบุรี กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. มหาวิทยาลัยมหิดล.

วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี, & และคณะ. (2559). ตัวแบบสมการเชิงโครงสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจนครบาลของไทย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 8(2), 161-187.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- วิกรม อัสวกุล. (2541). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมั่นคงในการทำงานและผลของความรู้สึก
มั่นคงใน การทำงานที่มีต่อความทุ่มเทให้กับงานและความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงาน
บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมฤดี ปุ่บบางกะดี. (2552). ความมั่นคงในอาชีพของพนักงานขับรถรับจ้าง-รับส่งนักเรียน.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สายทิพย์วงศ์สังข์ชะ. (2540). ความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างห้างสรรพสินค้าในเขต
กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาพนักงานขาย, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สุรางค์รัตน์ วสินารมณ. (2540). สวัสดิการในองค์กร. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพริ้นติ้ง.
- อุษณีย์ เหมแหวน. (2543). ความรู้สึกมั่นคงในการทำงานของพนักงานบริษัทในเขตอุตสาหกรรม
อีสเทิร์น ศึกษากรณีบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์, มหาลัษณ์มหิดล.
- สำนักปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน. (2560). สถานการณ์และประมาณการด้านแรงงาน.
วันที่สืบค้นข้อมูล 16 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก
http://www.mot.go.th/file_upload/2560/Economic_Situation_and_Labor_Market.pdf
- Amata Thailand. (2560). รู้จักอมตะ. วันที่สืบค้นข้อมูล 16 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก
<http://event.amata.com/exhibition/th/what-is-amata-beyond.html>
- โพสต์ทูเดย์ ออนไลน์. (2561). รอบโลก: 'ไอแอลโอชี้โลกเจอวิกฤตขาด'งานมั่นคง' กระทบคน
1,400 ล้าน. วันที่สืบค้นข้อมูล 16 มีนาคม 2561 เข้าถึงได้จาก
<https://www.posttoday.com/world/537136>
- Cascio, W. F. (2003). *Managing Human Resources : Productivity, Quality of Work Life, Profits.*
Boston: McGraw – Hill.
- Greenhalgh, L. (1984). Job Insecurity: Toward Conceptual Clarity. *The Academy of Management
Review*, 9(3), 438-448.
- Hackman J. R., & Oldham G. R. (1980). *Work redesign.* Massachusetts: Addison-Wesley.
- Hackman, J. R., & Suttle, L. J. (1997). *Improving Life at Work, Behavioral Science Approach to
Organizational Change:* Beverly Hill: CA Goodyear.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Maslow Abraham, (1954). Motivation and Personality. New York: Harper and Row.

Moothy, M. V. (1968). Principle of Labour Welfare. Calcutta: Genral Printers & Plublishers
P.V.T.

Yamane, T. (1973). Statistics-An Introductory Analysis. 3rd ed. New York: Harper and Row
Publication.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงิน ทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Guidelines for Enhancing Operational Efficiency of Workers in Disbursement of Research Funding from Non-Budgetary Sources Faculty of Science, Mahidol University

จिरายุ ธนาวุฒิ (Jirayu Thanavuth)

นักวิชาการเงินและบัญชี สังกัด คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Finance and Accounting Analyst, Faculty of Science, Mahidol University

มณฤดี ธรรมรงค์ (Monrudee Thammarong)

นักวิชาการเงินและบัญชี (ผู้ชำนาญการพิเศษ) สังกัด คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Finance and Accounting Analyst (Senior Professional Level), Faculty of Science, Mahidol University

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน 2) ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 3) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 5) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และ 6) เสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 108 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโร ยามานะ (Taro Yamane) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 และคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสัดส่วนของส่วนงาน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งระดับชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบค่าเอฟ (F-test) ทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ ด้านการประหยัดทรัพยากร และด้านความรวดเร็ว 3) ผู้ปฏิบัติงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน และประเภทของผู้ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง 5) ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สามารถรวมพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ได้ดี ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (X_2) และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน (X_3) ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.47 ค่าประสิทธิภาพการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.22 สามารถทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 19.00 มีความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ ± 0.33 และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 1.47 และ 6) แนวทางการพัฒนา ควรรักษามาตรฐานด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเอาไว้ จัดกิจกรรมผ่อนคลายให้ผู้ปฏิบัติงานปรับปรุงอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน จัดหาที่พักผ่อนช่วงพักกลางวัน ใช้ทรัพยากรในส่วนงานอย่างเหมาะสม และดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในการปฏิบัติงานให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเสมอ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน, คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

The purpose of this research was to study 1) the level of factors that support the operation, 2) operational efficiency level, 3) comparison of operational efficiency by personal factors. 4) the relationship between factors that support the operation and operational efficiency, 5) the factors that support the operation that influences the operational efficiency and 6) presentation of guidelines for enhancing operational efficiency. The sample group consisted of 108 research staff who were responsible for the disbursement of research funding from non-budgetary sources, Faculty of Science, Mahidol University. The sample size was determined from the Taro Yamane formula. The error value was set to 0.05 and calculated the sample from the proportion of the faculty with Stratified Random Sampling. The research tool was a questionnaire with a reliability of 0.97. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test, Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis, and determined the level of statistical significance at the level of 0.05.

The results of the research showed that: 1) The factors that supported the operation were at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level, with the average order from descending to the following: Training and development of knowledge and competency, relationship between supervisors and colleagues, working environment and job characteristics. 2) Overall operational efficiency was at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspect were at a high level, with the average order from descending to the following: Accuracy, customer satisfaction, resource saving and speed. 3) Workers with different gender, age, education level, working periods and types of workers had different opinions on operational efficiency with statistical significance at the level of 0.05. 4) The factors that supported the operation were positively correlated with the efficiency of the work performance at the statistical significance level of 0.05, with the relationship at a moderate level ($r = 0.43$). When considering each aspect, it was found that the all factors

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

that support aspects of work performance were positively correlated with operational efficiency with statistical significance at the level of 0.05, with a relationship at a moderate level. 5) The factors that supported the operation had significant influence on the efficiency of the work at the level of 0.05. It can be well predicted by the relationship between supervisors and colleagues (X_2) and the working environment (X_3) respectively with multiple correlation coefficients (R) equal to 0.47, predictive efficiency (R^2) equal to 0.22, can predict operational efficiency by 19.00 percent with error of prediction equal to ± 0.33 and had constant predictive equation in the form of raw score equal to 1.47. 6) Development guidelines should maintain the standard of relations between supervisors and colleagues, organize relaxation activities for workers, improve the equipment necessary for the operation to be in good quality and sufficient for the operation, provide a place to rest during the lunch break, use resources in the work area appropriately and maintain equipment, tools and devices in the operation to always be in use.

Keywords: Efficiency of performance, factors that support performance, Faculty of Science, Mahidol University

บทนำ

ระบบการบริหารจัดการในภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญประการหนึ่งมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องการขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ การให้บริการประชาชนที่ยังไม่ได้มาตรฐานสากล การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและการให้บริการของท้องถิ่นที่ยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส กระบวนการที่เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการใช้งบประมาณยังไม่เพียงพอ ระบบและกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งการขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทย ทำให้การทุจริตประพฤติมิชอบยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559) ในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไปจึงเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ต้องเร่งปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พัฒนาประเทศในทุกด้านให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้งการบริหารจัดการภาครัฐ ให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสม ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และวางพื้นฐานเพื่อให้บรรลุตามกรอบเป้าหมายอนาคตในปี 2579 ดังนั้น องค์การควรบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอย่างประหยัด คุ่มค่าและเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในสถานที่ปฏิบัติงานและเป็นปัจจัยที่สนับสนุนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการปฏิบัติงานและบริการเป็นที่น่าพอใจ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นการใช้ทรัพยากรขององค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างคุ้มค่า ประสิทธิภาพจึงมุ่งทำให้เกิดการทำสิ่งที่ถูกต้อง และประสิทธิภาพเป็นวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดความสิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายโดยใช้ทรัพยากรต่ำสุด ซึ่งเป็นการใช้โดยมีเป้าหมาย คือ ประสิทธิภาพหรือให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้สูงสุด ซึ่งการวัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สามารถทำได้ดีที่สุดด้วยการพิจารณา 1) การบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประสิทธิภาพในที่นี้เป็นความสามารถขององค์การในการได้มาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีจำกัด และมีคุณค่าให้เป็นประโยชน์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามเป้าหมาย 2) แนวความคิดด้านระบบการวิเคราะห์เป้าหมายตามแนวความคิดนี้ มุ่งที่การกระทำในรูประบบ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ไม่ได้อยู่หนึ่งกับการเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา และ 3) การเน้นเรื่องพฤติกรรมเป็นการเน้นบทบาทของพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในองค์การที่มีต่อความสำเร็จขององค์การในระยะยาว หรือการยอมรับว่าเป้าหมายขององค์การจะสามารถบรรลุถึงได้โดยอาศัยพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ นอกจากนั้น ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมักพิจารณาจากการเปรียบเทียบระหว่างผลผลิตที่ได้กับทรัพยากรที่ใช้ไปหรือเปรียบเทียบระหว่าง Output กับ Input ว่าในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ผลที่ได้นั้นดีแค่ไหน อย่างไร ซึ่งอาจเปรียบเทียบได้หลายมิติ เช่น มิติทางเศรษฐศาสตร์ โดยไม่ใช่เพียงเรื่องเงินแต่อย่างเดียว แต่เป็นทรัพยากรอื่นๆ ที่ใช้ในกระบวนการผลิตนั้นๆ ด้วย มิติทางการบริหารอาจพิจารณาจากความพึงพอใจของสมาชิกในองค์การต่อวิธีการบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมาย มิติทางสังคมอาจพิจารณาจาก ผลการสะท้อนกลับ การที่จะเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น ต้องมี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

องค์ประกอบสำคัญ คือ ผู้ปฏิบัติงานกับโครงสร้างการปฏิบัติงาน สำหรับในเรื่องของผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีแนวคิดการปฏิบัติตัวในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (สมพิศ สุขแสน, 2556)

จากกรณีศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงิน
ทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จึงเป็นความสนใจของ
การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อค้นหาคำตอบที่สามารถอธิบายปัญหาและอุปสรรคประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ
ผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล ที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลสำคัญและประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพผู้ปฏิบัติงานด้าน
การเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัย และเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการ
ปฏิบัติงาน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อองค์การอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

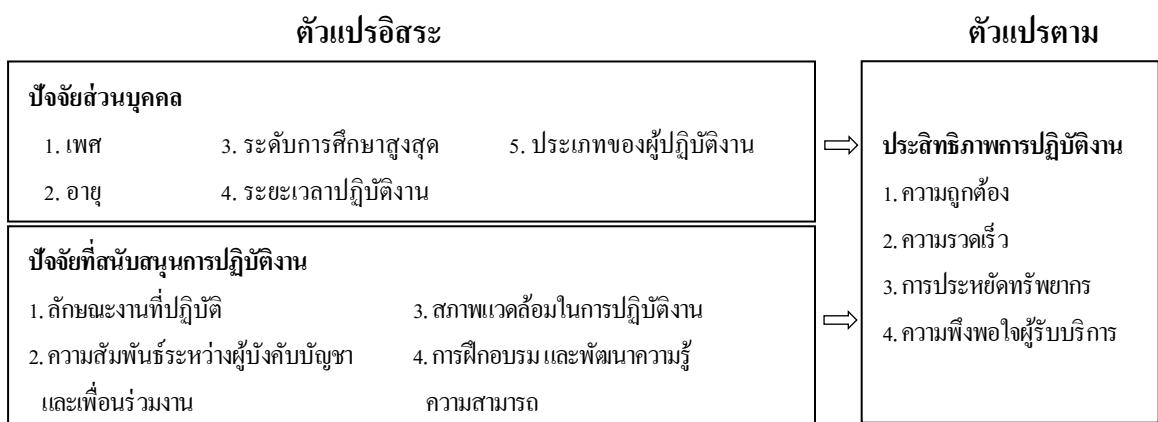
1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัย
จากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัย
จากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานด้าน
การเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ
ผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
6. เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงิน
ทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสมใจ
ลักษณะ (2549) และปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของ Schemerthom (2008) (อ้างถึงใน วราภรณ์ จิตต์หมั่น,
2553) และรัชช สันติวงษ์ (2540) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการ
เบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สมมติฐาน

1. ผู้ปฏิบัติงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
แตกต่างกัน
2. ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
3. ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงาน โครงการวิจัยที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 146 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2562)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงาน โครงการวิจัยที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 108 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีสุ่ม (Simple Random Sampling) และใช้วิธีคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยมีระดับความเชื่อมั่นในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 5% และคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสัดส่วนของภาควิชา/งาน ด้วยวิธีการสุ่มแบบระดับชั้น (Stratified Sampling) ซึ่งเป็นแผนการสุ่มตัวอย่างที่มีการแบ่งส่วนงานต่างๆ ในประชากรออกเป็นกลุ่ม แล้วทำการเลือกหน่วยตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มมาให้ครบทุกกลุ่ม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

1) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประเภทของผู้ปฏิบัติงาน และปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถ

2) ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความถูกต้อง ความรวดเร็ว การประหยัดทรัพยากร และความพึงพอใจผู้รับบริการ

3. ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 2 เดือน ตั้งแต่ มกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ระดับปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน ทราบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้มีนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ในลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนี้ อริญุ ธรรมโน (2548) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ เป็นภาวะการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐหรือภาคเอกชนทำได้ดีที่สุด และเป็นประโยชน์มากที่สุด ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบน้อยที่สุด หรือพยายามใช้วัตถุดิบ (Input) น้อยแต่ให้ได้ผลผลิต (Output) มาก เป็นการดูความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับวัตถุดิบหรือต้นทุน ส่วน สมใจ ลักษณะ (2549) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ เป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำหนดการแสดงผลของประสิทธิภาพของการดำเนินงานใดๆ อาจแสดงค่าของประสิทธิภาพในลักษณะของการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับผลกำไรที่ได้รับ ซึ่งถ้าผลกำไรมีสูงกว่าต้นทุนเท่าไร ยิ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพมากขึ้น ประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลาในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเปล่า เติบโตความจำเป็น รวมถึงการใช้กลยุทธ์ หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดผลได้เร็ว ตรง และมีคุณภาพ

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งได้นักวิชาการ กล่าวไว้ในลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนี้ เซอร์เมอร์ สอร์นและคณะ (Schemethom, 2008 อ้างถึงใน วราภรณ์ จิตต์หมั่น, 2553) มีแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1) ลักษณะเฉพาะบุคคล ได้แก่ ลักษณะทางประชากร เป็นตัวแปรที่ช่วยให้ทราบถึงภูมิหลังของบุคคล เช่น อายุ เพศ อาชีพ เชื้อชาติ สถานที่อยู่อาศัย ขนาดของครอบครัว ความรู้ความสามารถ (Competency characteristics) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาเลือกคนเพื่อฝึกปฏิบัติงาน ความรู้ความสามารถเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการปฏิบัติงาน เป็นแรงจูงใจขั้นต้นที่มีผลกระทบต่อไหวพริบของผู้ปฏิบัติงานที่จะเอาชนะสิ่งแวดล้อมได้ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ (Physical competency) และด้านสมอง (Mental competency) ความถนัดและความชำนาญของผู้ปฏิบัติงาน คุณลักษณะนี้ได้จากการศึกษาฝึกอบรม ตลอดจนการสะสมประสบการณ์ต่างๆ และเป็นคุณลักษณะที่มีผลกระทบต่อระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่วนคุณลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological characteristics) เป็นการแสดงแนวโน้มของพฤติกรรมแต่ละบุคคลที่จะเกิดขึ้นและมีอิทธิพลค่อนข้างถาวรต่อพฤติกรรม ลักษณะทางจิตวิทยา ได้แก่ ทักษะการรับรู้ ความต้องการและบุคลิกภาพของแต่ละคน อย่างไรก็ตามคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและความจำเป็นของแต่ละงาน ซึ่งเซอร์เมอร์ สอร์นและคณะเน้นว่าคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานต้องมีความเหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละงาน เพื่อที่จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ 2) ความพยายามในการปฏิบัติงาน (Work effort) เป็นสิ่งที่แสดงถึงความปรารถนาที่จะปฏิบัติงานซึ่งต้องมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงาน เป็นแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่มีผลโดยตรง ผู้ปฏิบัติงานที่มีแรงจูงใจอยู่ในระดับสูงจะปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และ 3) การสนับสนุนจากองค์กร (Organization support) ในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ ผู้ปฏิบัติงานที่มีลักษณะบุคคลตรงกับความต้องการงานและได้รับแรงจูงใจอยู่ในระดับสูงอาจจะไม่เป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดี หากได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอจากหน่วยงาน ปัจจัยสนับสนุนจากองค์กรเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้แก่ การฝึกอบรม งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ส่วนธงชัย สันติวงษ์ (2540) กล่าวว่า ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพนั้นมีปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ผสมผสานอยู่ด้วยกัน คือ 1) ความพยายาม เป็นขนาดของกำลังความพยายามของผู้ปฏิบัติงานที่ทุ่มเทให้กับงานของกลุ่ม จะมีมากขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ออกแบบว่าเป็นงานที่ทำหาความสามารถหรือไม่ ให้อิสระในการตัดสินใจหรือไม่ 2) ทักษะความรู้ ทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและความรู้ที่จะเอาไว้ปฏิบัติงาน และรวมไปถึงการมีทักษะและความรู้ที่เกี่ยวกับการเข้ากับคนเพื่อการปฏิบัติงานด้วย ทักษะและความรู้เป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่มมีประสิทธิภาพ เข้ากันได้ และรวมพลังกันเพื่อการปฏิบัติงานได้ และ 3) กลยุทธ์ที่ใช้แก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน ถ้ากลุ่มมีกลไกในการร่วมกันและช่วยกัน คิดค้นหากกลยุทธ์ที่จะใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนางานให้ดีขึ้นตลอดเวลาแล้ว ประสิทธิภาพของกลุ่มจะเกิดขึ้นได้เสมอ

3. ประวัติคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับการประกาศจัดตั้ง เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ในนามโรงเรียนเตรียมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เพื่อจัดการศึกษาเตรียมแพทย์ และเตรียมประเภทวิชาอื่นๆ ขึ้นภายในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2503 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติยกฐานะขึ้นเป็น คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ เปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรี - โท - เอก ในเวลาต่อมา ในปี พ.ศ. 2511 คณะวิทยาศาสตร์ ได้ย้ายสถานที่มาตั้ง ณ พื้นที่ปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2512 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ให้ใช้พระนามาภิไธย มหิดล เป็นนามใหม่ของมหาวิทยาลัย และต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี แบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2512 คณะวิทยาศาสตร์ จึงได้ใช้ชื่อใหม่เป็น คณะวิทยาศาสตร์ ปัจจุบันคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีที่ทำการ 2 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตพญาไท และวิทยาเขตศาลายา สำหรับการเรียนการสอนวิชาพื้นฐาน นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-2 และเป็นสถานที่ปฏิบัติการวิจัย ซึ่ง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้นำการศึกษาถึงระดับปริญญาเอกทางสาขาวิทยาศาสตร์ สร้างนักวิจัยระดับมันสมองให้กับประเทศในสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นหน่วยงานแรกของประเทศที่ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาเอก และผลิตบัณฑิตปริญญาตรี - โท - เอก ออกมาอย่างต่อเนื่อง บัณฑิตเหล่านี้ได้รับใช้สังคม เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค ผลผลิตจาก คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คุณภาพสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากล ผลงานวิจัยเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556) ในการบริหารงานของคณะวิทยาศาสตร์ มีคณบดีเป็นผู้นำด้านวิชาการและการบริหารจัดการ มีคณะกรรมการประจำคณะวิทยาศาสตร์ ร่วมกำหนดและเสนอนโยบายและแนวทางการบริหารงานตามภารกิจหลัก เพื่อให้ดำเนินการโดยสอดคล้องกับ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

นโยบาย เป้าหมายและทิศทางของมหาวิทยาลัย มีคณะที่ปรึกษาคณบดี ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า ผู้บริหาร ผู้ใช้บัณฑิต ปัจจุบันคณะวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 12 ภาควิชา 2 กลุ่มสาขา และ 1 ศูนย์ โครงสร้าง ส่วนสนับสนุนองค์การ ภายใต้งานคณบดี ประกอบด้วย 13 งาน และ 1 โครงการจัดตั้งงาน นอกจากนี้ยังมีหน่วยวิจัยและเครือข่ายวิจัย ของคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 12 หน่วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31-35 ปี สถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งงานระดับปฏิบัติการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท และอายุงานน้อยกว่า 5 ปี 2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจในงาน ความมั่นคงก้าวหน้าในงาน ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ปฏิบัติงาน 3) ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน คุณภาพงาน และปริมาณงาน 4) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ตำแหน่งงานแตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอายุงานแตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 5) ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ค่าประสิทธิภาพของการทำนาย R^2 เท่ากับ 0.054 ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 5.4 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการทำนายมีค่าน้อย โดยพบปัจจัยที่มีอิทธิพล คือ ความมั่นคงก้าวหน้าในงาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.048 ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงปัจจัยในการปฏิบัติงานเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

สุนิศา ชูทิศศิลป์ (2558) ได้ทำการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ความพึงพอใจผู้รับบริการ การประหยัดทรัพยากร ความถูกต้อง และรวดเร็ว 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ความสามารถ 3) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ (1) ด้านการฝึกอบรม พัฒนาความรู้ความสามารถให้กับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณ แต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานด้านธุรการระดับส่วนงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามโครงการ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความเข้าใจ แนวทางปฏิบัติหรือกฎหมายใหม่ๆ และผลักดันให้ส่วนงานมีผู้ปฏิบัติงานที่พร้อมให้คำปรึกษาตอบข้อซักถามการทำความเข้าใจกับกฎหมาย (2) ด้านความรวดเร็ว นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยค้นหาข้อมูล ถาม-ตอบ ปัญหาทางการปฏิบัติงานติดตามเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณ (3) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน จัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ เอกสารประกอบการเบิกจ่ายงบประมาณรายการที่มักพบข้อผิดพลาดเสมอ และนำระบบการสแกนข้อมูลเอกสาร เพื่อลดภาระการจัดเก็บ ใช้อุปกรณ์ในลักษณะเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น

ธีรพันธ์ บุญตันสา (2556) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านเศรษฐกิจและด้านสวัสดิการ ที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความมั่นคงของงาน การขึ้นเงินเดือน และ เงินบำเหน็จพิเศษ/โบนัส ผลการทดสอบไคสแควร์ พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05 กับปัจจัยด้านสวัสดิการและตำแหน่งงาน อัตราเงินเดือน ประสบการณ์ปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กับปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านสวัสดิการ ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรค คือ ปัญหาด้านสังคม ดังนี้ อันดับหนึ่งการมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อันดับสองการพอใจในลักษณะงานที่ปฏิบัติ อันดับสามความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ดังนี้ อันดับหนึ่งค่าตอบแทนที่ไม่ใช่เงิน อันดับสองค่าตอบแทนในรูปของเงินตอบแทน อันดับสามด้านสวัสดิการ

ประสิทธิ์ กลั่นคุ้ม (2557) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตามนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน อยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาอุปสรรค ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่น การปฏิบัติงานมีความล่าช้า ข้อเสนอแนะ ควรลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

วิธีการวิจัย

การวิจัยแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และเพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงาน โครงการวิจัยที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 146 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2562)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงาน โครงการวิจัยที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 108 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีสุ่ม (Simple Random Sampling) และใช้วิธีคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยมีระดับความเชื่อมั่นในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 5% และคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสัดส่วนของส่วนงาน ด้วยวิธีการสุ่มแบบระดับชั้น (Stratified Sampling) ซึ่งเป็นแผนการสุ่มตัวอย่างที่มีการแบ่งส่วนงานต่างๆ ในประชากรออกเป็นกลุ่ม แล้วทำการเลือกหน่วยตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มมาให้ครบทุกกลุ่ม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อทำการศึกษานำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ หากความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.95 อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งแสดงว่ามีความตรงใช้ได้ดีตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนำแบบสอบถามไปทำ try-out กับผู้ปฏิบัติงานคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำผลที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97

2. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่สนับสนุนประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลคะแนนเฉลี่ย โดยใช้วิธีการอิงเกณฑ์ในการแปรความออกเป็น 5 ระดับ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่แบ่งมาตราส่วนประมาณค่าระดับออกเป็น 5 ช่วง เกณฑ์พิจารณา ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	คะแนน หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	คะแนน หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	คะแนน หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	คะแนน หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	คะแนน หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลผลของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Davis's Descriptor (อ้างถึงใน ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ นัตรารัตน์, 2541) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.70 หรือสูงกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.50–0.69	หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.30–0.49	หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.10–0.29	หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01–0.09	หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (IOC) ก่อนนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try Out)
2. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำหนังสือถึงคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม เพื่อทำการทดสอบ Try Out จำนวน 30 ชุด
3. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำหนังสือถึงภาควิชา/งาน ภายในคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พร้อมแบบแบบสอบถาม เพื่อแจกให้กับผู้ประสานงานในภาควิชา/งานต่างๆ ตามจำนวนที่สุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน โครงการวิจัยที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลกึ่งตามเวลาที่กำหนด
4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบหาความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล โดยได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 108 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประมวลผลข้อมูล ภายหลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน จนได้แบบสอบถามทั้งหมด 108 ชุด จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (*t*-Test) ทดสอบค่าเอฟ (F-test) ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation) และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงิน
ทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในครั้งนี้ เป็นการวิจัย
เชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำ
การประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิจัยในรูปของการบรรยาย ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 83.33) มีอายุเฉลี่ย 36.09 ปี อายุ
น้อยสุด 23 ปี อายุมากที่สุด 54 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 65.75) มีระยะเวลาปฏิบัติงานเฉลี่ย
8.47 ปี ระยะเวลาปฏิบัติงานต่ำสุด 1 ปี ระยะเวลาปฏิบัติงานสูงสุด 16 ปี และเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย
(ร้อยละ 78.70)

2. ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการฝึกอบรมและ
พัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อม
ในการปฏิบัติงาน และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.20, 4.07, 3.90 และ 3.67 คะแนน ตามลำดับ)
รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยรวม และจำแนก
รายด้าน

ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	3.67	0.58	มาก
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อน	4.07	0.30	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน	3.90	0.42	มาก
4. ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถ	4.20	0.40	มาก
ค่าเฉลี่ยปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานโดยรวม	3.98	0.32	มาก

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ ด้านการประหยัดทรัพยากร และด้านความรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.00, 4.00, 3.81 และ 3.55 คะแนน ตามลำดับ) รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม และจำแนกรายด้าน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความถูกต้อง	4.00	0.33	มาก
2. ด้านความรวดเร็ว	3.55	0.71	มาก
3. ด้านการประหยัดทรัพยากร	3.81	0.42	มาก
4. ด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ	4.00	0.46	มาก
ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม	3.84	0.37	มาก

4. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ปฏิบัติงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1) เพศ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความถูกต้อง และด้านการประหยัดทรัพยากรไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความรวดเร็ว และด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) อายุ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านความถูกต้อง ด้านความรวดเร็ว ด้านการประหยัดทรัพยากร และด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3) ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความถูกต้อง ด้านความรวดเร็ว ด้านการประหยัดทรัพยากร และความพึงพอใจผู้รับบริการไม่แตกต่างกัน

4) ระยะเวลาปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านความถูกต้อง ด้านความรวดเร็ว ด้านการประหยัดทรัพยากร และด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) ประเภทของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีประเภทของผู้ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีประเภทของผู้ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความถูกต้อง ด้านความรวดเร็ว และด้านการประหยัดทรัพยากร ไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ รายละเอียดตามตารางที่ 3

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ปฏิบัติงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติทดสอบค่าที (t-test) และ
ทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	ปัจจัยส่วนบุคคล				
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	ระยะเวลา	ป.ผู้ปฏิบัติงาน
	t	F	F	F	F
	Sig.	Sig.	Sig.	Sig.	Sig.
1. ด้านความถูกต้อง	-1.81	4.12	2.46	2.52	3.61
	0.07	0.00**	0.07	0.00**	0.08
2. ด้านความรวดเร็ว	-2.22	17.93	2.14	3.41	2.75
	0.03*	0.00**	0.10	0.00**	0.07
3. ด้านการประหยัดทรัพยากร	-1.32	5.02	2.41	6.62	1.95
	0.19	0.00**	0.07	0.00**	0.15
4. ด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ	-2.22	11.70	0.49	8.14	8.30
	0.03*	0.00**	0.69	0.00**	0.00**
โดยรวม	-2.57	10.65	3.86	4.98	5.91
	0.01**	0.00**	0.04*	0.00**	0.00**

5. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับ
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมี
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมิ
ความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ (X_1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
($r=0.30$)

2) ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (X_2)
มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมิ
ความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.39$)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3) ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน (X_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.32$)

4) ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถ (X_4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.32$) รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 2 ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ทดสอบสมมติฐานของการวิจัยโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่าSig

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	MX_t	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	MY_t
X_1 Correlation Coefficient	1	0.36**	0.58**	0.42**	0.87**	0.13	0.08	0.50**	0.28**	0.30**
Sig. (2-tailed)		0.00	0.00	0.00	0.00	0.19	0.42	0.00	0.00	0.00
X_2 Correlation Coefficient	0.36**	1	0.31**	0.31**	0.60**	0.18	0.14	0.60**	0.34**	0.39**
Sig. (2-tailed)	0.00		0.00	0.00	0.00	0.06	0.14	0.00	0.00	0.00
X_3 Correlation Coefficient	0.58**	0.31**	1	0.28**	0.76**	0.15	0.15	0.49**	0.23*	0.32**
Sig. (2-tailed)	0.00	0.00		0.00	0.00	0.13	0.12	0.00	0.02	0.00
X_4 Correlation Coefficient	0.42**	0.31**	0.28**	1	0.67**	0.32**	0.06	0.28**	0.45**	0.32**
Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.00		0.00	0.00	0.55	0.00	0.00	0.00
MX_t Correlation Coefficient	0.87**	0.60**	0.76**	0.67**	1	0.25**	0.14	0.62**	0.43**	0.43**
Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.00	0.00		0.01	0.16	0.00	0.00	0.00
Y_1 Correlation Coefficient	0.13	0.18	0.15	0.32**	0.25**	1	0.49**	0.47**	0.26**	0.68**
Sig. (2-tailed)	0.19	0.06	0.13	0.00	0.01		0.00	0.00	0.01	0.00
Y_2 Correlation Coefficient	0.08	0.14	0.15	0.06	0.14	0.49**	1	0.34**	0.58**	0.87**
Sig. (2-tailed)	0.42	0.14	0.12	0.55	0.16	0.00		0.00	0.00	0.00
Y_3 Correlation Coefficient	0.50**	0.60**	0.49**	0.28**	0.62**	0.47**	0.34**	1	0.38**	0.67**
Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00		0.00	0.00
Y_4 Correlation Coefficient	0.28**	0.34**	0.23*	0.45**	0.43**	0.26**	0.58**	0.38**	1	0.76**
Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.02	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00		0.00
MY_t Correlation Coefficient	0.30**	0.39**	0.32**	0.32**	0.43**	0.68**	0.87**	0.67**	0.76**	1
Sig. (2-tailed)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

6. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยนำตัวแปรมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple regression Analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพิจารณาตามตัวแปรที่เข้าสมการตามลำดับความสำคัญ การสร้างสมการพยากรณ์องค์ประกอบของปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เมื่อผู้วิจัยค้นหากลุ่มตัวแปรที่ดีที่สุดแล้ว จึงนำกลุ่มตัวแปรมาสร้างสมการถดถอย โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Bata) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ด้าน สามารถรวมพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ได้ดี ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (X_2) และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน (X_3) ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.47 ค่าประสิทธิภาพการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.22 สามารถทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 19.00 มีความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ ± 0.33 และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 1.47 โดยสามารถสร้างสมการในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ} \quad Y' &= 1.47 + 0.40(X_2) + 0.19(X_3) \\ \text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน} \quad Z' &= 0.32(X_2) + 0.22(X_3) \end{aligned}$$

จากผลการวิจัยพบว่า ค่าประสิทธิภาพการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.22 เนื่องจากการวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงาน โครงการวิจัยที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลจึงอาจมีความคลาดเคลื่อนทั้งตัวของข้อคำถามและตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม และมีอีกหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ยังไม่ได้สอบถามในการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนระหว่างปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเมื่อเพิ่มปัจจัยทีละตัว ปรากฏดังนี้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

1) ถ้าตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (X_2) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.32 หน่วย มีทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่

2) ถ้าตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน (X_3) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.22 หน่วย มีทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่

ดังนั้น ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

7. แนวทางการพัฒนา ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จากผลการวิจัยแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการนำเอาองค์ประกอบ ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน ด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม มาร่างเพื่อหาแนวทางการพัฒนา ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (X_2) และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน (X_3) ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม มี 2 ด้าน คือ ด้านความรวดเร็ว และด้านการประหยัดทรัพยากร ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลการวิเคราะห์ไปหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ปฏิบัติงาน และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ก่อนที่จะมาปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เห็นความสำคัญของงานที่ปฏิบัติ ซึ่งในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพนั้นมีปัจจัยสำคัญที่ผสมผสานอยู่ด้วยกัน คือ ความพยายามซึ่งเป็นขนาดของกำลังความพยายามของผู้ปฏิบัติงานที่ทุ่มเทให้กับงาน ขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ออกแบบว่าเป็นงานที่ทำหายความสามารถหรือไม่ให้อิสระในการตัดสินใจหรือไม่ รวมถึงทักษะความรู้ ทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและความรู้ที่จะเอาไว้ปฏิบัติงาน การมีทักษะและความรู้ที่เกี่ยวกับการเข้ากับผู้ปฏิบัติงานเพื่อการปฏิบัติงาน รวมถึงทักษะและความรู้ที่เข้ากันได้และรวมพลังกันเพื่อการปฏิบัติงานที่ดี และกลยุทธ์ที่ใช้แก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน ถ้ากลุ่มมีกลไกในการร่วมกันและช่วยกัน คิดค้นหากกลยุทธ์ที่จะใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนางานให้ดีขึ้นตลอดเวลาแล้ว ประสิทธิภาพของกลุ่มจะเกิดขึ้นได้เสมอ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจในงาน ความมั่นคงก้าวหน้าในงาน ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุนิดา ชูคีตะศิลป์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ความสามารถ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธีรนนท์ บุญตันสา (2556) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน พบว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านเศรษฐกิจและด้านสวัสดิการที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความมั่นคงของงาน การขึ้นเงินเดือน และ เงินบำนาญพิเศษ/โบนัส

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ด้านความพึงพอใจผู้รับบริการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ด้านการประหยัดทรัพยากร และด้านความรวดเร็ว เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานพร้อมที่จะปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณให้เป็นไปได้โดยตรงตามวัตถุประสงค์ ปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด มีความถูกต้องรวดเร็วทันตามเวลา ผลงานที่ออกมามีคุณภาพตรงตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับต่อองค์กร และคำนึงถึงการประหยัดทรัพยากรที่ใช้ด้วยความยินดีในการให้บริการต่อผู้มาติดต่อรับบริการของส่วนงาน ทั้งนี้ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดียอมทำให้ผลการปฏิบัติงานมีความถูกต้อง มีความรวดเร็ว และผลงานนั้นยังเป็นการประหยัดทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีความยินดีต่อการให้บริการให้เป็นที่น่าพึงพอใจต่อผู้ใช้บริการ ซึ่งประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำหนดการแสดงผลประสิทธิภาพของการดำเนินงาน อาจแสดงค่าของประสิทธิภาพในลักษณะของการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับผลกำไรที่ได้รับ ถ้าผลกำไรมีสูงกว่าต้นทุนเท่าไร ยิ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพมากขึ้น ประสิทธิภาพ อาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลาในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเปล่าเกินความจำเป็น รวมถึงการใช้กลยุทธ์ หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดผลได้เร็ว ตรง และมีคุณภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน คุณภาพงาน และปริมาณงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุนิศา ชูคีตะศิลป์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ความพึงพอใจผู้รับบริการ การประหยัดทรัพยากร ความถูกต้อง และรวดเร็ว และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประสิทธิ์ กลั่นคุ้ม (2557) ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบาย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน อยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ปฏิบัติงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ผลการทำทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน และประเภทของผู้ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานมีความสามารถและมีอำนาจในการตัดสินใจ มีทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญที่ต่างกัน มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน และประเภทของผู้ปฏิบัติงานต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องในบางส่วนกับผลงานวิจัยของอัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ตำแหน่งงานแตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องในปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอายุงานแตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของประสิทธิ์ กลั่นคุ้ม (2557) ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากบริบทขององค์การที่แตกต่างกัน โดยคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาของราชการ ดังนั้นแล้ว จึงมีความหลากหลายในแง่ของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณของโครงการวิจัย ที่มีทั้งความแตกต่างทางด้านอายุที่มีทั้งผู้ที่มีอายุน้อยและผู้ที่มีอายุมาก ความแตกต่างทางด้านระดับการศึกษาสูงสุดที่มีทั้งผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก รวมทั้งความแตกต่างทางด้านระยะเวลาปฏิบัติงานที่มีทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปี จนถึง 10 ปีขึ้นไป ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้ จึงส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

มหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

4. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานทุกด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านการฝึกอบรม และการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน ทั้งด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านการฝึกอบรม และการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ส่วนแล้วแต่ละจะเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีความสุขในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และมีความรู้สึกรับผิดชอบตนเองในการที่สามารถปฏิบัติงานได้ จึงเป็นผลทำให้มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ค่าประสิทธิภาพของการทำนาย R^2 เท่ากับ 0.054 ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 5.4 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001

5. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ด้าน สามารถรวมพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ได้ดี ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (X_2) และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน (X_3) ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.47 ค่าประสิทธิภาพการทำนาย (R^2)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เท่ากับ 0.22 สามารถทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 19.00 มีความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ ± 0.33 และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 1.47 เนื่องจากปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานจะต้องพิจารณาผู้ปฏิบัติงานจัดว่าเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการพัฒนาองค์การ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานขององค์การ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงาน เพราะเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ดังนั้น ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจึงเป็นการใช้ทรัพยากรขององค์การให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ มุ่งทำให้เกิดการดำเนินงานที่ถูกต้องและประสิทธิภาพเป็นวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดความสิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายโดยใช้ทรัพยากรต่ำสุด ซึ่งเป็นการใช้โดยมีเป้าหมายคือ ประสิทธิภาพหรือให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้สูงสุด ซึ่งการวัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสามารถทำได้ดีที่สุดด้วยการพิจารณาการบรรลุเป้าหมาย แนวความคิดด้านระบบการวิเคราะห์เป้าหมาย และการเน้นเรื่องพฤติกรรมเป็นการเน้นบทบาทของพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในองค์การที่มีต่อความสำเร็จขององค์การในระยะยาว หรือการยอมรับว่าเป้าหมายขององค์การจะสามารถบรรลุถึงได้โดยอาศัยพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ค่าประสิทธิภาพของการทำนาย R^2 เท่ากับ 0.054 ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 5.4 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการทำนายมีค่าน้อยโดยพบปัจจัยที่มีอิทธิพล คือ ความมั่นคงก้าวหน้าในงาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.048

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรให้ผู้ปฏิบัติงานศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ให้คำแนะนำ เมื่อผู้ปฏิบัติงานสามารถแก้ไขปัญหาได้แล้ว ผู้ปฏิบัติงานจะมีความมั่นใจและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานที่ยากขึ้นไปอีกระดับ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. ควรนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยลดภาระในการจัดเก็บเอกสาร และทำลายเอกสารเมื่อพ้นระยะเวลาการเก็บรักษา ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยจากแหล่งเงินนอกงบประมาณมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยประหยัดทรัพยากรในการจัดทำเอกสาร และยังก่อให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

แนวทางการพัฒนา

1. ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ควรรักษามาตรฐานด้านความสัมพันธ์เอาไว้ แต่ควรจัดกิจกรรมผ่อนคลายให้ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มเติม เช่น จัดงานกีฬาสี ประกวดร้องเพลง เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ควรปรับปรุงเรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และจัดหาที่พักผ่อนช่วงพักกลางวัน เช่น มีห้องนั่งเล่น ห้องฟังเพลงดูทีวี เพื่อเป็นการผ่อนคลายให้กับผู้ปฏิบัติงาน

3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความรวดเร็ว ผู้ปฏิบัติงานควรให้ความสำคัญกับการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยที่รวดเร็ว ปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความรวดเร็วทันภายในเวลาที่กำหนดเป็นไปตามระเบียบประกาศฯ และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจากขั้นตอนระเบียบ ประกาศฯ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลา

4. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการประหยัดทรัพยากร ผู้ปฏิบัติงานควรตระหนักถึงการใช้งบประมาณที่ได้รับด้วยความประหยัดและคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรในส่วนงาน วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ภายในหน่วยงานอย่างเหมาะสม และดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในการปฏิบัติงานให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเสมอ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนวิจัยเพื่อประหยัดทรัพยากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับส่วนงานอื่น เพื่อทราบถึงความแตกต่างและความคิดเห็นที่มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น และยังสามารถหาแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและดียิ่งขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอิสระอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อที่จะสามารถสร้างสมการที่สมบูรณ์ และสามารถวัดประสิทธิภาพของส่วนงานได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2556). *แผนกลยุทธ์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2555-2559 (ฉบับปรับปรุงปี 2556)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรนนท์ บุญตันสา. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประสิทธิ์ กลั่นคุ้ม. (2557). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบายการบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ นัฏราภรณ์. (2541). *การออกแบบการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2548). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารกรณ์ จิตต์หมั่น. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามแนวทางการควบคุมวัณโรคแห่งชาติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในพื้นที่เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 1. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมพิศ สุขแสน. (2556). *เทคนิคการทำงานให้มีประสิทธิภาพ*. การอบรมปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์: การนิเทศผ่าน ICT. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556 เข้าถึงจาก <https://bongkotsakom.wordpress.com/2013/06/06/เทคนิคการทำงานให้มีประ/>.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สมใจ ลักษณะ. (2549). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์
การพิมพ์.

สุจินดา ชูดีตะสิทธิ์. (2558). *แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ
เบิกจ่ายงบประมาณของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. (2559). *สรุปสาระสำคัญ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนัก
นายกรัฐมนตรี.

อรัญ ธรรมโน. (2548). *ความรู้ทั่วไปทางการคลัง*. (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง.

อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรม
ติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สงขลา:
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research
Activities." **Educational and Psychological Measurement**. 30: 607 – 610.

Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (1982). *Managing Organizational Behavior*.
New York : John Wiley and Sons Inc.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การเมืองในการกำหนดนโยบายของโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช)¹

Politik in Policy Formulation of Highway no.6 Construction Project (Bangpain-Nakhonratchasima)

กัณฑ์พงษ์ ทำสวน (Kanapong Thumsuan)

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง แผน ก แบบ ก 2

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Master Program in Political Sciences, Politics and Government, Plan A Type A 2

Faculty of Political Sciences and Public Administration, Chiang Mai University

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มา สาเหตุ สภาพปัญหาและการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยใช้กรณีศึกษาโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) เพื่อใช้ในการพัฒนาความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจโดยใช้เส้นทางคมนาคมเชื่อมระหว่างเมืองในรูปแบบเมืองหลัก-เมืองรองการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลโดยสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์เอกสารเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย และ 2. ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ ความเป็นมาและปัญหาเกิดจากการที่รัฐกำหนดนโยบายโดยให้ความสนใจที่มูลค่าทางเศรษฐกิจมากกว่ามูลค่าทางวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดการคัดค้านโครงการจากประชาชนผู้ได้รับ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ที่กำลังศึกษาเรื่อง “การเมืองในการกำหนดนโยบายของโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช)” สาขาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลกระทบ เกิดการต่อสู้ระหว่างอำนาจรัฐกับพลังของประชาชน นอกจากนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นยังเป็น
สิ่งดึงดูดความสนใจให้หน่วยงานรัฐในพื้นที่และเอกชนเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายในการต่อสู้

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการในการกำหนดนโยบายของโครงการสร้างทางหลวงพิเศษ
หมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) เป็นการกำหนดนโยบายโดยขาดความเห็นชอบของประชาชนในพื้นที่
กระบวนการทางกฎหมายถูกต้องทุกอย่างทั้งการทำประชาพิจารณ์ การทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม (EIA) ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบกลับไม่ทราบเรื่อง ไม่มีการติดต่อขอข้อมูลความคิดเห็น
ใดๆ ส่งผลให้เกิดนโยบายรับฟังเสียงประชาชนและไม่ได้รับการตอบรับจากผู้เกี่ยวข้องครบทุกภาคส่วน
เกิดการสร้างถนนบนเส้นทางที่ตัดผ่านพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ทางวัฒนธรรมรวมถึงพื้นที่ทาง
เศรษฐกิจต่างๆ เกิดการเก็งกำไรที่ดิน เกษตรกรรมลดลงเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ทางกายภาพอย่างรวดเร็ว ที่อาจส่งผลให้รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน สถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ วิถีชีวิตและ
วัฒนธรรมของชุมชนสูญหายไปมากที่สุด ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ยังคงเหลืออยู่ในเมือง มีเพียง
ธรรมชาติที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ (กิตติกา กิตติประสาร, 2560) ส่งผลต่ออสังหาริมทรัพย์ให้มีราคา
สูงขึ้นเท่านั้น

คำสำคัญ: ทางหลวงพิเศษ , ความเป็นเมือง , การขยายตัวของเมือง , เมืองหลัก , เมืองรอง

Abstract

This study purpose is to study the origin, cause, problem conditions, and public policy determination
by using motorway number 6 (Bang Pa In – Korat) for economic development by city to city route in form of
city – town. This qualitative research collected the data by separating as 2 groups which were 1) government
officer who related the policy determination, and 2) the people who got the effect from the project. Derivation
and problem were caused by the government had determined the policy with focusing on economic value
more than cultural value. It affected dissension from effected people and caused of fight between government
power and people power. Moreover, the effects were interested to local government and individual joining as
the network in this fight.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

As the results, the process to assign the policy of motorway number 6 (Bangpain – Korat) project was policy determination without local people opinion. The legal process has been corrected either public hearing or EIA but the affected people never known about that. There was no one contact for any opinion to make the public hearing and never been replied from any relevant in this project that built the road pass over the agricultural area, cultural area, and any economic area. There was the estate speculation, loss of agricultural area that made dramatically change which could affect the settle, architect, landscape, life style, and culture to instinct. The nature and the culture which remained in the city was related to economy and increased the price of property only.

Keywords: Motorway , Urban , Urbanization , Main city , Less visited area

ความเป็นมาของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อ ปี พ.ศ. 2504 ที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลักและปัจจัยที่จะทำให้เศรษฐกิจเจริญในเวลานั้นก็คืออุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) ได้ทำให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม จากสังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง วัตถุประสงค์คือเพื่อความมั่นคงของชาติ (National Security) เป็นสำคัญ (ชยธรรมาพร, 2561) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เป็นระบบและไร้ทิศทาง ขาดการวางแผนอย่างเข้าใจขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชน ประเทศไทยก็ก้าวเข้าสู่ยุคพัฒนาอย่างแท้จริง มีการระดมสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและกิจกรรมอุตสาหกรรม ถนนหนทางก็เกิดขึ้นมากมาย เชื้อนต่าง ๆ ก็เกิดขึ้น ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็วอัตราการเพิ่มของประชากรของประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการอพยพย้ายถิ่น และการตั้งถิ่นฐานใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการสร้างผลผลิตทั้งต่อการยังชีพ และการพาณิชย์ ปรากฏการณ์หนึ่งที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ การกระจุกตัวของประชากรจนเกิดพื้นที่“เมือง” มากขึ้น(นิโรธทองธรรมชาติ, 2559, หน้า 3)

โครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) เกิดขึ้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) มีนโยบายในการวางผังเมืองเพื่อชะลอการเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานคร โดยให้มีการเติบโตในพื้นที่บริเวณรอบนอกและสร้างเมืองใหม่ขึ้น ประมาณการใช้พลังงานจากรายงานสถิติ ผลงานของประเทศไทย 2555 พบว่า ประเทศไทยใช้พลังงานในภาคการขนส่งคิดเป็นร้อยละ 35.8 ของการใช้พลังงานทั้งประเทศ ค่าต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยในปี 2554 มีค่าถึงร้อยละ 14.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(GDP) (ชยธินันท์ พรหมสาร, 2561) รวมทั้งกระจายประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกไปจากกรุงเทพมหานคร เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก่อนหน้านี้ ดังนั้นกรมทางหลวงได้จัดทำแผนแม่บทและดำเนินการก่อสร้างทางหลวงพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2540(สำนักแผนงานกรมทางหลวง, 2560) มีโครงข่ายรวมทั้งสิ้น 13 สายทางระยะทาง รวม 4,150 กิโลเมตรครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

การเจริญเติบโตของเมืองอันเนื่องจากการพัฒนาเส้นทางคมนาคม ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและเป็นภัยคุกคามที่ขาดการวางแผน(กมลวรรณ แสงธรรมทวี,ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล, 2559) เช่นการพัฒนาาระบบโครงข่ายคมนาคมโดยเฉพาะการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) ที่ตัดผ่านพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ทางวัฒนธรรมรวมถึงพื้นที่ทางเศรษฐกิจต่างๆ จึงเกิดการเก็งกำไรที่ดิน จนในปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมลดลงเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอย่างรวดเร็ว อาจส่งผลให้รูปแบบการตั้งถิ่นฐานสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนสูญหายไปเป็นที่สุด ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ยังคงเหลืออยู่ในเมือง มีเพียงธรรมชาติที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ(กิตติกา กิตติประสาร, 2560) ส่งผลต่ออสังหาริมทรัพย์ให้มีราคาสูงขึ้น

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผู้ศึกษาจึงศึกษาในเรื่อง การเมืองในการกำหนดนโยบายของโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) เพื่อศึกษาที่มา สาเหตุ สภาพปัญหา และกระบวนการในการกำหนดนโยบายสาธารณะและกระบวนการในการแก้ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบของนโยบายดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเมืองในกระบวนการการกำหนดนโยบายสาธารณะ ในการดำเนินโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช)
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและผลกระทบในการกำหนดนโยบายสาธารณะ จากการดำเนินโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช)
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขผลและปัญหาอันเกิดจากการกำหนดนโยบายสาธารณะจากการดำเนินโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช)

วิธีการดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

(1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) 1.1 ที่มาของโครงการ : การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่จะศึกษา 1.2 ผลกระทบที่เกิดขึ้น : ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาทของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลที่เป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โครงการทางหลวงพิเศษในปัจจุบัน

(2) การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ได้จากข้อมูลภาคสนามที่ลงพื้นที่จริง โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในกิจกรรมเคลื่อนไหวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการทางหลวงพิเศษหมายเลข 6

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในระดับรัฐบาลกลางและเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่อำเภอปากช่อง ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเจาะจงไปที่หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 จำนวน 10 คน และ 2. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอปากช่องใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบสโนว์บอลโดยการถามจากผู้ถูกสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน

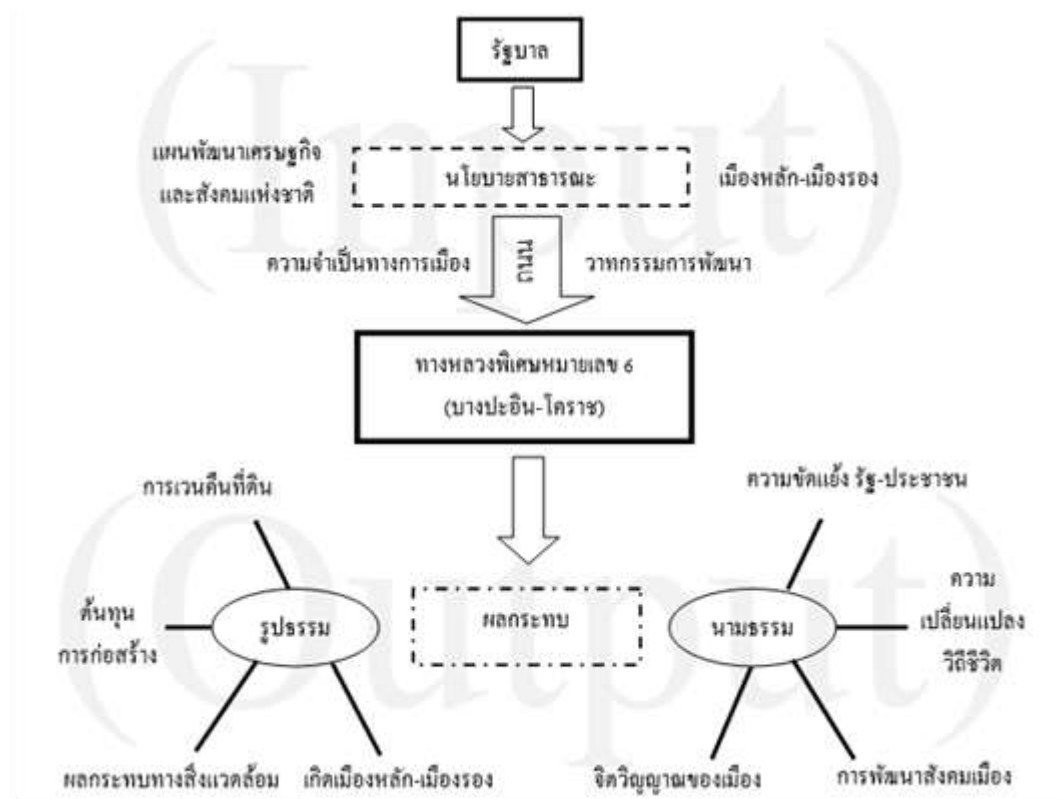
การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ เรียกว่า “การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation)” โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) 2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) 3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาเรื่องการเมืองในการกำหนดนโยบายของโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) โดยใช้ทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 เป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดนโยบายสาธารณะและทฤษฎีระบบ มาเป็นกรอบแนวคิดหลัก รายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ความเป็นมาของทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) กรมทางหลวงได้ทำการก่อสร้างทางหลวงพิเศษแล้ว จำนวน 2 สาย ได้แก่ ทางหลวงพิเศษหมายเลข 9 (ถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานครด้านตะวันออก) และทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 (สายกรุงเทพฯ-ชลบุรี) สำหรับทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) สามารถแบ่งเบาการจราจรทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) และทางหลวงหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ที่มีปริมาณการจราจรสูง โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดยาวติดต่อกันหลายวัน และนอกจากนี้ยัง คาดหวังว่าจะนำความเจริญมาสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคให้ดีขึ้น สินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ สามารถขนส่งได้แบบ door-to-door(ชานันท์ ขวัญมานิจ, 2560) จากโรงงานหรือแหล่งผลิตที่อยู่ห่างไกลได้อย่างสะดวก เนื่องจากจะเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างฐานการผลิตและส่งออกของ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประเทศไทยเข้ากับสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจอินโดจีนและในอนาคตกรมทางหลวงก็ได้กำหนดให้เป็นเส้นทางหลวงอาเซียน (ASEAN Highway Network) ในการรองรับเออีซีอีกด้วย(อุษณีย์ ศรีรัตนันต์, 2553)

เมื่อมองภาพโดยรวมของการพัฒนาโดยอาศัยการสร้างทางในที่นี้คือทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 เป็นเครื่องมือในการกระจายงานกระจายคนจาก “เมือง” ออกสู่ “ชนบท” หรือจาก “เมืองหลัก” ออกสู่ “เมืองรอง” เป็นการให้ความสำคัญกับมูลค่าทางเศรษฐกิจ การพัฒนาศักยภาพของเมืองด้วยการพัฒนาการเดินทางที่สะดวกสบายมากขึ้น แบ่งเบาภาระของเมืองหลวงในส่วนของที่อยู่อาศัยให้เมืองรองรับไว้แทน แล้วเชื่อมโยงทั้งสองเมืองเข้าด้วยกันโดยใช้ “ทาง” โดยโครงการดังกล่าวเกิดเป็นนโยบายที่ครั้งแรกในสมัยที่พลเอกชวลิต ยงใจยุทธเป็นนายกรัฐมนตรีในปี 2540(กองบรรณาธิการ TCII, 2560) แต่โครงการยังไม่มีมีการบังคับใช้นโยบายอย่างจริงจังและยังมีการต่อต้านจากประชาชนอยู่เป็นระยะส่งผลให้นโยบายไม่ประสบผลสำเร็จเท่าใดนัก ต่อมาในสมัยรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (ปี 2551) มีการตั้งงบประมาณไทยเข้มแข็ง(สุรางค์ เอกโชติ, 2553) จึงนำนโยบายโครงการสร้างทางหลวงหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) กลับมาใช้อีกครั้ง ในสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเริ่มดำเนินการเป็นโครงการแรกซึ่งมี พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเมื่อปี 2556(กองบรรณาธิการ TCII, 2560) มีการบังคับใช้กฎหมายเวนคืนที่ดินในบริเวณเส้นทางผ่านของโครงการ แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีการต่อต้านจากประชาชนในประเด็นต่างๆมากมายและในครั้งนี้นี้ประชาชนยังได้รับความช่วยเหลือจากภาคเอกชนและภาครัฐบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการต่างให้ความช่วยเหลือทั้งการให้ข้อมูลและในทางกฎหมายด้วย(ข่าวอสังหาภิกรไทย, 2558) ส่งผลให้โครงการต้องหยุดชะงักไป และในสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี (ปี 2557) มีการนำโครงการดังกล่าวกลับมาบังคับใช้อีกครั้งภายใต้มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2557 มีการประกาศใช้กฏอัยการศึกเป็นผลให้การคัดค้านหรือต่อต้านทุกรูปแบบไม่ประสบผลเนื่องจากกฎหมายให้อำนาจรัฐเต็มที่ในการบังคับใช้นโยบาย สรุปได้ตามแผนภาพที่ 2

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดนโยบายสาธารณะ นโยบายสาธารณะ เป็นสิ่งที่รัฐบาลกำหนดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และตอบสนองความต้องการของประชาชน

1. กระบวนการประเด้นปัญหา (Policy Formation) คือ เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการนโยบาย เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ลักษณะสภาพของปัญหาสาธารณะว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาอะไร เกิดขึ้นกับคนกลุ่มใด มีผลกระทบต่อสังคมอย่างไร ประเทศไทยพัฒนาเมืองโดยมีประเทศจีนเป็นต้นแบบโดยเมืองนคร มหานคร ที่คือแนวทางของจีน(ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2559) เมืองคุณหมิง เมืองเอกในมณฑลยูนนานที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความเจริญทาง “วัตถุ” ของเมืองถูกสร้างขึ้นจนเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ คือสร้างทุกอย่างขึ้นมาอย่างไร้รากเหง้าทางวัฒนธรรม(สุรพลและธีรชัย, 2551) เพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้แก่ระบบธุรกิจ(ทุนนิยม) แต่เมื่อมองที่ “คน” กลับพบว่าในบางพื้นที่ยังคงปรากฏวิถีชีวิต วัฒนธรรม แบบดั้งเดิม แสดงให้เห็นว่าถ้าความเจริญก้าวหน้าที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่าง “วัตถุ” กับ “มนุษย์” เป็นการไม่เห็นซึ่งคุณค่าและแนวคิดด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าที่จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อรัฐบาลกำหนดนโยบายลงมา ซึ่งกลายเป็น “เมืองจำลอง” เป็นการคำนึงถึงแค่เพียงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเท่านั้น ไร้ซึ่งจิตวิญญาณแห่งวิถีชีวิต ผลที่ตามมาคือการใช้จ่ายของคนในเมืองนั้นมากเป็น 6 เท่าของคนในชนบท หมายความว่าถ้าเราเปลี่ยนชนบทให้เป็นเมืองได้ เศรษฐกิจจะโตขึ้น 6 เท่า

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดแรงงาน-คนงานอพยพเข้ามาในชุมชนและมีสภาพแออัดมากขึ้น แม้ว่าจะมีการกระตุ้นสภาพเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการจ้างงาน การค้าขายดีขึ้น รายได้จ่อครัวเรือนและชุมชนเพิ่มขึ้น รวมทั้ง โอกาสในการศึกษาสูงขึ้น สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น การเข้าร่วม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

กิจกรรมกับเพื่อนบ้านเพื่อพัฒนาสังคมและท้องถิ่นมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ในส่วนของค่าใช้จ่ายในครัวเรือนกลับสูงขึ้น จากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นสินค้าอุปโภคบริโภคแพงขึ้นตามมา ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนก็ต้องเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นผลให้สัดส่วนรายได้ครัวเรือนทั้งหมดลดลง เงินออมของครอบครัวลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับอดีต(อภิเชก สุเพชรและสุธีร์, 2561) คำถามคือ จะได้อะไรและเสียอะไรจากการสร้าง “ทาง” บ้าง ในมุมมองของรัฐบาล การสร้างทางหลวงพิเศษจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ต้องวางแผนการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นเวลานานปีกว่าจะบรรลุผลสำเร็จ ต้องประสานงานกับหลายหน่วยงานเพื่อความต่อเนื่องและถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเมืองหลักกับเมืองรอง เพื่อแยกที่ทำงานกับที่อยู่อาศัยออกจากกัน สามารถแบ่งเบาภาระและความแออัดของเมืองหลักได้ ในมุมมองของประชาชน สิ่งที่ประชาชนทั่วไปได้รับคือเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบายขึ้น ความเจริญที่ถูกกระจายออกสู่จังหวัดอื่นๆรอบนอก การเติบโตทางเศรษฐกิจในบริเวณจุดพักรถต่างๆ จุดพักรถต่างๆที่มีการจับจ่ายใช้สอยอย่างเต็มที่ส่วนใหญ่เงินเหล่านั้นไม่ได้ตกมาอยู่กับชุมชนแต่ตกไปอยู่กับนายทุน ราคาที่ดินที่พุ่งสูงขึ้นบริเวณรอบข้างเส้นทาง ก็ไม่ได้ก่อประโยชน์ให้กับผู้ที่ถูกเวนคืนเพราะราคาเวนคืนถูกคำนวณอย่างไม่เป็นธรรมด้วยราคาที่ต่ำกว่าราคาปัจจุบัน และผลกระทบทางสุขภาพที่ต้องพบเจอกับมลภาวะทางเสียง ทางอากาศ ทางน้ำ

2. การพัฒนาทางเลือก (Policy Formulation) เป็นขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการนโยบาย ซึ่งการกำหนดตามกฎหมายที่ระบุไว้ว่าต้องมีกระบวนการประชาพิจารณ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539 เป้าหมายของการทำประชาพิจารณ์คือ เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐกับประชาชน โดยใช้วิธีการพูดคุยปรับความเข้าใจให้กับประชาชน รับฟังความคิดเห็นรวมทั้งข้อคัดค้านต่างเพื่อนำมาปรับใช้กับนโยบายให้เกิดความพอใจทั้งผู้ออกนโยบายและผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย แต่การทำประชาพิจารณ์ในโครงการสร้างทางหลวงหมายเลข 6 นี้ กลับเป็นการสร้างให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนหนักกว่าเดิม นอกจากความเห็นของประชาชนจะไม่ได้รับความสนใจแล้วรัฐยังออกนโยบายด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องซึ่งผลกระทบที่เกิดจากโครงการนี้ประชาชนเป็นผู้รับไปอย่าง

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

หลีกเลี่ยงไม่ได้และในการกำหนดนโยบายต้องศึกษาในเรื่องของตัวแสดงในกระบวนการนโยบาย
สาธารณะ (Actors) ดังนี้

2.1 ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียในเชิงนโยบาย (Stakeholder Approach) เป็นแนวการศึกษาหนึ่งในการประเมินผลนโยบาย โดยเป็นการประเมินที่เน้นผลที่เกิดขึ้นจริง (Effectiveness model) โดยเน้นวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย 3 ขั้นตอน โดยให้ความสำคัญกับผู้กำหนดนโยบาย ประเด็นของผู้มีส่วนได้เสียที่จะวิเคราะห์ และผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ² ตามแผนภาพที่ 3

จากกรณีศึกษาทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) พบว่า Program Stakeholder³ ของโครงการนี้คือ รัฐบาลกลาง ผู้กำหนดนโยบายภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อสร้างทางเชื่อมระหว่างเมือง ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับคือการพัฒนาทางเศรษฐกิจเกิดการขยายตัวของเมือง การย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้น เกิดการกระจุกตัวของประชากร การบริโภคน้ำมันสูงขึ้น รายได้สูงขึ้น นำมาสู่การสร้างชนบทให้เป็นเมือง พัฒนาเมืองให้กลายเป็นเมืองรอง ไว้รองรับการเจริญเติบโตในอนาคต ส่วน

² ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากนโยบายมากจะกลายเป็นผู้ผลักดันนโยบาย ผู้ที่เสียผลประโยชน์มากจะเป็นผู้ต่อต้าน ขัดขวางนโยบาย ผู้ที่ได้และเสียผลประโยชน์น้อยจะกลายเป็นผู้เฝ้าดู ผู้ที่ได้และเสียผลประโยชน์ในระดับกลางๆ จะเป็นผู้เฝ้าดูในระยะแรก แต่จะเข้าร่วมและสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ เมื่อกระแสสังคมหรือความคิดเห็นสาธารณะเอียงไปข้างหนึ่งข้างใด

³ Program Stakeholder : ผู้มีส่วนได้เสียเชิงโครงการ ผู้กำหนดโครงการทั้งฝ่ายราชการและฝ่ายที่ไม่ใช่ราชการ (Official and Unofficial)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

Issues Stakeholder⁴ คือ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่ของโครงการ เป็นตัวแสดงหลักในการคัดค้านโครงการ แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมถึงเป็น

3. การเสนอทางเลือก (Policy Decision) หรือการเลือกนโยบาย หมายถึง การเลือกวิถีทางหรือแนวนโยบายที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามต้องการ ซึ่งหลักจริยธรรม หรือคุณธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อค่านิยมที่เป็นรากฐานสำคัญในการเลือกนโยบาย การพิจารณาทางเลือกนโยบาย(ศุภชัย ยาวะประภาส, 2538)

3.1 ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายของทางเลือกการคัดค้านที่เกิดขึ้นเป็นการแสดงออกของประชาชน ซึ่งเป็นตัวแทนของ ชุมชน วัฒนธรรม ชีวิต จิตวิญญาณ ที่รวมกันอยู่ในมุมมองของรัฐการสร้าง “ทาง” ถือเป็นการพัฒนาที่จำเป็นต่อเศรษฐกิจและแน่นอนว่าเมื่อมีการพัฒนาก็คงต้องมีการทำลายบางอย่างเพื่อการพัฒนาอื่นๆ จึงเกิดการเวนคืนที่ดิน รัฐมองและตีมูลค่าของการเวนคืนที่ดินเป็นเงิน เป็นงบประมาณที่ต้องจ่าย เป็นต้นทุนที่ต้องใช้ในการดำเนินโครงการให้ลุล่วง แต่กลับกัน ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบมองการเวนคืนที่ดินเป็นการทำลายจิตวิญญาณของเมือง ทำลายวิถีชีวิต ทำลายโครงสร้างทางสังคม ทำลายวัฒนธรรมของชุมชน

3.2 ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความสามารถในการผลิตผลผลิต โดยเปรียบเทียบจากต้นทุน

ความคุ้มค่าที่ถูกล่าอย่างเสมอๆ กิโลเมตรละ 1 บาท จากบางปะอิน-โคราช รวมระยะทาง 199 กิโลเมตร คิดเป็นเงินในการใช้บริการ 199 บาท จึงมีคำถามเกิดขึ้นว่า ประหยัด และแก้ไขปัญหาจราจรจริงหรือไม่ ในภาวะที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจ ถ้านำเงินเก็บค่าผ่านทางมาใช้จ่ายค่าดอกเบี้ยจากบ่อก่อสร้างกว่า 5 หมื่นล้านบาท ท้ายสุดแล้วจะเป็นอย่างไร ยุทธศาสตร์การคมนาคมขนส่งของชาติในยามที่ประเทศกำลังเศรษฐกิจตกต่ำกลับมองแต่การสร้างถนน แต่ไม่พูดถึงทางเลือกอื่นที่ประหยัดกว่า เช่นรถไฟความเร็วสูง รถไฟรางคู่ จะทำให้การพัฒนาประเทศคุ้มค่ากว่ามาก(กองบรรณาธิการ TCII, 2560)

3.3 ความพอเพียง (Adequacy) ความสามารถของการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่ การแสดงออกถึงความต้องการคัดค้านโครงการมีอยู่อย่างต่อเนื่องแม้จะถูกจำกัด

⁴ Issues Stakeholder: ผู้มีส่วนได้เสียเชิงประเด็นหลัก ประเด็นเชื่อมโยงที่แสดงให้เห็นปัญหา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สิทธิ อย่างไรก็ตามประชาชนผู้ได้รับผลกระทบยังคงใช้สันติวิธี(สุรางค์ เอกโชติ, 2553)โดยการเข้ายื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี ชูป้ายข้อความคัดค้านโครงการในสถานที่ราชการต่างๆ โดยพื้นที่ที่เป็นปัญหามากที่สุดคือเส้นทางผ่านอำเภอปากช่อง เนื่องจากการปรับเปลี่ยนเส้นทางจากเดิมที่ตัดผ่านป่าเขา สวนผลไม้และพื้นที่ราชพัสดุ มายังเส้นทางใหม่ที่ผ่านชุมชนจำนวนมากผ่านวัด(กองบรรณาธิการ TCII, 2560) ผ่านโรงเรียน(กองบรรณาธิการ TCII, 2560) และยังกระทบไปถึงพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ แนวก่อสร้างยังตัดผ่านโบราณสถานสำคัญคือ แหล่งตัดหินสีแก้ว (ที่ใช้สร้างปราสาทหินพิมาย) และ เมืองโบราณเสมา(กองบรรณาธิการ TCII, 2560) ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ ทั้งยังตัดผ่านพื้นที่ทางการทหารอย่างคลังแสงสรรพาวุธด้วย ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจและเกิดการต่อต้านคัดค้านจากหลายภาคส่วน เป็นความชัดเจนว่าการต่อสู้ที่จะรักผืนดินของตนเอง ที่อยู่อาศัยของตนเอง ไม่ได้เคลื่อนไหวเพียงเพื่อให้ปรับเงินค่าเวนคืนที่ดินให้สูงขึ้น

3.4 ความเป็นธรรม Equity การกระจายตัวของผลการดำเนินการตามนโยบายต่อประชาชนในสังคม เป็นไปได้ว่าการสร้างถนนในโครงการนี้จะนำมาซึ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจของพื้นที่ปลายทางและระหว่างทางผ่านของโครงการ การจ้างงานเพิ่มขึ้น จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเนื่องจากความสะดวกสบายในการเดินทาง แต่คำถามคือ ผู้ที่ได้ประโยชน์เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่จริง ๆ หรือไม่ การขยายตัวทางเศรษฐกิจนี้เป็นการทำเพื่อประชาชนในพื้นที่หรือเอกชนรายใหญ่ที่มีอำนาจทุนอำนาจเงินหรือไม่

3.5 ความสามารถในการตอบสนอง พิจารณาจากความสามารถในการตอบสนองต่อกลุ่มต่างๆ ทางเลือกที่สามารถทำให้กลุ่มที่มีความจำเป็นสูงได้รับผลจากทางเลือกนั้น และประเด็นที่น่าสนใจคือการขาดการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและการขาดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ ระบุว่ากรมทางหลวงได้อ้างว่าการดำเนินโครงการนี้ได้เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในหลายวาระและโอกาสทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ แต่ในความเป็นจริง ผู้ได้รับผลกระทบ ชุมชนและบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ต.หนองน้ำแดง ต.ชนงพระ ต.พญาเย็น และ ต.กลางดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ได้ถูกละเลยการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการอย่างถูกต้องและเพียงพอ(เดชาพล อ่างจาก กรุงเทพธุรกิจ, 2556) การเปิดเผยข้อมูลบางส่วนที่เครือข่ายฯ หรือสมาชิกเครือข่าย ได้ร้องขอไป(สำนักงานคณะกรรมการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2560) ได้กระทำอย่างล่าช้า ส่วนการมีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นนั้น กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ ชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่เห็นด้วยกับการเวนคืน หรือการดำเนินโครงการส่วนที่กระทบต่อตนเองได้ถูกกีดกันออกจากกระบวนการรับฟังความคิดเห็น(ศักดิ์ณรงค์ มงคล, 2558) นอกจากนี้ การทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชน(กรุงเทพธุรกิจ, 2560) (ทั้งประชาชนทั่วไปและผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงในพื้นที่)

สรุปและอภิปรายผล

จะเห็นว่าผู้มีส่วนในการตัดสินใจในการออกนโยบายสาธารณะในโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน-โคราช) มีกระบวนการที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตัวโครงการมีเจตนาเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาค แต่เมื่อ นโยบายถูกประกาศใช้ในพื้นที่ผู้ได้รับผลกระทบกลับไม่ทราบรายละเอียดและความมุ่งหมายของนโยบายนั้น ซึ่งผลกระทบตกมาสู่ประชาชนผู้ไม่มีอำนาจต่อรองใดๆเกิดเป็นความขัดแย้งยึดเยื้อมาจนทุกวันนี้ ส่งผลให้เกิดความเคลื่อนไหวของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ความเคลื่อนไหวคัดค้านการสร้างมอเตอร์เวย์ของชาวบ้านมีผลให้เกิดการสร้างควมสนใจในระดับสังคม สื่อมวลชนให้ความสนใจนำเสนอข่าวการประท้วงต่างๆ ส่งผลให้ประเด็นที่เรียกร้องดังกล่าวนี้กลายเป็นประเด็นสาธารณะที่ถูกสื่อและประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ เกิดการต่อต้านด้วยการชูป้ายคัดค้าน รวมตัวเรียกร้อง ยื่นหนังสือต่อผู้มีส่วนรับผิดชอบสามารถใช้ได้ผลทำให้โครงการชะลอตัวไปได้ เมื่อการต่อต้านเริ่มมีลักษณะประเด็นสาธารณะมากขึ้น ความสนใจของประชาชนเริ่มมากขึ้นหน่วยงานต่างๆเริ่มจับตามองโครงการดังกล่าวและเริ่มเห็นความผิดปกติในตัวนโยบาย ในที่สุดการต่อต้านก็พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบของกลุ่มมากขึ้นมีหน่วยงานต่างๆเริ่มมาให้ความรู้ความช่วยเหลือในแง่ของกฎหมาย มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาตรวจสอบโครงการในประเด็นต่างๆมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในที่นี้คือ ก่อนที่รัฐจะกำหนดนโยบายควรทบทวนผลกระทบที่จะเกิดขึ้นให้ละเอียดถี่ถ้วนทั้งในแง่ผลดีและผลเสีย รัฐต้องทำความเข้าใจประชาชนมากขึ้น ต้องเพิ่มตัวแปรในการกำหนดนโยบายให้มีความครอบคลุมความต้องการของประชาชน ผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

และทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน หรือแม้กระทั่งเมือง ไม่ใช่มองเพียงภาพรวมของ
ประเทศเพียงเท่านั้น และรัฐต้องวางแผนสำหรับการเติบโตของเมืองที่จะเกิดขึ้นจากโครงการนี้ด้วย
เมื่อเกิดเมืองเมืองจำเป็นต้องมีแรงงาน คนจากชนบทเดินทางเข้ามาทำงานในเมือง การอุปโภค
บริโภคขยายตัวขึ้น ปัญหาสังคมเริ่มมีมากขึ้น ในขณะที่สังคมยังไม่พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง
เพื่อให้สามารถควบคุมปัญหาแล้วการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพรัฐต้องรับฟังเสียง
ของประชาชนและยอมรับความคิดเห็นของประชาชนเพิ่มขึ้น

รายการอ้างอิง

- กิตติกา กิตติประสาร. (2560). ความแตกต่างของการให้ความหมายและแนวคิดที่มีต่อธรรมชาติของคน
ไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองและชนบท:กรุงเทพฯ-ปริมณฑล และจังหวัดเพชรบุรี. ภาควิชาการ
ออกแบบและวางผังชุมชนเมืองคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). วิวัฒนาการของการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของไทย. สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา. วันที่ค้นข้อมูล 5 มีนาคม
2558 เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/academic/14/data_0411010514.pdf
- นายชยันต์ พรหมศร. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งทางถนนเพื่อ
รองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. รัฐสุทธิรักษ์
- นิโรธ ทองธรรมชาติ. (2559). วิถีชีวิตและสภาพการณ์ปัจจุบันในสังคมเมือง. *สาขามนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 9(1)
- นายชยันต์ พรหมศร. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งทางถนนเพื่อ
รองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. รัฐสุทธิรักษ์

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

- กมลวรรณ แสงธรรมทวี และชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล. (2561). ผลกระทบจากการก่อสร้างถนนต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพในจังหวัดนนทบุรี กรณีศึกษา ชุมชนริมคลองอ้อมนนท. หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
- กิตติกา กิตติประสาร. (2560). ความแตกต่างของการให้ความหมายและแนวคิดที่มีต่อธรรมชาติของคนไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองและชนบท:กรุงเทพฯ-ปริมณฑล และจังหวัดเพชรบุรี. ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมืองคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ชนานันท์ ขวัญมานิจ. (2560). ความเหมาะสมของการสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองสายภาคใหญ่-ชายแดนไทย-มาเลเซียในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะเดา. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 172-186.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2559). เมืองนิยม เมืองของไทย คือบ้านของเรา. ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต
- สุรพล สุวรรณ และอาจารย์ธีรชัย ลีสุรพลานนท์. (2551). วิถีชีวิต วัฒนธรรม ในบริบทสังคมเมืองกับชนบทเมืองคุณหมิง. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2538). นโยบายสาธารณะ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- ผลกระทบต่ออดีตเทพพิทักษ์ปทุมฉนวน (หลวงพ่อบาง). (2560). วันที่ค้นข้อมูล 15 กันยายน 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.tcijthai.com/uploads/docs/2017-05-scoop-motorway04.pdf>
- ผลกระทบต่อโรงเรียนกลางดงปทุมฉนวนวิทยา. (2560). วันที่ค้นข้อมูล 15 กันยายน 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.tcijthai.com/uploads/docs/2017-05-scoop-motorway03.pdf>
- เปิดแผนมอเตอร์เวย์ 'บางปะอิน-โคราช' ผ่านชุมชน-รุกป่าสงวน-ถล่มลำตะคอง!. (2560). วันที่ค้นข้อมูล 15 กันยายน 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.tcijthai.com/news/2017/07/scoop/6976>
- เบรกมอเตอร์เวย์บางปะอิน-โคราช. (2556). ข่าวอสังหา กสิกรไทย. วันที่ค้นข้อมูล 12 มกราคม 2562, เข้าถึงได้จาก <http://khomesmilesclub.askkbank.com/Pages/NewsPropertyDetail.aspx?id=76972>
- ยกฟ้องรายงาน EIA มอเตอร์เวย์บางปะอิน-โคราช. (2558). กรุงเทพธุรกิจ. วันที่ค้นข้อมูล 12 มกราคม 2562, เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/774880>

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วีรทัศน์ อิงคภัทรางกูร. มอเตอร์เวย์สายใหม่मुคหลบ EIA ปลายทางอาจเป็นเงื่อนไขขั้ววางทางน้ำ. วันที่ค้น

ข้อมูล 20 ธันวาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://greennews.agency/?p=16005>

ชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบโครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข 6 (บางปะอิน – นครราชสีมา) ร้อง

กสม. (2561). สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. วันที่ค้นข้อมูล 20 ธันวาคม 2561,

เข้าถึงได้จาก <http://www.nhrc.or.th/News/Activity-News/ชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบโครงการ>

ก่อสร้างทางหลวงพิเศษ.aspx

ศักดิ์ณรงค์ มงคล. (2558). ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม. วารสารพัฒนาสังคม, 87-112.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ Waste Management of Chiang Mai International Airport

ชยางกูร ไชยเชษฐ์ (Chayangkool Chaiyachet)

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Department of Public Administration, Faculty of Political Science and Public Administration

Email: chayangkoon.c@airportthai.co.th

บทคัดย่อ

การศึกษาการจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การบริหารจัดการและหารูปแบบการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ที่มี ประสิทธิภาพ จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าการ บริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความร่วมมือ ในการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นอย่างดี โดยประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายในการจัดการขยะร่วม โดยท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ได้กำหนดเป้าหมายลดปริมาณขยะร้อยละ 5 ของเดือนพฤศจิกายน 2561 2) การตรวจสอบขยะ โดยผู้รับผิดชอบหลักคือ คณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่ 3) แผนการจัดการขยะ ซึ่งเน้นหลักการหลักเกี่ยวกับการสร้างขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การลด ปริมาณขยะ และการแปรรูปขยะ 4) การดำเนินงาน ซึ่งทางท่าอากาศยานเชียงใหม่สามารถลด ปริมาณขยะตั้งแต่เดือนธันวาคม 2561 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ได้ร้อยละ 10.1, 12.4, และ 17.4 ตามลำดับ และ 5) การติดตามและประเมินผล โดยคณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะของ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการท่าอากาศยานเชียงใหม่ ส่งผลทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วน เสียดำเนินการตามกรอบที่กำหนด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

คำสำคัญ: การบริหารจัดการขยะ, ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

Abstract

The study on waste management of Chiang Mai International Airport aims at studying waste management and searching for effective waste management approaches for Chiang Mai International Airport. Interviews and group discussion were carried out with people from related organizations. It was revealed that every related organization cooperated well on the waste management plan of Chiang Mai International Airport. There were five significant procedures which are; 1) Chiang Mai International Airport set a mutual goal to reduce waste quantity by 5 percent in November 2018, 2) the waste management follow-up and investigation team of Chiang Mai International Airport was in charge of the waste inspection, 3) the waste management plan focused on zero waste, waste reuse, waste reduction, and waste recycle, 4) the implementation by Chiang Mai International Airport could reduce waste by 10.1, 12.4, and 17.4 respectively from December 2018 to February 2019, 5) Follow-up and evaluation on waste management were reported directly to the director of Chiang Mai International Airport to make sure that the team followed the specific plan.

Keywords: Waste Management, Chiang Mai International Airport

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

บทนำ

ประเทศไทยขณะถือเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากน้ำมือมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมกรรมการบริโภคและการแยกขยะจากต้นทาง การจัดการขยะที่ไม่ได้มาตรฐานก่อให้เกิดมลพิษและไม่มีการนำกลับมาใช้ซ้ำ ประเทศไทยมีปริมาณขยะสูงขึ้นต่อเนื่องขึ้นทุกปี จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี 2559 พบว่า มีปริมาณขยะทั้งประเทศรวมกันประมาณ 27.06 ล้านตันต่อปี หรือประมาณ 74,130 ตันต่อวัน เฉลี่ยเป็นปริมาณขยะ 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน นอกจากนี้ยังมีขยะตกค้างสะสมที่เพิ่มขึ้นทุกปีไม่ต่ำกว่าปีละ 10 ล้านตัน ดังนั้น ปัญหาขยะจึงต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ, 2560)

ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ (ทชม.) เป็นท่าอากาศยาน 1 ใน 6 แห่ง ภายใต้การกำกับดูแลของ ทอท. ได้รับโอนกิจการจากกรมการบินพาณิชย์มาอยู่ในความดูแลของท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2531 และแปรสภาพเป็น บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2545 โดยได้มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการให้บริการในทุกๆ ด้าน ปัจจุบันท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ มีศักยภาพในการรองรับผู้โดยสาร 8 ล้านคนต่อปี แต่เนื่องจากแนวโน้มการเติบโตของปริมาณผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี ส่งผลให้ในปี 2560 (มกราคม - ธันวาคม 2560) มีจำนวนผู้โดยสารมาใช้บริการมากกว่า 10.2 ล้านคน จะเห็นได้ว่าท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ มีจำนวนเที่ยวบินทั้งจำนวนเที่ยวบินระหว่างประเทศและเที่ยวบินภายในประเทศ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจำนวนผู้โดยสารระหว่างเทศและผู้โดยสารภายในประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้นจำนวนมาก (ฝ่ายสื่อสารองค์กร บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน), 2561)

จากจำนวนผู้โดยสารที่มาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น จำนวนเที่ยวบินที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ทำให้มีปริมาณขยะภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ประสบกับปัญหาขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยตามมา การจัดการขยะมูลฝอยภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ประสบปัญหาในการนำขยะไปยังโรงพักขยะก่อนนำขยะออกไปกำจัด ซึ่งมีไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาการกำจัดขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขยะภายใน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จะประกอบไปด้วย ขยะทั่วไป ขยะที่รีไซเคิลได้ ขยะเปียกที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ รวมถึงขยะติดเชื้อประเภทต่างๆ และขยะที่เป็นขยะประเภทวัตถุอันตรายต่างๆ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ (ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่, 2561)

ตารางที่ 1 ปริมาณขยะมูลฝอยของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2560

ปริมาณขยะมูลฝอยของท่าอากาศยาน นานาชาติเชียงใหม่	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560
	651.1	680.5	738.8

ที่มา : รายงานการประชุมเดือนพฤศจิกายน 2560 คณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่ (2560)

จากตารางจะเห็นได้ว่าปริมาณขยะภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2558 มีปริมาณขยะรวม 651.1 ตันต่อปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณขยะรวม 680.5 ตันต่อปี และ พ.ศ. 2560 มีปริมาณขยะรวม 738.8 ตันต่อปี ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาของปริมาณขยะมูลฝอยที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนเที่ยวบินที่มีจำนวนมาก รวมถึงผู้โดยสารและจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี หากปัญหานี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และส่งผลกระทบต่อด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อมในบริเวณท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ด้วย และการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนจะต้องอาศัยความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยในเชิงวิชาการเพื่อรวบรวมข้อมูลให้มากที่สุดจนสามารถเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้กำหนดเป็นแนวทางในการจัดการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การจัดการความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เพื่อค้นหากระบวนการในการบริหารจัดการอันเป็นผลจากการศึกษาวิจัยไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

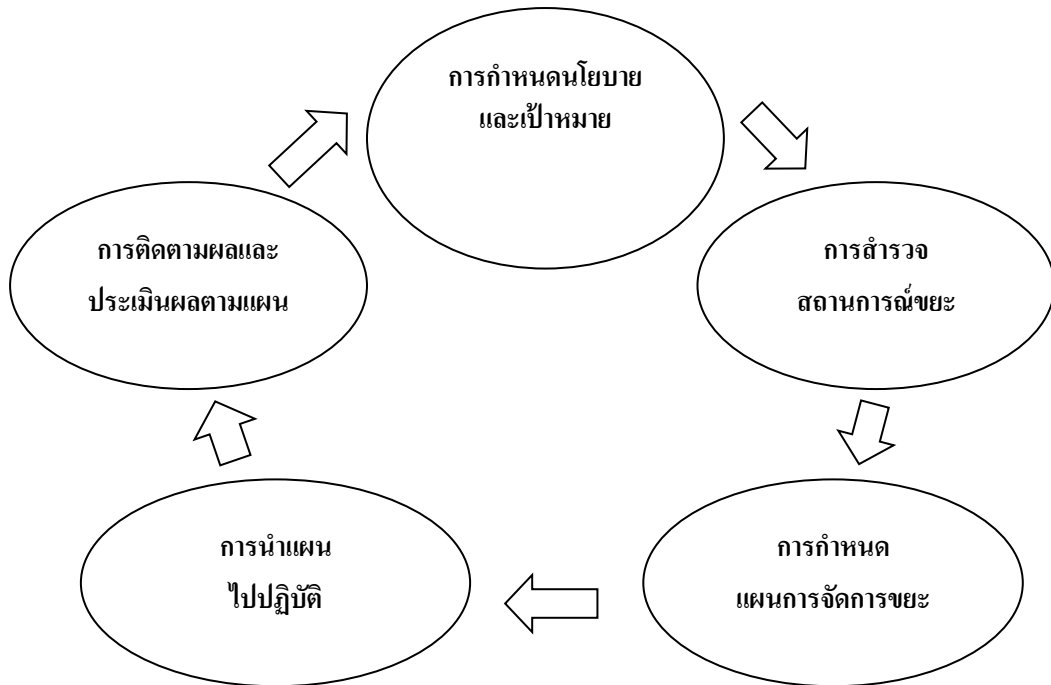
1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่
2. เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ที่มีประสิทธิผล

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการขยะในท่าอากาศยาน ขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) โดยใช้หลักการบริหารจัดการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานกระบวนการและแนวปฏิบัติตามคู่มือสุขวิทยาและสุขาภิบาลมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งกรอบแนวคิดในงานวิจัยชิ้นนี้ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1. การกำหนดเป้าหมายในการจัดการขยะร่วม (Definition) 2. การตรวจสอบขยะ (waste audit) 3. แผนการจัดการขยะ (waste management plan) 4. การดำเนินงาน (implementation) 5. การติดตามและประเมินผล (monitoring and evaluation) (The International Civil Aviation Organization (ICAO), 2018)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

สำหรับการศึกษาคำว่าเรื่อง การบริหารจัดการขยะของการทำอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสาร และแนวการปฏิบัติงานจริงของทำอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ประชากร

ตารางที่ 2 จำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้องในการจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จำนวน
1	ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	1
2	สถานประกอบการร้านค้าในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	26
3	สายการบินในประเทศ ณ ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	8
4	สายการบินต่างประเทศ ณ ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	27
5	ส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	14
6	คลังสินค้าท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ (Cargo)	10
7	คณะทำงานติดตามตรวจสอบการจัดกำจัดขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่	1
รวม		78

1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตารางที่ 3 เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักของแต่ละกลุ่มประชากรมีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ประชากร	เกณฑ์การคัดเลือก	จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก
ผู้บริหารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	27	เป็นผู้บริหารที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลและรับผิดชอบการจัดการขยะ	4
บุคลากรท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	235	เป็นผู้ดำเนินตรวจสอบและกำกับดูแลคณะทำงานติดตามตรวจสอบการจัดกำจัดขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่	4

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ประชากร	เกณฑ์การคัดเลือก	จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก
ตัวแทนสถานประกอบการร้านค้า ในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ตัวแทนบริษัทละ 1 คน	26	เป็นผู้ประกอบที่มีผลประกอบการ ยอดเยี่ยมที่สูง และเกี่ยวข้องกับการ ดำเนินการจัดเก็บและผลิตขยะ	8
ผู้บริหารสายการบินภายในประเทศ ประจำท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่ สายการบินละ 1 คน	8	เป็นผู้บริหารสูงสุดที่มีอำนาจหน้าที่ กำกับดูแลสายการบิน	8
ผู้บริหารสายการบินต่างประเทศ ประจำท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่ สายการบินละ 1 คน	27	1) เป็นผู้บริหารสูงสุดที่มีอำนาจ หน้าที่กำกับดูแล 2) มีสำนักงานสายการบินในท่า อากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	8
หัวหน้าส่วนราชการที่ปฏิบัติงานใน ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ส่วนราชการ ละ 1 คน	14	เป็นหัวหน้าส่วนราชการที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดการขยะในท่าอากาศยาน เชียงใหม่ และมีขนาดขององค์กร ที่มีเจ้าหน้าที่ในสังกัด 10 คนขึ้นไป	4
หัวหน้าอาคารคลังสินค้าท่าอากาศยาน เชียงใหม่ (Cargo) คลังสินค้าละ 1 คน	10	เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ขยะ และเป็นหน่วยงานหลักที่มี ปริมาณในการขนส่งสินค้าสูงสุดสอง อันดับแรก	2
คณะทำงานติดตามตรวจสอบการ กำจัดขยะของท่าอากาศยาน เชียงใหม่ จำนวน 10 คน	10	เป็นคณะกรรมการบริหารจัดการ กำจัดขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่	10
รวม			48

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) เก็บรวบรวมจากผู้ให้ข้อมูลโดยตรงโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) โดยกำหนดเนื้อหาที่จะศึกษาและทำการตั้งประเด็นคำถามที่มีขอบเขตอยู่ในประเด็นที่สนใจ

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือการศึกษา การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ นอกจากนี้ยังศึกษาเอกสารรายงานการประชุมของคณะกรรมการ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group) มีการกำหนดขอบเขตเนื้อหาและตั้งคำถามที่อยู่ในประเด็นที่สนใจไว้ล่วงหน้า และซักถามเพิ่มเติมเมื่อเจอประเด็นที่น่าสนใจได้และนำมาใช้วิเคราะห์ประกอบการวิจัยได้ เป็นการซักถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการตั้งแต่แรกเริ่ม การใช้งบประมาณและทรัพยากรบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่การวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิเคราะห์จำแนกข้อมูล โดยจะศึกษาและจำแนกวิเคราะห์ข้อมูลตามความเหมาะสม ผู้วิจัยจะจำแนกข้อมูลออกมาอย่างง่ายๆ ตามประเภทที่สัมพันธ์กับการศึกษา

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นผลการศึกษารูปเป็นความเรียงแบบพรรณนา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการศึกษา

การศึกษาการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่และเพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ที่มีประสิทธิผล นำเสนอผลการศึกษาได้ดังนี้

1) การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการจัดการขยะร่วม (Definition)

ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการจัดการขยะร่วม คือการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการ สายการบิน และส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ โดยมีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1) การแต่งตั้งคณะทำงาน

ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะท่าอากาศยานเชียงใหม่ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ในแต่ละส่วนงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ โดยคณะทำงานมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- (2) ประสานการปฏิบัติและดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
- (3) รายงานผลการปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะทุกเดือน
- (4) ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือตามที่คณะทำงานร้องขอ

คณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่ ได้เสนอ
นโยบายในการลดปริมาณขยะเข้าสู่ที่ประชุม โดยสรุปได้ว่าให้ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่
เป้าหมายการลดปริมาณขยะ ร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับเดือนพฤศจิกายน 2561 โดยเริ่มตั้งแต่เดือน
ธันวาคม 2561 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2562 เพื่อนำเข้าสู่ที่ประชุมในการกำหนดนโยบายการจัดการขยะ
ในขั้นตอนต่อไป

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

1.2) การประชุมเพื่อกำหนดนโยบายการจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

คณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุมหารือและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการขยะ ดังนี้ 1. ผู้บริหารของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ 2. ตัวแทนสถานประกอบการร้านค้า 3. ผู้บริหารสายการบินในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ 4. หัวหน้าส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ และ 5. หัวหน้าอาคารคลังสินค้าท่าอากาศยานเชียงใหม่ (Cargo) โดยในการประชุม คณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่ ได้เสนอ นโยบายการลดปริมาณขยะ ร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับเดือนพฤศจิกายน 2561 โดยให้เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2561 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2562 โดยที่ประชุมได้เสนอว่าการลดปริมาณขยะ ร้อยละ 10 ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากปัจจุบันมีจำนวนร้านค้าเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนผู้โดยสารเพิ่มมากขึ้น และมีจำนวนเที่ยวบินที่เพิ่มมากขึ้น จึงขอให้ลดลงเป้าหมายลงเหลือ ร้อยละ 5 ดังนั้น ที่ประชุมได้สรุปเป็นมติร่วมกันกำหนดเป็นการลดปริมาณขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ให้ลดลง ร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับเดือนพฤศจิกายน 2561 เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2561 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2562 โดยขอให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ดำเนินการกำหนดมาตรการภายในด้วยตัวเอง

2) การสำรวจสถานการณ์ขยะ (Waste Audit)

จากการสำรวจสถานการณ์ขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ มีผู้โดยสารที่มาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนเที่ยวบินเพิ่มมากขึ้นทุกปี ทำให้มีปริมาณขยะภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ตารางที่ 4 จำนวนเที่ยวบินและจำนวนผู้โดยสาร ระหว่างปี 2558-2560

ปี พ.ศ.	เที่ยวบินระหว่าง ประเทศ (เที่ยว/ปี)		เที่ยวบินในประเทศ (เที่ยว/ปี)		ผู้โดยสารระหว่าง ประเทศ (คน/ปี)		ผู้โดยสารในประเทศ (คน/ปี)	
	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้า	ออก
2558	8,057	8,077	23,866	23,842	969,173	937,726	3,286,921	3,286,921
2559	8,266	8,300	26,338	26,480	1,054,816	1,023,892	3,610,198	3,738,469
2560	9,069	9,422	26,928	26,576	1,144,375	1,134,266	3,899,834	4,026,535

ที่มา : ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ (2560)

(2) แหล่งที่มาของขยะภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ พบว่า ขยะมาจากผู้ปฏิบัติงาน และผู้มาใช้บริการท่าอากาศยานนำติดตัวมาทิ้งภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ และขยะจากผู้ประกอบการร้านค้าภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ รวมถึงขยะจากสายการบินต่างๆ ที่นำมาทิ้งภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

(3) การจัดการขยะภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ที่ผ่านมาพบปัญหาในการจัดการขยะ คือ ไม่มีหน่วยงานหรือส่วนงานที่รับผิดชอบโดยตรง โดยให้แม่บ้านเอาขยะไปที่โรงพักขยะไม่ได้ทำการคัดแยกและใช้ปริมาณน้ำหนักรวมจากเทศบาลตำบลสุเทพ ซึ่งเป็นผู้รับจ้างนำขยะไปกำจัดส่งผลให้ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ประสบกับปัญหาปริมาณขยะล้นโรงพักขยะ และการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

3) การกำหนดแผนการจัดการขยะ (Waste Management Plan)

ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ดำเนินการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการจัดการขยะภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ นำมาสู่การออกแบบแผนการจัดการขยะของส่วนกลาง โดยให้หลักการหลีกเลี่ยงการสร้างขยะ (Waste Avoidance) การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Waste Reuse) การลดปริมาณขยะ (Waste Reduction) และการแปรรูปขยะ (Waste Recycling) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการขยะที่กำหนดไว้ และกำหนดแผนการดำเนินงาน ดังนี้

(1) แผนการจัดการขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่ มีการประชุมคณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะ พร้อมทั้งรายงานสถานการณ์ให้ผู้บริหารทราบทุกเดือน วางแผนในการคัดแยกขยะตามประเภท โดยมีการกำหนดประเภทของขยะออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ขยะทั่วไป 2) ขยะรีไซเคิล 3) ขยะย่อยสลายได้ และ 4) ขยะอันตราย มีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลสถิติการชั่งปริมาณน้ำหนักของขยะ จัดทำแผนการรณรงค์ส่งเสริมกิจกรรมลดการใช้ถุงพลาสติก เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะตามเป้าหมายที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกัน

(2) แผนการจัดการลดปริมาณขยะของผู้ประกอบการร้านค้าในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ได้แก่ แผนร่วมลดปริมาณขยะโดยการนำกล่องบรรจุอาหารชานอ้อยแทนการใช้กล่องโฟม ร่วมรณรงค์ลดปริมาณขยะพลาสติก ในโครงการนำแก้วมาเอง จะได้รับส่วนลดแก้วละ 5 บาท

(3) แผนการจัดการขยะของผู้ประกอบการสายการบิน ณ ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ โดยการนำกระดาษที่ใช้แล้วหน้าเดียวมาใช้ 2 ด้าน ลดการใช้ถุงพลาสติกโดยการใช้ถุงผ้าแทน และการจัดกิจกรรม 5 ส.

(4) แผนการจัดการขยะของผู้ประกอบการคลังสินค้าท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ มีการนำวัสดุหรือของที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำใหม่ และใช้วัสดุที่สามารถนำไปรีไซเคิลใหม่ได้ และการจัดกิจกรรม 5 ส.

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

(5) แผนการจัดการขยะของส่วนราชการปฏิบัติงานในท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่ นำอาหารใส่กล่องบรรจุอาหารที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้แทนกล่องโฟม การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้กระดาษรีไซเคิล รวมถึงการจัดกิจกรรม 5 ส.

4) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation)

(1) แผนการจัดการขยะของท่าอากาศยานเชียงใหม่ มีการประชุมคณะทำงาน พร้อมทั้งรายงานสถานการณ์ให้ผู้บริหารทราบ ทุกเดือน วางแผนในการคัดแยกขยะตามประเภท จัดทำแผนการรณรงค์ส่งเสริมกิจกรรมลดการใช้ถุงพลาสติก เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ประชุมคณะทำงาน 2) ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะ และมีการดำเนินการจัดทำแผนป้ายรณรงค์การคัดแยกขยะประชาสัมพันธ์ โดยมีการกำหนดประเภทของขยะออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ขยะทั่วไป 2) ขยะรีไซเคิล 3) ขยะย่อยสลายได้ และ 4) ขยะอันตราย รวมถึงชั่งปริมาณน้ำหนักของขยะรวบรวมจัดเก็บข้อมูลสถิติ

(2) ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันกำจัดขยะดำเนินการรณรงค์เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะ และอธิบายขั้นตอนในการจัดการขยะในแต่ละประเภทให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามข้อตกลงในแผนการจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

(3) ส่วนบริการท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ (สทอ.ฝปก.ทชม.) ปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในขอบเขตภารกิจที่ ทอท. มอบหมาย และภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ความถูกต้อง และสะดวกสบาย โดยเน้นที่การกำกับติดตามและการจัดเก็บขยะในพื้นที่ส่วนกลางที่ท่าอากาศยานเชียงใหม่รับผิดชอบตามมาตรฐานของหลักสุขวิทยาและสุขาภิบาลการบิน

5) การติดตามและประเมินผลตามแผน (Monitoring and Evaluation)

การติดตามและประเมินผล เป็นการทบทวนความก้าวหน้าตามแผนการดำเนินการจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ โดยมีการทบทวนระยะเวลาการดำเนินการ ข้อมูลที่เกี่ยวกับการเพิ่ม-ลดปริมาณขยะ ตลอดจนกำหนดตัวชี้วัด (KPI) เพื่อใช้ในการจัดทำแผนการจัดการขยะในครั้งต่อไปในอนาคต ซึ่งท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่มีการติดตามและประเมินผล

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การบริหารจัดการขยะภายในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ หลังจากมีการบริหารจัดการขยะตั้งแต่เดือนธันวาคม 2561 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ปริมาณขยะลดลงจากเดือนพฤศจิกายน 2561 คาดว่า หากมีการดำเนินการบริหารจัดการขยะอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่มีปริมาณขยะลดลงตามเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปริมาณขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

ปริมาณขยะท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	พฤศจิกายน 2561	ธันวาคม 2561	มกราคม 2562	กุมภาพันธ์ 2562
	81.2 ตัน	75.7 ตัน	71.1 ตัน	67.0 ตัน

จากการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนธันวาคม 2561 พบว่า เดือนธันวาคม 2561 มีปริมาณขยะรวม 75.7 ตัน เดือนมกราคม 2562 ปริมาณขยะรวม 71.1 ตัน และเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ปริมาณขยะรวม 67.0 ตัน เมื่อเทียบกับปริมาณขยะของเดือนพฤศจิกายน 2561 ซึ่งมีปริมาณขยะ 81.2 ตัน พบว่า เดือนธันวาคม 2561 ปริมาณขยะลดลง 5.5 ตัน คิดเป็นร้อยละ 6.8 เดือนมกราคม 2562 ปริมาณขยะลดลง 10.1 ตัน คิดเป็นร้อยละ 12.4 และเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ปริมาณขยะลดลง 14.2 ตัน คิดเป็นร้อยละ 17.4 ดังนั้น หากมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องคาดว่าจะช่วยลดปริมาณขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ได้ตามเป้าหมาย

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการขยะเป็นอย่างดี โดยการบริหารจัดการขยะในท่าอากาศยานขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) โดยใช้หลักการบริหารการจัดการควบคุมคุณภาพ ตามมาตรฐานกระบวนการและแนวปฏิบัติตามคู่มือสุขวิทยาและ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

สุขภาพใน ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1) การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการจัดการขยะร่วม 2) การสำรวจสถานการณ์ขยะ 3) การกำหนดแผนการจัดการขยะ 4) การนำไปปฏิบัติ และ 5) การติดตามและประเมินผลตามแผน โดยปัจจัยที่มีความสำคัญคือการได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และการที่มีเจ้าภาพหลักรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการขยะสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณบัณฑิต คุ่มวานิช และ คุณ วิลาสินี วุฒิคุณ ที่เน้นกับบทบาทของผู้นำในการบริหารจัดการขยะซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 และการมีหน่วยงานรับผิดชอบซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญของการดำเนินตามขั้นตอนที่ 2 -5 ให้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่กับท่าอากาศยานอื่นๆ

รายการอ้างอิง

- ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่. (2561). *รายงานผลการตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมประจำปีงบประมาณ 2560*. จังหวัดเชียงใหม่: ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่.
- ฝ่ายสื่อสารองค์กร บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). (2561). *ประวัติความเป็นมา บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน).
- ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่. (2560). *รายงานการประชุมเดือนพฤศจิกายน 2560*. เชียงใหม่: คณะทำงานติดตามตรวจสอบการกำจัดขยะของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่.
- สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ. (2560). *รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี 2559*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- The International Civil Aviation Organization (ICAO). (2018). *Waste Management at Airports*. [Online]. Available https://www.icao.int/environmental-protection/Documents/Waste_Management_at_Airports_booklet.pdf (22 September 2017)

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม EVALUATION OF THE PERFORMANCE OF THE JUSTICE FUND, MINISTRY OF JUSTICE

จุฑาทิพย์ สุทธิเนียม (Juthathip Sutitniyom)

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและ
การจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยมหิดล

Student, Master of Public Administration Program in Public Policy and Public Management,
Mahidol University

E-mail: Palm_Juthathip15@hotmail.com

บทคัดย่อ

การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม โดยใช้แบบจำลอง CIPP Model ของ Daniel L. Stuffleblem (1971) มีวิธีการดำเนินการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม รวมถึงแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ ประชาชนผู้มารับบริการจากกองทุน จำนวน 172 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานกองทุนยุติธรรม จำนวน 7 คน จากผลการศึกษาพบว่า 1.) ผลการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมากทุกด้าน จะเห็นได้ว่า ด้านสภาวะแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ทั้งหมดทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ทั้งด้านวัตถุประสงค์ของนโยบาย ด้านความเหมาะสมของกองทุน และด้านสภาพปัญหา/ความต้องการ ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ทั้งหมดทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ทั้งด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านข้อกฎหมาย ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ทั้งหมดทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการอำนวยการ และด้านการควบคุม และด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ทั้งหมดทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการเข้าถึงการให้บริการของกองทุน ด้านความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของกองทุน/ผู้มาใช้บริการ ด้านการลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนและคนรวย และด้านการเกิดความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคทั่วถึงและเท่าเทียมทางสังคม 2.) ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมพบว่า ปัจจุบันปัญหาหลักของกองทุนยุติธรรมคือ ปัญหาด้านกฎหมายบางประการจากการบังคับใช้กฎหมาย และปัญหาด้านการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบาท/หน้าที่ของกฎหมายให้สามารถช่วยเหลือผู้ขอรับบริการได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายและการสร้างความรับรู้ให้แก่ประชาชน

คำสำคัญ : การประเมินผล / กองทุนยุติธรรม / สภาวะแวดล้อม / ปัจจัยนำเข้า / กระบวนการ / ผลผลิต

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ABSTRACT

The evaluation of the performance of the Justice Fund, Ministry of Justice had the following 2 objectives : 1) To evaluate the fundamentals of the environment, inputs, process, and the productivity in the operations of the Justice Fund, Ministry of Justice and 2) To study the problems and obstacles in the operations of the Justice Fund, Ministry of Justice. The application of Context, Input, Process and Product (CIPP) Model of Stuffleblem (1971). Both qualitative and quantitative research was done using a questionnaire and in-depth interviews to collect data from samples consisting of Justice Fund officials including people who come to that also used service from Justice Fund, Ministry of Justice.

From the results of the study, it was found that 1.) Evaluation of basic factors in environmental factors, inputs, procedures and production of fair fund operations Ministry of Justice. The overall is very high in all aspects. It can be seen that in the environment, the overall is very high. And when considering details in each, it was found that all 3 aspects were very high. Both the objectives of the policy, fund suitability and problems/needs. Input the overall is very high. And when considering details in each, it was found that all 4 aspects were at a very high level. In terms of personnel, budget, material and legal aspects. Process the overall is at a very high level. And when considering details in each, it was found that all 4 aspects were at a very high level. Whether planning, organization, director and control. And productivity the overall is very high. And when considering details in each, it was found that all 4 aspects were at a very high level. Whether it is access to the services of the fund, confidence in the operation of the fund/service users, in reducing the gap of disparity between the poor and the rich and in terms of equality, equality and social equality 2.) The results of the study of problems and obstacles in the operation of The Justice Fund, Ministry of Justice that currently, the main problem of The Justice Fund, is some legal issues from law enforcement. And problems with integration with relevant agencies by agreeing to amend the provisions of the law to be able to help the applicant

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

thoroughly and artificially, by suggesting amendments to the law and creating awareness for the people.

Keywords : EVALUATION / JUSTICE FUND / ENVIRONMENT / INPUTS / PROCESS/ PRODUCTIVITY

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า “กระบวนการยุติธรรม” มีบทบาทสำคัญในการรักษา ความสงบสุขของสังคม และเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงของประเทศชาติ โดยการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมาย โดยมีกฎหมายที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมเป็นหลักประกันคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมถึงต้องจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ต่อบุคคลหรือต่อกลุ่มบางกลุ่ม และสามารถให้ความคุ้มครองรับรองสิทธิของผู้ด้อยโอกาส (อภิชาติ โพธิ์พร้อม, 2550) สืบเนื่องจากกระทรวงยุติธรรมได้ทำจัดแผนยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี พ.ศ.2560-2579 โดยยึดโยงกับกรอบนโยบายสาธารณะของรัฐบาล โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การลดความเหลื่อมล้ำเกิดความเป็นธรรมในสังคม และให้สังคมมีความสุข โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ที่ผ่านมากกระทรวงยุติธรรมได้แปลงยุทธศาสตร์กระทรวงระยะ 20 ปีไปสู่การปฏิบัติโดยการจัดทำ Roadmap กระทรวงยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของส่วนราชการ การกำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์สำคัญดังนี้คือ 1.) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2.) การสร้างความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคม 3.) การอำนวยความสะดวกยุติธรรม 4.) การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 5.) การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้านความมั่นคง และ 6.) การเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยเหตุนี้จึงมีนโยบายให้กระทรวงยุติธรรมกำหนดมาตรการในการเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจากยุทธศาสตร์สำคัญทั้ง 6 ด้านดังกล่าว

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 3 ในด้านการอำนวยความสะดวกคุณธรรม ที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่เพื่อต้องการลดความเหลื่อมล้ำ ให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคม (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม 2560) สำหรับสังคมไทย ที่ซึ่งประสบปัญหากับความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เมื่อเกิดเป็นวลีอันโด่งดังของผู้คนถูกกล่าวหาว่า “คุณมีไว้ขังคนจน” ซึ่งเป็นภาพสะท้อนความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย ที่การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นเรื่องยากเป็นอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนถูกเอาเปรียบและไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ (รัชชชัย ไทยเขียว, กระบวนการยุติธรรมที่เท่าเทียม 2560) ซึ่งจากสถิติ ผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2560 พบว่า มีผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการสอบสวนและการพิจารณาของศาล 59,070 คน จากจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด 289,675 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.29 ของผู้ต้องขัง โดยเชื่อว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังที่พฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรง แต่ไม่มีหลักทรัพย์วางประกันจึงทำให้ถูกคุมขังระหว่างพิจารณา ศาลจึงทดลองทำระบบประเมินความเสี่ยงในการปล่อยตัวชั่วคราวมาทดลองใช้เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2560 เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ต้องหาที่มีฐานะและผู้ต้องหาที่ยากไร้ (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560) ดังนั้นกองทุนยุติธรรมจึงเป็นกลไกหนึ่ง เพื่อช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมาย นับตั้งแต่พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา กระทรวงยุติธรรม ได้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้นเพื่อให้การสนับสนุนเงินค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งจากข้อมูลรายงาน บทสรุปสถิติการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2558) ข้อมูลระหว่างพ.ศ. 2549 -2558 มีผู้มายื่นคำขอรับการสนับสนุนจากกองทุนยุติธรรมรวม 17,436 ราย พิจารณาไปแล้ว 16,484 ราย จ่ายเงินช่วยเหลือไปแล้วทั้งสิ้น 436.92 ล้านบาท สัดส่วนการจ่ายเงินช่วยเหลืออันดับ 1 เป็นการจ่ายช่วยเหลือเงินประกันตัว ร้อยละ 87.70 อันดับที่สองคือ ค่าทนายความ (เหตุที่ให้การอนุมัติมาจากความยากไร้) ร้อยละ 6.44 อันดับที่สามคือ ค่าธรรมเนียมศาล

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ร้อยละ 3.55 อันดับที่ดีที่สุดคือ ค่าตรวจพิสูจน์ ร้อยละ 0.65 อันดับที่ย่ำคือ ค่าคุ้มครองพยาน ร้อยละ 0.11 และอันดับที่หก ค่าพาหนะ ร้อยละ 0.08 (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สถิติการช่วยเหลือกองทุนยุติธรรม : 30 กันยายน 2558)

ดังนั้นจากที่มาและความสำคัญของปัญหาจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง "การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม" ทั้งนี้เพื่อต้องการที่จะศึกษาการประเมินผลดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม เพราะจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกองทุนนั้นพบว่า จากความคาดหวังของประชาชนต่อการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมนั้น ประชาชนมีความคาดหวังและความสามารถที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรมและทั่วถึงอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งยังเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีการบริหารงานที่เข้มแข็งและไม่ให้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่มิชอบด้วยกฎหมาย (การประเมินผลนโยบายและความสำเร็จของการดำเนินงาน, สำนักงานกองทุนยุติธรรม, 2560) ทั้งนี้เพื่อเป็นเหตุผลที่จำเป็นต่อการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ผู้วิจัยจึงได้ใช้รูปแบบการประเมินผลแบบ CIPP Model ของ สตีฟเฟิลบีม (Danial L.Stufflebeam, 1971) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานทั้ง 4 ด้านให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเป้าหมายที่วางไว้ และเป็นการบริหารปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น และเพื่อตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของกองทุนยุติธรรมในการช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาส และเพื่อลบภาพคำกล่าวที่ว่า “คนรวยนอนบ้าน คนจนนอนคุก” และเป็นการอำนวยความสะดวกของความสะดวกและความเหลื่อมล้ำในสังคม ให้ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงที่เท่าเทียมกัน และเห็นสมควรต่อการศึกษาทำการวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

บทความฉบับเต็ม

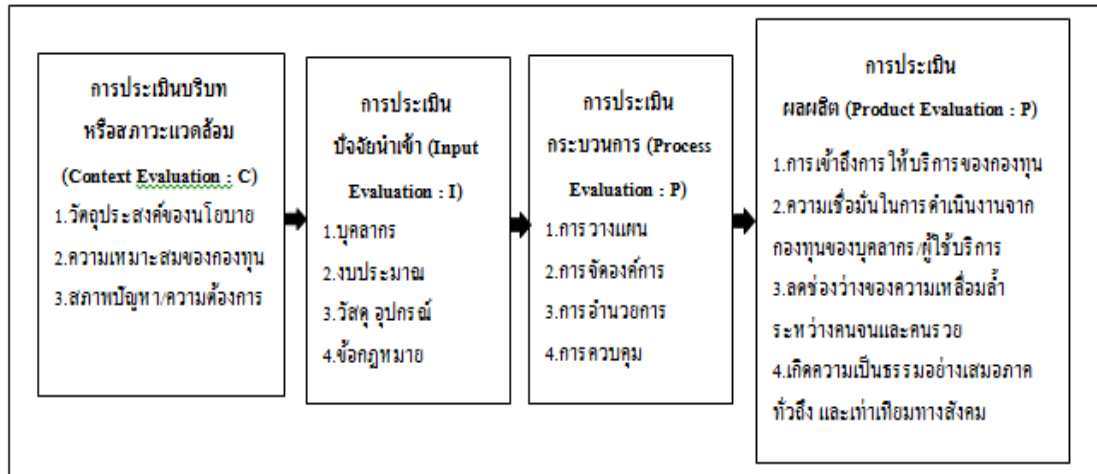
โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิต ของการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่างๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ผู้วิจัยได้เลือกใช้ตัวแบบของ เดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stuffleblem, 1971) ที่เสนอรูปแบบการประเมิน CIPP Model ที่แบ่งการประเมินออกได้เป็น 4 ประการคือ Context, Input, Process and Product (อ้างอิงในสมคิดพรหมจ้อย, 2550 : 51-66) มาทำการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้ดังนี้

Daniel L. Stuffleblem (1971)

ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

การทบทวนวรรณกรรม

Stuffbeam (อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549) ให้ความหมายการประเมินผลว่าเป็นกระบวนการจำแนกแยกแยะหรือวิเคราะห์การได้มาซึ่งข้อมูลและการเสนอข้อมูล เพื่อเสนอคำวินิจฉัยสำหรับทางเลือกหรือการตัดสินใจว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

Stephen P. Robbins (อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2534) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการเป็นกระบวนการของการติดตามดูแล เพื่อที่จะให้รู้ว่าองค์กรหรือหน่วยงานได้รับหรือใช้ทรัพยากรเพื่อดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ถ้าไม่ได้ผลการแก้ไขต้องเป็น หน้าที่ของผู้บริหารต้องดูแลป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา

รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stuffbeam)

CIPP Model มีจุดเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมินคือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุจุดหาและนำสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน และเขาได้แบ่งประเด็นการประเมินผลออกเป็น 4 ประเภท (สมคิด พรหมจ้อย 2550 : 51-66) ดังต่อไปนี้ 1.) การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ หรือไม่ เป็นต้น 2.) การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่ใช้ในการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ดำเนินการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น 3.) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการทำงาน
ดำเนินการของโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะประโยชน์มากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ

4.) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการ/เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการและการประเมินผลเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย เบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย

และจากการศึกษาแนวคิดของตัวแบบต่างๆของการประเมินผล ผู้วิจัยได้เลือกประยุกต์ใช้ตัวแบบของ เดเนียล แอล สตัฟเฟิล บีม (Daniel L. Stufflebeam, 1971) ที่เสนอรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model (สมคิด พรหมจ้อย 2550 : 51-66) เนื่องจากเป็นรูปแบบของการประเมินที่มุ่งพิจารณาทั้งสภาพแวดล้อม (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลผลิต (Product) ตลอดจนครอบคลุมถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะนำมาช่วยในการตัดสินใจของการดำเนินงานของกองทุนในนโยบายการอำนวยความสะดวก และลดความเหลื่อมล้ำในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในภาครัฐต่อไป

แนวคิดความยุติธรรม จอห์น ราวล์ (John Rawls, 1971) แนวคิดของจอห์น ราวล์ คือการมองว่า สังคมที่มีความยุติธรรมนั้น กฎหมายและสถาบันต่างๆ ไม่ควรให้ประโยชน์กับคนกลุ่มหนึ่งบนต้นทุนของคนกลุ่มอื่นๆ บนฐานธรรมชาติและฐานสังคมที่มีความแตกต่างกัน ในการพัฒนาแนวคิดที่ว่าความยุติธรรมในฐานะความเป็นธรรม “Justice as fairness” ราวล์ เสนอว่า เราต้องให้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ความสำคัญเป็นอันดับแรกๆ กับเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน และโอกาสที่เป็นธรรมสำหรับทุกคนในสังคม

David Miller (1979) กล่าวว่า คนในสังคมดั้งเดิมมักจะนึกถึงความสุขของกลุ่มก่อนของตนเองทุกคนมีหน้าที่ต้องเสียสละ ใจกว้าง ไม่เห็นแก่ตัว ด้วยการให้ผลผลิตและการบริการแก่คนอื่น ๆ ที่ต้องการ ทุกคนในกลุ่มตระหนักถึงความสัมพันธ์ต่างตอบแทนระหว่างกัน นอกจากนี้ยังคำนึงถึงสวัสดิการของส่วนรวมด้วยการปันส่วนอาหารให้กับทุกคน ซึ่งไม่ได้สะท้อนความคิดเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียม แต่เป็นเรื่องการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สมาชิกของสังคมอย่างกว้างขวางทั่วถึง ไม่มีความคิดว่าแต่ละคนควรได้ผลประโยชน์ตามสัดส่วนความสามารถและความพยายามของตนเอง

ระเบียบวิธีวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งวิธีการศึกษาวิจัยใช้การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถามจากประชาชนผู้มาขอรับบริการจากกองทุนยุติธรรม เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ตามแบบจำลองของ CIPP Model ทั้ง 4 ด้าน ว่ามีปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตเป็นอย่างไร

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) ของทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานของกองทุนยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรเป้าหมาย (Target Population) ที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานครั้งนี้ คือ สำนักงานกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เจ้าหน้าที่/บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานกองทุนยุติธรรม รวมทั้งประชาชนผู้มาขอรับบริการจากกองทุน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้ 1.กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามจากประชาชนผู้มาขอรับบริการ ซึ่งหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (1970 อ้างถึงใน ศิริรัตน์ ชุณหะกล้า, 2546) ได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับได้

ขนาดของประชากรที่ศึกษามีจำนวน 300 คน ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ

$$n = \frac{300}{1 + 300(0.05)^2} = 172 \text{ คน}$$

จากประชากรของผู้มาขอรับบริการจากกองทุนยุติธรรม จำนวน 300 คน หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ค่าความคลาดเคลื่อน (e) 0.05 จะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 172 คน

2.กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 7 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนยุติธรรม หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป หัวหน้ากลุ่มงานประมวลผล หัวหน้ากลุ่มงานนโยบาย และพัฒนาระบบงาน หัวหน้ากลุ่มงานช่วยเหลือประชาชน หัวหน้ากลุ่มงานนิติการ และติดตามคดี และหัวหน้ากลุ่มงานบริหารการเงิน และการบัญชี

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ จะใช้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ตามแบบจำลองของ CIPP Model ทั้ง 4 ด้าน ว่ามีปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตเป็นอย่างไร โดยการประเมินบริบทของกองทุน กระบวนการปฏิบัติของการดำเนินงาน ความน่าเชื่อถือ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ต่อผู้มาขอรับบริการจากกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม โดยการสำรวจระดับของความพึงพอใจและความคิดเห็น ในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามนั้นมีลักษณะเป็นทั้งคำถามปลายปิด (Closed-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-question) ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลผลิต

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกองทุนยุติธรรม โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวง
ยุติธรรม

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ต่อการประเมินผลการดำเนินงาน
ของกองทุนยุติธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยนำเสนอเป็นจำนวนค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean หรือ X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) เพื่ออธิบายตามลักษณะของข้อมูลโดยการ วิเคราะห์ในภาพรวมและรายด้าน จากข้อคำถามตามแบบสอบถามทั้งในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 อันประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลผลิต

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย หรือเชิงตรรกะ (Inductive Analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการที่ได้ไปสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเนื้อหาจะมีความเกี่ยวข้องกับการปัญหาและอุปสรรค ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้มาขอรับบริการจากกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่มาขอรับบริการจากกองทุนยุติธรรม มากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส และมีรายได้โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 10,001-15,000 บาท

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และ ผลผลิตของการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม มีดังนี้

ผลการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อม (Context) พบว่า การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ในปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ทั้งหมดทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ทั้งด้านวัตถุประสงค์ของนโยบาย ด้านความเหมาะสมของกองทุน และด้านสภาพปัญหา/ความต้องการ

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ในด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ทั้งหมดทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ทั้งด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และด้านข้อมูล

ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process) พบว่า การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ในด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ทั้งหมดทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุม

ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product) พบว่า การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ในด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ทั้งหมดทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการเข้าถึงการให้บริการของกองทุน ด้านความเชื่อมั่นในการ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ดำเนินงานของกองทุน/ผู้มาใช้บริการ ด้านการลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนและคนรวย และด้านการเกิดความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคทั่วถึงและเท่าเทียมทางสังคม

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

พบว่า ปัจจุบันปัญหาหลักของกองทุนยุติธรรมคือ ปัญหาด้านกฎหมายบางประการจากการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากข้อกฎหมายบางข้อควรมีการปรับปรุงเพื่อให้การปฏิบัติการของกองทุนยุติธรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือประชาชน และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย และปัญหาด้านการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ

1.ด้านการแก้ไขกฎหมาย พบว่า บุคคลผู้ขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม จะได้รับความช่วยเหลือเมื่อคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือพิจารณาอนุมัติเท่านั้น ซึ่งการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นก่อนฟ้องคดี เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ก่อนการดำเนินคดี ค่าตรวจ DNA ค่าใช้จ่ายในการแสดงผลตรวจทางการแพทย์ กรณี เป็นผู้ป่วยติดเตียงหรือเป็นผู้พิการ กระทั่งเป็นผู้ป่วยจิตเวช รวมถึงค่าเดินทาง ค่าที่พักของผู้ขอรับความช่วยเหลือ เป็นต้น ส่วนในด้านของ การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวในชั้นสอบสวนโดยไม่ได้เกิดจากการจงใจหรือกลั่นแกล้งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเกิดจากระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาด หรือกรณีขังเกินตามคำพิพากษา และเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย แต่กรณีดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมในการได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ประกอบกับในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ได้รับความเสียหายหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย ไม่ควรคำนึงถึงฐานะทางการเงินของผู้ขอรับความช่วยเหลือในการให้ความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม และกฎหมายบัญญัติให้ผู้ขอรับความช่วยเหลือในการขอล่าเหยื่อชั่วคราว ต้องมีบุคคลมาทำสัญญาค้ำประกันกับกองทุน

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ยุติธรรม ตามประกาศที่คณะกรรมการกำหนด แต่กรณีดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ขอรับความช่วยเหลือที่เป็นคนไร้ญาติ หรือเป็นคนต่างด้าว เป็นต้น

2.ด้านการสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน พบว่า เนื่องจากประชาชนไม่รู้กฎหมาย ไม่รู้ว่ามิถองทุนยุติธรรมที่ให้ความช่วยเหลือเงินทุนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย จึงอาจเกิดการถูกลอกให้ไปกู้ยืมเงิน จำนำ จำนองทรัพย์สินเกิดขึ้นได้

อภิปรายผลการวิจัย

1.ด้านการแก้ไขกฎหมาย บุคคลผู้ขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม จะได้รับความช่วยเหลือเมื่อคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือพิจารณาอนุมัติเท่านั้น ซึ่งการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นก่อนฟ้องคดี ส่วนในเรื่องของการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวในชั้นสอบสวน โดยไม่ได้เกิดจากการจงใจหรือก่อกวนแก้งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเกิดจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาด หรือกรณีขังเกินตามคำพิพากษา และเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย เพราะกรณีดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมในการได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ประกอบกับในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ได้รับความเสียหาย หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตายไม่ควรคำนึงถึงฐานะทางการเงินของผู้ขอรับความช่วยเหลือในการให้ความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ดังนั้นจึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สามารถช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเพิ่ม “ผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรม” และกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาโดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรม รวมถึงจำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องให้ได้รับการเยียวยาทุกกรณี และกฎหมายบัญญัติให้ผู้ขอรับความช่วยเหลือในการขอลดโทษชั่วคราว ต้องมีบุคคลมาทำสัญญาค้ำประกันกับกองทุนยุติธรรม ตามประกาศที่คณะกรรมการกำหนด แต่กรณีดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ขอรับความช่วยเหลือที่เป็นคนไร้ญาติ หรือเป็นคนต่างด้าว เป็นต้น ดังนั้นจึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สามารถช่วยเหลือผู้ขอรับความช่วยเหลือบุคคลที่เป็นผู้ไร้ญาติ หรือคนต่างด้าวได้

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

จากผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณรงค์ ใจหาญ และคณะ (2551)** ที่ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง โครงการศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยพบว่า การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนควรมีขอบเขตในการให้ความช่วยเหลือทั้งในคดีอาญาและคดีแพ่ง ซึ่งในคดีอาญาควรให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ก่อนการสอบสวนจนถึงชั้นกระบวนการบังคับโทษ ส่วนในคดีแพ่งควรให้การช่วยเหลือโดยไม่คิดเงินค่าใช้จ่ายแก่ทุกคนในการให้คำปรึกษาและเผยแพร่กฎหมาย สำหรับการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความควรให้ความช่วยเหลือโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแก่บุคคลทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นบุคคลยากไร้ บุคคล ไร้ญาติ หรือแม้แต่คนต่างด้าว ส่วนคนที่พอมีรายได้จะให้ความช่วยเหลือบางส่วน และในส่วนของการบริหารจัดการนั้น เสนอว่าควรมีคณะกรรมการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เป็นพิเศษเพื่อรับผิดชอบโครงการจัดสรรงบประมาณ และให้การสนับสนุนหน่วยงานในการให้บริการ ได้อย่างทั่วถึง ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และมีกองทุนช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเป็นกองทุนที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการ ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

2.ด้านการสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน เนื่องจากประชาชนไม่รู้กฎหมาย ไม่รู้ว่ามีกองทุนยุติธรรมที่ให้ความช่วยเหลือเงินทุนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย จึงอาจถูกหลอกให้กู้ยืมเงิน จำนำ จำนองทรัพย์สิน จึงเห็นควรให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ที่จะต้องมีหน้าที่ในการแนะนำกองทุนยุติธรรมให้แก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการเพราะกองทุนยุติธรรมเป็นประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับ เช่น ดำรวจ พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น และสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน เช่น บทบาททศวรรษยุติธรรมชุมชน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่เสนอแนะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักกองทุนยุติธรรม และยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงจากการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทภารกิจในการดำเนินงานและการช่วยเหลือของกองทุนยุติธรรม จากการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิทยา คามุนี และคณะ (2550)** ที่พบว่า การประชาสัมพันธ์โครงการส่วนใหญ่โครงการหลักประกันสุขภาพจะรู้จักกันดีในระดับคณะกรรมการจากฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์โครงการมักจะ

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

ให้ความสำคัญด้านสาระของกิจกรรมมากกว่าการนำเสนอรูปแบบโครงการเชิงรุก ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบและเข้าใจความเป็นมาของโครงการ และบางส่วนก็ยังไม่รู้จักโครงการ ฉะนั้นคณะกรรมการจึงควรจะต้องมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจเพื่อการสื่อสารให้ประชาชนทราบและเข้ามามีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.) เนื่องจากงบประมาณของประเทศมีจำนวนจำกัดในขณะที่ปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีแนวโน้มที่จะสูงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน ดังนั้นรัฐบาลจึงควรมีนโยบายสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมร่วมกันพิจารณาหาแนวทางเพื่อลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่พิจารณาของศาล เช่น การไกล่เกลี่ยประนีประนอมเพื่อยุติความขัดแย้งก่อนคดีเข้าสู่ศาล การปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยโดยเฉพาะการเพิ่มอัตราโทษให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน เป็นต้น รวมถึงการปรับปรุงขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมเพื่อลดระยะเวลาในการพิจารณาคดีที่เหมาะสม ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในกระบวนการยุติธรรมทั้งในส่วนของรัฐบาลและในส่วนของประชาชนลดลงได้

2.) รัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณแก่หน่วยงานภาครัฐ ที่ให้บริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยกำหนดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

บทความฉบับเต็ม

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (PSPARN) ครั้งที่ 3

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1.) ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบการบูรณาการในการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับจังหวัดกับหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมในสังกัดอื่นๆ
- 2.) ควรมีการศึกษาแผนที่การดำเนินงานของ Roadmap กระทรวงยุติธรรม เพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินงาน ของสำนักงานกองทุนยุติธรรมในส่วนกลางและสำนักงานยุติธรรมจังหวัดในอนาคตควรมีการดำเนินการในระบบ ขั้นตอนและการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นๆในกระบวนการยุติธรรมอย่างไร
- 3.) ควรมีการศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่ทำให้ประชาชนยื่นคำขอรับการสนับสนุนเฉพาะในบางกรณี รวมถึงปัจจัยที่ทำให้การยื่นคำขอของประชาชนมีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะในบางพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรมที่ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

รายการอ้างอิง

- ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. นนทบุรี: บริษัทออฟเซทเพรส จำกัด.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). *รวมบทความทางการประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2534). *หลักและเทคนิคการวางแผน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Stufflebeam, D. et al. (1971). *Educational Evaluation and Decision Making*. Itasca, Ill: Peacock.